ศูนย์คุณธรรม
(องค์การมหาชน)

องค์ความรู้ถอดบทเรียน

ชุมชนท้องถิ่น คุณธรรมต้นแบบ

องค์ความรู้เล่มนี้เป็นการดำเนินการตามแนวทางคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

โดย ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
และองค์กรภาคีเครือข่าย

องค์ความรู้ถอดบทเรียน

ชุมชนท้องถิ่น คุณธรรมต้นแบบ

องค์ความรู้เล่มนี้เป็นการดำเนินการตามแนวทางคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

โดย ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
และองค์กรภาคีเครือข่าย

คำนิยม

การถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่นต้นแบบด้านคุณธรรม ซึ่งศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงาน เป็นไปตามแผนปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรมของรัฐบาล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมทุนความดีต่าง ๆ ในบริบทของไทย แล้วนำไปขยายผลส่งต่อความดีงามในทุกมิติให้เป็นแบบอย่างในวิถีปฏิบัติของสังคม และเป็นแรงกระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักในความสำคัญของการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในชุมชนให้เอื้อต่อการส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรมให้อยู่ในรากฐานแห่งจิตใจอย่างมั่นคง เนื่องจากชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานรากสำคัญของการพัฒนาประเทศ หากคนในชุมชนมีความสมัครสมานสามัคคี ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม มีสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ฯลฯ เหล่านี้ ถือเป็นต้นทุนแห่งความดีทั้งปวง ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสงบสุขในสังคม เป็นรากฐานของการสร้างอาชีพ ทำให้เกิดรายได้ อีกทั้งจะช่วยต่อยอดให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจและการพัฒนาด้านต่าง ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังเช่นตัวอย่างของชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ที่ได้ถอดบทเรียนไว้นี้

โอกาสนี้ ขอชื่นชมศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการหลัก พร้อมทั้งองค์กรสนับสนุน ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม กรมการศาสนา กระทรวงมหาดไทย โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยสำนักงานปลัดกระทรวง และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ที่สนับสนุนการรวบรวมเรียบเรียงองค์ความรู้จากการปฏิบัติตามบริบทของแต่ละหน่วยงาน และคัดเลือกชุมชนท้องถิ่นคุณธรรมที่มีความโดดเด่น จำนวน ๒๐๔ แห่ง ที่อยู่ในหนังสือองค์ความรู้บทเรียนชุมชนท้องถิ่นคุณธรรมต้นแบบเล่มนี้ และหวังว่าจะได้เห็นการขยายผลเรื่องราวดี ๆ เช่นนี้ให้ครอบคลุมทั่วประเทศต่อไป

นายอิทธิพล คุณปลื้ม
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

คำนิยม

ผมในฐานะประธานอนุกรรมการด้านวัฒนธรรม คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ขอขอบคุณและชื่นชมในความมุ่งมั่น ตั้งใจของหน่วยงาน องค์กรเครือข่ายที่ร่วมสนับสนุนการขับเคลื่อนภารกิจภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ โดยเฉพาะแผนการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรมฯ ซึ่งมีศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เป็นผู้ดำเนินการหลัก และมีองค์กรสนับสนุนประกอบด้วย กระทรวงวัฒนธรรม โดยสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรมและกรมการศาสนา กระทรวงมหาดไทย โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยสำนักปลัดงานกระทรวงฯ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ที่เห็นความสำคัญของการส่งเสริม และขับเคลื่อนชุมชน ท้องถิ่นคุณธรรมในมิติต่างๆ ซึ่งมีเป้าหมายสุดท้ายเดียวกัน คือ “การสร้างสังคมคุณธรรม”

ประเทศไทยของเรา จะพัฒนาต่อไปได้ยาก หากขาดซึ่งความเข้มแข็งของชุมชน ท้องถิ่นโดยเฉพาะด้านคุณธรรม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญและเป็นรากฐานของการพัฒนาและปฏิรูปประเทศ ในการรวบรวมสังเคราะห์องค์ความรู้ บทเรียนชุมชนท้องถิ่นคุณธรรมต้นแบบสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การปฏิรูปประเทศ และแผนการขับเคลื่อนกิจกรรม (Big Rock) ตามเป้าหมายย่อยชุมชนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นต้นแบบด้านคุณธรรม ภายใต้แผนปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ในหนังสือองค์ความรู้ถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่นคุณธรรมต้นแบบเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการเผยแผ่ขยายผลให้เกิดการพัฒนาคุณธรรมความดีที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยต่อไป

นายวีระ โรจน์พจนรัตน์
ประธานอนุกรรมการด้านวัฒนธรรม
คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

คำนิยม

กระทรวงวัฒนธรรม โดยสำนักปลัดกระทรวงวัฒนธรรม มีความยินดีอย่างยิ่งที่ได้มีส่วนร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ และการปฏิรูปประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กิจกรรมปฏิรูป (Big Rock) การส่งเสริมคุณธรรมฯ ในเป้าหมายย่อยชุมชนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นต้นแบบด้านคุณธรรม สำนักปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ได้มีการส่งเสริมการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร และยกระดับชุมชนคุณธรรมฯ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในระดับชุมชนท้องถิ่น พร้อมฟื้นฟูเศรษฐกิจฐานราก จากเหตุการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) โดยในระยะที่ผ่านมา ได้มีการส่งเสริมพัฒนาชุมชนคุณธรรมฯ ทั่วประเทศกว่า ๒๕,๐๐๐ ชุมชน ได้มีการประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติ “๑๐๐ สุดยอดชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ” ที่มีความโดดเด่นด้านคุณธรรมจริยธรรมและความพอเพียง และ “๑๐ สุดยอดชุมชนต้นแบบ เที่ยวชุมชน ยลวิถี” ที่มีศักยภาพและความพร้อมด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ ยังได้คัดเลือกชุมชนคุณธรรมต้นแบบ ที่มีความโดดเด่นของคุณธรรมในมิติต่าง ๆ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกรณีตัวอย่างในหนังสือองค์ความรู้ถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่นคุณธรรมต้นแบบเล่มนี้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือองค์ความรู้เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางสำหรับชุมชนที่ต้องการยกระดับให้เป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ ได้นำไปศึกษาและประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบททางวัฒนธรรมในพื้นที่หรือชุมชนของตนเองให้มีประสิทธิภาพต่อไป

นางยุพา ทวีวัฒนะกิจบวร
ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

คำนิยม

กรมการศาสนา มีบทบาทในการดำเนินงานชุมชนคุณธรรมด้วยการนำมิติทางศาสนาเป็นกลไกสำคัญขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลัง “บวร” อันได้แก่ บ้าน วัด/ศาสนสถาน และโรงเรียน/ราชการ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักในชุมชน โดยทำหน้าที่เป็นแกนหลักในการรวมพลังพัฒนาและตัดสินใจร่วมกันในชุมชน รวมทั้งนำนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม มาเป็นจุดเน้นเพื่อสร้างให้เกิดชุมชนคุณธรรมที่มีความเข้มแข็ง และมีอัตลักษณ์อันโดดเด่น ที่คนในชุมชนมีคุณธรรมความพอเพียง วินัย สุจริต และจิตอาสา อยู่ร่วมกันอย่างสามัคคีบนความหลากหลายทางวัฒนธรรม และเกิดการรวมกลุ่มสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม สร้างรายได้สามารถพึ่งพาตนเองในทุกสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมพัฒนาชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม ภายใต้แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔)

กรมการศาสนา มีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้มีส่วนร่วมดำเนินการคัดเลือกชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลัง “บวร” ที่มีความโดดเด่นเป็นรูปธรรม เพื่อถอดบทเรียนองค์ความรู้บรรจุไว้เป็นส่วนหนึ่งของกรณีตัวอย่างชุมชนคุณธรรมต้นแบบ ในหนังสือ “องค์ความรู้ถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่นคุณธรรมต้นแบบ” เล่มนี้ และในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติร่วมกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ได้เห็นความสำคัญของการเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าว จึงได้สนับสนุนการจัดพิมพ์หนังสือองค์ความรู้นี้ เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างและขยายเครือข่ายชุมชนคุณธรรมให้เป็นต้นแบบทั่วประเทศ

นายเกรียงศักดิ์ บุญประสิทธิ์
อธิบดีกรมการศาสนา

คำนิยม

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ขอชื่นชมกับความตั้งใจของหน่วยงานสนับสนุนการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรมทั้ง ๕ หน่วยงาน ที่ร่วมสนับสนุนการขับเคลื่อนกิจกรรม (Big Rock) เพื่อตอบสนองเป้าหมายย่อยที่ ๑ เสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นต้นแบบด้านคุณธรรมและถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่น ในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬาแรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่เป็นหลักฐานของการพัฒนาสังคมและประเทศไทยอย่างมั่นคงและยังยืน

ด้วยบทบาทของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพ มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง สร้างเสริมเครือข่ายจากทุกภาคส่วนในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม พัฒนาองค์ความรู้ ขีดความสามารถ และระบบการบริหารจัดการด้านการพัฒนาสังคม จัดระบบสวัสดิการที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย เพื่อให้ประชาชนมีหลักประกันและมีความมั่นคงในชีวิต ให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่ทอดทิ้งกัน จึงมีความยินดีอย่างยิ่งที่ได้มีส่วนร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาตัวชี้วัดร่วมการส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการดำเนินการคัดเลือกชุมชนต้นแบบที่ดำเนินการตามบริบทของกระทรวงเพื่อนำมารวบรวมเป็นกรณีศึกษาในหนังสือองค์ความรู้ถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่นต้นแบบเล่มนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่ากรณีตัวอย่างชุมชนท้องถิ่นต้นแบบทุกแห่งที่รับการคัดเลือกมาเผยแพร่ จะสร้างแรงบันดาลใจในการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชนทุกระดับ ให้มีความเข้มแข็ง มีความสุข และมีคุณธรรมเพิ่มมากขึ้น เป็นสังคมที่ไม่ทอดทิ้งกัน ตามวิสัยทัศน์ของกระทรวงที่ว่า “สร้างสังคมดี คนมีคุณภาพ”

นางพัชรี อาระยะกุล

ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

คำนิยม

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพและความเข้มแข็งของกองทุนสวัสดิการชุมชนให้เป็นไปอย่างมีมาตรฐานและมีธรรมาภิบาล โดยที่ผ่านมา พอช. ร่วมกับภาคีเครือข่ายได้มอบรางวัลป่วย อึ้งภากรณ์ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อเป็นต้นแบบในการขยายผลสู่พื้นที่อื่น

พอช. มีความยินดีที่ได้มีส่วนร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาตัวชี้วัดร่วมการส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงดำเนินการคัดเลือกชุมชนคุณธรรมจากกองทุนสวัสดิการชุมชนต้นแบบ เพื่อนำมารวบรวมเป็นกรณีศึกษาในหนังสือองค์ความรู้ถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่นคุณธรรมต้นแบบเล่มนี้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทเรียนจากชุมชนคุณธรรมต้นแบบในเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลที่ได้รับการเผยแพร่ครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการขยายผลไปยังชุมชนอื่นๆ ให้มีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนด้วยหลักคุณธรรม นำไปสู่ชุมชนพึ่งพาตนเองที่เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

นายสมชาติ ภาระสุวรรณ
ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

คำนิยม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มีบทบาทส่งเสริมสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการพัฒนาและให้คำปรึกษา แนะนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เข้มแข็งและมีศักยภาพในการให้บริการสาธารณะตามหลักธรรมาภิบาล และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นความสำคัญกับการเข้าร่วมเป็นองค์กรสนับสนุนและดำเนินการคัดเลือกชุมชนท้องถิ่นคุณธรรมต้นแบบที่ดำเนินการตามบริบทของท้องถิ่น ขอชื่นชมยกย่องผลงานที่เป็นประจักษ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลธรรมาภิบาลเป็นองค์กรต้นแบบ ให้เป็นกรณีศึกษาในหนังสือองค์ความรู้ถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่นคุณธรรมต้นแบบเล่มนี้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคุณธรรมต้นแบบ ที่ได้รับการเผยแพร่ ในหนังสือองค์ความรู้นี้จะสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเป็นประโยชน์ต่อการนำรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรด้วยหลักคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ที่เข้มแข็งไปเป็นแนวทางการพัฒนาองค์กรอื่นต่อไป

นายประยูร รัตนเสนีย์
อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
กระทรวงมหาดไทย

คำนำ

หนังสือองค์ความรู้ถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่นคุณธรรมต้นแบบชุดนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการความรู้จากการดำเนินงานขับเคลื่อนคุณธรรม ซึ่งมีเป้าหมายในการถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่นคุณธรรม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นพื้นที่ต้นแบบด้านคุณธรรม ๒๐๐ แห่ง ครอบคลุมทุกจังหวัด ทั่วประเทศ โดยเน้นคุณธรรม ๕ ประการ คือ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา และกตัญญู พร้อมทั้งเผยแผ่ขยายผลให้เกิดการพัฒนาคุณธรรมความดีที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

การจัดทำหนังสือองค์ความรู้นี้ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้จัดทำขึ้นโดยความร่วมมือขององค์กรเครือข่าย ซึ่งมีศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เป็นผู้ดำเนินการหลัก และมีองค์กรสนับสนุน ประกอบด้วย กระทรวงวัฒนธรรม โดยสำนักปลัดกระทรวงวัฒนธรรมและกรมการศาสนา กระทรวงมหาดไทย โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยสำนักปลัดกระทรวง และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เป็นการรวบรวมเรียบเรียงองค์ความรู้จากการปฏิบัติ เพื่อให้เห็นกระบวนการทำงานขับเคลื่อนคุณธรรมในระดับชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสำเร็จได้ด้วยดีจากความร่วมมือและความเอื้อเฟื้อของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จนเกิดเป็นหนังสือการสังเคราะห์องค์ความรู้พื้นที่ต้นแบบด้านคุณธรรมที่สมบูรณ์แบบ กรมการศาสนาในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรแห่งชาติ เห็นความสำคัญของการเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาองค์กร ชุมชนคุณธรรม ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔ ได้ร่วมสนับสนุนการจัดพิมพ์เผยแพร่หนังสือองค์ความรู้นี้ ให้ขยายผลในวงกว้างยิ่งขึ้น

ขอบพระคุณคณะทำงานประสานโครงการ ที่ได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการสังเคราะห์บทเรียนและจัดการความรู้ พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลอันเป็นประโยชน์ และขอบคุณนายอิทธิพร วันดี และคณะผู้เรียบเรียงและสังเคราะห์ข้อมูลองค์ความรู้ให้มีความสมบูรณ์และน่าสนใจยิ่งขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นชุดความรู้ที่เปรียบเสมือนแนวทางในการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมให้เกิดขึ้นได้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ในสังคมไทย เนื้อหาดังกล่าวได้รวบรวมไว้ในหนังสือเล่มนี้แล้ว และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ได้ศึกษาเรียนรู้ พร้อมนำไปปฏิบัติอย่างแท้จริง หากมีข้อผิดพลาดประการใด ขอน้อมรับไว้ ณ โอกาสนี้

รองศาสตราจารย์ นายแพทย์สุริยเดว ทรีปาตี
ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

สารบัญ

หน้า

คำนิยม

คำนำ

ส่วนที่ ๑ : สืบสานปณิธานคุณธรรม ๑

ฐานคิดการสังเคราะห์ท้องถิ่นคุณธรรม ๒

เจตนารมณ์ของการพัฒนาองค์ความรู้ ๓

กลุ่มเป้าหมายการดำเนินงาน ๓

ขอบเขตของงานถอดบทเรียน ๓

เครือข่ายความร่วมมือ ๔

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ๔

แนวทางการดำเนินงาน ๔

หลักเกณฑ์กลาง ๕ ประการ ๕

กรอบแนวทางการถอดบทเรียนต้นแบบคุณธรรม : Story Telling ๗

ส่วนที่ ๒ : เรียงร้อยต้นแบบคุณธรรม ภาคเหนือ ๙

ต้นแบบคุณธรรม : ความพอเพียง

๑) ชุมชนคุณธรรมบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ๑๐

๒) ชุมชนคุณธรรมวัดป่าตาล ตำบลบวกค้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ๑๒

๓) ชุมชนคุณธรรมวัดสันทราย ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ๑๔

๔) ชุมชนคุณธรรมวัดเกยไชยเหนือ ตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ๑๖

๕) ชุมชนคุณธรรมวัดหนองกระดูกเนื้อ ตำบลหนองนมวัว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ๑๘

๖) ชุมชนคุณธรรมวัดหนองโพ ตำบลหนองโพ อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ ๒๐

๗) ชุมชนตำบลเขาชนกัน ตำบลเขาชนกัน อำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ ๒๒

๘) ชุมชนคุณธรรมวัดแสนเมืองมา ตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ๒๔

๙) ชุมชนคุณธรรมวัดตุ่นใต้ ตำบลบ้านตุ่น อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ๒๖

๑๐) ชุมชนคุณธรรมวัดต๋ำม่อน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ๒๘

๑๑) ชุมชนคุณธรรมวัดเขาทราย ตำบลเขาทราย อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร ๓๐

๑๒) ชุมชนคุณธรรมวัดดงกลาง ตำบลดงกลาง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ๓๒

๑๓) ชุมชนลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ๓๔

๑๔) ชุมชนคุณธรรมบ้านทับเกวียนทอง ตำบลบึงบัว อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร ๓๖

๑๕) ชุมชนคุณธรรมวัดราษฎร์ศรัทธาทรงธรรม ตำบลวังสำโรง อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ๓๘

๑๖) ชุมชนคุณธรรมวัดเซิงหวาย ตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ๔๐

๑๗) ชุมชนคุณธรรมวัดผดุงราษฎร์ ตำบลท้ายดง อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ ๔๒

๑๘) ชุมชนคุณธรรมวัดเสาธงทอง ตำบลนายม อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ ๔๔

๑๙) ชุมชนคุณธรรมวัดศรีฐานปิยาราม อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ๔๖

๒๐) เทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๔๘

๒๑) ชุมชนคุณธรรมบ้านผาบ่อง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ๕๐

๒๒) ชุมชนคุณธรรมวัดบ้านไร่ศิลาทอง ตำบลพิชัย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ๕๒

๒๓) ชุมชนคุณธรรมวัดผาปังกลาง ตำบลผาปัง อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ๕๔

๒๔) ชุมชนคุณธรรมวัดป่าบุก ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ๕๖

๒๕) ชุมชนคุณธรรมวัดบ้านหลุก ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ๕๘

๒๖) ชุมชนคุณธรรมวัดตระพังทอง ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ๖๐

๒๗) ชุมชนคุณธรรมวัดวังตะคร้อ ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย ๖๒

๒๘) ชุมชนคุณธรรมวัดทุ่งเสลี่ยม ตำบลทุ่งเสลี่ยม อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย ๖๔

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๒๙) ชุมชนคุณธรรมวัดดอยท่าเสา ตำบลท่าเสา อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ๖๖
๓๐) ชุมชนคุณธรรมวัดคุ้งตะเภา ตำบลคุ้งตะเภา อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ๖๘

ต้นแบบคุณธรรม : วินัย

๓๑) ชุมชนคุณธรรมบ้านสันทางหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ๗๐
๓๒) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านกลาง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ๗๒
๓๓) กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ๗๔
๓๔) ชุมชนคุณธรรมวัดห้วยแมง ตำบลไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ ๗๖
๓๕) ชุมชนคุณธรรมวัดไผ่รอบ ตำบลไผ่รอบ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ๗๘

ต้นแบบคุณธรรม : สุจริต

๓๖) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ๘๐
๓๗) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลริมกก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ๘๒
๓๘) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ๘๔
๓๙) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลออย อำเภอปง จังหวัดพะเยา ๘๖
๔๐) กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลศรีถ้อย จังหวัดพะเยา ๘๘
๔๑) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ๙๐
๔๒) องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ๙๒

ต้นแบบคุณธรรม : จิตอาสา

๔๓) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้ำไหล อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ๙๔
๔๔) องค์การบริหารส่วนตำบลนครชุม อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ๙๖
๔๕) องค์การบริหารส่วนตำบลโค้งไผ่ อำเภอขาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร ๙๘
๔๖) เทศบาลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๑๐๐
๔๗) ชุมชนคุณธรรมวัดพระพุทธบาทเขารวก ตำบลวังหลุม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ๑๐๒
๔๘) ชุมชนคุณธรรมวัดโฆษา ตำบลห้วยไร่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ๑๐๔
๔๙) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ ๑๐๖
๕๐) ชุมชนคุณธรรมวัดนาไม้แดง ตำนายาง อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ๑๐๘
๕๑) เทศบาลตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ๑๑๐

ต้นแบบคุณธรรม : กตัญญู

๕๒) เทศบาลตำบลวังทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ๑๑๒
๕๓) ชุมชนคุณธรรมวัดสูงเม่น ตำบลสูงเม่น อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ๑๑๔
๕๔) เทศบาลตำบลเสริมงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ๑๑๖
๕๕) องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำไคร้ อำเภอปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ ๑๑๘

ส่วนที่ ๓ : เรียงร้อยต้นแบบคุณธรรม ภาคอีสาน ๑๒๐

ต้นแบบคุณธรรม : ความพอเพียง

๑) ชุมชนคุณธรรมวัดพรหมราช ตำบลตูม อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ๑๒๐
๒) ชุมชนคุณธรรมบ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ๑๒๒
๓) ชุมชนคุณธรรมวัดสนวนนอก ตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ๑๒๔
๔) ชุมชนคุณธรรมบ้านโนนศิลา ตำบลยายแย้มวัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ๑๒๖
๕) องค์กการบริหารส่วนตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ๑๒๘
๖) ชุมชนคุณธรรมวัดชัยประสิทธิ์ ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ๑๓๐
๗) ชุมชนคุณธรรมวัดอัครเทวดามีคาแอล ซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ๑๓๒
๘) ชุมชนคุณธรรมวัดโพธาราม ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ๑๓๔
๙) ชุมชนคุณธรรมบ้านกุดแข้ ตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ๑๓๖

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๑๐) ชุมชนคุณธรรมบ้านโนนชัยศรี ตำบลโนนชัยศรี อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ๑๓๘
๑๑) ชุมชนคุณธรรมบ้านหนองบัว ตำบลหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ๑๔๐
๑๒) ชุมชนคุณธรรมวัดบ้านกู่ ตำบลกู่ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ๑๔๒
๑๓) ชุมชนคุณธรรมวัดสำโรงเกียรติ ตำบลบักดอง อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ๑๔๔
๑๔) ชุมชนคุณธรรมวัดจำปา ตำบลหนองแก้ว อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ๑๔๖
๑๕) ชุมชนคุณธรรมวัดสุทธานิวาส ตำบลบ้านแป้น อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร ๑๔๘
๑๖) ชุมชนคุณธรรมบ้านหนองบัว ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ๑๕๐
๑๗) ชุมชนคุณธรรมวัดเทพพลประดิษฐาราม ตำบลเวียงคุก อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ๑๕๒
๑๘) ชุมชนคุณธรรมบ้านนาหมอม้า ตำบลนาหมอม้า อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ ๑๕๔
๑๙) ชุมชนคุณธรรมบ้านคีรีวงกต ตำบลนาแค อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี ๑๕๖
๒๐) ชุมชนคุณธรรมบ้านเชียง ตำบลบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ๑๕๘
๒๑) ชุมชนคุณธรรมท่าเมือง ตำบลท่าเมือง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ๑๖๐

ต้นแบบคุณธรรม : มีวินัย

๒๒) ชุมชนคุณธรรมบ้านใหม่อัมพวัน ตำบลทะเมนชัย อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ๑๖๒
๒๓) องค์การบริหารส่วนตำบลจาน อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ๑๖๔
๒๔) เทศบาลตำบลขุนหาญ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ๑๖๖

ต้นแบบคุณธรรม : สุจริต

๒๕) ชุมชนคุณธรรมรอบวัดศิริมงคลวราราม ตำบลบึงโขงหลง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ ๑๖๘
๒๖) ชุมชนคุณธรรมตำบลโคกเหล็ก อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ๑๗๐
๒๗) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลโคกกลาง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ๑๗๒
๒๘) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ๑๗๔
๒๙) กองบุญคุณธรรมเพื่อการจัดสวัสดิการชุมชนตำบลเมืองลีง จังหวัดสุรินทร์ ๑๗๖
๓๐) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนิท อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ๑๗๘

ต้นแบบคุณธรรม : จิตอาสา

๓๑) เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๑๘๐
๓๒) ชุมชนคุณธรรมวัดเจดีย์ ตำบลคอนสาร อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ๑๘๒
๓๓) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ๑๘๔
๓๔) ชุมชนคุณธรรมบ้านหนองสะแกกวน ตำบลส้มป่อย อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ ๑๘๖
๓๕) ชุมชนคุณธรรมบ้านหนองโพรง ชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) ตำบลอิสาณ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ๑๘๘
๓๖) ชุมชนบ้านหนองเต็ง ตำบลหัวถนน อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ๑๙๐
๓๗) ชุมชนคุณธรรมเทศบาลเมืองวังสะพุง ตำบลวังสะพุง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ๑๙๒
๓๘) เทศบาลตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย ๑๙๔
๓๙) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลโคกเพชร อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ ๑๙๖
๔๐) กองทุนพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนตำบลห้วยตามอญ อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ๑๙๘
๔๑) ป่าชุมชนโนนใหญ่ ตำบลเสียว - ตำบลอีเซ อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ ๒๐๐
๔๒) ชุมชนบ้านปรือคันตะวันออก ตำบลปรือใหญ่ อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ ๒๐๒
๔๓) องค์กรสวัสดิการประชาชนชุมชนเมืองท่าบ่อ-น้ำโมง ตำบลน้ำโมง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ๒๐๔
๔๔) ชุมชนคุณธรรมวัดถ้ำกลองเพล ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ๒๐๖
๔๕) กลุ่มทอผ้าโบราณบ้านโนนกอก ตำบลหนองนาคำ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ๒๐๘
๔๖) เทศบาลตำบลคำน้ำแซบ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ๒๑๐
๔๗) เทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ๒๑๒

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ส่วนที่ ๔ : เรียงร้อยต้นแบบคุณธรรม ภาคกลาง ตะวันตก ๒๑๔

ต้นแบบคุณธรรม : ความพอเพียง

๑) ชุมชนคุณธรรมวัดบ้านธาตุใต้ ตำบลบ้านธาตุ อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ๒๑๔
๒) ชุมชนคุณธรรมบ้านดงยาง ตำบลทองเอน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ๒๑๖
๓) ชุมชนคุณธรรมวัดหนองเพียร ตำบลบางงาม อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ๒๑๘
๔) ชุมชนคุณธรรมบ้านเกาะเรียน ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒๒๐
๕) ชุมชนคุณธรรมบ้านไทรน้อย ตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒๒๒
๖) ชุมชนคุณธรรมต้นแบบบ้านสามเรือน ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒๒๔
๗) ชุมชนคุณธรรมบ้านนา ตำบลหัวไผ่ อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ๒๒๖
๘) ชุมชนคุณธรรมวัดอัมพวัน ตำบลบางขันหมาก อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ๒๒๘
๙) ชุมชนคุณธรรมวัดญาณเสน ตำบลโก่งธนู อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ๒๓๐
๑๐) ชุมชนคุณธรรมวัดแก่นจันทน์เจริญ (บ้านบางพลับ) ตำบลพรม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ๒๓๒
๑๑) ชุมชนคุณธรรมวัดอัมพวัน ตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ๒๓๔
๑๒) ชุมชนคุณธรรมวัดนาหนอง ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ๒๓๖
๑๓) ชุมชนคุณธรรมวัดเจ็ดเสมียน ตำบลเจ็ดเสมียน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ๒๓๘
๑๔) ชุมชนคุณธรรมวัดไชยชุมพลชนะสงคราม ตำบลบ้านใต้ อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ๒๔๐
๑๕) ชุมชนคุณธรรมวัดท่าขนุน ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ๒๔๒
๑๖) ชุมชนคุณธรรมนาพันสาม ตำบลนาพันสาม อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ๒๔๔
๑๗) ชุมชนคุณธรรมบ้านทางสาย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๒๔๖
๑๘) ชุมชนคุณธรรมบ้านม้าร้อง ตำบลพงศ์ประศาสน์ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๒๔๘

ต้นแบบคุณธรรม : มีวินัย

๑๙) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางขุด อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ๒๕๐
๒๐) กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ๒๕๒
๒๑) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดงดินแดง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี ๒๕๔
๒๒) ชุมชนคุณธรรมวัดโคกกะเทียม ตำบลโคกกะเทียม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ๒๕๖

ต้นแบบคุณธรรม : สุจริต

๒๓) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบัวลอย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ๒๕๘
๒๔) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ๒๖๐
๒๕) กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลหาดท่าเสา อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๒๖๒
๒๖) กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ๒๖๔
๒๗) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ๒๖๖

ต้นแบบคุณธรรม : กตัญญู

๒๘) ชุมชนคุณธรรมวัดฝั่งคลอง ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ๒๖๘

ส่วนที่ ๕ : เรียงร้อยต้นแบบคุณธรรม กรุงเทพฯ ปริมณฑล ตะวันออก ๒๗๐

ต้นแบบคุณธรรม : ความพอเพียง

๑) ชุมชนคุณธรรมกระซ้าขาว ตำบลบ้านบ่อ อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ๒๗๐
๒) ชุมชนคุณธรรมบ้านชายทะเลรางจันทร์ ตำบลนาโคก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ๒๗๒
๓) ชุมชนคุณธรรมวัดบางช้างเหนือ ตำบลคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ๒๗๔
๔) ชุมชนคุณธรรมวัดสำโรง ตำบลวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ๒๗๖
๕) เทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัดปทุมธานี ๒๗๘
๖) ชุมชนคุณธรรมวัดเขียนเขต ตำบลบึงยี่โถ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ๒๘๐
๗) ชุมชนคุณธรรมวัดชินวราราม ตำบลบางขะแยง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ๒๘๒

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๘) ชุมชนคุณธรรมวัดบางหลวง ตำบลคูขวาง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ๒๘๔
๙) ชุมชนคุณธรรมวัดบางพลีใหญ่ใน ตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ๒๘๖
๑๐) ชุมชนคุณธรรมวัดปานประสิทธาราม ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ๒๘๘
๑๑) ชุมชนคุณธรรมวัดตะปอนใหญ่ ตำบลตะปอน อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ๒๙๐
๑๒) ชุมชนคุณธรรมวัดบางสระเก้า ตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ๒๙๒
๑๓) ชุมชนคุณธรรมวัดหนองอ้อ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ๒๙๔
๑๔) ชุมชนคุณธรรมบ้านหลังวัด (วัดปากน้ำ) ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ๒๙๖
๑๕) ชุมชนบ้านตลาดบางเสร่ ตำบลบางเสร่ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ๒๙๘
๑๖) ชุมชนคุณธรรมบ้านช่องแสมสาร ตำบลแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ๓๐๐
๑๗) ชุมชนคุณธรรมวัดใหม่ดงกระทงยาม ตำบลดงกระทงยาม อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี ๓๐๒
๑๘) ชุมชนคุณธรรมวัดบ้านค่าย ตำบลบ้านค่าย อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ๓๐๔
๑๙) ชุมชนคุณธรรมวัดราชบัลลังก์ประดิษฐาราม ตำบลทางเกวียน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ๓๐๖
๒๐) ชุมชนคุณธรรมบ้านคลองอาราง ตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ๓๐๘

ต้นแบบคุณธรรม : มีวินัย

๒๑) เทศบาลตำบลทับมา อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ๓๑๐
๒๒) ชุมชนคุณธรรมตะลุกพุก จังหวัดสระแก้ว ๓๑๒

ต้นแบบคุณธรรม : สุจริต

๒๓) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลคลองนกกระทุง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ๓๑๔
๒๔) กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ๓๑๖
๒๕) กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลทับมา อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ๓๑๘
๒๖) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลทับพริก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ๓๒๐
๒๗) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลคลองทับจันทร์ จังหวัดสระแก้ว ๓๒๒
๒๘) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลคลองหินปูน อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ๓๒๔
๒๙) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ๓๒๖

ต้นแบบคุณธรรม : จิตอาสา

๓๐) เทศบาลตำบลค่ายเนินวง ตำบลบางกะจะ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ๓๒๘
๓๑) ชุมชนคุณธรรมบ้านบางปรง ตำบลบางพระ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ๓๓๐
๓๒) องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดใต้ ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ๓๓๒
๓๓) เทศบาลเมืองบ้านฉาง จังหวัดระยอง ๓๓๔
๓๔) ชุมชนคุณธรรมบ้านวังเย็น ตำบลวังเย็น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ๓๓๖

ส่วนที่ ๖ : เรียงร้อยต้นแบบคุณธรรม ภาคใต้ ๓๓๘

ต้นแบบคุณธรรม : ความพอเพียง

๑) ชุมชนคุณธรรมมัสยิดบ้านร่าหมาด ตำบลเกาะกลาง อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ๓๓๘
๒) ชุมชนคุณธรรมบ้านพรุใหญ่ ตำบลสะพลี อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ๓๔๐
๓) ชุมชนคุณธรรมวัดห้วยยอด ตำบลห้วยยอด อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ๓๔๒
๔) ชุมชนคุณธรรมวัดพรหมโลก ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ๓๔๔
๕) เทศบาลตำบลชะมาย อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๓๔๖
๖) ชุมชนคุณธรรมบ้านจุฬาภรณ์พัฒนา ๑๒ ตำบลสุคิริน อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส ๓๔๘
๗) ชุมชนคุณธรรมวัดประเวศน์ภูผา ตำบลตรัง อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี ๓๕๐
๘) กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลหนองพ้อ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ๓๕๒
๙) บ้านคลองหรั่ง ตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง ๓๕๔
๑๐) องค์การบริหารส่วนตำบลควนขนุน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ๓๕๖

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๑๑) ชุมชนคุณธรรมวัดมงคลวราราม (วัดในยาง) ตำบลสาคู อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ๓๕๘
๑๒) ชุมชนคุณธรรมวัดบ้านหงาว ตำบลหงาว อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ๓๖๐
๑๓) ชุมชนคุณธรรมวัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ๓๖๒
๑๔) ชุมชนคุณธรรมบ้านผัง ๗ ตำบลนิคมพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ๓๖๔
๑๕) ชุมชนคุณธรรมวัดมาตุคุณาราม อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ๓๖๖
๑๖) ชุมชนคุณธรรมวัดบางใบไม้ ตำบลบางใบไม้ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๓๖๘

ต้นแบบคุณธรรม : มีวินัย

๑๗) ชุมชนคุณธรรมมัสยิดบ้านสิเหร่ ตำบลบ่อน้ำร้อน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ๓๗๐
๑๘) องค์การบริหารส่วนตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ๓๗๒
๑๙) ชุมชนคุณธรรมบ้านบ่อน้ำร้อน ตำบลตาเนาะแมเราะ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ๓๗๔
๒๐) ชุมชนคุณธรรมบ้านหน้าถ้ำ ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ๓๗๖
๒๑) องค์การบริหารส่วนตำบลแว้ง อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส ๓๗๘
๒๒) ชุมชนคุณธรรมบ้านกล้วยเภา ตำบลดอนประดู่ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ๓๘๐
๒๓) องค์การบริหารส่วนตำบลชะมวง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ๓๘๒
๒๔) เทศบาลตำบลนาท่อม อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ๓๘๔
๒๕) บ้านป่าไสออก ตำบลกงหรา อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง ๓๘๖
๒๖) เทศบาลตำบลโคกม่วง อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ๓๘๘
๒๗) เทศบาลตำบลบางเหรียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา ๓๙๐
๒๘) กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๓๙๒

ต้นแบบคุณธรรม : สุจริต

๒๙) กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลฉวาง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๓๙๔
๓๐) เทศบาลตำบลเกาะเพชร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ๓๙๖
๓๑) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองหงส์ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๓๙๘
๓๒) กองทุนสวัสดิการชุมชนสัจจะวันละ ๑ บาท เทศบาลตำบลที่วัง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๔๐๐
๓๓) ชุมชนคุณธรรมบ้านออกเขาชัยสน ตำบลเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ๔๐๒
๓๔) กองทุนสวัสดิการภาคประชาชน ตำบลรมณีย์ อำเภอกะปง จังหวัดพังงา ๔๐๔

ต้นแบบคุณธรรม : จิตอาสา

๓๕) เทศบาลเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ ๔๐๖
๓๖) เทศบาลเมืองระนอง จังหวัดระนอง ๔๐๘
๓๗) เทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ๔๑๐
๓๘) ชุมชนคุณธรรมบ้านคลองขุดเหนือ ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล ๔๑๒
๓๙) ชุมชนคุณธรรมมัสยิดมิฟต้าฮุดดีน ตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตูล ๔๑๔
๔๐) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลพญาขัน อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ๔๑๖

ส่วนที่ ๗ : อินโฟกราฟิกชุมชนและท้องถิ่นคุณธรรมต้นแบบ ๔๑๘
บรรณานุกรม ๔๑๙
คณะทำงาน ๔๒๐

ส่วนที่ ๑ : สืบสานปณิธานคุณธรรม

พระพุทธเจ้าก็ตรัสไว้ว่า บุคคลใดประกอบความดี คุณงามความดีนั้นย่อมต้องสนองตอบ ข้าพเจ้าจึงขอเชิญชวนแต่ละท่านให้พยายามบำเพ็ญความดีด้วยน้ำใจอันบริสุทธิ์ แม้บางโอกาสอาจจะต้องเสียสละบ้าง ก็จงมานะอย่าท้อถอย จงสมัครสมานสามัคคีร่วมใจกันให้มั่นคงด้วยดี ทั้งนี้เพื่อความสุขสวัสดีของท่าน เพื่อความวัฒนาถาวรของประเทศชาติอันเป็นที่รักของเราทั้งหลาย

พระราชดำรัส
พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย
ในโอกาสขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช ๒๔๙๗
วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๔๙๖

การทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมนั้นได้ประโยชน์มากกว่าประโยชน์ส่วนตน และบอกได้ว่าคนไหนทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัวแท้ ๆ ล้วน ๆ เชื่อว่าประโยชน์นั้นจะไม่ได้ เท่ากับรวบรวมของหนักมาวางบนหัวแบกเอาไว้ตลอดเวลา ซึ่งก็ไม่สบาย ก็หนัก ก็เหนื่อย แต่ถ้าผู้ใดทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ยิ่งมาก ยิ่งดี ยิ่งคล่องแคล่วว่องไว และยิ่งมีความสุข

พระราชดำรัส
พระราชทานแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๒๓

ฐานคิดการสังเคราะห์ชุมชนท้องถิ่นคุณธรรม

การขับเคลื่อนชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคุณธรรม ได้เป็นกลไกหนึ่งที่สนับสนุนการขับเคลื่อนคุณธรรมของประเทศ โดยยึดถึงหลักความสอดคล้องตามกรอบนโยบายรัฐบาลและยุทธศาสตร์ชาติ ที่เกี่ยวข้องกับด้านคุณธรรม ประกอบด้วย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ มุ่งเน้นให้ประชาชนทุกช่วงวัยเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านคุณธรรม นโยบายรัฐบาลในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ๒๐ ปี โดยมีเป้าหมายให้ประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการบูรณาการความร่วมมือประชารัฐเพื่อสร้างสังคมคุณภาพและสังคมคุณธรรม แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติได้ให้ความสำคัญต่อการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ ดังกล่าว ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาด้านคุณธรรมในพื้นที่ การที่จะสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง มีความสมัครสมานสามัคคี รักใคร่กลมเกลียว เกิดคนดีที่มีคุณธรรมจริยธรรม และมีกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งต้องใช้เวลาและอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในชุมชนหรือในองค์กรปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

สังคมไทยในปัจจุบันนี้ เป็นสังคมยุคโลกาภิวัตน์ เกิดการพัฒนาขึ้นทุก ๆ ด้าน แต่คนในสังคมกลับละเลยเรื่องของคุณธรรม เห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม จึงทำให้ผู้คนขาดคุณธรรมจริยธรรม นำมาซึ่งความแตกแยกสามัคคี การนำโครงการเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนคุณธรรมและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคุณธรรมจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาคุณธรรมของประเทศที่จะเป็นเครื่องมือและกลไกขัดเกลาจิตใจของคนในชุมชน ในองค์กร ทำให้เกิดคุณธรรมความดี เกิดความรักความสามัคคี ซึ่งเป็นสิ่งที่ส่งเสริมและสนับสนุนกันมาตั้งแต่ในอดีตที่ผ่านมา จนถึงในปัจจุบันได้มีชุมชนและองค์กรปกครองท้องถิ่นคุณธรรมต้นแบบเกิดขึ้นทั่วประเทศ แต่ยังขาดการรวบรวมและเรียบเรียงเรื่องราวข้อมูลของแต่ละชุมชนและองค์กรปกครองท้องถิ่นคุณธรรมต้นแบบ ให้เป็นหมวดหมู่ตามหลักคุณธรรมร่วม เพื่อให้สืบค้น ค้นหาได้ง่าย และเพื่อให้เกิดความน่าสนใจในการที่จะเรียนรู้ผ่านแหล่งเรียนรู้ต้นแบบจริง รวมถึงเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้กับชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการยึดถือเป็นแนวทางการพัฒนา

ฐานคิดนี้ได้มีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูป ภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานหลักการขับเคลื่อน กิจกรรม (Big Rock) เพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายย่อยที่ ๑ ชุมชนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นต้นแบบด้านคุณธรรมและถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่น ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ จำนวน ๒๐๐ แห่ง (และในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ จำนวน ๒๐๐ แห่ง) และตอบสนองนโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงวัฒนธรรม และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การจัดตั้งองค์กรตามมาตรา ๗ (๑) ที่ส่งเสริมสนับสนุนการรวมพลังกลุ่มหรือเครือข่ายทางสังคม และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนจัดสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติที่สอดคล้องกับแนวทางคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ และบรรลุผลตามแผนยุทธศาสตร์ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่งเสริมความร่วมมือประชารัฐขับเคลื่อนงานด้าน

คุณธรรมจริยธรรม กลยุทธ์ที่ ๓ สนับสนุนและดำเนินการจัดสมัชชาคุณธรรม และกลยุทธ์ที่ ๔ สนับสนุนการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติงานในองค์กร พร้อมสร้างกลไกการติดตามและทำงานแบบบูรณาการร่วมกันระหว่างศูนย์คุณธรรมกับหน่วยงานองค์กรเครือข่ายทั้งในส่วนกลาง และในพื้นที่ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานรัฐในกำกับของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างคุณธรรม ดำเนินการสร้าง พัฒนา เผยแพร่องค์ความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมด้วยกระบวนการจัดการความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ การสร้างเสริม สนับสนุนพลังความเข้มแข็งของภาคีเครือข่าย และการพัฒนากระบวนการสมัชชาคุณธรรม พร้อมรณรงค์สร้างจิตสำนึกในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

เจตนารมณ์ของการพัฒนาองค์ความรู้

การจัดการองค์ความรู้การดำเนินงานในการขับเคลื่อนส่งเสริมชุมชนคุณธรรม และองค์กรปกครองท้องถิ่นคุณธรรมต้นแบบ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑) เพื่อรวบรวมเรียบเรียง สังเคราะห์ข้อมูลจากการถอดบทเรียนการดำเนินงานขับเคลื่อนคุณธรรมของชุมชนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นต้นแบบด้านคุณธรรม

๒) เพื่อจัดทำเป็นหนังสือองค์ความรู้ชุมชนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นต้นแบบคุณธรรม จำนวน ๒๐๐ แห่ง จากทั่วประเทศ

๓) เพื่อจัดทำและออกแบบชุดข้อมูลองค์ความรู้ชุมชนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นต้นแบบด้านคุณธรรม จำนวน ๒๐ แห่ง ในรูปแบบสื่ออินโฟกราฟิก

กลุ่มเป้าหมายการดำเนินงาน

ในการถอดบทเรียนและสังเคราะห์องค์ความรู้การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม เพื่อให้ได้ชุดความรู้ที่สามารถนำไปขยายผล ให้มีการปฏิบัติสร้างคนดีสังคมดีเพิ่มมากขึ้น โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญ ๒ กลุ่ม ดังนี้

๑) ชุมชนท้องถิ่นคุณธรรม ที่ได้มีการดำเนินงานส่งเสริม และขับเคลื่อนคุณธรรม จนสำเร็จผลอย่างเป็นรูปธรรม สามารถเป็นแบบอย่างดีที่ในการศึกษาเรียนรู้ของผู้สนใจ

๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ได้มีการดำเนินงานขับเคลื่อนคุณธรรม พร้อมปลูกฝังคุณธรรมให้กับบุคลากร และเป็นแบบอย่างที่ดีในการบริหารท้องถิ่นคุณธรรม โดยคัดเลือกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ

ขอบเขตของงานถอดบทเรียน

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ได้มีความประสงค์ในการสังเคราะห์องค์ความรู้จากการถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ต้นแบบด้านคุณธรรมทั่วประเทศ นำมาจัดกลุ่มประเภทตามหลักคุณธรรมร่วมและการส่งเสริมคุณธรรม ๕ ประการหลัก ภายใต้นโยบายปฏิรูปด้านคุณธรรม ซึ่งประกอบด้วย พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู เพื่อเชื่อมโยงร้อยประสานยกย่องเชิดชูต้นแบบด้านคุณธรรมความดี ของชุมชนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นต้นแบบด้านคุณธรรมทั่วประเทศ รวมถึงการนำไปจัดทำเป็นสื่อองค์ความรู้ในรูปแบบหนังสือ หนังสืออิเล็คทรอนิก อินโฟกราฟิก ได้อย่างเข้าใจง่าย ทำให้เกิดความตื่นตัวที่จะสร้างผล

กระทบด้านบวกต่อชุมชนและสังคมภายนอก ได้ทราบแนวทางและเกิดแรงบันดาลใจในการช่วยเหลือ พัฒนาชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประสบผลสำเร็จจนสามารถเป็นต้นแบบด้านคุณธรรม และส่งผลต่อภาพรวมของประเทศทำให้เกิดการพัฒนาสร้างสังคมไทยให้มีความยั่งยืนด้านคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง และสร้างกระแสการทำความดีให้กับสังคมไทยอย่างกว้างขวางต่อไป

เครือข่ายความร่วมมือ

โครงการนี้ได้เกิดขึ้นจากความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ โดยมีมติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้มีหน่วยงานรับผิดชอบหลัก และหน่วยงานให้ความร่วมมือ ๒ ส่วน ดังนี้

๑) หน่วยงานรับผิดชอบหลัก ได้แก่ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) รับผิดชอบกระบวนการดำเนินงานทั้งหมดในการจัดทำ พร้อมประสานเครือข่ายความร่วมมือ

๒) หน่วยงานสนับสนุนความร่วมมือ คือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นคุณธรรมทั้งหมด ดังนี้

กระทรวงวัฒนธรรม โดย สำนักปลัดกระทรวงวัฒนธรรม และกรมการศาสนา

กระทรวงมหาดไทย โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดย สำนักปลัดกระทรวง

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

การถอดบทเรียนพื้นที่ต้นแบบในมิติด้านคุณธรรมในระดับชุมชนท้องถิ่นครั้งนี้ ได้ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งคาดหวังถึงผลลัพธ์ที่จะเป็นตัวอย่างในการสร้างความเปลี่ยนแปลงสังคมระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับชาติโดยเล็งเห็นถึงผลลัพธ์ที่ได้ ดังนี้

๑) ได้ชุดองค์ความรู้ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นต้นแบบด้านคุณธรรม จำนวน ๒๐๐ แห่ง ในปี งบประมาณ ๒๕๖๔

๒) ได้หลักเกณฑ์ และกรอบความคิด แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในมิติด้านคุณธรรม ที่สอดคล้องกับสังคมไทย

แนวทางการดำเนินงาน

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ได้ร่วมกับกระทรวงวัฒนธรรม โดยสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม กรมการศาสนา กระทรวงมหาดไทย โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยสำนักปลัดกระทรวง และ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ร่วมกันดำเนินการถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นต้นแบบด้านคุณธรรม โดยมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

๑) ประสานงาน และสำรวจข้อมูล หลักเกณฑ์การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบของแต่ละหน่วยงาน

๒) กำหนดหลักเกณฑ์กลาง กรอบความคิดในการถอดบทเรียนพื้นที่ต้นแบบ ในมิติด้านคุณธรรมที่สอดคล้องกับภารกิจของแต่ละหน่วยงาน

๓) ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้หลักเกณฑ์กลาง และกรอบแนวคิดในการถอดบทเรียน

๔) พิจารณาคัดเลือกชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการถอดบทเรียนเพื่อให้ได้ตามจำนวนและเป้าหมาย รวมถึงการเยี่ยมชมพื้นที่ต้นแบบ

๕) เรียบเรียงบทเรียนชุมชนท้องถิ่นหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบด้านคุณธรรมให้เป็นหนังสือที่พร้อมผลิต และรายงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรัฐบาล

๖) จัดเวทีสังเคราะห์ ถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบด้านคุณธรรม

๗) จัดพิมพ์หนังสือ และส่งรายงานผลต่อสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และรัฐบาล ในลำดับต่อไป

หลักเกณฑ์กลาง ๕ ประการ

คณะทำงานเครือข่ายความร่วมมือได้พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์กลางสำหรับการพิจารณาชุมชนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบด้านคุณธรรมนั้น สามารถพิจารณาจากหลักเกณฑ์ที่สำคัญ ๕ ประการ ได้แก่ มีหลักคุณธรรมร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชน การมีผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน การมีผลกระทบเกิดขึ้นในวงกว้าง การมีเป้าหมายความยั่งยืน โดยมีแนวทางให้ไว้ เพื่อตรวจสอบทบทวนหรือพิจารณาเบื้องต้น ดังนี้

๑) มีหลักคุณธรรมร่วม ชุมชนท้องถิ่นที่ดำเนินการได้ประสบผลสำเร็จจนเกิดเป็นต้นแบบด้านคุณธรรมได้นั้น ย่อมจะมีการยึดมั่นในหลักคุณธรรมเป็นพื้นฐาน ผ่านกิจกรรมกลุ่ม และวิถีการดำเนินชีวิตของชาวชุมชน ซึ่งกิจกรรมมีชีวิตนั้น จะสะท้อนถึงการมีและการส่งเสริมคุณธรรม ภายใต้นโยบายปฏิรูปด้านคุณธรรม ประกอบด้วย

๑.๑ พอเพียง หมายถึง คนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ ดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง มีเหตุมีผล ใช้ความรู้ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา มีความพอดี ไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมให้เดือดร้อนเสียหาย สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงด้วยข้อมูลจริง วางแผนงานชุมชนทุกระยะ

๑.๒ วินัย หมายถึง คนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ ยึดมั่นและรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ทั้งวินัยต่อตนเองในการดำเนินชีวิต วินัยต่อส่วนรวม ต่อองค์กร ต่อสังคม เคารพและปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง ต่อกฎกติกา มารยาทอันดีงามของสังคมนั้น ๆ

๑.๓ สุจริต หมายถึง คนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ มีความซื่อตรง ซื่อสัตย์สุจริต ทำแบบตรงไปตรงมา โปร่งใส ตรวจสอบกันได้ ยึดมั่น ยืนหยัดในการรักษาความจริง ความถูกต้อง ความเป็นธรรมทั้งปวง นอกจากตนเองจะเป็นคนซื่อตรงแล้ว ต้องกล้าปฏิเสธการกระทำที่ไม่ซื่อตรง ไม่ซื่อสัตย์ของบุคคลอื่นที่จะทำให้ส่วนรวมเกิดความเสียหาย

๑.๔ จิตอาสา หมายถึง คนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นผู้ที่ใส่ใจต่อสังคมสาธารณะ และอาสาลงมือทำอย่างใดอย่างหนึ่งอันมิใช่หน้าที่ของตนเองด้วยความรัก ความสามัคคี เพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ของสังคม ของประเทศชาติ โดยมิได้หวังผลตอบแทน ทำความดีเพื่อความดี เอื้ออาทรต่อคนร่วมสังคม ทำอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย

๑.๕ กตัญญูรู้คุณ หมายถึง คนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ แสดงออกถึงการรู้คุณค่าของบรรพชน ผู้มีพระคุณ สำนึกรักต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

และสำนึกคุณในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ได้พึ่งพาอาศัย ได้ลงมือปฏิบัติต่อบุคคลและสิ่งเหล่านั้นในทางบวก ไม่ก่อความเสียหาย สร้างให้เกิดเป็นผลต่อการดำเนินชีวิตร่วมกันในทุกเพศ วัย ศาสนา อาชีพ ชาติพันธุ์

๑.๖ หลักคุณธรรมอื่น ๆ ที่ชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ ร่วมกันกำหนด หมายถึง ชุมชนท้องถิ่นที่เป็นต้นแบบด้านคุณธรรมนั้น อาจยึดมั่นในหลักการอื่น ๆ ตามที่ร่วมกันกำหนดขึ้นมาก็ได้ เช่น การยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนา หมู่บ้านศีลห้า หลักชุมชนศรัทธา กำปงตักวา วิถีธรรมนูญชุมชนอื่น ๆ ตามชาติพันธุ์ เป็นต้น

๒) การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ชุมชนท้องถิ่น ที่ดำเนินการได้ประสบผลสำเร็จจนสามารถเป็นต้นแบบด้านคุณธรรมได้นั้น จะต้องมีหลักการดำเนินงานที่สำคัญ คือ สามารถสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ ในกระบวนการทำงานแต่ละขั้นตอนหรือบางขั้นตอน โดยประกอบไปด้วย

๒.๑ มีส่วนร่วมในการค้นหาข้อมูลจริง ข้อเท็จจริง การค้นหาต้นทุนความดีของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ หรือค้นหาปัญหาที่อยากแก้ร่วมกัน

๒.๒ การมีส่วนร่วมในการประกาศเจตนารมณ์ การแสดงออกถึงความมุ่งมั่น ตั้งใจ กิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ใด ๆ ที่จะดำเนินการให้เรื่องนั้น ๆ สำเร็จตามเป้าหมายของชุมชนท้องถิ่น

๒.๓ การมีส่วนร่วมกิจกรรมแผนงาน หรือโครงการนั้น ๆ และได้ดำเนินการตามแผนงานนั้นร่วมกัน จนเป็นวิถี

๒.๔ การมีส่วนร่วมในการสร้างและปฏิบัติตามกติกา ข้อตกลง ธรรมนูญของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ

๒.๕ การมีส่วนร่วมในการชื่นชม ยกย่องบุคคล หน่วยงานที่ควรค่าแก่การยกย่อง

๒.๖ การมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถอดบทเรียน เพื่อปรับปรุงแก้ไข หรือจัดระบบการดำเนินงานให้มีความเหมาะสมและการจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการดำเนินงานที่มีสภาพยิ่งขึ้น

๓) มีผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการกระบวนดำเนินงาน ของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ ชุมชนท้องถิ่นที่ดำเนินการได้ประสบผลสำเร็จจนสามารถเป็นต้นแบบด้านคุณธรรมได้นั้น จะมีผลการดำเนินที่สำคัญหรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเชิงประจักษ์ กล่าวคือ พฤติกรรมของคนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ จะต้องเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดี ที่สามารถสัมผัสได้ จับต้องได้ ดำรงอยู่ในวิถี โดยพิจารณาจากการแสดงออก ดังนี้

๓.๑ มีพฤติกรรมที่ส่งผลดีต่อตัวเอง

๓.๒ มีพฤติกรรมที่ดีต่อครอบครัว

๓.๓ มีพฤติกรรมที่ดีต่อเพื่อนบ้าน

๓.๔ มีพฤติกรรมที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานในกลุ่ม องค์กร หรือหน่วยงานที่ทำงาน

๓.๕ การมีพฤติกรรมที่ดีต่อชุมชน ท้องถิ่นของตนเอง

๓.๖ การมีพฤติกรรมที่ดีต่อผู้มาเยือน หรือประชาชน ชุมชนอื่น ๆ ภายนอก

๓.๗ มีพฤติกรรมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ

๔. มีผลกระทบที่เกิดขึ้นในวงกว้าง ชุมชนท้องถิ่น ที่ดำเนินการได้ประสบผลสำเร็จจนสามารถเป็นต้นแบบด้านคุณธรรมได้นั้น จะสามารถสร้างสิ่งที่เป็นผลกระทบต่อชุมชนและสังคมภายนอก ซึ่งสะท้อนถึงความยั่งยืนและการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ซึ่งพิจารณาได้จาก

๔.๑ มีผลกระทบต่อชุมชน ได้แก่ “ความสงบสุขที่เกิดกับชุมชน” ซึ่งพิจารณาได้จากการหลุดพ้นอาชญากรรม การลดละเลิกอบายมุข สิ่งเสพติด การพนัน การหลุดพ้นปัญหาหนี้สินที่สร้างทุกข์ให้กับคนในชุมชน การมีแหล่งทุนทำกินของตนเองที่มั่นคง การมีระบบสวัสดิการในชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย การเป็นสังคมที่ไม่ทอดทิ้งกัน การมีสัมมาชีพและรายได้ที่มั่นคงขึ้น การมีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยที่มั่นคง การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม การสืบทอดรักษาประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามจากรุ่นต่อรุ่น การสร้างชื่อเสียงภาพลักษณ์ที่ดีงามต่อชุมชน และหน่วยงานภายนอกให้เกิดการยอมรับ

๔.๒ มีผลกระทบต่อสังคมภายนอก เช่น การมีหน่วยงานหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้นำเรื่องราวความสำเร็จนั้นจากชุมชนท้องถิ่นในจุดหนึ่ง ไปขยายผลหรือนำไปปรับใช้ต่อในบ้านเมืองตนเอง หรือไปดำเนินนโยบายทางสังคม ในพื้นที่นั้น ๆ หรือมากกว่านั้น

๕) มีเป้าหมายความยั่งยืน หมายถึง การมีเป้าหมายที่จะเดินต่อ ในอนาคต ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำ หรือสิ่งที่บ่งบอกเป็นหลักประกันได้ว่าชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ จะเกิดความยั่งยืน ได้แก่ ความมุ่งมั่นตั้งใจ ที่จะขยายผลภูมิปัญญา องค์ความรู้ของตนเองต่อสังคมภายนอก ให้สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากชุมชนท้องถิ่นตนเอง ไปขยายผลต่อในที่อื่น ๆ หรือการพัฒนาคนรุ่นใหม่ ที่จะสามารถถ่ายทอดเรื่องราวความสำเร็จ มีการพัฒนาทีมงาน มีสื่อ หรือฐานการเรียนรู้สำหรับการศึกษาดูงานขององค์กรภายนอก หรือการสร้างนวัตกรรมการพัฒนาที่เกิดขึ้น จากการดำเนินงานของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง

กรอบแนวทางการถอดบทเรียนต้นแบบคุณธรรม : Story Telling

การเขียนเรื่องราวกรณีชุมชนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบด้านคุณธรรม เมื่อได้พิจารณาเลือกพื้นที่ต้นแบบจากหลักเกณฑ์ที่กำหนดแล้ว หน่วยงานที่รับผิดชอบ นำหัวข้อเหล่านี้ไปประกอบการทบทวนข้อมูลเดิมและปรับปรุงใหม่ หรือส่งกลับข้อมูลเดิมให้ชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ทบทวนตนเองตามกรอบแนวทางนี้ หรือมอบหมายให้ผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการถอดบทเรียนเขียนเรื่องราว ไม่เกิน ๓ ถึง ๕ หน้ากระดาษ A๔ พร้อมภาพประกอบ โดยมีเนื้อหา ดังนี้

๑. เรื่องราวความโดดเด่น ของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ ที่นำมาตั้งเป็นชื่อเรื่องได้ เช่น

- ชุมชนคุณธรรมวัดเชิงหวาย “บุญนำพาชีวิตสดใส”
- ม้าร้องสามัคคีสิ่งแวดล้อมดีวิถีเป็นสุข
- ธนาคารความดี ความดีที่กินได้

๒. กว่าจะมาเป็นวันนี้ มีเรื่องราวที่เป็นมาอย่างไร โดยคร่าว ๆ เพื่อให้รู้ว่าก่อนที่จะมาเป็นต้นแบบได้ สภาพเป็นแบบไหน เจอปัญหาอะไรมาบ้าง

๓. เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นต้นแบบ เริ่มต้นมาได้อย่างไร เล่าขั้นตอนการปฏิบัติหรือพัฒนาการของเรื่องราวนั้น ๆ ให้ได้รับการบันทึกเป็นประสบการณ์ของชุมชน

๔. ความท้าทายที่เกิดขึ้น อุปสรรคต่าง ๆ มีอะไรที่สำคัญเกิดขึ้น และสามารถก้าวข้ามปัญหาอุปสรรคนั้นผ่านมาได้อย่างไร

๕. ผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ พฤติกรรมคนในชุมชนท้องถิ่น เปลี่ยนแปลงไป เป็นแบบไหน (สะท้อนถึงคุณธรรมเรื่องอะไร) เกิดผลกระทบอะไรตามมา

๖. เป้าหมายที่จะเดินต่อ ในอนาคต ความตั้งใจ หรือสิ่งที่บ่งบอกถึงหลักประกันว่าจะเกิดความยั่งยืน (ตามกรอบผลกระทบข้างต้น)

๗. ชื่อชุมชน ชุมชนท้องถิ่น ข้อมูลพื้นฐาน ที่ติดต่อได้ พร้อมชื่อ ที่อยู่ เบอร์ติดต่อ ผู้ประสานงาน (ไว้สำหรับการติดต่อสอบถาม และจัดพิมพ์ลงในหนังสือ)

๘. ชื่อหน่วยงานที่เสนอบทเรียนชุมชนท้องถิ่นต้นแบบด้านคุณธรรม (๕ หน่วยงานหลักข้างต้น)

ส่วนที่ ๒ : เรียงร้อยต้นแบบคุณธรรมภาคเหนือ

พระพุทธเจ้าก็ตรัสไว้ว่า บุคคลใดประกอบความดี คุณงามความดีนั้นย่อมต้องสนองตอบ ข้าพเจ้าจึงขอเชิญชวนแต่ละท่านให้พยายามบำเพ็ญความดีด้วยน้ำใจอันบริสุทธิ์ แม้บางโอกาสอาจจะต้องเสียสละบ้าง ก็จงมานะอย่าท้อถอย จงสมัครสมานสามัคคีร่วมใจกันให้มั่นคงด้วยดี ทั้งนี้เพื่อความสุขสวัสดีของท่าน เพื่อความวัฒนาถาวรของประเทศชาติอันเป็นที่รักของเราทั้งหลาย

พระราชดำรัส
พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทยในโอกาสขึ้นปีใหม่
พุทธศักราช ๒๔๙๗ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๔๙๖

การทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมนั้นได้ประโยชน์มากกว่าประโยชน์ส่วนตน และบอกได้ว่าคนไหนทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัวแท้ ๆ ล้วน ๆ เชื่อว่าประโยชน์นั้นจะไม่ได้ เท่ากับรวบรวมของหนักมาวางบนหัว แบกเอาไว้ตลอดเวลา ซึ่งก็ไม่สบาย ก็หนัก ก็เหนื่อย แต่ถ้าผู้ใดทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ยิ่งมาก ยิ่งดี ยิ่งคล่องแคล่วว่องไว และยิ่งมีความสุข

พระราชดำรัส
พระราชทานแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๒๓

การดำเนินงานสร้างคุณงามความดีให้เกิดประโยชน์ต่อเพื่อนมนุษย์ เป็นสิ่งที่ได้มีการปฏิบัติสืบต่อกันมาในสังคมแบบเกื้อกูล เป็นรากฐานของสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน เกิดเป็นสังคมสันติสุข ที่ผู้คนมีจิตใจงดงามเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ โดยยึดหลักปฏิบัติร่วมกันของคนในสังคม จนกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ในการสร้างคุณงามความดี ที่สามารถเรียกได้ว่า “คุณธรรม” ซึ่งเป็นการทำความดีเพื่อคนอื่น เพื่อส่วนรวม เพื่อสังคม ส่งผลให้ผู้คนในสังคมมีหลักปฏิบัติร่วมกันที่ชัดเจน ที่เรียกว่า อัตลักษณ์คุณธรรม เป็นแก่นกลางในการถือปฏิบัติของสังคมนั้น ๆ เฉกเช่นสังคมไทย มีหลักคุณธรรมพื้นฐานที่ผู้คนในสังคมปฏิบัติร่วมกัน คือความพอเพียง มีวินัย สุจริต จิตอาสา และกตัญญู

การดำเนินงานสร้างสังคมคุณธรรม ได้เกิดขึ้นในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชุมชน ท้องถิ่น องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม รวมทั้งองค์กรอิสระ ซึ่งแต่ละแห่งจะมีแนวทางปฏิบัติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน เป็นที่น่าสนใจศึกษาเรียนรู้ เป็นต้นแบบของการดำเนินงานคุณธรรม เพื่อให้เกิดการต่อยอด ถือเป็นการถ่ายทอดและส่งต่อองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ

ต้นแบบคุณธรรม : ความพอเพียง

๑) ชุมชนคุณธรรมบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

"เชิญแอ่วบ้านลื้อ แวะซื้อผ้าทอ
เจ้าบ่อคู่บ้าน ตระการหนองรงค์
มั่นคงสามัคคี ประเพณีงดงาม
มาศรีดอนชัย เหมือนได้ไปสิบสองปันนา"

ชุมชนบ้านไทลื้อศรีดอนชัยในอดีต ประชากรในชุมชนทั้งหมดเป็นชาติพันธุ์ไทลื้อ การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนเป็นไปด้วยความเรียบง่าย อยู่ด้วยกันแบบญาติพี่น้อง คนในชุมชนมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา โดยมีวัดท่าข้ามศรีดอนชัยเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

จุดเริ่มต้นเกิดจากการความเข้มแข็งของผู้นำทางศาสนา พระครูสุจิณวรคุณ เจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัย ที่ได้สร้างให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน มีพระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน มีจัดทำโครงการ "ไทลื้อโมเดล" โดยการนำนโยบายของคณะสงค์ที่กล่าวถึงการบรูณาการการทำงานร่วมกันโดยใช้พลังบวร เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนการส่งเสริมกิจกรรมประเพณีในท้องถิ่น ตลอดจนมีการปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรม นอกจากนี้ชุมชนไทลื้อศรีดอนชัยยังมีความโดดเด่นด้วยศิลปะด้านพุทธศิลป์แบบสิบสองปันนา มีบ้านเรือนที่ปลูกสร้างแบบไทลื้อที่มีใต้ถุนสูง และยังมีวิถีชีวิตชาวบ้านการทอผ้าไทลื้อด้วยกี่และวิธีการทอที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์และการทอด้วยความประณีตแบบดั้งเดิมสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้การทอผ้า และยังมีสินค้าผ้าทอที่มีชื่อเสียงสามารถเป็นของฝากหรือของที่ระลึกได้ รวมไปถึงอาหารที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน สิ่งเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นจุดแข็งที่สำคัญของหมู่บ้านศรีดอนชัย ทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนซึ่งสามารถนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

การดำเนินกิจกรรม ที่ผ่านมาในระยะเริ่มแรกมักจะเกิดอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนอาจมีทั้งคนที่เห็นด้วยและเห็นต่าง อีกทั้งคณะทำงานต่างยังไม่เข้าใจในกระบวนการ วิธีการทำงาน หรือรายละเอียดของงาน รวมทั้งยังมีผู้คนบางกลุ่มยังไม่เข้าใจ ยังมองไม่เห็นประโยชน์ร่วม และไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

จากการดำเนินงานในการขับเคลื่อนให้ชุมชนศรีดอนชัย เป็นชุมชนคุณธรรมที่ขับเคลื่อนด้วยพลัง "บวร" เป็นชุมชนวิถีวัฒนธรรมแบบไทลื้อของบ้านศรีดอนชัย ที่ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรม ทั้งการพูด การแต่งกาย อาหารและอุปนิสัยใจคอไว้อย่างเหนียวแน่นมาก เกิดจากหลักคำสอนของบรรพบุรุษและความเชื่อที่ปฏิบัติสืบกันมาจนกลายเป็นจารีตและวิถีชีวิตของคนไทลื้อแห่งบ้านศรีดอนชัย อีกทั้งชุมชนไทลื้อศรีดอนชัย ยังมีความโดดเด่นในหลายด้านตามที่กล่าวไปข้างต้น จึงเป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมเยือนชุมชนอยู่เสมอ และยังเป็นชุมชนที่ได้รับรางวัลและได้รับคัดเลือกให้เป็นศูนย์กลางในการดำเนินการจัดกิจกรรมบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด สิ่งเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นจุดแข็งที่สำคัญของหมู่บ้านศรีดอนชัย ทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน นำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งทำให้ชุมชนก่อเกิดรายได้ และที่สำคัญยังช่วยรักษาความเป็นชาวไทลื้อของชุมชนบ้านศรีดอนชัยให้คงอยู่สืบไป

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

พระครูสุจิณวรคุณ เจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัย พร้อมด้วยผู้นำและคนในชุมชน มีความมุ่งมั่นตั้งใจดำเนินตามเป้าหมาย ภายใต้การเป็นชุมชน "สังคมอุดมสุข" เพื่อให้คนในชุมชนดำเนินชีวิตตามหลัก พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา ผู้คนมีความสุข สามัคคี และภาคภูมิใจในความเป็นชาติพันธุ์ไทลื้อ โดยเริ่มจากการสร้างความตระหนักและความเข้าใจในความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจและความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ไทลื้อให้แก่ลูกหลาน และให้เห็นความสำคัญส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งโครงการต่าง ๆ ของชุมชนไทลื้อศรีดอนชัย ตลอดจนการพัฒนาในชุมชน เน้นการสร้างเครือข่ายเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งกลุ่มพระภิกษุสงฆ์ สามเณร เยาวชน กลุ่มพัฒนาสตรี กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ เอกชน เพื่อให้พลังเครือข่ายใช้ในการขับเคลื่อนโครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูสุจิณวรคุณ เจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัย
โทร. ๐๘ ๘๙๗๕ ๕๖๙๙
พระมหาอภิวรรณ อภิวณฺโณ
โทร. ๐๙ ๙๐๘๐ ๗๔๕๑
นายสมชาย วงศ์ชัย ผู้ใหญ่บ้านบ้านศรีดอนชัย หมู่ที่ ๗
โทร. ๐๘ ๙๕๖๐ ๑๙๐๘

๒) ชุมชนคุณธรรมวัดป่าตาล ตำบลบวกค้าง อำเภอสันกำแพง เชียงใหม่

"ส่งเสริมการศึกษา วิทยากล้าแกร่ง แหล่งรวมธรรมะ พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ พิพิธภัณฑ์ชาวยอง"

บ้านป่าตาล มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ๑๔๒ ครัวเรือน ชาวบ้านมีอาชีพเกษตรกร รับจ้าง และมีวัฒนธรรมพื้นบ้านมาจากชาวไทยองอาศัยอยู่เกือบร้อยละ ๙๔ ของประชากรทั้งหมด ซึ่งผู้คนโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยสนใจและให้ความสำคัญการอนุรักษ์ ภาษาพูด การแต่งกายและวิถีชีวิตในอดีต คนในชุมชนประกอบอาชีพด้านหัตถกรรม ภูมิปัญญาต่าง ๆ อาทิ การทำกระดาษสา การจักสาน ทำโคม ทอผ้า เป็นต้น

ปัจจุบัน คนรุ่นใหม่ไม่ได้สืบทอดภูมิปัญญาเหล่านี้ เพราะเห็นว่าล้าสมัย มีรายได้ไม่พอเลี้ยงชีพจึงหันไปทำงานนอกบ้าน ทำงานโรงงานซึ่งมีรายได้มากกว่า จึงทำให้คนรุ่นใหม่ไม่เห็นคุณค่าความสำคัญภูมิปัญญาต่าง ๆ ของบรรพบุรุษ เมื่อทำงานนอกบ้านความสัมพันธ์ของคนในชุมชนก็เริ่มห่างหาย กิจกรรมที่จะได้เจอทำร่วมกันก็ไม่ค่อยมีโอกาส จึงทำให้ ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาบางอย่างเริ่มหายไป

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

วัดป่าตาล โดยการนำของเจ้าอาวาส ได้รวมกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ที่สนใจมาคิดริเริ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นมา เช่น โครงการละอ่อนยองใกล้วัด โครงการอุ๊ยสอนหลาน โครงการสืบฮีตสานฮอยวิถีไทยอง โครงการสร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โครงการสร้างแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อกระตุ้นให้คนรุ่นใหม่ได้เห็นคุณค่าประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาต่าง ๆ ของคนในชุมชน จึงได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นมา เพื่อให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วม ส่งเสริม และกระตุ้น ให้คนเห็นความสำคัญของสิ่งเหล่านี้พร้อมร่วมกันสืบสานสืบทอดให้คงอยู่ พัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาของเด็กนักเรียน นักศึกษา กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ และพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างความภูมิใจให้คนในชุมชนและยังสร้างรายได้ให้คนในชุมชนด้วย จากการได้ดำเนินการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นกิจกรรมประจำปี ทำให้คนในชุมชนได้เห็นความสำคัญของการได้รักษาภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่น เกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่นตน จนชุมชนได้รับรางวัล และการประกาศยกย่องให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบหลายด้าน อาทิ เช่น หมู่บ้านรักษาศีลห้าระดับจังหวัด หมู่บ้านโอทอปนวัตวิถีระดับประเทศ หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสุดยอดเสน่ห์ชุมชนที่มีความโดดเด่น ชุมชนคุณธรรม บวร On Tour ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ เป็นต้น

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ความท้าทายและความเข้มแข็งของชุมชน ที่เกิดจากแนวคิด ค่านิยม ของคนในสังคมและปัญหาในการดำเนินชีวิต เช่น เด็กเยาวชนสนใจในเทคโนโลยีสมัยใหม่จนไม่สนใจรากฐานทางวัฒนธรรม ผู้ใหญ่วัยทำงานก็มุ่งแต่ทำงานมาจุนเจือครอบครัว จนละทิ้งประโยชน์ส่วนรวม ผู้สูงอายุขาดการดูแลเอาใจใส่ ถูกลดคุณค่าทางสังคม ถูกละทิ้งอยู่เฝ้าบ้านตามลำพัง ความท้าทายเหล่านี้ ชุมชนสามารถก้าวข้ามปัญหาอุปสรรค ด้วยการใช้แนวทางพัฒนาบนพื้นฐาน คือ การทำบุญ โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อน ผ่านกระบวนการขับเคลื่อนโดยใช้กิจกรรม โครงการที่หลากหลาย จนได้รับการยกย่องเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ และหมู่บ้านท่องเที่ยวโอทอปนวัตวิถี เพราะความศรัทธา ความรัก ความสามัคคีของคนในชุมชน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

คนในชุมชนมีความภาคภูมิใจ และเกิดการรวมกลุ่มสร้างกิจกรรม มีความรักความสามัคคี มีจิตอาสาที่จะช่วยเหลืองานของชุมชน มีความสนใจ ใส่ใจในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญามากขึ้น ถึงแม้บริบทของสังคมจะเปลี่ยนไป อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความมีวินัย สุจริต จิตอาสาและกตัญญูรู้คุณของคนในชุมชนมากขึ้นทวีคูณ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

สำหรับเป้าหมายที่จะก้าวต่อคือ ทำอย่างไรถึงจะยั่งยืน ซึ่งเป็นเป้าหมายร่วมของชุมชนที่ต้องการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ให้ชุมชนมีรายได้ที่มั่นคง อยู่ดี กินดี มีสุข บนพื้นฐานศีลธรรมอันดีงาม

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูถิรบุญวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดป่าตาล
โทร. ๐๘ ๐๑๓๕ ๒๕๘๙
นายสมเจตน์ คำแสง ผู้ใหญ่บ้านบ้านป่าตาล
โทร. ๐๙ ๑๐๗๑ ๐๓๔๔
นางนงลักษณ์ นามแฮด ปราชญ์ชาวบ้าน
โทร. ๐๘ ๖๐๗๑ ๕๔๖๒

๓) ชุมชนคุณธรรมวัดสันทราย ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

"ดินเผาเป็นศรี มากมีน้ำใจ คงไว้วัฒนธรรม"

บ้านสันทราย เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำสวน และ รับจ้างทั่วไป เดิมชาวบ้านอยู่กันแบบครอบครัวใหญ่ มีน้ำใจไมตรีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปัน แต่ในสภาพสังคมปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิถีชีวิต แนวคิด ค่านิยมของบุคคลในสังคมที่เบี่ยงเบนหนีห่างจากหลักศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม วัฒนธรรม และค่านิยมที่ดีงามอันก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวาย และปัญหาในการดำเนินชีวิตต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่น เด็กเยาวชนก็สนใจในเทคโนโลยีสมัยใหม่จนลืมรากฐานทางวัฒนธรรม ผู้ใหญ่วัยทำงานก็มุ่งแต่ทำงานเพื่อหาเงินมาจุนเจือครอบครัวจนละเลยเอาใจใส่สมาชิกในครอบครัว

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

เนื่องด้วยสภาพปัญหาของชุมชนที่กล่าวมาข้างต้น ทางวัดและคณะกรรมการได้ร่วมปรึกษาหารือหาแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น จึงได้เกิดการจัดกิจกรรมแรก นั่นคือ โครงการค่ายครอบครัวอบอุ่นด้วยธรรมะ โดยได้เขียนโครงการขอรับงบประมาณจากมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว สำนักกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ต่อมาก็ได้รับสนับสนุนงบจากองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น ซึ่งภายหลังจากดำเนินกิจกรรมโครงการค่ายครอบครัวอบอุ่นด้วยธรรมะมาระยะหนึ่ง ได้เริ่มดำเนินการอีกหนึ่งโครงการ คือ โครงการปฏิบัติธรรมบวชชีพราหมณ์เฉลิมพระเกียรติฯ โดยกำหนดเอาวันที่ ๒ - ๓ เมษายนของทุกปี ทำติดต่อกันมา ๒๒ ปี และเสริมด้วยกิจกรรมด้านสุขภาพและเสริมสร้างความสามัคคี คือ กิจกรรมรวมพลคนสามวัยใส่ใจศีล ๕ พร้อมทั้งรวมกลุ่มเยาวชนด้วยการตั้งสภาเยาวชนวัดสันทราย และ เมื่อเกิดมีโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ก็ได้รับคัดเลือกให้ร่วมโครงการ จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ภายหลังได้เข้าร่วมงานกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาชุมชนภาคเหนือ เครือข่ายองค์กรงดเหล้าจังหวัดเชียงใหม่ สสส. สภาพลเมืองเชียงใหม่ สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ยิ่งทำให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ อีกมากมาย

ทั้งนี้ ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการพูดคุยของชุมชน และ คณะกรรมการ โดยมุ่งนำเอาการทำกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อเป็นการหลอมรวมและกระตุ้นประชาชนในชุมชนให้ออกมาร่วมกันสร้างชุมชน

ให้เข้มแข็ง โดยใช้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตตามครรลองของศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม ตลอดจนวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ระเบียบวินัย และค่านิยมที่ดีงามของไทย จนต่อมาได้รับคัดเลือกจากวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ เข้าร่วมโครงการชุมชนคุณธรรมและทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยอาศัยทุนเดิมจากที่ทำกิจกรรมมาอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับมีภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ทั้งในพื้นที่ และนอกพื้นที่ จนได้มีการพัฒนาเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบแห่งหนึ่งในจังหวัด

จากอุปสรรคที่พบและวิธีแก้ไขปัญหาที่ได้กล่าวถึงไปแล้วในข้างต้นนั้น ทำให้ชุมชนแห่งนี้เป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนคนสู้เหล้า อันดับที่ ๗ ของภาคเหนือตอนบน เป็นพื้นที่ชมรมคนหัวใจเพชร อันดับที่ ๕ ของภาคเหนือตอนบน เป็นหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบ ระดับประเทศ

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ด้วยกระบวนการทำงานดังกล่าวมาเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในชุมชน ให้เป็นผู้ที่ดำเนินชีวิตแบบพอเพียงเคียงธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สมาชิกในชุมชนสามารถพึ่งตนเอง และพึ่งพิงกันเองได้ แม้บริบทของสังคมจะเปลี่ยนไปอย่างไรก็ตาม อันเป็นการสะท้อนคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา และ กตัญญูรู้คุณ ให้เห็นและเกิดเป็นมรรคผลอย่างเป็นรูปธรรม

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

กระบวนการขับเคลื่อนคุณธรรมในแบบฉบับของชุมชนวัดสันทราย มีเป้าหมายที่จะก้าวเดินต่อ คือ การสร้างสวัสดิการชุมชนให้ครอบคลุมทุกมิติของการดำเนินชีวิต เพื่อให้ชุมชนนี้ อยู่ดี กินดี มีสุข บนพื้นฐานพุทธธรรม เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูวรสุตเขต ประธานชุมชนคุณธรรม
โทร. ๐๘ ๙๘๕๒ ๓๔๙๘
นายสายชน จันทร์สม ผู้ใหญ่บ้านบ้านสันทราย
โทร. ๐๘ ๘๔๐๐ ๗๔๑๕
นายบุญมา กิติใจ ปราชญ์ชาวบ้านด้านประวัติชุมชน
โทร. ๐๙ ๓๒๖๙ ๕๕๖๖

๔) ชุมชนคุณธรรมวัดเกยไชยเหนือ ตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

"ศักดิ์สิทธิ์พระธาตุล้ำ วัฒนธรรมสืบเนื่อง ปราชญ์เปรื่องวิถีชีวิต นิรภัยสถิตนิรันดร"

ชุมชนคุณธรรมวัดเกยไชยเหนือ (บรมธาตุ) ขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลัง บวร มาตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ ปัจจุบันวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน เกิดการรวมกลุ่มทำกิจกรรมทางด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และเทศกาล ฯลฯ โดยเน้นการบูรณาการด้วยพลัง "บวร" เป็นวิถีชีวิตที่ดีงาม ประชาชนเกิดความรักและสามัคคีกัน ปัจจัยที่ทำให้วัดแห่งนี้เป็นศูนย์กลางชุมชน เพราะว่าวัดมีทุนทางวัฒนธรรมครบทุกด้านอย่างสมบูรณ์ มีประเพณี วัฒนธรรม ที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน อาทิ ประเพณีการห่มผ้าองค์หลวงพ่อพระบรมธาตุเจดีย์ การแข่งขันเรือยาวและเรือหัวตะเข้ เป็นต้น

ชุมชนคุณธรรมวัดเกยไชยเหนือ (บรมธาตุ) ได้เข้าร่วมโครงการชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตั้งแต่ปลายปี ๒๕๕๙ เป็นต้นมา ส่งผลให้ในปีงบประมาณ ๒๕๖๐ ได้รับรางวัลอันดับที่ ๑ ชุมชนต้นแบบ ตามโครงการชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร จังหวัดนครสวรรค์ จากสำนักปลัดกระทรวงวัฒนธรรม โดยได้มีการดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมวัดเกยไชยเหนือ (บรมธาตุ) เป็นศูนย์กลางชุมชน ด้วยการปฏิบัติภารกิจด้านต่าง ๆ มากมายครอบคลุมงานทุกมิติ เช่น การสนับสนุนส่งเสริมรายได้ของชุมชน สู่การมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความมั่นคงในด้านสัมมาชีพของชุมชนอย่างแท้จริง มีการต่อยอด ถ่ายทอด สืบสาน และอนุรักษ์ภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่ควรค่าต่อการรักษาไว้ให้อนุชนคนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง พร้อมมีการปฏิบัติงานตอบสนองพันธกิจของ กระทรวงวัฒนธรรม ในการส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรม งานโครงการครบทุกมิติอย่างสมบูรณ์แบบ

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

แม้ชุมชนคุณธรรมวัดเกยไชยเหนือ (บรมธาตุ) เป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบของจังหวัดนครสวรรค์ ด้วยการร่วมกันปฏิบัติภารกิจด้านต่าง ๆ โดยพลังบวร แต่ยังพบปัญหาอุปสรรคอยู่ คือ พื้นที่เป็นที่ราบลุ่มเกิดน้ำท่วมบ่อย พืชผลทางการเกษตรและสวนเกิดความเสียหาย การประกอบอาชีพรอง คือ อาชีพการทำตาลโตนด ไม่สามารถทำได้เป็นระยะเวลานาน เพราะพื้นที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพ จึงมีการนำการเกษตรแบบผสมผสานศาสตร์พระราชาเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ เพื่อลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น และพัฒนาอาชีพ

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

รายได้ของชุมชนที่มุ่งสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความมั่นคงในด้านสัมมาชีพเกิดประสิทธิภาพและส่งผลต่อการดำเนินงานอย่างมีคุณภาพที่ดีขึ้น มีการต่อยอด ถ่ายทอด สืบสาน และอนุรักษ์ภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่ควรค่าต่อการรักษาไว้ให้อนุชนคนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้อย่างต่อเนื่องได้เป็นอย่างดี และมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับพันธกิจของกระทรวงวัฒนธรรม ในการสนับสนุนส่งเสริมตามโครงการตามนโยบายอย่างสมบูรณ์แบบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

สร้างความกินดีอยู่ดีของชาวบ้านในชุมชนโดยมีรายได้เพิ่มขึ้นจากปีก่อน โดยยึดการทำเกษตรแบบผสมผสานตามศาสตร์พระราชา น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ รวมทั้งการพัฒนาอาชีพรอง คือ การทำตาลโตนด การลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่ไม่จำเป็น โดยการปลูกพืชผักสวนครัวไว้บริโภคเอง ส่วนที่เหลือก็ส่งจำหน่ายในตลาดชุมชน เน้นการบริโภคผักเพื่อสุขภาพของตนเอง และครอบครัว

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระนรินทร์ นราสโภ รองเจ้าอาวาสวัดเกยไชยเหนือ
โทร. ๐๙ ๘๕๔๙ ๙๙๗๔

๕) ชุมชนคุณธรรมวัดหนองกระดูกเนื้อ ตำบลหนองนมวัว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

"หลวงพ่อชนะรวมใจ สานสายใยชาติพันธุ์
สุขสันต์ลาวครั่งมอญไทย
มีสุขใจด้วยความพอเพียง หล่อเลี้ยงชีพ
ด้วยสุจริต ดำเนินชีวิตด้วยศีลห้า"

ชุมชนคุณธรรมวัดหนองกระดูกเนื้อ เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนชุมชน ในการรวมกลุ่มหรือทำกิจกรรมทางด้านศาสนาศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และเทศกาล มีแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม อาทิเช่น ศาลาสัญญโตอนุสรณ์ เป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อชนะศักดิ์สิทธิ์ พิพิธภัณฑ์ลาวครั่ง เป็นต้น มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เป็นเครือข่ายเชื่อมโยง รวมถึงมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เดิมทีคนในชุมชนคุณธรรมวัดหนองกระดูกเนื้อประสบปัญหาติดสุรา เล่นการพนัน ทะเลาะวิวาท และยาเสพติด คนในชุมชนต่างคนต่างอยู่ วัดขาดผู้นำทางศาสนา ความสามัคคี ต่อมาในปี ๒๕๕๗ คณะสงฆ์อำเภอลาดยาว ลงความเห็นได้แต่งตั้งพระปลัดสุภัค วิรโช มาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดหนองกระดูกเนื้อ ได้นำความรู้ ความสามารถ และความตั้งใจที่จะพัฒนาวัด และคนในชุมชนให้เกิดความรัก ความสามัคคี จึงได้เข้าร่วมเป็นชุมชนคุณธรรม ตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ โดยใช้พลัง "บวร" เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการน้อมนำหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมที่ดีงามในทุกพื้นที่ เป็น "สังคมคุณธรรม" มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมวัดหนองกระดูกเนื้อ โดยการนำของพระปลัดสุภัค วิรโช ได้ร่วมกับคณะทำงานชุมชน มีการวิเคราะห์สถานการณ์บริบทของชุมชน กำหนดปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ ร่วมกันวางแผนงานโครงการหรือกำหนดกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างเจ้าอาวาสวัดกับผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ เน้น"การสร้างจิตสำนึก" และกระตุ้นให้เกิดเป็นพลังของคนในชุมชน ให้คนในชุมชนเกิดความรัก ความสามัคคี และมีพลังที่จะสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ปัญหาในชุมชนได้รับการแก้ไข ได้รับการยอมรับ และพัฒนาไปสู่ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ โดยการนำทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน ผ่านเทศกาล งานประเพณี และวัฒนธรรมที่ดีงามของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ โดยยึดหลักคุณธรรม "จิตอาสา และกตัญญู"

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ภายหลังจากการดำเนินงานปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนลดลงหรือหมดไป คนในชุมชนมีความรักสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกิดการรวมตัวรวมกลุ่ม พัฒนาอาชีพสร้างรายได้ สามารถพึ่งพาตนเองและพึ่งพิงกันเองได้ มรดกทางวัฒนธรรมได้รับการสืบสาน ตลอดจนพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์ เชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชนคุณธรรม (บวร On Tour) เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นหรือเศรษฐกิจชุมชน ให้มีความเข้มแข็งและมีความยั่งยืนตามรอยศาสตร์พระราชาเป็นชุมชนที่มีศักยภาพและความพร้อม คนในชุมชนเกิดความกระตือรือร้น มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมองเห็นคุณค่าของ “การร่วมคิด ร่วมทำ” และ”ระเบิดจากข้างใน” ด้วยชุมชนเอง และมองเห็นผลลัพธ์ที่เกิดจากความรักความสามัคคี ทำให้ปัญหาที่เกิดในชุมชนลดน้อยลงและหมดไป งานบุญ งานประเพณีปลอดอบายมุข ชุมชนได้รับการยอมรับเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนคุณธรรมวัดหนองกระดูกเนื้อ มีเป้าหมายสร้างเด็ก เยาวชน และประชาชนของชุมชนให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีคุณธรรมตามหลักศาสนา มีความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต จิตอาสา และกตัญญู น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ และดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม เป็นคนดี มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ครอบครัวอบอุ่น ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมให้มีการขยายเครือข่ายชุมชนคุณธรรม เพื่อร่วมพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความสงบสุขร่มเย็น

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระมหาสุภัค วิรโช ประธานชุมชนคุณธรรมฯ วัดหนองกระดูกเนื้อ
โทร. ๐๘ ๒๑๗๖ ๔๕๙๕
นายญาณกร ช้อยนิยม เลขานุการและคณะทำงานชุมชนคุณธรรมวัดหนองกระดูกเนื้อ
โทร. ๐๖ ๓๘๑๙ ๘๐๕๑

๖) ชุมชนคุณธรรมวัดหนองโพ ตำบลหนองโพ อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์

"ตามรอยหลวงพ่อเดิม
เสริมสร้างวัฒนธรรม
น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง"

สภาพเดิมของชุมชนคุณธรรมวัดหนองโพ เมื่อราว ๓๕ ปีที่ผ่านมาสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรม ประชากรในท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพจากเกษตรกรเข้าสู่อาชีพรับจ้าง สังคมมีการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดด การจัดการด้านวัฒนธรรมจึงต้องเป็นหน้าที่ขององค์กรหลักของท้องถิ่น ได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน ที่ประสานงานเริ่มการเก็บข้อมูลท้องถิ่นเพื่อจัดทำบทเรียนท้องถิ่น โดยมีการยกย่องปราชญ์ชุมชน จนต่อเนื่องมาเป็นการร่วมกันจัดทำพิพิธภัณฑ์หลวงพ่อเดิม ซึ่งเป็นการร่วมมืออย่างสูงสุด และสืบเนื่องมาจนปัจจุบันในการร่วมมือกันธำรงวัฒนธรรมธำรงพระพุทธศาสนา ให้สืบต่อเป็นสมบัติของชุมชนจึงเป็นผลให้ชุมชนวัดหนองโพเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง สถาบันชุมชน และบุคคลในชุมชนเป็นผู้มีศักยภาพมีความสามารถในการร่วมพัฒนาชุมชนวัดหนองโพให้มีความเจริญก้าวหน้าด้านวัฒนธรรม ประเพณี

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมวัดหนองโพ มีศูนย์รวมจิตใจ คือ หลวงพ่อเดิม พุทฺธสโร อดีตเจ้าอาวาสรูปที่ ๕ ของวัดหนองโพ (พ.ศ. ๒๔๓๕ - ๒๔๙๔) หลวงพ่อเดิมเป็นพระอริยสงฆ์ที่มีผู้คนเคารพศรัทธามากมาย ด้วยการก่อสร้างวัดวาอารามสาธารณประโยชน์ทั่วไปกว่า ๓๐ วัด การจัดการศึกษา การส่งเสริมศิลปวิทยาในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งชื่อเสียงด้านวิชาอาคมที่เข้มขลัง วัดหนองโพจึงเป็นศาสนสถานที่มีผู้เคารพศรัทธา มีชุมชนที่เข้มแข็ง มีหลวงพ่อเดิม พุทฺธสโร เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ตราบจนเท่าทุกวันนี้

"บวร" บ้าน วัด โรงเรียน สามเสาหลักของชุมชนคุณธรรมวัดหนองโพ มีวัดหนองโพเป็นศูนย์กลาง และการเข้ามามีส่วนร่วมของหน่วยงานราชการ โรงเรียน ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ประสานความร่วมมือกันในการส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านวัฒนธรรมประเพณี ของชุมชน ส่งเสริมเด็กนักเรียน และเยาวชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรม เพื่อผลักดันงานด้านวัฒนธรรมประเพณี และอัตลักษณ์ในพื้นที่ ให้โดดเด่นสำหรับการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน ซึ่งเป็นเสน่ห์ของชุมชนที่สร้างความร่วมมือให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ความท้าทายหรือข้อจำกัดของการดำเนินงาน เปรียบเสมือนแรงกระตุ้นที่ส่งเสียงให้ชุมชนให้ความสนใจและลุกขึ้นมาช่วยกันเอาชนะจนผ่านพ้นไปได้ เช่น ปัญหางบประมาณในการส่งเสริมสนับสนุนงานด้านวัฒนธรรมในพื้นที่ยังไม่เพียงพอ ปัญหาจากสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ฝุ่น ควัน กลิ่น เนื่องจากในพื้นที่ชุมชนมีการก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมปล่อยมลพิษ

ผลลัพธ์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

จากการเปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนและเยาวชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมงานด้านวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน เป็นการเปิดโอกาสเปิดเวทีให้เด็กนักเรียนและเยาวชนมีพื้นที่ในการแสดงออก กล้าคิดกล้าแสดงความคิดเห็น เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในตัวเอง ทำให้เด็กนักเรียนและเยาวชนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นการส่งต่อเพื่อสืบสานงานด้านวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

การดำเนินงานให้เกิดความต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายคือส่งเสริมให้เด็กนักเรียน และเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานวัฒนธรรม งานประเพณี ศิลปะการแสดงทางด้านวัฒนธรรมของพื้นที่ให้มากยิ่งขึ้น สนับสนุนและให้โอกาสเด็กนักเรียนและเยาวชนที่ด้อยโอกาส เปิดพื้นที่ในการแสดงออก และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ พร้อมทั้งพัฒนาเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่มาสืบสานงานวัฒนธรรมประเพณีในพื้นที่ให้มีความยั่งยืนต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูนิปุณพัฒนวงศ์ เจ้าอาวาสวัดหนองโพ
โทร. ๐๙ ๗๙๕๐ ๙๕๘๗
นางสาวเอมอร คำนวณวิทย์
คณะกรรมการพิพิธภัณฑ์หลวงพ่อเดิม
โทร. ๐๘ ๕๐๕๐ ๗๒๐๗

๗) ชุมชนตำบลเขาชนกัน ตำบลเขาชนกัน อำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์

"พริกบ้านเหนือ เกลือบ้านใต้
ขิงข่าตะไคร้ อยู่บ้านพี่น้อง"

ตำบลเขาชนกันนับว่าเป็นแหล่งรวมวัฒนธรรมที่สำคัญหลายอย่าง เนื่องจากคนในชุมชนนั้นมีผู้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานจากหลายแหล่ง จึงทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมประเพณี แต่คนในชุมชนนั้นมีความยืนหยุ่น สามารถยอมรับกันได้อย่างกลมกลืน ไม่เคยเกิดปัญหาด้านประเพณีวัฒนธรรม สามารถผสมผสานประเพณีได้ อีกทั้งคนในชุมชนมีแกนนำที่ร่วมกันทำงานเพื่อพัฒนาตำบลให้ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีในทุก ๆ ด้าน เช่น กลุ่มคนสูงอายุ มีชมรมผู้สูงอายุเป็นแกนนำที่สมัครใจมาทำกิจกรรมร่วมกันกว่า ๑๐๐ คนในโรงเรียนผู้สูงอายุ มีกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาชนกัน ที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงของคนในชุมชน ดูแลคนในชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีการจัดสวัสดิการตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิต เป็นต้น ซึ่งคนในชุมชนร่วมกันทำแบบค่อยเป็นค่อยไปจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ที่สะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือเพื่อส่วนรวมของชุมชน โดยก้าวผ่านความเชื่อที่แตกต่างโดยเรียกแนวทางการพัฒนานั้นว่า "วัฒนธรรมนำพัฒนา"

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ในระยะแรกเริ่มมีการหาจุดเชื่อมต่อกันของคนในตำบลที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภายหลังจากผู้นำตำบลเขาชนกันได้ใช้รูปแบบในการทำงานร่วมกันมาหลายรูปแบบจึงพบว่า พระราชดำรัชของรัชกาลที่ ๙ ในเรื่องของหลักการทรงงานคือ "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" นั้นสามารถนำมาเป็นแนวทางในการทำงานและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เมื่อเกิดความคุ้นเคย ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการทำงาน เช่น ร่วมกันคิด ตัดสินใจ รับประโยชน์ เกิดช่องทางการทำงานด้านการพัฒนาที่หลากหลาย ตั้งแต่การมีอยู่มีกินในครัวเรือน โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ จนนำไปสู่ศูนย์การเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริขึ้นที่ตำบลเขาชนกัน เพื่อให้กลุ่มคนที่สนใจ หรือพัฒนาอาชีพมาเรียนรู้ได้

นอกจากนั้นตำบลเขาชนกันมีแนวคิดที่จะสร้างกติกา และข้อตกลงร่วมกันของในชุมชน ป้องกันปัญหาความขัดแย้งขึ้น คือ "ธรรมนูญตำบล" เพื่อนำไปสู่เป้าหมายในการจัดการตนเองของตำบลใน ๔ เรื่อง ประกอบด้วย เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีจิตอาสา คอยดูสถานที่ส่วนรวม ซึ่งคนในชุมชนต่างอาสามาช่วยกันด้วยความสามัคคีโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ช่วงแรกของการพัฒนานั้นมักจะมีความขัดแย้ง ความเห็นต่างของคนในชุมชน อีกทั้งยังไม่ตื่นตัวกับการพัฒนา โอกาสที่คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมีน้อย ผู้นำยังเข้าไม่ถึงประชาชน แต่ในระยะเวลาต่อมา การทำงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาของตำบลมีมากขึ้น โดยมุ่งเน้นชุมชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และมีปัจจัยในการเกื้อหนุนมากขึ้น มีกระบวนการทำงานในเชิงลึก คือเข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริง จึงสามารถทำให้รู้และเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาได้มากยิ่งขึ้น

ผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้น

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยใช้เครื่องมือทางวัฒนธรรมประเพณี พบว่าคนในชุมชนมีความร่วมมือ มีส่วนร่วมมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด มีพฤติกรรมเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นเป็นอย่างมาก สังเกตได้จากเวลามีงานในชุมชนตำบลเขาชนกันจะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ชาวบ้านออกมาช่วยงาน มีส่วนร่วมกันมากขึ้นจากเดิมอย่างชัดเจน และมีความมั่นใจว่าชุมชนจะสืบทอดรักษาประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามจากรุ่นสู่รุ่น เพราะมองเห็นความสำคัญ มีกลุ่มองค์กรที่เข้มแข็งรองรับเพื่อสร้างความมั่นคงที่จะสืบสานการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม และที่สำคัญ ปัญหาต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้นในชุมชน ได้ลดน้อยถอยลง และถูกแก้ไขอย่างเป็นระบบ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ในการเสริมสร้างคุณธรรมให้มีความต่อเนื่อง โดยชุมชนมีความตั้งใจจะหาคนรุ่นใหม่มาสืบต่องานของตำบล ทั้งงานเก่าที่ยังดำเนินการอยู่ และงานใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยอาศัยต้นทุนเดิมที่มีอยู่ คือ “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ที่สำคัญของตำบลที่จะสามารถสร้างคนรุ่นใหม่เพื่อที่จะได้ขับเคลื่อนงานไปด้วยกัน เช่น

ทุนที่เป็น “คน” มีปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องที่ท้องถิ่น และแกนนำของกลุ่มองค์กรที่มีในตำบล

ทุนที่เป็น “องค์กร” ที่มีความสำคัญของตำบล เช่น สภาองค์กรชุมชน สภาวัฒนธรรมตำบล ผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพ ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ

ทุนที่เป็น “ปัญญา” ที่ถือเป็นองค์ความรู้จากการปฏิบัติทำให้เกิดการสืบทอด หรือขยายผลตามภูมิปัญญา เกิดเป็นคลังปัญญาต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

ชุมชนตำบลเขาชนกัน
เลขที่ ๑๕๔ หมู่ ๙ ตำบลเขาชนกัน อำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๑๕๐
ผู้ประสาน : นายเสถียรพงษ์ ครบุรี
โทร. ๐๘ ๑๙๘๒ ๒๓๒๒

๘) ชุมชนคุณธรรมวัดแสนเมืองมา ตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

"วิหารไทลื้อโดดเด่นเป็นสง่า ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชเป็นศรี เทวดาหลวงศักดิ์สิทธิ์มากบารมี ถิ่นวิถีชุมชนคนบ้านมาง"

ชุมชนคุณธรรมวัดแสนเมืองมา เป็นชุมชนไทลื้อ ที่สืบเชื้อสายมาจากเมืองมางในสิบสองปันนา ที่ยังคงรักษาวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของตนไว้อย่างน่าชื่นชม แม้ว่ามีบางอย่างมีการเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมวัฒนธรรม การผสมผสานกับวัฒนธรรมคนไทยยวนท้องถิ่น และความเจริญตามยุคสมัย แต่สิ่งที่ยึดเหนี่ยวให้ชาวไทลื้อปฏิบัติตามจารีตเดิม คือ การนับถือผีควบคู่กับพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทลื้อ ส่วนการแต่งกายของชาวไทลื้อมีลักษณะโดดเด่นคือการทอผ้าใช้เองเป็นลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทลื้อสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ชุมชนไทลื้อยังคงรักษาภาษาไทลื้อและใช้เป็นภาษาสื่อสารในปัจจุบัน โดยมีวัดแสนเมืองมาเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวลื้อเมืองมาง

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

สิ่งที่ทำให้ชุมชนคุณธรรมวัดแสนเมืองมาประสบผลสำเร็จและเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบนั้น เกิดจากความพร้อมของชุมชน มีบุคลากรที่มีความเข้มแข็ง และมีความสามารถ โดยการนำของพระครูสุนทรวุฒิสาร เจ้าอาวาสวัดแสนเมืองมา พร้อมด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน และประธานคุ้มบ้าน ที่มีความรู้ความสามารถในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือและมีความศรัทธาในผู้นำชุมชน และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี ตลอดจนมีการบูรณาการร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานท้องถิ่น ทำให้ชุมชนได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณและการพัฒนาชุมชน ทั้งด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และการให้ความรู้แก่บุคลากรในชุมชน มีศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราช ฐานการเรียนรู้ของชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่นในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง ตลอดจนได้รับการพัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และชุมชนคุณธรรมต้นแบบบวร On Tour ของพะเยา

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ชาวไทลื้อเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวิถีการดำรงชีวิตชีวิตที่เรียบง่ายจึงทำให้คนในชุมชนไม่กล้าแสดงออก โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนไม่กล้าพูดภาษาไทลื้อ ไม่กล้าแต่งกายชุดไทลื้อ ไม่รับประทานอาหารไทลื้อ ไม่กล้าพูดในสิ่งที่ตนเองต้องการ เป็นเหตุให้ผู้นำชุมชนและผู้นำทางศาสนา หาทางแก้ไขโดยการสร้างความเข้าใจกับคนในชุมชน และให้ผู้นำชุมชนเป็นผู้ริเริ่มและเป็นแบบอย่างในการสืบสานวัฒนธรรมการพูด การแต่งกาย และการรับประทานอาหารไทลื้อ ทำให้คนในชุมชนเริ่มหันมาเอาแบบอย่าง

ผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้น

พฤติกรรมของคนในชุมชนเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น คนในชุมชนหันมาสนใจและใส่ใจชุมชนมากขึ้น ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมในชุมชนเป็นอย่างดี และมีความภาคภูมิใจในวิถีวัฒนธรรมไทลื้อ และร่วมกันอนุรักษ์สืบสาน วิถีวัฒนธรรมให้คงอยู่ คนในชุมชนรู้จักใช้เทคโนโลยีมาปรับใช้ในการกระจายข่าวสารไปยังกลุ่มต่าง ๆ ผ่านทางกลุ่มไลน์ ชุมชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า มีสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน มีผลิตภัณฑ์ชุมชน CPOT เป็นเอกลักษณ์ และมีตลาดวัฒนธรรม ถนนสายวัฒนธรรมไทลื้อ “กาดเมิงมาง” ทุกวันพุธแรกของเดือน ซึ่งสร้างรายได้ให้ชุมชน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนคุณธรรมวัดแสนเมืองมายังคงรักษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวไทลื้อ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวไทลื้อได้เป็นอย่างดี วิถีชีวิตและวัฒนธรรมดังกล่าวนี้ได้แสดงออกผ่านกิจกรรมในการดำเนินชีวิต รวมถึงประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ และยังเป็นชุมชนท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน มีกาดชุมชนที่เป็นแหล่งสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาแลกเปลี่ยนของชุมชนใกล้เคียง และชุมชนมีความเข้มแข็ง ทุกคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีรายได้เพิ่มขึ้นและรายจ่ายลดลง สามารถดำเนินชีวิตอยู่บนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูสุนทรวุฒิสาร เจ้าคณะตำบลหย่วน เขต ๑
เจ้าอาวาสวัดแสนเมืองมา
ประธานชุมชนคุณธรรมวัดแสนเมืองมา
โทร. ๐๘ ๙๕๕๕ ๔๕๗๑
นางนงลักษณ์ จินะราช ผู้ใหญ่บ้านบ้านมาง หมู่ที่ ๔
โทร. ๐๘ ๒๖๙๔ ๙๕๙๙

๙) ชุมชนคุณธรรมวัดตุ่นใต้ ตำบลบ้านตุ่น อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

**"ธรรมาสน์โบราณเลิศล้ำ เกษตรกรรม
เราสืบสาน ออมทรัพย์เสริมสร้างงาน
สืบสานงานวัฒนธรรม"**

ชุมชนคุณธรรมวัดตุ่นใต้เป็นชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม บนพื้นฐานการอนุรักษ์วัฒนธรรม มีความเชื่อในการทำพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ได้รับการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น คนในชุมชนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต เป็นชุมชนที่มีความพร้อมในการถ่ายทอดการเรียนรู้วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง มีฐานการเรียนรู้ทางการเกษตรและแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมวัดตุ่นใต้นั้นมีความเข้มแข็งของบวร คนในชุมชนให้ความสำคัญกับกิจกรรมทางศาสนาเป็นอย่างมาก มีความเลื่อมใส เป็นหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จึงเป็นชุมชนที่รักความสงบ และห่างไกลอบายมุข นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตจนประสบความสำเร็จ มีฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับเกษตรผสมผสาน สามารถเข้าเรียนรู้ และนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ เป็นชุมชนที่มีการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณี ชุมชนสามารถประสบผลสำเร็จได้เพราะความพร้อมของคนในชุมชนทั้งด้านบุคลากร สถานที่ แหล่งเรียนรู้ และความสามัคคีของคนในชุมชน มีการบริหารจัดการชุมชนอย่างเป็นระบบ และบริหารจัดการคนทำงานตามความถนัด มีการแบ่งหน้าที่ของคนในชุมชนอย่างเหมาะสม ทำให้งานประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ไม่ใช้เงินเป็นตัวขับเคลื่อนงาน แต่ใช้ความพร้อมของชุมชนเป็นตัวกำหนดทิศทาง มีแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจน เมื่อชุมชนมีความพร้อม ทำให้ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการในพื้นที่ ทั้งด้านงบประมาณ การส่งเสริมอาชีพและการพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมในชุมชน ส่งผลให้ชุมชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ เป็นชุมชนที่มีความพร้อมในการถ่ายทอดการเรียนรู้วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง เกิดการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางเกษตรที่ยั่งยืน ร่วมกันอนุรักษ์และสืบสานงานวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

อุปสรรคของชุมชน คือ บริบทพื้นที่เป็นพื้นที่กลางน้ำ ไม่ติดกับเชิงเขาและกว๊านพะเยา ส่งผลให้พื้นที่ไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ ทำให้น้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร ผู้นำชุมชนและชาวบ้านจึงเริ่มพูดคุยและหาทางแก้ไข โดยการทำธนาคารน้ำใต้ดิน เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในชุมชน ทำให้มีน้ำในดินเพิ่มขึ้นและชาวบ้านมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ชุมชนคุณธรรมวัดตุ่นใต้ เป็นชุมชนปลอดอบายมุข ทุกคนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของชุมชน มีความเคารพผู้นำชุมชน และมีความศรัทธาผู้นำทางศาสนา มีความสามัคคีและเห็นใจกัน ช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน มีความพอเพียง ใช้ชีวิตเรียบง่าย ปฏิบัติตามข้อตกลงของชุมชนอย่างเคร่งครัด มีวินัยในการรักษากฎระเบียบของชุมชน มีการบริหารจัดการชุมชนอย่างเป็นระบบ คณะกรรรมการหมู่บ้านมีการบริหารงานอย่างโปร่งใส ถูกต้องชัดเจนและตรวจสอบได้ คนในชุมชนมีจิตสาธารณะ พฤติกรรมของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น เป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิต เป็นที่รู้จักของคนภายนอก ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน มีแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต มีแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร มีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ และชุมชนมีผลงานเป็นที่ประจักษ์

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนคุณธรรมวัดตุ่นใต้ มีการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนไว้ทุกปี ซึ่งมีเป้าหมายที่จะดำเนินการตามแผนที่วางไว้ โดยเน้นความต้องการของคนในชุมชนเป็นสำคัญ เพื่อให้ชุมชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและคนในชุมชนพึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุด มีต้นทุนสำคัญ คือมีแหล่งเรียนรู้ทางเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและทุกคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระจิรพงศ์ วรลาโภ
ประธานชุมชนคุณธรรมวัดตุ่นใต้
โทร. ๐๘ ๙๘๘๗ ๘๗๙๖
นายวิจิตร ใหม่นา ผู้ใหญ่บ้านน้านตุ๋น หมู่ที่ ๑
โทร. ๐๙ ๒๕๐๖ ๕๒๑๕

๑๐) ชุมชนคุณธรรมวัดต๊ำม่อน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

"พระเจ้าทันใจเงี้ยวงามศักดิ์สิทธิ์ แหล่งวิจิตรโคมล้านนา ศูนย์เพาะกล้าแผ่นดิน สืบสานศิลป์กลองสะบัดชัย"

ชุมชนคุณธรรมวัดต๊ำม่อน ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ ตำบลบ้านต๊ำ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ได้ใช้พลังบวรในการพัฒนาและขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม โดยวัดต๊ำม่อนได้เปิดวัดให้เป็นศูนย์ประสานงานบูรณาการในทุกเรื่องที่จะเชื่อมประสานต่อคนในชุมชน จึงทำให้คนในชุมชนมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับวัด มีจิตใจที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พึ่งพาอาศัยกัน สมัครสมานสามัคคี ดูแลซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งมีผู้นำศาสนาคือเจ้าอาวาส พระครูสุวัฒน์สังฆโสภณ

ชุมชนคุณธรรมวัดต๊ำม่อน ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ควบคู่กับภูมิปัญญาท้องถิ่น จนก่อเกิดให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ดีมีสุข และยึดหลักปฏิบัติตามแนวศีล ๕ ในขณะเดียวกันได้มีการส่งเสริมศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้าน เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ซึ่งเป็นการนำเข้าสู่ขั้นตอนที่จะเริ่มในศาสนพิธีของชาวล้านนา พร้อมถ่ายทอดสู่เด็กเยาวชนให้ก่อเกิดการขยายเครือข่ายการเรียนรู้เรื่องประเพณีท้องถิ่นและการอยู่ร่วมกันของชุมชน โดยการบูรณาการ วัด บ้าน โรงเรียน ทำงานร่วมกันซึ่งเด็กเยาวชนได้รับการบ่มเพาะคุณธรรม และมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนเป็นการปลูกฝังความดีที่มั่นคง

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดต๊ำม่อน

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัดต๊ำม่อน ได้เกิดจากความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจของคนในชุมชน ได้สร้างเป็นสถานที่เรียนรู้วิชาหลักพระพุทธศาสนาให้กับนักเรียน โดยมีเจ้าอาวาสวัดต๊ำม่อนเป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมชุมชนคุณธรรม ซึ่งมีการขับเคลื่อนคุณธรรม ด้วย ๓ มิติ ดังนี้

๑) มิติด้านศาสนา เน้นการน้อมนำหลักคำสอนมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน โดยเน้นการรักษาศีล ๕ ศีล ๘ ส่งเสริมเบญจธรรม ส่งเสริมเรื่องศาสนสัมพันธ์ โดยมีกิจกรรม เช่น ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ประชาเป็นสุข บวรสานรักสามวัย สานใจใกล้ธรรม กล้าคุณธรรม

๒) มิติปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการดำรงตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี พึ่งพาตนเอง มีจิตสำนึกต่อสังคมสิ่งแวดล้อม เช่น ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชมรมต้นกล้าบ้านต๊ำ ค่ายกล้าอาสา ค่ายละอ่อนกล้าดี

๓) มิติวิถีวัฒนธรรม เน้นการสร้างความรักความผูกพันในบ้านเกิด มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย โดยเปิดพื้นที่วัดให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ทางศิลปะ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ชุมชนเช่น กลุ่มกลองสะบัดชัยวัดต๊ำม่อน กลุ่มโคม - ตุงล้านนา ตานต้อด อ้อมกอดแห่งเมตตาวิทยาลัยฮอมผญ๋า

ต้นกล้าความดีวิถีวัฒนธรรม

พระครูสังฆบริรักษ์เอกรัฐ อภิรกฺโข ผู้ช่วยเจ้าอาวาส (พระอาจารย์เอก) ได้ร่วมกับสถานศึกษา องค์กรต่าง ๆ ดำเนินการจัดอบรมพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษาในรูปแบบของค่ายคุณธรรม โดยได้ตั้งกลุ่มพระวิทยากรและวิทยากรอาสาว่า "เครือข่ายเพื่อนฯ คุณธรรม" ซึ่งมีบทบาทในการแก้ปัญหาของสังคมในกลุ่มของเด็กและเยาวชนไม่ว่าเรื่องยาเสพติด เพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การทะเลาะวิวาทรวมไปถึงปัญหาสังคมอื่น ๆ จำเป็นที่ต้องสร้างกระแสนิยม "รักดี" ให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนไม่เพียงแต่จัดค่ายอบรมเพียงอย่างเดียวแต่จะมีกระบวนการที่

สามารถรวมกลุ่มติดตามสร้างสรรค์พัฒนาไปสู่เวทีของ "กล้าทำดี" ให้เกิดเป็นพลังในการพัฒนาสังคมต่อเนื่อง

จากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ พระองค์ท่านได้พระราชทานเป็นสมบัติอันล้ำค่าแก่ปวงชนชาวไทย หากเราได้วิเคราะห์ดีแล้วในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข เป็นแนวทางของการดำเนินชีวิตที่ลดความทุกข์เพิ่มความสุขให้แก่ชีวิตอย่างยั่งยืนไม่ว่าจะเป็นเพศวัยมีการศึกษาระดับใดก็ตามโดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรหันมาน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางของการปฏิบัติให้มากกว่าการเรียนรู้เพียงอย่างเดียว

- พอประมาณ คือ ไม่เกินไป
- มีเหตุผล คือ ยึดหลักความจริง
- ภูมิคุ้มกัน คือ ไม่ประมาท
- เงื่อนไขความรู้ คือ พัฒนาปัญญา
- เงื่อนไขคุณธรรม คือ พัฒนาความดี

สร้างเครือข่าย ขยายผล ต้นกล้าความดี

การดำเนินงานต้นกล้าแผ่นดินเริ่มด้วยการปรับแนวคิดในการสร้างระบบการทำงานที่เกื้อกูลกัน โดยให้ชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนแบบมีส่วนร่วม ซึ่งพระอาจารย์เอก ได้กล่าวถึงกลยุทธ์ในการทำงาน ๓ ข้อคือ จุดไฟ ใส่เชื้อ และเกื้อกูล

จุดไฟ เป็นการจุดประกาย สร้างศรัทธาในคุณธรรม ซึ่งให้ความรู้หลักในการปฏิบัติ การครองตนตามหลักศาสนาที่นับถือ มีการบ่มเพาะตั้งแต่เด็กและเยาวชน ส่งเสริมให้กล้าคิด กล้าแสดงออกในสิ่งที่ดีงามอย่างสร้างสรรค์ โดยมีมิติของคุณธรรมเป็นองค์ประกอบ

ใส่เชื้อ เป็นการติดตามการทำงาน คอยให้คำปรึกษาแนะนำ ซึ่งทำให้การทำงานมีความต่อเนื่องไม่เงียบหาย โครงการต่าง ๆ ที่เด็กคิด เด็กทำ ผู้ใหญ่ให้กำลังใจ ให้การสนับสนุน ทำให้เด็กเยาวชนสามารถมีความคิดได้อย่างอิสระ และได้คำชี้แนะที่ถูกต้อง

เกื้อกูล เป็นการเติมเต็มการสร้างขวัญกำลังใจ มีการเปิดพื้นที่ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความสามารถ ชื่นชมให้กำลังใจ ให้รางวัลในการทำคุณงามความดี พร้อมส่งเสริมให้เด็กเยาวชนกล้านำเสนอในเวทีต่าง ๆ จนได้รับรางวัลอันทรงเกียรติ

กล้าแผ่นดิน ขยันเรียน ขยันทำงาน

กล้าคุณธรรมตามโครงการกล้าแผ่นดินด้วยพลังบวร ประจำปี ๒๕๖๑ ที่เครือข่ายเพื่อนฯ คุณธรรมและสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ร่วมกับสถานศึกษา ๒๖ แห่ง ในพื้นที่ ๔ ภาค ๑๗ จังหวัด ได้ร่วมกันจัดการอบรมพัฒนาคุณธรรมแก่เยาวชนหลักสูตร "กล้าคุณธรรม" ทั้งแบบค้างคืนและไม่ค้างคืน ๕๓ รุ่น กว่า ๑๑,๐๐๐ คน

โดยการสนับสนุนพระธรรมวิทยากร สื่อหลักสูตรกระบวนการอบรมที่เหมาะสม มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิด เปิดโลกทัศน์ด้านคุณธรรมในรูปแบบที่ไม่จำกัดศาสนา สร้างกระแสนิยม "รักดี" และปลูกฝังคุณธรรมที่พึงประสงค์ คือ "พอเพียง มีวินัย สุจริต จิตอาสา และกตัญญู"

ข้อมูลผู้ประสานในพื้นที่

พระครูสุวัฒน์สังฆโสภณ เจ้าอาวาสวัดต๊ำม่อน
ตำบลต๊ำม่อน อำเภอเมือง จังหวัดพระเยา
โทร. ๐๘ ๙๘๕๒ ๘๒๙๙
พระครูสังฆบริรักษ์เอกรัฐ อภิรกฺโข ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
(พระอาจารย์เอก กล้าแผ่นดิน)
โทร. ๐๘ ๑๐๔๐ ๓๙๙๗

๑๑) ชุมชนคุณธรรมวัดเขาทราย ตำบลเขาทราย อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร

"นมัสการรอยพระพุทธบาท ธรรมชาติล้วนป่าเขา ตลาดเก่าเขาทราย อาหารไทยวิถี ตักบาตรเทโวประเพณี ผลิตภัณฑ์ดีของชุมชน"

ชุมชนคุณธรรมวัดเขาทราย ชุมชนแต่เดิมนั้นมีวัดเป็นศูนย์รวมใจ มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง จากชุมชนเล็ก ๆ ก็กลายเป็นชุมชนที่ใหญ่ทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลง มีความเจริญมากขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้ก็ได้อาศัยผู้นำ และความร่วมมือของประชาชน ในชุมชน ร่วมด้วยช่วยกันพัฒนา โดยยึดหลักธรรมคำสอนในทางพระศาสนา ปลูกฝังคุณธรรม โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง จนเกิดเป็นจารีตประเพณี (บุญตักบาตรเทโวโรหณะ) และกิจกรรมที่สำคัญของชุมชนมีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพพล อดุลยเดช มีการดำรงชีวิตตามหลักวิถีธรรม วิถีไทย มีเอื้ออาทร แบ่งปัน ผู้คนในชุมชน มีน้ำใจ พวกเราต้องรักกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม มีการถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การปฏิบัติ พัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชนทั่วไปอย่างยั่งยืน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ในการพัฒนาชุมชนนั้น ได้มีการจัดประชุมแกนนำภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม โดยคณะกรรมการเป็นผู้ดำเนินการประชุมในรูปแบบตั้งวงเสวนาร่วมกับพลัง "บวร" และส่วนราชการ โดยกล่าวถึงปัญหาในชุมชนที่ควรแก้ไข ข้อกำหนดแนวสร้างสรรค์ให้เกิดผลดีในชุมชน และจะส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้อย่างไร มีการกำหนดแผนงาน ยุทธศาสตร์พัฒนาชุมชนคุณธรรมที่คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ แล้วจึงได้ลงมติกำหนดวางแผนที่จะพัฒนาชุมชนต่อไป

หลังจากนั้นลงมือขับเคลื่อนตามแผน ยุทธศาสตร์"พวกเราต้องรักกัน" ดูแลกัน ไม่ทอดทิ้งกัน สัญญาใจ คำขวัญดังกล่าว เสมือนสัญญาใจที่ต้องพูดบ่อย ๆ เพื่อให้กำลังใจสร้างความตื่นตัว สร้างความรักความสามัคคีในการขับเคลื่อนกิจกรรม โดยที่สมาชิกทุกคนจะต้องเข้มแข็งด้วยตัวเองเป็นหลักก่อนโดยในการประชุมทุกครั้ง สิ่งที่ขาดไม่ได้ คือการสรุปผลการดำเนินงานจะสำเร็จหรือไม่ จะดีเลิศเพียงใด ต้องมีการสรุปผล เพื่อดูเหตุและผลต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการต่อยอดให้ดีขึ้น

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ปัญหาที่อยากแก้ ส่วนหนึ่งที่ได้กำหนด คือเรื่องปัญหาขยะ สิ่งแวดล้อม การขาดแคลนน้ำ ไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำขนาดใหญ่ ไว้สำหรับใช้อุปโภคบริโภคในชุมชน แต่ก็แก้ไขด้วยการร่วมกันทำความสะอาดชุมชนเป็นประจำ อีกประการ คือ การเมืองท้องถิ่น การแสดงบทบาทหน้าที่เพื่อก้าวสู่การเป็นผู้นำ หรือผู้มีบทบาทอื่น ๆ แต่ได้มีการแก้ไขด้วยการใช้วัดซึ่งเป็นศูนย์กลางชุมชนและเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม ทำให้เกิดความสามัคคีและความร่วมไม้ร่วมมือของทุกภาคส่วนในชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนด้วยพลังบวรมาได้จนถึงทุกวันนี้

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

วัดซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชน มีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญประจำวัด มีสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา มีกิจกรรมทำบุญฟังพระธรรมเทศนาในวันธรรมสวนะ สวดมนต์ประจำทุกวันเสาร์อาทิตย์ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีการจัดงานประเพณีที่สำคัญ งานบุญตักบาตรเทโวโรหณะเป็นประจำทุกปี รวมทั้งวัดยังได้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่ง มีธรรมชาติสวยงาม เป็นสถานที่ออกกำลังกายของชุมชน มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม มีมุมถ่ายภาพสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน ซึ่งทั้งหมดนั้นชุมชนคุณธรรมเขาทราย จึงถือได้ว่าเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กันหลายกลุ่ม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรักและสามัคคีกันของคนในชุมชนที่จะร่วมด้วย ช่วยกันพัฒนาชุมชนต่อไป

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

การดำเนินงานต่อนั้น มีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน โดยใช้พลังบวรเป็นกลไกในการขับเคลื่อน ซึ่งอยู่บนพื้นที่ฐานของวิถีธรรมชาติ มีความตั้งใจอยู่หลายประการ อาทิ สร้างสวนป่าชุมชนเพื่อดูแลสุขภาพ พัฒนาสิ่งแวดล้อมของชาวอำเภอทับคล้อ ส่งเสริมสืบสานงานบุญประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ ของวัดเขาทรายให้เป็นงานสำคัญระดับประเทศ การดูแลสุขภาพของคนในชุมชนและผู้สูงอายุ ชุมชนคุณธรรมวัดเขาทรายได้กำหนดเป้าหมาย และคุณธรรมของชุมชนไว้ว่า ความสามัคคีของชุมชน จะนำมาซึ่งความสำเร็จ สร้างสังคมที่ไม่ทอดทิ้งกัน นำมาซึ่งความรักเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือกัน คนในชุมชนมีความสุขมีรอยยิ้ม

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูพิริยสาธุกิจ เจ้าคณะตำบลเขาทราย
รองเจ้าอาวาสวัดเขาทราย
โทร. ๐๘ ๖๖๘๑ ๕๖๐๔

๑๒) ชุมชนคุณธรรมวัดดงกลาง ตำบลดงกลาง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

"วิถีตักบาตรทางน้ำ เลิศล้ำตลาดชุมชนคุณธรรม แดนเกษตรกรรมปลอดภัย กว้างใหญ่บึงอ้ายจ๋อ กราบนมัสการหลวงพ่อปั้น หลวงพ่อปุ่น หลวงพ่อเตียง"

ประชากรในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นพืชผัก ผลไม้ ปลอดภัย ไร้สารเคมี เมื่อมีผลผลิตเหลือจากการบริโภคในครัวเรือน ก็จะนำมาขายโดยอาศัยวัดดงกลางเป็นสถานที่ค้าขาย ต่อมาสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิจิตร ได้เข้ามาผลักดันและเสนอแนะให้ชุมชนพัฒนาตลาด โดยการจัดระเบียบและจัดบูธของตลาดวัดดงกลางให้เกิดความสวยงาม ซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดงานส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดวิถีชุมชน จนเกิดเป็นตลาดคุณธรรมวัดดงกลางขึ้น ซึ่งเปิดบริการในทุกวันเสาร์และวันอาทิตย์ หลังจากนั้น ชุมชนได้พัฒนาต่อเติมตลาดเรื่อยมา โดยอาศัยความร่วมแรงร่วมใจของคนในชุมชน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมวัดดงกลาง (บ้านดงกลาง) ใช้การมีส่วนร่วมของพลัง "บวร" ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนน้อมนำหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างรายได้ รวมถึงมีแนวปฏิบัติเป็นจิตอาสาทำประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยมีวัดดงกลางเป็นศูนย์รวมจิตใจและศูนย์กลางการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของคนในชุมชน นำโดยพระครูวิจารณ์ธรรมโสภิต เจ้าอาวาสวัดดงกลาง เป็นประธานขับเคลื่อนชุมชน และเป็นผู้ริเริ่มให้มีการพัฒนาชุมชน

นอกจากนี้ทางชุมชนยังจัดให้มีชมรมปั่นจักรยานบ้านดงกลางขึ้น โดยในทุกเดือนจะมีการกำหนดให้มีการปั่นจักรยานเที่ยวชมวิถีในชุมชน และภายนอกชุมชนเพื่อเป็นการส่งเสริมการออกกำลังกาย ลดการใช้พลังงานและลดโลกร้อน การพัฒนาตลาดคุณธรรมวัดดงกลาง ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน โดยการพัฒนาต่อยอดกิจกรรมและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน โดยชุมชนได้มีการดำเนินกิจกรรมเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันจน เกิดเป็นความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม สามารถเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่น นำไปปรับใช้ในการพัฒนาชุมชนของตนเองต่อไป

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

มีอุปสรรคในเรื่องของข้อจำกัดด้านงบประมาณ แต่ด้วยประชาชนในชุมชนช่วยเหลือกันด้วยจิตอาสา และประกอบกับการช่วยเหลือ บูรณาการ ประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐหลากหลายหน่วยงาน จึงทำให้ชุมชนคุณธรรมวัดดงกลาง สามารถจัดงานประเพณีของชุมชนได้อย่างยิ่งใหญ่

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

การมีส่วนร่วมของพลัง "บวร" ส่งผลให้สามารถสร้างความเชื่อมโยงในชุมชน เกิดเป็นความสามัคคี ไม่เกิดปัญหาความขัดแย้ง โดยการใช้หลักธรรมทางศาสนาซึ่งมีวัดดงกลางเป็นศูนย์กลาง และเป็นแกนหลักริเริ่มส่งเสริมคุณธรรมในเชิงรุก ทำให้ชุมชนเกิดความเข้าใจในเจตนารมณ์และหลักคุณธรรมร่วมที่ยึดมั่นในแนวทางเดียวกัน คือ ความพอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา รับผิดชอบ และเกื้อกูลในสิ่งที่ขาดแคลน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นปกติสุข อีกทั้งยังมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชุมชน ซึ่งจะเป็นตัวกระตุ้นพร้อมเสริมฐานรากเศรษฐกิจของชุมชนให้มีความเข้มแข็งต่อไป

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

การมุ่งมั่นนำคุณธรรม "พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา และ รับผิดชอบ" มาใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัว สร้างพลเมืองที่ยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน โดยใช้แนวทางการระเบิดจากข้างใน ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีคุณธรรมเป็นฐานในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติงาน สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนคุณธรรมของสังคมและประเทศชาติต่อไป พร้อมทั้งพัฒนาต่อยอดโดยการนำทุนทางวัฒนธรรมที่มีในชุมชนมาส่งเสริมสนับสนุน ทำให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวิถีวัฒนธรรมและเกษตรกรรมที่จะส่งเสริมรายได้ให้แก่ชุมชน และเป็นแหล่งเรียนรู้ในการศึกษาดูงานขยายผลให้แก่ชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูวิจารณ์ธรรมโสภิต เจ้าอาวาสวัดดงกลาง
โทร. ๐๘ ๑๖๐๔ ๗๗๓๕

๑๓) ชุมชนลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

"ตำบลลำประดา ตำบลจัดการตนเอง"

ชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนลำประดานั้น ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก รองลงมาเป็นรับจ้าง คนในชุมชนใช้ภาษาลาวยวน มีวิถีชีวิตแบบพอเพียง แต่เมื่อเกิดการก้าวเดินไปข้างหน้าของยุคสมัย ส่งผลให้บริบทของชุมชนที่เคยเป็นอยู่นั้นเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน ทำให้เกิดกระแสทุนนิยม เกิดการแข่งขัน ชิงดีชิงเด่นกัน เกิดความแตกแยกในสังคม การผลิตพืชเชิงเดี่ยวเพื่อขาย มีการใช้สารเคมี คนบางกลุ่มออกไปทำงานต่างที่ ส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น มีหนี้สินจำนวนมาก เกิดภาวะยากจน ปัญหาครอบครัวแตกแยก จึงเกิดบทสรุปเป็นนิยาม ว่า "ปัญหาของคนลำประดา คนลำประดาต้องแก้ไขเอง" เป็นคำตอบที่ชัดเจน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

จากปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นทำให้ทุกหน่วยงานต้องช่วยกันปรับเปลี่ยนทิศทางการพัฒนา โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักคุณธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ให้คนในสังคมเห็นแก่ส่วนรวมมากขึ้น ให้คุณค่ากับความเป็นไทย และร่วมสร้างชุมชนนิยม จากแนวคิดดังกล่าวจึงได้ตั้งคณะทำงานส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนตำบลลำประดา และต่อมาได้เปลี่ยนเป็นคณะทำงานตำบลจัดการตนเอง พร้อมกับประกาศให้ตำบลลำประดาเป็น "ตำบลจัดการตนเอง" เมื่อปี ๒๕๕๓ มีเป้าหมายพัฒนาทั้ง ๔ ด้าน โดยใช้ยุทธศาสตร์ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำไปสู่การลงมือทำร่วมกันอย่างมีส่วนร่วมเป็นภาพขับเคลื่อนตำบลคุณธรรมยุทธศาสตร์ตำบลจัดการตนเองตำบลดำประดา ประกอบด้วย

๑. ด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้หนี้สินของคนในชุมชนลดลง มีรายได้เพิ่มขึ้นจากอาชีพเสริม จึงเกิดกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ขึ้นมา เช่น โรงปุ๋ยชุมชนตำบล กลุ่มตุ๊กตาเปเปอร์มาเช่ กลุ่มสานตะกร้า เป็นต้น

๒. ด้านสังคม การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน การเสริมสร้างให้เกิดจิตอาสาในการช่วยง่ายกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น

๓. ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มีการทำข้อตกลงร่วมกันในชุมชน อนุรักษ์ และรักษาสิ่งแวดล้อม ชุมชนมีการบริหารจัดการขยะ ลดการใช้สารเคมี เพิ่มพื้นที่สีเขียว

๔. ด้านสุขภาพ คนในชุมชนร่วมกันทำกิจกรรมเกี่ยวกับสุขภาพ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ มีโครงการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสุขภาพ โรงพยาบาลตำบลมีมาตรฐาน บริการมีคุณภาพ พึ่งได้ ชุมชนมีการเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพ

ธรรมนูญตำบลลำประดา สู่การขับเคลื่อนตำบลคุณธรรม

ถือเป็นข้อปฏิบัติและกฎเกณฑ์ที่อยู่ร่วมกันของคนในชุมชน เป็นแนวทางที่แก้ไขปัญหาร่วมกัน และฝ่ายท้องถิ่น ท้องที่และประชาชนได้ร่วมกันประกาศเจตนารมณ์ในการบังคับใช้ธรรมนูญตำบล เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ ลานโพธิ์วัดหนองสะเดา โดยแบ่งออกเป็น ๕ หมวด ที่สำคัญ ประกอบด้วย

หมวดที่ ๑ บททั่วไป เป็นส่วนแรกที่อธิบายความหมายขององค์ประกอบของธรรมนูญตำบล

หมวดที่ ๒ เศรษฐกิจและทุนชุมชน ว่าด้วยการเศรษฐกิจและทุนในชุมชน สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนหรือธนาคารในชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในระดับตำบลสู่การพึ่งพาตนเองเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพ

หมวดที่ ๓ สังคม การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการดูแลปัญหาทางสังคมของชุมชน ตลอดจนมีการส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

หมวดที่ ๔ เกี่ยวกับด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริม สนับสนุนให้ทุกครัวเรือน ชุมชน มีการจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลอย่างถูกวิธี รวมถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมร่วมกัน

หมวดที่ ๕ สุขภาพ ว่าด้วยการดูแลสุขภาพคนในชุมชนครอบคลุมทุกเพศวัย

ทั้งนี้ ตำบลลำประดาได้เปิด “เวทีวาระประชาชน” ร่วมกับชาวบ้านเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นอย่างรอบข้างนำไปสู่ความยั่งยืน ทุกวันที่ ๑๖ ของเดือน ได้รวบรวมประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบลลำประดา และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม

เกิดกลไกการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม : ลำประดาโมเดล

๑) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง จริงจังกับการพัฒนา

๒) วิธีคิดค่อย ๆ เปิดออกเหมือนกะลาหงาย

๓) ความสัมพันธ์ในชุมชนเป็นแบบแนวราบ

๔) บทบาทพี่เลี้ยงมีความชัดเจน และเป็นแบบกะลาหงาย นโยบายมาจากประชาชน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางวิราวรรณ์ ยกแก้ว องค์การบริหารส่วนตำบลลำปะดา โทร. ๐๙ ๘๘๒๙ ๘๙๔๗

๑๔) ชุมชนคุณธรรมบ้านทับเกวียนทอง ตำบลบึงบัว อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร

ชาวบ้านทับเกวียนทองมีอาชีพทำนา เผาถ่าน และเลี้ยงสัตว์เป็นหลัก มีความเป็นอยู่เรียบง่าย ตามวิถีวัฒนธรรมและวิถีชาวพุทธ กลุ่มชนที่พักอาศัย ได้แก่ ไทยพื้นถิ่น และไทยกุย เนื่องจากมีเขตติดต่อกับชุมชนไทยกุย ใช้วัดยางตะพายเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจด้วยกัน ถึงแม้จะมีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ต่างกันบ้าง แต่สามารถดำเนินชีวิตอยู่ด้วยกันได้อย่างกลมกลืน

หมู่บ้านทับเกวียนทองเป็นเหมือนชุมชนอื่น ๆ ทั่วไป ที่เมื่อประสบปัญหาความยากจน แต่ชาวบ้านทับเกวียนทองกลับไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคและปัญหา มองเห็นคุณค่าคำสอนและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำแนวทางการใช้ชีวิตแบบพอเพียงไปในการดำรงชีวิตโดยเริ่มจากการหันไปสร้างเสริมอาชีพ เช่น ทำสวน ผลไม้นานาชนิด ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ วัตถุประสงค์เพื่อไว้กินเอง ไม่ต้องเสียเงินซื้อ เมื่อมีจำนวนมากก็แบ่งปันให้เพื่อนบ้าน ที่เหลือก็นำไปขาย นอกจากนี้ยังคงใกล้ชิดกับหลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนา ดำเนินวิถีชีวิตตามวัฒนธรรมท้องถิ่น ในปี ๒๕๕๘ หมู่บ้านทับเกวียนทอง ได้รับคัดเลือกเป็นชุมชนต้นแบบตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหมู่บ้านนำร่องต้นแบบที่ทุกครัวเรือนยึดแนวเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้ลดรายจ่ายและเสริมสร้างรายได้ จากนั้นได้รับการคัดเลือกเป็นหมู่บ้านปิดทองหลังพระ ได้รับการการคัดเลือกให้เป็นชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงวัฒนธรรม

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ร่วมกำหนดปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ปัญหาที่อยากแก้

ปัญหาที่เกิดขึ้นที่พบเห็นอยู่บ่อย ๆ คือความไม่ยั่งยืนต่อเนื่องจากการพัฒนาในโครงการต่าง ๆ เช่น บางโครงการประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งแล้วก็ไม่ต่อยอดให้เกิดความยั่งยืน

ความดีที่อยากทำ

การใช้ชีวิตตามศาสตร์พระราชาโดยการใช้หลักการทำงานของในหลวงรัชกาลที่ ๙ มาเป็นต้นแบบในการพัฒนา และการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยมีเป้าหมายหลักคือสร้างหมู่บ้านทับเกวียนทองเป็นหมู่บ้านตัวอย่าง “หมู่บ้านประชารัฐตามรอยเท้าพ่อ”

กระบวนการพัฒนาชุมชนคุณธรรม

๑. ศึกษาและทำความเข้าใจปัญหาของชุมชน โดยใช้หลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ ๙ มาประยุกต์และปรับใช้

๒. เลือกวิธีการแก้ไขปัญหา ครอบครัวแต่ละคนต่างฝ่ายหันไปดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๓. การจับกลุ่มเพื่อเพิ่มพลังในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนเมื่อประสบผลสำเร็จ แต่ละครัวเรือนจึงเริ่มร่วมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันและกัน

๔. การเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้นำชุมชนเป็นตัวจักรสำคัญในการประสานงานระหว่าง “พลังบวร”

๕. การเปิดรับโอกาสจากภายนอกและสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน

๖. นำชุมชนเข้าสู่การแข่งขันทุกรูปแบบเพื่อยกระดับความสามารถของชุมชน การเข้าสู่การแข่งขันต่าง ๆ เพื่อได้รับรางวัลจากหน่วยงานต่าง ๆ

๗. ถ่ายทอดความรู้เป็นต้นแบบและขยายเครือข่าย

๘. การประชาสัมพันธ์กิจกรรม และให้บริการอื่น ๆ

๙. ประเมินผลและทบทวนปัญหา เพื่อนำไปสู่วิธีการพัฒนาต่อไป

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ผนวกกับการนำหลักคำสอนทางศาสนา และนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้นั้นส่งผลให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น มีความสามัคคีกันในชุมชนเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน สามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้โดยไม่ได้ออกไปทำงานต่างที่ เกิดความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑. พัฒนาชุมชนที่มีขนาดเล็ก และไปจนถึงชุมชนใหญ่ มีการจัดกลุ่มเพื่อความใกล้ชิดในการแก้ไขปัญหา ระเบิดปัญหาจากภายใน และใกล้ชิดการเข้าใจเข้าถึงคนทุกคนในชุมชน

๒. นำหลักพลัง “บวร” ไปใช้ร่วมกับ “พลังประชารัฐ”

๓. ผู้นำชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาแต่ละด้าน

๔. การสร้างความยั่งยืนด้วยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๕. การประชาสัมพันธ์ที่สร้างความเข้าใจอย่างทั่วถึง ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายสุภัทร์ จันทวงค์ ผู้ใหญ่บ้านทับเกวียนทอง
โทร. ๐๖ ๓๖๖๗ ๓๖๓๘

๑๕) ชุมชนคุณธรรมวัดราษฎร์ศรัทธาทรงธรรม ตำบลวังสำโรง อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

วัดราษฎร์ศรัทธาทรงธรรม ได้เข้าร่วมโครงการชุมชนคุณธรรม ทำให้มองเห็นการพัฒนาสังคมได้ชัดเจนขึ้น เริ่มต้นจากการพัฒนาจิตใจก่อนเป็นอันดับแรก ซึ่งทำให้ชุมชนคุณธรรมนั้นน่าอยู่มากยิ่งขึ้นเพราะชาวบ้านช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งมีวัดเป็นศูนย์กลางของจิตใจ โดยมีผู้นำชุมชนเป็นผู้ขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ประเพณีที่ดีงามมาสู่ชุมชน และส่วนหนึ่งมาจากความศรัทธาในกิจวัตรของพระสงฆ์ในวัดที่ปฏิบัติศาสนกิจพัฒนาวัดให้มีความเจริญทางด้านวัตถุเสนาสนะภายในวัด มีการยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ประชาชนในชุมชนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นคงบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง และปฏิบัติตามหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา รักษาจารีต มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม มีการถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น

ก้าวสู่ชุมชนคุณธรรม

เริ่มต้นด้วยการสำรวจต้นทุนของชุมชนและตกผลึกออกมาเป็นแนวทางปฏิบัติ

ปัญหาที่อยากแก้ความดีที่อยากทำ

ชุมชนคุณธรรมวัดราษฎร์ศรัทธาทรงธรรม ได้เล็งเห็นความสำคัญทางด้านการฟื้นฟูภูมิปัญญาชาวบ้านด้านวัฒนธรรม เนื่องจากประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจึงได้รื้อฟื้นวัฒนธรรมเก่า ๆ ขึ้นมา เพื่อให้ชาวบ้านและเยาวชนได้สืบสานให้ยั่งยืน ซึ่งปัจจุบันได้เลือนหายไปตามกาลเวลา คือ “ประเพณีการทำขวัญข้าว” และการสืบสานปณิธานตามรอยพ่อหลวงในด้าน เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขตามหลักสัมมาชีพ อีกทั้งยังมีพื้นฐานทางด้านจิตใจที่มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานทางด้านจิตใจ

กระบวนการก่อเกิดการพัฒนาคุณธรรม

๑) การพัฒนาผู้นำชุมชน ให้เป็นตัวอย่างกับชาวบ้าน โดยเริ่มจากครอบครัวมาสู่ชุมชน

๒) ระเบิดจากภายใน โดยเริ่มจากสร้างความเข้าใจอันดี ร่วมกันพร้อมแก้ไขปัญหาร่วมกับชุมชน

๓) ส่งเสริมด้านคุณภาพชีวิต โดยสนับสนุนรายได้เข้าสู่ชุมชนและส่งเสริมด้านการศึกษา

๔) ประชาสัมพันธ์ เชิญชวน เช่นการส่งเสริมการพัฒนาด้านคุณธรรม ส่งเสริมและสนับสนุนวัฒนธรรมพื้นบ้านซึ่งเป็นวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น

๕) การประเมินผล โดยดูจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามและการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ในชุมชนต่อไป

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ : ที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมปลูกฝังคุณธรรม

๑) ประชาชนในชุมชน ท้องถิ่นนั้น ๆ มีระดับจิตสำนึกและพฤติกรรม ในการอยู่ร่วมกันเป็นไปในทางที่ดีขึ้น ก่อให้เกิดสำนึกรักชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น เพราะกระบวนการนั้นส่งผลให้คนที่เข้าร่วมเรียนรู้คุณค่าและเอกลักษณ์ท้องถิ่น ทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและเกิดความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติ

๒) เกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาโดยใช้มิติด้านคุณธรรมมากขึ้น ทั้งนี้ก่อนที่ปัญหาทุกอย่างจะจบลงด้วยความรุนแรง หรือบ้างก็จบ ด้วยกระบวนการทางกฎหมายชุมชนอาจใช้มิติคุณธรรมความดีใช้การประนีประนอม เจรจาเพื่อการแก้ไขปัญหามากขึ้น เพื่อลดความรุนแรงต่อกันลง

๓) ได้ก่อให้เกิดการร่วมมือจากหลายฝ่ายในชุมชน ทั้งองค์กรชุมชน ผู้นำท้องที่ ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน และสมาชิกชุมชน ซึ่งได้มีส่วนร่วมเข้ามาคิดและลงมือทำโดยไม่แยกฝ่าย ไม่แยกสี มีเจตนาร่วมกัน คือ ทำอย่างไรให้คนในท้องถิ่นของตนอยู่อย่างมีความสุข

๔) ปัญหาทางสังคมลดลง เช่น อาชญากรรม ปัญหาความไม่สงบ สถิติอุบัติเหตุต่าง ๆ เหล่านี้จะลดลง เพราะชุมชนส่วนใหญ่ตั้งมั่นอยู่ในหลักคุณธรรมความดี

ธรรมนูญความสุขชุมชนสู่การพัฒนา

๑) ค้นหาความจริงข้องพื้นที่ ชุมชนร่วมกันค้นหาต้นทุนทางสังคม ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณีวัฒนธรรม เพื่อสานต่อ

๒) ตั้งเป้าหมายความเปลี่ยนแปลง ร่วมกันกำหนดนโยบาย ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ

๓) ออกแบบและกำหนดวิธีการดำเนินงานร่วมกัน

๔) ลงมือปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต โดยการปฏิบัติให้เป็นปกติสุขอย่างต่อเนื่อง

๕) ถอดบทเรียนความสำเร็จ เพื่อนำไปสู่การต่อยอดและพัฒนาขยายผล

๖) ชื่นชมยกย่องให้กำลังใจในการทำความดี พร้อมเผยแพร่ขยายผลสู่เครือข่าย

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ขยายเครือข่ายคุณธรรมไปสู่ระดับหมู่บ้านและหน่วยงานราชการในตำบล โดยอาศัยกลไกการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมแบบพลังบวร มีการประสานงานระหว่าง บ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางสาวพัชลี เผ่าสวัสดิ์
โทร. ๐ ๕๖๙๐ ๔๓๒๒, ๐๙ ๓๑๓๘ ๒๕๑๘

๑๖) ชุมชนคุณธรรมวัดเชิงหวาย ตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

"สร้างศรัทธา บุญนำพา ชีวิตสดใส ได้ใจชุมชน ส่งผลความเจริญ"

วิถีวัฒนธรรมในการทำนา มีความเชื่อที่แตกต่างกัน ปัจจุบันการทำนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ไม่เข้าใจประเพณีดั้งเดิมของคนไทยคือ ลืมนึกถึงประเพณีเก่า ๆ ที่ ปู่ ย่า ตา ยาย เคยทำกันมา เช่น การจุดธูปขอขมาพระแม่โพสพ จึงมีผลกระทบทำให้ผลผลิตตกต่ำ และเกิดโรคระบาด มีแมลงรบกวน

วัดเชิงหวายจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของประเพณีวัฒนธรรมเก่าแก่ที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมา จึงได้รื้อฟื้นประเพณีซึ่งเป็นที่มาของพิธีก่อพระทรายข้าวเปลือกขอขมาพระแม่โพสพ โดยชุมชนให้วัดเชิงหวายเป็นแกนนำได้มีการประชุมปรึกษาหารือในการดำเนินงานกิจกรรมนี้ อีกนัยหนึ่งเพื่อนำรายได้มาพัฒนาวัดที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

๑) จัดประชุมวางแผนงานร่วมกับชุมชนโดยมีผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน ดังนี้

องค์การบริหารส่วนตำบลสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานทุกปี

โรงเรียนจัดเด็กนักเรียนและคณะครูเพื่อเข้าร่วมทำพิธี

ผู้นำชุมชนออกประชาสัมพันธ์หมู่บ้านใกล้เคียง ประชาชนช่วยกันจัดตำกระแดกงา

๒) ดำเนินงานตามแผน

๓) สรุปผลการดำเนินงาน

ปัจจุบันวัดเชิงหวายได้ดำเนินการกิจกรรม ดังนี้

๑) บอกบุญชาวบ้านให้นำข้าวเปลือกมาบริจาคทำบุญ

๒) ผู้ที่ไม่มีข้าวเปลือกสามารถมาบูชาที่วัดได้

๓) จัดกระทงบายศรีนมแมวให้บูชาเป็นชุด ชุดละ ๓๙ บาท

๔) พิธีสงฆ์ทำบุญตักบาตรภาคเช้า

๕) พิธีพราหมณ์

๖) หลังจากเสร็จพิธีกรรมการวัดก็นำข้าวเปลือกไปจำหน่ายเพื่อนำรายได้เข้ามาใช้ในการพัฒนาวัด การจัดรูปแบบกิจกรรมประเพณีก่อพระทรายข้าวเปลือกขอขมาพระแม่โพสพ วัดเชิงหวาย ได้วางแผนแบ่งหน้าที่ในการดำเนินงานให้ทุกคนมีส่วนร่วม เช่น แผนกจัดสถานที่ แผนกโฆษณา แผนกบริการรับลงทะเบียนข้าวเปลือกของชาวบ้านที่มาบริจาค แผนกรับบริจาคเครื่องบวงสรวง เช่น บายศรี แผนกตำกระแดกงา แผนกจัดทำบายศรีนมแมวฯลฯ โดยยึดหลักให้ทุกคนในชุมชนได้มีส่วนร่วม พอเสร็จกิจกรรมก็จะมีการนำปัญหาต่าง ๆ มาร่วมกันคิดแก้ไขและดำเนินการแก้ไขในปีถัดไป

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

อุปสรรคจะเป็นเรื่องของค่าใช้จ่ายของเครื่องบวงสรวงในการจัดกิจกรรมซึ่งมีราคาสูง รวมถึงการขาดความสนใจจากคนรุ่นใหม่ที่ยังไม่เข้าร่วมกิจกรรมประเพณี ซึ่งแก้ไขโดยการจัดหาเจ้าภาพบายศรีแต่ละประเภทและจัดให้มีมหรสพกลางคืน และมีพระเทศน์กลางวัน เพื่อดึงดูดความสนใจของคนในชุมชน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) ทำให้จิตใจดีขึ้นเพราะได้นำเงินรายได้มาพัฒนาวัด

๒) ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรดีขึ้น

๓) วัดมีรายได้นำมาพัฒนาวัดเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี

๔) มีผู้มีจิตศรัทธาเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีเพิ่มขึ้นทุกปี

๕) ทำให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของคนในชุมชนนิสิตนักศึกษาและผู้ที่สนใจ

๖) เกิดความรักสามัคคีในชุมชน ซึ่งเป็นชุมชนที่มีการแบ่งปัน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นว่าชุมชนมีส่วนร่วมและเกิดความเข้าใจในหลักธรรมที่นำมาปฏิบัติกับตนเองและครอบครัว มีความกตัญญูรู้คุณ มีจิตอาสาซื่อสัตย์สุจริตและยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในคำสอนของพ่อหลวงรัชกาลที่ ๙

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

เมื่อมีประชาชนเกิดความศรัทธามากขึ้น เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีมากขึ้น วัดเชิงหวายจึงกำหนดให้จัดประเพณีก่อพระทรายข้าวเปลือกขอขมาพระแม่โพสพเป็นกิจกรรมที่ต้องจัดขึ้นทุกปี ในวันเพ็ญเดือน ๓ สืบต่อไป เนื่องจากได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี เกิดความศรัทธาในการทำบุญเพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สมกับสโลแกนที่ตั้งไว้คือ “สร้างศรัทธา บุญนำพา ชีวิตสดใส ได้ใจชุมชน ส่งผลความเจริญ”

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระมหาลักษณวงศ์ ลกฺขโณ เจ้าอาวาสวัดเชิงหวาย
โทร. ๐๘ ๔๒๓๘ ๕๔๑๖
นายชรัช ทับทิมเกิด ผู้ใหญ่บ้านน้านเชิงหวาย
โทร. ๐๘ ๙๖๔๑ ๓๙๑๙

๑๗) ชุมชนคุณธรรมวัดผดุงราษฎร์ ตำบลท้ายดง อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์

"หลวงพ่อเชียงแสนคู่บ้าน ถิ่นฐานผดุงราษฎร์ สามัคคี ของดีหญ้าแฝก ของแปลกโอ่งงาม แบ่งปันความสุข ย้อนยุคพิพิธภัณฑ์ สร้างสรรค์ผลงาน"

ชุมชนคุณธรรมวัดผดุงราษฎร์ มีวัดผดุงราษฎร์เป็นศูนย์รวมด้านจิตใจและเป็นแหล่งเรียนรู้ จัดกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมวันสำคัญของชาติ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และงานประเพณีสำคัญของท้องถิ่น โดยมีพระอธิการชัยวัช สิริจนฺโท เป็นเจ้าอาวาสวัดผดุงราษฎร์ ทำหน้าที่เป็นประธานชุมชน ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ผู้นำชุมชน การบูรณาการทำงานร่วมกับองค์กร หน่วยงานของทางราชการ ตามหลักการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ในลักษณะขององคาพยพ ที่ทุกฝ่ายเห็นเป้าหมายเดียวกัน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมวัดผดุงราษฎร์ เป็นชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ดำเนินตามกระบวนการ ๙ ขั้นตอน ในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงเจตนารมณ์ และมุ่งมั่นที่จะดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมในชุมชน มีการจัดประชุมเพื่อระดมแนวคิด ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ ร่วมกันจัดทำแผนงานโครงการการดำเนินงานของชุมชน ร่วมกันสร้างข้อตกลง ร่วมกันชื่นชม ยกย่องเชิดชูและให้รางวัลแก่คนที่ทำความดีให้กับชุมชน ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักศาสนา โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม มาเป็นหลักในการดำรงชีวิต ตลอดจนมีส่วนร่วมรณรงค์ส่งเสริมคุณธรรม ให้กับประชาชน ชุมชน หรือเครือข่ายอื่น ๆ มีการจัดกิจกรรมการปลูกพืชผักสวนครัว บริเวณด้านหน้าวัด มีป้าย "ปลูกผัก ปลูกรัก กับวัดผดุงราษฎร์" โดยพระสงฆ์ สามเณร ร่วมกันปลูกผักในพื้นที่ว่างในวัด ตามข้างกำแพง และด้านหน้าวัด และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ สามารถเก็บไปประกอบอาหาร เพื่อช่วยบรรเทาความเดือดร้อนนอกจากนั้น ยังได้นำผักสวนครัวมาจัดใส่ถุง แบ่งปันใส่ตู้ปันสุข เพื่อให้ประชาชนในชุมชน หรือผู้ที่เข้ามาทำบุญในวัด ได้หยิบยื่นแบ่งปันความสุข ช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในชุมชน และเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน และมีการบูรณาการจาก

หน่วยงานองค์กรทุกฝ่าย จึงได้รับการพิจารณาให้เป็นชุมชนคุณธรรมฯ ขับเคลื่อนด้วยพลังบวรต้นแบบ และเป็นชุมชนคุณธรรม “บวร On tour” จังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๓

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับคนในชุมชน จากการดำเนินงานขับเคลื่อนชุมชนโดยการใช้หลักพลังบวรของชุมชนคุณธรรมวัดผดุงราษฎร์ พฤติกรรมของคนในชุมชนรู้รักพัฒนาตนเอง มีความตระหนักที่จะนำหลักธรรมคำสอนทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมอันดีงาม ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้คนในชุมชนมีความรัก สามัคคี มีคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้สังคมเกิดการศรัทธาในศาสนาและสืบสานวัฒนธรรมอันดีงาม เกิดการบูรณาการความร่วมมือ และส่งเสริมสนับสนุนทุกภาคส่วนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความดี สังคมเกิดความสงบสุข ปัญหาการลักขโมยปัญหาการขัดแย้งและคดีความต่าง ๆ ลดลง จนหมดสิ้นไป ผลสำเร็จได้รับการยอมรับจากสังคม

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

เป้าหมายพัฒนาชุมชนโดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นสถานที่ในการให้ชาวบ้านในชุมชนมาร่วมกันจัดกิจกรรม และมีการพัฒนาวัดให้เป็นวัดที่น่าศรัทธาเลื่อมใส พระภิกษุสามเณรปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มีพิพิธภัณฑ์ของเก่าวัดผดุงราษฎร์ มีถนนหลักธรรม ที่มีคำคม คติเตือนใจ และมีพื้นที่สำหรับให้คนในชุมชนมาจัดตลาดนัดในวัด การเรียนรู้ให้คนในชุมชนได้มีโอกาสร่วมคิด แลกเปลี่ยนในพลังบวร ซึ่งนับเป็นพลังที่สำคัญในสังคม ทำให้เกิดการพัฒนาและสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างสังคมคุณธรรม โดยโรงเรียนมีบทบาทในการสร้างเยาวชนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระอธิการชัยวัช สิริจนฺโท เจ้าอาวาสวัดผดุงราษฎร์
โทร. ๐๘ ๒๗๗๓ ๓๖๙๕

๑๘) ชุมชนคุณธรรมวัดเสาธงทอง ตำบลนายม อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

"ธรรมะจากป่าช้า นำรายได้สู่ชุมชน"

ชุมชนคุณธรรมวัดเสาธงทองมีเรื่องราวความโดดเด่นพิเศษคือ มีแหล่งสร้างรายได้เข้าสู่ชุมชน โดยเปิดร้านกาแฟป่าช้าคาเฟ่ ตลาดนัดวัฒนธรรมภายในวัด ให้ประชาชนในชุมชนนำสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่ตนเองมีมาขายเพื่อสร้างรายได้ เป็นการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ มีการดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง ยึดหลักธรรม มีความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมวัดเสาธงทอง เป็นชุมชนคุณธรรมที่ขยายเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวมาจากชุมชนคุณธรรมบ้านนายม และศึกษาต้นแบบการพัฒนาวัดจากชุมชนคุณธรรมวัดผดุงราษฎร์ ที่มีแนวคิดในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยนำแนวคิดจากชุมชนทั้งสองแห่งมาปรับปรุงให้เข้ากับชุมชนของตนเอง โดยชุมชนคุณธรรมวัดเสาธงทองมีความเข้มแข็งของชุมชน คือ มีวัดเสาธงทองเป็นศูนย์รวมจิตใจประชาชนภายในชุมชน เป็นสถานที่เผยแพร่ธรรมะและเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม มีการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนนำหลักธรรมมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ประกอบกับวัดเสาธงทองมีบริเวณวัดกว้างขวาง มีต้นไม้รุกขมรดกและบริเวณป่าช้าจะเป็นต้นไม้ปกคลุมทึบ ทำให้ใช้ประโยชน์ไม่เต็มพื้นที่ ประชาชนในชุมชนและหน่วยงานรัฐในพื้นที่จึงร่วมกันดำเนินการจัดสวน จัดภูมิทัศน์หน้าวัด เพื่อใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนในชุมชนและประชาชนที่มากราบไหว้พระ เมื่อดำเนินการจัดสวนเรียบร้อยจึงเกิดแนวคิดการทำร้านกาแฟ โดยมีประชาชนในชุมชนร่วมกันคิดค้นสูตรน้ำต่าง ๆ ในช่วงแรกยังไม่มีชื่อร้านกาแฟ แต่ได้หันไปมองเห็นบริเวณด้านหลังของพื้นที่เป็นที่เก็บกระดูก ทำให้นึกถึงคำว่าป่าช้า จึงนำมาตั้งชื่อร้าน คือ ป่าช้าคาเฟ่ ซึ่งสื่อถึงวัดและเป็นเอกลักษณ์สะดุดหู เกิดผู้สนใจแวะเวียนมาชิมเมนูคาเฟ่สุดหลอนเป็นจำนวนมาก ต่อมาจึงเกิดไอเดียร์ตั้งชื่อเมนูใหม่โดยนำลักษณะของผีต่าง ๆ มาตั้งให้สอดคล้องกับรสชาติ และจุดเด่นของเครื่องดื่มนั้น ๆ เช่น กระหังโบยบิน (เอสเปรสโซ่) ผีเล่นตม (ม็อคค่า) เป็นต้น

นอกจากนี้คาเฟ่มีการสอดแทรกเรื่องราวและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ โดยรายได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายนำมาถวายวัดเพื่อทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาสืบไป และเมื่อร้านกาแฟป่าช้าคาเฟ่มีประชาชนเข้ามาใช้บริการมากขึ้น จึงเกิดแนวคิดต่อยอดโดยการเปิดตลาดวัฒนธรรมให้ประชาชนในพื้นที่นำผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์จากการเกษตร ของที่ระลึก อาหารพื้นบ้านมาขายสร้างรายได้สู่ชุมชน และเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

ในส่วนของอุปสรรคที่เกิดขึ้น คือ ปัญหาต้นไม้ปกคลุมทึบ จึงเกิดการพัฒนาพื้นที่ ภูมิทัศน์ โดยอาศัยความร่วมมือพลังบวร รวมถึงปัญหาขยะซึ่งเกิดจากการท่องเที่ยว จึงเน้นให้ใช้บรรจุภัณฑ์จากธรรมชาติที่สามารถย่อยสลายได้

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

สังเกตได้ว่าปัญหาด้านภูมิทัศน์ของวัด ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน เครือข่ายพลังบวร และวัด ในการพัฒนาพื้นที่วัด กิจกรรมจิตอาสาพัฒนาปรับภูมิทัศน์วัดเสาธงทอง ทำให้ภูมิทัศน์วัดเสาธงทองเกิดความสวยงาม สามารถเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนในชุมชน และเป็นจุดแวะเที่ยวของประชาชนนอกชุมชน นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความรักความสามัคคีของประชาชนภายในชุมชนในการร่วมกันพัฒนาวัด เมื่อทำคาเฟ่แล้วทำให้ประชาชนเข้าวัดมากขึ้น คนในชุมชนมีรายได้จากการนำสินค้ามาขาย รวมถึงได้รับหลักธรรมที่สอดแทรกในบริเวณต่าง ๆ ของร้านกาแฟป่าช้าคาเฟ่ และตลาดนัดวัฒนธรรม

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) พัฒนาป่าช้าให้เป็นตลาดวัฒนธรรมที่นำวิถีชีวิตคนนายม ซึ่งค้าขายผลิตภัณฑ์ของชุมชน พืช ผัก ผลไม้ ขนม อาหารมาจำหน่าย

๒) จัดแหล่งเรียนรู้เรื่องศาสนาในบริเวณวัด

๓) จัดเส้นทางศึกษาต้นไม้รุกขมรดกในวัดในชุมชน

๔) จัดกิจกรรมท่องเที่ยวจักรยาน ๔ วัด ในตำบลนายมศึกษาประวัติศาสตร์ อาชีพ ภูมิปัญญาของตำบลนายม

๕) จัดกลุ่มเยาวชนด้านวัฒนธรรม จัดแสดงศิลปวัฒนธรรมในตลาดวัฒนธรรม ทุกวันเสาร์ อาทิตย์

๖) จัดกิจกรรมฟังธรรม ปฏิบัติธรรมทุกวันพระตอนเย็น

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระมหาจักรพันธ์ เมตฺติโก เจ้าอาวาสวัดเสาธงทอง
โทร. ๐๙ ๖๖๖๗ ๐๔๔๑

๑๙) ชุมชนคุณธรรมวัดศรีฐานปิยาราม อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์

ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชดำบลวังบาล ก่อตั้งเมื่อปี ๒๕๔๗ ก่อตั้งในนามศูนย์วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน ซึ่งตั้งอยู่ที่โรงเรียนบ้านวังบาล ในเวลาต่อมาเมื่อปี ๒๕๕๗ ได้ย้ายมาที่วัดศรีฐาน และในปี ๒๕๕๙ นั้นได้รับการคัดเลือกการกรมส่งเสริมวัฒนธรรมเข้าร่วมโครงการศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราช เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๙ โดยท่านพีรพน พิสณุพงศ์ ผู้ตรวจราชการกระทรวงวัฒนธรรม

ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชวัดศรีฐาน มีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง คือ

เพื่อเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ให้ประชาชนสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อพสกนิกร เพื่อพัฒนาสถานที่ให้เป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรม เป็นแหล่งรวบรวมความรู้ อนุรักษ์ สืบสานประเพณีมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น

เพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลมรกดภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

เพื่อส่งเสริมและพัฒนาต่อยอดมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างสรรค์ให้เป็นสินค้า บริการแก่ประชาชนทั่วไป

เพื่อเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนวิถีภูมิปัญญาท้องถิ่น

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ดำเนินการโดยใช้หลัก “บวร” เป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนา การนำสถาบันหลักในชุมชนมาเป็นกลไกการพัฒนา และสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการพัฒนา ตัดสินใจแก้ปัญหาตนเอง และชุมชน โดยมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว และกระตุ้นเศรษฐกิจ ด้วยการนำทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนคุณธรรมที่มีความงดงามทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา ความงดงามทางธรรมชาติ ความรักสามัคคี เคารพเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์ และประชาชนทุกคนในชุมชน มาเป็นเสน่ห์ถึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยือนชุมชนคุณธรรมฯ สร้างรายได้จากสินค้า และบริการทางวัฒนธรรม ชุมชนอยู่ดีมีสุขด้วยพลังบวรอย่างแท้จริง

อุปสรรค/พลังแห่งการขับเคลื่อน

คนในชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่เห็นคุณค่าของวัสดุธรรมชาติที่นำมาใช้เป็นบรรจุภัณฑ์ มีค่านิยมที่มองว่าการใช้วัสดุจากธรรมชาติเป็นเรื่องล้าสมัย ทำให้การกระตุ้นกลับมาใช้วัสดุธรรมชาติเป็นเรื่องที่ยากลำบากต่อคนในชุมชน

แต่ในปัจจุบันชุมชนได้รับความรู้ เรื่องคุณค่าและผลดีของการกลับมาใช้จึงทำให้เกิดการกระตุ้นให้หันกลับมาใช้วัสดุจากธรรมชาติมายิ่งขึ้น จนทำให้เกิดกิจกรรม การประชุมเชิงปฏิบัติ การพัฒนารูปแบบและบรรจุภัณฑ์ของที่ระลึกทางวัฒนธรรมชองชุมชน เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ที่แปรรูปจากวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชน ให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายกว่าเดิม ได้แก่ สบู่มะขาม สบู่น้ำผึ้งมะขาม สบู่มะขามใยบวบ สบู่น้ำผึ้งมะขามใยบวบ นอกจากนี้ยังได้จัดอบรมการทำตุงบูชา เพื่อให้คนรุ่นหลักได้เรียนรู้จากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนซึ่งนับได้ว่าเป็นปราชญ์ผู้มีความรู้ เพื่อจะได้สืบทอดวัฒนธรรมอันดีงามต่อไป นอกจากได้สืบทอดภูมิปัญญาแล้ว ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการต้อนรับนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมทำมือสื่อความหมายซึ่งได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

จากการจัดกิจกรรม คนในชุมชนรู้จักคุณค่าของวัตถุดิบในชุมชนมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ที่แปรรูปจากวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนที่หลากหลาย เกิดความรัก ความสามัคคีระหว่างคนในชุมชน รู้จักประหยัดอดออมมากยิ่งขึ้น

ในขณะเดียวกัน ชาวบ้านในชุมชนมีอาชีพเสริม สร้างรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งนับเป็นความสำเร็จที่เห็นผลในเชิงรูปธรรมอย่างชัดเจน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

การพัฒนาให้มีความต่อเนื่องจากต้นทุนเดิมที่มีอยู่ มีผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว จนเกิดกระแสการยอมรับจากนักท่องเที่ยว และสังคม มีการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น และมีการพัฒนาช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม และกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนเป็นของตนเอง

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูปริยัติพัชรกิจ
โทร. ๐๘ ๒๑๖๔ ๙๓๑๕
นางสาวชลธิชา เพ่งพินิจ
โทร. ๐๘ ๓๕๖๙ ๔๓๒๑

๒๐) เทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

"ชุมชนศรีบุญเรือง ชุมชนวิถีพุทธ"

ชุมชนศรีบุญเรืองเป็นชุมชนเก่าแก่เล็ก ๆ อยู่ในเขตเทศบาลเมืองแพร่ มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม มีประชากรแฝงจำนวนน้อย ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุเพราะลูกหลานไปทำงาน และเรียนในต่างจังหวัด มีชีวิตความเป็นอยู่แบบพึ่งพาอาศัยแบบพี่แบบน้อง ช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นชุมชนวิถีพุทธที่ใช้วัดเป็นศูนย์กลาง มีการปฏิบัติธรรม เป็นวัดแห่งแรกในจังหวัดแพร่ ที่ได้สอนวิปัสสนากรรมฐานโดยพระอาจารย์จำลอง กิติสาโร เจ้าอาวาสเมื่อปี ๒๕๐๐ จนถึงปัจจุบัน และมีพิธีที่เป็นเอกลักษณ์ของวัดคือพิธีถวายกองทาน เดิมทำพิธีอาทิตย์ละ ๑ ครั้งแต่ปัจจุบันเปลี่ยนตามสภาพของสังคมเป็นเดือนละ ๑ ครั้ง พิธีถวายกองทานเป็นพิธีที่ศักดิ์สิทธิ์ ๓ กองทานคือ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นกิจกรรมที่ทำให้ชุมชนเกิดความรัก ความสามัคคี สืบทอดพุทธศาสนาแบบวิถีพุทธ

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนศรีบุญเรืองเป็นชุมชนนับถือพระพุทธศาสนา เป็นชุมชนวิถีพุทธ มีการทำบุญตักบาตรทุกวันพระ และประเพณีวันสำคัญทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะพิธีถวายกองทาน โดยพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย จะพาลูกหลานมาด้วยเพื่อให้พระอบรมสั่งสอน เรื่องคุณธรรม จริยธรรม ศีล ๕ ฝึกนั่งสมาธิ ทำให้เรามีสติ ควบคุมอารมณ์ได้ ปลูกฝังจิตใต้สำนัก ตลอดจนการนำไปปฏิบัติจริง ทำให้เด็กเยาวชนในชุมชนเป็นเด็กดี ประสบความสำเร็จในด้านการศึกษา มีอาชีพที่มั่นคง มีการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ และทำสวนผักชุมชนที่ประสบความสำเร็จ โดยขยายไปยังครัวเรือนต่าง ๆ ในชุมชน มีการบริหารงานชุมชนโดยใช้หลักธรรมภิบาล ทำให้ชุมชมเข้มแข็ง เคยได้รับรางวัลที่ภาคภูมิใจ คือ รางวัลชุมชนประชาธิปไตยตัวอย่าง ประจำปี ๒๕๕๐ จากสำนักนายกรัฐมนตรี

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

เกิดการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ฟุ้งเฟ้อ สิ่งแวดล้อมภายในชุมชนก็เอื้ออำนวย ไม่มีโจรผู้ร้าย ไม่มียาเสพติด เด็กเกเร คนในชุมชนมีภูมิคุ้นกัน ทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดี

มีวินัยเรื่องกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกส่วนใหญ่จะจ่ายเงินกู้ยืมตรงเวลา ไม่มีหนี้สูญ มีคณะกรรมการที่แบ่งหน้าที่รับผิดชอบร่วมปฏิบัติงาน มีการประชุมทุกเดือน ถ้ามีปัญหาก็จะติดตามอย่างใกล้ชิดและมีวิธีแก้ไขปัญหาให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง

คณะกรรมการชุมชนส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบำนาญจากหลายฝ่าย ดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

ประชาชนในชุมชน คณะกรรมการชุมชน มีจิตสาธารณะ อุทิศตนเพื่อมาทำงานเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชนโดยไม่หวังผลตอนแทน เสียสละทั้งแรงกาย เงินทอง ตลอดจนการบำเพ็ญประโยชน์ ดูแลทรัพย์สินของส่วนรวม มีความคิดทัศนคติที่ตรงกัน ตลอดจนเป็นกัลยาณมิตรที่ดี

การดำเนินชีวิตของชุมชนตามวิถีพุทธ เกิดความสงบร่มเย็นขึ้นภายในชุมชน ประชาชนมีความรักใคร่สามัคคี ช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อกัน มีอาชีพที่สุจริต รักษาประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่น เช่น พิธีถวายกองทาน มีประชาชนภายในชุมชนและชุมชนอื่นภายนอกมาร่วมด้วยถือเป็นภาพลักษณ์ที่ดีของชุมชน

เป็นที่ยอมรับของชุมชนอื่น ๆ และชุมชนที่อยู่ต่างอำเภอ มีการให้ความสนใจขอร่วมพิธีถวายกองทานและปฏิบัติธรรมโดยนำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลที่บ้านร่องกาศใต้เช่น จัดการอบรมปฏิบัติธรรม และบางส่วนยังขอมาเข้าร่วมกับทางวัดเหมือนเดิม

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ความมุ่งมั่นพยายามที่จะขยายผลภูมิปัญญาที่เป็นองค์ความรู้ของชุมชนต่อสังคมภายนอก ให้สามารถนำความรู้ที่ได้จากชุมชนท้องถิ่นตนเอง ไปขยายผลต่อในที่อื่น ๆ จนพัฒนาคนรุ่นใหม่ สามารถถ่ายทอดเรื่องราวความสำเร็จ มีการพัฒนาทีมงาน มีสื่อ มีฐานการเรียนรู้สำหรับการศึกษาดูงานขององค์กรภายนอก พร้อมสร้างนวัตกรรมการพัฒนาให้เกิดขึ้นในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

โดยคาดหวังอยากให้เยาวชนรุ่นใหม่ มาสืบทอดขนบธรรมเนียมที่ดีของท้องถิ่น นอกจากการเป็นชุมชนวิถีพุทธแล้วผู้ที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านและกลุ่มสตรีจัดทำโครงการโดยนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาขยายผลอบรมให้คนในชุมชนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติ เช่น การทำตุงโบราณ การจีบผ้า การทำสบู่สมุนไพร การทำไข่เค็ม การทำผ้ามัดย้อมแปรรูป พร้อมขยายผลไปสู่การทำการตลาดที่สามารถขายสินค้าชุมชนได้

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางสาวสุพรรณี มีชัย นักพัฒนาชุมชน
โทร. ๐ ๕๔๖๒ ๑๐๘๐, ๐๖ ๔๐๔๙ ๕๙๒๘

๒๑) ชุมชนคุณธรรมบ้านผาบ่อง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ภาพจากFacebook บ้านผาบ่อง

ชุมชนคุณธรรมบ้านผาบ่องนั้นเป็นสังคมชนบทที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดสนิทสนมต่อกันในรูปแบบของเครือญาติ เป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์ในการใช้ศาสนาเป็นศูนย์รวมเป็นที่ยึดเหนี่ยวคนในชุมชน นอกจากนั้นแล้วยังมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีศักยภาพมีทีมงานที่เข้มแข็ง มีจิตสาธารณะ อีกทั้งยังมีพลังบวรที่เข้มแข็งและทรัพยากรธรรมชาติที่บ้านผาบ่องนั้นยังเป็นป่าเขาธรรมชาติที่สมบูรณ์

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานตามโครงการประกอบด้วย

ผู้นำ ชุมชนผาบ่องมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งเสียสละ มีศักยภาพความเป็นผู้นำ มีความรู้ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง เป็นผู้ขับเคลื่อนกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน และก่อให้เกิดการพัฒนาในแนวทางที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน สามารถกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาชุมชนที่ชัดเจนทำให้คนในชุมชนเชื่อมั่นในศักยภาพการพัฒนาชุมชน

ทุนทางวัฒนธรรม ชุมชนผาบ่องมีทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถนำไปต่อยอดเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาของชุมชนได้อย่างมีเอกลักษณ์

การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะกระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอนในฐานะหน่วยงานในพื้นที่ได้ร่วมเป็นเครือข่ายในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาชุมชนผาบ่องอย่างต่อเนื่อง และใกล้ชิด ทำให้ได้รับการยอมรับจากชุมชนผาบ่องให้เป็นทีมงานในการดำเนินกิจกรรมในชุมชนทั้งที่เป็นงานภายใต้การสนับสนุนจากกระทรวงวัฒนธรรมและกิจกรรมจากหน่วยงานอื่นที่เข้ามาสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ทำให้สำนักงานวัฒนธรรมสามารถสนับสนุนและช่วยขับเคลื่อนงานของชุมชนแบบบูรณาการและต่อยอดจากกิจกรรมกลุ่มกิจกรรมได้

ปัจจุบันชุมชนผาบ่องได้ใช้พลังบวรและนโยบายประชารัฐเป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้คนในชุมชนมีความสุขและพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืนโดยมีการรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มอาชีพที่มีอยู่ในชุมชนมาเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ นำมาต่อยอดเป็นทุนทางวัฒนธรรมนำไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยการเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในปีพ.ศ. ๒๕๖๐ ด้วยการสร้างคุณธรรมทำให้เพิ่มมูลค่าแก่ผลิตภัณฑ์และบริการต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนทำให้ชุมชนมีผลิตภัณฑ์ที่เป็นสินค้า และบริการทางวัฒนธรรมที่มีคุณภาพ ก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมรวมถึงเป็นการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการสร้างโอกาสความเท่าเทียมของคนในชุมชนที่มีความหลากหลายเกื้อกูลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปัจจุบันชุมชนผาบ่องได้เป็นที่รู้จักและยอมรับในวงกว้าง และยังได้รับการสนับสนุนให้มีการพัฒนาต่อเนื่องจากหลายภาคส่วนให้เป็นต้นแบบของการพัฒนาชุมชน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ชุมชนได้เป็นที่รู้จักทั้งภายในและภายนอก อีกทั้งทำให้ชุมชนมีแนวทางในการพัฒนาตนเองที่ชัดเจน เมื่อหน่วยงานใดมีโครงการเข้ามาส่งเสริมการพัฒนาชุมชนชุมชนผาบ่องตัวยึดกรอบแนวทางของตนเป็นหลักโดยนำมาปรับใช้กับแนวนโยบายของแต่ละหน่วยงานให้มีความสอดคล้องกัน

ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากจังหวัดแม่ฮ่องสอนให้เป็นชุมชนที่ดำเนินโครงการหมู่บ้านไทใหญ่ ทาวน์ เพื่อแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยใหญ่

มีความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทุกเครือข่าย ทำให้ชุมชนผาบ่องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

มีการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชตำบลผาบ่องเพื่อสืบสานรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น

เกิดความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันที่จะพัฒนาชุมชนและเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน คนในชุมชนรายได้เพิ่มขึ้นจากการรวมกลุ่มกันเพื่อประกอบอาชีพ

เกิดการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญของชุมชน รวมไปถึงเกิดการแลกเปลี่ยนถ่ายทอดองค์ความรู้การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมให้กับผู้สนใจ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

รักษาสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์ให้อยู่คู่ชุมชนและสร้างกลุ่มจิตอาสาให้เข้มแข็ง

ปฏิบัติตามคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา

สืบสาน รักษาประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นให้อยู่คู่ชุมชนตลอดไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายอมร ศรีตระกูล กำนันตำบลผาบ่อง
โทร. ๐๘ ๐๖๗๐ ๗๙๔๙
นางจารุณี จันทร์เจนจบ
นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ
โทร. ๐๘ ๖๓๘๒ ๒๕๕๙

๒๒) ชุมชนคุณธรรมวัดบ้านไร่ศิลาทอง ตำบลพิชัย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง

"พระหินศิลาทองคู่บ้าน
เชี่ยวชาญผลิตครกหิน ถิ่นชุมชนคุณธรรม
น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ลือเลื่องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พร้อมรักษ์วิถีชุมชน"

ชุมชนคุณธรรมวัดบ้านไร่ศิลาทองในอดีตมีปัญหายาเสพติด การทำลายทรัพยากรป่าไม้ ปัญหาของเยาวชน สุขภาพของชาวบ้าน ปัญหาบริหารจัดการน้ำอุปโภคบริโภค ปัญหาหนี้สินภายในชุมชน การขาดความสามัคคี ที่ยังไม่ได้รับความร่วมมือในการแก้ไขเท่าที่ควร โดยสาเหตุของปัญหาเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวจากรุ่นสู่รุ่นที่เกิดช่องว่าง ทำให้เยาวชนไม่เคารพนับถือผู้ใหญ่ ประกอบกับการใช้สื่อที่ขาดวิจารณญาณขาดความรับผิดชอบต่อสังคม จึงก่อให้เกิดความขัดแย้งตามมา

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมวัดบ้านไร่ศิลาทองมีพันธกิจของชุมชน คือ สร้างความเข้าใจ และความสามัคคี ร่วมมือให้เกิดขึ้นภายในชุมชน โดยมีเป้าหมายและความสำเร็จของการพัฒนาชุมชนคุณธรรม มีดังนี้

๑) ให้โอกาสในด้านการศึกษากับทุกคนในชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเอง

๒) ส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยการนำเอาคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนามาเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต ควบคู่กับความเจริญทางวัตถุ

๓) ส่งเสริมยึดมั่นในขนมธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมดั่งเดิมที่บรรพบุรุษได้ยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นวิถีแห่งล้านนาที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์

๔) ได้มีการดำเนินการส่งเสริมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ มีการบริหารจัดการเพื่อความยั่งยืนของระบบนิเวศทางธรรมชาติ

การพัฒนาชุมชนคุณธรรมวัดบ้านไร่ศิลาทองเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนให้สอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิตอย่างสันติสุข โดยยึดมั่นในศีลธรรมอันดี และมีการจัดการใน ๕ ด้าน คือ

ด้านเศรษฐกิจ สนับสนุนส่งเสริมการลดต้นทุนในการผลิต มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์และกลุ่มกองทุนต่าง ๆ เพื่อนำไปแก้ปัญหาด้านการลงทุนในการประกอบอาชีพ

ด้านสังคม ให้ความสำคัญในการรวมกลุ่มของกลุ่มคนทุกเพศทุกวัย มีความสมัครสมานสามัคคี ลด ละ เลิกอบายมุข

ด้านการศึกษา แสวงหาความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้อันเป็นแนวทางในการพัฒนาคนให้ได้รับการศึกษาที่ดีและสูงขึ้น

ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ด้านสุขภาพอนามัย มีการส่งเสริมพัฒนาทางด้านจิตใจ ปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ดี (Positive Thinking) ต่อตนเองและบุคคลรอบข้างในชุมชน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

การตื่นตัวของสมาชิกในชุมชนคุณธรรมวัดบ้านไร่ศิลาทอง ต่างเห็นถึงความสำคัญและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน มีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ "ยึดหลักการพึ่งพาซึ่งกันและกันด้วยวิถีของการเป็นเครือญาติ ดูแลเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันตามหลักพระพุทธศาสนา" ซึ่งได้รับการสนับสนุนให้ประพฤติปฏิบัติด้วยผู้นำทางด้านจิตวิญญาณคือเจ้าอาวาสวัดบ้านไร่ศิลาทอง ประกอบกับการทำงานร่วมกับผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการประสานงาน โดยเฉพาะกลุ่ม อสม. ที่ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน จนได้รับการยกย่องให้เป็นชุมชนต้นแบบที่ใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนามาเป็นแนวในการปฏิบัติ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ผู้นำชุมชนมีส่วนในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตั้งแต่เจ้าอาวาส ผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่ม อสม. ต่างเป็นแกนนำที่ช่วยขับเคลื่อนให้การทำงานสามารถปฏิบัติไปได้อย่างก้าวกระโดดในความพร้อมและการให้ความร่วมมือของทั้งกลุ่มแก่นนำและสมาชิกในกลุ่ม

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการเพิ่มกระบวนการสร้างองค์ความรู้ทางด้านวิชาการ ด้านการพัฒนาองค์กรให้เต็มรูปแบบ ในด้านการดำเนินงานเพื่อสร้างจุดแข็งให้กับชุมชนคุณธรรมวัดบ้านไร่ศิลาทองให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะในด้านอาชีพของผู้สูงอายุ การจัดตั้งกองทุนสหกรณ์ออมทรัพย์ภายในชุมชน ซึ่งเป็นความต้องการของทางชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของชาวบ้านในชุมชนได้อย่างยั่งยืนรวมทั้งสนับสนุนศูนย์ภูมิปัญญา เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับเยาวชนรุ่นหลัง สืบสานวัฒนธรรมประเพณี และองค์ความรู้ของชุมชน ตลอดจนสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ไปสู่ชุมชนใกล้เคียง

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูสถิตธรรมวิภัช เจ้าอาวาสวัดบ้านไร่ศิลาทอง
โทร. ๐๘ ๔๓๗๘ ๒๙๙๓

๒๓) ชุมชนคุณธรรมวัดผาปังกลาง ตำบลผาปัง อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง

"สุขภาพดี มีตังค์ ยั่งยืน"

ชุมชนคุณธรรมวัดผาปังกลาง ชุมชนแห่งนวัตกรรมมีชีวิต เพื่อความสุขของประชาชนด้วยการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนใช้หลักพลังบวร ผนวกกับ ๒ ส คือ บ้าน วัด โรงเรียน สถานีอนามัย สภาเด็กและเยาวชน บริหารจัดการโดยคนผาปัง ภายใต้แนวคิด "สุขภาพดี มีตังค์ ยั่งยืน"

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ในปี ๒๕๔๗ จึงเป็นจุดเริ่มต้นในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนคุณธรรมวัดผาปังกลาง ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๗ - ๒๕๖๗) เป็นแผนงานการแก้ปัญหาหลักที่ชุมชนคุณธรรมวัดผาปังกลาง ให้ความตระหนักถึงความสำคัญโดยกำหนดเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพในตำบลผาปัง เพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม เพื่อให้การพัฒนาชุมชนคุณธรรมวัดผาปังกลาง สู่ความสมดุลและยั่งยืน กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงได้ทำให้เกิดกระบวนการร่วมคิดแผนการขับเคลื่อนการบริหารจัดการชุมชนตำบลผาปังยั่งยืนจากทุน ๓ อย่าง คือ

๑) ทุนทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง ดิน น้ำ ป่า

๒) ทุนจากความเข้มแข็ง ของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น

๓) ทุนจากความร่วมมือจากหน่วยงานสนับสนุนภายนอกทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน

มีการจัดตั้ง "คณะกรรมการพัฒนาชุมชนผาปัง" ขึ้น และได้นำวิธีการวิเคราะห์ SWOT Analysis วิเคราะห์ สภาพแวดล้อมชุมชน เพื่อค้นหา จุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อยหรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต การวิเคราะห์สภาพการณ์ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนเพื่อให้รู้จักตนเอง เป็นการค้นหาต้นทุนตนเอง รู้จักสภาพแวดล้อมชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส อุปสรรค ในรูปแบบการเรียนรู้ที่ปฏิบัติจริง Learning by doing

แผนและยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน

สำหรับแผนเพื่อพัฒนาผาปัง มี ๔ แผน ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ แผนพัฒนาสังคมแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม และแผนพัฒนาสุขภาพ เพื่อให้สมาชิกชุมชนคุณธรรมวัดผาปังกลาง มีการพัฒนาอย่างรอบด้าน โดยจะดำเนินแผนตาม ๖ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

๑) ส่งเสริมให้สมาชิกชุมชนมีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และยึดมั่นในหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๒) ฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้มีความอุดมสมบูรณ์ ลด ละ เลิกการสร้างมลพิษ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน

๓) พัฒนาและยกระดับขีดความสามารถในการดำเนินงานของชุมชนด้วยความคิดสร้างสรรค์ การลงมือปฏิบัติจริง และการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานทั้งที่เป็นรัฐและมิใช่รัฐ

๔) ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยววิถีท้องถิ่น เพื่อสร้างรายได้แก่ชุมชน โดยต้องไม่ทำลาย วิถีชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่า

๕) ยกระดับวิสาหกิจชุมชนที่เน้นสร้างประโยชน์ให้ชุมชนมากกว่าการแสวงหากำไร ให้สามารถแข่งขันในเชิงธุรกิจได้ ด้วยการแสวงหาความร่วมมือจากผู้สนับสนุนและคู่ค้าทั้งภาครัฐและเอกชน

๖) เตรียมความพร้อมให้ชุมชนสามารถรับมือกับบริบทโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะการอยู่ในประชาคมอาเซียน เพื่อให้ชุมชนได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด เพิ่มความสามารถในการแข่งขันในตลาดระหว่างประเทศ

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ชุมชนคุณธรรมวัดผาปังกลาง มีการบริหารจัดการ “ทุน” ๓ ด้าน ที่มีอยู่ในชุมชนคุณธรรมวัดผาปังกลางโดยนำมาขยายผลในการดำเนินงานชุมชนคุณธรรมประกอบด้วย ทุนคนคุณธรรมหรือทรัพยากรบุคคลในตำบลผาปังกลางซึ่งเป็นเครื่องมือกลไกขับเคลื่อนการบริหารจัดการ ทุนด้านสิ่งแวดล้อมและทุน การสนับสนุนความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อดำเนินกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ส่งผลให้มีความสำเร็จและเกิดผลลัพธ์ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของคนในชุมชน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนมีเป้าหมายที่ต้องการจะส่งมอบส่งต่อให้เยาวชนรุ่นหลังสืบสานต่อยอดแนวคิดและหลักปฏิบัติเพิ่มขึ้นปีละ ๒๐% เพื่อให้ชุมชนคุณธรรมวัดผาปังกลางพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน โดยมุ่งสู่สโลแกนของชุมชน คือ “สุขภาพดี มีตังค์ ยั่งยืน”

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูวินัยธรวุฒิชัย อินฺทเกสรปญฺโญ
เจ้าอาวาสวัดผาปังกลาง
โทร. ๐๙ ๘๘๗๖ ๑๒๙๖
นายรังสฤษฎ์ คุณชัยมัง
ผู้นำชุมชนคุณธรรมวัดผาปังกลาง
โทร. ๐๘ ๑๘๐๕ ๙๘๘๙

๒๔) ชุมชนคุณธรรมวัดป่าบุก ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

"ครูบาศรีเด่นดัง หัตถกรรมเด่นดี ป่าบุกสามัคคี รักษาประเพณีดีงาม"

ชุมชนคุณธรรมบ้านป่าบุก เป็นชุมชนที่มีการน้อมนำเอาหลักธรรมทางศาสนามาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต จึงทำให้คนในชุมชนนับถือพระพุทธศาสนาทุกหลังคาเรือน โดยมีวัดป่าบุก เป็นศาสนสถานในการประกอบพิธีทางศาสนา นอกจากนี้แล้ว ในชุมชนบ้านป่าบุกยังมีพิธีกรรมแบบโบราณตามความเชื่อของชาวไทยองที่ชาวบ้านให้ความสำคัญ และให้ความเคารพ คือ การบูชาผีเสื้อบ้านและบูชาเสาใจบ้าน พร้อมกันนี้ได้น้อมนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีพ เช่น การปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ การแปรรูปขยะเป็นเงิน อีกทั้งชุมชนคุณธรรมบ้านป่าบุก ยังเป็นชุมชนปลอดขยะ มีแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ของชุมชน คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม การทำสวน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนบ้านป่าบุกมีการประกาศเจตนารมณ์หรือข้อตกลงร่วมกันที่จะพัฒนาให้เป็นชุมชนคุณธรรม โดยได้ประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ ร่วมกันจัดทำแผนของชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง อาทิ แผนพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนเกี่ยวกับปัญหาที่อยากแก้ และแผนพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนเกี่ยวกับความดีที่อยากทำ มีการจัดโครงการหรือจัดกิจกรรมที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ อาทิ โครงการงานศพปลอดเหล้า โครงการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ เป็นต้น ในขณะเดียวกันการขับเคลื่อนงานโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ยังได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อร่วมกันติดตาม ประเมินผลสำเร็จว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อทบทวน ปรับปรุง แผนพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนให้บรรลุผลสำเร็จ อีกทั้งยังได้มีการประกาศยกย่องเชิดชูบุคคลผู้มีคุณธรรมในชุมชนและบุคคลอื่นที่ทำความดีให้กับชุมชนในทุก ๆ ด้าน มีการมอบให้ในคราวประชุมคณะกรรมการวัดประจำเดือน และคราวประชุมสำคัญของชุมชน ดังนั้นความสำเร็จของชุมชนจึงเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานในพื้นที่ ส่งผลให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ไม่มีการทะเลาะวิวาท ไม่มีการลักขโมย ไม่ยุ่งเกี่ยวอบายมุข มีการเก็บออมเงิน มีรายได้เพิ่ม ทำให้คนในชุมชนมีความสุข เป็นต้น โดยมีการจัดทำแบบประเมินความสำเร็จของชุมชนผ่านกิจกรรม ตามข้อปฏิบัติหลักของชุมชนคุณธรรม ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านศาสนา ด้านเศรษฐกิจพอเพียงและการนำทุนทางวัฒนธรรมเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ด้านการรักษาสืบสานวัฒนธรรม เพื่อให้บรรลุผลตามแผน และทำให้คนในชุมชนมีความสุขอย่างยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ในส่วนของความท้าทายนั้นมาในรูปแบบของการทำงานเชิงพื้นที่ที่ต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนในชุมชน ต้องศึกษารูปแบบ และกลไกที่มีความเฉพาะกับบริบทของชุมชน ภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดของชุมชนนั้น ๆ รวมไปถึงเผชิญกับปัญหาความคาดหวัง และความต้องการของประชาชน ประกอบกับแรงกดดันจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และพลวัตรทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

จากความร่วมมือของคนในชุมชนคุณธรรมบ้านป่าบุก จนได้รับคัดเลือกให้เป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ ส่งผลให้เป็นชุมชนที่เกิดความเข้มแข็งในทุกด้าน คนในชุมชนสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ไปในทางที่ดีขึ้น อาทิ พฤติกรรมที่ส่งผลต่อตนเอง ครอบครัว เพื่อนบ้าน พฤติกรรมต่อชุมชน ท้องถิ่น รวมถึงผู้มาเยี่ยมเยือนชุมชน มีการอบรมส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนในชุมชนเพื่อให้มีรายได้อย่างต่อเนื่อง จนสามารถขับเคลื่อนให้เป็นชุมชนท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน “บวร On Tour” เป็นต้น ผลลัพธ์ของความสำเร็จที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ชุมชนเกิดความตระหนักและหวงแหนทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่น จนได้รับคัดเลือกเป็นชุมชนปลอดขยะ Zero Waste ของจังหวัดลำพูน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนคุณธรรมบ้านป่าบุกได้มีการวางแผนร่วมกันถึงเป้าหมายที่จะดำเนินงานร่วมกันในอนาคต ในการที่จะพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ฐานการเรียนรู้เรื่องการจัดการขยะของชุมชนให้เป็นระบบมีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูปลัดพิภพ กนฺตธมฺโม เจ้าอาวาสวัดป่าบุก
โทร. ๐๘ ๗๑๘๗ ๑๖๙๙
นายสนั่น สมจันทร์ ผู้ใหญ่บ้านบ้านป่าบุก
โทร. ๐๙ ๖๖๐๓ ๐๗๑๔

๒๕) ชุมชนคุณธรรมวัดบ้านหลุก ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

"หมู่บ้านสวย รวยวัฒนธรรม
งามล้ำอุโบสถ สวยสดหัตถกรรม
งามเลิศล้ำหอพระไตร"

ชุมชนบ้านหลุกถือเป็นชุมชนเมืองที่ก่อนหน้านี้คนในชุมชนจะมีวิถีชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่ ส่งผลต่อความร่วมมือในการทำกิจกรรมของชุมชนที่มีค่อนข้างน้อย ขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของคนในชุมชน ทำให้เกิดความเปราะบางทางสังคมของชุมชนแห่งนี้เป็นอย่างมาก จนกระทั่งผู้นำชุมชนได้เล็งเห็นถึงปัญหา และผลกระทบจากปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น จึงได้นำเข้าวาระของการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน เพื่อร่วมกันแก้ไขและร่วมกันหาทางออกจากปัญหาที่เกิดขึ้น หลังจากนั้นชุมชนบ้านหลุกจึงได้ร่วมกันออกประกาศเจตนารมณ์ และร่วมกันประกาศให้เป็นเจตนารมณ์ร่วมกันของทุกภาคส่วนของคนในชุมชน เพื่อถือปฏิบัติ และเป็นกติกาของชุมชน เพื่อใช้คุณธรรมนำการพัฒนา เกิดสังคมคุณธรรมแห่งความ "มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน"

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนวัดบ้านหลุกมีการประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะพัฒนาให้เป็นชุมชนคุณธรรม โดยได้ประชุมเพื่อกำหนดปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ จัดทำแผนของชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอย่างแท้จริง อาทิ แผนพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนเกี่ยวกับปัญหาที่อยากแก้ และแผนพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนเกี่ยวกับความดีที่อยากทำ มีการจัดโครงการหรือจัดกิจกรรมที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ อาทิ โครงการสัมมาชีพชุมชน โครงการกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น ในขณะเดียวกันการขับเคลื่อนงานโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนยังได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อร่วมกันติดตาม ประเมินผลสำเร็จว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อทบทวน ปรับปรุงแผนพัฒนา และส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนให้บรรลุผลสำเร็จ และคราวประชุมสำคัญของชุมชน ดังนั้นความสำเร็จของชุมชนจึงเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานในพื้นที่ ส่งผลให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยมีการจัดทำแบบประเมินความสำเร็จของชุมชนผ่านกิจกรรม ตามข้อปฏิบัติหลักของชุมชนคุณธรรม ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านศาสนา ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การนำทุนทางวัฒนธรรมเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ด้านการรักษาสืบสานวัฒนธรรม เพื่อให้บรรลุผลตามแผน และทำให้คนในชุมชนมีความสุขอย่างยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

โดยชุมชนคุณธรรมวัดบ้านหลุก ได้มีการจัดกิจกรรมตามข้อปฏิบัติหลักของชุมชนคุณธรรมครบทั้ง ๓ ด้าน ประกอบด้วย

๑) กิจกรรมส่งเสริมหลักธรรมทางศาสนา

๒) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีพ

๓) วิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม เป็นชุมชนที่มีการปฏิบัติตัวตามวิถีไทยอง ซึ่งมีความเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง มีการพูดด้วยสำเนียง ไทยอง การแต่งกายแบบไทยอง และการแสดงทางศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

จากการเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ ส่งผลให้ชุมชนคุณธรรมวัดบ้านหลุก เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เช่น เกิดสิ่งดีงามในชุมชนมากขึ้น ไม่มีปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการทะเลาะวิวาท สิ่งเสพติดลดลง คนในชุมชนร่วมมือร่วมใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ตลอดจนมีรายได้เสริมจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน สามารถจุนเจือตนเองและครอบครัวได้มากยิ่งขึ้น อีกทั้ง ยังส่งผลให้สามารถเป็นต้นแบบที่เผยแพร่องค์ความรู้ต่าง ๆ ไปยังชุมชนเครือข่ายได้อย่างกว้างขวาง

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

จากการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จของชุมชนคุณธรรมวัดบ้านหลุก ได้มีการวางเป้าหมายในการดำเนินการในอนาคต คือการสร้าง Brand ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง เพื่อนำมาซึ่งรายได้จากการท่องเที่ยว การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน การจำหน่ายอาหาร เป็นต้น โดยผ่านกระบวนการประชาสัมพันธ์ชุมชนผ่านทางสื่อออนไลน์ การสร้าง Land Mark ของชุมชน การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว ตลอดจนการจัดกิจกรรม การท่องเที่ยวภายในชุมชน ซึ่งจำเป็นต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม และเกิดความยั่งยืนต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูอมรธรรมรัตน์ เจ้าอาวาสวัดบ้านหลุก

โทร. ๐ ๕๓๕๖ ๐๕๖๙

นายพนม วงศ์นันต๊ะ ผู้ใหญ่บ้านบ้านหลุก

โทร. ๐๘ ๙๖๓๖ ๓๗๔๓

๒๖) ชุมชนคุณธรรมวัดตระพังทอง ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

"ชุมชนน่าอยู่ เชิดชูประเพณีวัฒนธรรม คุณค่าล้ำแหล่งเที่ยวประวัติศาสตร์ ใช้ชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง"

ชุมชนคุณธรรมวัดตระพังทองประชากรในชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนไทยพื้นถิ่น นับถือศาสนาพุทธ โดยน้อมนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต มีวัดตระพังทองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาจิตใจของคนในชุมชน และมีพระมหาดำรงค์ สนฺตจิตโต เจ้าอาวาสวัด เป็นแกนนำหลักที่ประชาชนเคารพนับถือเป็นอย่างมาก ขับเคลื่อนชุมชนด้วยโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา อีกทั้งเป็นองค์กรในการประสานการบูรณาการพลัง "บวร" ในพื้นที่ชุมชนคุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงวัดตระพังทอง จนเกิดเป็นสังคมคุณธรรมที่มีความ "มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน" มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยไปใช้ในการดำรงชีวิต ปัญหาที่เคยเกิดขึ้นในชุมชนจึงค่อย ๆ หมดไป สิ่งดีงามเกิดขึ้น และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

วัดตระพังทองมีพื้นที่ติดต่อกับอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและมีภูมิทัศน์ที่งดงาม เกาะกลางน้ำมีสระน้ำบริเวณโดยรอบและมีสะพานเชื่อมต่อระหว่างเกาะกลางน้ำและเจดีย์ประธาน โดยทางวัดมีการจัดกิจกรรมที่สำคัญคือ "กิจกรรมตักบาตรสะพานบุญรับอรุณแห่งความสุข" ซึ่งได้ถูกจัดขึ้นตามความหมายของคำว่าสุโขทัย ที่มาจากคำว่า สุขะ + อุทัย ซึ่งหมายถึง รุ่งอรุณแห่งความสุข โดยท่านผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย ท่านเจ้าอาวาสวัดตระพังทอง และเครือข่ายชุมชนคุณธรรมวัดตระพังทองเล็งเห็นว่า การตักบาตรรับอรุณ เป็นกิจกรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตแบบชาวพุทธได้เป็นอย่างดี จึงเห็นสมควรให้จัดที่วัดตระพังทองด้วยวัดนั้นเป็นศูนย์กลางของชุมชน อีกทั้งยังมีตลาดสดวัดตระพังทองที่อยู่ในวัด มีความสะดวกในการจัดซื้ออาหารหรือชุดทำบุญตักบาตร ที่ช่วยส่งเสริมการประกอบอาชีพรายได้ให้คนในชุมชนอีกด้วย ทางจังหวัดสุโขทัย จึงได้กำหนดจัดกิจกรรม ใส่บาตรสะพานบุญรับอรุณสุโขทัย เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๙ เป็นต้นมา กิจกรรมนี้จึงได้ถูกบรรจุอยู่ในงานประเพณีลอยกระทงเผาเทียนเล่นไฟของจังหวัดสุโขทัย ที่ยิ่งใหญ่ตระการตาระดับโลกเป็นประจำทุกปี และปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

ในส่วนของความท้าทายนั้นจะเป็นในเรื่องของความร่วมมือสมานสามัคคีของทุกภาคส่วนที่ขับเคลื่อนด้วยพลังบวรให้เกิดเป็นรูปธรรม การยกระดับจากชุมชนคุณธรรมให้เป็นชุมชนคุณธรรม บวร On Tour และส่งเสริม สนับสนุนโครงการ "ใส่บาตรสะพานบุญรับอรุณสุโขทัย" เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับชุมชน ส่วนปัญหาอุปสรรคที่เห็นได้ชัดคือการจัด

ใส่บาตรในช่วงฤดูฝน เพราะการใส่บาตรนั้นประชาชนหรือนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาใส่บาตรจะนั่งรอพระสงฆ์บริเวณสะพานไม้เกาะกลางน้ำวัดตระพังทองที่ไม่มีหลังคาหรือที่บังฝน พระสงฆ์ไม่สามารถออกรับบิณฑบาตได้ การแก้ปัญหา คือ ประชาชนหรือนักท่องเที่ยวที่ตั้งใจจะใส่บาตรจะนำชุดใส่บาตรมาถวายแด่พระสงฆ์ที่หอฉันภัตตาหาร

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ประชาชนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชนคุณธรรม นักท่องเที่ยวที่มาจับจ่ายใช้สอยในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ในขณะเดียวกันก็เกิดผลกระทบจากนักท่องเที่ยว ที่มาท่องเที่ยวในเขตวัดที่มีโบราณสถาน ทำให้ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการภูมิทัศน์มากขึ้นเช่นกัน รวมถึง ผลกระทบจากหน่วยงานที่เข้าไปจัดกิจกรรมใส่บาตรสะพานบุญรับอรุณสุโขทัย ในช่วงลอยกระทง ทำให้ค่าใช้จ่ายของวัดเพิ่มมากขึ้น จึงมีการรณรงค์สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว โดยรณรงค์จิตสำนึกท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และการขอความร่วมมือให้ส่วนราชการที่มาจัดกิจกรรมมีส่วนร่วมปรับปรุงภูมิทัศน์ การบูรณาการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในชุมชน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนคุณธรรมวัดตระพังทองจะเป็นสุดยอดชุมชนคุณธรรมต้นแบบของกระทรวงวัฒนธรรม ยกระดับโครงการ “ใส่บาตรสะพานบุญรับอรุณสุโขทัย” จากระดับจังหวัดสู่ระดับประเทศ พร้อมสร้างความร่วมมือในการปลูกฝังคุณธรรมให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม ร่วมกันดูแลรักษาสถานที่ให้น่าอยู่น่าเที่ยวตลอดไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระมหาดำรงค์ สนฺตจิตฺโต เจ้าอาวาสวัดตระพังทอง
โทร. ๐๘ ๕๐๕๒ ๓๗๙๗

๒๗) ชุมชนคุณธรรมวัดวังตะคร้อ ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย

"ชุมชนวัดวังตะคร้อ ศูนย์เรียนรู้สมุนไพร และเศรษฐกิจพอเพียง"

ชุมชนคุณธรรมวัดวังตะคร้อ เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม "บวร On Tour" ได้รับโล่รางวัล ๑ ใน ๑๐๐ สุดยอดชุมชนคุณธรรมต้นแบบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

ในอดีตชุมชนวัดวังตะคร้อ บ้านหนองจิกกรี เคยประสบปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าจากบุคคลภายนอกชุมชนจนสร้างความเสียหายให้ชุมชน ประชาชนในชุมชนซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้ทางเดียว จึงไม่เพียงพอกับรายจ่าย รวมถึงปัญหาด้านสังคม จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผู้นำของชุมชนได้ตระหนักถึงปัญหา และหาแนวทางในการแก้ไขเพื่อพัฒนาชุมชน ให้ชาวบ้านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

การพัฒนาชุมชนวัดวังตะคร้ออย่างเป็นรูปธรรม ได้เริ่มต้นเมื่อชาวบ้านได้นิมนต์พระครูปลัดสน ปิยสีโล (พระครูปิยสีลขันธ์) จากจังหวัดกาญจนบุรี มาจำพรรษา ซึ่งท่านเป็นผู้มีความรู้ด้านสมุนไพร จึงได้นำองค์ความรู้นั้นมาเผยแพร่ โดยเริ่มจากการปลูกพืชสมุนไพรในพื้นที่ของวัด จำนวน ๕ ไร่ เพื่อนำมาใช้รักษาโรคต่าง ๆ รวมถึงให้ประชาชนในชุมชนได้ศึกษาเรียนรู้ ต่อมาจึงขยายแนวคิดในการปลูกพืชสมุนไพร และการแปรรูปสมุนไพร พร้อมตั้งเป็นกลุ่มอาชีพแปรรูปสมุนไพร และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ อาทิ กลุ่มทำไม้กวาด กลุ่มทำดอกไม้จันท์ กลุ่มทำน้ำพริก เป็นต้น เพื่อให้คนในชุมชนได้มีความรู้และอาชีพเสริม สร้างงานเพิ่มรายได้แก่ชุมชน ปัจจุบันได้พัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้สมุนไพรวัดวังตะคร้อ ซึ่งมีพืชสมุนไพรมากกว่า ๗๐๐ ชนิด เป็นแหล่งเรียนรู้แก่ประชาชนทั่วไปรวมถึงเป็นแหล่งค้นคว้า วิจัยด้านพืชสมุนไพรแก่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ

นอกจากศูนย์เรียนรู้สมุนไพร ชุมชนวัดวังตะคร้อยังได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริระดับอำเภอ อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย เพื่อให้ประชาชนที่สนใจได้ศึกษาเรียนรู้แนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

การดำเนินงานที่ต้องใช้ระยะเวลาให้เกิดผลเป็นรูปธรรม เพื่อพิสูจน์ให้สมาชิกในชุมชนได้เห็น และเกิดความศรัทธาในแนวคิด พร้อมกับให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน โดยสร้างการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนอย่างเต็มรูปแบบ

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ปัจจุบันปัญหาเรื่องการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าจากคนนอกชุมชนได้หมดไป ชุมชนให้ความร่วมมือช่วยกันรักษาป่าชุมชน จนเกิดความรักความสามัคคี และมีอาชีพเสริมจากการร่วมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นในชุมชน รวมถึงมีการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน โดยมีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ และการขับเคลื่อนชุมชนด้วยพลัง “บวร” เกิดการขยายผลอย่างกว้าง โดยเฉพาะศูนย์เรียนรู้สมุนไพร ที่เป็นแหล่งค้นคว้า วิจัย ด้านพืชสมุนไพรแก่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ และประชาชนทั่วไป รวมถึงศูนย์เรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ระดับอำเภอ อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

การพัฒนาที่ต่อเนื่องจะนำมาซึ่งความยั่งยืน เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับชุมชน ซึ่งชาวบ้านได้ช่วยกันออกแบบการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกมิติ ดังนี้

พัฒนาศูนย์เรียนรู้พืชสมุนไพรให้ครบวงจร และกระบวนการแปรรูปสมุนไพรที่ได้มาตรฐาน เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิชาการของจังหวัด

พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในระดับอำเภอ อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย ให้มีกิจกรรมที่หลากหลายเป็นทั้งศูนย์เรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูปิยสีลขันธ์ เจ้าอาวาสวัดวังตะคร้อ
โทร. ๐๘ ๑๗๒๗ ๒๖๑๖
นายปุ้ย สินยอง ผู้ใหญ่บ้านบ้านหนองจิกกรี
โทร. ๐๖ ๕๐๐๖ ๖๗๙๕

๒๘) ชุมชนคุณธรรมวัดทุ่งเสลี่ยม ตำบลทุ่งเสลี่ยม อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย

"นมัสการหลวงพ่อศิลาวัดทุ่งเสลี่ยม ช้อป CPOT ชมค้างคาว"

ชุมชนคุณธรรมวัดทุ่งเสลี่ยมนั้น มีศูนย์กลางชุมชนตั้งอยู่ที่วัดทุ่งเสลี่ยม เป็นสถานที่ประดิษฐานของหลวงพ่อศิลาเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ของทุกปี ชุมชนจึงจัดงานสักการะหลวงพ่อศิลา มีขบวนแห่ครัวทาน ขบวนพานพุ่มอย่างชาวล้านนา การแสดงทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นสวยงามตระการตาด้วยความศรัทธาพระศิลา และความสามัคคีของคนในชุมชนด้วยอุปนิสัยรักสงบ ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาช้านาน ชุมชนจึงได้เป็นต้นแบบด้านคุณธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม ได้ผลิต "ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมไทย (Cultural Product Of Thailand : CPOT) ผ้ามัดย้อมเสลี่ยม" โดยนำทุนทางวัฒนธรรมมาต่อยอดสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ มีความสอดคล้องกับเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชน บูรณาการการทำงาน นำไปสู่การสร้างสรรค์วัฒนธรรมในเชิงเศรษฐกิจให้กับชุมชน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

วัดทุ่งเสลี่ยมโดยพระครูสุเขตสุทธาลังการ (อลงกรณ์ อนาลโย) เจ้าอาวาสนักพัฒนา เป็นผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาประเภท ส่งเสริมการปฏิบัติธรรม ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๔๙ (รางวัลเสมาธรรมจักร พระราชทาน) ชุมชนคุณธรรมวัดทุ่งเสลี่ยมจึงเป็นชุมชนที่มีความพร้อมและมีศักยภาพในการพัฒนาและยังได้เป็นแกนนำในการขยายเครือข่ายชุมชนคุณธรรมของอำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย เส้นทางสู่ความสำเร็จของวัดทุ่งเสลี่ยมด้านคุณธรรมจึงเป็นที่ประจักษ์ต่อสังคม ราบรื่นไม่ยุ่งยากเพราะเป็นชุมชนที่เข้มแข็งด้านคุณธรรม วัฒนธรรม ประเพณีอย่างชาวล้านนามาช้านาน

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ความท้าทายของชุมชนท้องถิ่นต้นแบบด้านคุณธรรม คือการประสานความสามัคคีของคนในชุมชนให้เกิดพลังที่เข้มแข็งและเป็นต้นแบบให้ชุมชนใกล้เคียงการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ทันกาลเวลาและร่วมสมัย เป็นสิ่งที่ท้าท้ายผู้นำชุมชนและคนในชุมชน ในส่วนของอุปสรรค ชุมชนมีกิจกรรมใส่บาตรข้าวเหนียว และประเพณีอย่างชาวล้านนา นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวสุโขทัยจะได้สัมผัสบรรยากาศล้านนาได้ที่ทุ่งเสลี่ยม แต่การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวยังไม่สามารถพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพได้เพราะขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยี แต่สามารถก้าวข้ามปัญหาอุปสรรคนั้นได้ด้วยการจัดงานประเพณีที่ใช้การฟ้อนรำของคนในชุมชนมาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว มีคนนำภาพกิจกรรมงานประเพณีไปเผยแพร่จึงทำให้คนรู้จักมากขึ้น

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นคือ พฤติกรรมคนในชุมชนท้องถิ่น มีความเปลี่ยนแปลงไปเล็กน้อย คือ ตื่นตัวในการต้อนรับแขกแก้วที่มาเยือน ไม่ได้เคลื่อนไหวไปตามกระแสการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งหลาย สะท้อนคุณธรรมเรื่อง ความพอเพียง ซึ่งชุมชนตื่นตัวในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ร่วมกับพลังบวร เป็นการเสริมสร้างกระแสสังคม กระตุ้นให้เกิดความตื่นตัว สร้างพลังทางคุณธรรมและมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างจริยธรรมในชุมชนเพิ่มมากขึ้น คนในชุมชนพอใจในความต้องการ มีความโลภน้อยลง เบียดเบียนคนอื่นน้อยลง มีความอยู่เย็นเป็นสุขเพิ่มมากขึ้น

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

การพึ่งพาตัวเองได้เป็นเพียงส่วนเริ่มต้นของการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเมื่อทุกคนในชุมชนวัดทุ่งเสลี่ยมสามารถดูแลตัวเอง และครอบครัวได้แล้ว ขั้นต่อไปจะวางแผนทำการพัฒนาธุรกิจ“ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมไทย (Cultural Product Of Thailand : CPOT) ผ้ามัดย้อมสะเลียม” และอื่น ๆ โดยมีการรวมกลุ่มกันในอาชีพเดียวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการรวมกลุ่มกันนั้นไม่จำกัดเฉพาะการรวมกลุ่มของชาวบ้าน เกษตรกร ในรูปของสหกรณ์ การทำงานในวัดก็สามารถมีการรวมกลุ่มกันได้ เช่น การแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ในการทำธุรกิจของกลุ่มผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกัน การแลกเปลี่ยนแนวคิดการลงทุน เพื่อเป็นการต่อยอดความรู้ รวมไปจนถึงการแบ่งปันความช่วยเหลือส่งกลับคืนสู่สังคม ไปสู่กลุ่มที่ยังต้องการความช่วยเหลืออยู่ เช่น กิจกรรมจิตอาสา ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากขึ้นพร้อมทั้งร่วมสร้างสังคมให้เข้มแข็งและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูสุเขตสุทธาลังการ เจ้าอาวาสวัดทุ่งเสลี่ยม

โทร. ๐๙ ๕๑๔๙ ๑๙๖๕

๒๙) ชุมชนคุณธรรมวัดดอยท่าเสา ตำบลท่าเสา อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

"ชุมชนน่าอยู่ เชิดชูคุณธรรม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง"

ชุมชนคุณธรรมวัดดอยท่าเสา เป็นชุมชนน่าอยู่ มีสิ่งแวดล้อมดี ศาสนูปโภคดี มีความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน สะอาดร่มรื่น ประชาชนมีคุณธรรม มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ปลอดจากอบายมุข ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต

สมัยก่อนชุมชนไม่ค่อยมีระเบียบ มีขยะ ทิ้งขยะไม่เป็นที่ดูสกปรก สิ่งแวดล้อมไม่ดี มีแหล่งมั่วสุมอบายมุข ยาเสพติด มีการทะเลาะวิวาทบาดหมาง ไม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีปัญหามากมายทั้งความยากจน ปัญหาครอบครัว ปัญหาวัยรุ่นลักเล็กขโมยน้อย ขาดความสามัคคี ต่างคนต่างอยู่ และยังเป็นชุมชนผสมผสานหลากหลายอาทิ คน อาชีพ ความเป็นอยู่ ความเหลื่อมล้ำ ชุมชน มี ๓ หมู่บ้าน การประสานงานค่อนข้างยาก และมีความขัดแย้งทางการเมือง

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

เริ่มจากการจัดกิจกรรมภายในวัด ที่ใช้วัดเป็นศูนย์กลางการประสานความสัมพันธ์ที่ดีงาม ทุกคนมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา จัดประชุมร่วมกัน ปรึกษาหารือร่วมกัน วางแผนร่วมกันทำ มอบหมายหน้าที่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ให้ตกผลึกความคิด แล้วนำความคิดที่ตกผลึกแล้วนำมาดำเนินงานตามแผน มองปัญหาร่วมกัน มองความต้องการร่วมกัน สิ่งใดเป็นปัญหาร่วมกันแก้ไข สิ่งใดเป็นความต้องการร่วมกัน ใช้หลักการที่ว่า "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" เราแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้เบาบางลงตามเหตุปัจจัย และพัฒนาชุมชนของเราสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ ตามคำขวัญ "ชุมชนน่าอยู่ เชิดชูคุณธรรม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง"

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ปัญหาหรืออุปสรรคในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม ถือเป็นแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนา ซึ่งชาวบ้านช่วยกันวิเคราะห์ พร้อมหาทางออกร่วมกัน ดังนี้

ปัญหาอุปสรรค

๑) เป็นชุมชนเมือง มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่หลากหลายรวมตัวกันยาก ขาดความร่วมมือ

๒) มีปัญหาอบายมุข แหล่งมั่วสุข ยาเสพติด

๓) สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ขาดระเบียบ สกปรก มีขยะมาก ขาดระเบียบวินัย

การแก้ไข

๑) โดยการจัดกิจกรรมในวัดเพื่อรวมคนร่วมกันทำกิจกรรมสอดแทรกคุณธรรมทุกด้าน ให้ครอบคลุมบริบทของชุมชน

๒) รณรงค์ สะสาง พร้อมสร้างความเข้าใจ เสริมสร้างคุณธรรมให้มีความต่อเนื่อง

๓) สร้างระเบียบวินัย รู้พิษภัยของยาเสพติด ร่วมมือกันพัฒนา รณรงค์ส่งเสริมคุณธรรม

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) มีความสามัคคี ร่วมมือกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ให้ความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูล มีน้ำใจต่อกัน เสียสละกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์

๒) อบายมุขลดลง ปัญหาครอบครัว ยาเสพติด แหล่งมั่วสุมลดลง มีความสงบร่มเย็น มีความปลอดภัยทั้งชีวิต ทรัพย์สิน

๓) สะท้อนคุณธรรม มีความสามัคคี มีความรับผิดชอบ มีความขยันหมั่นเพียร ประหยัดอดออม ลด ละ เลิกอบายมุข มีผลลัพธ์ในทางที่ดีขึ้นกว่าเมื่อก่อน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) สร้างความสามัคคีให้มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนด้วยการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรักความสามัคคี ความเสียสละอย่างต่อเนื่อง ส่งต่อคนรุ่นหลังให้เกิดการสืบทอดต่อไป

๒) รณรงค์ลด ละ เลิก อบายมุข ส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง มีกิจกรรมส่งเสริมในวาระโอกาส ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอตลอดเวลา พัฒนาชุมชนให้สวยงาม ขจัดแหล่งมั่วสุ่ม พัฒนาสิ่งแวดล้อมให้มีความสวยงามร่มรื่นอยู่เสมอ

๓) พัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่ หน้าบ้านน่ามอง ผักสวนครัวริมรั้วกินได้ สร้างรายได้ ส่งเสริมสัมมาอาชีพในด้านต่าง ๆ ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ พออยู่ พอกิน พอมี พอใช้ พอขาย (ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ขยายโอกาส ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูสุภัทรสันติคุณ เจ้าอาวาสวัดดอยท่าเสา
โทร. ๐๘ ๙๙๖๐ ๖๙๙๐
นางสาวจารุวรรณ เรือนคำ
โทร. ๐๙ ๕๗๘๗ ๙๔๒๑

๓๐) ชุมชนคุณธรรมวัดคุ้งตะเภา ตำบลคุ้งตะเภา อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

"ลูกหลานชาวท่าเหนือ ลือเลื่องภูมิปัญญา
สองพระปฏิมาคู่บ้าน หาดน้ำน่านงามตา
พิพิธภัณฑ์วัดคุ้งตะเภาล้ำค่า
เลิศล้ำประเพณีงาม ๙ เดือน"

ก่อนที่จะมีการพัฒนานั้นเดิมชุมชนวัดคุ้งตะเภาเป็นชุมชนเก่าแก่ มีอายุกว่า ๒๕๐ ปี ในบริบทของความเก่าแก่ มีความเข้มแข้งทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ พระสงฆ์ในวัดคุ้งตะเภาจึงได้มีการริเริ่มกิจกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนตามรูปแบบของพระธรรมทายาทของวัดชลประทานรังสฤษดิ์ โดยหลวงพ่อพระสมุห์สมชาย จีรปุญฺโญ สมัยท่านยังไม่ได้เป็นเจ้าอาวาส ต่อมาพระมหาเทวประภาส ลูกศิษย์ของท่านได้เห็นว่าควรขยายเครือข่ายและพื้นที่ให้มากกว่าการเป็นที่ตั้งรับ และเน้นการอบรมเยาวชนในพื้นที่ต่าง ๆ ทำให้ต้องมองกลับมาที่ชุมชนตัวเองว่ามีความพร้อมที่จะเป็นตัวอย่างให้ที่อื่นหรือไม่ ซึ่งได้ร่วมกันคิด ร่วมกันออกแบบ และร่วมกันปฏิบัติจนเกิดผลสำเร็จ

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

เกิดการเปลี่ยนผ่านช่วงนั้นมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำชุมชน คือหลวงพ่อพระสมุห์สมชาย ได้เป็นเจ้าอาวาสวัดคุ้งตะเภาเต็มตัว ในขณะที่ฝ่ายปกครองคือชาวบ้านคุ้งตะเภาได้เลือกนายสมชาย เภาทอง ให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งทั้งหลวงพ่อสมชาย และผู้ใหญ่สมชายเป็นบุคคลที่มีพื้นฐานมาจากครอบครัวเกษตรกรรม ทำให้มีความเข้าใจในบริบทและความยากลำบากในวิถีชีวิตของชุมชน จึงเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยกันพัฒนาตามรูปแบบสองประสานคือบ้านกับวัด การลงมือพัฒนาในด้านต่าง ๆ เริ่มดำเนินการไปโดยค่อยเป็นค่อยไป

หลวงพ่อพระสมุห์สมชาย และผู้ใหญ่สมชายได้ใช้การจัดกิจกรรมร่วมมือกัน เพื่อประโยชน์สาธารณูปการของชุมชน คือ การพัฒนาวัด หรือแม้กระทั่งการนำพระไปช่วยโยมซ่อมแซมถนนระหว่างรองบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้คนในชุมชนเริ่มกลับมามองว่าแม้การรอคอยงบประมาณจากหน่วยงานเป็นสิ่งที่ควรจะได้ แต่ถนนในหมู่บ้านจะดีได้ถ้าเราช่วยกันทำหน้าที่ของความเป็นคนในชุมชน เริ่มตระหนักในคุณค่าของการยกระดับจิตใจจากผู้รอรับ มาเป็นผู้แบ่งปัน ในขณะที่การขยายเครือข่ายการพัฒนาชุมชนไปสู่เยาวชน ก็ได้มีการส่งพระออกไปสอนหนังสือตามโรงเรียนที่ชาวบ้านในตำบลคุ้งตะเภาส่งบุตรหลานไปเรียน ซึ่งในช่วงแรกก็ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากโรงเรียน โดยคุณครูมักอ้างว่าพระไปรบกวนเวลาเรียนของนักเรียน แต่สุดท้ายการสอน และการจัดกิจกรรมได้สร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นแก่ตัวเด็ก ทำให้โรงเรียนเห็นคุณค่าในการร่วมกิจกรรมกับทางวัด ในขณะที่วัดคุ้งตะเภาก็ไม่ทอดทิ้งโรงเรียน มีการช่วยระดมทุนเพื่อซ่อมแซมสร้าง

สิ่งอำนวยความสะดวกให้กับโรงเรียนหรือแม้กระทั่งการจ้างครูสอนเสริมในวิชาที่ขาด จนเกิดการร่วมมือสามประสาน ด้วยพลังบวร และต่อยอดไปยังการพัฒนาชุมชนในเรื่องอื่น ๆ ได้ในที่สุด

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ในปัจจุบันชุมชนวัดคุ้งตะเภาเกิดการมีส่วนร่วม และเครือข่ายการพัฒนาจากภายใน โดยมีวัดเป็นแกนประสานเกิดพลังความสามัคคีและเข้มแข็งจากอารยวิถีสังคหวัตถุ ๔ แบ่งปันดี มีวิธีสื่อสารสงเคราะห์ช่วยเหลือ เอื้อชีวิตพอเพียง เกิดภาคีเครือข่าย ๔ ประสานในภาคส่วนชุมชน ทั้งบ้าน วัด โรงเรียน สถานีอนามัย และเครือข่ายผู้นำชุมชนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันสู่การสร้างศูนย์รวมจิตใจและแบ่งปันเอื้อเฟื้อ ทั้งนามธรรม และวัตถุธรรม ก่อเกิดผลคือ ชุมชนคุ้งตะเภาพุทธวิถี เกษตรกรรมชนบทดำรงอยู่ได้บนฐานแห่งความพอประมาณ ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมีเหตุผล สร้างภูมิคุ้มกันตนเองด้วยการประกอบสัมมาชีพพุทธวิถีเกษตรอินทรีย์ และการรวมตัวเป็นกลุ่มอย่างรู้เท่าทันต่อสถานการณ์ความต้องการผลผลิตที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

สิ่งประกันคืออย่างน้อยที่สุดคนในชุมชนคุณธรรมวัดคุ้งตะเภา ล้วนมีความเกี่ยวดองเป็นญาติพี่น้องกันทั้งหมู่บ้านและมีวัดคุ้งตะเภาเป็นพื้นที่ศูนย์รวมใจและความศรัทธาของคนทั้งชุมชนมีหลวงพ่อพระสมุห์สมชาย และผู้ใหญ่บ้านคุ้งตะเภา รวมถึงเครือข่ายผู้นำที่สร้างขึ้นใหม่ ทั้งในส่วนของพระสงฆ์ และผู้นำชุมชนรุ่นใหม่ เป็นแกนหลักด้านส่งเสริมคุณธรรมแก่คนในชุมชน ผ่านการบูรณาการโครงการ กิจกรรมของทุกหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกชุมชนให้ไปในทิศทางเดียวกัน เน้นหลักพอกิน พอใช้ พออยู่ ร่มเย็น มีบุญ มีทาน มีขาย มีเครือข่าย โดยมีการประชุมสรุปผลชุมชนคุณธรรมทุก ๆ เดือน และมีการจัดทำป้ายชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขนาดใหญ่ติดตั้งไว้ในชุมชนเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความภาคภูมิใจให้ตระหนักอยู่เสมอ

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูธรรมธรเทวประภาส วชิรญาณเมธี
เจ้าอาวาสวัดคุ้งตะเภา
โทร. ๐๙ ๐๑๙๙ ๙๐๒๒
นายสมชาย สำเภาทอง ผู้ใหญ่บ้านคุ้งตะเภา หมู่ที่ ๔
โทร. ๐๘ ๙๙๓๑ ๘๖๘๕

ต้นแบบคุณธรรม : วินัย

๓๑) ชุมชนคุณธรรมบ้านสันทางหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

"ชุมชนรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
หน้าบ้านสะอาด อากาศแจ่มใส
กิ๋นผักปลอดภัย ม่วนใจ๋ที่สันทางหลวง"

จุดเริ่มต้นของความสำเร็จนั้นคือประชากรในชุมชนบ้านสันทางหลวงร้อยละ ๙๐ เป็นชาวไทยอง เดิมชุมชนมีปัญหาหลากหลาย เช่น ปัญหาการทิ้งขยะ รายจ่ายครัวเรือนสูง รายได้เสริมยังไม่กระจายเป็นประโยชน์ในวงกว้าง แม้จะพยายามพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนท่องเที่ยววัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้ผู้นำและคณะกรรมการชุมชนจึงเกิดความคิดในการที่จะร่วมกันแก้ปัญหาดังกล่าว และในปลายปี ๒๕๕๖ ได้ร่วมดำเนินต่าง ๆ เช่น โครงการบ้านนี้มีรักปลูกผักกินเอง ซอยนี้มีรัก ปลูกผักแบ่งปัน เป็นต้น มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จนทำให้ชุมชนบ้านสันทางหลวง เป็นชุมชน "หน้าบ้านน่ามอง ในบ้านน่าอยู่ หลังบ้านน่าดู"

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมต้นแบบบ้านสันทางหลวง เป็นชุมชนที่ยังคงอัตลักษณ์ความเป็น "วิถีไทย วิถียอง" ที่มีเสน่ห์ทั้งผู้คน และสถานที่และใน ปี ๒๕๕๘ กระทรวงวัฒนธรรมโดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย เลือกชุมชนบ้านสันทางหลวงเป็นเป้าหมายของการพัฒนาหมู่บ้านวัฒนธรรมสร้างสรรค์ เป็นหน่วยงานแรกที่เข้ามาช่วยพัฒนาต่อยอด นำอัตลักษณ์วิถีไทยวิถีคนยอง มาเป็นทุนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้แก่คนในชุมชน นับเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ชุมชนเกิดการรวมตัว รวมกลุ่ม สร้างความเข้มแข็ง พึ่งพาและพัฒนาตนเอง พัฒนาบ้านเกิด จนเป็นที่ยอมรับของหน่วยงาน องค์กรอื่น ๆ ที่เข้ามาช่วยพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง

เมื่อต้นปี ๒๕๖๐ บ้านสันทางหลวงได้เข้าร่วมโครงการชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ที่มุ่งหวังให้คนในชุมชนทุกคนเป็นคนดี มีคุณธรรม รู้จักพอเพียง พออยู่พอกิน ภาคภูมิใจ รักษาหวงแหน วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยอง

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ในระยะเริ่มแรกของการดำเนินการมักจะเกิดอุปสรรคและปัญหามาก ซึ่งเกิดจากหลายปัจจัย เช่น ต่างคนไม่เข้าใจในกระบวนการ วิธีการทำงาน หรือรายละเอียดของงาน บางกลุ่มยังไม่เข้าใจ มองไม่เห็นประโยชน์ และไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรม อีกประการหนึ่ง คือ เป็นสังคมชุมชนผู้สูงวัย

ผลลัพธ์แห่งการพัฒนา

หลังจากชุมชนได้นำหลักการพัฒนาชุมชนคุณธรรมมาใช้ โดยการประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะทำให้ชุมชนเป็น “ชุมชนรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หน้าบ้านสะอาด อากาศแจ่มใส กิ๋นผักปลอดภัย ม่วนใจ๋ที่สันทางหลวง” ทุกคนจะมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลบ้านของตนเอง และร่วมเป็นคณะทำงานของชุมชน ปัจจุบันปัญหาของชุมชนหมดไป มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ได้รับการยอมรับ และคำชื่นชมจากผู้ที่ได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ดูงาน ท่องเที่ยวในชุมชน และยังมีการรวมกลุ่มพัฒนาพื้นที่ราชพัสดุ (โรงเรียนประถมเก่าในชุมชน) เป็นลานวัฒนธรรม และปลูกผักปลอดภัยภายใต้มาตรฐาน GAP อีกทั้งมีการรวมกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้นักท่องเที่ยวเยี่ยมชม ช้อป ชิม และร่วมกิจกรรมผลิตสินค้าชุมขน มีกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เป็นสวัสดิการของชุมชน ป้องกันการกู้ยืมหนี้นอกระบบ ในการดำเนินงานปัจจัยสำคัญที่ทำให้ ประสบความสำเร็จคือ “พลังบวร” ที่สร้างการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ผู้นำและคนในชุมชนคุณธรรมต้นแบบบ้านสันทางหลวง ยังคงมุ่งมั่นตั้งใจดำเนินตามเจตนารมณ์ชุมชนที่ได้ประกาศร่วมกันตามวิถีไทย วิถียอง สันทางหลวง ภายใต้การเป็นชุมชน หน้าบ้านน่ามอง ในบ้านน่าอยู่ หลังบ้านน่าดู ทุกครัวเรือนเข้าร่วมโครงการ โดยใช้พื้นที่ริมรั้วหน้าบ้านที่ว่างในบ้านปลูกผักปลอดสารพิษกินเอง และร่วมกันปลูกไม้ผลริมทาง แบ่งพื้นที่ให้แต่ละครัวเรือนดูแล รักษา ผลผลิตที่ได้เป็นของทุกคนในชุมชน ซึ่งจะเป็นเสน่ห์ของชุมชนที่จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายในชุมชน ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวไม่ได้ทำขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนาสมาชิกในชุมชน ให้สามารถถ่ายทอดอัตลักษณ์ที่มีเฉพาะในชุมชนตนเอง ตลอดถึงพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมที่ชุมชนมีอยู่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายดุสิต ต๊ะต้องใจ ผู้ใหญ่บ้านบ้านสันทางหลวง
โทร. ๐๘ ๗๕๗๙ ๖๘๗๘
นางสังเวียน ปรารมภ์ ประธานกลุ่มท่องเที่ยว
โทร. ๐๘ ๖๙๒๒ ๕๖๗๙

๓๒) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านกลาง อำเภอสอง จังหวัดแพร่

ตำบลบ้านกลางตั้งอยู่ทางตอนเหนือของจังหวัดแพร่ ประกอบด้วย ๑๒ หมู่บ้าน มีการแบ่งการปกครองโดยหน่วยงานปกครองท้องถิ่น ๒ แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง และเทศบาลตำบลบ้านกลาง บริเวณที่ตั้งเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ และอุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ ประชากรส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนาปี เลี้ยงปลาในกระชัง ทำสวนผัก สวนผลไม้ นอกจากนั้น ตำบลบ้านกลางนับว่าเป็นพื้นที่ชุมชนโบราณ มีการค้นพบโบราณวัตถุ โบราณสถานหลายแห่ง ซึ่งมีชื่อเรียกตามเรื่องราวในวรรณคดีลิลิตพระลอ เช่น วัดพระธาตุพระลอ แนวกำแพงเมืองเวียงสรอง

สวัสดิการชุมชนเพื่อคนบ้านกลาง

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านกลางจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ เกิดจากคนในชุมชนเข้ามาร่วมคิด ร่วมทำ จุดประสงค์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยจัดให้มีการดูแลกัน “ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวันตาย” แรกเริ่มมีสมาชิก ๖๖๑ คน ปัจจุบันจำนวนสมาชิเพิ่มขึ้นเป็น ๑,๓๕๐ คน จากประชากร ๓,๔๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙ ของประชากรทั้งหมดในตำบล

ปัจจุบันมีเงินกองทุน ๒,๒๔๒,๘๔๐ บาท โดยจัดให้มีการแบ่งบัญชี ออกเป็น ๔ ส่วน คือ

๑) บัญชีเพื่อจัดสวัสดิการแก่สมาชิกตามระเบียบ จำนวน ๖๕%

๒) บัญชีบัญชีเพื่อประกันความเสี่ยง จำนวน ๒๐%

๓) บัญชีเพื่อการบริหารจัดการจำนวน ๑๐%

๔) บัญชีสมทบกองทุนผู้ด้อยโอกาส จำนวน ๕%

มีการจัดสวัสดิการแก่สมาชิก ๑๑ ด้าน ครอบคลุมหลายมิติ

การทำงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนนั้นเน้นให้คนในชุมชนเป็นหลักในการทำงานโดยเฉพาะผู้นำในพื้นที่ลงไปสร้างความเข้าใจ พูดคุยกับลูกบ้านของตน ชักชวนให้เข้ามาเป็นสมาชิก จึงจัดให้มีศูนย์ประสานงานกองทุนสวัสดิการชุมชนทุกหมู่บ้าน โดยให้ผู้ใหญ่บ้านและสอบต.เป็นคณะกรรมการกองทุนที่มาจากทุกหมู่บ้าน รวมทั้งหมด ๓๕ คน

โดยกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านกลางนั้นจะมีความสัมพันธ์กับวัดมาก เห็นได้จากการกำหนดวัตถุประสงค์กองทุน ซึ่งได้นำหลักศาสนามาเป็นตัวกำหนด

จากการทำงานที่ผ่านมา กองทุนสวัสดิการชุมชนได้มองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้น และส่งผลกระทบกับคนในชุมชน ทั้งการประกอบอาชีพ ที่ดินทำกิน หนี้สิน จึงให้มีการสำรวจข้อมูลครัวเรือน พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ทำให้ต้องกู้ยืมเงินนอกระบบเป็นหนี้ ปัญหาเรื่องยาเสพติด ทำให้คนในชุมชนอ่อนแอ จึงต้องหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ภายหลังเกิดการตั้งสภาองค์กรชุมชนขึ้นโดยใช้คณะกรรมการที่มาจากกองทุนสวัสดิการชุมชนเข้ามาช่วยกันทำงาน

จากแผนสู่การปฏิบัติ พัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน

จากแผนงานดังกล่าว สภาองค์กรชุมชนซึ่งเป็นกลไกหลักในการทำงานจึงได้ร่วมกันทำโครงการพัฒนาชุมชนขึ้น ทำให้เกิดการทำงานเชื่อมโยงกับหลายหน่วยงานได้ขยายไปสู่การจัดการที่ดินทำกิน การฟื้นฟูภูมิปัญญา "คนอยู่กับป่า ป่าอาศัยคน"

ฟื้นฟูป่าสร้างรายได้ให้ชุมชน

ภายหลังจากคนในชุมชนมีพื้นที่ที่สามารถทำกินได้อย่างมั่นคงแล้ว ทั้งการปลูกพืชระยะสั้น ปลูกพืชผักสวนครัว สมุนไพรรวมไปถึงการผลิตปุ๋ยใช้เองเพื่อลดต้นทุนการผลิตจึงมีการพัฒนาพื้นที่ป่ากว่า ๒,๖๐๐ ไร่ ให้คนในชุมชนหากินและสร้างรายได้อีกทางหนึ่ง เช่น การหาสมุนไพรป่า หน่อไม้ มีการใช้วัฒนธรรมในชุมชนมาปฏิบัติ เปลี่ยนความคิดเพื่อดูแลพื้นที่ป่าให้สามารถสร้างอาหาร รวมไปถึงการพัฒนาแหล่งน้ำที่หล่อเลี้ยงคนในชุมชน

กองทุนพัฒนาชีวิต พัฒนาชุมชน

การได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนที่นำมาพัฒนาพื้นที่ด้านที่ดินและที่อยู่อาศัยของผู้ด้อยโอกาสกว่า ๑.๖ ล้านบาท นั้นได้มีการจัดสรรงบประมาณบางส่วนมาจัดตั้งเป็นกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพโดยการพิจารณาจากกลุ่มผู้ยังมีแรงทำงาน โดยให้กู้เงินเพื่อลงทุนประกอบอาชีพรายละ ๓๐,๐๐๐ บาท คิดดอกเบี้ยร้อยละ๑ ต่อปี โดยมีเป้าหมายเพื่อต้องการให้สมาชิกกองทุนรอดพ้นจากวิกฤติชีวิต รวมทั้งช่วยสมาชิกที่เป็นหนี้สินและที่ดินหลุดมือจนสามารถเปลี่ยนให้คนเหล่านี้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ที่สำคัญคือ การทำงานของกองทุนเป็นการทำงานที่มีการดำเนินงานโดยภาคประชาชนโดยสมบูรณ์ พี่น้องในชุมชนอยู่ดีกินดี มีอาชีพที่มั่นคงมายิ่งขึ้น และมี ๒๑ ครอบครัวนำร่องสามารถช่วยเหลือให้หลุดพ้นจากการเป็นหนี้ในระดับหนึ่งได้ จึงทำให้กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นกองทุนที่มีความเชื่อมั่นว่า "เป็นกองทุนคุณธรรมสามารถช่วยเหลือชาวบ้านได้อย่างแท้จริง"

ผู้ติดต่อประสานงานพื้นที่

นางนวลฉวี คำฟั่น ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชน
นายประธาน เลือดนักรบ ผู้ประสานงาน
โทร. ๐๘ ๗๓๒๑ ๐๓๙๐

๓๓) กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

"สร้างสวัสดิการที่ดี มีความโปร่งใส สู่หลักประกันชีวิตที่มั่นคง"

เทศบาลตำบลอุโมงค์ อยู่ห่างจากตัวจังหวัดลำพูน ๑๐ กิโลเมตร ประกอบด้วย ๑๑ หมู่บ้าน ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามที่ราบลุ่ม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ภูมิประเทศมีแม่น้ำไหลผ่าน ดินร่วนซุย เอื้อต่อการเพาะปลูก โดยเฉพาะลำไยซึ่งสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรเป็นจำนวนมาก

กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลอุโมงค์ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๐ มีทั้งสิ้น ๑๓ กองทุน ๑๑ ชุมชน ปัจจุบันมีสมาชิก ๗,๓๐๕ คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด ๑๓,๒๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕ ของประชากรทั้งหมด จุดประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการนั้นเพื่อให้คนในชุมชนมีรายจ่ายลดลง สร้างจิตสำนึกให้กับคนอุโมงค์ให้ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในชุมชนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน และได้รับผลกระทบด้านต่าง ๆ โดยกองทุนได้จัดสวัสดิการ ๘ ประเภท ๒๔ ข้อ ตั้งแต่ เกิด ไปจนเสียชีวิต ให้กับสมาชิกกองทุนในเทศบาลตำบลอุโมงค์ ดังนี้ เกิด ศึกษา บวช เกณฑ์ทหาร ทำบุญ ผู้สูงวัย เจ็บป่วย และเสียชีวิต

จากจุดเริ่มต้นของการทำความดีสู่การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลอุโมงค์นั้นได้ก่อตั้งขึ้นหลังจากการปรึกษาหารือถึงข้อดีข้อเสีย รวมถึงความเป็นไปได้ในการจัดตั้งเมื่อได้ผลสรุปแล้วจึงเกิดการระดมเงินเข้ากองทุน สมาชิกและคณะกรรมการที่มีจิตอาสาได้ร่วมกันร่างระเบียบ ข้อบังคับและการดำเนินการ โดยเริ่มให้สวัสดิการแก่สมาชิกในวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ และได้จดทะเบียนกองทุนสวัสดิการชุมชน มีการจัดทำโครงการ "รวมพลคนรักการออม" โดยขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลำพูน เพื่อรณรงค์ชี้แจงให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออมเพื่อสวัสดิการให้คนอุโมงค์ทราบและสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกเพิ่มมากขึ้น ภายหลังรับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาล และงบประมาณจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน จึงเกิด ๑๓ กองทุน ๑๑ ชุมชน

กระบวนการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม

คนอุโมงค์นั้นเห็นความสำคัญในการจัดสวัสดิการควบคู่กับงานพัฒนาด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เกษตรกรรมยั่งยืน วิสาหกิจชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ท้องถิ่นด้านสุขภาวะและสวัสดิการชุมชน สุขภาพ/สาธารณสุข องค์กรการเงิน/กลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน โดยทำงานอย่างมีเป้าหมายมีหลักธรรมาภิบาล

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

จุดเด่นหนึ่งของกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลอุโมงค์คือการเชื่อมโยงกับมหาวิชชาลัยอุโมงค์ สร้างพลเมืองซึ่งมาจากการขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชนไปสู่ความมั่นคงในเรื่องการเงิน จะเกิดเป็นระบบการเงิน การบัญชี และได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

การเชื่อมโยงดังกล่าวทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างความรู้ความเข้าใจโดยอาศัยในเรื่องของภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิมของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนมาปรับใช้ คือ พื้นฐานความรู้ ความสามารถในการคิด การปฏิบัติโดยการใช้ความรู้และ ประสบการณ์ในการทำงานกองทุน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

กองทุนอุโมงค์มีการบริหารจัดการกองทุนอย่างเป็นขั้นตอนโดยคณะกรรมการยึดหลักตามแผนการบริหารจัดการที่ดี คนในชุมชนสามารถทำงานได้ตามเกณฑ์ โดยนำเอาหลักการบริหารจัดการกองทุนที่ดีและมีธรรมาภิบาลมาใช้ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิกและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้คัดเลือกให้เป็นศูนย์เรียนรู้

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

มุ่งมั่นให้เกิดความต่อเนื่องเพื่อสร้างความยั่งยืน คนอุโมงค์มีความเอื้ออาทรต่อกัน ภาคภูมิใจในการออมของตน จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นทุกปี ได้เป็นศูนย์เรียนรู้ศึกษาดูงาน ได้รับรางวัลการบริหารจัดการจากจังหวัด นอกจากนี้แล้วมีการของบประมาณสนับสนุนจากสำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลำพูน และกองทุนสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เพื่อนำมาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของคนในชุมชน ให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น

ผู้ติดต่อประสานงานพื้นที่

นางอรวรรณ ขว้างจิตต์ ผู้ประสานงานหลัก
กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลอุโมงค์
โทร. ๐๘ ๖๑๙๔ ๗๗๙๓

๓๔) ชุมชนคุณธรรมวัดห้วยแมง ตำบลไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์

"มองการณ์ไกล ใส่ใจประชาชน
คิดค้นประสบการณ์ สืบสานวัฒนธรรม"

ชุมชนคุณธรรมบ้านห้วยแมงเริ่มก่อตั้งมาตั้งแต่ประมาณปี ๒๕๕๙ โดยเริ่มจากกลุ่มเด็กนักเรียนกลุ่มเล็ก ๆ ๔ - ๕ คนปั่นจักรยานออกกำลังในตอนเย็นจากบ้านไปที่เขื่อนคลองตรอน โดยมีผู้ใหญ่สมควร พรหมมาศ นำพาเด็กไป ขณะที่ปั่นไปสังเกตเห็นมีขยะอยู่ตามข้างทางจึงมีความคิดว่าจะช่วยกัน เก็บขยะไปด้วย นับเป็นจุดเริ่มต้นในการทำให้ชุมชนสะอาด สามารถหารายได้เสริมจากการขายขยะ เมื่อได้ขยะเป็นจำนวนมากขึ้นจึงได้มาขอสถานที่ในวัดเพื่อทำเป็นโรงเก็บขยะจนถึงปัจจุบัน จากนั้นจึงได้ตั้งเป็นชมรมรักสะอาดรักสิ่งแวดล้อมบ้านห้วยแมง

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมบ้านห้วยแมง ได้มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องจาก เริ่มต้นจากศูนย์โดยใช้สิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมาเป็นทุนในการขับเคลื่อนกิจกรรมงาน โดยพิจารณาจากปัญหาที่อยากจะแก้ไข และสิ่งที่อยากจะทำให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยมองหาสิ่งที่มีอยู่ เป็นอยู่ในชุมชนมาคิดช่วยกันทำให้มีขึ้นให้ได้และทำด้วยความบริสุทธิ์ใจทำให้มองเห็น จุดนี้เองเป็นสิ่งที่นำพาชุมชนไปสู่ความสำเร็จเป็นชุมชนต้นแบบได้ เช่น ชุมชนต้องการมีรายได้เสริมก็มองว่าอะไรที่ชุมชนมีอยู่ก็ทำอันนั้น ชุมชนมีแม่น้ำคลองตรอน มีเขื่อน ถ้าทำให้คนมาเที่ยว ก็จะสามารถจำหน่ายสินค้าและบริการได้ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เสริมเพิ่มขึ้น จึงคิดทำแหล่งท่องเที่ยวล่องแก่งเพื่อให้ชาวบ้านนำสินค้ามาขายให้นักท่องเที่ยว ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นการขยายต่อยอดในการสร้างคุณค่าและมูลค่าให้กับต้นทุนชุมชนอย่างต่อเนื่อง

จากประสบการณ์นี้ทำให้มีแนวคิดต่อยอดมากมายในด้านอื่น เช่น การทำของที่ระลึก การบริการต้อนรับนักท่องเที่ยวโดยมีการจัดรำบายศรีสู่ขวัญ การทำอาหารพื้นบ้านทั้งหมดก็มาจากความต้องการให้ชุมชนมีความอยู่ดีกินดี โดยอาศัยสภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชนมาพัฒนาให้มีคุณค่าและได้รับประโยชน์ร่วมกัน กว่าจะมาถึงวันนี้ชุมชนต้องมีความพยายามประสานงานสร้างความสามัคคีให้ทุกคนทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วม เห็นความสำคัญของส่วนรวมเป็นที่ตั้งโดยถือหลักผู้นำที่ดีและผู้ตามที่ดี

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ในส่วนความท้าทายและอุปสรรคนั้น จะเป็นในเรื่องของการที่ชุมชนยังขาดเครื่องมือของใช้ที่จำเป็นในการดำเนินงานหรือกิจกรรมเกี่ยวกับขยะ ทำให้ชุมชนสร้างกลุ่มภาคีเครือข่ายเข้ามาสนับสนุนในเรื่องของรถเก็บขยะ เต้นท์ เก้าอี้นั่ง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการขับเคลื่อนงาน โดยมีหลายหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือให้การสนับสนุน อาทิ หน่วยงานไฟฟ้าแห่งประเทศไทย บริษัททาเคโกะ เอ็นจิเนียริ่ง (ประเทศไทย) จำกัด สถานีตำรวจภูธรน้ำปาด เป็นต้น

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ผลลัพธ์ที่ได้ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ มีความพร้อมในการทำงาน มีความสามัคคีและประสบการณ์ในการทำงานมากยิ่งขึ้นส่งผลทำให้คนในชุมชนมีพฤติกรรมที่รู้จักแบ่งปันช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการให้ เช่น การสร้างบ้านให้ผู้ยากไร้ การสร้างห้อง PR ให้รพ.สต.บ้านห้วยแมง โดยไม่ใช้งบประมาณทางราชการแต่คนในชุมชนช่วยกันบริจาค สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าชุมชนของเรามีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่มีแต่แสวงหาแต่ผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าปัจจุบันมีการช่วยเหลือแบ่งปันความสุขกันมากขึ้น ทำให้การพัฒนาการจัดกิจกรรมในทุกอย่างที่เข้ามาในชุมชนได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ทำให้งานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีแต่ก็มีผลกระทบที่ตามมาคือชุมชนต้องรับภาระจัดงานหรือกิจกรรมต่างที่ทางหน่วยราชการหรือส่วนต่าง ๆ เข้ามาขอความร่วมมือทำให้คนในชุมชนส่วนหนึ่งเห็นต่างออกไป

เป้าหมายที่จะเดินต่อ

ชุมชนมีการวางเป้าหมายในอนาคต จะทำให้ชุมชนมีความอยู่ดีกินดีมีสุขด้วยการทำแหล่งท่องเที่ยว สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ลดรายจ่ายตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีเป้าหมายในอนาคต คือ การเปิดตลาดชุมชนสถานที่ท่องเที่ยวล่องแก่ง สร้างพิพิธภัณฑ์แมลงและขยายเครือข่ายไปในชุมชนอื่น ๆ เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนในตำบลน้ำไคร้ สร้างอาชีพเสริมไว้รองรับให้กับลูกหลานที่ไปทำงานต่างจังหวัด หากวันหนึ่งเขากลับมา ยังบ้านเกิดจะได้มีงานรองรับ ได้ทั้งหมดนี้ต้องอาศัยวันเวลาและความสามัคคีของทุกฝ่ายร่วมด้วยช่วยกันขับเคลื่อนชุมชนบ้านห้วยแมงให้เดินต่อไปตามเป้าหมายที่วางเอาไว้

ผู้ติดต่อประสานงานพื้นที่

เจ้าอธิการกิตติกวิน สติสมฺปนฺโน เจ้าอาวาสวัดห้วยแมง
โทร. ๐๘ ๘๑๑๖ ๙๔๓๗
นายสมควร พรหมมาศ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๓
โทร. ๐๘ ๗๒๐๘ ๓๓๙๓

๓๕) ชุมชนคุณธรรมวัดไผ่รอบ ตำบลไผ่รอบ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร

วัดไผ่รอบเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน โดยมีพระครูวิสิฐเวฬุวัน เจ้าอาวาสวัดไผ่รอบ รองเจ้าคณะอำเภอ โพธิ์ประทับช้าง และกำนันสมชาย กิตต์ญาณ กำนันตำบลไผ่รอบ เป็นผู้นำโดยใช้พลังบวร เชื่อมโยงประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ให้มาร่วมคิด ร่วมทำกับคนในชุมชน เพื่อทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชน ส่งเสริมให้คนในชุมชนยึดมั่นในหลักในหลักธรรมทางศาสนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต และร่วมสืบสานวัฒนธรรมที่ดีงาม ส่งเสริมการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรม เสริมสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน มีระบบขยายเครือข่ายชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร ให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มั่นคง มั่นคั่ง ยั่งยืน รวมถึงการเป็นศูนย์การเรียนรู้ มีกิจกรรมที่โดนเด่น อาทิ วัดจัดกิจกรรมทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง เป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์ไทดำ เป็นต้น จึงส่งผลให้วัดไผ่รอบได้รับคัดเลือกให้เป็นชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดพิจิตร และชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวรที่มีแผนงานโดดเด่นจากกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวร

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

มีการกำหนดปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำเพื่อดำเนินงานขับเคลื่อนไปสู่ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ ประกอบด้วย

ปัญหาที่อยากแก้

๑) ปัญหาการใช้ปุ๋ยเคมีของครัวเรือนส่วนใหญ่ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งมีต้นทุนสูง ทำให้รายได้ไม่เพียงพอ ต้องกู้เงินมาลงทุน เป็นหนี้ต่อเนื่อง

๒) คนในชุมชนขาดความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะการจัดการภูมิทัศน์และการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในระดับท้องถิ่น

๓) คนในชุมชนไม่มีเวลาทำกิจกรรมร่วมกัน ส่งผลให้คนในชุมชนขาดความรักความสามัคคีกัน

ความดีที่อยากทำ

๑) ยึดมั่นในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ทั้งในการดำรงชีวิตประจำวัน และงานประเพณีต่าง ๆ

๒) การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพ ส่งเสริมการเกิดรายได้ในชุมชนเพิ่มขึ้น

๓) สร้างความรัก ความสามัคคีของคนในชุมชน รวมทั้งฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามของชุมชน โดยการทำงานเสียสละเพื่อส่วนรวม การรวมกลุ่มกันสร้างสรรค์กิจกรรม รวมถึงการสร้างผลิตภัณฑ์ในชุมชน การเผยแพร่ผลงานออกบูทแสดงผลิตภัณฑ์ ในชุมชน และจำหน่ายสินค้าชุมชนในราคาต้นทุน เป็นต้น

๔) ทำให้ประชาชนรู้จักพึ่งพาตนเอง พอมีพอกิน พอใช้ มีเหตุผล โดยยึดหลักธรรม ทางศาสนา รักษาศีล ๕

กระบวนการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม

ดำเนินการโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน มีขั้นตอนดังนี้

๑) แต่งตั้งคณะกรรมการพร้อมทั้งคณะทำงาน

๒) ประชุมผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มเพื่อชี้แจงนโยบายและวัตถุประสงค์

๓) ประชุมประชาชนร่วมกันวิเคราะห์ประเมินศักยภาพหมู่บ้านและความต้องการของชุมชน โดยเริ่มที่การวิเคราะห์ต้นทุนชุมชน

๔) จัดทำแผนชุมชน กำหนดเป้าหมายร่วมกัน

๕) ประชาสัมพันธ์แผนดำเนินการในชุมชน

๖) ดำเนินกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการชุมชนอย่างต่อเนื่อง

๗) ถ่ายทอด ให้ความรู้ พร้อมขยายเครือข่ายประเมินผลการดำเนินงาน

๘) ประเมินผลการดำเนินงาน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

จากการดำเนินงานนั้นส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เกิดประชาชนเด็ก เยาวชน มีจิตอาสา ทำให้ประชาชนรู้จักพึ่งพาตนเอง พอมี พอกิน พอใช้ มีเหตุผล โดยยึดหลักธรรมทางศาสนา รักษาศีล ๕ ทำให้คนในชุมชนมีสุขภาพกาย สุขภาพใจที่ดี ลดปัญหาสิ่งเสพติด อบายมุข การทะเลาะวิวาทของคนในครอบครัว เกิดการรวมกุล่มกัน และยังทำให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมสำคัญที่ทางวัดดำเนินการมากขึ้น รวมถึงมีการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ และชุมชนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอก

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) สนับสนุนกลุ่มเยาวชนทั่วไป เริ่มแรกตั้งแต่โรงเรียนต้องมีการเข้าไปอบรมให้ความรู้ โดยยึดหลักเข้าถึง เข้าใจ และพัฒนา ให้เยาวชนนั้นส่งเสริมให้ทำกิจกรรมดี ๆ มีการจิตสาธารณะหรือจิตอาสานำเยาวชน ชุมชนมาทำงานร่วมกัน เป็นประจำในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อปลูกฝังให้เด็กเหล่านี้เกิดความเสียสละ การช่วยเหลือสังคม

๒) ขยายผลชุมชนคุณธรรมไปทุกหมู่บ้านในตำบลไผ่รอบ ให้เกิดเป็น“ตำบลคุณธรรม” ที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

ผู้ติดต่อประสานงานพื้นที่

พระสมุห์ผดุงศักดิ์ จันทรมณี วัดไผ่รอบ
โทร. ๐๘ ๔๑๒๓ ๖๓๘๙

ต้นแบบคุณธรรม : สุจริต

๓๖) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

"หนึ่งบาทสร้างชีวิต พัฒนาคุณภาพชีวิต คนวัดขวางอย่างเข้มแข็ง"

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวัดขวางเริ่มดำเนินการจัดตั้งด้วยคณะกรรมการขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชนจังหวัดพิจิตร ประกอบด้วย ภาคประชาชนจังหวัดพิจิตร สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของจังหวัดพิจิตร เข้าร่วมประชุมผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดขวาง และตัวแทนกลุ่มอาชีพทั้ง ๘ หมู่บ้าน โดยเสนอความคิดเห็น นโยบาย วัตถุประสงค์ และความสำคัญที่นับว่าเป็นประโยชน์ต่อประชาชนตำบลวัดขวาง ด้านการจัดสวัสดิการให้กับประชาชนและเป็นสวัสดิการตั้งแต่แรกเกิดจนถึงเชิงตะกอนที่เข้าถึงประชาชนทุกเพศทุกวัย มีการจัดทำระเบียบ ข้อบังคับ สิทธิประโยชน์ที่สมาชิกกองทุนสวัสดิการตำบลวัดขวางจะได้รับจากการระดมความคิดเห็นของคณะกรรมการ รวมถึงการดำเนินกิจกรรมของกองทุนฯ

กระบวนการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม

ใช้หลักการทำแบบธรรมาภิบาล ๖ หลัก ดังนี้

๑) หลักนิติธรรม นำมาใช้การจัดกฎระเบียบข้อบังคับ สิทธิประโยชน์ โดยยึดหลักการนำเสนอความคิดเห็นของคณะกรรมการและมติที่ประชุมยึดเสียงส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

๒) หลักคุณธรรม คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวัดขวางระดับหมู่บ้านนั้นจะอำนวยความสะดวกให้กับสมาชิกทุกหมู่บ้านโดยจะทำการเก็บเงินออมและการจ่ายสวัสดิการทุกเดือนถึงบ้านของสมาชิก โดยมีวันและเวลาที่กำหนดอย่างชัดเจน

๓) ความโปร่งใส มีคณะกรรมการกองทุนฝ่ายตรวจสอบทำหน้าที่ในการตรวจสอบกองทุนสวัสดิการทุก ๖ เดือน ทุกกิจกรรมของกองทุนสวัสดิการ

๔) หลักการมีส่วนร่วม ถือเป็นหัวใจในการดำเนินกิจกรรมของกองทุนสวัสดิการ

๕) หลักความรับผิดชอบ ระดมความคิดร่วมกันเสนอความคิดเห็นในการดำเนินงาน รวมไปถึงการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

๖) หลักการคุ้มค่า การใช้จ่ายเงินของกองทุนสวัสดิการต้องมีความประหยัด เกิดคุณค่า และคุ้มค่าจะจ่ายไป ต้องผ่านเวทีประชุม มีมติในที่ประชุมเป็นเสียงส่วนใหญ่จึงจะดำเนินการจ่ายอย่างเป็นระบบ

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) คณะกรรมการ บริหารกองทุนฯ อย่างมีคุณธรรม เสียสละ จิตอาสา จิตสาธารณะ บริหารงานด้วยความโปร่งใส่ตรวจสอบได้ ทำให้สมาชิกเชื่อถือและมั่นใจในกองทุนฯ

๒) สมาชิกและคณะกรรมการมีส่วน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในการบริหารงานของกองทุนฯ ซึ่งมีการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อการคัดเลือกกรรมการมีการประชุมสมาชิกประชุมใหญ่สามัญประจำปี เพื่อสรุปรายงานผลการดำเนินงานประจำปีให้สมาชิกได้รับทราบ

๓) การจัดสวัสดิการที่หลากหลายและครอบคลุมทุกวัย มีการปรับปรุงระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ โดยมีการปรับปรุงกฎระเบียบ และการสวัสดิการ มีการประชุมทุก ๖ เดือน เพื่อดำเนินการจัดสวัสดิการให้มีความเหมาะยิ่งขึ้น

๔) การจัดทำระบบบัญชีและฐานสมาชิกฯ ที่ดี เพื่อให้เกิดความสะดวกและตรวจสอบได้

๕) มีการเชื่อมโยงเครือข่ายสวัสดิการกับกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ตามหลักการ “บวร”

๖) ท้องถิ่นให้ความสำคัญและให้การสมทบเงินเข้ากองทุนสวัสดิการ โดยท้องถิ่นจะมีการตั้งเงินสมทบเข้ากองทุนฯ ทุก ๆ ปีงบประมาณ และท้องถิ่นจะสมทบเมื่อกองทุนฯ ได้รับการสมทบจากสมาชิก ภาครัฐ (พมจ.)

๗) ประชาชนภายในตำบลเกิดความรัก มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการตำบล

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวัดขวาง จัดตั้งขึ้นโดยมุ่งหวังให้ประชาชนภายตำบลวัดขวางทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีหลักประกันในชีวิต และเป็นกองทุนฯ ที่ทุกคนร่วมกันเป็นเจ้าของ ด้วยการส่งเสริมให้สมาชิกออมเงิน เพื่อช่วยแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ด้วยแนวความคิด “กองทุนกองบุญ” หรือที่ว่า “การทำบุญวันละบาท” บนแนววิสัยทัศน์ “หนึ่งบาทสร้างชีวิต พัฒนาคุณภาพชีวิตคนวัดขวางอย่างเข้มแข็ง” ซึ่งต้องพัฒนาให้เกิดผลประโยชน์กับชุมชน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

การสร้างคุณค่าสำคัญจากการจัดสวัสดิการอันพึงประสงค์จากประชาชนทุกหมู่บ้านภายในตำบล โดยยึดหลัก “กองทุนสวัสดิการชุมเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” โดยที่ทุกคนร่วมกันเป็นเจ้าของอย่างแท้จริง ทำให้ประชาชนตำบลวัดขวางมีการฟื้นฟูสังคมความเป็นอยู่ดั่งเดิม คือ แบบพึ่งพาอาศัยกันและช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยมีการบูรณาการทำงานทุกภาคส่วนภายในตำบลเพื่อเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนงานด้านสวัสดิการ โดยการจัดสวัสดิการให้ได้อย่างทั่วถึงทุกเพศวัยและทำกองทุนสวัสดิการชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งความมั่นคง และส่งผลถึงพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวชุมชนอย่างมีความสุขอย่างยั่งยืนต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระสมุห์ผดุงศักดิ์ จันทรมณี
โทร. ๐๘ ๔๑๒๓ ๖๓๘๙
นางสาววณิชชา ภู่จำนงค์ เหรัญญิกกองทุนฯ
โทร. ๐๙ ๕๗๓๕ ๙๕๕๔

๓๗) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

"คนตำบลริมกกมีสวัสดิการดี เชื่อมร้อยภาคีอย่างบูรณาการ"

กองทุนสวัสดิการตำบลริมกก ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๕ โดยกลุ่มตัวแทนจาก ๗ หมู่บ้าน ตามคำแนะนำของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย เพื่อจัดสวัสดิการให้ประชาชนในตำบล ได้ดำเนินการจนได้รับการรับรองเป็นองค์สวัสดิการชุมชนตำบลริมกก ทะเบียนเลขที่ ๓๕๓/๒๕๕๗ ออก ณ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗ ช่วงแรกของการดำเนินงานพบว่า การจัดการด้านสวัสดิการตามลำพังไม่สามารถชักชวนให้ประชาชนมาสมัครเป็นสมาชิกได้เท่าไรนัก จึงได้คิดค้นวิธีการทำงานแบบบูรณาการความร่วมมือกับองค์กรหน่วยงาน กลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกของกลุ่มและประชาชนในตำบล ปัจจุบันมีคณะกรรมการครบทุกหมู่บ้าน โดยการคัดเลือกจากผู้แทนของแต่ละหมู่บ้านเอง

กระบวนการขับชุมชนเคลื่อนคุณธรรม

ปี ๒๕๕๖ คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลริมกก มีความคิดเห็นว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนควรมีที่ทำการเป็นหลักแหล่งที่สมาชิกสามารถติดต่อประสานงาน และมารับบริการได้สะดวกซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกและประชากรในพื้นที่ เกิดความเชื่อถือเข้ามาร่วมกระบวนการเพิ่มขึ้นโดยง่าย จึงได้ประสานความร่วมมือขอใช้สถานที่ทำการร่วมกับสถาบันการเงินชุมชนฟาร์มสัมพันธกิจ ซึ่งเป็นสถาบันการเงินที่ก่อตั้งโดยกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้บริการรับฝาก/ถอนเงินให้กับสมาชิกชุมชนในพื้นที่ตำบลริมกก

นอกเหนือจากการให้บริการแก่สมาชิก ยังเป็นศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้สนใจ เข้าศึกษาดูงานเกี่ยวกับงานด้านกองทุนสวัสดิการ ทั้งนี้เป็นการให้ความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

บูรณาการงานอย่างมีคุณธรรม

แนวคิดหลักการในการจัดทำกองทุนสวัสดิการชุมชนของคณะกรรมการ คือ ให้ประชาชนในตำบลมีโอกาสเข้าถึงและได้รับสวัสดิการโดยเท่าเทียมกัน จึงร่วมกันคิดหาวิธีฟื้นฟูการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลกันของประชากรในตำบลริมกก โดยใช้กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นสื่อในการส่งความเอื้ออาทรกัน จึงมีวิธีการเชื่อมประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน ภาคีเครือข่าย ดังนี้

๑) เชื่อมประสานกับสถาบันการเงินชุมชนฟาร์มสัมพันธกิจ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการเกิดความสะดวกสบาย และความน่าเชื่อถือ

๒) เชื่อมประสานกับเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านตำบลริมกก เพื่อให้มีการเชื่อมโยงให้ความรู้แนวคิดการจัดสวัสดิการแก่สมาชิก และเป็นวิธีขยายจำนวนสมาชิกได้ดี

๓) เชื่อมประสานกับองค์การบริหารส่วนตำบลริมกก ซึ่งได้รับการช่วยเหลือเรื่องการประชาสัมพันธ์ การใช้สถานที่จัดกิจกรรม การให้ใช้เวทีประชาคม

๔) การเชื่อมประสานส่วนราชการและเครือข่ายฯ เป็นเพื่อนร่วมกระบวนการ ร่วมอุดมการณ์ที่คอยให้คำแนะนำ ร่วมคิดร่วมทำ

๕) เชื่อมประสานกับกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) เพื่อบำนาญเป็นสวัสดิการที่กองทุนสวัสดิการชุมชนเห็นความสำคัญ มีการอบรมความรู้พร้อมบันทึกข้อตกลง (MOU) ในการเป็นตัวแทนรับสมัครสมาชิกและรับเงินออมของสมาชิกส่งให้ธนาคารภาคี

๖) เชื่อมประสานกับร้านค้าสวัสดิการชุมชนเป็นหนึ่งในภาคีการทำงานแบบเชื่อมโยงกันเพื่อประโยชน์ของประชาชนที่เป็นสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชนในการสะสมยอดขายเพื่อคืนกำไร

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

จากผลการทำเดินงานที่ผ่านมา พบว่า มีการเพิ่มของสมาชิกกองทุนอย่างเหมาะสม เนื่องจากสมาชิกที่ได้รับประโยชน์ได้มีการบอกเล่ากันปากต่อปาก อีกทั้งเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านได้มีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์อีกด้านหนึ่ง โดยได้นำนโยบายการร่วมมือกันด้านสวัสดิการไปชี้แจงให้กับสมาชิกของแต่ละหมู่บ้าน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

เพื่อให้เกิดความเข้าใจ รู้ลึก รู้จริงถึงสถานการณ์และสภาพปัญหาของพื้นที่ อีกทั้งยังเป็นการอาศัยศักยภาพของเครือข่ายในพื้นที่ มาร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนในการกำหนดและสร้างอนาคตร่วมกัน กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลริมกกจึงได้บูรณาการการทำงานกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ให้ประชาชนในตำบลมีโอกาสเข้าถึงและได้รับสวัสดิการโดยเท่าเทียม เป็นการสร้างระบบหลักประกันความมั่นคงของชีวิต นำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในตำบล และฟื้นฟูความสัมพันธ์ของคนในตำบลให้อยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลเอื้ออาทรกัน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางสุมาลี ปัญญาอมรวัฒน์ ประธานกองทุน
โทร. ๐๘ ๙๗๐๑ ๘๒๐๖

๓๘) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

"เด็กนำ ผู้ใหญ่หนุน ชุมชนร่วมสร้าง เพื่อการเติบโตที่ดีมีคุณภาพ"

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านเหล่า ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ เกิดจากการประชุมร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายภายในชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชน สภาองค์กรชุมชนตำบล และเทศบาลตำบลบ้านเหล่า ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน ๒,๒๒๙ คน มุ่งเน้นการดูแลเอาใจใส่ของคนทุกกลุ่มวัย

กระบวนการขับเคลื่อนคุณธรรม : ปลูกจิตสำนึกสร้างเด็กเยาวชนต้นแบบ

ผลพวงจากสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำส่งผลต่อราคาผลผลิต เป็นเหตุให้คนวัยทำงานจำต้องทิ้งลูกหลานให้อยู่กับผู้สูงอายุ และออกไปทำงานนอกพื้นที่ อันเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ครอบครัวแตกแยก ความรุนแรงต่อเด็ก ซึ่งผู้นำชุมชนตำบลบ้านเหล่าตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว และพ้องกันว่า "ความเจริญทางเศรษฐกิจไม่ได้สร้างคน" จึงให้ความสำคัญแก่เด็กและเยาวชน ด้วยการปลูกจิตสำนึก สร้างวิธีคิดแนวคิดตั้งแต่วัยเด็ก สนับสนุนให้เป็นสื่อกลางในการส่งเสริมด้านสุขภาพ สุขภาวะ และสิ่งแวดล้อมในชุมชน ดังฐานคิดที่ว่า "เหล่าหล่อหลอม พร้อมสร้างสุขภาวะ"

การจัดสวัสดิการอย่างมีคุณธรรม

การจัดสวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนด้านต่าง ๆ มีดังนี้

๑) สวัสดิการรับขวัญเด็กแรก โดยมารดาจะได้รับเงินช่วยเหลือเช่นกัน

๒) สวัสดิการเรียนดีมีทุนการศึกษาให้เพื่อส่งเสริมการศึกษาแก่สมาชิกที่มีผลการเรียนในระดับ ๓.๐๐ ต่อเทอม

๓) สวัสดิการจากขยะเป็นกองทุน เพื่อสนับสนุนเสริมสร้างทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะแก่สมาชิก

๔) สวัสดิการส่งเสริมการปฏิบัติกิจทางศาสนา ในการบรรพชา ต้องอยู่ในกิจศาสนานั้น ๆ ไม่น้อยกว่า ๓ เดือน

กลไกการเสริมสร้างการคุ้มต้องเด็กในตำบลบ้านเหล่า

๑) สภาเด็กและเยาวชนตำบลบ้านเหล่า ทำหน้าที่ขับเคลื่อนให้เกิดกิจกรรมในชุมชน โดยคัดเลือกตัวแทนเด็ก เพื่อวางแผนทำงาน

๒) กลุ่มจิตอาสาต้นกล้าความดี เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนในการอยู่ร่วมกันของชุมชน

๓) กลุ่มเด็ก DJ TEEN พัฒนากระบวนการสื่อสารระหว่างเด็ก เยาวชน โดยสนับสนุนให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การสร้าง "กลุ่มเด็ก DJ TEEN ตำบลบ้านเหล่า"

การเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายคุณธรรม

ภายใต้การดำเนินงานมีการเชื่อมโยงเครือข่ายที่หลากหลาย ทำให้เกิดการทำงานมีการบูรณาการและเชื่อมโยงการทำงาน ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ และกระบวนการ ทำให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชน และเกิดความสัมพันธ์ที่ดี ในส่วนการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนนั้น มีการขยายการเรียนรู้สวัสดิการชุมชนสู่พื้นที่อื่น ๆ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหันมาให้ความสนใจในการจัดสวัสดิการโดยชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น

กลไกการดำเนินงาน

มีการคัดเลือกคณะกรรมหมู่บ้านละ ๒ คน โดยมีกำนันผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่ และตัวแทนชุมชน ดำเนินงานขับเคลื่อนร่วมกัน ภายใต้การสร้างความร่วมมือกับเทศบาลตำบลบ้านเหล่า และภาคี มีการประชุม ๓ ครั้ง/เดือน เพื่อแจ้งสถานการณ์ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่สำคัญ และมีการประชุมใหญ่ ๑ ครั้งในเดือนมีนาคมของทุกปี

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

๑) ประชุมแลกเปลี่ยนการทำงานของสภาเด็กและเยาวชน และการประชุมสรุปช่วงจัดกิจกรรมโครงการต่าง ๆ

๒) การติดตามการทำงานในส่วนต่าง ๆ ผ่าน Application (LINE) เพื่อความรวดเร็วในการสื่อสารระหว่างกลุ่ม

๓) การติดตามงานผ่านสื่อออนไลน์ซึ่งในการสร้างเด็กเยาวชนให้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะในการประยุกต์ให้เข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

การจัดสวัสดิการให้ครอบคลุมทุกช่วงวัยของชีวิต จำเป็นต้องให้ความสำคัญดังนี้

๑) บูรณาการทุนทางสังคม และการเชื่อมโยงการทำงานกับกองทุนที่มีอยู่ในตำบล

๒) ขยายสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านเหล่าให้ครอบคลุมอย่างน้อยร้อยละ ๘๐ ของคนทั้งตำบล

๓) ร่วมพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านเหล่าให้ต่อเนื่อง

๔) สร้างความเข้าใจชุมชน ให้เห็นความสำคัญของการออมเงิน และการช่วยเหลือกัน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายศุภชีพ สิริวงศ์ใจ
ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านเหล่า
โทร. ๐๖ ๑๗๙๓ ๕๗๗๙

๓๙) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลออย อำเภอปง จังหวัดพะเยา

"สวัสดิการสร้างความสุข ชุมชนอยู่อย่างญาติมิตร เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน"

ในปี ๒๕๕๒ มีการจัดเวทีพูดคุยกันถึงการขับเคลื่อนชุมชนว่าทำอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์ต่อคนในพื้นที่ตำบลออย จนได้ข้อสรุปที่ว่าให้ขับเคลื่อนประเด็นการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลออย เกิดการรวมตัวของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่ตำบลออย ซึ่งทำการจดแจ้งและขอจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลออย กับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)

ช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายนของทุกปี ชาวบ้านต้องประสบปัญหาภัยแล้งที่ครอบคลุมพื้นที่ตั้ง ๑๔ หมู่บ้าน ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนน้ำในชุมชน ทั้งใช้อุปโภคบริโภค รวมไปถึงใช้ในการทำการเกษตร อันเป็นอาชีพหลักของประชากรร้อยละ ๘๐ ในพื้นที่ แม้จะมีแหล่งน้ำธรรมชาติมากมาย แต่เมื่อภัยแล้งมาเยือนก็จำต้องแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้ากันไปทุกปี

กระบวนการขับเคลื่อนคุณธรรม

สวัสดิการที่ดูแลนอกเหนือจากตัวบุคคล "สวัสดิการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม" กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลออย ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน ๑,๒๗๒ คน จำนวนเงินกองทุนทั้งสิ้น ๑,๒๕๓,๗๕๔ บาท แรกเริ่มมีการขับเคลื่อนสวัสดิการอยู่ ๓ ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเกิดหรือการคลอดบุตร ด้านการเจ็บป่วย และด้านการเสียชีวิต จากนั้นได้ปรับปรุงแก้ไขระเบียบอีกครั้งเมื่อปี ๒๕๕๗ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายภาครัฐที่ต้องการให้เพิ่มสวัสดิการอื่น ๆ เช่น ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงสาธารณะประโยชน์

จากปัญหาภัยแล้งที่กล่าวไปข้างต้น คณะทำงานจึงเล็งเห็นว่าทรัพยากรน้ำเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตของทุกคน ประกอบกับฝนทิ้งช่วงในปี ๒๕๕๗ ทำให้เกิดการแย่งน้ำในการทำนา อันเป็นสาเหตุของความขัดแย้ง จึงเกิดแนวคิดในการแก้ไขปัญหาภัยแล้งด้วยการทำฝายยกระดับน้ำขึ้นในลำน้ำงิม โดยสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำเพิ่มกฎระเบียบการใช้น้ำร่วมกัน มีการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำเพื่อเสนอถึงประเด็นปัญหาและขอทำฝายเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำ

ผลหลังจากการประสานกับทางกรมทรัพยากรน้ำ ทางประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลออย และประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลออย จึงได้มีโอกาสได้ไปศึกษาและแลกเปลี่ยนความรู้ในการทำฝายมีชีวิตที่หมู่บ้านไชยมนตรี จังหวัดนครศรีธรรมราช และได้นำความรู้ที่ได้รับมาทำการชี้แจงและประชาคมในโครงการที่จะทำฝายขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาภัยแล้งในพื้นที่ ทั้งเรื่องน้ำเพื่อการเกษตร น้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคในชุมชน และน้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศท่าน้ำวังปลา จึงเกิดโครงการสร้างฝายมีชีวิต พิชิตภัยแล้งขึ้น ภายใต้

การสนับสนุนบุคลากรจากสำนักงานน้ำภาค ๙ และได้รับงบประมาณสำหรับซื้ออุปกรณ์ทำฝาย ประสานงานของความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น ๆ ในส่วนจำเป็นที่ยังขาดเหลือ รวมไปถึงความช่วยเหลือจากจิตอาสา และสมาชิกกองทุนสวัสดิการที่ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมา

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ผลจากการทำฝายนั้นสามารถแก้ไขปัญหาภัยแล้ง ทำให้มีน้ำใช้เพื่อการเกษตร และอุปโภคบริโภคได้ตลอดปี มีระดับปริมาณน้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศท่าน้ำวังปลาหน้าวัด ทำให้ปลาท้องถิ่นขยายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็วเกิดเป็นแหล่งพักผ่อนและท่องเที่ยวให้ชุมชน จากปัญหาความไม่เป็นธรรม ความขัดแย้งเรื่องการใช้น้ำร่วมกันของคนในชุมชน เปลี่ยนเป็นการร่วมสนับสนุนทั้งแรงงาน งบประมาณ และความรู้ ระหว่างทางของการมุ่งสู่เป้าหมายร่วมกันของชาวบ้านเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การร่วมแรงร่วมใจกันของคนในชุมชน เห็นมิตรแท้จากการลงแรง เห็นเพื่อนแท้จากหน่วยงานที่ช่วยเหลือ ในทุกวันของการทำงานจะมีการสรุปบทเรียนร่วมกันในแต่ละวันทั้งชาวบ้านและหน่วยงานภาคี ร่วมเรียนรู้จากการปฏิบัติ ร่วมเรียนรู้จากการสรุป ความสามัคคีที่เกิดขึ้นเป็นผลพวงจากการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ต่อยอดสู่สุขภาวะอย่างมีคุณธรรม

ผลของการช่วยเหลือกัน ผ่านการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลออย ไม่ว่าจะเป็นการสร้างฝายแก้ไขปัญหาน้ำ ยังมีการจัดกิจกรรมเรื่องการจัดการขยะในชุมชนและสร้างสุขภาวะที่ดีให้กับคนในชุมชนไปพร้อมกัน เมื่อสุขภาพของคนในชุมชนดีขึ้นการจ่ายสวัสดิการชุมชนเป็นค่ารักษาพยาบาลจะลดลงไปด้วย

ทั้งนี้การเพิ่มต้นทุนทางสังคมด้วยเครือข่ายที่มีศักยภาพ และเหนือสิ่งอื่นใด ผลจากการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลออย ที่ดำเนินการแบบมีส่วนร่วมอย่างมีคุณธรรม ซึ่งนอกจากสวัสดิการทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช่ตัวเงินที่ได้รับและครอบคลุมแล้วนั้น เป็นความสุข ความยั่งยืนในคุณภาพชีวิตที่ดีบนวิถีของคนในชุมชนตำบลออย อำเภอปง จังหวัดพะเยา

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางสาวนารี เวียงคำ
ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลออย
E-mail : naree.n@hotmail.com
โทร. ๐๘ ๖๑๘๖ ๐๘๔๘

๔๐) กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลศรีถ้อย จังหวัดพะเยา

"ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผล ให้ชุมชนพึ่งพาตนเอง"

กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลศรีถ้อย ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑ เดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๓ วัตถุประสงค์การจัดตั้งเพื่อส่งเสริมการจัดสวัสดิการด้านการเกิด การเจ็บป่วย การเสียชีวิต การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การส่งเสริมอาชีพ การอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าไม้ต้นน้ำลำธาร โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผล ร่วมรับผลประโยชน์ และให้ชุมชนพึ่งตนเองสามารถจัดการแก้ไขปัญหาของตนเองได้

สร้างฝาย สร้างชีวิต : ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ

ในปี ๒๕๕๙ สมาชิกกองทุนฯและสมาชิกในชุมชนประสบปัญหาฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล น้ำในลำธารแห้งขอด เพราะเกิดจากสภาพอากาศ และการตัดไม้ทำลายป่า ไม่มีองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าไม้ต้นน้ำอย่างยั่งยืน ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเสียหาย เช่น ลิ้นจี่เสียหาย ๒,๐๐๐ ไร่ ชาวนาไม่สามารถทำนาในเขตพื้นที่นอกชลประทาน ๕๐๐ ไร่

กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลศรีถ้อย เทศบาลตำบลศรีถ้อย สภาองค์กรชุมชนตำบลศรีถ้อย กลุ่มผู้ใช้น้ำห้วยเคียน สมาชิกในชุมชนบ้านปางปูเลาะ บ้านผาแดง และผู้นำชุมชน สนับสนุนให้สมาชิกได้รู้และตระหนักถึงความสำคัญเรื่องการชะลอน้ำไว้ในพื้นที่ต้นน้ำบนภูเขาปางปูเลาะ ต้นน้ำห้วยเคียน เพื่อประโยชน์ในการทำการเกษตร และป้องกันภัยพิบัติ โดยการทำฝายชะลอน้ำตามแนวพระราชดำริ (ฝายแม้ว) ให้เต็มพื้นที่ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวซึ่งได้ดำเนินโครงการและกิจกรรมเกี่ยวกับอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ต้นน้ำลำธาร โดยการสร้างเครือข่ายดำเนินงาน พร้อมเรียนรู้จากนักวิชาการและจากการปฏิบัติจริง

โครงการคุณธรรมสร้างสำนึกรักบ้านเกิด

๑) โครงการป่าชุมชนภายใต้กิจกรรมปลูกต้นไม้และทำฝายชะลอน้ำ ดำเนินกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำพื้นที่ต้นน้ำศรีถ้อย บริเวณบ้านปางปูเลาะ เน้นประหยัดใช้วัสดุจากพื้นถิ่น ชะลอและกั้นทางน้ำไว้เพื่อประโยชน์ในการดักตะกอนและชะลอความชุ่มชื้นให้ดินสามารถดูดซับน้ำไว้ให้นานที่สุด สามารถทำฝายได้ ๔๐ ฝาย

๒) โครงการเยาวชนจิตอาสาสร้างฝายชะลอน้ำ ดำเนินการโดยส่งเสริมให้เยาวชนรักบ้านเกิดมีส่วนร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติโดยทำฝายชะลอน้ำ ณ ต้นน้ำห้วยเคียน สร้างฝายชะลอน้ำได้ ๕๐ ฝาย

๓) โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำศรีถ้อย เพื่อความยั่งยืนในการดำรงชีพ กิจกรรมประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อวางแผนการส่งเสริมการทำฝายชะลอน้ำอย่างต่อเนื่องและวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ที่ผ่านมา ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

เส้นทางสู่ความสำเร็จ : สร้างคน สร้างเครือข่าย สร้างองค์ความรู้

๑) สร้างกลุ่มคนทำงานประกอบด้วย สภาเด็กและเยาวชนตำบลศรีถ้อย สมาชิกกองทุนฯ สมาชิกในชุมชนบ้านป่างปูเลาะ เป็นต้น

๒) สร้างเครือข่าย ในการดำเนินงานมีความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายดังนี้

๒.๑ มูลนิธิอุทกพัฒน์ในพระบรมราชูประถัมภ์ ให้ความรู้หลักการทำฝายชะลอน้ำตามแนวพระราชดำริ เน้นประหยัดใช่วัสดุในท้องถิ่น

๒.๒ ศูนย์พัฒนาราษฎรบนพื้นที่สูงจังหวัดพะเยา ช่วยกระบวนการทำแผนการดำเนินงานให้หน่วยพิทักษ์อุทธยานแห่งชาติ

๓) สร้างองค์ความรู้ มีความรู้เรื่องการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ เช่น การทำฝายชะลอน้ำตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ ๙ การทำข้อมูลแหล่งน้ำ การทำผังน้ำ แผนดำเนินงานแผนพัฒนา เรียนรู้ในทางวิชาการ เรียนรู้จากการปฏิบัติ

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

การดำเนินโครงการและกิจกรรมดังกล่าว กองทุนฯอาศัยหลักการบูรณาการความร่วมมือกับเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชนในพื้นที่ เกิดความตระหนักหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เกิดฝายชะลอน้ำ ๓๐๐ ฝาย ซึ่งชะลอน้ำและดักตะกอนได้เป็นระยะทางกว่า ๕ กิโลเมตร ส่งผลให้ป่าไม้มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ เป็นแหล่งอาหารให้แก่สมาชิกในชุมชน ที่สำคัญคือ มีข้อมูลผังน้ำและปริมาณน้ำของตำบลศรีถ้อยรวมถึงเกิดแผนการพัฒนาการอนุรักษ์ฟื้นป่าไม้และต้นน้ำศรีถ้อย และบรรจุไว้ในแผนพัฒนา ๔ ปีของเทศบาลตำบลศรีถ้อย การทำงานโดยใช้ข้อมูลร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผล ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า “ฝายเพื่อชีวิต สร้างสวัสดิการระยะยาวให้แก่คนในชุมชน” อย่างแท้จริง

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายประทีป ภาชนนท์ ผู้ประสานงาน
โทร. ๐๘ ๙๒๖๖ ๙๓๘๙

๔๑) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

"ฟื้นฟูวัฒนธรรม นำสู่การแก้ไขปัญหาชุมชน"

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ เกิดจากการรวมตัวของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ด้วยความสมัครใจ โดยเป้าหมายสูงสุด คือ การดูแลเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ทุกเพศทุกวัย ชนชั้นอาชีพ และอายุ แรกเริ่มก่อตั้งนั้นจำนวนสมาชิกมีเพียง ๓๒๐ คน ต่อมาจึงเพิ่มจำนวนขึ้นจากเดิม ปัจจุบันมีสมาชิกกองทุน จำนวนทั้งสิ้น ๑,๖๒๘ คน

สร้างเสริมคุณธรรมผ่านกองทุนสวัสดิการ

การบริหารงานกองทุนใช้รูปแบบคณะกรรมการ จำนวน ๒๔ คน ที่ปรึกษา ๖ คน มีการประชุมสามัญประจำปี ๆ ละ ๑ ครั้ง กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ ได้ขยายความช่วยเหลือไปสู่ผู้ด้อยโอกาสที่ขาดคนดูแลอีกด้วย มีการพัฒนาการจัดการทุนในชุมชน ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) สำนักกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยนำประเพณีตานต้อด ซึ่งเป็นประเพณีท้องถิ่นที่เกือบสูญหายไปแล้ว มาใช้ในการแก้ไขปัญหา และถือเป็นการฟื้นฟูประเพณีดังกล่าวไปในตัว ตานต้อด นั้นนับว่าเป็นประเพณีที่เปรียบเสมือนการให้ทาน แสดงให้เห็นถึงความเผื่อแผ่ เอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกันของชาวบ้านในหมู่บ้าน คนที่มีจะแบ่งบันให้แก่คนคนยากไร้ ผู้ด้อยโอกาสโดยไม่หวังผลตอบแทน

ฟื้นฟูระบบคุณค่าทางวัฒนธรรม เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในตำบลดอกคำใต้ด้วยประเพณีตานต้อด เริ่มขึ้น ประมาณปี ๒๕๕๖ โดยการประสานความร่วมมือ สร้างเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งในและนอกตำบล ใช้การรับบริจาคจากชาวบ้านในพื้นที่และผู้ใจบุญที่ทราบข่าว เช่น ใช้รถจักรยานปั่นรับบริจาครอบบริเวณตำบล ตั้งกองผ้าป่าในตลาดสด เช้า เย็น การประชาสัมพันธ์เสียงตามสายในหมู่บ้าน

ผลลัพธ์จากประเพณีตานต้อดในเชิงปริมาณ ผู้ด้อยโอกาสในตำบลดอกคำใต้ ได้รับความช่วยเหลือ ๒๗ คน เชิงคุณภาพ เกิดความร่วมมือทำงานจากเครือข่ายต่าง ๆ

ต่อยอดทุนวัฒนธรรม เพื่อสร้างอนาคตอย่างมีคุณธรรม

จากความผลสำเร็จที่กล่าวไปข้างต้น คณะกรรมการและกองทุนสวัสดิการ มีมติให้ทำการศึกษาค้นหาทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในตำบล เพื่อมาใช้เป็นเครื่องมือช่วยเหลือสวัสดิการให้กับประชาชนตำบลดอกคำใต้ โดยสร้างความร่วมมือกับ คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

ทำให้เห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและความเชื่อมโยงอื่น ๆ คือ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ กับเครือข่ายความร่วมมือ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สภาวัฒนธรรม เด็กและเยาวชน ได้ร่วมกันฟื้นฟูระบบคุณค่าทางวัฒนธรรมด้วยวิธีการต่าง ๆ ประกอบด้วย

- ฐานข้อมูลประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น
- สื่อประชาสัมพันธ์วัฒนธรรม
- กิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น
- การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม
- สร้างรายได้ชุมชนบนฐานวัฒนธรรม

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

การฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมส่งผลให้ชุมชนดอกคำใต้เกิดความเข้มแข็ง และมีการต่อยอดสู่วิถีชีวิตมิติอื่น ๆ ดังนี้

๑) ประเพณีสำคัญ ได้แก่ ประเพณีตานต้อด ประเพณีตานน้ำหม้อ ประเพณีก๊างข้าวแฮก ได้มีการฟื้นฟูกลับมามีชีวิตอีกครั้ง

๒) วิถีชีวิต สามารถพัฒนาต่อยอดข้อมูลในงานวิจัย ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม

๓) เกิดความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลดอกคำใต้ สภาวัฒนธรรมตำบลดอกคำใต้และมหาวิทยาลัยพะเยาจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ให้คนทั่วไป

การฟื้นฟูระบบคุณค่าทางวัฒนธรรมของกองทุนสวัสดิการชุมชน สรุปได้ ดังนี้

ด้านผลผลิต มีฐานข้อมูลประเพณีวัฒนธรรมตำบลดอกคำใต้ แบ่งออกเป็น ๓ ประเพณี ๑๔ แหล่งเรียนรู้ ๕ วัด ๕ พระ สื่อวัฒนธรรมที่หลากหลาย

ด้านผลลัพธ์ ชุมชนเกิดความสามัคคีเอื้ออาทร การมีส่วนร่วมกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรม เกิดกระบวนการพัฒนาเครือข่าย

ด้านผลกระทบ ภาพลักษณ์ของตำบลดอกคำใต้ เป็นชุมชนต้นแบบการนำคุณค่าประเพณีวัฒนธรรมมาสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม สามารถสร้างรายได้จากการใช้คุณค่าของประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายสุรสิทธิ์ ป้อมภา ที่ปรึกษากองทุน
โทร. ๐๙ ๓๒๔๐ ๘๒๔๖

๔๒) องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

"ดอนแก้ว ตำบลแห่งสุขภาวะ"

ตำบลดอนแก้ว เป็นชุมชนกึ่งเมือง กึ่งชนบท ประกอบด้วย ๑๐ หมู่บ้าน ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่มีความหลากหลาย ส่งผลให้การบริหารจัดการตำบลดอนแก้ว ต้องอาศัยหลักการมีส่วนร่วมทั้งในภาคชุมชนเมืองและชุมชนชนบท ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา บนวิสัยทัศน์การทำงานเพื่อพัฒนาตำบลคือ "ดอนแก้ว ตำบลแห่งสุขภาวะ" บนความมุ่งหวังให้ประชาชนทุกคนที่อาศัยอยู่ในตำบลดอนแก้วมีความสุขและร่วมดูแลกันและกันในรากฐานชุมชนเอื้ออาทรพอเพียง ด้วยพลังจิตอาสาที่มีการช่วยเหลือกันและกันจนพัฒนาสู่การมีวิทยาลัยจิตอาสาที่เป็นแหล่งบ่มเพาะทางความรู้และพัฒนาศักยภาพจิตอาสาให้มีความเชี่ยวชาญแบบมืออาชีพ รวมทั้งการสร้างอาสาสมัครรุ่นใหม่ขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการทำงานของกลุ่มจิตอาสาเป็นการทำงานเชิงรุกที่อาศัยหลักการทำงานผ่านการใช้ใจในการทำงาน บนการรับการสนับสนุนการขับเคลื่อนการทำงานจากภาครัฐ ท้องถิ่น ท้องที่ เอกชน มูลนิธิและภาคประชาชนในพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนการทำงานร่วมกัน

ภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ฉุกเฉินการเกิดโรคระบาดไวรัสโควิด ๑๙ ในต้นปี ๒๕๖๓ ที่ผ่านมาพบว่าเป็นวิกฤติที่เกิดขึ้นโดยประชาชนไม่ทันตั้งตัวและไม่สามารถรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้ ส่งผลให้ประชาชนได้รับผลกระทบต่าง ๆ จากปัญหาที่เกิดขึ้นจึงเป็นที่มาของการจัดการปัญหาด้วยการดำเนินการจัดตั้ง "ศูนย์บริหารจัดการชุมชนโครงข่ายอัจฉริยะตำบลดอนแก้ว" ซึ่งมีเป้าหมายเป็นศูนย์ปฏิบัติการเฉพาะกิจในการดูแลประชาชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมอย่างเกื้อกูล

เป้าหมายและภารกิจ "ศูนย์บริหารจัดการชุมชนโครงข่ายอัจฉริยะตำบลดอนแก้ว"

๑) เพื่อเป็นศูนย์ปฏิบัติการเฉพาะกิจที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดูแลประชาชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมอย่างเกื้อกูลในภาวะวิกฤติด้วยพลังภาคี

๒) เพื่อพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครจิตอาสาหรือประชาชนที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมในภาวะวิกฤติ

๓) เพื่อส่งเสริมกิจกรรมทั้งเชิงรับ เชิงรุก ในการจัดการตนเองของแต่ละครัวเรือนในภาวะวิกฤติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๔) เพื่อสร้างระบบและกลไก "กองทุนพลเมืองจิตอาสา" ขับเคลื่อนกระบวนการประชาสัมพันธ์ จัดหาและระดมทุน เพื่อเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งผู้ประสบปัญหาในภาวะวิกฤติ

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

การเกิดปัญหาใหม่ในภาวะวิกฤติ ทำให้ระบบการบริการภาครัฐต้องปรับระบบบริการ ส่งผลให้เกิดความล่าช้า ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ประสบปัญหาทางสังคมต่อภาวะวิกฤติได้ แนวทางการจัดการความยากลำบากและปัญหาที่เกิดขึ้น คือ การนำใช้ทุนและศักยภาพชุมชน เพื่อร่วมจัดการปัญหาในแนวทางชุมชนเอื้ออาทร สังคมเกื้อกูล รวมทั้งการใช้แนวทางการช่วยเหลือแนวใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีทุกช่องทางเชื่อมการสื่อสารกับภาคประชาชนเพื่อให้เกิดการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง และตอบสนองต่อมาตรการทางสังคม

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) เกิดศูนย์บริหารจัดการชุมชนโครงข่ายอัจฉริยะตำบลดอนแก้ว”เป็นศูนย์ปฏิบัติการเฉพาะกิจที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดูแลประชาชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมอย่างเกื้อกูลในสภาวะวิกฤติด้วยพลังภาคี

๒) อาสาสมัครจิตอาสามีทักษะการทำงานเพิ่มขึ้นต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน และเกิดจิตอาสาหน้าใหม่ ในภาคประชาชน บริษัท องค์กร มูลนิธิ ในตำบลดอนแก้ว

๓) เกิดกิจกรรมทั้งเชิงรับ เชิงรุก สำหรับการจัดการตนเองของแต่ละครัวเรือนในภาวะวิกฤติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๔) เกิดระบบและกลไก “กองทุนพลเมืองจิตอาสา” พลังการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสัมพันธ์ จัดหาและระดมทุน เพื่อเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งผู้ประสบปัญหาในภาวะวิกฤติ

๕) ชาวบ้านได้รับประโยชน์สูงสุดจากโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่นด้วยการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบมีธรรมาภิบาล ซึ่งได้รับการยกย่องจากหน่วยงานต่าง ๆ มากมายอย่างต่อเนื่อง

รวมถึงสามารถลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน เกิดการจัดการตนเองในภาวะวิกฤติด้วยการเรียนรู้สภาพปัญหา การปรับตัว และการเกื้อกูลผู้อื่นโดยเฉพาะผู้ยากไร้หรือด้อยโอกาส เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้โดยใช้ฐานทุนทางสังคม นำมาใช้ประโยชน์ทุนและศักยภาพผ่านกระบวนการจิตอาสา บนความพอเพียง ร่วมสร้างสำนึกวินัย บนความสุจริตอันนำไปสู่ชุมชน สังคม เกื้อกูลในภาวะวิกฤติ

ผู้ประสานงานในพื้นที่

องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว
อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
โทร. ๐ ๕๓๑๒ ๑๕๘๕ ต่อ ๑๘, ๑๙

ต้นแบบคุณธรรม : จิตอาสา

๔๓) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้ำไหล อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

**"คลองน้ำไหลต้นแบบตำบลน่าอยู่
เชิดชูเผ่าพันธุ์ หลอมรวมวัฒนธรรมหลากหลาย
ปางควายสายธารเลี้ยงชีวิต
ผลผลิตชุมชนต้นแบบพลังงานยั่งยืน"**

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้ำไหล ร่วมกับศูนย์พัฒนาราษฎรบนพื้นที่สูงจังหวัดกำแพงเพชร ได้จัดการประชุมเชิงบูรณาการศูนย์ประสานงานการพัฒนาสังคมและสวัสดิการตำบลคลองน้ำไหล ขึ้นเมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๔๙ วัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานที่มีภารกิจด้านพัฒนาสังคมและสวัสดิการภายในตำบลคลองน้ำไหล มีเครือข่ายเป็นศูนย์ประสานงานร่วมกัน ซึ่งที่ประชุมได้มีมติแต่งตั้งคณะทำงานขึ้นมา ๑ ชุด เพื่อบริหารกิจการของศูนย์ประสานงานให้สอดคล้องกับภารกิจ คณะกรรมการประกอบด้วยตัวแทนฝ่ายท้องที่ ท้องถิ่น จิตอาสา โดยมีพระสงฆ์เป็นที่ปรึกษา

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นตำบลต้นแบบ

การทำงานได้เข้าร่วมขับเคลื่อนงานของผู้สูงอายุ ผู้พิการ สภาเด็กและเยาวชน อาสาสมัครพัฒนาสังคมน้อย จิตอาสา ลงพื้นที่เยี่ยมเยียนกลุ่มผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียงในชุมชน จากการทำงานทำให้เห็นปัญหาว่าในชุมชนมีกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ ที่ต้องได้รับการช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน หากรอการช่วยเหลือจากงบประมาณของราชการจะล่าช้าไม่ทันต่อการช่วยเหลือเฉพาะหน้า จึงได้ต่อยอดเป็นการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสตำบลคลองน้ำไหลขึ้น เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๖ เพื่อจะได้ช่วยเหลือกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุและผู้พิการที่ต้องการขอความช่วยเหลือได้รวดเร็วขึ้น ซึ่งกองทุนช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ไม่ได้ใช้งบประมาณจากทางราชการ ทุนมาจากจิตอาสาและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้ำไหล ออมเงินวันละบาท มาสมทบ และมีตู้บริจาคตั้งตามสถานที่ต่าง ๆ ต่อมาจึงได้จัดทำโครงการเครือข่ายสะพานบุญสู่ผู้ยากไร้ ช่วงเดือนมีนาคมของทุกปี จากชาวบ้านในตำบลคลองน้ำไหลร่วมใส่บาตรข้าวสาร อาหารแห้ง เงิน เพื่อนำข้าวสารอาหารแห้งช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาสภายในตำบล และมอบทุนการศึกษานักเรียนอย่างต่อเนื่องทุกปีจวบจนปัจจุบัน

แนวทางการปฏิบัติขับเคลื่อนคุณธรรม

ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ใช้การสำรวจโดยคณะกรรมการและให้ผ่านการคัดกรองของที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน จัดทำฐานข้อมูลผู้ด้อยโอกาส จากผู้ที่มายื่นขอรับความช่วยเหลือด้วยตนเอง และจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นกลุ่มที่มีความยากลำบากในดำรงชีพ สมควรได้รับการช่วยเหลือดูแล และบางคนที่อยู่อาศัย

ไม่มั่นคงทำให้ขาดคุณภาพชีวิตที่ดี เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม จึงได้จัดทำโครงการเพื่อจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภค วัสดุสำหรับปรับปรุงและซ่อมแซมที่อยู่อาศัย รวมถึงทุนการศึกษานักเรียน

ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นนั้น พบว่า ผู้ยากไร้บางคนไม่สามารถเดินทางมารับสิ่งของที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้ำไหลได้ จึงให้คณะกรรมการลงไปมอบถึงที่อยู่อาศัย

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

การจัดทำโครงการเครือข่ายสะพานบุญสู่ผู้ยากไร้ เป็นโครงการที่ตรงกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ประชาชนได้รับการตอบสนองตรงตามความต้องการ

แกนนำชุมชน กองทุนต่าง ๆ ในตำบล หน่วยงานราชการ กลุ่มประชาชน กลุ่มอาสาสมัครผู้มีจิตอาสาอยากเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือกันตามกำลังผ่านสะพานบุญคือพระสงฆ์ เพื่อนำปัจจัยที่พระสงฆ์อนุญาตแล้วไปช่วยเหลือผู้ยากไร้ในตำบลที่ขอรับความช่วยเหลือจำนวนมาก

การใช้ทฤษฎีการมีส่วนร่วมช่วยบริหารจัดการปัญหาในระดับตำบลได้เป็นอย่างดี

เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นมีความทุ่มเทเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ร่วมของเครือข่ายและชุมชนตามโครงการที่กำหนดไว้

นอกจากนี้แล้วได้มีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานภายในองค์กร และการดำรงชีวิตประจำวัน ทำให้รู้จักความพอประมาณ เดินทางสายกลาง สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีไม่ประมาท โดยเริ่มจากคนภายในองค์กร ก่อนจะขยายออกไปสู่ชุมชน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

วางแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้ำไหล ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) โดยมีกรรมการ คณะทำงานดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ผู้ประสานงานในพื้นที่

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้ำไหล
นางวรนุช พลศิลป์ หัวหน้าฝ่ายสังคมสงเคราะห์
โทร. ๐๘ ๙๙๕๓ ๑๐๗๗

๔๔) องค์การบริหารส่วนตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

“มีน้ำ มีชีวิต
ไม่ท่วม ไม่แล้ง ไม่จน”

จากสภาพพื้นที่ตำบลนครชุมซึ่งมีพื้นที่อยู่นอกเขตชลประทาน ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ประกอบอาชีพเกษตร ไม่มีแหล่งต้นทุนกักเก็บน้ำไว้ใช้การเกษตร เมื่อฤดูฝนมีน้ำฝนไหลจากเขากิ่วขมิ้น ไหลลงสู่หมู่บ้าน ทำให้ที่อยู่อาศัยของประชาชนและพื้นที่ทางการเกษตรเกิดน้ำท่วม และในฤดูร้อนน้ำแห้งแล้ง ทำให้เกษตรประสบปัญหา การเพาะปลูกที่ทำให้ผลผลิตที่มีปริมาณน้อยและไม่สมบูรณ์ องค์การบริหารส่วนตำบลนครชุมตระหนักถึงความเดือนร้อนของประชาชน จึงได้ร่วมคิดร่วมทำ ดำเนินการกับประชาชนในพื้นที่และนำโครงการแก้มลิงมาปฏิบัติ ทำให้เกิดนวัตกรรมโครงการ “ไม่ท่วม ไม่แล้ง ไม่จน” โดยเป็นโครงการที่ริเริ่มในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยได้ดำเนินการขุดลอกคลอง ทำให้มีพื้นที่รองรับน้ำบรรเทาปัญหาน้ำท่วม และมีน้ำเพียงพอไว้ใช้ในการเกษตรสำหรับช่วงฤดูแล้ง ทำให้เกษตรกรมีรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงดำเนินการต่อยอดโครงการจากเดิมเพื่อขยายพื้นที่ให้มีแหล่งน้ำเพียงพอสำหรับการเพาะปลูกเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

เส้นทางความสำเร็จของโครงการ องค์การบริหารส่วนตำบลนครชุม มีวิธีการดำเนินงานโครงการโดยใช้ทั้งหลักธรรม และหลักการบริหารจัดการองค์กร โดยหลักธรรมที่องค์กรพยายามสร้างให้เกิดขึ้น ได้แก่ หลักอิทธิบาท ๔ หมายถึง ฐานหรือหนทางสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วยแนวปฏิบัติ ๔ ข้อ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เป็นกระบวนการที่ต้องเชื่อมโยงกันจึงจะทำให้ประสบผลสำเร็จในการงานได้ตามความมุ่งหวังขององค์กร โดยองค์การบริหารส่วนตำบลนครชุม กำหนดเป็นแผนงาน โครงการเพื่ออบรมให้ความรู้กับบุคลากรในองค์กรควบคู่ไปกับคุณธรรมในการปฏิบัติงาน มีทั้งการจัดโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม และการเชิดชูบุคลากรที่มีผลการดำเนินงานที่เป็นที่ประจักษ์ เพื่อเป็นขวัญและกำลังให้แก่บุคลากรที่มีการปฏิบัติผลงานดีเด่นที่ทำความดีให้กับชุมชน

นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลนครชุมใช้หลักกลยุทธ์ “การบริหารแบบมีส่วนร่วม” (๖ ร่วม) เป็นหลักการบริหารจัดการในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการลงพื้นที่ เพื่อจัดเวทีประชาคม รับฟังความคิดเห็น เป็นการสื่อสารระบบสองทาง เป็นการติดต่อสื่อสารที่ผู้รับสารมีการตอบสนองและมีปฏิกิริยาป้อนกลับไปยังผู้ส่งสารสามารถโต้ตอบปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนความคิดกันได้ทำให้เราได้ข้อมูลจากชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ผลของการดำเนินงานสะท้อนออกมาในรูปแบบของความพอเพียง ซึ่งเกษตรกรสามารถหาเลี้ยงชีพตนเองได้จากการเพาะปลูก เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเพื่อสร้างระบบนิเวศทางธรรมชาติ รวมถึงแสดงให้เห็นความเสียสละในการอุทิศที่ดินส่วนบุคคลแก่สาธารณะเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานในโครงการแก้มลิง เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความมีจิตอาสาของคนใจชุมชนที่เข้ามาช่วยเหลือกันโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

ชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มเป็นคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำแสดงให้ถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนการบริหารจัดการน้ำด้วยตนเอง โดยสร้างกฎ ระเบียบข้อบังคับ การใช้น้ำ โดยผ่านความเห็นชอบของคนในชุมชน เป็นที่ยอมรับโดยเกษตรผู้ใช้ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และข้อปฏิบัติการใช้โดยเคร่งครัด หากฝ่าฝืนจะมีบทลงโทษแก่ผู้กระทำผิด

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

โครงการ “ไม่ท่วม ไม่แล้ง ไม่จน” เป็นนวัตกรรมที่มีรูปแบบการคิดริเริ่มในเรื่องของการพัฒนาและการบริหารจัดการแหล่งน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ มีเป้าหมายในการวางแผนดำเนินงานแบ่งเป็น ๓ ระยะ เริ่มจากการวางแผนงานในการจัดทำ ปรับปรุงแก้มลิง ประสานงานองค์กรต่าง ๆ เพื่อจัดหางบประมาณเพื่อดำเนินการจัดทำ ปรับปรุง และพัฒนาเป็นลำดับต่อไป รวมถึงวางแผนและจัดทำแผนงาน โครงการ เพื่อพัฒนาตลาดสำหรับสินค้าการเกษตร และจัดทำให้พื้นที่แก้มลิงกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายอนรรค บ่อน้อย หัวหน้าสำนักปลัด

โทร. ๐๘ ๒๙๙๒ ๘๒๘๓

๔๕) องค์การบริหารส่วนตำบลโค้งไผ่ อำเภอขาณุวรลักษบุรี จ.กำแพงเพชร

"จัดองค์ความรู้ สู่การพัฒนาแบบยั่งยืน ยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมสุขภาพ สร้างครอบครัวอบอุ่น"

องค์การบริหารส่วนตำบลโค้งไผ่ได้จัดทำโครงการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้สู่พ่อแม่เด็กปฐมวัย (นวัตกรรมคู่มือการจัดกิจกรรมครอบครัวตัว D) เป็นโครงการที่ต่อยอดจากโครงการเดิม "โครงการส่งเสริมสุขภาพดี ชีวิตมีสุข โดยนวัตกรรมบ้านส่งเสริมสุขภาพ DSPM" ซึ่งได้ริเริ่มไว้ในปี ๒๕๖๑ มีความเป็นนวัตกรรมที่ช่วยอำนวยความสะดวก ลดขั้นตอน ระยะเวลาในการดำเนินงานที่กระชับ แสดงผลลัพธ์ที่ชัดเจน สามารถใช้งานได้จริงง่ายต่อการนำมาใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการและการคิดวิเคราะห์สภาพปัญหาที่พบและดำเนินการแก้ไขได้ทันที ในการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพและพัฒนาการเด็กซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงด้านพัฒนาการล่าช้าจะต้องดำเนินการแก้ไข

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

กิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ครอบครัวตัว D โดยใช้หลักการทฤษฎีทางวิชาการมาประยุกต์ในการบูรณาการตามกระบวนการบริหารงานตามวงจรเดรมมิ่ง PDCA จากกิจกรรม ทำให้เกิดศูนย์การเรียนรู้ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมตามโครงการฯ ด้านส่งเสริมสุขภาพจิตและสุขภาพกาย ภาษาที่สื่อสารในเด็กปฐมวัยและครอบครัว รวมถึงส่งเสริมการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่แปลกใหม่สามารถนำมาใช้จัดกิจกรรมแบบบูรณาการองค์ความรู้ทั้งเด็กปฐมวัย ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อสร้างกระบวนทัศน์การเรียนรู้ที่ริเริ่ม คิดค้นจากสภาพแวดล้อม และสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ตามบริบทของแต่ละชุมชนในการผลิตสื่อ รวมถึงลดผลกระทบที่อาจเกิดด้านสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนให้ดีขึ้น เน้นการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มเป้าหมายครอบคลุมทุกชุมชน เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามผลสัมฤทธิ์ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นอย่างดี

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

การดำเนินโครงการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ครอบครัวตัว D ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ทำให้เกิดนวัตกรรมเกิดขึ้นตามโครงการจำนวน ๖ นวัตกรรม คือ

๑) นวัตกรรมส่งเสริมสุขภาพ
๒) นวัตกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการ
๓) นวัตกรรมส่งเสริมสุขภาพจิต
๔) นวัตกรรมส่งเสริมภาษาและรักการอ่าน
๕) นวัตกรรมส่งเสริม IQ/EQ
๖) นวัตกรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

ซึ่งนวัตกรรมสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานด้านส่งเสริมสุขภาพในเด็กปฐมวัย และจัดกิจกรรมแบบบูรณาการองค์ความรู้ทั้งเด็ก ผู้ปกครอง และสามารถนำมาแก้ไขปัญหาเด็กที่สงสัยว่ามีพัฒนาการล่าช้าให้มีพัฒนาการที่สมวัย สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

โครงการนวัตกรรมจะสามารถเป็นต้นแบบในการแก้ไขปัญหาสังคม มีการนำชุมชนมามีส่วนร่วมเป็นแหล่งเรียนรู้ใหม่ เพื่อให้ความรู้และเผยแพร่องค์ความรู้สู่ชุมชนนำปัญหาที่พบมาปรับปรุง แก้ไขให้เกิดประโยชน์ต่อการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันและควบคุมคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้มีสุขภาพที่แข็งแรงสมบูรณ์ตามวัย คอยให้คำปรึกษา ติดตาม ดูแล และอำนวยความสะดวกแก่ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ การปฏิบัติงาน ณ ศูนย์การเรียนรู้ครอบครัวตัว D ปฏิบัติตามวันและเวลาทำการเพื่อให้บริการประชาชน ผู้ปกครองสามารถถ่ายทอดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้สู่พ่อแม่เด็กปฐมวัย ตามคู่มือการจัดกิจกรรมของแต่ละวัยตามความเหมาะสม ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ได้อย่างสมดุล และพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม สามารถปลูกฝังจิตสำนึกในการปฏิบัติโดยสุจริต และการใช้ทักษะชีวิตโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

โครงการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้สู่พ่อแม่เด็กปฐมวัย (ครอบครัวตัว D) เป็นโครงการที่มีศักยภาพที่สามารถปรับเปลี่ยน และขยายผล (Scalability) ไปยังพื้นที่อื่น ดังนี้

๑) เป็นศูนย์เผยแพร่การเรียนรู้ส่งเสริมพัฒนาการและการดูแลสุขภาพเด็กปฐมวัย

๒) เป็นแหล่งศึกษาดูงานเกี่ยวกับงานพัฒนาการและการดูแลสุขภาพจิตให้กับหน่วยงานอื่น/อปท.อื่น

๓) เป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านงานพัฒนาการและการดูแลสุขภาพจิต

๔) เป็นเครือข่ายพัฒนาการระดับพื้นที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านงานพัฒนาการและการดูแลสุขภาพจิต

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางสาววิยะดา ธนะวงศ์ นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
โทร. ๐๘ ๒๐๓๘ ๕๔๘๘

๔๖) เทศบาลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

"ดอยคำพันสี่ร้อยปี ประเพณีเลี้ยงดง สรงน้ำพระธาตุ ถิ่นปราชญ์ล้านนา ภูมิปัญญาท้องถิ่นดินขอ น้ำแม่เหียะหล่อชีวี"

การให้บริการประชาชนในอดีตประชาชนต้องเดินทางมาติดต่อราชการ ณ สำนักงานเทศบาลเมืองแม่เหียะ เช่นเดียวกับการให้บริการของหน่วยงานราชการทั่วไป แต่การให้บริการดังกล่าวเกิดปัญหาความล่าช้า ประชาชนรับบริการได้ไม่รวดเร็ว และประสบปัญหาบ่อยครั้งในการรับบริการสาธารณะจากเทศบาล การเดินทางมาติดต่อราชการยากลำบาก ไม่สะดวก โดยเฉพาะผู้สูงอายุ และคนพิการ หากมีปัญหาสาธารณภัยก็ช่วยเหลือได้ไม่ทันท่วงที

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และสภาพบริบทของพื้นที่ตำบลแม่เหียะที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมเมือง ปัญหาการรับบริการจากเทศบาลเมืองแม่เหียะตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลในด้านต่าง ๆ มีหลากหลายเรื่องราวเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องตามการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร จากบริบทที่เปลี่ยนแปลงและปัญหาด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดการประชุมวางแผนการดำเนินการโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งในส่วนของเทศบาลเมืองแม่เหียะ ผู้นำชุมชน ตัวแทนภาคประชาสังคม ประชาชรในพื้นที่ และหน่วยงานราชการในพื้นที่ตำบลแม่เหียะ โดยเทศบาลเมืองแม่เหียะมีบุคลากรและทีมงานที่มีความสามารถในการออกแบบระบบการให้บริการประชาชนในรูปแบบ Online ผ่านระบบอินเตอร์เน็ต สามารถใช้งานได้ทั้งบนเครื่องคอมพิวเตอร์และบนโทร.ในระบบ IOS และ Android ประชาชนสามารถใช้บริการผ่านระบบศูนย์ความเป็นเลิศ เทสบาลเมืองแม่เหียะในเรื่อง คำร้องทั่วไป เช่น การซ่อมแซมถนน การรับ ส่งผู้ป่วย การร้องเรียนต่าง ๆ การชำระภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง รวมถึงการขออนุญาตก่อสร้างออนไลน์ (พื้นที่ก่อสร้างไม่เกิน ๑๕๐ ตารางเมตร) พร้อมรับอนุญาตก่อสร้างผ่านระบบออนไลน์ ใช้เวลาอนุมัติไม่เกิน ๒ ชั่วโมง และฐานข้อมูลอัจฉริยะ จำนวน ๘๓ ชั้นข้อมูล เพื่อใช้ศึกษาวางแผนการพัฒนาเมืองแม่เหียะในประเด็นการพัฒนาต่าง ๆ

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

คนในชุมชนมีการใช้งานระบบบริการแบบออนไลน์ของเทศบาลเมืองแม่เหียะ เป็นแพทฟอร์มให้บริการกลางของเทศบาล เกิดความเท่าเทียมในการให้บริการอย่างทั่วถึง รวดเร็ว เป็นธรรม และเหมาะสมกับการให้บริการตามรูปแบบการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management : NPM) ตามนโยบายระบบราชการไทยในบริบทไทยแลนด์ ๔.๐

ประชาชนเกิดความตระหนัก มีวินัยในการปฏิบัติตามกฎหมาย ช่วยสอดส่องและรายงานความเดือดร้อนให้เทศบาลเมืองแม่เหียะได้เข้าดำเนินการปรับปรุงแก้ไข หรือส่งเสริมสนับสนุนให้ดียิ่งขึ้น เกิดความรัก ความสามัคคีในชุมชน เห็นประโยชน์สาธารณะมากว่าประโยชน์ส่วนตน

ประชาชนผู้ใช้บริการสามารถใช้บริการได้อย่างทั่วถึง ครอบคลุม เท่าเทียม และซื่อตรง สามารถใช้บริการได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง สามารถร้องเรียน ติชม ให้คำแนะนำในการให้บริการของเทศบาลเมืองแม่เหียะ

การเปิดใช้งานบริการตามโครงการสามารถเป็นช่องทางสื่อสารให้ประชาชนมีจิตอาสา ในการดูแลปัญหาความเดือดร้อนขอชุมชน เช่น ปัญหาน้ำท่วมขัง ขยะตกค้าง ถนนชำรุด เป็นต้น แจ้งให้เทศบาลเมืองแม่เหียะทราบ ผ่านช่องทางออนไลน์ ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนได้ทันที

จากผลการดำเนินโครงการทำให้คนในตำบลแม่เหียะมีความรักในวิถีชีวิตบรรพบุรุษ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาในเด็กและเยาวชน รวมถึงการนำองค์ความรู้บันทึกในฐานข้อมูลของเทศบาลแม่เหียะ เพื่อใช้ประกอบการพัฒนาเมืองแม่เหียะให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในทุกช่วงวัย

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

จากการดำเนินโครงการมีการพัฒนาระบบปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง โดยทีมงานพนักงานเทศบาลเมืองแม่เหียะ ให้สามารถตอบสนองภารกิจการให้บริการแก่ประชาชนทุกกลุ่ม ทุกวัย และการคิดค้นระบบปฏิบัติงานดังกล่าว เทศบาลเมืองแม่เหียะได้จดสิทธิบัตร เพื่อป้องกันการลอกเลียนแบบ และพัฒนาระบบให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานทุกมิติ จึงคาดว่า ระบบปฏิบัติงานออนไลน์ที่ให้บริการแก่ประชาชนจะสามารถตอบสนองการใช้งาน ในด้านการบริการสาธารณะแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด และขยายผลการให้บริการแก่ชุมชนท้องถิ่นอื่น ๆ

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายเกียรติศักดิ์ วีระวงค์

ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม

โทร. ๐๘ ๓๓๒๓ ๑๓๑๓

๔๗) ชุมชนคุณธรรมวัดพระพุทธบาทเขารวก ตำบลวังหลุม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ชุมชนคุณธรรมวัดพระพุทธบาทเขารวก เป็นชุมชนเล็ก ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากสภาพกระแสสังคมในปัจจุบัน ซึ่งมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วซึ่งทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไป มีการสร้างอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน สร้างความสามัคคีในชุมชน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดไปยังเด็กและเยาวชน อนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อชุมชน ผ่านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชน รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสืบสานวัฒนธรรมประเพณีและการผลิตทางด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้ ประชาชนส่วนใหญ่รวมกลุ่มกันเพื่อสร้างอาชีพสร้างรายได้ มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ มีศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรต้นแบบเพื่อการพึ่งพาตนเอง มีแหล่งเรียนรู้ป่าชุมชน

ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ

ชุมชนคุณธรรมวัดพระพุทธบาทเขารวก ได้เล็งเห็นความสำคัญในการสืบสานประเพณี ศาสนา และวัฒนธรรมอันดีงามให้สืบทอดต่อไป เพื่อจารึกประวัติวัดพระพุทธบาทเขารวกให้เป็นเอกลักษณ์ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความศรัทธาและความสามัคคี เพื่อร่วมมือกันพัฒนาภูมิทัศน์วัด และเพื่อเป็นแหล่งจูงใจในการเข้ามาร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยกระบวนการทางคุณธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดศีล ความเป็นปกติ เกิดสมาธิ และสติปัญญาเป็นพื้นฐานความดีของคนในชุมชนที่มีจิตอยู่ในคุณงามความดี

กระบวนการพัฒนาวิถีคุณธรรม

๑) เริ่มจากคนในชุมชนเอง นำเอาทุนความดีที่เราได้ทำนั้น มาเป็นพลังขับเคลื่อน ให้คนในชุมชนได้ปฏิบัติตามหลักของคุณธรรม

๒) ประชาชนมีความเลื่อมใสศรัทธาที่มีมายาวนาน มีกิจกรรมการปฏิบัติธรรม มีความรักความสามัคคีในหมู่คณะอยู่แล้วจึงให้วัดพุทธบาทเขารวกเป็นจุดศูนย์รวม จุดแห่งการเชื่อมโยง ขับเคลื่อนพลังบวรความสามัคคีเพื่อช่วยทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา

๓) การลงมือปฏิบัติ ประชาสัมพันธ์ การเชิญชวน การเข้าร่วมโครงการคุณธรรม

๔) ประเมินผลและความเข้มแข็งของชุมชน โดยการมองดูบริบทของชุมชนว่าได้พัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งและมีความพร้อมในการจัดการตนเองได้ทุก ๆ ด้านไปในทางที่ดีเกิดความสันติสุขด้วยคุณธรรม

ผลลัพธ์แห่งการส่งเสริมปลูกฝังคุณธรรม

๑) พัฒนาเครือข่ายชุมชนคุณธรรมสู่ชุมชนใกล้เคียงในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอและจังหวัด ตามหลักการขับเคลื่อนพลังบวร

๒) เกิดเป็นชุมชนคุณธรรม หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ประจำปี ๒๕๖๐

๓) ก่อให้เกิดแกนนำร่วมคิดร่วมทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อสังคมในด้านต่าง ๆ ปลูกจิตสำนึกให้กับคนในชุมชนได้เข้าร่วมประเพณีที่มีความสำคัญอย่างต่อเนื่อง เพื่อสืบสานประเพณีและอนุรักษ์ประวัติวัดพระพุทธบาทเขารวกให้เป็นเอกลักษณ์ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

วัดและชุมชนได้วางเป้าหมายในการขยายเครือข่ายความดีจากระดับหมู่บ้าน ขยายออกไปอย่างกว้างขวาง โดยอาศัยกลไกของการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมแบบพลังบวร มีการประสานงานระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน อาศัยสามเสาหลักในการขับเคลื่อน มีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน มุ่งมั่นส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมความดีงาม ประกาศเป็นหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เพื่อปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ทุกหมู่บ้าน ทุกครัวเรือน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันขั้นพื้นฐาน เป็นหลักประกันคุณภาพชีวิตเบื้องต้น และเป็นการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนภายใต้กรอบคุณงามความดี ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนาร่วมกัน ดังนี้

๑) สถานที่ปฏิบัติธรรม เพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาธรรมอยู่ในชุมชน

๒) ลานกิจกรรมทางด้านศาสนา ที่เอื้ออำนวยให้ประชาชน นักเรียน หน่วยงานราชการภายในตำบลมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๓) แผนที่จุดแสดงตำแหน่งชัดเจน เพื่อบอกเส้นทางภายในวัดพระพุทธบาทเขารวก สะดวกต่อการเข้ามาเรียนรู้ในวัดพระพุทธบาทเขารวก

๔) ปรับปรุงบูรณะที่กราบพระ ที่นมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัดให้สะอาดมากกว่าเดิม โดยเริ่มจากชุมชนที่มีจิตใจจิตสาธารณะ รู้จักอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม และรู้จักบำเพ็ญประโยชน์ตามสมควรแก่วาระ

๕) ให้ประชาชนในชุมชนน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้ยั่งยืน เพื่อลดรายจ่าย สร้างรายได้ พร้อมทั้งการพึ่งพาตนเองและพึ่งพิงชุมชน

๖) ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ดำรงชีพ เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอดได้อย่างเหมาะสม

๔๘) ชุมชนคุณธรรมวัดโฆษา ตำบลห้วยไร่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

"วัดโฆษาแหล่งรวมใจ ยิ่งใหญ่ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราช
พระบรมสารีริกธาตุศักดิ์สิทธิ์ งามวิจิตรโบสถ์สามชั้น
ลือลั่นประเพณี ตักบาตรเทโว อนุโมทนา
ยกพระเสี่ยงทาย มงคลใจกาย
ไหว้พระไม้เก่า น่ากล่าวขานสิมมหาอุตม์"

ชุมชนคุณธรรมวัดโฆษาโดยทั่วไป ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม มีการช่วยเหลือกัน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่ชาวบ้านได้ปฏิบัติกันมา สภาพบ้านเรือนโดยรวมมีลักษณะเป็นบ้านไม้ นอกจากนั้น คนในชุมชนจะยึดถือประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ได้แก่ ประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ ที่ในแต่ละเดือนจะมีกิจกรรมประเพณีกันทุกเดือน สมาชิกในชุมชนมีความสัมพันธ์เป็นแบบพี่น้อง มีความสนิทสนมกัน รู้จักกันทั้งหมู่บ้าน ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีกันดีในชุมชน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

การพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนต้นแบบ ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน และคนในชุมชน การดำเนินงานต่าง ๆ ภายในชุมชน อาศัยหลักคุณธรรม กติกาข้อตกลงที่ร่วมกันกำหนด จึงจะทำให้การดำเนินงานนั้นประสบความสำเร็จ และให้ความสำคัญในการอนุรักษ์สืบสานประเพณีวัฒนธรรม โดยการจัดแสดงในงานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ นอกจากนั้นยังได้รวบรวมข้อมูลมรดกภูมิปัญญาที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนไว้ได้อย่างสมบูรณ์ มีรายละเอียด ดังนี้

๑) การรวบรวมบันทึกเรื่องเล่าของชุมชน ได้แก่ หนังสือสวดมนต์แปลคำผญ๋า

๒) การรวบรวมบันทึกเรื่องเกี่ยวกับศิลปะการแสดง ได้แก่ การแสดงฟ้อนเสื้อแขบลาน

๓) การรวบรวมบันทึกเกี่ยวกับความรู้ของช่างพื้นบ้าน ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากผ้ามุก

๔) การรวบรรมข้อมูลองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมประเพณีไว้ที่ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชวัดโฆษา

๕) การรวบรวมสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ชุมชนคุณธรรมวัดโฆษา มีการจัดกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรมประเพณีและสังคม โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น วันสำคัญทางศาสนาและงานวันสำคัญของชาติ ชุมชนมีความรักและหวงแหนในถิ่นฐานบ้านเกิด มีความสามัคคีแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การดำเนินงานอาจมีอุปสรรคต่าง ๆ เกิดขึ้น ชุมชนก็สามารถข้ามผ่านอุปสรรคเหล่านั้นได้ โดยผู้นำและคณะกรรมการในชุมชน จะต้องมาประชุม

และแสดงความคิดเห็นร่วมกัน และนำมติที่ได้จากการประชุมมาดำเนินการเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้นที่เกิดขึ้นให้ลุล่วง

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

การขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนด้วยพลังบวรที่ประสบความสำเร็จได้รับการยอมรับจากสังคม เนื่องจากคนในชุมชน มีข้อปฏิบัติหลัก ๓ ประการ คือ ยึดมั่นในหลักศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม โดยมีหลักคุณธรรมร่วมกัน ประกอบด้วย พอเพียง ด้านส่งเสริมการทอผ้าพื้นเมือง มีการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบที่หาได้ในชุมชน วินัย ชุมชนมีความสามัคคีและมีการกำหนดความต้องการร่วมกัน สุจริต ชุมชนมีการตื่นตัว ยึดมั่นในคุณธรรม จิตอาสา ด้านการเรียนรู้ กตัญญูรู้คุณ ชุมชนมีการส่งเสริมการจัดงานประเพณีที่แสดงออกถึงความกตัญญูรู้คุณ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

เป้าหมายที่จะเดินต่อคือการจัดงานเทศกาลประเพณีที่โดดเด่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน มีรายละเอียด ดังนี้

๑) งานประเพณีบุญคูณลาน สืบสานตำนานแม่โพสพ เดือนธันวาคมของทุกปี เป็นการนำข้าวมารวมกัน เมื่อชาวบ้านเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จจากฤดูกาลทำนา มารวมกันทำบุญเพื่อที่จะทำให้ข้าวที่ได้มาเป็นมงคล และเป็นการสร้างนิมิตหมายไว้ว่า ปีนี้ชาวบ้านได้ข้าวมาขนาดนี้ อานิสงส์จากบุญกุศลจะส่งเสริมให้ชาวบ้านทุกคนได้ข้าวมากกว่าเดิมในปีต่อไปหรือการทำบายศรี การทำพิธีสู่ขวัญ พิธีแสดงให้เห็นว่าชาวบ้านหรือชุมชนยึดถือประเพณีอย่างเหนียวแน่น

๒) งานประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ (ตักบาตรดอกไม้สวรรค์วันออกพรรษา) วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ของทุกปี โดยการตักบาตรบนสะพานไม้ ถวายดอกไม้และจัตุปัจจัยบนปะรำพิธีที่เตรียมไว้ เมื่อกลับลงมาจากสะพานไม้ก็ได้ทำบุญตักบาตรข้าวสารอาหารแห้ง

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูถาวรพัชรกิจ เจ้าอาวาสวัดโฆษา

โทร. ๐๘ ๑๗๘๕ ๘๙๑๖

๔๙) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตำหนักธรรม เกิดจากการรวมตัวกันจัดสวัสดิการและการช่วยเหลือผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้านตั้งแต่ปี ๒๕๑๘ ต่อมาในปี ๒๕๕๓ ผู้นำชุมชนมีแนวคิดที่จะจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในพื้นที่ จึงได้ไปศึกษาดูงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลน้ำเกี๋ยน จังหวัดน่าน และได้นำความรู้มาปรับใช้ในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตำหนักธรรม มีการประชาคมหมู่บ้าน ๘ หมู่บ้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างจัดสวัสดิการ ๔ ด้าน ได้แก่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นต้น ให้กับชาวตำบลตำหนักธรรม กองทุนก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๓ มีสมาชิกเริ่มต้น ๒๙๗ คน ปัจจุบันมีสมาชิก ๑,๕๔๙ คน จำนวนเงินสวัสดิการ ๙๔๕,๕๔๕.๔๙ บาท สลากทวีสินมูลค่าทั้งสิ้น ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๓,๔๔๕,๕๔๕.๙๔ บาท การจัดสวัสดิการช่วยเหลือผู้สูงอายุ มีฐานคิด ดังนี้

๑) การใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยการค้นหาและใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่เข้ามาเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดสวัสดิการและการช่วยเหลือผู้สูงอายุในพื้นที่ เช่น กองทุนสัจจะออมทรัพย์ กองทุนเงินล้าน สถาบันการเงิน ชมรมผู้สูงอายุ สภาเด็กและเยาวชน เป็นต้น ตัวผู้สูงอายุเองที่มีความต้องการช่วยเหลือกันเข้ามาเป็นตัวแทน

๒) การบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายในการจัดสวัสดิการและการช่วยเหลือผู้สูงอายุ เพื่อผู้สูงอายุ อาทิ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแพร่ โดยอบต.ทำหน้าที่ประสานงานช่วยเหลือผู้สูงอายุ นำส่งการทำบัตรผู้พิการ ประสานช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในการให้อุปกรณ์ เครื่องมือ หรือแม้กระทั่งเงินทุนประกอบอาชีพแก่ผู้สูงอายุ คนพิการ เป็นต้น

เส้นทางสู่ความสำเร็จการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ “คนตำหนักธรรม”

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตำหนัก มีการจัดสวัสดิการ ๑๐ ประเภท คือ การเกิดของบุตรสมาชิก สมาชิกเจ็บป่วย สมาชิกเสียชีวิต ทุนการศึกษา ทุนประกอบอาชีพ สวัสดิการผู้ด้อยโอกาส สวัสดิการผู้พิการ สวัสดิการผู้สูงอายุ สาธารณะประโยชน์ คณะทำงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำหนักธรรม ให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชนที่นับว่าเป็นอนาคตของชุมชนและประเทศชาติ การที่เด็กและเยาวชนจะมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต มีความเข้มแข็งทางร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสำนึกความเป็นพลเมือง กล้าคิด กล้าแสดงออก สร้างสรรค์ตามวิถีประชาธิปไตย และมีความสุขได้นั้น ต้องอยู่ที่การศึกษา จากการสำรวจข้อมูลของ องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม จปฐ. ทั้งสิ้น ๘ หมู่บ้าน โรงพยาบาลและโรงเรียนในตำบล พบปัญหาของเด็กและเยาวชน ๖๗๓ คน เช่น ครอบครัวยากจน ไม่เรียนหนังสือ ติดยาเสพติด มีภาระการทำงานช่วยเหลือครอบครัว คุณแม่วัยใส เด็กพิเศษ จึงได้ร่วมกับหน่วยงานภาคีร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาหารูปแบบการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก จัดเวทีประชาคมร่วมกับองค์กรชุมชนและภาคีหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเป็นกลไกหนุนเสริมการดำเนินงานเยาวชนกับการศึกษา และได้มีแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชน เช่น

๑) ส่งเสริมพัฒนาให้เด็กและเยาวชนได้เรียนต่อจนถึงปริญญาตรี

๒) พัฒนาศักยภาพ เด็กและเยาวชนให้มีความรู้เรื่องผลกระทบจากยาเสพติด โดยเชื่อมโยงกับหน่วยงาน สภ.หนองม่วงไข่ รพ.สต. อบต. วัด โรงเรียน

๓) เสริมสร้างเยาวชนให้เกิดสำนึกรักบ้านเกิด (จิตอาสา) เพื่อเป็นทุนด้านบุคลากรที่กลับมา ทำงานพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง สู่ชุมชนจัดการตนเอง

๔) ส่งเสริมกิจกรรมให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ จัดเวทีให้กับเยาวชนได้ทำกิจกรรมงานพัฒนาที่เป็นประโยชน์กับตนเองและชุมชนในช่วงปิดภาคเรียนโดย การส่งเสริมอาชีพ เพิ่มรายได้เป็นทุนการศึกษา

๕) ประชาสัมพันธ์การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตำหนักธรรมอย่างกว้างขวาง เช่น การใช้แผ่นพับ ไวนิล อินเตอร์เน็ต

๖) เชื่อมโยงการทำงานและการเรียนรู้กับต่างตำบล ได้แก่ ตำบลหนองม่วงไข่ ตำบลน้ำรัด ตำบลแม่คำมี ตำบลทุ่งแค้ว และตำบลวังหลวงเพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายให้มีความหลากหลาย เช่น เครือข่ายเยาวชน เครือข่ายอาชีพ และเครือข่ายตำบล

"เพชรตำหนัก" เป้าหมายการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลตำหนักธรรม

จากแผนงานนำมาสู่จัดกิจกรรม การเรียนรู้ช่วยหนุนเสริมการพัฒนาที่ต่อเนื่อง เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็น "เพชรตำหนัก" ในทุกด้านดังนี้

- ด้านการสนับสนุนทุนการศึกษาจำนวน ๒๐ ทุน
- ด้านเศรษฐกิจ ฝึกอาชีพทำเบเกอรี่ให้กับเด็กและเยาวชน
- ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การทำระบบการจัดการขยะในชุมชน การพัฒนาชุมชน การปลูกผักปลอดสารพิษ และการรณรงค์ลดการใช้สารเคมีในชุมชน
- ด้านสุขภาพ ได้แก่ การให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพ อบรมเป็นแกนนำสุขภาพ จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ อสม.น้อย และรณรงค์ลดละเลิกเหล้า บุหรี่
- ด้านสังคม ได้แก่ การเรียนรู้เรื่องจิตอาสา การใช้ชีวิตร่วมกับคนในชุมชน

การจัดสวัสดิการหลากหลาย กิจกรรมเยาวชนรักบ้านเกิด แนวทางจัดการตนเองของชุมชน

อาจกล่าวได้ว่าเป็นระบบการดูแลคนภายในชุมชนท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่ง โดยมีการจัดสวัสดิการด้านทุนการศึกษาให้กับสมาชิกตั้งแต่ระดับชั้นประถมจนจบปริญญาตรี เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเตรียมความพร้อมก่อนประถมศึกษาให้กับกลุ่มเด็กเพื่อพัฒนาสติปัญญาและความสามารถขั้นพื้นฐาน กลุ่มเยาวชน นอกจากการศึกษาในโรงเรียนแล้วยังมีกิจกรรมให้ความรู้นอกห้องเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการฝึกอาชีพระยะสั้น กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้นอกชุมชน กิจกรรมส่งเสริมชุมชนในโรงเรียน เช่น การจัดตั้งธนาคารขยะ แปลงผักสวนครัว ส่งเสริมประชาธิปไตย และกิจกรรมสนับสนุนเยาวชนรักบ้านเกิด ทำให้เด็กและเยาวชนกลับมาช่วย ดูแลชุมชน แบบเพื่อนช่วยเพื่อน พี่สอนน้อง และช่วยงานต่าง ๆ ในตำบล เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน ตระหนักรู้และพัฒนาตำบลในแนวทางการจัดการตนเองชุมชน เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี คนตำหนักธรรมให้ยั่งยืนต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางวิยะดา เขื่อนแปด ผู้ประสานงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตำหนักธรรม

โทร. ๐๙ ๓๑๔๐ ๙๒๘๔

๕๐) ชุมชนคุณธรรมวัดนาไม้แดง ตำนายาง อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

"เรียบง่าย ประหยัด ประโยชน์"

ชุมชนคุณธรรมวัดนาไม้แดงนั้น พระปลัดทนงศักดิ์ ปญฺญาพหุโล เจ้าอาวาสวัดนาไม้แดงได้เล็งเห็นว่าถนนในช่วงอำเภอสบปราบมีอุบัติเหตุ และมีเหตุการณ์ทางสาธารณภัยบ่อยครั้ง จึงมีการจัดตั้งอาสาสมัครกู้ภัยอำเภอสบปราบขึ้น เมื่อมีการดำเนินงานได้ระยะหนึ่งพบว่า เมื่อมีเหตุเกิดขึ้นมักมีผู้เสียชีวิต บางรายมีฐานะยากจน หรือไม่มีญาติ รวมถึงเมื่อประชาชนในชุมชนวัดนาไม้แดง และชุมชนอื่น ๆ ในอำเภอสบปราบเสียชีวิต แต่มีฐานะค่อนข้างลำบาก จึงได้มีการจัดตั้ง "กองทุนโลงศพ" ขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน และมีพัฒนาการต่อยอดงานจิตอาสาต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือสังคม ไม่เพียงแค่ในชุมชนวัดนาไม้แดง แต่ได้ขยายไปทั้งอำเภอสบปราบ อำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดลำปาง ตลอดจนจังหวัดใกล้เคียง และมีการดำเนินงานมาจนถึงปัจจุบัน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมวัดนาไม้แดง ได้เป็น ชุมชนคุณธรรมต้นแบบประจำอำเภอสบปราบ โดยขับเคลื่อนรูปแบบการทำงาน ที่เรียกว่า พลังบวร ทำงานร่วมกับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำปาง และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องในอำเภอสบปราบ ในปี ๒๕๕๗ มีการจัดตั้งอาสาสมัครกู้ภัยประจำอำเภอ ชื่อสมาคมกู้ภัยลำปางจุดสบปราบ เพื่อช่วยเหลือประชาชนยามเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุฉุกเฉิน ต่อมาในปี ๒๕๖๐ จัดตั้งกองทุนโลงศพวัดนาไม้แดง เพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้เสียชีวิตทั้งในตำบล ต่างตำบล ต่างอำเภอ ต่างจังหวัด โดยทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย กองทุนโลงศพวัดนาไม้แดง นอกจากนั้นแล้วในปีต่อ ๆ มาได้มีการจัดตั้งโครงการต่าง ๆ ขึ้น ประกอบด้วยโครงการสร้างบ้านพอเพียง ให้กับครอบครัวผู้ยากไร้ โครงการปันน้ำใจได้จัดซื้อผ้าอ้อมช่วยเหลือผู้ป่วยติดเตียงทั้งในอำเภอ ต่างอำเภอ และในจังหวัดใกล้เคียง จัดตั้งกลุ่มผู้สูงอายุจิตอาสาดอกไม้จันทน์ชุมชนคุณธรรมวัดนาไม้แดง จะเห็นได้ว่าชุมชนคุณธรรมวัดนาไม้แดง โดยการนำของพระปลัดทนงศักดิ์ ปญฺญาพหุโล เจ้าอาวาส ได้ดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือประชาชน และมีการสนับสนุนหน่วยงานต่าง ๆ ทำสวนครัวนำสุขพอเพียง นำพืชผักที่ปลูกกลับมาจัดตั้ง โรงทาน สู่ประชาชน เกิดความร่วมมือในการทำงานแล้วประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ในระยะแรกนั้นไม่ได้รับความร่วมมือของคนในชุมชนที่ยังไม่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งโครงการต่าง ๆ และมองว่าการทำกิจกรรมบางอย่างไม่เหมาะสม หรือการเกิดขึ้นของกองทุนโลงศพวัดนาไม้แดง ที่มีการนำโลงศพเปล่ามาตั้งไว้ในวัดชาวบ้านมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่เป็นมงคล จนทำให้ระยะเวลาหนึ่งหลังการเกิดขึ้นของกองทุนชาวบ้านไม่เข้าวัดทำบุญ นอกจากนี้ ยังมีความท้าทายกับการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ประสงค์เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน บางครั้งมีความขัดแย้งกับแนวทางการทำงานของชุมชน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ชุมชนคุณธรรมวัดนาไม้แดง ได้มีการดำเนินงานจนประสบผลสำเร็จ มีผลงานที่สำคัญ และเกิดขึ้นเป็นเชิงประจักษ์ ส่งผลให้ประชาชนชาวบ้านนาไม้แดงเกิดจิตสำนึกในการทำงานด้านจิตอาสา โดยสะท้อนจากการที่มีอาสาสมัครมาทำงานกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ร่วมกับชุมชน ไม่ว่าจะเป็นอาสาสมัครกู้ภัย อาสาสมัครสงเคราะห์ผู้ป่วยติดเตียง เป็นต้น จากการดำเนินงานต่าง ๆ ส่งผลให้ชุมชนมีความสงบสุข ชาวบ้านในพื้นที่ร่วมมือกันมากขึ้น เกิดความสามัคคีขึ้นในพื้นที่ เกิดการร่วมมือกันของทุกผู้ทุกวัยในการทำงาน นอกจากนี้ การดำเนินงานของชุมชนยังช่วยให้เกิดความเมตตากรุณาเกิดขึ้นในจิตใจของสมาชิกในชุมชน สะท้อนคุณธรรมในเรื่อง“จิตอาสา” ทำให้มีใจช่วยเหลือผู้ประสบเหตุหรือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ เป็นการส่งเสริมคุณธรรมด้านการมีเมตตาอีกประการหนึ่ง

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนคุณธรรมวัดนาไม้แดงได้กำหนดการดำเนินงาน ดังนี้

๑) สนับสนุนเยาวชนในการทำงานด้านจิตอาสาของชุมชนในทุกด้าน

๒) ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรม อาชีพ รายได้ให้กับเยาวชนและจิตอาสาที่ร่วมทำงานให้กับชุมชน

๓) สร้างจิตอาสารุ่นใหม่

๔) พัฒนาทีมงานเก่า และสร้างทีมงานใหม่ให้มีความเข้มแข็ง

๕) วางแผนและเป้าหมายการดำเนินงานในระยะยาว

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระปลัดทนงศักดิ์ ปญฺญาพหุโล เจ้าอาวาสวัดนาไม้แดง
โทร. ๐๙ ๘๗๔๙ ๓๙๖๘

๕๑) เทศบาลตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

"ตำบลศรีเตี้ย ตำบลบูรณาการ
เราไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง"

ในอดีตเด็กและเยาวชนในตำบลศรีเตี้ยได้มีการรวมกลุ่มการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในด้านจิตอาสา ด้านกีฬาและนันทนาการต่าง ๆ ในลักษณะของหมู่บ้าน ใครหมู่บ้านมัน ขาดการรวมกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรม ต่างคนต่างทำไปตามลักษณะกิจกรรมที่สนใจของแต่ละหมู่บ้าน โดยมีเยาวชนหมู่บ้านหล่ายแก้วเป็นเยาวชนต้นแบบให้กับหมู่บ้านอื่น ๆ

เทศบาลตำบลศรีเตี้ยได้เห็นถึงความตั้งใจ ความเสียสละความรักในชุมชนและการมีจิตอาสาของเด็กและเยาวชน จึงได้จัดให้มีการรวมกลุ่มเยาวชนในทุกหมู่บ้านมาเป็นเยาวชนตำบลศรีเตี้ย ในการทำกิจกรรม โดยเริ่มจากการเข้าร่วม "โครงการคนไทยใจอาสา"(เครือข่ายชุมชนร่วมเดินรณรงค์ต้านยาเสพติด เฉลิมพระเกียรติ ๕ ธันวามหาราช)ทำให้เด็กและเยาวชนในตำบลเริ่มได้เข้ามารวมกลุ่มกันทำกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อชุมชน เด็กและเยาวชนที่มี "แวว"ภาวะผู้นำตามธรรมชาติ เทศบาลตำบลศรีเตี้ยซึ่งได้เห็นการทำกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมของเด็กและเยาวชนตำบลศรีเตี้ยมาอย่างต่อเนื่อง จึงสนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานของสภาเด็กในระดับตำบลมาอย่างต่อเนื่อง

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

เทศบาลตำบลศรีเตี้ย โดยคณะผู้บริหารฯ ได้มองการณ์ไกล มองอนาคตการพัฒนาชุมชนของท้องถิ่นให้ประสบผลสำเร็จจะต้องทำและมีการเตรียมความพร้อมผ่านเด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่ จึงดึงให้เด็กและเยาวชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม มีบทบาทในทุกด้าน เปิดโอกาสให้มีการพัฒนาศักยภาพในการดำเนินงานในรูปแบบของโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็กและเยาวชนร่วมกันคิดค้นขึ้นมา และได้ร่วมมือกับเด็กและเยาวชนพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นให้เกิดขึ้น ตระเตรียมสถานที่ พื้นที่สร้างสรรค์ งบประมาณเพื่อสนับสนุนให้สภาเด็กและเยาวชนตำบลศรีเตี้ยฝึกฝนตนเองให้เป็นต้นกล้าจิตอาสาพัฒนาชุมชนมาอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม การจัดทำกิจกรรมโครงการต่าง ๆ มุ่งเน้นการพัฒนาจิตอาสาในเด็กและเยาวชนเน้นการมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่าย เพื่อสร้างให้เกิดแรงบันดาลใจ ความภาคภูมิใจ ความรักท้องถิ่นรักบ้านเกิดของตนเอง ในการสนับสนุนการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนของเทศบาลตำบลศรีเตี้ย โดยร่วมกันพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ร่วมกับสภาเด็กและเยาวชนตำบลศรีเตี้ย (องค์กรสาธารณประโยชน์) และองค์กรภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีการหนุนเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานทั้งในด้านงบประมาณ ด้านความรู้ ด้านสถานที่ ด้านการพัฒนาศักยภาพต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เข้มแข็งและยั่งยืน

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ในส่วนของความท้าทายและอุปสรรคนั้นคือเวลา การทำงานกับจิตอาสาที่เป็นเด็กและเยาวชนต้องไม่รบกวนเวลาเรียนปกติ ต้องมีเวลาเรียนครบตามที่โรงเรียนกำหนด ดังนั้นกิจกรรมที่ต้องร่วมกับเด็กและเยาวชนต้องรอวันหยุดเสาร์หรืออาทิตย์เท่านั้น รวมถึงผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนบางรายไม่เข้าใจการทำงานจิตอาสาของเยาวชน เนื่องจากไม่เคยได้ทำงานด้านจิตอาสา เพราะต้องออกไปทำงานหาเช้ากินค่ำ อยากให้ลูกตั้งใจเรียนและมีผลการเรียนที่ดีมากกว่า ฉะนั้นคณะทำงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องเข้าไปพูดคุย ให้เหตุผล สร้างความเข้าใจ โดยให้คำแนะนำและให้ความเชื่อมั่นในทุกด้านรวมถึงความปลอดภัยในการที่เด็กและเยาวชนลงพื้นที่ทำกิจกรรม

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

เกิดกระบวนการสร้างความมีวินัยของตัวบุคคล ให้กับเด็กและเยาวชนและเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนในพื้นที่ตำบลศรีเตี้ยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งได้รับมาจากการดำเนินการถอดบทเรียนในกิจกรรมจิตอาสา

คนในชุมชนตำบลศรีเตี้ย มีจิตอาสาสาธารณะเพิ่มมากขึ้นอันเป็นผลที่ได้กระทำกิจกรรมอาสาต่าง ๆ ร่วมกับเด็กและเยาวชน

เทศบาลตำบลศรีเตี้ยสนับสนุนจัดตั้งศูนย์ประสานงานด้านสภาเด็กและเยาวชนในระดับตำบล ร่วมกับองค์กรเครือข่ายและองค์กรสภาเด็ก โดยจัดตั้งเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างองค์ความรู้ มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปยังหน่วยงานต่าง ๆ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

การวางแนวทางในการดำเนินการให้มีความต่อเนื่องโดยในปี ๒๕๖๔ ได้มีแผนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการนักสังคมสงเคราะห์น้อยสู่การเป็นนักกู้ชีพฉุกเฉิน เพื่อฝึกให้เยาวชนสามารถช่วยเหลือผู้ป่วยฉุกเฉินให้พ้นจากวิกฤตได้ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายจิตอาสาในชุมชน กับคนทุกช่วงวัยให้มีส่วนร่วมในการดูแลชุมชนและสังคมโดยการดูแลและช่วยเหลือผู้สูงอายุและคนพิการให้เข้าถึงสวัสดิการ ให้ได้รับบริการข้อมูลข่าวสารและบริการสวัสดิการสังคมหรือได้รับความช่วยเหลืออื่นใดตามสิทธิ์ที่พึงมีพึงได้

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางอภิวันท์ คำสวัสดิ์ หัวหน้าฝ่ายสังคมสงเคราะห์
โทร. ๐ ๕๓๕๒ ๘๖๕๐ - ๑ ต่อ ๒๐

ต้นแบบคุณธรรม : กตัญญู

๕๒) เทศบาลตำบลวังทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

"ตลาด ๑๒๐ ปี วิถีชาววัง"

เนื่องด้วยบริเวณชุมชนตลาดชุมชนหน้าวัดวังทองวรารามและชุมชนริมน้ำวังทอง เป็นชุมชนเก่าที่มีเอกลักษณ์ของตลาดตามวิถีชุมชนดั้งเดิม เทศบาลตำบลวังทองจึงเห็นว่าชุมชนแห่งนี้น่าจะมีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และส่งเสริมให้เป็นย่านตลาดการค้าที่คงไว้ซึ่งคุณค่าวิถีชีวิตดั้งเดิม โดยอนุรักษ์ความเป็นวัฒนธรรมไทยเรือนไม้ตามแนวสถาปัตยกรรมเดิมโดยเชื่อมโยงความเป็นวิถีไทย ตลอดจนฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นกำเนิดของบรรพบุรุษสู่เยาวชนรุ่นใหม่ของอำเภอ วังทอง ได้จัดทำโครงการพัฒนาตลาดร้อยยี่สิบปีขึ้นเพื่อสร้างเครือข่ายชุมชนหน้าวัด ชุมชนตลาด เป็นย่านการค้าที่คงไว้ซึ่งคุณค่าวิถีชีวิตดังเดิม มีการส่งเสริมการค้าในตลาดที่มีการรับรองมาตรฐานของกรมอนามัย

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

ขั้นตอนการปฏิบัติหรือการพัฒนา

๑) มีการร่วมเวทีประชาคมกับชุมชนตลาด ชุมชนหน้าวัดวังทองและชุมชนริมน้ำวังทอง

๒) ได้มติคัดเลือกคณะกรรมการตลาด ๑๒๐ ปี วิถีชาววัง เพื่อจัดทำโครงการเสนอ

๓) มีการสำรวจขอมูลวิจัยชุมชนเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนและของดีในชุมชน

๔) เสนอโครงการเพื่อขอรับการอนุมัติ

๕) ดำเนินการจัดกิจกรรม

๕.๑ จัดกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชุมชนให้เป็นจุดเด่นในการค้าการขาย โดย เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน

๕.๒ จัดทำสื่อสร้างเอกลักษณ์ของตลาดย่านชุมชนเก่าที่มีคุณค่า เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจพร้อมทั้งพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม

๕.๓ จัดอบรมความรู้ศิลปวัฒนธรรม และพัฒนาคุณภาพอาหารให้กับผู้ประกอบการ

๕.๔ ศึกษาดูงาน การจัดตลาดเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม

๕.๕ จัดทำแผนที่ตลาด ๑๒๐ ปี วิถีชาววัง

๕.๖ จัดทำศูนย์ข้อมูลของตลาด ๑๒๐ ปี วิถีชาววัง

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ในส่วนของความท้าทาย อุปสรรคที่พบนั้นคือประชาชนในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือในระยะแรก เนื่องจากยังไม่เข้าใจถึงขั้นตอน การพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ เทศบาลตำบลวังทองจึงได้ให้ความรู้และได้จัดทำเวทีประชาคมร่วมกับชุมชนเพื่อรับฟังปัญหาและร่วมหาทางแก้ไขปัญหา

ในพื้นที่หลายครั้ง โดยมีความเห็น มติว่าการเริ่มต้นที่จะพัฒนาให้ประชาชนในพื้นที่มีความสุข และสร้างรายได้ให้กับประชาชนในชุมชนต้องทำอย่างไร จนนำไปสู่ความเข้าใจและการให้ความร่วมมือตามลำดับ

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ประชาชนในชุมชน มีความเป็นอยู่ที่พอดี มีการแบ่งปันพื้นที่ทำกินโดย เปิดให้แม่ค้าพ่อค้าจากตำบลอื่นสามารถมาขายของในพื้นที่ได้ คนในชุมชนนั้นมีความรัก หวงแหน สิ่งแวดล้อมในพื้นที่และเห็น คุณค่าของทรัพยากรและต้นกำเนิดของบรรพบุรุษมากขึ้นมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการดูแล ทรัพยากรธรรมชาติบริเวณตลาด ๑๒๐ ปี

นอกจากนั้นยังได้เป็นที่ยอมรับในการจัดให้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยว โดยมีกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่หรือสื่อมวลชนต่าง ๆ ที่ได้มาเที่ยวและนำภาพความประทับใจลงโซเชียล ทำให้หน่วยงานอื่นหรือประชาชนที่อยู่นอกพื้นที่หรือเขตอื่นได้เห็นความเป็นวัฒนธรรมของชุมชน จึงขยายผลไปสู่การที่หน่วยงานการท่องเที่ยวระดับจังหวัดและระดับอำเภอประสานงานมายังเทศบาลตำบลวังทองและ คณะกรรมการตลาด ๑๒๐ ปี เพื่อเชื่อมโยงให้เป็นเส้นทางการท่องเที่ยวระดับจังหวัด

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

เทศบาลตำบลวังทอง คณะกรรมการตลาด ๑๒๐ ปี และประชาชนในพื้นที่มีการพัฒนาให้ เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวตามวิถีชุมชนดั้งเดิม โดยการบูรณาการร่วมกับองค์การ บริหารส่วนจังหวัดและอำเภอวังทองเพื่อเชื่อมโยงให้เป็นเส้นทางการท่องเที่ยวระดับจังหวัดโดยการอนุรักษ์ ความเป็นวัฒนธรรมไทยเรือนไม้ตามแนวสถาปัตยกรรมที่เป็นต้นกำเนิดของบรรพบุรุษต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่
นางสาวศุภกร ใจทัน
นักบริหารงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
โทร. ๐๖ ๒๖๕๑ ๖๕๔๒

๕๓) ชุมชนคุณธรรมวัดสูงเม่น ตำบลสูงเม่น อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

"เมืองคัมภีร์ใบลาน ถิ่นกำเนิดครูบามหาเถร
สืบสานประเพณีตากธัมม์
พิพิธภัณฑ์คัมภีร์ใบลานล้านนา
ปวงประชาเป็นสุขด้วยกระบวนการพลังบวร"

ชุมชนคุณธรรมวัดสูงเม่น เป็นชุมชนที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นเรื่องเมืองคัมภีร์ธัมม์โบราณ โดยพระมหาเถระนักปราชญ์ของล้านนา คือ หลวงปู่ครูบากัญจนอรัญวาสีมหาเถร ปฐมสังฆ ครูบาแห่งล้านนา เป็นผู้สร้างและรวบรวมคัมภีร์ใบลานล้านนา ภายในวัดมีสถาปัตยกรรมที่แฝงด้วยคติธรรมล้านนามากมาย ชุมชนมีประเพณีที่สำคัญ ซึ่งเป็นประเพณีที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์คัมภีร์ธรรมใบลาน คือ ประเพณีตากธัมม์ เป็นประเพณีที่มีแห่งเดียวในโลก

เพื่อเป็นการสานต่อเจตนารมณ์ของหลวงปู่ครูบากัญจนอรัญวาสีมหาเถร ชุมชนจึงได้ร่วมกันอนุรักษ์ประเพณีพร้อมดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในชุมชน โดยใช้รูปแบบการพัฒนาชุมชนด้วยกระบวนการอนุรักษ์คัมภีร์ใบลาน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมวัดสูงเม่นมีการถอดบทเรียน "สูงเม่นโมเดล" รูปแบบและแนวทางการบูรณาการองค์ความรู้เรื่องคัมภีร์ใบลานกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดสูงเม่น โดยพระครูวิบูลสรภัญ ตำแหน่งรองเจ้าอาวาสวัดสูงเม่น และผู้อำนวยการสถาบันอนุรักษ์คัมภีร์ใบลานวัดสูงเม่น และนายอภิลักษณ์ เกษมผลกูล ประธานศูนย์สยามทรรศน์ศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ในหัวข้อ

๑) ภูมิหลังของวัดสูงเม่น

๒) พลังแห่งศรัทธา จุดเริ่มต้นการพัฒนาวัดสูงเม่นสู่การท่องเที่ยวเชิงศาสนา

๓) คัมภีร์ธัมม์โบราณ การบูรณาการความรู้ทางศาสนากับการท่องเที่ยววัดสูงเม่น

"พลังแห่งศรัทธา" จึงเป็นจุดเริ่มต้นการพัฒนาวัดสูงเม่นสู่การท่องเที่ยวเชิงศาสนาโดยปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านกระบวนการอนุรักษ์คัมภีร์ใบลาน โดยใช้หลักในการพัฒนาชุมชนประกอบด้วย

ศรัทธา การสร้างความศรัทธาให้คนในชุมชนหันมาสนใจในวัด

ศีล จัดตั้งสถาบันอนุรักษ์คัมภีร์ใบลานวัดสูงเม่น

สมาธิ กำหนดประเพณีธัมม์ ๑๒ เดือน เพื่อให้คนในชุมชนได้ร่วมงานบุญ

ปัญญา การนำองค์ความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมมาสรุปและจัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

เมตตา ถ่ายทอดองค์ความรู้ สู่ชุมชน และสาธารณะชนในรูปแบบต่าง ๆ

คัมภีร์ธัมม์โบราณ การบูรณาการความรู้ทางศาสนากับการจัดการท่องเที่ยววัดสูงเม่น ซึ่งการบูรณาการเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวของวัดสูงเม่นนี้แบ่งออกได้เป็น ๒ ลักษณะคือ กิจกรรมของนักท่องเที่ยวโดยทั่วไป และ กิจกรรมพิเศษประจำเดือน หรือปฏิทินท่องเที่ยวธัมม์ ๑๒ เดือน อาทิ เดือนมกราคม ประเพณีตากธัมม์ ตานข้าวใหม่ หิงไฟพระเจ้า กุมภาพันธ์ ประเพณีไหว้ครูธัมม์ เดือนมีนาคม ประเพณีถวายน้ำดื่มลานธัมม์ เดือนเมษายน ประเพณีบวชธัมม์ เฉลิมพระเกียรติ เป็นต้น

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

แนวคิดในการนำคัมภีร์ออกมาจากหอธัมม์ให้คนได้เห็นและสัมผัสเป็นเรื่องของความเชื่อว่าจะไม่เป็นมงคล ซึ่งได้มีการพิสูจน์ภายหลังว่าไม่เป็นความจริง การนำคัมภีร์ออกมาตรวจเช็คความเสียหายจากการจัดเก็บจึงเป็นเรื่องที่ดี และยังทำให้ชาวบ้านได้เห็นและสัมผัสคำสั่งสอนผ่านคัมภีร์โบราณนี้ ทำให้เข้าใจถิ่นที่มาของบรรพบุรุษเดียวกัน ส่งผลให้เกิดความรัก ความสามัคคีในชุมชน และได้สร้างความร่วมมือในการทำกิจกรรม

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ชุมชนคุณธรรมวัดสูงเม่น คัมภีร์ธัมม์โบราณเป็นศูนย์การเรียนรู้ซึ่งมีคัมภีร์ใบลานมากที่สุด ได้ออกแบบการพัฒนาชุมชน ผ่านกระบวนการอนุรักษ์คัมภีร์ใบลานตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นชุมชนที่พึ่งตนเองได้ด้วยพลังบวร สมาชิกในชุมชนมีความ พอเพียง ดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนลดลง มีความรักสามัคคีร่วมกันสืบสาน งานบุญและปฏิบัติตามประเพณีด้านศาสนา ความเชื่อและประเพณี ชื่อว่า ธัมม์ประเพณี ๑๒ เดือน เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของประเทศไทย

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

เป้าหมายสำคัญสูงสุด คือ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้การอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาด้านคัมภีร์ธัมม์ใบลานให้เป็นระบบเป็นต้นแบบ ด้วยกระบวนการวัฒนธรรมและเทคโนโลยี ตามรอยธัมม์หลวงปู่ครูบามหาเถร และมีการเผยแพร่ อบรม ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ถูกต้อง จากคัมภีร์ใบลาน และจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อประโยชน์แก่คนในชุมชนวัดสูงเม่นสืบไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูวิบูลสรภัญ, ดร.
ผู้อำนวยการสถาบันอนุรักษ์คัมภีร์ใบลานวัดสูงเม่น
รองเจ้าอาวาสวัดสูงเม่น
โทร. ๐๖ ๑๖๓๔ ๗๙๖๒

๕๔) เทศบาลตำบลเสริมงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง

"เสริมเฮียน ชุมชนสร้างบ้าน ท้องถิ่นสร้างเมือง"

จากสถานการณ์ของผู้สูงอายุและคนพิการในพื้นที่มีผู้สูงอายุ เพิ่มขึ้นทุกปี เทศบาลตำบลเสริมงามจึงตระหนักถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางในการรับมือสังคมผู้สูงอายุที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จึงให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ จึงได้สร้างระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุและคนพิการ จึงได้เกิดโครงการปรับสภาพบ้านผู้สูงอายุคนพิการโดยชุมชนท้องถิ่น "เสริมเฮียน-ชุมชนสร้างบ้านท้องถิ่นสร้างเมือง"

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

นโยบายของผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ทีมงาน"เสริมพัฒน์"เป็นการบูรณาการร่วมกันทั้งหน่วยงานภายในภายนอก ท้องถิ่น ในการปรับสภาพบ้าน การสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งการสนับสนุนงบประมาณจากเครือข่าย เช่น มูลนิธิพิทักษ์ดวงตาลำปาง พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลำปาง สถาบันการศึกษา เช่นมหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มูลนิธินวัตกรรมทางสังคมฯ เริ่มแรกมีการลองผิดลองถูกในการประเมินและออกแบบการปรับสภาพบ้านให้คนพิการ ผู้สูงอายุ โดยออกแบบตามบริบทของชุมชน มีการพัฒนารูปแบบการปรับสภาพบ้านโดยเน้นผู้ใช้เป็นหลักในการปรับ ซึ่งในการประเมินออกแบบนั้นจะมีนักกายภาพบำบัดจากโรงพยาบาลเสริมงาม ช่างเทศบาล ช่างจิตอาสาร่วมด้วย จนมีการถอดบทเรียนได้หลักสูตร "ชุมชนสร้างบ้านท้องถิ่นสร้างเมือง" ๓,๖,๑๒ ชั่วโมงของการเรียนรู้การปรับสภาพบ้านโดยชุมชนท้องถิ่น โดยได้มีการปรับสภาพบ้านจำนวน ๕๓ หลัง ๕๓ รูปแบบตามความเหมาะสมของผู้ใช้งาน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้ต้นทุนพื้นที่เป็นที่ตั้ง และในการปรับสภาพบ้านที่เน้นให้เกิดความคุ้มค่าของผู้ใช้ และใช้ได้กับทุกคนในบ้าน เกิดความปลอดภัยสำหรับผู้ใช้ผู้อยู่อาศัย และใช้วัสดุในท้องถิ่นที่สามารถทดแทนวัสดุที่มีราคาสูง ลดค่าใช้จ่ายในด้านงบประมาณได้

การปรับสภาพบ้านที่มีงบประมาณที่จำกัด ดังนั้นการดำเนินงานโดยหลักแล้วเป็นการดำเนินงานแบบจิตอาสา ที่ไม่มีค่าจ้าง ค่าตอบแทน และการสร้างความร่วมมือทั้งในองค์กร ท้องที่ แกนนำชุมชน ใช้ใจในการดำเนินงานและหนุนเสริมการทำงานด้วยวิชาชีพของคณะทำงาน ที่ช่วยเหลือการทำงานร่วมกัน พึ่งพาอาศัยแบบพี่แบบน้องแบบครอบครัว

สิ่งหนึ่งที่ทางผู้บริหาร คณะทำงานได้นำเป็นแนวทางการทำงานคือ “จงบอกตนเองว่าอย่าลืมว่าเราเป็นลูกหลานของบ้านเมืองนี้ อย่าเลือกปฏิบัติ ใช้ใจในการทำงาน ถึงมันจะลำบาก ถ้างานเราสำเร็จแล้วมันเป็นสิ่งที่ภาคภูมิใจ เราจะรู้ได้ตนเอง” และสิ่งที่แสดงให้เราเห็นได้ชัดเจนจากการทำงานคือ ช่างจิตอาสาที่เข้ามาร่วมทำงานปรับสภาพบ้าน คือเป็นคนในครอบครัวที่เราได้เข้าไปปรับสภาพบ้านให้เขาได้เห็นคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งผู้พิการ ผู้สูงอายุและผู้ดูแลในครอบครัวหลังจากได้รับการปรับสภาพบ้าน และสิ่งนี้คือจุดเริ่มต้นของช่างจิตอาสา ทีมเสริมพัฒน์ ของพื้นที่เทศบาลตำบลเสริมงาม

ประชาชนสมาชิกในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นหลังจากได้รับการปรับสภาพบ้าน ผู้สูงอายุ คนพิการสามารถช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น ลดภาวะความเครียดทั้งผู้สูงอายุ คนพิการคนในครอบครัวและผู้ดูแลสามารถออกไปทำงานนอกบ้านได้ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม พึ่งพาอาศัยกันแบบพี่แบบน้อง คนในชุมชนมีจิตอาสา ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมตรวจสอบ เป็นภาคีเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพื้นที่เทศบาลตำบลเสริมงาม และอำเภอเสริมงาม

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

เป็นศูนย์เรียนรู้การปรับสภาพบ้านโดยชุมชนท้องถิ่น เป็นศูนย์ซ่อมบำรุงกายอุปกรณ์และ พัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เอื้อต่อผู้สูงอายุและคนพิการ รวมทั้งให้บริการยืมอุปกรณ์สำหรับผู้สูงอายุ คนพิการ เกิดหมู่บ้านต้นแบบการปรับสภาพบ้านเพื่อเป็นพื้นที่ในการศึกษาดูงาน มีทีมช่างชุมชนในพื้นที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งขยายผลการทำงานไปสู่ อปท.ในพื้นที่อำเภอเสริมงาม งามให้สามารถออกแบบการปรับสภาพบ้านให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางสุดถนอม ลำปน นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ
โทร. ๐๙ ๓๔๖๕ ๕๕๔๖

๕๕) องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำไคร้ อำเภอปาด จังหวัดอุตรดิตถ์

"โรงเรียน มเหสักข์วัยใส"

ชมรมผู้สูงอายุตำบลน้ำไคร้เป็นผู้สืบสานถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน เป็นศูนย์กลางในการประสานงานและเชื่อมต่อองค์กรต่าง ๆ ต่อมาในปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำไคร้ได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพตำบลน้ำไคร้ และเปิดให้บริการด้านกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมผู้สูงอายุตั้งแต่ ปี ๒๕๕๘ เป็นต้นมา และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้ง ๔ มิติ (มิติสุขภาพ มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติสิ่งแวดล้อม)

ในปี ๒๕๖๐ กลุ่มผู้สูงอายุที่มีโอกาสร่วมกิจกรรมกับศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพตำบลน้ำไคร้ได้เสนอแนวคิดว่าตำบลน้ำไคร้ควรมีโรงเรียนผู้สูงอายุฯ เพื่อให้กลุ่มผู้สูงอายุได้มีโอกาสเรียนรู้ แลกเปลี่ยนแนวคิด หรือทำกิจกรรม ค้นหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ระหว่างกัน เพิ่มศักยภาพให้เป็นบุคคลที่ทรงคุณค่า เป็นปราชญ์ชุมชน เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นทั้งผู้รับและผู้ให้ และถ่ายทอด จึงได้จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในนาม "โรงเรียน มเหสักข์วัยใส" เมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เส้นสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลน้ำไคร้ "โรงเรียน มเหสักข์วัยใส" เป็นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุ ทั้งการเรียนรู้สิ่งใหม่ที่ผู้สูงอายุไม่เคยได้รับรู้ และกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้สูงอายุด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับลูกหลาน พร้อมสอดแทรกวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้านและคุณธรรมความเป็นมาของชุมชน เช่น การถ่ายทอดประเพณีข้าวพันก้อน ถ่ายทอดประเพณีแห่ปราสาทผึ้ง การถ่ายทอดวัฒนธรรมการทอผ้า โดยการนำวัสดุอุปกรณ์เครื่องทอผ้านำมาถ่ายทอด ณ โรงเรียนผู้สูงอายุ "โรงเรียนมเหสักข์วัยใส" ให้ลูกหลานได้เรียนรู้ และเกิดการอนุรักษ์และหวงแหนภูมิปัญญาท้องถิ่น

ปัจจุบันโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลน้ำไคร้ "โรงเรียนมเหสักข์วัยใส" ได้รวบรวมวัสดุอุปกรณ์การทอผ้า และอุปกรณ์อื่น ๆ เพื่อให้ลูกหลานหรือบุคคลที่สนใจ ได้มีโอกาสเรียนรู้โดยผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นนักเรียนผู้สูงอายุ ในการถ่ายทอดวิถีชีวิตชุมชน และ "โรงเรียนมเหสักข์วัยใส" ร่วมขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ในระบบ กศน. เพื่อสอดแทรกการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ด้านวัฒนธรรม คุณธรรม จริยธรรม สร้างมิติแห่งการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนต่างวัย

ผลลัพธ์ลัพธ์แห่งความสำเร็จ

การที่ผู้สูงอายุต้องเข้ารับการเรียนการสอนใน "โรงเรียนมเหสักข์วัยใส" ทำให้มีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น รวมถึงบุคคลในครอบครัวที่มีส่วนสนับสนุนทางอ้อม เกิดกระบวนการสร้างความอบอุ่นในครอบครัว สร้างความห่วงใย สร้างจิตสำนึกที่ดีระหว่างคนในครอบครัว เกิดคุณธรรมจริยธรรมที่ดี

เมื่อผู้สูงอายุเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้เพื่อชีวิต จะเกิดกลุ่มจิตอาสาขึ้นทั้งภายในและภายนอก ภายในคือการช่วยเหลือระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันเอง ภายนอกคือการมีส่วนร่วมของบุคคล องค์กร ที่พร้อมขับเคลื่อนในการตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุสร้างคุณธรรมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

"โรงเรียน มเหสักข์วัยใส"มีรูปแบบกระบวนการเรียน ทั้งการรับและการให้ โดยการเรียนรู้แลกเปลี่ยนและรับความรู้ใหม่ ๆ รวมถึงการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับลูกหลานหรือบุคคลที่สนใจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการเรียนรู้เพื่อชีวิตตามบริบทพื้นที่ สอดแทรกวัฒนธรรมประเพณีวิถีชุมชน สร้างคุณธรรมจริยธรรมในชุมชนของตนเอง

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

จากการก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ"โรงเรียนมเหสักข์วัยใส" ขึ้น ให้ผู้สูงอายุได้แสดงศักยภาพ โดยการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญา ประสบการณ์แก่บุคคลอื่นเพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้คงคุณค่าคู่กับชุมชน และดำเนินกิจกรรมตามบริบทพื้นที่ โดยเน้นหลัก ๕ อ. (อาหารและอนามัย ออกกำลังกายและอายุยืน อารมณ์และอดิเรก อาชีพและออม อาสาและเอื้ออาทร) จนเกิด "โครงการนวัตกรรมการส่งเสริมการศึกษาเพื่อชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ" ในปี ๒๕๖๑ เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้กลุ่มผู้สูงอายุได้เรียนต่อในระบบที่สูงขึ้น สามารถจัดให้เป็นโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบและถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนกระบวนการขับเคลื่อนได้ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำไคร้ ได้บรรจุแผนงานการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุประจำทุกปี ทำให้สามารถขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายธวัชชัย เวรุริยะ นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ
โทร. ๐ ๕๕๘๒ ๔๒๕๑, ๐๘ ๗๒๐๘ ๘๑๖๑

ส่วนที่ ๓ : เรียงร้อยต้นแบบคุณธรรมภาคอีสาน

ต้นแบบคุณธรรม : ความพอเพียง

๑) ชุมชนคุณธรรมวัดพรหมราช ตำบลตูม อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

"พิพิธภัณฑ์ล้ำค่า โบสถ์งามตา ๓๐๐ ปี หลวงปู่มีเมตตามหานิยม"

ชุมชนวัดพรหมราช เป็นวัดเก่าแก่มีอายุมากกว่า ๑๐๐ ปี เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ทางด้านพระพุทธศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน มีความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งข้าวปลาอาหารและผลไม้ มีความสมัครสมานสามัคคีเสียสละ และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ยังคงรักษาประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนหรือของท้องถิ่นไว้เป็นอย่างดี เช่น การอนุรักษ์ประเพณีสงกรานต์แบบโบราณดั้งเดิม ทั้งด้านการแต่งกาย เช่น การนุ่งโจงเสื้อคอกระเช้า เสื้อลายดอก การละเล่นพื้นบ้านที่สำคัญ เช่น ปิดตาตีหม้อ การจับปลาไหล การปีนเสาน้ำมัน การก่อกองทราย การแสดงหมอลำกลอน การสรงน้ำพระพุทธรูป บูรพาจารย์และพระสงฆ์ การรดน้ำดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ โดยในกิจกรรมวันสำคัญหรือวันประเพณีต่าง ๆ จะปราศจากแอลกอฮอล์และการพนันฯลฯ

ประเพณีที่สำคัญที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน คือประเพณีสู่ขวัญข้าว มีการแห่ข้าวและพิธีสู่ขวัญข้าวโดยพราหมณ์ เพื่อให้ชุมชนได้สำนึกในบุญคุณของแม่โพสพที่ได้ดูแลเลี้ยงดูชุมชนให้อยู่เย็นเป็นสุขและอุดมสมบูรณ์ ประเพณีไหว้พระพุทธบาทจำลองที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาเป็นปีที่ ๙๘

นอกจากนี้ยังได้อนุรักษ์อาหารพื้นบ้านที่ขึ้นชื่อของชุมชน คือ ลาบหมี่ และแกงบอน อาชีพที่สำคัญของชุมชน นอกจากทำนา ปลูกผลไม้ คือการจักสานชะลอมแบบขัด ๒ ชั้น ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น นิยมไว้ใส่ผลไม้อันเป็นอัตลักษณ์หนึ่งที่สำคัญของชุมชนเพื่อเป็นของฝากให้กับผู้มาเยือนหรือนำมาฝากซึ่งกันและกันโดยไม่ใช้ถุงพลาสติก และได้รับรางวัลชนะเลิศระดับประเทศตามโครงการ "การส่งเสริมพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมในวัด" ปี ๒๕๕๙ จากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมวัดพรหมราช ได้ดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ได้ โดยอาศัยเครือข่ายของชุมชน ผู้นำในท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น และที่สำคัญที่สุดได้แก่พลังบวร ประชาชนในชุมชนมีความสามัคคีให้ความร่วมมือกับผู้นำเป็นอย่างดี วัดก็ได้รับการสนับสนุนจากพุทธศาสนิกชนโดยได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียนคณะครู นักเรียน รวมทั้งมีกิจกรรมการเรียนรู้ภายในวัดพรหมราช เช่น การส่งเสริมการปฏิบัติธรรม การทำบุญในโอกาสต่าง ๆ การให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) ชุมชนคุณธรรมวัดพรหมราช ได้ส่งเสริมการจัดกิจกรรมวิถีถิ่นวิถีไทย ทั้งในกิจกรรมที่เป็นวันสำคัญของชุมชน ในวันสำคัญทางศาสนา ในวันสำคัญพิเศษตลอดปี

๒) นโยบายต่าง ๆ ที่ทางราชการได้ส่งเสริมได้ถูกนำมาถ่ายทอดแก่ประชาชนในชุมชน เช่น การส่งเสริมการนุ่งผ้าไทย สวมใส่ผ้าซิ่น การส่งเสริมการเรียนรู้ประชาธิปไตย การแสดงกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมของคนในชุมชน การร้องรำ การละเล่นพื้นบ้านของเด็กเยาวชน การแสดงศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้ถูกนำมาแสดงถ่ายทอดในกิจกรรมที่สำคัญของชุมชน

๓) มีการประยุกต์ การดำรงชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการดำเนินการด้านสืบสานวิถีวัฒนธรรมประเพณีวัฒนธรรมไทยที่ดีงามเช่น ประเพณีนมัสการพระธาตุในวันมาฆบูชาซึ่งเป็นกิจกรรมการทำบุญประจำปีที่สำคัญของชุมชนเป็นศูนย์รวมประชาชนในชุมชนร่วมกิจกรรมพิธีเปิดงานไหว้พระพุทธบาทจำลองจัดได้อย่างยิ่งใหญ่ ประเพณีแห่ไม้ค้ำโพธิ์ ประเพณีสงกรานต์ กิจกรรมก่อเจดีย์ทราย ประเพณีสรงน้ำพระธาตุ กิจกรรมการสานชะลอมและตะเกียงหยวกกล้วย เป็นกิจกรรมสืบสานวิถีชีวิตดั้งเดิมของท้องถิ่น ประเภทเครื่องจักสาน การสานชะลอมใส่ขนมและผลไม้ ซึ่งชุมชนยังคงอนุรักษ์และรักษาขนบธรรมเนียมแบบนี้ไว้ โดยไม่ใช้ถุงพลาสติกแต่ใส่ขนมพื้นเมือง และผลไม้เพื่อเป็นของฝาก และการทำตะเกียงหยวกกล้วย เพื่อเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ช่วยให้เกิดแสงสว่างและย่อยสลายได้ง่าย เป็นต้น

๔) มีผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม อันเป็นทุนทางวัฒนธรรมและเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนที่โดดเด่น : ทางด้านอาหาร เช่น พล่าหมี่ แกงบอน ข้าวโป่งดอกจอกโบราณฯลฯ ทางด้านการละเล่นพื้นบ้าน เช่น กลองยาว รำโทน รำวงย้อนยุค และทางด้านการจักสาน ได้แก่ การจักสานชะลอมแบบขัด ๒ ชั้น

๕) เกิด “พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดพรหมราช” เป็นการจัดรวบรวมการดำรงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ดีงามส่วนหนึ่งของชุมชนและจัดแสดงเป็นนิทรรศการ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

การรักษาความสามัคคีของคนในชุมชนไว้อย่างเหนียวแน่น การให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน/ราชการ ด้วยดี เป็นเป้าหมายหลักของชุมชนคุณธรรมวัดพรหมราช เพื่อการเป็นสังคมแห่งคุณธรรม ชุมชนคุณธรรมต้นแบบวัดพรหมราช

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูโกศลธรรมวิบูล เจ้าอาวาสวัดพรหมราช
โทร. ๐๘ ๙๘๔๘ ๙๕๓๖
นายธงชัย เชยสระน้อย ผู้ใหญ่บ้านบ้านพรหมราช หมู่ที่ ๘
โทร. ๐๘ ๒๑๓๕ ๘๖๘๖

๒) ชุมชนคุณธรรมบ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

"ถิ่นภูเขาไฟ ทางไหลลาวา ใบเสมาพันปี ผ้าภูอัคนีเลื่องชื่อ รำลือเห็ดป่า ดารดาษดอกกระเจียว เที่ยวชมพูอังคาร นมัสการเสด็จปู่วิริยะเมฆ"

ชุมชนคุณธรรมบ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งอยู่เชิงเขาพระอังคาร ซึ่งเป็นภูเขาไฟที่มอดดับลงแล้ว ด้วยลักษณะของภูมิประเทศที่เคยเป็นทางไหลของลาวา จึงมีแร่ธาตุอุดมสมบูรณ์ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรได้ผลเป็นอย่างดีและมีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งเรียนรู้ทางระบบนิเวศที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดบุรีรัมย์ บรรพบุรุษของคนในชุมชนย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดยโสธร อุบลราชธานี และนครราชสีมา อาชีพของคนในชุมชนส่วนใหญ่นอกจากการทำเกษตรกรรมแล้ว ยังมีภูมิปัญญาอันโดดเด่นในการผลิตผ้าทอ "ผ้าภูอัคนี" ซึ่งเป็นผ้าย้อมดินภูเขาไฟ

แต่ยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ชุมชนเริ่มมีปัญหายาเสพติด การพนัน อบายมุขเข้ามาเกี่ยวข้องและการบุกรุกพื้นที่ป่าของชาวบ้านในพื้นที่และชาวบ้านนอกพื้นที่ เป็นเหตุให้เกิดผลกระทบทางระบบนิเวศในชุมชน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมบ้านเจริญสุขขับเคลื่อนด้วยพลังบวร มีกระบวนการดังนี้

๑) การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มี ๙ ขั้นตอน คือ ๑) ชุมชนมีผู้นำและคนในชุมชนประกาศข้อตกลงที่จะพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนคุณธรรม โดยยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนทางศาสนา น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชีวิตและสืบสานวิถีวัฒนธรรมให้ธำรงอยู่ ๒) ชุมชนร่วมกันกำหนดเป้าหมาย "ปัญหาที่อยากแก้และความดีที่อยากทำ" ๓) ชุมชนร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมเกี่ยวกับปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ ซึ่งเป็นความต้องการของชุมชนเพื่อประโยชน์สุขของชุมชน ๔) มีการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาของชุมชนและมีการส่งเสริมการทำความดีและปฏิบัติตามคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา ๕) ชุมชนมีการติดตามประเมินผลสำเร็จเพื่อทบทวนปรับปรุงแผนให้มีคุณภาพและบรรลุผล ๖) ชุมชนมีการประกาศยกย่องเชิดชูบุคคลผู้ทำความดี มีคุณธรรมในชุมชนและหรือบุคคลอื่นที่ทำความดีให้กับชุมชน ๗) ชุมชนมีการประเมินผลความสำเร็จตามแผนพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม ๘) ชุมชนมีการกำหนดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมเพิ่มเติมใน ๓ มิติ คือการนำหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม ๙) ชุมชนมีองค์ความรู้จากการเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ สามารถเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถ่ายทอดเพื่อขยายผลไปสู่ชุมชนอื่น

๒) การสร้างธรรมนูญหมู่บ้านและการปฏิบัติตามหลักธรรมนูญสันติสุขหมู่บ้าน ๙ ดีที่เข้มแข็งต่อเนื่องเป็นวิถีชีวิต

๓) การสร้างความเข้มแข็งด้วยพลัง “บวร” มีศาสนสถานคือวัดพระเขาอังคาร ที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน และความเลื่อมใสศรัทธาในตัวเจ้าอาวาสทั้งในอดีตและปัจจุบัน

การสนับสนุนจากสถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เข้ามาดำเนินการในพื้นที่และร่วมเป็นภาคีเครือข่าย และการมีผู้นำ “บวร” ที่ให้ความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี ทำให้คนในชุมชนมีรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการชุมชนเป็นอย่างดี

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) ชุมชนคุณธรรมบ้านเจริญสุขไม่มีปัญหายาเสพติด ไม่มีการทะเลาะวิวาท ไม่มีปัญหาการพนัน ปัญหาอบายมุข คนในชุมชนมีความรักความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ช่วยเหลือซึ่งกัน รู้สิทธิหน้าที่ของพลเมืองที่ดี มีสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความกตัญญูรู้คุณ สำนึกในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒) มีกลุ่มมีจิตอาสาที่ทำหน้าที่ตรวจตราบุคคลที่จะเข้าไปในพื้นที่ป่า และมีผู้นำที่เอาใจใส่ให้ความสำคัญในการอนุรักษ์พื้นที่ป่ารวมถึงประสานสำนักงานป่าไม้จังหวัดบุรีรัมย์ในการดูแลและให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์พื้นที่ป่าที่ถูกต้อง

๓) ผลิตภัณฑ์ของชุมชน มีคุณภาพ มีสีสันและความคิดสร้างสรรค์ เกิดเอกลักษณ์เป็นที่จดจำ จนทำให้ “ผ้าภูอัคนี” เป็นที่ยอมรับในระดับชาติด้วยรางวัลการันตีจากกระทรวงวัฒนธรรม ด้านวัฒนธรรมภูมิปัญญา/และรางวัลการพัฒนาการออกแบบ/ต่อยอดผลิตภัณฑ์

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) การพัฒนาศักยภาพของคนรุ่นใหม่ในชุมชนให้สามารถสานต่อหลักการและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างยั่งยืน

๒) การพัฒนาด้านการใช้สื่อออนไลน์เพื่อเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ชุมชนรวมทั้งเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าของชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

๓) การรักษามาตรฐานของชุมชนต้นแบบคุณธรรมและการเป็นตัวอย่างที่ดีด้านการพัฒนาพื้นที่ป่าในชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายสมหวัง ผาสุขใจ ผู้ใหญ่บ้านบ้านเจริญสุข หมู่ที่ ๑๒
โทร. ๐๙ ๘๕๙๗ ๘๑๖๖

๓) ชุมชนคุณธรรมวัดสนวนนอก ตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

"ถิ่นผ้าไหมหางกระรอกคู่ ผู้คนชุมชนน้ำใจงาม หลามความรักสามัคคี มากมีอารยธรรมโบราณ ตำนานคู่กำแพงดิน ถิ่นแดนนี้บ้านสนวนนอก"

ชุมชนโบราณบ้านสนวนนอก ตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ เดิมมีสภาพเป็นป่าทึบ มีต้นไม้ใหญ่ชื่อว่าต้นสนวน เกิดขึ้นมากในหมู่บ้าน และมีชายชาวร้อยเอ็ดชื่อนายดำ ไม่ทราบสกุล เป็นช่างตีเหล็ก ได้เข้ามาตั้งรกรากปักฐานเป็นคนแรก ปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาและมีอาชีพเสริม คือ การเลี้ยงไหม ทอผ้า เลี้ยงโคกระบือ ปลูกพืชผักสวนครัว และโฮมสเตย์ เป็นหนึ่งในหมู่บ้านท่องเที่ยวที่สำคัญ โดยได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ ให้เป็นชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวรต้นแบบของจังหวัดบุรีรัมย์ และมีการนำทุนทางวัฒนธรรมมาพัฒนาทรัพยากรในท้องถิ่นให้เป็นสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม ได้แก่ ผ้าไหมลายหางกระรอกคู่ ผ้าไหมลายหางกระรอกคู่ตีนแดง ผ้าไหมมัดหมี่และมีการจัดฐานกิจกรรมแหล่งเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าเยี่ยมชมและศึกษาเรียนรู้ เรื่องการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม การทอผ้า พร้อมทั้งมีบ้านไม้ บ้านกระดิ่ง บ้านโบราณ ตลาดโบราณ รวมทั้งอาหารพื้นถิ่นสำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยว เช่น แกงกล้วย ผัดหมี่เขมร ขนมตดหมา เป็นต้น

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

จากการที่ชุมชนมีจุดแข็งคือมีการดำรงชีวิตวิถีวัฒนธรรมโบราณไทย เขมร โดยความร่วมมือของชุมชนทุกหลังคาเรือน ในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ การพัฒนาชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญ ควบคู่กับการดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของคนในชุมชนและการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยมีการยึดหลักธรรมดังนี้

๑) ชุมชนสร้างความเข้มแข็งด้วยพลัง "บวร" การดำเนินงานของผู้นำ "บวร" มีความร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของชุมชนเป็นอย่างดี โดยผู้นำศาสนาจะเป็นผู้นำในส่วนของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีทางศาสนา ผู้นำชุมชนจะดูแลด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชน พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน และผู้นำสถานศึกษา และส่วนราชการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น กิจกรรมทำบุญตักบาตร กิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ กิจกรรมด้านประเพณีและวัฒนธรรม เป็นต้น รวมถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน มีการสร้างการเรียนรู้และพัฒนาตนเองทั้งจากหน่วยงานภายนอกและภายในชุมชนเอง จากการประชุม หาจุดอ่อน จุดแข็งของหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว การบริหารจัดการชุมชนในด้านการพัฒนาหมู่บ้าน ฐานเรียนรู้

๒) ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ บ้านสนวนนอก ขณะนี้พร้อมขยายผลสู่ชุมชนใกล้เคียงโดยหัวใจแห่งความสำเร็จ คือ การนำหลักคำสอนทางศาสนาพุทธมาเป็นแนวทางประพฤติ ปฏิบัติ ทำดี ละชั่ว กลัวบาป ส่งเสริมปลูกฝังให้คนในชุมชนร่วมกันทำความดี มีความเสียสละ สามัคคีปรองดอง ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต สร้างอาชีพ สร้างรายได้และลดรายจ่าย รวมถึงกำหนดเป็นข้อปฏิบัติไว้เป็นธรรมนูญสันติสุขหมู่บ้านอีกด้วย

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) คนรุ่นใหม่เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน จากการมีผู้ใหญ่ในชุมชนมีวิถีชีวิตเป็นแบบอย่างที่ดี ทำให้คนรุ่นใหม่รู้สึกรักและหวงแหนในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน

๒) คนในชุมชนรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมในการสร้างและปฏิบัติตามกติกาภายใต้หลักคุณธรรม จริยธรรมด้วยความเรียบร้อย รวมทั้งมีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลความเรียบร้อยในชุมชน

๓) ศาสนสถาน สถานศึกษา ภาครัฐ และชุมชนมีความเชื่อมโยงสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่ละฝ่ายต่างส่งเสริมซึ่งกันและกันซึ่งทำให้คนในชุมชนได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด

๔) ผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้การดำรงชีวิตของคนในชุมชนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เกิดภาพลักษณ์ที่ดี เป็นตัวอย่างที่ดีพร้อมขยายผลแก่ชุมชนใกล้เคียง

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) ส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ตระหนักถึงคุณค่าและมีส่วนร่วมในการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนและพัฒนาศักยภาพให้สามารถสานต่อหลักการและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างยั่งยืน เช่น การเป็นมัคคุเทศก์น้อยในการถ่ายทอดภูมิปัญญาในแต่ละฐานการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในชุมชน

๒) การรักษามาตรฐานของชุมชนท้องถิ่นต้นแบบด้านคุณธรรมและการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

๓) การขยายผลสู่ชุมชนใกล้เคียงในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนชุมชน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายบุญทิพย์ กะรัมย์ ผู้ใหญ่บ้าน
โทร. ๐๘ ๕๔๑๑ ๔๔๓๕

๔) ชุมชนคุณธรรมบ้านโนนศิลา ตำบลยายแย้มวัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

ชุมชนบ้านโนนศิลาเดิมเป็นชุมชนด้อยพัฒนา ต่างคนต่างอยู่ ถึงแม้ผู้นำจะพยายามอย่างไรก็ไม่เป็นผล เพราะชาวบ้านยังมัวเมาอยู่กับอบายมุขต่าง ๆ เช่น สุรา การพนัน ต่างคนไม่ค่อยมีน้ำใจ ไม่ค่อยเข้าวัดถือศีล ขาดการให้ความร่วมมือกับผู้นำชุมชนและทางราชการ ครั้นเมื่อมีธรรมนูญ ๙ ดี คัมภีร์สร้างอนาคตที่ดีให้ลูกหลานของอดีตผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ ท่านเสรี ศรีหะไตร มาประกาศใช้ในชุมชน ได้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นมาก โดยชาวบ้านในชุมชนเป็นผู้เสนอข้อบังคับและนำมาปฏิบัติเองเช่น

๑) เป็นคนดี : พากันตั้งใจเข้าวัดรักษาศีลกันทุกหลังคาเรือน

๒) มีปัญญา : เมื่อเข้าวัดรักษาศีล งดสุรา อบายมุขต่าง ๆ แล้วก็มีสติมี ปัญญาในการประกอบอาชีพที่ดี ครัวเรือนมีรายได้มากขึ้น

๓) รายได้สมดุล : เมื่อมีปัญหาในการประกอบอาชีพแล้วรายได้ที่ดีก็มีมากขึ้นก็ทำให้มีรายได้สมดุล

๔) สุขภาพแข็งแรง : เมื่อไม่กินเหล้า ไม่มัวเมาในอบายมุข สุขภาพก็แข็งแรงดี มีแรงออกกำลังกาย ไม่ต้องไปพึ่งพายา ไม่ต้องเข้าโรงพยาบาล

๕) สิ่งแวดล้อมสมบูรณ์ : เมื่อมีการรักษาศีล ไม่ดื่มสุรา ไม่มัวเมาในอบายมุข ความสามัคคีในชุมชนและหมู่คณะก็เกิดพลังในการพัฒนาชุมชน เช่น การเก็บขยะทำให้สะอาด ร่วมกันปลูกต้นไม้เพื่อภูมิทัศน์ดีขึ้นเป็นชุมชนน่าอยู่

๖) สังคมอบอุ่น : มีแต่การเอาใจใส่ ซื่อตรงต่อกันแล้วก็ทำให้เกิดการสามัคคีปรองดองในหมู่คณะจะทำอะไรก็ร่วมด้วยช่วยกัน

๗) หลุดพ้นอาชญากรรม : เช่น การจัดเวรยามตั้งจุดตรวจสกัดในชุมชนเป็นชุด ช.ค.บ. (ชุดคุ้มครองหมู่บ้าน)

๘) กองทุนพึ่งพาตนเอง : เช่น การปล่อยปลาลงสระน้ำสาธารณะเพื่อให้โตและก็ขายตั๋วลงจับปลา ได้เงินจากการขายตั๋วเข้ากองทุนในปีพ)ศ) ๒๕๖๐ จำนวน ๖๐,๐๐๐ บาท โดยที่ผ่านมาไม่มีชาวบ้านแอบลักลอบจับปลา

๙) คณะกรรมการมีความเข้มแข็งเข้มแข็ง : มีความรู้ ความสามารถและความน่าเชื่อถือและหมั่นพัฒนาตนเอง ขยันเข้ารับการอบรมตามที่หน่วยงานต่าง ๆ เชิญไป

ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ

ไม่อยากให้ธรรมนูญหมู่บ้านเป็นเฉพาะหมู่บ้านและเป็นของชาวบุรีรัมย์เท่านั้นอยากแก้ไขให้เป็นของประเทศ ความดีที่อยากทำและต้องทำให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น คือ อยากให้ทุกชุมชนทุกหมู่บ้านช่วยกันออกกฎระเบียบที่จะบังคับตังเองและสามารถปฏิบัติได้เหมือนธรรมนูญ ๙ ดี คัมภีร์สร้างอนาคตให้ลูกหลานแล้วเอามาคัดกรอง

ข้อที่เหมือนกันทั้งประเทศมาบัญญัติเป็นข้อ ๆ จะทำให้ราษฎรทั่วประเทศเคารพและปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ตนเองเสนอขึ้นไป ประเทศชาติก็จะสงบสุข

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

๑) มีกลไกในการขับเคลื่อนดำเนินงาน โดยเน้นที่ธรรมนูญ ๙ ดี ข้อที่ ๑ คือ คนดี ทีมงานดี ประกอบไปด้วย ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน ชุดคุ้มครองหมู่บ้าน (ชคบ)) ประธานคุ้มบ้าน

๒) มีหน่วยงานราชการให้การสนับสนุน ทุกส่วนเป็นกลไกที่ทำให้งานมีประสิทธิผล

๓) การส่งเสริมสนับสนุนให้คนเป็นคนดี มีการเข้าวัด รักษาศีล ไม่ดื่มสุรา ไม่เล่นการพนัน

๔) จัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมส่งเสริม เช่น การส่งเสริมชุมชนปลอดขยะ โดยช่วยกันเก็บขยะทุกเช้าก่อนไปทำงาน กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพร่างกายแข็งแรง โดยเต้นออกกำลังกายตามเสียงเพลงจากหอกระจายข่าวของชุมชนตอนเย็น

๕) การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่อย่างเคร่งครัด โดยชุดคุ้มครองหมู่บ้านออกปฏิบัติหน้าที่เวรยามตั้งจุดตรวจสกัดและเดินลาดตระเวรทั่วหมู่บ้านทุกวัน ไม่มีอาชญากรรมหรือยาเสพติดในชุมชนวิธีการหรือกิจกรรมที่โดดเด่น คือ การจัดชุดคุ้มครองหมู่บ้าน (ชคบ)) ออกปฏิบัติหน้าที่ลาดตระเวรหรือจุดตรวจอย่างต่อเนื่อง

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) คนในชุมชนเข้าวัดรักษาศีลทุกวันพระมากขึ้น เป็นเหตุแห่งการสามัคคีปรองดอง ไม่เป็นคนขี้เหล้าเมายา ไม่ลุ่มหลงในอบายมุข การพนัน หันมาทำดี ละชั่วกลัวบาป มีจิตสำนึกที่ดี มีจิตอาสา มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่คนอื่น

๒) ทุก ๆ งานที่ชุมชนจัดขึ้น เป็นงานปลอดสุรา ไม่มีคนนั่งดื่มเหล้าในทุกงาน

๓) เมื่อชุด ชคบ) เข้าเวรยามทุกวัน การก่อการทะเลาะวิวาท รถวิ่งเสียงดังหรือยาเสพติดในชุมชนก็ไม่มีอีกต่อไป

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

รักษา และพัฒนาต่อยอดแนวทาง ธรรมนูญ ๙ ดี คัมภีร์สร้างอนาคตที่ดีให้แก่ลูกหลาน พร้อมขยายผลสู่ประเทศชาติ เพื่อให้บ้านเมืองจะได้สงบร่มเย็น

บทเรียนจากการปฏิบัติ เกิดเป็นคุณธรรมประจำตัวและประจำชุมชน คือ

๑) เป็นคนดีมีน้ำใจไม่ต่างคนต่างอยู่

๒) ไม่เป็นคนขี้เหล้าเมายาไม่มั่วการพนัน หันมาทำดีละชั่วกลัวบาป

๓) มีจิตสำนึกที่ดี มีจิตสาธารณะ มีจิตอาสา มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่คนอื่น

เป็นการพัฒนาบนพื้นฐานของธรรมนูญ ๙ ดี คัมภีร์สร้างอนาคตที่ดีให้กับลูกหลานเป็นเครื่องชักนำและยึดเหนี่ยวในการดำเนินการ

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางสมพงษ์ สืบบุญ ผู้ประสานงาน
โทร. ๐๘ ๑๘๗๘ ๙๒๔๙

๕) องค์การบริหารส่วนตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมืออ จังหวัดมหาสารคาม

"วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรสมุนไพร เพื่อชุมชนแก่งเลิงจาน"

การขับเคลื่อนชุมชนเพื่อส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพร เกิดจากปัญหาทางกายภาพที่ทรัพยากรป่าไม้มีความเสื่อมโทร.ม ป่าในชุมชนและพืชสมุนไพร พืชหายากมีจำนวนลดน้อยลง องค์การบริหารส่วนตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จึงน้อมนำศาสตร์พระราชา "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" มาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงการออกแบบนโยบายที่มุ่งเน้นการร่วมคิด ร่วมสร้างของประชาชนในชุมชน มีกระบวนการขับเคลื่อนชุมชน เพื่อให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ ภายใต้ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการเป็นพื้นที่ต้นแบบ

แนวคิดที่เป็นแนวทางในการออกแบบนโยบายมีดังนี้

๑) หลักการคิดเชิงออกแบบ (design thinking)

๑.๑ ศาสตร์พระราชา "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา"

๑.๒ การคิดเชิงออกแบบ : การสร้างความเข้าใจในบริบทภาพรวมการเข้าถึงสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียฝ่ายต่าง ๆ การทดลองด้วยความคิดที่หลากหลาย และการวางกลยุทธ์ขยายผล

๒) การขับเคลื่อนชุมชนและพัฒนาเครือข่าย การส่งเสริมปลูกพืชสมุนไพร ยึดหลักแนวคิดในการทำงานแบบเครือข่ายเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ใช้กลไกของการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์

๓) หลักบริหารงานของผู้นำท้องถิ่น ในรูปแบบ "SONGKIAT MODEL" มีองค์ ประกอบ ดังนี้ S - Stability (ความมั่นคง) ยึดหลักความมั่นคง ไม่หวั่นไหวรับมือกับสถานการณ์ได้อย่างเป็นระบบระเบียบ O - Organizing (จัดระบบองค์กร) ยึดการจัดการระบบในองค์กรให้สามารถออกแบบโครงการที่แปลกใหม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและเป็นที่ยอมรับของประชาชนผู้ใช้บริการ N-Navigator (ผู้ชี้นำสังคม) ยึดหลักการเป็นผู้ชี้นำสังคมในทางที่ดีและที่เหมาะสมมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน G-Generation (พัฒนาคนทุกวัย) ยึดพัฒนาคนในชุมชนทุกวัย ได้มีส่วนร่วม ได้พิสูจน์ตัวเองและพัฒนาตัวเอง เพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น K-Knowledge (ความรู้) ยึดหลักการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร พัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้และ

พัฒนาตนเอง I-Integrity (ซื่อสัตย์) ยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร A-Active (พัฒนาตน) ยึดหลักการพัฒนาตนอยู่เสมอ ยืดหยุ่นในวิธีการคิดและพัฒนาผู้อื่น ทั้งในเรื่องของความรู้ และแนวคิด T-Trust (ความน่าเชื่อถือ) ยึดหลักความน่าเชื่อถือเป็นที่อาศัยพึ่งพิงของประชาชน และสมาชิกในทีมได้

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

การสร้างสรรค์นวัตกรรมงานพัฒนาชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรหรือกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการขับเคลื่อนชุมชนเพื่อส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพร จนเกิดเป็น“วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรสมุนไพรเพื่อชุมชนแก่งเลิงจาน” เป็นต้นแบบในการขับเคลื่อนงาน เพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นฐานการพัฒนาภูมิปัญญาพืชสมุนไพร จนนำไปสู่การเผยแพร่ผลงานเป็นที่ประจักษ์ต่อชุมชน ในรูปแบบ “นวัตกรรมแก่งเลิงจาน”

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) การเสริมสร้างความเข้าใจในนโยบาย โดยจัดประชุมชี้แจงนโยบาย เพื่อให้บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ได้รับความรู้และเกิดความเข้าใจร่วมกัน และเผยแพร่นโยบายให้ทุกส่วนในสังคมได้รับทราบ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ สร้างการยอมรับและการให้ความร่วมมือจากชุมชน

๒) การบริหารจัดการยุทธศาสตร์ให้เป็นไปตามนโยบาย โดยจัดให้มีคณะกรรมการและประสานแผนของทุกส่วนราชการในองค์การบริหารส่วนตำบล เสริมสร้างประสิทธิภาพการนำนโยบายและแผนการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติในแต่ละระดับ โดยสนับสนุนให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ ส่งเสริมให้มีการดำเนินงานและประสานงานในแนวราบระหว่างหน่วยงานมากขึ้น สนับสนุนให้มีการจัดทำโครงการของแต่ละทุกส่วนราชการในองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแผนกลยุทธ์ ส่งเสริมการจัดทำฐานข้อมูลและพัฒนาระบบโครงข่ายข้อมูลข่าวสารทั้งภายในหน่วยงานและชุมชน สนับสนุนให้มีการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้ทางวิชาการและเสริมสร้างทักษะให้กับผู้ปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำสื่อสมัยใหม่มาใช้ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างรวดเร็ว

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายทศพล เสนามาตย์
โทร. ๐๘ ๑๒๙๘ ๑๖๑๐
องค์กการบริหารส่วนตำบลแก่งเลิงจาน
จังหวัดมหาสารคาม

๖) ชุมชนคุณธรรมวัดชัยประสิทธิ์ ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

**"ตำบลแพงศิวิไลซ์ องค์พระใหญ่ใจกลางบึง
เป็นหนึ่งทอเสื่อกก ชมนกเป็ดน้ำ
เลิศล้ำรสอาหาร ถิ่นฐานหมอลำดัง"**

บ้านแพง เป็นชุมชนที่มีภูมิปัญญาด้านการทอเสื่อกกมาตั้งแต่อดีต หลังจากฤดูเก็บเกี่ยวชาวบ้านจะนำเอาต้นกกที่ขึ้นตามแหล่งน้ำธรรมชาติ มาตากแห้ง ย้อมสี และทอเป็นผืนเก็บไว้ใช้ในครัวเรือน ต่อมามีพ่อค้าคนกลางได้ซื้อเสื่อกกบ้านแพงไปจำหน่ายในพื้นที่อื่น ทำให้เสื่อกกบ้านแพงเป็นที่รู้จักมากขึ้น ชาวบ้านก็มีรายได้และเริ่มเปลี่ยนจากการทอเพื่อใช้ในครัวเรือนมาเป็นการทอเพื่อจำหน่ายมากขึ้น จึงเกิดการรวมกลุ่มของชาวบ้านในชื่อ "กลุ่มสตรีทอเสื่อกกบ้านแพง" และได้รับเมตตาจากพระครูพิทักษ์ชัยประสิทธิ์ เจ้าอาวาสและประธานชุมชนคุณธรรมวัดชัยประสิทธิ์ เมตตาให้ใช้พื้นที่วัดจัดตั้งกลุ่มทอเสื่อกกเพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่น กระเป๋า ผ้าม่าน กล่องทิชชู ทำให้สินค้ามีความหลากหลายมากขึ้น อีกทั้งพระครูพิทักษ์ชัยประสิทธิ์ได้ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและสอนให้เด็ก ๆ ในชุมชนรู้จักการสวดมนต์ไหว้พระ การมีจิตอาสาช่วยเหลือวัดและชุมชน จึงเกิดการมีส่วนร่วมของคนหลากหลายวัย เกิดความรัก ความสามัคคี และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพระ วัด และคนในชุมชนมากขึ้น

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

๑) การรักษา สืบสานและต่อยอดทุนทางวัฒนธรรม ในการทำหัตถกรรมพื้นบ้านทอเสื่อกก และมีการพัฒนาปรับปรุง แปรรูปผลิตภัณฑ์ให้สวยงามและหลากหลายยิ่งขึ้นจนทำให้สินค้ามีความแตกต่างมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ลวดลายเสื่อแต่ละผืนต่างกันขึ้นอยู่ที่ความสามารถเฉพาะตัวของคนทอ อีกทั้งมีความโดดเด่นคือ ดูแลรักษาง่าย ไม่สกปรก มีการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการนำเสื่อไปบุฟองน้ำ เพิ่มความหนานุ่ม จะได้ไม่ปวดหลัง โดยได้รับคำแนะนำมาจากลูกค้า

๒) การสนับสนุนและร่วมขับเคลื่อนจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม ได้ส่งเสริมพัฒนาให้บ้านแพงเป็นเครือข่ายทางวัฒนธรรม มีการต่อยอดโครงการชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลัง "บวร" และ บวร On Tour โดยเน้นเชิงคุณภาพ ส่งเสริมชุมชนคุณธรรมวัดชัยประสิทธิ์จนที่ได้รับการยกย่องให้เป็นหนึ่งในต้นแบบ ชุมชนที่มีความพร้อมทั้งในส่วนของผู้แทนบ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน เพื่อต้อนรับผู้มาเยือนศึกษาดูงานและนักท่องเที่ยวอย่างครบวงจร สร้างงาน สร้างรายได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย

๓) ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดขึ้นจากพลัง "บวร" ขับเคลื่อนนำพาชุมชนให้เป็นชุมชนที่น่าอยู่น่ามาเยือน คนในชุมชนคุณธรรมวัดชัยประสิทธิ์บ้านแพงปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา มีการร่วมกิจกรรมเข้าวัดฟังธรรม และให้ความสำคัญกับวันสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และดำรงวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม

๔) เสื่อกกบ้านแพง ได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขึ้นมา จากสื่อเป็นผืนแปรรูปเป็นกระเป๋าที่สวยงาม ทำให้ได้รับการพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ CPOT ของกระทรวงวัฒนธรรม และได้มีการประชาสัมพันธ์การจำหน่ายสินค้า CPOT ออกไปให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างเป็นที่แพร่หลายมากขึ้น

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) คนในชุมชนยึดความพอเพียง มีเหตุผล ใช้ความรู้ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา มีความซื่อตรง ซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่น ยืนหยัดในการรักษาความจริง ความถูกต้อง และเป็นธรรม มีความพอประมาณ พอดี ไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น ยึดมั่นและรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ทั้งวินัยต่อตนเองในการดำเนินชีวิต วินัยต่อส่วนรวม ต่อองค์กร ต่อสังคม มีความใส่ใจต่อสังคมสาธารณะ เคารพต่อกฎหมายบ้านเมืองและปฏิบัติตามข้อตกลง กติกา มารยาทอันดีงามของสังคม มีความกตัญญูรู้คุณ มีความสำนึกรักต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สำนึกคุณในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตลอดทั้งการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นอย่างดี ปัญหาในชุมชนลดลง ทั้งการทะเลาะวิวาท อบายมุข สิ่งเสพติด การพนัน และปัญหาหนี้สิน ได้ชื่อว่าเป็นชุมชนที่น่าอยู่อีกชุมชนหนึ่งในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย

๒) หัตถกรรมพื้นบ้านการผลิตเสื่อที่ทอจากกก พัฒนาจนกลายมาเป็นสินค้า OTOP/CPOT ที่สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนปีละหลายล้านบาท

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ขยายผลภูมิปัญญาและองค์ความรู้ด้านการทอเสื่อกกออกไปสู่สังคมภายนอก เพื่อให้ชุมชนอื่นที่สนใจสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน อีกทั้งยังคงพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่มี รักษา และสืบทอดให้ลูกหลานในชุมชน เป็นการอนุรักษ์สิ่งเดิมให้คงไว้ และพัฒนาต่อยอดสิ่งใหม่ให้ดียิ่งขึ้น

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูพิทักษ์ชัยประสิทธิ์ เจ้าอาวาสวัดชัยประสิทธิ์
โทร. ๐๘ ๖๗๑๔ ๑๔๔๑
นายบุญพรรค อวบอ้วน
โทร. ๐๘ ๑๙๖๔ ๑๓๙๖

๗) ชุมชนคุณธรรมวัดอัครเทวดามีคาแอล ซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร

"ภูมิถิ่นสองศาสนา ตระการตาแห่ดาว ข้าวหอม
มะลิอินทรีย์ มีชื่อเสียงดีโบสถ์ไม้ใหญ่
สวยสดใสหนองค่าย สายน้ำใสห้วยลำโพง"

ชาวบ้านหนองซ่งแย้ ชุมชนคุณธรรมวัดอัครเทวดามีคาแอลซ่งแย้ ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ใช้ภาษาถิ่นอีสานในการสื่อสาร ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๕ นับถือศาสนาคริสต์ ชุมชนมีความน่าอยู่ มีมนต์เสน่ห์ น่าท่องเที่ยว มีภูมิทัศน์สวยงาม มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ โบสถ์อัครเทวดามีคาแอลซ่งแย้ เป็นโบสถ์ไม้ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ เป็นศาสนสถานที่สำคัญของจังหวัดยโสธร เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดก สืบทอดกันมา

งานประเพณีที่สำคัญของชุมชน คือ ประเพณีแห่ดาว และจุดเช็คอินแหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม คือพิพิธภัณฑ์เดซาแวล โดยมีมัคคุเทศก์ และโฮมสเตย์รับรองนักท่องเที่ยว

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนวัดอัครเทวดามีคาแอลซ่งแย้ ได้กำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมโดยเน้นการสร้างจิตสำนึก และกระตุ้นให้เกิดพลังของคนในชุมชน โดยมีหลักการ ดังนี้

๑) ร่วมกันค้นหาอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชน ใช้หลักการ "ปัญหาที่อยากแก้" หรือ "ความดีที่อยากทำ"

๒) นำหลักการทรงงาน "ระเบิดจากข้างใน" "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" เป็นหลักการดำเนินงาน

๓) ใช้กระบวนการประชารัฐ พลังบวร เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๔) เน้นพื้นที่เป็นเป้าหมายในการดำเนินงาน โดยมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและคุณภาพชีวิต

๕) นำสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ศาสตร์พระราชาเป็นแกนกลางพัฒนาคน

๖) เชื่อมโยงการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมระดับต่าง ๆ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน "ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์"

๗) ส่งเสริมให้คนในชุมชนพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเอง รวมพลังพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรม

๘) บูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม

๙) สร้างเครือข่ายชุมชนคุณธรรมสู่สังคมคุณธรรมอย่างยั่งยืน และร่วมสืบสาน ประเพณีวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม

๑๐) ใช้กระบวนการคุ้มบ้านและเข้าถึงชาวบ้านในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน การติดตาม และประเมินผล

๑๑) มีระบบการขยายภาคีเครือข่ายโดยใช้หลักการสร้างชุมชนคุณธรรมต้นแบบเป็นศูนย์กลางแหล่งเรียนรู้

กระบวนการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมมี ๙ ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๑) มีการประชุมเพื่อประกาศเจตนารมณ์หรือข้อตกลงร่วมกันที่จะขับเคลื่อนให้เป็นชุมชนคุณธรรม

๒) ชุมชนร่วมกันกำหนดเป้าหมาย "ปัญหาที่อยากแก้" และ "ความดีที่อยากทำ"

๓) ชุมชนร่วมกันจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรมซึ่งเป็นความต้องการของคนในชุมชนเพื่อประโยชน์สุขของชุมชน

๔) ชุมชนมีการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาของชุมชน และมีการส่งเสริมการทำความดี

๕) ชุมชนมีการติดตามประเมินผลสำเร็จเพื่อทบทวน ปรับปรุง แผนให้มีคุณภาพ

๖) ชุมชนมีการประกาศยกย่องเชิดชูบุคคลผู้ทำความดี บุคคลผู้มีคุณธรรมในชุมชน

๗) ชุมชนมีการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหา รวมทั้งส่งเสริมการทำความดีเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และปฏิบัติตามคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา

๘) ชุมชนมีการกำหนดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม เพิ่มเติมใน ๓ มิติ คือ หลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม

๙) ชุมชนเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดให้กับชุมชนอื่น ๆ เข้ามาศึกษาดูงาน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมใน ๓ มิติ คือ

๑) การน้อมนำหลักธรรมทางศาสนา ได้จัดกิจกรรมพิธีบูชาขอบพระคุณโอกาสฉลองชุมชนแห่งความเชื่อวัดอัครเทวดามีคาแอลซ่งแย้

๒) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกิดกลุ่มอาชีพส่งเสริมให้คนในชุมชนมีรายได้ เช่น การทอผ้า การทำไม้กวาด การทำข้าวหลาม ช่วยลดรายจ่าย และส่งเสริมการจดบัญชีครัวเรือนและการออม

๓) วิถีวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน คริสตชนได้จัดกิจกรรมกิจกรรมสืบสานประเพณีแห่ดาวในเทศกาลคริสต์มาส

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) สืบสาน รักษาวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี อัตลักษณ์ ถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น และพัฒนาต่อยอด ทุนทางวัฒนธรรมในชุมชน พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้คนในชุมชน

๒) เตรียมพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวหลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19)

๓) ร่วมบูรณาการกับทุกภาคส่วน ขับเคลื่อนชุมชนด้วยพลัง "บวร" สร้างชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

บาทหลวงไพฑูรย์ แสนสวัสดิ์
อธิการวัดอัครเทวดามีคาแอลซ่งแย้
โทร. ๐๘ ๑๓๘๙ ๗๖๖๐

๘) ชุมชนคุณธรรมวัดโพธาราม ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

"พิพิธภัณฑ์ล้ำค่า โบสถ์งามตา ๓๐๐ ปี หลวงปู่มีเมตตามหานิยม"

ชาวบ้านห้องแซง ชุมชนคุณธรรมวัดโพธาราม มีเชื้อสายชาวผู้ไทกว่าร้อยละ ๙๐ ซึ่งอพยพมาจากประเทศลาว ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มีวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตที่แสดงถึงความเป็นชนเผ่าที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ ได้แก่ การทอผ้าของผู้สาวผู้ไท ด้วยภูมิปัญญาด้านการทอผ้า ทำให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนมีทั้งผ้าผืน ผ้านุ่ง ผ้าคลุมไหล่ และการแปรรูปสินค้าที่หลากหลาย สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับ "ผ้าทอมัดหมี่" เป็นอาชีพที่สร้างรายได้และยังเป็นการสืบสาน รักษา และต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมการทอผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชุมชนอีกด้วย เอกลักษณ์ทางประเพณีของบ้านหนองแซง คือการบายศรีสู่ขวัญ ประเพณีบุญผะเหวด ประเพณีบุญคูณลาน ประเพณีซัดข้าวมารวันออกพรรษา แต่ยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ส่งผลให้เกิดปัญหายาเสพติดและการพนัน ปัญหาขยะมูลฝอย และเยาวชนละเลยในวิถีอัตลักษณ์ของชุมชน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมวัดโพธาราม บ้านห้องแซง เป็นชุมชนที่อยู่ร่วมกันแบบเครือญาติ คนในชุมชนมีส่วนร่วมแสดงเจตนารมณ์ และมุ่งมั่นที่จะดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมในชุมชน โดยใช้หลักพลัง "บวร" เป็นแกนนำสำคัญในการขับเคลื่อน มีหลักการดังนี้

๑) ร่วมกันค้นหาอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชน หรือ "ปัญหาที่อยากแก้" หรือ "ความดีที่อยากทำ" ๒) นำหลักการทรงงาน "ระเบิดจากข้างใน" "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" เป็นหลักการดำเนินงาน ๓) ใช้กระบวนการประชารัฐ พลังบวร เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ๔) เน้นพื้นที่เป็นเป้าหมายในการดำเนินงาน โดยมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและคุณภาพชีวิต ๕) นำสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ศาสตร์พระราชาเป็นแกนกลางพัฒนาคน ๖) เชื่อมโยงการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมระดับต่าง ๆ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน "ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์" ๗) ส่งเสริมให้คนในชุมชนพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเอง รวมพลังพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรม ๘) บูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม ๙) สร้างเครือข่ายชุมชนคุณธรรมสู่สังคมคุณธรรมอย่างยั่งยืนและร่วมสืบสาน ประเพณีวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม ๑๐) ใช้กระบวนการคุ้มบ้านและเข้าถึงชาวบ้านในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน การติดตาม และประเมินผล ๑๑) มีระบบการขยายภาคีเครือข่ายโดยใช้หลักการสร้างชุมชนคุณธรรมต้นแบบเป็นศูนย์กลางแหล่งเรียนรู้

กระบวนการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมมี ๙ ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๑) มีการประชุมเพื่อประกาศเจตนารมณ์หรือข้อตกลงร่วมกันที่จะขับเคลื่อนให้เป็นชุมชนคุณธรรม ๒) ชุมชนร่วมกันกำหนดเป้าหมาย “ปัญหาที่อยากแก้” และ “ความดีที่อยากทำ” ๓) ชุมชนร่วมกันจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรม ซึ่งเป็นความต้องการของคนในชุมชนเพื่อประโยชน์สุขของชุมชน ๔) ชุมชนมีการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาของชุมชน และมีการส่งเสริมการทำความดี ๕) ชุมชนมีการติดตามประเมินผลสำเร็จเพื่อทบทวนปรับปรุง แผนให้มีคุณภาพ ๖) ชุมชนมีการประกาศยกย่องเชิดชูบุคคลผู้ทำความดี บุคคลผู้มีคุณธรรมในชุมชน ๗) ชุมชนมีการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหา รวมทั้งส่งเสริมการทำความดีเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และปฏิบัติตามคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา ๘) ชุมชนมีการกำหนดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม เพิ่มเติมใน ๓ มิติ คือ การนำหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมที่ดีงามมาแก้ปัญหาของชุมชน และบ่มเพาะคุณธรรมความดีที่อยากทำ ๙) ชุมชนเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดให้กับชุมชนอื่น ๆ เข้ามาศึกษาดูงานได้

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) เยาวชนเข้ามามีบทบาท ในกิจกรรมของชุมชน ร่วมกันสืบสาน รักษา และต่อยอด วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น

๒) ปัญหาในชุมชนลดน้อยลงหรือหมดไป เป็นชุมชนที่น่าอยู่ ประกอบกับความเป็นวิถีผู้ไท มีความโดดเด่นด้านประเพณี วัฒนธรรม ภาษา อาหาร การแต่งกาย ส่งผลให้ชุมชนมีมนต์เสน่ห์น่าท่องเที่ยว

๓) เป็นชุมชนคุณธรรมท่องเที่ยวบวร On Tour ต้นแบบของจังหวัดยโสธร เป็นหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industry Village : CIV) เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดยโสธร

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

สืบสาน รักษาวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี อัตลักษณ์ ความเป็นผู้ไทบ้านห้องแซง และถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น และพัฒนาต่อยอด ทุนทางวัฒนธรรมในชุมชน พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้คนในชุมชน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูวีรโพธาภิรม เจ้าอาวาสวัดโพธาราม

โทร. ๐๖ ๓๓๔๖ ๙๓๖๐

นายพิเชษฐ์ กุมารสิทธิ์

โทร. ๐๘ ๕๐๑๖ ๗๘๓๖

๙) ชุมชนคุณธรรมบ้านกุดแข้ ตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ชุมชนบ้านกุดแข้ ตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นหมู่บ้านที่ดำเนิน “โครงการหมู่บ้านรักษาศีลห้า” มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ เนื่องจากมีการดำเนินรอยตามบรรพบุรุษสืบสานรักษาศีลห้ามาหลายร้อยปี วิธีการ คือเริ่มที่วัดเป็นศูนย์กลาง ต่อมาขยายในหมู่บ้าน เช่น เวลาประชาชนทำบุญบ้านจะให้สมาทานศีลและรักษาศีลห้าก่อนถวายทาน ถือเป็นประเพณีปฏิบัติสืบทอดกันมา

นอกจากนั้น ยังมี “โครงการงานศพงานเศร้าไม่มีน้ำเหล้ามีแต่น้ำใจ” โครงการเยี่ยมผู้ป่วยติดเตียงร่วมกับ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล และกลุ่มอาสาสมัครหมู่บ้าน เป็นโครงการจากส่วนกลาง มาจากเจ้าคณะภาค ๙ รวมทั้งมีการสอนศีลธรรมในโรงเรียน หรือบางครั้งฝ่ายสงฆ์ทำงานเผยแผ่เชิงรุกประสานกับผู้บริหารโรงเรียน ให้พระไปสอนศีลธรรม การทำโครงการที่โรงเรียนโดยนำนักเรียนมาอบรมในวัด ๒ วัน ๑ คืน

บ้านกุดแข้มีปัญหาที่พบและต้องการเร่งแก้ไข ดังนี้ ปัญหายาเสพติด ปัญหาการขาดวินัย ไม่ตรงต่อเวลา การไม่เคารพกติกาของบ้านเมือง ปัญหาการพนันและอบายมุขทุกชนิด โดยต้องการแก้ไขในทุกหมู่บ้าน จากปัญหาที่พบ บ้านกุดแข้จึงได้ดำเนินการแก้ไขและส่งเสริมการทำความดี ดังนี้

๑) การรณรงค์รักษาศีลห้า เพราะศีลทำให้คนเป็นคนดี ถ้าคนมีศีลห้าครบทุกข้อ ไม่ต้องมีกฎหมายก็ได้

๒) การมีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ เสียสละ เห็นอกเห็นใจ และวางใจ

๓) ร่วมกันทำกองทุนสวัสดิการชุมชนให้เข้มแข็ง และร่วมกันปฏิบัติตามกติกาชุมชน ธรรมนูญตำบล

๔) สร้างจิตอาสาทำนารวมร่วมกัน และจิตอาสาปลูกป่าเป็นประจำทุกปีในกลุ่มเยาวชน

๕) บูรณาการแผนชุมชนร่วมกัน

๖) รณรงค์งานศพงานเศร้าไม่มีน้ำเหล้ามีแต่น้ำใจ

จากการปฏิบัติตนอยู่ในศีลในธรรมของชาวบ้านชุมชนบ้านกุดแข้ ทำให้เห็นคุณธรรมที่มีความโดดเด่นของชุมชนบ้านกุดแข้ มีดังต่อไปนี้

๑) ความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจ และไว้วางใจกันและกัน โดยใช้หลักศีล ๕ มาใช้ในการบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชน ใช้กำหนดกติกาชุมชน องค์กรการเงินชุมชน จนประสบผลสำเร็จเป็นที่ยอมรับเพราะศีลทำให้คนเป็นคนดี ถ้าคนมีศีลห้าครบทุกข้อ ไม่ต้องมีกฎหมายก็ได้

๒) การมีจิตอาสา ร่วมกันปลูกป่าทุกปีจากเยาวชน ๔๐ คน และจิตอาสาในการทำนารวมร่วมกันประมาณ ๒๕๐ ครอบครัว

๓) ความสามัคคีของประชาชนทุกหมู่เหล่า

๔) งานศพงานเศร้าไม่มีน้ำเหล้ามีแต่น้ำใจ

๕) การอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ทอดเทียนโฮมทั้งตำบล

๖) โครงการงดเหล้าเข้าพรรษา

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

๑) การทำงานด้วยจิตอาสา จิตสำนึก แบบมอบหมายด้วยวาจา ในรูปแบบ บวร เริ่มจากคณะสงฆ์ ประชุมหารือ มีการประชาคมร่วมกันในหมู่บ้านก่อนทำกิจกรรม เช่น ปี พ)ศ) ๒๕๕๓ เริ่มทำกิจกรรมงานศพงานปลอดเหล้า โดยเริ่มจากครอบครัวที่ฐานะไม่ค่อยดี ซึ่งช่วยลดค่าใช้จ่ายได้ประมาณ ๕๐,๐๐๐ บาท ส่งผลให้ครอบครัวอื่นเกิดการทำตาม

ปัจจุบัน ตำบลนางามจัดงานเศร้าปลอดเหล้าทุกครอบครัว การดำเนินงานบริหารด้วยแกนนำ ๗ คุ้มบ้าน แต่ละคุ้มช่วยกันรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ทำด้วยความเข้าใจ ไม่ต้องมีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร ความรับผิดชอบเกิดจากจิตสำนึก เนื่องจากเป็นการทำงานที่เกิดจากความต้องการของชุมชน หรือการระเบิดจากข้างใน น้อมนำศาสตร์พระราชามาปฏิบัติ ภายใต้หลักคุณธรรมคือ ซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ จิตอาสา

๒) การทำงานด้วยคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน เช่น โครงการชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ประจำปีงบประมาณพ)ศ) ๒๕๖๐

๓) มีการยกย่องคนดีที่ผ่านการคัดเลือกโดยคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยมอบประกาศเกียรติคุณเงินรางวัล พร้อมโล่ให้ผู้มีจิตอาสาในวันบุญข้าวจี

๔) มีผู้นำเป็นแบบอย่าง โดยการประกาศเลิกดื่มเหล้า เป็นตัวอย่างให้คนอื่นทำตาม

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) ประชาชนมีความสามัคคี เห็นประโยชน์ส่วนรวม มีความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจ จิตอาสา และไว้วางใจกันนำไปสู่การตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ยกระดับองค์กรการเงิน การจัดสวัสดิการให้ชุมชน โดยมีการควบรวม ๘ องค์กรการเงินเข้าด้วยกัน และนำกำไรมาจัดสวัสดิการ น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ

๒) ชุมชนมีกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม เช่น การงดเหล้าเข้าพรรษาทุกพรรษาตลอดชีวิต งานศพปลอดเหล้า และมีสถานที่ปฏิบัติธรรม มีสิ่งปลูกสร้าง ถนนหนทางสะดวกสบาย

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) ชุมชนมีแผนขยายผลโดยเปิดเป็นศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับงานศพปลอดเหล้า ให้ผู้ที่สนใจมาศึกษาดูงานเพื่อนำเอากลับไปทำในตำบลของตนเอง แนะนำให้ตำบลอื่นทำแบบเครือข่าย และขยายผลให้ครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ พร้อมเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้

๒) ขยายเครือข่ายไปให้ครบทุกหมู่บ้านในตำบลสำหรับกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูขันติวราภิรม
โทร. ๐๘ ๒๑๐๑ ๐๔๖๐

๑๐) ชุมชนคุณธรรมบ้านโนนชัยศรี ตำบลโนนชัยศรี อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

นายเวียงสงค์ มณี ผู้ใหญ่บ้านโนนชัยศรี ได้เคยศึกษาเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านหลายคน ปลูกฝังให้เป็นคนสำนึกรักบ้านเกิดจากรุ่นสู่รุ่น นายเวียงสงค์เริ่มพัฒนาชุมชนจากการพัฒนาในรูปแบบของ “บวร” โดยการทำฝายคำนกเอี้ยง สมัยนั้นยังไม่มีหน่วยงานราชการใด ๆ ที่เข้ามาให้การช่วยเหลือ อาศัยความร่วมมือร่วมใจของชาวบ้านและกลุ่มจิตอาสา ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ กำนันที่มีจิตอาสาได้เสียสละเดินทางไปประสานงานกับชลประทานจังหวัดร้อยเอ็ด ด้วยความอดทน และเพียรพยายาม จนทำให้เกิดโครงการทำฝายน้ำล้นบึงห้วยดอกซ้อนขึ้น โดยมีพ่อกะจ้ำให้คำแนะนำทางด้านจิตวิญญาณ

ต่อมาลูกหลานที่ไปทำงานต่างถิ่นได้กลับมาช่วยกันพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง จากการเห็นแบบอย่างที่ดีของปราชญ์รุ่นเก่า และอาศัยประเพณีเป็นศูนย์รวมจิตใจ เช่น งานบุญบั้งไฟ จึงเกิดกลุ่มจิตสาธารณะ จิตอาสาในปีพ.ศ. ๒๕๔๘ ผู้ใหญ่เวียงสงค์จึงน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการพัฒนาร่วมกับการพัฒนาชุมชนและเกษตรและสหกรณ์จังหวัด โดยปัญหาที่ต้องการแก้ไขมีหลากหลาย เช่น ปัญหาวัยรุ่นการทะเลาะวิวาท การแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการลักขโมย ปัญหาเรื่องขยะ ปัญหาผู้สูงอายุถูกละเลย ไม่มีกิจกรรมทำ ปัญหาน้ำประปาไม่ไหลนานครั้งละ ๓ - ๔ วัน ปัญหาเรื่องไม่มีตลาดรองรับสินค้าจากกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน และปัญหาจากการขาดจิตสำนึก ความเห็นแก่ตัว ในการใช้ถนนหน้าบ้าน การบุกรุกที่สาธารณะ และจับปลาในฤดูวางไข่ จากปัญหาที่ชุมชนพบนั้น จึงเกิดเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและส่งเสริมการทำความดีเพื่อชุมชน เช่น การของบประมาณเพื่อมาขุดลอกบึงห้วยดอกซ้อน การดำเนินโครงการ ๙๑๐๑ ซื้อรถไถใหญ่ขนาด ๔๐ แรงม้า การทำชุมชนเกษตร พัฒนาบึงห้วยดอกซ้อนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การรวมกลุ่มทำงานเพื่อชุมชน เช่น กลุ่มสวัสดิการชุมชนมีรถไถเพื่อส่วนรวม กลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน กองทุนขยะที่ทุกหมู่บ้านเป็นสมาชิกร่วมกัน การทำเกษตรอินทรีย์ โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การทำโรงเรียนผู้สูงอายุ และการสำรวจแนวเขตป่าแปลงสาธารณะและการปลูกป่า

คุณธรรมที่มีความโดดเด่นของบ้านโนนชัยศรีประกอบไปด้วย

๑) ความสามัคคี ความพร้อมเพรียง การมีส่วนร่วมทำสิ่งที่ดี ปรึกษาหารือกันก่อนทำ พึงพอใจทุกฝ่าย ไว้วางใจกันและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ บำรุงวัดวาอาราม

๒) ประหยัดและออมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๓) รับผิดชอบร่วมกัน รับฟังเสียงส่วนมาก ใช้กระบวนการลงประชามติ

๔) เสียสละต่อส่วนรวม มีความเอื้ออาทรช่วยเหลือกันและกัน มีจิตสาธารณะ จิตอาสา

๕) เกิดการพึ่งพาตนเอง ขยัน มีน้ำใจแบ่งปัน ซื่อสัตย์ ซื่อตรง

๖) หลักฆราวาสธรรม คือ สัจจะ ต่อตนเอง ทมะ การข่มใจให้สงบ ขันติ มีความอดทน จาคะ คือ การบริจาค

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

๑) นำเอาปัญหาเป็นตัวตั้ง แก้ให้ตรงจุด คือ ปัญหาเกิดที่ไหน ให้แก้ที่นั่น

๒) วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง จัดทำแผนหมู่บ้านแบบมีส่วนร่วมด้วยเวทีประชาคม และจัดลำดับความสำคัญ โดยแบ่งเป็นกิจกรรมที่ทำเอง และกิจกรรมที่ขอความช่วยเหลือจากรัฐ

๓) การกำหนดให้คณะกรรมการหมู่บ้านมาจากทุกเครือข่ายในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มทอผ้า กลุ่มเกษตร ฯลฯ โดยมีกลไก คือใช้หนังสือแต่งตั้งจากนายอำเภอ และภายในหมู่บ้านมีการแต่งตั้งและมอบหมายกันรับผิดชอบ

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ชุมชนเกิดความสามัคคี มีการปรึกษาหารือ วางแผนแบบมีส่วนร่วม มีความพากเพียร อดทน เห็นอกเห็นใจ ดึงเอาศักยภาพของคนที่หลากหลายมาช่วยในการทำงานแต่ละด้าน จนเกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมดังนี้

๑) เกิดศูนย์เรียนรู้ ฐานเรียนรู้ มีโรงปุ๋ยอินทรีย์ ทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เช่น เพาะเห็ด มีไฟฟ้า ประปา ถนนทั่วถึง

๒) เกิดการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและทรัพยากรธรรมชาติ

๓) มีกลุ่มสวัสดิการชุมชน คนในชุมชนรู้จักประหยัด การออม พอกินพอใช้ หนี้สินลดลงมีเงินเหลือเก็บ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) อยากเปลี่ยนแปลงไร่นาเป็นศูนย์เรียนรู้ของหมู่บ้าน แต่ยังขาดเงินทุนในการนำมาพัฒนา ซึ่งถ้าทำได้จะสามารถรับซื้อผัก และผลผลิตทางการเกษตรทุกชนิดในรูปแบบเครือข่าย มีความพอเพียง ซื่อสัตย์ต่อกัน เกิดการรวมกลุ่มปรึกษาหารือและให้คำแนะนำกันและกัน

๒) ลูกหลานชาวโนนชัยศรีที่เก่งแต่ละด้านกลับมาช่วยพัฒนาบ้านเกิด คนในชุมชนเข้าใจเรื่องสุขภาวะที่ดี ไม่ฉีดยาฆ่าหญ้า เลิกใช้ยาฆ่าแมลง

๓) มีการอนุรักษ์รักษาและสืบสานประเพณีท้องถิ่น เช่น กลองยาว การทอผ้า ไว้อย่างเข้มแข็ง สามารถพัฒนาเป็นสถานที่เรียนรู้ได้ในหลายด้าน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

ว่าที่ร้อยตรีเวียงสงค์ มณี ผู้ใหญ่บ้านตำบลวังชัย
โทร. ๐๙ ๓๓๕๓ ๖๙๙๘

๑๑) ชุมชนคุณธรรมบ้านหนองบัว ตำบลหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

บ้านหนองบัว ตำบลหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นในการส่งเสริมคุณธรรมด้านต่าง ๆ เป็นแหล่งพุทธสถาน และพุทธธรรมที่สำคัญ โดยมีพระครูบูรพาภิวัฒน์ หรือหลวงปู่สุข ยโสธโร พระเกจิอาจารย์ชื่อดังแห่งวัดบูรพาเป็นต้นแบบ พุทธศาสนิกชนทั่วทุกสารทิศ และพุทธศาสนิกชนในพื้นที่ให้ความเคารพศรัทธาและปฏิบัติตามหลักคำสอน แนวปฏิบัติของหลวงปู่สุข ยโสธโร จนทำให้ชุมชนเกิดความสงบสุข ร่มเย็น และมีผลสำเร็จในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑) ความมีคุณธรรมของคนในชุมชน โดยมีแหล่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ตลอดทั้งมีผู้นำชุมชนเป็นอย่างที่ดี นำชุมชนพัฒนาสู่ความผาสุก และมีพระครูบูรพาภิวัฒน์ (หลวงปู่สุข ยโสธโร) นำการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ประกอบกับพระครูปริยัติสุทธิคุณ เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน ได้สืบสานปณิธานของหลวงปู่ นำพุทธศาสนิกชนในพื้นที่ปฏิบัติธรรมตามแนวของหลวงปู่สุข ยโสธโร โดยเฉพาะการจัดตั้งวิทยุชุมชน และเป็นพระวิทยากร ให้ความรู้เรื่องธรรมะทางสถานีวิทยุทุกวัน

๒) วัฒนธรรมประเพณี ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง ร่วมกับหน่วยงานทางศาสนา องค์กรท้องถิ่น สถานศึกษา หรือพลังบวร ร่วมกันขับเคลื่อนประเพณีทางศาสนา และวัฒนธรรม

๓) ประชาชนในชุมชนมีความพอเพียง ในการประกอบสัมมาชีพ ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาพอเพียงของรัชกาลที่ ๙ พออยู่ พอกิน เน้นปลูกผักสวนครัว

๔) ชุมชนมีการฝึกการสร้างวินัย อดออมประหยัด ในรูปแบบของร้านค้าชุมชน มีการแบ่งปันดอกผลสหกรณ์แก่สมาชิกอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

๕) การมีแหล่งเรียนรู้ทางอินเตอร์เน็ต และวิทยุชุมชน เผยแผ่ธรรมะสู่ชุมชน เยาวชน นักเรียน ในพื้นที่ได้รับรู้ข่าวสารและทันเหตุการณ์ โดยได้รับอนุญาตจาก กสทช)

๖) ประชาชนทั้ง ๓ หมู่บ้าน มีความสมัครสมานสามัคคี ร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านชุมชน จนเกิดความสะอาด สงบเรียบร้อย อยู่กันอย่างร่มเย็นเป็นสุข

ในอดีตบ้านหนองบัวเป็นตำบลเล็ก ๆ มีจำนวนหมู่บ้านไม่มาก พบปัญหาการประพฤติปฏิบัติตนที่ไม่เหมาะสม เช่น การดื่มสุรา หลวงปู่สุข ยโสธโร อดีตเจ้าอาวาสวัดบูรพา จึงปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ โดยใช้หลักธรรมทางศาสนามาปลูกฝัง มีการตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านประกอบด้วยผู้นำ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะครูในโรงเรียนมีหลวงปู่สุข ยโสธโร เป็นที่ปรึกษา จุดเริ่มที่เกิดจากคณะกรรมการหมู่บ้านประชุมร่วมกันหาแนวทางการปกครอง และอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข พัฒนาสู่ชุมชนคุณธรรมเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งเป็นชุมชนคุณธรรมตามพลังบวร นอกจากการประชุมตกลงแนวทางการอยู่ร่วมกันยังมีการผสมผสานกับระเบียบของทางราชการ เป็นแนวทางปกครองชุมชน มีการแบ่งภารกิจหน้าที่ชัดเจน

และทำกิจกรรมร่วมกัน โดยใช้พื้นที่วัดบูรพาเป็นพื้นที่รวมศูนย์ ทั้งงานประเพณี ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม หลังจากหลวงปู่สุข ยโสธโร มรณภาพ พระครูปริยัติสุทธิคุณได้สืบสานแนวปณิธานในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสืบต่อมา จนปัจจุบันชุมชนได้รับการคัดเลือกเป็นท้องที่ดีในเครือข่ายคุณธรรม ๙ ดี ของศูนย์คุณธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด

ปัจจุบันปัญหาที่พบและต้องการแก้ไขคือ ปัญหาเรื่องการทิ้งขยะในหมู่บ้าน และปัญหาถมที่ต่างระดับของชุมชน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

๑) การแต่งตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน

๒) จัดทำธรรมนูญหมู่บ้าน

๓) ประชุมร่วมกัน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้เสนอความคิดเห็น

๔) ปฏิบัติตามแผนและธรรมนูญหมู่บ้านที่ได้ตกลงร่วมกัน

๕) ประชุมประเมินการปฏิบัติงานของชุมชนว่ามีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้างที่ต้องแก้ไข

๖) มีการออกใบประกาศเกียรติคุณ เชิดชูส่งเสริมผู้กระทำความดี สมควรเป็นแบบอย่างโดยผู้นำท้องที่

๗) เผยแผ่ความดีไปยังชุมชนข้างเคียง และผู้ที่สนใจ

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ประชาชนในชุมชนอยู่ดีกินดี มีสุขภาวะที่ดี ชุมชนมีความพอเพียง มีวินัยในการออม เห็นได้จากการมีร้านค้าชุมชนในวัด ลูกหลานเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม มีการประกอบสัมมาชีพตามกำลังของตัวเอง ไม่เบียดเบียนหรือสร้างภาระแก่สังคม มีระเบียบวินัยในการอยู่ร่วมกัน มีจิตอาสาช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยยึดมั่นในหลักธรรมคำสอน แนวประพฤติปฏิบัติของหลวงปู่สุข ยโสธโรตลอดมา

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) อยากให้ชุมชนมีความสมัครสมานสามัคคีกลมเกลียวกันกับชุมชนข้างเคียงมากยิ่งขึ้น

๒) ส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาวะที่ดีต่อไป

๓) ขยายผลการสร้างวินัยในตนเองสู่ครอบครัว ชุมชน ตลอดจนถ่ายทอดไปยังชุมชนอื่นต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูปริยัติสุทธิคุณ เจ้าอาวาส
โทร. ๐๙ ๓๕๑๓ ๘๒๐๐
นายบัวทอง พลทิพย์ กำนันตำบลหนองบัว
โทร. ๐๙ ๓๐๗๒ ๖๗๙๙

๑๒) ชุมชนคุณธรรมวัดบ้านกู่ ตำบลกู่ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ

"ปรางค์กู่คู่บ้าน สระกู่คู่เมือง
ลือเลื่องวัฒนธรรม เลิศล้ำสามัคคี
มีวงมโหรี ผลิตข้าวเกษตรอินทรีย์ ของดีหลวงปู่งาม"

ชุมชนคุณธรรมวัดบ้านกู่ เป็นชุมชนเกษตรกรรม ประชากรมีอาชีพทำนา และรับจ้างทั่วไป มีวิถีชีวิตที่เป็นอยู่แบบเรียบง่าย แต่เมื่อมีการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและขับเคลื่อนด้วยพลังบวร จึงประสบปัญหาในการพัฒนา เพราะความแตกแยกทางความคิดของคนในชุมชน สมาชิกส่วนหนึ่งมองไม่เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าไปขับเคลื่อนการดำเนินงานชุมชนคุณธรรม ซึ่งไม่เข้าใจถึงผลสำเร็จที่เกิดขึ้นว่าตนเองจะได้ประโยชน์อย่างไร จึงไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน และไม่สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

๑) ใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและการอนุรักษ์ประเพณีของชนเผ่ากูย โดยพระครูชาครธรรมคุณ เจ้าคณะตำบลกู่/เจ้าอาวาสวัดบ้านกู่ ได้เสนอแนวคิดในที่ประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยนำชุมชนสมัครเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้ชุมชน นำความเชื่อและความศรัทธามาปรับเปลี่ยนแนวคิดและพฤติกรรมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสงบสุขโดยเริ่มต้นจากครอบครัว

๒) การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจในการดำรงชีวิต มีความอดทน อดออม ขยัน ไม่โลภ มีความพอประมาณ รู้จักพึ่งตนเอง พึ่งกันเองในชุมชน ซึ่งมีการรวมกลุ่มทำอาชีพเสริม เช่น กลุ่มทอผ้าไหม กลุ่มจักสาน กลุ่มทำไม้กวาด ส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวหน้าบ้านเพื่อใช้ในการประกอบอาหารของครัวเรือน ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้

๓) ทุนวัฒนธรรมของชุมชน ชุมชนคุณธรรมวัดบ้านกู่ มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และมีจุดเด่นที่สามารถนำมาพัฒนาและต่อยอดในเรื่องของการส่งเสริมการท่องเที่ยว การศึกษาแลกเปลี่ยน การจัดทำองค์ความรู้ เพื่อสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ พัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้กับประชาชนในพื้นที่

๔) ความเข้มแข็งของพลัง "บวร" และการเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้จักการวางแผนการพัฒนาชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการปรับปรุงการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ด้านศาสนธรรม : ชุมชนปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอน รักษาศีล ทำดี พูดดี รู้จักให้อภัย ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข เป็นหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบระดับจังหวัด ขยายผลสู่โรงเรียนรักษาศีล ๕ และตำบลรักษาศีล ๕ นำศีลมาเป็นจุดเริ่มต้นในการแก้ไขปัญหาของครอบครัว ชุมชน สังคม นอกจากนี้มีกิจกรรมเข้าวัดปฏิบัติธรรมทุกวันพระ กิจกรรมทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนา การจัดค่ายปฏิบัติธรรม กิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ฯลฯ

ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการสืบสาน รักษาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมกลุ่มประกอบอาชีพเสริม ได้แก่ กลุ่มทอผ้าไหม กลุ่มจักสาน กลุ่มทำไม้กวาด มีผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนจำหน่ายและพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คนในชุมชนรู้จักพึ่งพาตนเอง ประกอบสัมมาอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น หนี้สินลดลง ประชาชนมีความกินดีอยู่ดี

ด้านการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น : มีการใช้ภาษากูยในการสื่อสาร การแต่งกาย อาหาร ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตของชนเผ่ากูย การจัดกิจกรรมประเพณีตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ ประเพณีแซนเหลียน ประเพณีแซนหลาว รำแกลมอ งานประเพณีหวัว บุญเบิกฟ้า มหัศจรรย์เดือน ๓ ณ บริเวณปราสาทปรางค์กู่ ซึ่งได้รับการบรรจุให้เป็นงานบุญประเพณีประจำปีของจังหวัดศรีสะเกษ ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ที่สามารถสร้างรายได้ให้ชุมชน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) การส่งเสริมให้แกนนำพลัง “บวร” มีบทบาทในการพัฒนาตนเอง เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนและยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนาและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้มีภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็ง สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

๒) ส่งเสริมการขยายผลการพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนให้ได้รับโอกาสในการส่งเสริมสนับสนุนเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้ชุมชนได้เข้าถึงโอกาสจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคีเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น เกิดความเข้มแข็งในชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายทนงศักดิ์ นรดี กำนันตำบลกู่
โทร. ๐๖ ๔๔๐๒ ๐๕๙๔

๑๓) ชุมชนคุณธรรมวัดสำโรงเกียรติ ตำบลบักดอง อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

"สำโรงเกียรติเศรษฐกิจดี มีน้ำตกสวยงาม ตำนานพระตาตน คนมีวัฒนธรรม เลิศล้ำสามัคคี บุญประเพณีไหว้บรรพบุรุษ"

ชุมชนคุณธรรมวัดสำโรงเกียรติ มี ๓๓๐ ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีอาชีพทำสวน ทำไร่ ทำนา และเลี้ยงสัตว์ ชุมชนมีการอนุรักษ์สืบสาน และถ่ายทอดภูมิปัญญา ประเพณี พิธีกรรม และวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ของชนเผ่าเขมรมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ชุมชนมีความสามัคคี มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวและผู้ที่สนใจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเกษตรกรรม เช่น ชมสวนทุเรียนภูเขาไฟ เยี่ยมชมอัตลักษณ์การแต่งกายของชนเผ่าเขมร อาหารพื้นถิ่น รวมไปถึงของฝาก เช่น ไข่เค็มภูเขาไฟ เป็นต้น โดยชุมชนมีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คือ หลวงพ่อตาตน เป็นพระคู่บ้านที่เคารพบูชาและพึ่งพาทางจิตวิญญาณ

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

๑) ใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและการอนุรักษ์ประเพณีของชนเผ่าเขมร โดยพระครูอรุณปุญโญภาส เจ้าอาวาสวัดสำโรงเกียรติ เสนอแนวคิดในที่ประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยนำชุมชนสมัครเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้ชุมชน นำความเชื่อและความศรัทธามาปรับเปลี่ยนแนวคิดและพฤติกรรมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสงบสุข

๒) การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจในการดำรงชีวิต มีความอดทน อดออม ขยัน ไม่โลภ มีความพอประมาณ รู้จักพึ่งตนเอง พึ่งกันเองในชุมชน ซึ่งมีการรวมกลุ่มทำอาชีพเสริม เช่น กลุ่มทอผ้าไหม กลุ่มจักสาน ต่อยอดการทำสวนทุเรียนภูเขาไฟให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และมีโฮมสเตย์รองรับนักท่องเที่ยวแบบเป็นกันเอง ราคาย่อมเยาว์และส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวหน้าบ้านเพื่อใช้ในการประกอบอาหารของครัวเรือน ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้

๓) ทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน ชุมชนคุณธรรมวัดสำโรงเกียรติ มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และมีจุดเด่นที่สามารถนำมาพัฒนาและต่อยอดในเรื่องของการส่งเสริมการท่องเที่ยว การศึกษาแลกเปลี่ยน การจัดทำองค์ความรู้ เพื่อสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้กับประชาชนในพื้นที่

๔) ความเข้มแข็งของพลัง "บวร" และการเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้จักการวางแผนการพัฒนาชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการปรับปรุงการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) ด้านศาสนธรรม : ชุมชนมีการปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอน รักษาศีล ทำดี พูดดี ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข กิจกรรมที่โดดเด่นและมีผลการดำเนินงานเชิงประจักษ์ ได้แก่ การได้รับคัดเลือกให้เป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ ๑ ใน ๑๒ ชุมชนโดดเด่นในจังหวัดศรีสะเกษ

๒) ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการสืบสาน รักษาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมกลุ่มประกอบอาชีพเสริม ได้แก่ กลุ่มทอผ้าไหม กลุ่มทำไม้กวาดทางมะพร้าว มีผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนจำหน่าย เช่น ไข่เค็มภูเขาไฟ ตะกร้าหวาย กระเป๋าจากซองกาแฟ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาต่อยอดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน เช่น ชมสวนทุเรียนภูเขาไฟ เป็นแหล่งเรียนรู้และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทำให้คนในชุมชนรู้จักพึ่งพาตนเอง ประกอบสัมมาอาชีพ รายได้เพิ่มขึ้น หนี้สินลดลง ประชาชนมีความกินดีอยู่ดี

๓) ด้านการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น : มีการรักษาและสืบสานประเพณีวัฒนธรรมของชนเผ่าเขมร ใช้ภาษาเขมรในการสื่อสาร การแต่งกาย อาหารการกิน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตของชนเผ่าเขมร การจัดกิจกรรมประเพณีตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ ประเพณีแซนโฎนตา ประเพณีปรังอ็อกเปรี๊ยะแค รำแม่มด การเซ่นไหว้ผีปู่ตาประจำหมู่บ้านและการสักการะองค์หลวงพ่อพระตาตนเป็นประจำทุกปี ซึ่งเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้านและประจำอำเภอขุนหาญ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) การส่งเสริมให้แกนนำพลัง“บวร” มีบทบาทในการพัฒนาตนเอง เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนและยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนาและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้มีภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็ง สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

๒) ส่งเสริมการขยายผลการพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนให้ได้รับโอกาสในการส่งเสริมสนับสนุนเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้ชุมชนได้เข้าถึงโอกาสจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคีเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น เกิดความเข้มแข็งในชุมชน สังคม และประเทศชาติ มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูอรุณปุญโญภาส เจ้าอาวาสวัดสำโรงเกียรติ
โทร. ๐๘ ๗๑๕๔ ๗๘๔๔
นายแฉล้ม นิลสุข ผู้ใหญ่บ้านบ้านสำโรงเกียรติ หมู่ที่ ๘
โทร. ๐๘ ๔๘๒๕ ๔๔๙๘

๑๔) ชุมชนคุณธรรมวัดจำปา ตำบลหนองแก้ว อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

"มากล้วนจารีตประเพณี หลวงพ่อใหญ่คู่บ้าน ถิ่นฐานวัฒนธรรม งามล้ำเรือยาว หาดทรายขาวปากมูลชี พิพิธภัณฑ์ล้ำค่า งามสง่าพระธาตุกตัญญู"

ชุมชนคุณธรรมวัดจำปา เป็นชุมชนวัฒนธรรมชาติพันธุ์ลาว มีวิถีชีวิตริมฝั่งแม่น้ำมูล แม่น้ำชี มีเอกลักษณ์ทั้งการแต่งกายและภาษาพูดที่ใช้ภาษาอีสานในการสื่อสาร มีประเพณีวัฒนธรรมที่โดดเด่น คือประเพณีโฮมบุญข้าวใหม่ปลามัน ที่จะจัดขึ้นในช่วงเดือนธันวาคมของทุกปี มีศิลปะการแสดง ฟ้อนกลองตุ้ม และการฟ้อนชนเผ่าลาวหัวนาที่สืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ปัญหาของชุมชนมีปัญหาเรื่องหนี้สิน สังคมผู้สูงอายุ การอพยพไปทำงานต่างถิ่น การขาดรายได้ ภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง รวมถึงปัญหาการรักษาความสะอาดและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

๑) จัดทำแผนพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนเกี่ยวกับปัญหาที่อยากแก้และความดีที่อยากทำ โดยให้ชุมชนสมัครเข้าร่วมการดำเนินงานขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร และดำเนินการตามเกณฑ์การประเมิน ๙ ขั้นตอน โดยร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ คือ "ชุมชนคุณธรรมฯ วัดจำปา เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ตามรอยศาสตร์พระราชา ชุมชนท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม" โดยกำหนดความดีที่อยากทำ จำนวน ๕ เรื่อง ได้แก่ ๑) วัฒนธรรมดี เป็นหมู่บ้านที่ยึดมั่น ดำรงรักษาในคุณค่าทางวัฒนธรรม ประเพณีวิถีชนเผ่าที่ดีงาม ๒) คนดี เป็นหมู่บ้านที่มีความร่วมมือที่ดีระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ที่ส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาเด็กและเยาวชน ๓) สวัสดิการดี เป็นหมู่บ้านที่มีการใส่ใจดูแล เห็นอกเห็นใจกันและกัน เอื้อเฟื้อแบ่งปัน สร้างสรรค์กองทุนต่าง ๆ ที่จะดูแลคนในหมู่บ้านตั้งแต่เกิดจนตาย ๔) สิ่งแวดล้อมดี เป็นหมู่บ้านที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ดูแลสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน วัด ให้มีร่มเงา สะอาด ปลอดภัย ๕) วิถีพอเพียง เป็นหมู่บ้านที่ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต พึ่งพาตนเอง และสร้างครอบครัว หมู่บ้านให้อบอุ่นเข้มแข็ง

๒) การจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาของชุมชน และส่งเสริมการทำความดีของชุมชน โดยใช้พลัง "บวร" สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล และส่วนราชการในพื้นที่ จัดทำโครงการ/กิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนและมีการส่งเสริมการทำความดี และการปฏิบัติตามคุณธรรมพอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา และคุณธรรมอื่น ๆ ตามวิถีชาวพุทธ

๓) ขยายผลกิจกรรมเพิ่มเติมใน ๓ มิติ ประกอบด้วย

๓.๑ ด้านศาสนา จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมเพิ่มเติม เช่น กิจกรรมทำบุญตักบาตร เข้าวัดปฏิบัติธรรมในวันธรรมสวนะ (วันพระ) กิจกรรมตู้ปันสุข ฯลฯ

๓.๒ ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีอุทยานการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๗ มีการปลูกป่าถาวร มีการจัดแสดงแปลงสาธิตการเกษตร ปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ แหล่งเรียนรู้ด้านอาชีพ เช่น ฟาร์มปูนาศรีสะเกษ การรวมกลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง การรวมกลุ่มทอผ้าไหม การส่งเสริมให้คนในชุมชนปลูกผักสวนครัวเพื่อบริโภคเองในครัวเรือน เพื่อลดรายจ่าย แบ่งปันคนในชุมชน ส่วนที่เหลือนำไปขายในตลาดชุมชนเพื่อสร้างรายได้ เป็นต้น

๓.๓ ด้านวิถีวัฒนธรรมของท้องถิ่น จัดกิจกรรมอนุรักษ์ส่งเสริมและฟื้นฟูงานประเพณีของท้องถิ่น “ชนเผ่าลาว” อาทิ ประเพณีโฮมบุญข้าวใหม่ ปลามัน ประเพณีแห่ปราสาทผึ้ง ประเพณีแข่งเรือยาว งานประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ของ “เผ่าลาว”

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) ส่งเสริมให้แกนนำพลัง “บวร” ในระดับชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาตนเอง เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิต เข้าใจและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม และมีความตระหนักต่อการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมของไทยให้คงอยู่ต่อไป

๒) ส่งเสริมการขยายผลการพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน และให้ชุมชนได้เข้าถึงโอกาสจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคีเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น มีการส่งเสริมและพัฒนาฐานการเรียนรู้/องค์ความรู้ของชุมชน เช่น พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านศูนย์การเรียนรู้วัดจำปา อุทยานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ฟาร์มปูนา สำหรับการศึกษาดูงาน และเพื่อเป็นการสร้างงานสร้างรายได้จากวิถีวัฒนธรรม ประชาชนในชุมชนได้รับประโยชน์เพิ่มมากขึ้น เกิดความเข้มแข็งในชุมชน สังคม เพื่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระสมุห์เอกนรินทร์ นรินฺโท
เลขาคณะทำงานชุมชนคุณธรรมวัดจำปา
โทร. ๐๘ ๗๙๘๖ ๕๙๙๐

๑๕) ชุมชนคุณธรรมวัดสุทธานิวาส ตำบลบ้านแป้น อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร

"พ่อขุนศรีตั้งบ้าน พุทธสถานโบสถ์ดิน งามระบินฟ้อนสร้างแป้น ชมดินแดนหนองหาร ตะวันรอน ลานบวรชุมชนคุณธรรม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง"

ชุมชนคุณธรรมวัดสุทธานิวาส เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทญ้อมีลักษณะความสัมพันธ์เชิงเครือญาติสูง ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมอย่างเหนียวแน่น โดยยึดหลักฮีตสิบสองคองสิบสี่ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น ประเพณีการลงแขกทำนา ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เช่น การทอผ้าคราม การทอเสื่อกก งานใบตอง ฯลฯ แต่จากการพัฒนาตามกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้คนในชุมชนมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การพึ่งตนเองในระยะยาวลดน้อยลง ส่งผลทำให้ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนาและหน่วยงานในพื้นที่ได้มีการทบทวน เพื่อให้คนในชุมชนยึดมั่นในวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยนำพลังบวรและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนการดำเนินงานชุมชนคุณธรรม โดยคนในชุมชนได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ และพึ่งพาตนเอง

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

๑) การจัดทำแผนชุมชน มีขั้นตอน ดังนี้

๑.๑ ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้และความเข้าใจให้กับคนในชุมชน รับฟังปัญหาและการแสดงความคิดเห็น จากกระบวนการมีส่วนร่วม ในการค้นหาสาเหตุของปัญหา และกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

๑.๒ การกำหนดกิจกรรม แบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ๑) กิจกรรมระยะสั้น เช่น การฝึกอบรมอาชีพ การจัดกิจกรรมและต่อยอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนโดยการบูรณาการแหล่งมรดกภูมิปัญญา ๒) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเน้นการพึ่งพาตนเอง เช่น จัดตั้งศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียงแหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม ชุมชนคุณธรรมท่าวัดเหนือ

๑.๓ กำหนดเป้าหมายการพัฒนา และการจัดหาแหล่งทรัพยากรสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๔ จัดทำแผนชุมชน โดยการบูรณาการการนำมิติทางวัฒนธรรมมาเข้าด้วย ทำให้เกิดแผนพัฒนาชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม สาธารณสุข ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

๒) การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

๒.๑ การพัฒนาโครงการ/กิจกรรม จะเน้นการมีส่วนร่วม โดยอาศัยการจัดทำเวทีประชาคมระดมความคิดเห็น เพื่อหาข้อสรุปและลงมติ

๒.๒ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จะเน้นกระบวนการ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผลตามโครงการ/กิจกรรมที่จัดขึ้น

๒.๓ การขับเคลื่อนงาน กลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ โดยการตั้งกฎิกา การฝึกอบรมเรื่องใหม่ ๆ การนัดประชุมประจำเดือน การนำผลิตภัณฑ์ของชุมชนไปจำหน่ายและการฝึกอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

๓) การสนับสนุนเชื่อมโยงจากภายนอก

ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานในพื้นที่ หน่วยงานเอกชน สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสกลนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ฯลฯ

สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาและสถาบันศาสนายังสนับสนุนการอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน และร่วมปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามและถ่ายทอดภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาและยกระดับเยาวชนให้มีคุณภาพและเป็นคนดีของสังคมต่อไป และผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนอย่างมาก ได้แก่ กลุ่มผู้นำทางความคิด เจ้าอาวาสวัดสุทธานิวาส ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน หัวหน้าคุ้มบ้าน กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน และกลุ่มเยาวชนเข้าร่วมพัฒนาด้วย

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ชุมชนคุณธรรมวัดสุทธานิวาส เป็นหมู่บ้านที่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ชุมชนอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เคารพผู้อาวุโส มีการสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มทอผ้า กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มธนาคารขยะและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร่วมรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อ อีกทั้งยังมีการฟื้นฟูประเพณีรวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ ควบคู่กับการปรับใช้ให้เหมาะกับวิถีชีวิตรูปแบบใหม่

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ยึดหลักการการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนด้วยพลัง “บวร” ตลอดจนหน่วยงานราชการท้องที่ ท้องถิ่น และทุก ๆ ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ที่คอยแนะนำสนับสนุน เน้นความเข้าใจ ความรัก ความสามัคคี ความเอื้ออารีของคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ

ผู้ประสานงานในอพื้นที่

นายนิมิต ภักดีสวัสดิ์ ผู้ใหญ่บ้านบ้านแป้น
โทร. ๐๘ ๖๔๘๘ ๐๖๘๗
นายสัมพันธ์ แสงพรหมชาลี ประธานท่องเที่ยวโดยชุมชน
โทร. ๐๙ ๓๔๒๔ ๓๓๓๗

๑๖) ชุมชนคุณธรรมบ้านหนองบัว ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

"เอราวัณคู่บ้าน สุสานช้างคู่แผ่นดิน วิถีถิ่นกวยอาเจียง"

ชุมชนคุณธรรมบ้านหนองบัว "ชุมชนคนเลี้ยงช้าง ลูกเจ้าพระยา เด็กวัง" อพยพมาจาก บ้านตากลาง บ้านตาทิตย์ ตำบลกระโพ เป็นชุมชนชาวส่วย หรือ กูย หรือ กวย ที่เคยอาศัยอยู่ในประเทศลาวตอนใต้ ชาวกูยมีภาษาพูดเป็นของตนเอง ใช้ภาษามอญ เขมร สืบทอดวัฒนธรรมโดยการบอกเล่าสืบต่อกันมาจากคนเฒ่าคนแก่ ประเพณีวิถีชีวิต วัฒนธรรม จึงมีช้างเข้ามาเกี่ยวข้องในทุก ๆ เรื่อง เช่น สืบสานตำนานหมอช้าง โดยการปะชิหมอช้าง ประเพณีทอดกฐินช้าง ซึ่งได้ทำขบวนแห่บนเกวียนประดับด้วยผ้าไหมอย่างสวยงาม แล้วให้ช้างเป็นผู้ดึงขบวนแห่กฐินร่วมกับชุมชน ประเพณีบวชนาคบนหลังช้าง ประเพณีซัดเต พิธีแต่งงานแบบชาวกวย การแสดงการรำคล้องช้างตามวิถีชีวิตของชาวกวยเลี้ยงช้างในอดีต

ในปัจจุบัน ชุมชนคุณธรรมบ้านหนองบัว โดยท่านพระครู ดร. สมุห์หาญ ปัญญาธโร เจ้าอาวาสวัดป่าเจียง ร่วมกับนายธวัชชัย ศาลางาม อดีตผู้ใหญ่บ้านหนองบัว เป็นผู้นำพลังบวรที่เข้มแข็ง ขับเคลื่อนชุมชน โดยมีวัดป่าอาเจียงเป็นศูนย์กลางขับเคลื่อนชุมชนแห่งชาติพันธุ์แห่งนี้ ทั้งนี้ แต่เดิมนั้นก่อนที่วัดป่าอาเจียงจะเป็นศูนย์กลางขับเคลื่อนชุมชนได้จนถึงทุกวันนี้ ได้รับการขัดขวางจากกลุ่มที่เห็นต่างมากมาย จนเวลาล่วงเลยผ่านมาหลวงพ่อพระครู ดร.สมุห์หาญ ปัญญาธโร และนายธวัชชัย ศาลางาม และคณะทำงาน ได้ยึดหลักการทำงานการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและยึดมั่นตนเป็นที่พึ่งแห่งตน โดยใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการสร้างผลงานเพื่อขจัดข้อขัดแย้งที่ปรากฏด้วยความมุ่งมั่นปรารถนาดีต่อชุมชนชาวกวยจึงบังเกิดความสุข สามัคคีของชุมชนชาวกวยและเป็นที่รู้จักไปทั่วโลกในปัจจุบัน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมบ้านหนองบัว พัฒนาชุมชนด้วยคุณธรรมจริยธรรมร่วมกับวิถีความเชื่อของชาติพันธุ์เป็นต้นแบบในการพัฒนาแก่ชุมชนอื่น โดยยึดหลักให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และยึดมั่นตนเป็นที่พึ่งแห่งตน จนกลายเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีวัดป่าอาเจียง เป็นศูนย์รวมในการขับเคลื่อนงานทุก ๆ มิติ ทั้งด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน พิธีกรรมการความเชื่อ รวมทั้งยังเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิตทั้งในวัดป่าอาเจียงและโดยรอบของชุมชน ซึ่งชุมชนคุณธรรมบ้านหนองบัวนั้น ยึดมั่นในวิถีความเชื่อของชาติพันธุ์ชาวกวยของตนเอง นำช้างที่เป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมือง ที่ชุมชนเลี้ยงอยู่เกือบทุกครัวเรือนด้วย

ความรัก ความผูกพันมาสรรค์สร้างกิจกรรมร่วมกัน เพื่อยึดโยงทุกคนในชุมชนเข้าด้วยกัน ผ่านกิจกรรมสำคัญของชุมชน อาทิ งานบุญปลอดเหล้า งานกฐินช้างที่มีเรื่องราวของเส้นไหม ที่เป็นอีกหนึ่งภูมิปัญญาของชุมชนเข้ามาในกระบวนการทำกิจกรรมแห่งเดียวในโลก งานบวชนาคบนหลังช้าง งานบุญวันช้างไทย งานวันกวยโลก

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ผลลัพธ์จากการขับเคลื่อนพัฒนาชุมชนคุณธรรมบ้านหนองบัว เกิดผลให้ชุมชนบ้านหนองบัว โดดเด่นในเรื่องของความสามัคคี โดยมีวัดป่าอาเจียงเป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม พิธีกรรม ความเชื่อและวีถีชีวิตของชาติพันธุ์ชาวกวย โดยนำช้างเข้ามามีส่วนร่วมในทุก ๆ กิจกรรม ทุกภาคส่วนในชุมชนได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาชุมชนในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม การท่องเที่ยว และการสร้างความเข้มแข็งอย่างต่อเนื่องจากทั้งพลังบวรภายในชุมชนเอง และจากหน่วยงานภายนอกใน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและเกิดรายได้ขึ้น ส่งเสริมให้เศรษฐกิจในชุมชนอยู่ดีกินดีมากขึ้น

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

เป้าหมายของชุมชนคุณธรรมบ้านหนองบัว ที่ต้องการที่จะพัฒนาในอนาคต คือ ต้องการเห็นวัดป่าอาเจียงพัฒนาจนกลายเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิตที่บอกเล่าเรื่องราวของชาติพันธุ์กวย เป็นศูนย์กลางของทุก ๆ เรื่องของชาติพันธ์กวยในจังหวัดสุรินทร์ และเป็นศูนย์กลางของชาติพันธุ์ชาวกวยทั่วโลกที่ต้องมาเยือนสักครั้งในชีวิต ในวันกวยโลก (วันช้างไทย ๑๓ มีนาคมของทุกปี) โดยเชื่อมโยงกับแนวคิดการพัฒนาของชุมชนจากผู้ใหญ่บ้านที่ขับเคลื่อนจากจุดเริ่มต้นของนายธวัชชัย ศาลางาม ส่งต่อปณิธาณการพัฒนา ไปยังนายดาว หอมหวล ผู้ใหญ่บ้านผู้นำการขับเคลื่อนคนใหม่ที่ยังต้องการเห็นชุมชนบ้านหนองบัว เป็นชุมชนพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามวิถีชีวิตชาวกวยอาเจียง ควบคู่กับการสร้างรายได้ให้กับชุมชนผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีวัดป่าอาเจียงและเป็นจุดขายมีวิถีชีวิตของคนกับช้าง (กวยอาเจียง) เห็นการกระจายรายได้ครอบคลุมทุกครัวเรือนของชุมชนต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูสมุห์หาญ ปัญญธโร, ดร. เจ้าอาวาสวัดป่าอาเจียง
โทร. ๐๘ ๑๗๖๐ ๓๗๖๑
นายดาว หอมหวล
โทร. ๐๙ ๙๑๙๒ ๕๙๖๓

๑๗) ชุมชนคุณธรรมวัดเทพพลประดิษฐาราม ตำบลเวียงคุก อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

**"หมากเบ็ง บายศรี ดอกไม้สด
งามจรดพวงมาลัย หลวงพ่อใหญ่
นามไกลพระธาตุคู่ สืบสานวัฒนธรรมประเพณี"**

หมากเบ็ง บายศรี ดอกไม้สด งามจรดพวงมาลัย : สิ่งเหล่านี้ชาวชุมชนทำเพื่อสักการะบูชาในวันพระทั้งที่บ้านและที่วัด เป็นสิ่งที่ใช้บูชาในพิธีกรรมและบูชาพระรัตนตรัยในวันอุโบสถหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ถือเป็นเครื่องบูชาสร้างความศรัทธาในการสร้างความดี มีคุณธรรม โดยเฉพาะสองฝากฝั่งแม่น้ำโขง รวมทั้งการนำไปบูชาวิญญาณบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว หลวงพ่อใหญ่ นามไกลพระธาตุคู่ เป็นพระประธานองค์ใหญ่ที่ประดิษฐานอยู่ในศาลาวิหารไม้ เป็นวิหารที่รวมสถาปัตยกรรม สามแผ่นดิน สองฝั่งโขง ที่สร้างขึ้นจากแรงศรัทธาของคนในชุมชนที่ช่วยกันสร้าง ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคี ทำให้เกิดการมารวมกันฝึกปฏิบัติธรรม หรือเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจตลอดมา

สืบสานวัฒนธรรมประเพณี : โดยวัดเป็นศูนย์กลาง ชุมชนมีประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเอง ทั้งวัฒนธรรมทางศาสนาและประเพณีตามหลักฮีต ๑๒ มีบุญอยู่ คือ บุญประทายข้าว บุญข้าวจี่ บุญมาฆบูชา บุญผะเหวด (มหาชาติ) บุญสงกรานต์ บุญห่มผ้าพระธาตุ บุญวิสาขบูชา บุญอัฐมีบูชา บุญบั้งไฟ บุญออกพรรษา ซึ่งในการดำเนินงานบุญต่าง ๆ เหล่านี้มีความพร้อมและสำเร็จได้ทุกครั้ง ทั้งในด้านกำลังคน กำลังทรัพย์ (งบประมาณ) ล้วนมาจากจิตศรัทธาของชาวชุมชนที่มีต่อหลวงพ่อใหญ่ และพระภิกษุสงฆ์ในวัดทั้งสิ้น ก่อให้เกิดความพอเพียง มีวินัย สุจริต และจิตอาสา จากจุดเด่นของชุมชนที่มีโบราณสถาน โบราณวัตถุที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และมีประเพณีวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงให้เกิดเป็นชุมชนวิถีเด็กวัด แต่ก็ยังมีการแบ่งกลุ่มแบ่งพวก นินทาว่าร้ายกันก่อให้เกิดปัญหาในการประสานงานหรือทำงานร่วมกัน เจ้าอาวาสวัดและพระภิกษุสงฆ์ จึงร่วมกันคิดวิธีที่จะฟื้นฟูชุมชนให้กลับมามีความรักใคร่ กลมเกลียว มีน้ำจิตใจ เอื้ออาทรเหมือนดั่งเดิม

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

๑) เจ้าอาวาสและพระภิกษุสงฆ์วัดเทพพลประดิษฐาราม เป็นแกนนำในการพัฒนาคนและชุมชน โดยการจัดโครงการต่าง ๆ เพื่อคอยบ่มเพาะความดี ความมีสติ ความมีปัญญา การใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท เช่น โครงการปฏิบัติธรรมเจริญจิตภาวนา โครงการลานบุญลานธรรม โครงการหมู่บ้านศีล ๕ โครงการนอนวัดปฏิบัติธรรมในช่วงเข้าพรรษา โครงการให้ทุนการศึกษานักเรียน โครงการสนับสนุนอุปกรณ์การแพทย์และช่วยเหลือผู้ป่วยติดเตียง โครงการส่งเสริมความพอเพียงสร้างความอยู่ดีกินดีของชุมชน เป็นต้น

๒) การเป็นต้นแบบ แบบอย่างในการเป็นผู้ให้อย่างมีความสุข จากเจ้าอาวาสวัดและพระภิกษุสงฆ์

๓) การดำเนินการต่าง ๆ เป็นระบบ และมอบหมายงานตามความเหมาะสมและความสามารถของแต่ละคน ทำให้คนในชุมชนทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข และประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี ก่อให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ ทำให้ปัญหาความไม่ลงรอยกันของคนในชุมชนลดลง

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

คนในชุมชนวัดเทพพลประดิษฐาราม สามารถดำเนินชีวิตบนความถูกต้องดีงาม เกิดความอยู่ดีมีสุข โดยนำหลัก ๓ มิติ มาใช้ใน การดำรงชีวิต คือ

๑) นำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาเป็นแนวทางในการประพฤติตน

๒) สามารถพัฒนาตนเองได้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๓) สามารถดำเนินตามวิถีวัฒนธรรม ประเพณีที่งดงามของชุมชน ในเรื่องความสามัคคีและความร่วมมือกันของคนในชุมชน เราจะเห็นได้ชัดเวลาที่มี กิจกรรมต่าง ๆ อย่างกิจกรรมประเพณีบุญบั้งไฟ รวมถึงกลุ่มเยาวชน ก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งในหลาย ๆ เรื่องชุมชนคุณธรรมวัดเทพพลประดิษฐารามถือได้ว่าเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับชุมชนอื่น ๆ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) มุ่งการพัฒนาคุณธรรมด้านความพอเพียง มีวินัย สุจริต และจิตอาสา เพื่อให้ก่อเกิดความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจของคนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งเน้นให้ผู้นำเป็นผู้มีความเสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแบบอย่างการประพฤติที่เป็นตัวอย่างที่ดี

๒) การเป็นแบบอย่าง การปฏิบัติตนของเจ้าอาวาสและพระภิกษุสงฆ์ในวัด ทำให้ชาวบ้านเกิดความเลื่อมใสศรัทธา และยินดีเต็มใจที่จะเข้ามาช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ

๓) จัดเป็นแหล่งเรียนรู้ ถ่ายทอดวิถีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และศาสตร์พระราชา

๔) เป็นต้นแบบในการขยายผลสู่ชุมชนอื่น ๆ ในพื้นที่

๕) จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและเชิงธรรมชาติ ที่เป็นรูปธรรมชัดเจนขึ้น

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูพิมลธรรมประดิษฐ์
เจ้าอาวาสวัดเทพพลประดิษฐาราม
โทร. ๐๘ ๖๘๕๔ ๔๙๗๗
นายแก้วบุญโขง โคติเวทย์
โทร. ๐๘ ๔๓๙๓ ๑๒๓๒

๑๘) ชุมชนคุณธรรมบ้านนาหมอม้า ตำบลนาหมอม้า อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

"นาหมอม้า ถิ่นโบราณพันปี ฝีมือหัตถกรรมเลิศ บ้านเกิดนักปราชญ์"

ถิ่นโบราณพันปี หมายถึง "วัดดงเฒ่าเก่า" เป็นวัดที่มีความเก่าแก่ พบใบเสมาพันปีทำจากหินทรายแผ่นขนาดใหญ่ สลักลวดลายนูนต่ำเป็นรูปดอกไม้ รูปหม้อน้ำ ตอนบนเป็นวงคล้ายธรรมจักร คาดว่ามีอายุไม่น้อยกว่าพุทธศตวรรษที่ ๑๒ - ๑๓

ฝีมือหัตถกรรมเลิศ หมายถึง ผลิตภัณฑ์เสื่อกกที่ทอโดยฝีมือชาวบ้านในชุมชน ได้รับรางวัล OVC (OTOP Village Champion) เมื่อปี ๒๕๕๐

บ้านเกิดนักปราชญ์ หมายถึง ถิ่นกำเนิดของศิลปินนักปราชญ์ ครูสลา คุณวุฒิ

ย้อนกลับไปเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๓๔๙ มีชาวบ้านประมาณ ๒๐ หลังคาเรือน ย้ายมาจากจังหวัดยโสธร ภายใต้การนำของสองพี่น้องชื่อ นายหาญชนะและศรีสงคราม มาตั้งบ้านเรือนอยู่ริมลำเซบาย แถว ๆ ท่าหัวเข่าหรือท่าบ้านปัจจุบัน เพื่ออาศัยแหล่งน้ำในการบริโภค ชาวบ้านนับถือศาสนาพุทธ เพราะมีหลักฐานบ่งชี้ คือโบสถ์ ใช้ทำพิธีทางศาสนา ซึ่งโบสถ์นั้นตั้งอยู่กลางแม่น้ำ ปัจจุบันเรียกว่า "หนองสิม" ปัญหาในชุมชนส่วนใหญ่เป็นปัญหาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ปัญหาความแห้งแล้ง ปัญหาจากสัตว์ร้าย ปัญหาโรคระบาด เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ห่างไกล และชาวบ้านส่วนใหญ่จะเชื่อในเรื่องภูติผีต่าง ๆ เมื่อความเจริญเข้ามา ปัญหาในชุมชนเริ่มเปลี่ยนไป เป็นเรื่องสภาพเศรษฐกิจ ปัญหายาเสพติด ปัญหาหนี้สินและการพนันและสื่อที่ไม่เหมาะสมในเด็กและวัยรุ่น

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ผู้นำชุมชนและคนในชุมชนมีเจตนาที่จะพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนคุณธรรม โดยมีการมอบหมายหรือแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนด้วยพลังบวร มีการเปิดเวทีประชาคมค้นหาปัญหาที่อยากแก้และความดีที่อยากทำ มีการบูรณาการแผนงานโครงการ กิจกรรมแก้ไขปัญหาของชุมชน บนพื้นฐานคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา มีการประกาศยกย่องเชิดชูบุคคลผู้ทำความดีและหรือบุคคลผู้มีคุณธรรมในชุมชนและหรือบุคคลอื่นที่ทำความดีให้กับชุมชน มีคณะทำงานติดตามประเมินผลสำเร็จตามโครงการ กิจกรรมที่ระบุไว้ในแผนโดยชุมชนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ให้กับชุมชน หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เข้ามาศึกษาดูงาน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเสน่ห์หาชมได้ยาก เนื่องจากมีต้นทุนทางธรรมชาติ ทั้งภูมิทัศน์ที่สวยงาม วิถีชีวิต อาหารท้องถิ่นและการแสดงทางวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมให้มีคุณค่า มูลค่าสูงขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นชุมชนที่มีหลักคุณธรรม ศีลธรรมอันดี ไม่มีการลักขโมย ไม่มีการพนัน ไม่มีปัญหายาเสพติด ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรม โดยมีพลังบวรที่เข้มแข็ง มีคณะกรรมการบริหารจัดการชุมชนฯ ส่งผลให้ชุมชนมี “คนดี สังคมดี อยู่ดี มีสุข”

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) การประชาสัมพันธ์ความเป็นชุมชนต้นแบบที่มีหลักคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรมอันดี เป็นชุมชนที่มี “คนดี สังคมดี อยู่ดี มีสุข”

๒) พัฒนาการจัดทำแผนชุมชนให้มีความชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ตลอดจนการวิจัยชุมชนด้านการท่องเที่ยวเพื่อยกระดับความน่าเชื่อถือในระดับสากล

๓) การส่งเสริมและขยายผลการจัดกิจกรรมใน ๓ มิติ ให้สอดคล้องกับบริบทการท่องเที่ยวเพื่อชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน (บวร On Tour) ภายใต้หลัก “บวร”

๔) การสร้างความเข้มแข็ง ต่อยอดจากที่ชุมชนดำเนินการอยู่แล้ว เช่น จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนด้านข้อมูลข่าวสารให้กับสมาชิกในชุมชน

๕) การต่อยอดผลสัมฤทธิ์ของชุมชน ด้วยการส่งเสริมให้มีการสร้างรายได้จากการสืบสาน ต่อยอดวัฒนธรรมใน ๓ มิติ เน้นสร้างมีส่วนร่วมของผู้มาเยือนในการร่วมกิจกรรมด้านศาสนา การขยายประสบการณ์ของกลุ่มปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสร้างรายได้เสริมจากความเป็นวิถีวัฒนธรรมไทยที่งดงาม

๖) ส่งเสริมภาพลักษณ์การป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID 19) ด้วยการจัดทำของฝาก ของที่ระลึกด้วยอัตลักษณ์ชุมชน เช่น จัดทำหน้ากากอนามัยลายรถม้านาหมอม้า แจกนักท่องเที่ยว

๗) การสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวกลับมาอีกครั้งและพานักท่องเที่ยวคนอื่น ตามมาอีกด้วย โดยชุมชนต้องคำนึงถึง ภาพลักษณ์ชุมชน วิถีชีวิต ความมีคุณธรรม และการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายยุทธพล ไชยเอก กำนันตำบลนาหมอม้า
โทร. ๐๙ ๘๕๘๖ ๐๖๙๑

๑๙) ชุมชนคุณธรรมบ้านคีรีวงกต ตำบลนาแค อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี

"นครปูหิน ถิ่นเมืองเก่าโบราณ
สายธารน้ำใส ป่าไม้เบญจพรรณ"

หมู่บ้านคีรีวงกต เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่เหนือสุดของจังหวัดอุดรธานี เป็นหมู่บ้านที่โอมล้อมด้วยทิวเขาเขียวขจีของอุทยานแห่งชาติป่านายูง-น้ำโสม เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำห้วยพาง และเป็นลำธารที่หล่อเลี้ยงทุกชีวิตในหมู่บ้านได้ใช้ประโยชน์ในการทำอาชีพเกษตรกรในพื้นที่ หมู่บ้านคีรีวงกตเป็นหมู่บ้านที่โอบล้อมด้วยภูเขาจึงทำให้มีวิวทิวทัศน์ธรรมชาติที่สวยงาม เป็นหมู่บ้านที่อยู่ท่ามกลางภูเขาล้อมรอบ วิถีชีวิตของคนในชุมชนอยู่แบบเรียบง่าย สภาพแวดล้อมของหมู่บ้านมีความเหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และชุมชนมีความพร้อมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ชุมชนจึงลองเปิดเส้นทางการท่องเที่ยวในแนวขาลุย เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวโดยสมาชิกของชุมชนร่วมมือกันบริหารจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชน มีบริการที่พักให้เลือกในแบบโฮมสเตย์พักกับเจ้าของบ้านหรือกางเต็นท์ รวมทั้งบริการนำเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ด้วยรถแต๊ก(เสือภูเขา) ชาวบ้านคีรีวงกตยังคงดำเนินชีวิตด้วยการประกอบอาชีพเกษตรตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงดำเนินชีวิตในรูปแบบเรียบง่าย และพร้อมต้อนรับผู้มาเยือนด้วยบรรยากาศที่เป็นมิตรภาพที่อบอุ่น ในรูปแบบชุดอาหารป่าในกระบอกไม้ไผ่ทำจากข้าวเหนียวสายพันธุ์ "ข้าวสามหอมของบ้านคีรีวงกต" เป็นข้าวเหนียวหลามห่อใบตองในกระบอกไม้ไผ่นึ่งร้อนมาคู่กับ "แกงส้มมัจฉาใส่นางตานี" ที่ปรุงพร้อมเสิร์ฟในกระบอกไม้ไผ่ และอาหารพื้นบ้าน ไก่ย่างคีรี ส้มตำปลาเผา น้ำจิ้มเครื่องเทศมะขามเปียก กาแฟสดดอยคีรี อิ่มอร่อยอาหารใหม่สดหมดเติมได้ตลอดการ ซึ่งปรากฏว่าได้ผลตอบรับไปในแนวทางที่ดี

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวงกต เกิดจากความต้องการของคนในชุมชนร่วมมือกันบริหารจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนที่ใช้รถแต๊กในการประกอบอาชีพ และนำมาต่อยอดสู่การบริการนั่งรถแต๊กขึ้นเขาชมวิว ลุยน้ำ กินข้าวป่า และพัฒนาการครบวงจร มีบริการที่พักให้เลือกหลายแบบ ที่สำคัญธรรมชาติสิ่งแวดล้อมสวยงาม

ปัจจุบันมีสิ่งอำนวยความสะดวกบริการเพิ่มเติม มีที่พักโฮมเสตย์และรีสอร์ท อยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่ล้อมรอบด้วยทิวเขาและม่านหมอกพร้อมรับความสดชื่นตอนรุ่งอรุณ กิจกรรมนั่งรถแต๊กชมวิว สองข้างทางที่เป็นธรรมชาติมากไม่ได้ปรุงแต่ง ดูวิถีชีวิตชาวไร่ เนื่องจากภูมิประเทศภูมิอากาศมีความเหมาะสม อำเภอนายูงได้ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าและพืชเมืองหนาวโดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกาแฟนายูง พร้อมตั้งโรงงานแปรรูปกาแฟผลิตทั้งกาแฟอาราบิกา/โรบัสต้า ในรูปแบบกาแฟคั่วบดแบรนด์ "กาแฟนายูง Nayung's Coffee" ซึ่งเป็นสินค้า OTOP ของจังหวัดอุดรธานี เป็นที่ชื่นชอบของคอกาแฟเนื่องจากมีความเข้มหอมกลิ่นกาแฟแท้ ทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่หน่วยงานสถานศึกษาและผู้สนใจมาเยี่ยมชมการปลูก

และผลิตกาแฟนายูงในพื้นที่โดยมีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวนายูงในงาน “เทศกาลฤดูหนาว อำเภอนายูง ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์” เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ ชม ช้อป ชิม ผลไม้ กาแฟ

เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม กลุ่มจัดตั้งได้กำหนดมาตรการให้ดำเนินการดังนี้

๑) หน้าแล้งน้ำน้อย กลุ่มก็จะสร้างฝายกักเก็บน้ำเป็นระยะเพื่อให้มีน้ำตลอดทั้งปี และในขณะที่นั่งรถล่องแก่งเมื่อเจอกับสิ่งกีดขวางในลำน้ำ หรือฝายชะลอน้ำขาด คนขับรถแต๊กจะทำการซ่อมทันที

๒) การตัดหยวกกล้วยมาทำแกงส้มมัจฉาตานี จะตัดเผื่อให้ต้นกล้วยได้มีต้นกล้วยงอกใหม่

๓) การตัดต้นไผ่สำหรับทำช้อน แก้วน้ำ ถ้วยแกง และกระบอกข้าวหลาม จะตัดต้นไผ่ลำปล้องที่สามเพื่อให้ไผ่แตกกอได้

๔) การกระจายรายได้ให้สมาชิกกลุ่ม หัวหน้ากลุ่มจะกระจายรายได้ตามความยากง่ายของงาน และบางครั้งมีนักท่องเที่ยวน้อย หัวหน้าจะให้ลูกทีมมีรายได้ก่อนตัวเองเสมอ

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

คนในชุมชนมีรายได้จากนักท่องเที่ยวหลายกลุ่มหลายกิจกรรม สร้างกลุ่มอาชีพใหม่ ให้ชุมชนหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มรถแต๊ก กลุ่มอาหาร กลุ่มทอผ้า กลุ่มไม้กวาด กลุ่มจำหน่ายผลไม้ตามฤดูกาล สะท้อนคุณธรรมได้ทั้งเรื่องภาวะผู้นำ ความสามัคคี การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

สร้างกลุ่มอาชีพที่เข้มแข็ง พร้อมใจในงานบริการนักท่องเที่ยว สร้างความมั่นคงทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายนรินทร์ อนันทวรรณ์ ผู้ใหญ่บ้านบ้านคีรีวงกต หมู่ที่ ๔
โทร. ๐๘ ๓๑๔๗ ๙๐๐๔

๒๐) ชุมชนคุณธรรมบ้านเชียง ตำบลบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

"ตามรอยดินดำ แหล่งอารยธรรมบ้านเชียง"

บ้านเชียง เป็นแหล่งมรดกโลก ลำดับที่ ๓๕๙ จากยูเนสโก (UNESCO) เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๓๕ เป็นแหล่งค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก มีจุดเด่นเรื่องการท่องเที่ยวเชิงมิติวัฒนธรรมวิถีไทพวน "ตามรอยดินดำแหล่งอารยธรรมบ้านเชียง" โดยผู้นำชุมชนมีความสามารถในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวชุมชนด้วยตัวเอง และมีความเป็นชาตินิยมสูง

เดิมชาวบ้านเชียงเป็นไทพวน อพยพมาจากเมืองเชียงขวาง ประเทศลาว เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๒๗ ชาวบ้านเชียงเป็นหมู่บ้านที่ให้ความสำคัญกับวัดวาอารามและพระภิกษุสงฆ์เป็นอย่างมาก ซึ่งจะเห็นได้จากการจัดงานประเพณีต่าง ๆ ของวัด ชาวบ้านจะให้ความร่วมมือไม่ว่าจะเป็นแรงงาน หรือบริจาคเงินทอง เพราะถือว่าวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนบ้านเชียงสะท้อนแนวคิดในการบริหารจัดการในรูปแบบ "บวร + ส" คือ บ - บ้าน ประกอบด้วยคณะกรรมการชุมชน ผู้นำชุมขนต่าง ๆ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มจิตอาสา กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข ฯลฯ มีหน้าที่หลักในการมีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ว - วัด ซึ่งรวมถึงโบสถ์ในพื้นที่มีบทบาทสำคัญในการรวมศรัทธาของสมาชิกชุมชน กระตุ้นการมีส่วนร่วม การสร้างจิตสำนึก รวมถึงการใช้กลไกของความศรัทธาของคนในชุมชนโดยการดำเนินกิจกรรม ร - โรงเรียน ครู อาจารย์ บุคลากรในโรงเรียนบ้านเชียงประชาเชียงเชิด และโรงเรียนบ้านเชียงวิทยา มีหน้าที่ในการให้ความรู้ ร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน รวมทั้งการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นทั้งวิชาการและหลักสูตรท้องถิ่น ส - ส่วนราชการ โดยเฉพาะหน่วยงานองค์กรท้องถิ่น เทศบาลตำบลบ้านเชียง ที่พร้อมประสานความร่วมมือรวมทั้งสนับสนุนงบประมาณ เกิดการบูรณาการการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นอย่างเป็นเอกภาพ โดยมีจุดประสงค์เพื่อดำเนินการแก้ปัญหาในชุมชน กำหนดกฎระเบียบของชุมชนเพื่อการอยู่ร่วมกันของชุมชน โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง การมีสุขภาพดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพขึ้นในชุมชน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) คนในชุมชนยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนา เกิดความสงบสุขในชุมชน ชาวบ้านมีการร่วมมือร่วมใจในศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาเพิ่มมากขึ้น ทำให้ปัญหาต่าง ๆ และสิ่งไม่ดีในชุมชนลดลง คนในชุมชนมีความรักความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละช่วยเหลือซึ่งกันมีการพึ่งพาอาศัยระหว่างชุมชน มีจิตอาสาดูแลชุมชน

๒) จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ทำให้ชุมชนให้อยู่ดีมีสุข มีความอดทน อดออมขยัน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีเหตุมีผล มีความพอประมาณ รู้จักพึ่งพาตนเองประกอบสัมมาอาชีพ สร้างรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น หนี้สินลดลง มีการจัดตั้งธนาคารชุมชนบ้านเชียง ธนาคารขยะ เพื่อเป็นการออมทรัพย์ในชุมชน เป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการสร้างอาชีพ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน อาทิ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปั้นหม้อเขียนสี กลุ่มทอผ้าย้อมคราม กลุ่มโฮมสเตย์บ้านเชียงฯลฯ

๓) คนในชุมชนสืบสานและดำเนินชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม มีความจงรักภักดี เคารพเทิดทูนในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เกิดกลุ่มจิตอาสา ทำความดีด้วยหัวใจ สืบทอดศิลปวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น มีการจัดงานมรดกโลกบ้านเชียงขึ้นทุกปี การจัดงานบุญฮีตสิบสองคองสิบสี่ มีความรักและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของท้องถิ่นไทพวน เสริมสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงและพัฒนาต่อยอดทางวัฒนธรรม เชื่อมโยงการท่องเที่ยวบวร On Tour สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ อาทิ ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมไทย (CPOT) สร้อยดินเขียนสีไทพวนบ้านเชียง ไทพวนบาติกบ้านเชียง โฮมสเตย์ไทพวน ระบำบ้านเชียง ฯลฯ สร้างความประทับใจและการมีส่วนร่วมให้นักท่องเที่ยว เช่น การปั้นหม้อ เขียนสีไห นำเทคโนโลยีไทยแลนด์ ๔.๐ มาใช้บริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน อาทิ จำหน่ายผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมไทย (CPOT) การจองห้องพักโฮมสเตย์ และจำหน่ายเสื้อผ้าพื้นเมือง สำเร็จรูป

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) จัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบท เพื่อให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้และสืบทอด เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในชุมชน

๒) ทำกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน ให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยว และเป็นชุมชนที่ให้ความรู้เกี่ยวกับศาสนพิธีการ งานต่าง ๆ ในพื้นที่และชุมชนใกล้เคียง

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายชุมพร สุทธิบุญ กลุ่มโฮมสเตย์บ้านเชียง หมู่ที่ ๑๓ โทร. ๐๘ ๑๔๘๕ ๑๘๖๔

๒๑) ชุมชนคุณธรรมท่าเมือง ตำบลท่าเมือง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

"วิถีท่าเมือง วิถีติดเซ"

ชุมชนตำบลท่าเมืองส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมลำน้ำลำเซบก เป็นชุมชนที่มี ๑๐ หมู่บ้าน ชาวบ้านมีอาชีพหลักคือการทำนาและเลี้ยงสัตว์ อาชีพเสริมคือการเป็นช่างไม้ ช่างปูน แกะสลักปูนปั้นลายไทย (พระอุโบสถ ศาลาการเปรียญและหอระฆัง) ที่ได้องค์ความรู้และภูมิปัญญาที่มาจากบรรพบุรุษชาวเวียดนามที่เคยอพยพมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านท่าเมืองนี้ในสมัยอดีต

ชุมชนตำบลท่าเมืองมีอัตลักษณ์และวิถีชีวิตที่สงบ เรียบง่าย อยู่ร่วมกันฉันท์เครือญาติ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้และขับเคลื่อนด้วยพลังบวร มีวัดแก่งตอย ซึ่งประดิษฐานพระเจ้าใหญ่องค์แสน เป็นสถานที่สำคัญเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน ดำเนินชีวิตด้วยวิถีประเพณีวัฒนธรรมของชาวอีสาน บุญฮีตสิบสอง คอง สิบสี่ ทำให้ทุกวันนี้ชาวชุมชนท่าเมืองอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความสามัคคี พอเพียง มีวินัย ความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม มีกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชนที่มีเงินฝากจำนวนกว่า ๖๐ ล้านบาท ถือเป็นชุมชนที่มีการพึ่งพาตนเองโดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ จนเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การพัฒนาคุณภาพชีวิต การส่งเสริมอาชีพ ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การยึดมั่นปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา การเคารพในระบอบประชาธิปไตย มีจิตอาสา เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ให้ความช่วยเหลือทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์โดยไม่หวังผลตอบแทน มีความเพียรพยายามที่จะแก้ไขปัญหาของส่วนรวมร่วมกัน ผ่านการใช้เวทีประชาคม ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแก้ปัญหา ภายใต้ยุทธศาสตร์พลังบวร และมีการสืบสานดำเนินชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม มีการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น พัฒนาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ สู่ชุมชนชีววิถีที่เข้มแข็ง ด้วยแนวคิดพึ่งพาตนเอง ยึดมั่นในความพอประมาณและมีภูมิคุ้มกัน โดยทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป ภายใต้แนวคิด "การมองอนาคต มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ต้องมองให้ครบ ๓ มิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม จึงจะพัฒนาได้อย่างยั่งยืน"

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ชุมชนยึดมั่นในหลักคุณธรรมและดำเนินชีวิตบนฐานความพอเพียง พอดี รู้จักพึ่งพาตนเอง เอื้ออาทรแบ่งปันซึ่งกันและกัน กตัญญูรู้รักบ้านเกิด รู้คุณแผ่นดิน เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย มีภูมิคุ้มกันที่ดี พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นปัญหาในชุมชนลดน้อยลงและหมดไป เช่น เรื่องยาเสพติดการพนัน อบายมุข การทะเลาะวิวาท หนี้สิน ฯลฯ มีการรวมกลุ่มพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้เกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มจิตอาสา เป็นต้น

ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม ๓ ด้าน คือ

๑) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ : ดำเนินงานตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน เกิดวิสาหกิจชุมชนบ้านไร่จันทกานต์ และมีสวนพอใจรัก เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ มีผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่น เช่น นาข้าวปลอดสารพิษ เลี้ยงปลาน้ำหมักจากไส้เดือน การขยายเมล็ดพันธ์ข้าว ไอศกรีมข้าวกล้องงอก ไข่เค็มสมุนไพรฯลฯ

๒) การอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น : มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานจากต้นกล้าจนเป็นสินค้าOTOP ชื่อ “กลุ่มจักสานกระติบข้าวจากต้นกล้า ณ บ้านสว่าง”

๓) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีกลุ่มจิตอาสาที่ร่วมกันพัฒนาพื้นที่ตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์ ในรูปแบบ “โคก หนอง นาโมเดล” สืบสานแนวพระราชดำริ ยึดหลักกสิกรรมธรรมชาติ พัฒนาเป็นพื้นที่ต้นแบบที่นำมาใช้บริหารจัดการน้ำและพื้นที่การเกษตร ผสมผสานภูมิปัญญาพื้นบ้าน และเป็นศูนย์เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจากสถานที่จริง และยังมีการจัดตั้งสถาบันการเงินเพื่อสร้างวินัยในการออมอีกด้วย

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) หาจุดร่วม และนำมากำหนดเป็นอัตลักษณ์ชุมชน ที่ตรงกับความสนใจและความต้องการของชุมชน ภายใต้ความมุ่งมั่น “จะเดินหน้าไปด้วยกัน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง”

๒) การถอดบทเรียน ผลการดำเนินงานที่มาทั้งอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชน ปัญหาของชุมชน ต้นทุน (ความดี) ทางสังคม นวัตกรรมและการต่อยอดขยายผล

๓) สร้างกลุ่มแกนนำเพื่อการเปลี่ยนแปลงและริเริ่มก่อการดี โดยต้องมีทั้งผู้นำตามธรรมชาติและผู้นำทางการขยายผลภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่มี ถ่ายทอดและพัฒนาไปยังคนรุ่นใหม่ รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชนด้วยนวัตกรรมใหม่ให้เกิดขึ้น

๔) สร้างและแสวงหาเครือข่ายคุณธรรม บุคลากรทีมงาน นักคิด นักพัฒนา ทั้งจากคนในชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ภาคธุรกิจเอกชน NGOฯลฯ ที่สามารถให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือและสนับสนุนทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อนำไปพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ให้เกิดมูลค่าเพิ่ม

ผู้ประสานงานใพื้นที่

นายประเสริฐ ศิริมูล
โทร. ๐๘ ๑๘๗๘ ๑๔๙๕
ชุมชนคุณธรรมท่าเมือง ตำบลท่าเมือง
จังหวัดอุบลราชธานี

ต้นแบบคุณธรรม : มีวินัย

๒๒) ชุมชนคุณธรรมบ้านใหม่อัมพวัน ตำบลทะเมนชัย อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

"๙ ดี สู่ชีวีที่เป็นสุข"

ชุมชนบ้านใหม่อัมพวัน เดิมเป็นบ้านหนองน้ำขุ่น หมู่ที่ ๑๑ ตำบลทะเมนชัย อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นชุมชนที่มีหลากหลายปัญหา เนื่องจากขาดผู้แทนชุมชนที่มองไม่เห็นปัญหาและประโยชน์ส่วนรวม ผู้คนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ไม่รู้จักเหตุผล ไม่รู้จักประมาณตน ชอบการนินทา ให้ร้ายกัน แบ่งฝ่ายแบ่งพวก รอคอยการช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก ขาดการพึ่งพาตนเอง มีพฤติกรรมที่สร้างความรำคาญแก่ผู้อื่น ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้รับการแยกให้เป็นหมู่บ้าน ตั้งชื่อใหม่ เป็น "อัมพวัน" เพื่อเป็นมงคลตามหลวงพ่อที่ตั้งให้ จึงเป็นที่มาของบ้านใหม่อัมพวัน มีขนาด ๓๙ ครัวเรือน โดยเริ่มจากผู้มีอุดมการณ์มีการพูดคุยปรึกษาหารืออยากให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น เกิดผู้นำหมู่บ้าน มีการจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน ประชุมทบทวน กำหนดทิศทาง จุดแข็ง จุดอ่อน มีการนำกระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วมมาใช้ มีการปฏิบัติงานที่เชื่อมโยงทุกปัญหาในพื้นที่เข้าด้วยกัน

ปัจจุบันจึงเป็นชุมชนที่มีการรวมตัวของคณะกรรมการหมู่บ้านในการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านความคิดและพฤติกรรมของประชาชน ด้วยการปลูกฝังจิตสำนึกประกอบคุณงามความดี มีคุณธรรม จริยธรรม เกิดแรงบันดาลใจที่จะมุ่งพัฒนาทั้งด้านความคิด การเสียสละต่อส่วนรวม และเอื้ออาทรต่อกัน ตลอดจนถึงการเคารพกติการะเบียบแบบแผน ในฐานะคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธด้วยกัน จึงได้มีการประกาศและปฏิญาณตนที่จะขับเคลื่อนหมู่บ้านให้เป็นหมู่บ้านคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยคัมภีร์ ๙ ดีคัมภีร์สร้างอนาคตให้ลูกหลาน ตามแนวทางของท่านเสรี ศรีหะไตร อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ จนเป็นที่รู้จักในชุมชนใกล้เคียง

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

๑) การพัฒนาของผู้นำท้องที่ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ คือ นายกิตติพงศ์ ชะร่างรัมย์ จากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ได้รับการเลือกตั้งเป็นกำนันตำบลทะเมนชัย จึงเป็นที่มาที่ทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น ในการติดต่องานกับราชการ อำนาจต่อรอง การเสนอปัญหาในการขอรับสนับสนุนงบประมาณต่าง ๆ มีความเป็นต้นแบบหรือนำร่อง ได้รับการคัดเลือกให้เป็นจุดศูนย์กลางการดำเนินกิจกรรมตำบล หรืองานส่วนราชการ เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลาย ๆ ด้าน จึงกลายเป็นชุมชนที่มีคุณธรรม มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และมีการจัดตั้งกลุ่มสวัสดิการมากมาย

๒) การขับเคลื่อนของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) และการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน คือ ชุดคุ้มครองหมู่บ้าน (ชคบ.) หรือชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ตามธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข ๙ ดี ที่เป็นกลไกหลักสำคัญในการขับเคลื่อนแผนครัวเรือนที่มีธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข ๙ ดี เป็นเครื่องมือและใช้การประชาคมเป็นเครื่องมือในการชี้แจง พูดคุย แลกเปลี่ยน และสร้างความเข้าใจ

๓) การพัฒนาชีวิตครัวเรือน การขับเคลื่อนคุณธรรมด้วยคัมภีร์ ๙ ดี และการปรับตัวของสมาชิกองค์กร

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) เกิดการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ในรูปแบบกองทุน เช่น กองทุนผู้สูงอายุ และผู้พิการ (กรณีเสียชีวิต) กองทุนสงเคราะห์หมู่บ้าน (กรณีเสียชีวิต) กองทุนสวัสดิการชุมชนออมวันละ ๑ บาท กองทุนสวัสดิการจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (ให้ฟรีจากใจกรณีเสียชีวิต) กองทุนเจ็บป่วยฉุกเฉิน กองทุนเพื่อการศึกษาเด็กผู้ด้อยโอกาส

๒) เกิดกลุ่มจิตอาสา กลุ่มสำนึกรักบ้านเกิดตำบลทะเมนชัย (จิตอาสาเพื่อสังคม) ชุดคุ้มครองหมู่บ้าน (ชคบ.)/ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)

๓) การได้มาของ “ชุมชนพอเพียงหลีกเลี่ยงอบายมุข ปลูกจิตสำนึกลูกหลาน เป็นแหล่งเรียนรู้เคียงคู่คุณธรรม” มีสมาชิกเพิ่มจากชุมชนเล็ก ๆ ๓๙ หลังคาเรือน ปัจจุบันมีทั้งหมด ๕๓ หลังคาเรือน

๔) ชุมชนมีความสุข รู้คุณค่าของความสุข มีความกระตือรือร้น ยอมรับในระเบียบกติกาข้อบังคับที่เห็นพ้องต้องกัน คือ คุณธรรม ๙ ดี ไม่แยกพวกแยกฝ่าย เกิดจิตสำนึกที่ดี มีวินัย ซื่อสัตย์ มีจิตอาสา ปัญหาต่าง ๆ ลดลง ชุมชนมีความเข้มแข็งและสันติสุข ผู้คนมีศีลธรรม สุขภาพจิตดี มีความภาคภูมิใจ เต็มใจรับ เต็มใจให้ รู้รักสามัคคี มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส รับผิดชอบ ละเว้นความชั่ว เกรงกลัวต่อบาป ห่างไกลยาเสพติด รู้จักการออม ดำรงชีวิตตามระเบียบกติกาประเพณีท้องถิ่น ดูจากการไม่กระทำผิดกฎหมาย คนในชุมชน สมาชิกในครัวเรือนหรือกลุ่มวัยรุ่น ตระหนักถึงความผิดทางกฎหมาย ไม่สร้างความเดือดร้อนรำคาญในงานบุญ หรืองานเทศกาลต่าง ๆ

๕) โครงการ “งานศพปลอดเหล้า ปลอดการพนัน” ช่วยลดค่าใช้จ่ายได้ในครัวเรือน ปัญหาจากการดื่มเหล้าแล้วทะเลาะวิวาท ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ชุมชนให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันอย่างเต็มใจ

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายประเสริฐ ศิริมูล กำนันตำบลท่าเมือง
โทร. ๐๘ ๑๘๗๘ ๑๔๙๕

๒๓) องค์การบริหารส่วนตำบลจาน อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

"๓ ห่วง ห่วงใย ใส่ใจขยะ"

ในอดีตชาวบ้านจะแพ้วถางป่าเพื่อสร้างบ้านเรือนและที่ดินทำกิน ซึ่งแต่ละทุกชุมชนจะกันพื้นที่ส่วนหนึ่งไว้ใช้เป็นสุสานหรือฌาปณสถาน (ป่าช้า) แต่เมื่อความเจริญเริ่มเข้ามา การประกอบพิธีศพได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ชาวบ้านนิยมเผาศพที่วัดแทนการฝังศพ ป่าชุมชนจึงไม่ได้รับการดูแลและผู้คนเกิดความหวาดกลัวด้วยเคยเป็นสถานที่ในการฝังศพมาก่อน ป่าจึงมีสภาพเสื่อมโทรม มีการตัดไม้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว หรือการนำขยะไปทิ้ง เกิดเป็นภาพที่ดูไม่งามตาและเกิดเป็นมลพิษ

องค์การบริหารส่วนตำบลจาน จึงเล็งเห็นถึงปัญหาและได้ดำเนินโครงการ กิจกรรมธนาคารขยะและโครงการฟื้นฟูป่าชุมชนตำบลจานปลอดขยะ (ชุมชนบ้านหนองหญ้าปล้อง) มาใช้เป็นหมู่บ้านนำร่องในการศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาการทิ้งขยะในพื้นที่ป่าสาธารณะ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณขยะ โดยส่งเสริมให้มีการคัดแยกขยะและใช้นวัตกรรม "๓ ห่วง ห่วงใย ใส่ใจขยะ" สำหรับใช้เป็นห่วงคัดแยกขยะ เพิ่มมูลค่าของขยะ และสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน แต่ยังมีขยะบางชนิดที่ไม่สามารถนำไปขายได้ และประชาชนในหมู่บ้านรอบข้างขาดจิตสำนึก มีการลักลอบนำขยะไปทิ้งตามป่าสาธารณะต่าง ๆ เช่น เฟอร์นิเจอร์เก่า โฟม เศษวัสดุก่อสร้างฯลฯ และยังมีการเผาขยะก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลจาน จึงได้ใช้วิธีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนรักษาทรัพยากรท้องถิ่น สร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากป่าสาธารณะร่วมกัน สร้างความเข้าใจให้เห็นถึงประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ ซึ่งช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้งของคนในชุมชนและลดปัญหาขยะในป่าสาธารณะได้เป็นอย่างดี

เส้นทางความสำเร็จของการเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบด้านคุณธรรม

๑) องค์การบริหารส่วนตำบลจานได้ใช้แนวคิด "ความรู้คู่คุณธรรมนำสู่ความสำเร็จ" เข้าไปแก้ปัญหาให้กับชุมชน เริ่มจากการหาสาเหตุของความขัดแย้ง ซึ่งพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากการทิ้งขยะไม่เป็นที่และมีการกำจัดขยะไม่ถูกวิธี จึงได้สร้างองค์ความรู้ให้กับคนในพื้นที่ในเรื่องการคัดแยกขยะ เพิ่มมูลค่าให้แก่ขยะ เกิดโครงการกิจกรรมธนาคารขยะ องค์การบริหารส่วนตำบลจาน (นำร่อง) มีการใช้นวัตกรรม "๓ ห่วง ห่วงใย ใส่ใจขยะ"

๒) ใช้กระบวนการทำประชาคมหมู่บ้าน และทำบันทึกข้อตกลงตามแผนปฏิบัติการขยะมูลฝอยจังหวัดศรีสะเกษ

๓) การรณรงค์ให้ประชาชนร่วมกันบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องตั้งแต่ต้นทาง โดยยึดหลักการการมีส่วนร่วมจากภาคราชการ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา ภาคศาสนา และภาคประชาชน หลังจากนั้นได้บูรณาการความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชจากโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพฯ (อพสธ.) มาใช้ในการแก้ไขปัญหาขยะในป่าชุมชน

๔) ประสานงานกับโรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้องในการนำเด็ก/เยาวชน เพื่อเป็นแกนนำร่วมกิจกรรมทำความสะอาด เก็บขยะและสำรวจพันธุกรรมพืชในป่าชุมชน

๕) มีกลุ่มจิตอาสาและปราชญ์ชาวบ้าน เป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับพืช ชนิดของสัตว์ที่พบในป่าชุมชน มีการสำรวจข้อมูลในป่าชุมชนทุกวันพุธ และจัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน ให้ผู้ที่สนใจเข้าศึกษา

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ไม่พบผู้นำขยะมาทิ้งในป่าชุมชน ทำให้ป่าชุมชนมีความสะอาดและอุดมสมบูรณ์มากขึ้น มีแหล่งเรียนรู้และศึกษาเส้นทางธรรมชาติ เด็กและเยาวชนเกิดความรักหวงแหนในทรัพยากรที่มีในป่าและช่วยกันอนุรักษ์รักษาไว้ ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะในครัวเรือน สามารถคัดแยกขยะ ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความสามัคคีและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และเห็นความสำคัญของป่าสาธารณะ อีกทั้งยังสามารถใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ในการหาวัตถุดิบในการประกอบอาหารพื้นบ้านได้ เช่น เห็ด หน่อไม้ และผักป่าชนิดต่าง ๆ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะแก้ไขปัญหาขยะในชุมชนโดยเฉพาะในป่าชุมชน(ที่สาธารณะ) ทุกแห่งที่มีปัญหาขยะสะสม ซึ่งจะดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทและเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหา ซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนและสร้างป่าชุมชนทุกแห่งให้เป็นแหล่งเรียนรู้ มีการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และเป็นแหล่งหาอาหารสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน และเป็นสถานที่สำหรับให้องค์กรภายนอกเข้ามาศึกษาหาความรู้ได้

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางสาวอำภา บ่อทอง
โทร. ๐ ๔๕๙๖ ๐๔๖๒
องค์การบริหารส่วนตำบลจาน จังหวัดศรีสะเกษ

๒๔) องค์กรปกครองท้องถิ่นต้นแบบคุณธรรม เทศบาลตำบลขุนหาญ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

"จัดการขยะโดยส่วนร่วมของชุมชน"

เทศบาลตำบลขุนหาญมีหน้าที่รับผิดชอบด้านการจัดการขยะมาตั้งแต่เริ่มยกฐานะเป็นเทศบาลตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งวิธีการกำจัดขยะในขณะนั้นเป็นวิธีการเทกอง ซึ่งมีการดำเนินการเรื่อยมาจนมีขยะสะสมยังสถานที่กำจัดขยะของเทศบาลกว่า ๒๒,๐๐๐ ตัน เทศบาลได้ดำเนินการไถกลบ ปรับกองขยะ เป็นประจำทุกปีแต่อย่างไรก็ตาม พื้นที่ที่มีอยู่อย่างจำกัดไม่อาจรองรับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นตามความเจริญของตัวเมืองได้ จนกระทั่งประมาณปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ผู้บริหารเทศบาลในขณะนั้นจึงได้คิดหาแนวทางในการจัดการปัญหาสถานที่กำจัดขยะไม่เพียงพอ ไม่ว่าจะเป็นการทำระบบ landfill การทำเตาเผาขยะ เป็นต้น จนมาได้ข้อสรุปที่ว่าการจัดการขยะที่เหมาะสมก็คือ การจัดการขยะโดยส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยให้ประชาชนเข้ามาช่วยคัดแยกขยะ นำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เนื่องจากเป็นวิธีที่ใช้งบประมาณน้อยและยั่งยืนที่สุด จึงได้มีการส่งแกนนำชุมชนหลาย ๆ ชุมชนในเขตเทศบาลไปศึกษาดูงานด้านการจัดการขยะยังท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จในการจัดการขยะแล้ว เพื่อให้แกนนำชุมชนได้นำความรู้แนวคิดต่าง ๆ มาสานต่องานในพื้นที่ และทางเทศบาลยังส่งเสริมความรู้ด้านการจัดการขยะโดยการฝึกอบรมการทำน้ำหมักชีวภาพ กำจัดขยะอินทรีย์ โดยได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายสำนักงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ ๑๑ จังหวัดนครราชสีมา จนต่อมาก็เกิดชุมชนต้นแบบด้านการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ชุมชนบ้านหนองแล้ง ซึ่งได้เข้าร่วมโครงการลดเมืองร้อนด้วยมือเรา ของสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ร่วมกับบริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด และได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ ๑ ถ้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ซึ่งเป็นชุมชนต้นแบบที่ช่วยขยายผลงานด้านการจัดการขยะในชุมชนไปยังชุมชนอื่น ๆ ต่อมา

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

๑) เกิดขึ้นจากความรับผิดชอบร่วมกันของคนในชุมชน ต้องมีวินัยในการจัดการขยะ โดยเฉพาะผู้ที่เป็นแกนนำที่จะต้องพาคนในชุมชนช่วยการคัดแยกขยะ และสร้างความเข้าใจ หากบ้านใครไม่ทำจริง แกนนำจะร่วมกันไปช่วยทำให้ พอนาน ๆ เข้าบ้านที่ไม่ทำก็เกิดความเกรงใจและเข้ามาช่วยกันจัดการขยะ และสิ่งที่สำคัญคือ ทำแล้วต้องได้ประโยชน์ เช่น ทำน้ำหมักชีวภาพได้นำมาใช้ในทางการเกษตร หรือบำบัดน้ำเสีย ทำธนาคารขยะรีไซเคิลก็ได้เงินออม หรือระบบฌาปนกิจสงเคราะห์ เป็นต้น

๒) ส่งเสริมให้ชุมชนเข้าร่วมโครงการด้านการจัดการขยะกับหน่วยงานอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการทำงาน และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

๓) สรรหาคนในชุมชนที่เข้าใจและต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย และส่งเสริม (เสริมพลัง) ให้คนเหล่านี้คัดแยกขยะและสร้างรายได้จากการขายขยะ ทำเป็นแบบอย่างให้คนในชุมชนเห็นว่าเราคัดแยกขยะได้มากเท่าไหร่ เราก็ได้เงินคืนมามากเท่านั้น แต่สิ่งที่ได้เพิ่มขึ้นมานอกจากเรื่องเงิน คือการมีชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น สะอาดขึ้น และเร่งขยายผลต่อไป

๔) ประสานการทำงานระหว่างท้องถิ่นในการประสานงบประมาณจากท้องถิ่นอื่นเข้ามาร่วมจัดการขยะ ซึ่งแต่เดิมหากจะทำจะมีขั้นตอนยุ่งยากเพราะติดขัดข้อกฎหมายการทำกิจการนอกเขตตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ตามพระราชบัญญัติความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๖๑ (ฉบับที่ ๒) สามารถมอบหมายให้ท้องถิ่นอื่นเป็นผู้ดำเนินการหรือร่วมดำเนินการกับท้องถิ่นของตน โดยราชการท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมายจากราชการท้องถิ่นอื่นดำเนินการจัดการขยะนั้น มิให้ถือว่าเป็นการทำกิจการนอกเขตตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในจุดนี้ผู้บริหารท้องถิ่นที่ไม่มีระบบจัดการขยะสามารถทำข้อตกลงร่วมกันกับท้องที่ ที่มีระบบจัดการขยะร่วมกันจัดการขยะได้

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) ชุมชนมีระบบการบริหารจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้สภาพแวดล้อมในชุมชนสะอาดขึ้น ปริมาณขยะลดลง ลดภาระและค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะของเทศบาล

๒) เกิดระบบสวัสดิการชุมชน จากธนาคารขยะฌาปนกิจสงเคราะห์ ที่ช่วยค่าจัดการศพครัวเรือนสมาชิก จากการนำขยะมาฝากในแต่ละเดือน เงินกำไรจากธนาคารขยะนำมาซื้อของจำเป็นสำหรับช่วยเหลือผู้ป่วยติดเตียงหรือผู้ยากไร้ในชุมชน เป็นต้น

๓) มีการถ่ายทอดความสำเร็จไปยังหน่วยงานอื่น ที่ได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาดูงาน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ขยายผลไปยังชุมชนอื่น ๆ เพิ่มขึ้น แต่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการขยะบางส่วนเพื่อให้เหมาะแก่บริบทของชุมชนนั้น ๆ และที่สำคัญคือ การขยายผลให้มีการจัดการขยะในโรงเรียนเพราะเป็นการสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งเด็ก ๆ เหล่านี้จะเป็นกำลังสำคัญในการช่วยเทศบาลจัดการขยะอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายต่อสกุล ไชยสุวรรณ นักวิชาการสุขาภิบาลชำนาญการ
รักษาราชการแทนผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
โทร. ๐๖ ๑๙๖๑ ๔๒๕๒, ๐๘ ๑๒๖๔ ๓๕๒๓

ต้นแบบคุณธรรม : สุจริต

๒๕) ชุมชนคุณธรรมรอบวัดศิริมงคลวราราม ตำบลบึงโขงหลง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ

"ความเชื่อและทรัทธา ให้วัดเป็นศูนย์กลางเชื่อมการพัฒนา บวร."

ชุมชนคุณธรรมรอบวัดศิริมงคลวราราม มีความโดดเด่น คือ มีชุมชนล้อมรอบ ๔ หมู่บ้าน ชาวบ้านมีความรักใคร่สามัคคีกันในชุมชน ในการดำเนินกิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เมื่อย้อนกลับไปก่อนหน้านี้ คนในชุมชนเกิดวิกฤติความเสื่อมศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาและพระสงฆ์ในวัด ชาวบ้านขาดความสามัคคี เป็นหมู่บ้านที่ไม่ได้รับการพัฒนา ไม่มีจิตอาสา วัดและชุมชนขาดการเชื่อมโยงการบูรณาการ และไม่มีการประชุมปรึกษาหารือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ซึ่งไม่มีจิตอาสาที่จะดำเนินงานบุญประเพณีดั้งเดิมของชุมชน อย่างประเพณี ฮีตสิบสองคองสิบสี่ ซึ่งเป็นประเพณีดั้งเดิมของชาวอีสาน

เมื่อพระครูสุตวรธรรมพินิจได้เข้ามารับตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดศิริมงคลวราราม ก็ได้เชิญผู้นำชุมชนปราชญ์ชาวบ้านทั้ง ๔ หมู่บ้านเข้ามาเป็นคณะกรรมการของวัดและดูแลเรื่องระบบการเงินภายในวัด และมีการร่วมพูดคุยปรึกษาหารือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีทิศทางการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน โดยใช้รูปแบบของการมีส่วนร่วม ทั้งร่วมคิดรวมตัดสินใจ ร่วมทำ และร่วมรับผิดรับชอบในผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ตลอดจนนำผู้มีจิตศรัทธาเข้าวัดทำบุญ และร่วมจัดกิจกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอ จนเป็นที่ประจักษ์และได้รับการยอมรับ ศรัทธาจากชาวบ้านมากขึ้น จนชาวบ้านเริ่มกลับมามีความสมัครสมานสามัคคีกัน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนมากขึ้น และผู้คนต่างมีความเคารพนับถือ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

๑) การสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นในชุมชนก่อน โดยท่านพระครูสุตวรธรรมพินิจ เจ้าอาวาสวัด ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชน ได้ร่วมกันพูดคุย ปรึกษาหารือและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ชาวบ้านหันกลับมาเข้าถึงและศรัทธาในพระพุทธศาสนาและพระสงฆ์เหมือนเช่นในอดีตที่ผ่านมา

๒) กิจกรรมสวดมนต์ทำวัตรทั้งเช้าและเย็น ตลอดจนสอนหลักธรรมแก่คนในชุมชน ทำให้วัดเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัด และขยับขยายเป็นกิจกรรมอื่น ๆ ในชุมชน

๓) ใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและหลักประชาธิปไตย การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการแก้ปัญหาของชุมชนและหาทางออกร่วมกัน ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

จากการดำเนินงานขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม ทำให้เกิดความตระหนักในการปฏิบัติของชุมชน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม จนเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการสร้างค่านิยมในการพัฒนาคุณธรรม จนเกิดความเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชนอย่างเห็นได้ชัดเจน ดังนี้

๑) น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชุมชน โดยจัดทำแปลงสาธิตการทำเกษตรในพื้นที่วัดบางส่วน เพื่อให้คนในชุมชนรอบ ๆ ได้มาศึกษาเรียนรู้และนำไปปรับใช้กับพื้นที่ของตน ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงคุณธรรมด้านความพอเพียง

๒) วัดและคนในชุมชน มีวินัย ยึดมั่นและมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน เคารพต่อกฎของชุมชน กฎหมู่บ้าน และกฎหมายบ้านเมือง โดยให้ความเคารพต่อกติกาชุมชน

๓) คนในชุมชนยึดมั่นในการประกอบอาชีพอย่างสุจริตชน ไม่มีการเบียดเบียนและสร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น และไม่ทำให้ชุมชน หรือคนส่วนรวมเสียหาย

๔) วัดและชุมชนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ จิตอาสา โดยทุกวันพระ คนในชุมชนจะร่วมกันทำความสะอาดหมู่บ้าน หรือวันไหนบ้านไหนจัดงาน คนในชุมชนจะร่วมกันช่วยงานจนเสร็จ ก่อเกิดพลังจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง

๕) คนในชุมชนเคารพนับถือผู้เฒ่า ผู้แก่ในหมู่บ้าน ดูแลบิดามารดา ผู้มีพระคุณ ถือเป็นแบบอย่างแก่คนรุ่นหลังในเรื่องความกตัญญูกตเวทิตา รู้คุณผู้มีพระคุณ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มีความต่อเนื่อง ด้วยการต่อยอดการดำเนินงานจากเดิมที่มีอยู่ ซึ่งมีการถอดบทเรียน แล้วนำมาวางแผนการดำเนินงานในระยะต่อไปได้ดังนี้

๑) ก่อตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญวัดศิริมงคลวราราม เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดและเรียนรู้คุณธรรมได้อย่างสม่ำเสมอ

๒) จัดระเบียบและออกแบบชุมชนให้เกิดการดำเนินงานชุมชนปลอดอบายมุข ปลอดยาเสพติด ชุมชนปลอดภัย เป็นชุมชนน่าอยู่

๓) การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เน้นการพัฒนาคนเพื่อนำคนมาพัฒนาสังคม โดยการศึกษาเรียนรู้ในรูปแบบของการปฏิบัติ ซึ่งได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากปราชญ์ชาบ้าน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้ประสานงานพื้นที่

พระครูสุตวรธรรมพินิจ
โทร. ๐๙ ๔๒๖๘ ๓๑๑๓
ชุมชนคุณธรรมรอบวัดศิริมงคลวราราม
ตำบลบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ

๒๖) ชุมชนคุณธรรมตำบลโคกเหล็ก อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

สังคมไทยเราทุกวันนี้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมากในด้านเทคโนโลยีที่เข้ามีบทบาทกับเยาวชนอย่างมากชนิดที่ว่าขาดไม่ได้เลยทีเดียว ปัญหาต่าง ๆ ก็ตามมาอย่างมากมายในสังคม เช่น พ่อแม่ต้องทำงานหนักมากกว่าเดิมเพราะลูกใช้จ่ายเกินกว่ารายได้ที่พ่อแม่หามา บางครอบครัวต้องทิ้งลูกให้อยู่กับตายาย ส่วนพ่อแม่ต้องเดินทางไปทำงานต่างจังหวัดเพื่อหารายได้มาเสริม ทำให้เกิดช่องว่าง เด็กขาดความอบอุ่น บางครั้งตายายสอนลูกไม่ได้ เกิดการตามใจจนเด็กติดเป็นนิสัยและไม่ค่อยเชื่อฟังคำสอนของผู้ปกครอง แม้เราจะเป็นเมืองพระพุทธศาสนาแต่ปัจจุบันเด็ก ๆ กลับไม่มีโอกาสได้เข้าวัดเพื่อศึกษาธรรมะอย่างจริงจัง ตื่นเช้าแล้วก็แต่งตัวไปโรงเรียนทันที ใช้เวลาอยู่กับเพื่อนมากกว่าพ่อแม่และผู้ปกครอง จะเข้าวัดหรือเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาก็ต่อเมื่อมีวันสำคัญทางศาสนาเท่านั้น ซึ่งส่งผลให้เด็ก ๆ อาจไม่เข้าใจและไม่เข้าถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ไม่ปฏิบัติตามหลักศีล สมาธิ ปัญญา ทางวัดจึงมีแนวความคิดริเริ่มในการจัด “โครงการวันพระสำหรับนักเรียน” ขึ้นมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อให้เด็ก ๆ หรือนักเรียนมีโอกาสเข้าวัดฟังธรรมตามสมควรแก่วัย โดยการประสานงานกับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำเด็กนักเรียนเข้ามาทำบุญตักบาตรในวัดทุก ๆ เดือนหรือตามที่โรงเรียนมีความพร้อมไม่ขัดต่อการเรียนการสอน และก็ได้รับการตอบรับจากสถานศึกษาเป็นอย่างดีและได้เข้าร่วมกิจกรรมกับทางวัดอย่างต่อเนื่อง จนเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ ได้รับการยอมรับสนับสนุนจากผู้ปกครองเป็นอย่างดี

ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินกิจกรรมมาอย่างต่อเนื่อง ก็ทำให้เด็กซึมซับกับพระพุทธศาสนามากขึ้น เข้าใจหลักและหน้าที่ของความเป็นชาวพุทธที่ดี มีความนอบน้อมต่อพระสงฆ์ มีการบูชาพระรัตนตรัย ไหว้พระสวดมนต์ อาราธนาศีล อาราธนาธรรมได้อย่างถูกต้อง และได้มีโอกาสศึกษาหลักธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฝึกจิตโดยการนั่งสมาธิและแผ่เมตตา เด็ก ๆ ที่เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาแล้วมีความกตัญญูรู้คุณต่อพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์และคุณของบิดามารดา

นอกจากอบรมสั่งสอนเด็ก ๆ ให้รู้จักทำบุญตักบาตรแล้ว ทางวัดยังสอนให้เด็ก ๆ ฝึกการอดออมประหยัดเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เกิด “ โครงการเด็กดีเศรษฐีน้อย” โดยการหาแรงจูงใจและอธิบายให้เด็กอยากจะร่วมกิจกรรมการออม เช่น ถ้าเราออมวันละบาทก็จะได้เงิน ๓๖๕ บาทต่อปี ถ้าเราออมอย่างต่อเนื่อง เมื่อเราเรียนจบมัธยมปีที่ ๓ เราสามารถมีเงินติดตัวอย่างแน่นอน เป็นการยกตัวอย่างให้เด็ก ๆ เข้าใจและสร้างจูงใจให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

๑) ใช้ทฤษฎี "สอนลูกให้เลี้ยงปลา อย่าหาปลาให้เขากินอย่างเดียว" การสอนลักษณะอย่างนี้เด็กจะเกิดการเรียนรู้ที่ซึมซับทุกวันและสร้างนิสัยการออมอย่างมีระบบสม่ำเสมอและต่อเนื่องและมีหลักประกันที่มั่นคง โดยทุก ๆ เช้าเวลาประมาณ ๐๗.๐๐ น) เด็กจะต้องแวะที่วัดก่อนทุกครั้งเพื่อมาออมเงิน

๒) ใช้หลักจิตวิทยา เสริมแรงจูงใจ นั่นก็คือ ให้เด็กเขียนเอง วางบาตรเล็ก ๆ พร้อมเงินทอนในบาตรให้เด็ก ๆ ได้จัดการและทอนเงินเอง เขียนตัวเลขลงในสมุดรับฝากเอง โดยมีสัญลักษณ์ มงกุฎเป็นแรงจูงใจ

มงกุฎคือเงินปันผลหรือดอกเบี้ยแต่เด็กไม่เข้าใจเรื่องดอกเบี้ย เขาเข้าใจว่าถ้าออม ๑๐๐ บาท จะได้เพิ่ม ๑๐ บาทฟรีและมีมงกุฎครอบอยู่บนเลข ๑๐ สัญลักษณ์มงกุฎนี้สามารถเพิ่มแรงจูงใจให้กับเด็กเป็นอย่างมาก และขยันที่จะมาฝากอย่างสม่ำเสมอเพราะอยากได้มงกุฎ

เด็กจะได้รับค่าตอบแทนเพิ่มเมื่อเสร็จสิ้นโครงการคือเมื่อเรียนจบชั้นม. ๓ หลังจากการดำเนินการออมได้ระยะหนึ่ง ปรากฏเป็นผลสัมฤทธิ์เกิดเศรษฐีน้อย ๆ อย่างน่าภาคภูมิใจ

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) เด็กเล็ก ๆ มีเงินเพิ่มขึ้นจากการออมอย่างเห็นได้ชัด เป็นการปลูกฝังคุณธรรมเรื่องวินัย เพราะถ้าเด็กมีวินัย ทำจนเป็นนิสัยก็จะเกิดการออมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ซึ่งก่อนหน้าที่จะมีโครงการเด็กดีเศรษฐีน้อยนั้น เคยมีแนวคิดและให้ทุนการศึกษาแก่เด็กยากจนมาตลอดทุกปี แต่ปรากฏว่าเด็กที่ได้รับทุนไม่เห็นเส้นทางการเงินของตนเอง ไม่รู้สึกถึงคุณค่าที่ได้รับเท่ากับการออมด้วยตนเองและการได้รับมงกุฎจากการออมในโครงการฯ

๒) เด็กมีเงินติดตัวเป็นต้นทุนไปเรียนต่อในชั้นที่สูงขึ้นไปเมื่อเรียนจบชั้น ม)๓ เด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เห็นผลงานที่เขาได้ปฏิบัติด้วยตนเอง

๓) เกิดคุณธรรมคือความพอเพียง วินัย ซื่อสัตย์สุจริต มีหิริโอตตัปปะ การละอายความชั่วกลัวต่อความผิด ไม่กล้าทุจริต ใช้หลักหัวใจเศรษฐีคือ ขยันหา รักษาทรัพย์ให้ดี มีกัลยามิตรและเลี้ยงชีวิตในทางที่ชอบ พร้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์ในหลวงรัชกาลที่ ๙ มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน คือ ไม่ใช่จ่ายเกินตัว ใช้เท่าที่จำเป็น เหลือฝากหรือออมไว้เพื่อการศึกษาและอนาคตที่ดีในภายภาคหน้าต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูปริยัติธรรมวิบูล, ดร.เจ้าอาวาสวัดโคกเหล็ก
โทร. ๐๘ ๙๕๘๐ ๙๕๘๕

๒๗) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลโคกกลาง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

**"สร้างการมีส่วนร่วม
จัดกิจกรรมสานสัมพันธ์คนทุกช่วงวัย
ให้กับครอบครัวสถาบันที่เล็ก
และสำคัญที่สุดของสังคม"**

ตำบลโคกกลางแบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๖ หมู่บ้าน กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลโคกกลาง ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๓ สมาชิกแรกตั้ง ๑,๔๑๐ คน มีเงินกองทุน ๔๓,๔๗๐ บาท คณะกรรมการกองทุนหมู่ละ ๒ คน เปิดรับสมัครสมาชิกใหม่ประมาณเดือนพฤศจิกายน มีการทำหนังสือไปให้คณะกรรมการหมู่บ้านมีการประชาสัมพันธ์พูดถึงประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ จากผลการดำเนินงานทำให้มีสมาชิกแต่ละหมู่บ้านเพิ่มทุกปี ปัจจุบันมีสมาชิก ๓,๕๓๐ คน เงินกองทุน ๘,๘๒๗,๘๘๓ บาท สวัสดิการแบ่งออกเป็น ๑๔ ประเภท อาทิ สวัสดิการคลอดบุตร สวัสดิการทุนการศึกษา สวัสดิการช่วยเหลือคนด้อยโอกาส สวัสดิการช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล สวัสดิการพัฒนาเด็กและเยาวชนสวัสดิการช่วยเหลือค่าฌาปนกิจและสนับสนุนกลุ่มอาชีพจัดงานศพฯลฯ สวัสดิการให้การช่วยเหลือกลุ่มคนทุกเพศ ทุกวัย และมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สมาชิกได้มีส่วนร่วม ก่อให้เกิดความรู้รักสามัคคีในหมู่คณะรวมไปถึงการสร้างอาชีพและมีรายได้ให้กับครอบครัว และมากกว่าการจัดสวัสดิการ คือ การมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีทางสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่คนในชุมชนต้องการ เพราะมักมีคำพูดว่าให้ลูกหลานตั้งใจเรียนจะได้เป็นเจ้าคนนายคน เป็นข้าราชการ เพื่อให้ได้รับสิทธิการดูแลจากภาครัฐ ซึ่งประชาชนคนธรรมดาไม่ได้รับสิทธินั้น การจัดสวัสดิการให้สมาชิกในชุมชน จึงเป็นสิ่งที่ช่วยตอบสนองความต้องการของชุมชน เรื่องการมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีทางสังคมและได้รับการดูแลเหมือนอาชีพราชการ

คิดสร้างสรรค์ สร้างความเปลี่ยนแปลง กองทุนวันละบาทศิลป์

ผลงานที่ภาคภูมิใจของกองทุนคือ การร่วมกันคิดออกแบบและจัดตั้ง "กลุ่มกองทุนวันละบาทศิลป์" เพื่อจัดงานศพให้ญาติผู้เสียชีวิต โดยคิดค่าใช้จ่ายราคาถูกเพียง ๑๐,๐๐๐ บาท/งาน แบ่งเป็นค่าเช่าโลงเย็นจากวัด ๑,๐๐๐ บาท ค่าเช่ารถ ๑,๐๐๐ บาท ค่าจ้างคณะทำงาน ๑,๕๐๐ บาท ค่าพรุ/ค่าพวงหรีด/ค่าดอกไม้จันทน์ (มาจากฝีมือของสมาชิกกองทุน) ๑,๐๐๐ บาท ค่าโลงไม้ ๒,๐๐๐ บาทฯลฯ ส่วนที่เหลือนำเงินเข้ากองทุนเพื่อนำไปจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลโคกกลางต่อไป และมีการสนับสนุนกลุ่มอาชีพทำพวงหรีดและดอกไม้จันทน์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สร้างงานสร้างอาชีพให้กับคนทุกเพศทุกวัยในชุมชน เกิดอาชีพสร้างรายได้ไม่ต้องไปทำงานต่างถิ่นอยู่กันพร้อมหน้า มีเงินใช้จ่ายในครอบครัว ครอบครัวเป็นสุข สร้างความอบอุ่นให้กับสมาชิกกลุ่มจำนวน ๓๐ ครอบครัว

กิจกรรมหลากหลายสร้างรายได้ เกิดความอบอุ่นในครอบครัว

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลโคกกลางมีการเชื่อมโยงกลุ่ม องค์กร หน่วยงาน ในการจัดโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

โครงการ "ที่นี่มีสุข" เสนอแนวคิดสร้างการรับรู้ระหว่างเด็ก/เยาวชนและผู้ใหญ่ไปพร้อม ๆ กัน มีกลุ่มเป้าหมาย ๔๐ ครอบครัวที่มีความสนใจพัฒนาความสัมพันธ์ในครอบครัวให้ดียิ่งขึ้น

ตลาดสีเขียว เพื่อส่งเสริมและเปิดโอกาสให้กับคนทุกเพศทุกวัยสร้างรายได้ด้วยตนเอง พ่อแม่ลูกร่วมกันปลูกผักมาจำหน่าย มีกลุ่มเป้าหมายจำนวน ๔๕ ครอบครัว

อบรมอาชีพทำขนม โดยสภาเด็กและเยาวชนขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดบุรีรัมย์ในการจัดกิจกรรมอบรมอาชีพให้กับเด็กและเยาวชนในเขตตำบลโคกกลางเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ในการหารายได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

ปั่นสร้างบุญ สภาเด็กและเยาวชนตำบลโคกกลางและผู้ปกครอง ร่วมกันสร้างความดีโดยการปั่นจักรยานเพื่อรับบริจาคเงินในการซื้อเครื่องมือ อุปกรณ์การแพทย์ให้กับโรงพยาบาลลำปลายมาศ

๓ วัยร่วมใจปฏิบัติธรรม สนับสนุนกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุ เด็กและเยาวชนได้ร่วมกิจกรรมทางธรรมะร่วมกัน เรียนรู้เกี่ยวกับศีลธรรม ลดช่องว่างระหว่างวัย โดยเฉพาะเด็ก/เยาวชน ให้มีภูมิคุ้มกันตนเองทางสังคม สร้างการรับรู้ระหว่างเด็ก/เยาวชนและผู้ใหญ่ไปพร้อม ๆ กัน กลุ่มเป้าหมาย ๘๐ ครอบครัวเป็นกลุ่มตายายเลี้ยงหลานผู้ปกครองไปทำงานต่างถิ่นการช่วยเหลือซ่อมแซมบ้านผู้ยากไร้

กองทุนสวัสดิการชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเสมอภาคเท่าเทียมให้สังคม

สิ่งที่กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลโคกกลางดำเนินการมาตลอด คือ การสร้างความเสมอภาคเท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำเรื่องสิทธิข้าราชการกับประชาชน มีการสร้างความรักความอบอุ่นในครอบครัวผ่านกิจกรรมที่หลากหลายครอบคลุมสมาชิกทุกช่วงวัย หลักการบริหารงานโดยเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาทการพัฒนาชุมชน เกิดเชื่อมโยงกลุ่ม องค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน มีแนวคิดทันสมัยในการปรับสภาพแวดล้อมชุมชน เพื่อรองรับสังคมผู้สูงวัย

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายเกษมสันต์ ลุนสืบ
ผู้ประสานงานกองทุนสวัสดิการชุมชน
ตำบลโคกกลาง จังหวัดบุรีรัมย์
โทร. ๐๘ ๐๑๕๔ ๓๑๓๐

๒๘) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

"ทำงานให้เห็นว่า ทำจริง ทำได้ โปร่งใส ตรวจสอบได้"

กองทุนคุณธรรมสวัสดิการชุมชนตำบลเมืองแก ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๐ โดยแกนนำกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านตำบลเมืองแก มีสมาชิกแรกเริ่ม ๑๙๒ คน เงินทุน ๓๔,๕๖๐ บาท ขับเคลื่อนงานด้วยพลังจิตอาสา โดยมียุทธศาสตร์ เน้นการมีส่วนร่วม ธรรมภิบาลในองค์กร โดยเฉพาะความซื่อสัตย์ โปร่งใส ความคุ้มค่า ซึ่งมีกระบวนการและการปฏิบัติที่เน้นการพึ่งตนเอง สร้างการปฏิสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างกลุ่ม รวมทั้งร่วมมือกับหน่วยงานภาคีต่าง ๆ เพื่อยกระดับความรู้ ทักษะความสามารถ และร่วมแก้ปัญหาของชุมชนและสังคมอย่างมีคุณภาพตรงจุดประสงค์ ความต้องการและแนวทางการแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นการจัดการตนเองสู่ความมั่นคงอย่างยั่งยืน

หลักการการบริหารจัดการที่ดีของกองทุนคุณธรรม ๕ ระดับ

๑) มีคณะทำงานที่มีความสามารถมาจากหลากหลายองค์กรภายในชุมชน มีคณะกรรมการ ๓๕ คน มาจากอาสาสมัครสาธารณสุข ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มสตรี สมาชิกเทศบาล และกรรมการกองทุน โดยกรรมการทุกคนต้องทำงานแบบจิตอาสาต่อเนื่องจนครบ ๕ ปี จึงจะได้ค่าตอบแทน

๒) มีระบบการจัดการบัญชี (ระบบการเงิน/การบัญชี) ที่ดี เจ้าหน้าที่การเงินจะทำหน้าที่รวบรวมเงินที่กรรมการนำมาส่งแต่ละเดือน สรุปยอดแจ้งการทำบัญชี ตรวจสอบและจ่ายสวัสดิการให้สมาชิก เงินที่เหลือนำเข้าบัญชีภายในวันทำการ กรรมการไม่ถือเงินในมือ

๓) มีระบบการรับเงินสมาชิกที่ชัดเจน มีคณะกรรมการที่เป็นผู้รับผิดชอบแต่ละหมู่บ้านเป็นผู้ดำเนินการ คณะกรรมการจะมีสมุดทะเบียนสมาชิกของแต่ละหมู่เพื่อบันทึกการส่งเงินและการจ่ายสวัสดิการของสมาชิก ในทุกวันที่ ๕ ของทุกเดือน ถ้าสมาชิกขาดส่งเงิน ๒ เดือน และไม่ส่งภายในเดือนที่ ๓ ถือว่าขาดการเป็นสมาชิก การส่งเงินออมของสมาชิกมี ๒ แบบ คือ แบบรายเดือนและแบบรายปี เป็นต้น

๔) มีระบบการเบิกจ่ายภายใน ๑ วัน สมาชิกที่จะรับสวัสดิการ ต้องนำเอกสารหลักฐานส่งที่กรรมการตำบลซึ่งมีอยู่ทุกหมู่บ้าน หลังกรรมการตรวจสอบความถูกต้อง จะนำส่งเอกสารในวันทำการ พร้อมเงินสมทบของสมาชิกส่งที่ทำการกองทุนพร้อมกัน ซึ่งกองทุนจะไม่จ่ายสวัสดิการนอกเหนือจากวันทำการ

๕) มีระบบข้อมูลการเงิน/การบัญชี ที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ทุกระดับ มีข้อมูลรับจ่าย ในสมุดประจำตัวสมาชิก เป็นข้อมูลรายบุคคล มีทะเบียนสมาชิกรายหมู่บ้าน คือ ทะเบียนจ่ายสวัสดิการและทะเบียนเก็บเงินสมทบจากสมาชิก มีทะเบียนรับ จ่ายเงินในสวัสดิการระดับตำบล มีทะเบียนจ่ายสวัสดิการสมาชิกรายเดือน/รายหมู่บ้าน มีงบดุลรายเดือนและรายปี และมีทะเบียนเงินสมทบจากสมาชิก

ภาคีคุณธรรมกับการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่

กองทุนสวัสดิการชุมชนได้มีการเชื่อมโยงภาคีกลุ่มองค์กรอื่น ๆ ประกอบด้วย สภาองค์กรชุมชนตำบลเมืองแกชมรมผู้สูงอายุหน่วยงานภาครัฐ เทศบาลตำบลเมืองแก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเมืองแก วิทยาลัยการอาชีพท่าตูมสำนักงานแรงงานจังหวัดสุรินทร์ เพื่อที่จะทำให้เกิดระบบเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงานให้เป็นภาคีคุณธรรม

ความสำเร็จและปัจจัยความสำเร็จ

จากการดำเนินการประสานการทำงานร่วมกันอย่างจริงจังของกองทุน ทำให้เห็นผลงานและความสำเร็จที่นำไปสู่กระบวนการทำงานที่เป็นรูปธรรมดังนี้

- การบูรณาการการทำงานร่วมกัน โดยคณะทำงานสามารถดำเนินการหลายประเด็นงานในสถานการณ์ สถานที่ และห้วงเวลาเดียวกัน
- การทำงานเป็นทีม กองทุนสวัสดิการชุมชนได้มีการกำหนดกฎกติกาการทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน มีคณะทำงานปฏิบัติการด้วยความจริงใจ สามัคคี เอื้ออาทรต่อกัน แบ่งบทบาทหน้าที่ตามความถนัด
- มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานประสานความร่วมมือพัฒนาการจัดการความรู้ถ่ายทอดได้เพื่อเป็นเวทีกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม

การมีกองทุนสวัสดิการชุมชนในพื้นที่ตำบลเมืองแกนั้น ทำให้ชุมชนรักกัน ชุมชนเกื้อกูลกัน ในเรื่องการบริหารจัดการที่ดีนั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย สิ่งสำคัญจะต้องทำงานให้เห็นว่า ทำจริง ทำได้ โปร่งใส ตรวจสอบได้ พร้อมทั้งพยายามเชื่อมโยงภาคี เปิดโอกาสให้ทุกองค์กรในตำบลเข้ามาช่วยหนุนเสริมและตรวจสอบ และเป็นความภาคภูมิใจที่มีทุกคนเข้ามาร่วมกันทำงานและพัฒนากองทุนเพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่สังคมต่อไปได้

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางพัชรี บุญมี
ผู้ประสานงานกองทุนสวัสดิการชุมชน
ตำบลเมืองแก จังหวัดสุรินทร์
โทร. ๐๘ ๗๑๔๐ ๔๖๑๒

๒๙) กองบุญคุณธรรมเพื่อการจัดสวัสดิการชุมชนตำบลเมืองลีง จังหวัดสุรินทร์

คนเมืองลีงทั้งตำบล
"โนวเจีย เมียนเซาะ" คือ อยู่ดี มีสุข
"กินอิ่ม นอนอุ่น ทุนมี หนี้ลด"

กองบุญคุณธรรมเพื่อจัดสวัสดิการชุมชนตำบลเมืองลีง อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ จัดตั้งในปี ๒๕๕๑ มีสมาชิกแรกเริ่มประมาณ ๒๐๐ คน กำหนดให้สมาชิกสมทบเงินเข้ากองทุนปีละ ๒ ครั้ง ในเดือนกุมภาพันธ์และสิงหาคม ครั้งละ ๑๘๕ บาท ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน ๒,๐๓๐ คน มีเงินกองทุน ๒,๑๕๘,๐๐๐ บาท การจัดสวัสดิการแบ่งเป็น ๑๓ ประเภท อาทิ การคลอดบุตร เสียชีวิต ภัยพิบัติ บวช เกณฑ์ทหาร แต่งงาน ฯลฯ โดยมีเงื่อนไข คือต้องเป็นสมาชิก ๑๐ ปีขึ้นไป จึงจะได้รับเงินสวัสดิการตามที่กำหนดในแต่ละประเภท

กองบุญคุณธรรมฯ สู่การจัดสวัสดิการอนุรักษ์ควายไทย

กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นการรวมกลุ่มชาวบ้านในแต่ละชุมชน เพื่อช่วยเหลือกันในยามเจ็บไข้ได้ป่วย หรือเรียกว่า "กองทุนสวัสดิการวันละ ๑ บาท" โดยสมาชิกจะต้องสมทบเงินเข้ากองทุนวันละ ๑ บาท ปีละ ๓๖๕ บาทหรือตามความสะดวก แล้วนำเงินกองทุนมาช่วยเหลือสมาชิกตามระเบียบที่สมาชิกร่วมกันกำหนด แต่หากสมาชิกลาออกก็จะไม่ได้รับเงินสมทบคืนเพราะถือว่าเป็น "กองบุญ"

นอกจากนี้กองบุญฯ ยังมีสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกที่เลี้ยงควาย หากควายออกลูกจะให้เงินช่วยเหลือตัวละ ๒๐๐ บาท เพื่อเป็นการส่งเสริมให้สมาชิกเลี้ยงและอนุรักษ์ควายเอาไว้ เพราะควายมีแนวโน้มที่จะลดลง จึงส่งเสริมการเลี้ยงควายเพื่อนำมูลควายไปทำปุ๋ย ลดต้นทุนการทำไร่นา ลดปัญหาสุขภาพจากสารเคมี โดยเริ่มให้สวัสดิการควายที่ออกลูกตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ ดั้งเดิมจังหวัดสุรินทร์ไม่เพียงแต่จะเป็นเมืองหลวงของช้างเท่านั้น แต่ชาวบ้านที่นี่ยังนิยมเลี้ยงควายเป็นสัตว์คู่ครัวเรือนด้วย แต่จากข้อมูลของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุรินทร์ ระบุว่าในปี ๒๕๖๒ เกษตรกรเลี้ยงควายรวมกันจำนวน ๑๑๒,๗๙๐ ตัว หรือเฉลี่ยครอบครัวละ ๑ ตัวเท่านั้น และจำนวนควายที่เลี้ยงนับวันจะลดลงเรื่อย ๆ เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่หันไปใช้ควายเหล็กแทน โดยควายของสมาชิกกองบุญฯ ที่เลี้ยงนั้นมี ๘๘๒ ตัว จาก ๒๒๑ ครอบครัว มูลควายสามารถเอาไปใช้ในไร่นาทำเกษตรอินทรีย์ซึ่งให้ผลดี อีกทั้งช่วยลดต้นทุนการซื้อปุ๋ยและไม่มีสารเคมีตกค้างอีกด้วย

โนวเจีย เมียนเซาะ : สร้างความมั่นคงทางอาหาร

"โนวเจีย เมียนเซาะ" เป็นภาษาเขมรสุรินทร์ มีความหมายว่า"อยู่ดี มีสุข" เป็นเป้าหมายของกองบุญฯ ที่จะให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุข มีความมั่นคงทางอาหาร ดังนั้นกองบุญฯจึงส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ สร้างป่าชุมชน มีเห็ด หน่อไม้ ไข่มดแดง อนุรักษ์แหล่งเพาะพันธุ์ปลาฯลฯ เพื่อเป็นแหล่งอาหารของชุมชน

นอกจากนี้ ตำบลเมืองลีงเป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิที่สำคัญแห่งหนึ่งในจังหวัดสุรินทร์ มีพื้นที่ทำนา ๒๕,๒๐๖ ไร่ ได้ผลผลิตปีละ ๑๐,๕๘๖ ตัน ผลิตกินเอง ๑,๑๒๗ ตันต่อปี ที่เหลือส่งขายประมาณ ๙,๔๕๘ ตัน โดยใช้ปุ๋ยจากมูลควายทั้งหมด ทำให้เป็นแหล่งผลิตอาหารที่ปลอดภัย และขายได้ราคาดีกว่าการใช้สารเคมีด้วย

ยุทธศาสตร์ "สร้างความหลากหลายทางชีวภาพ"

นอกจากนี้กองบุญฯ ยังร่วมกับสมาชิกและชุมชนสร้างป่าครอบครัวขึ้นมา โดยใช้พื้นที่ป่าเสื่อมโทรมที่ซื้อมาเนื้อที่ประมาณ ๓๘ ไร่มาฟื้นฟู ปลูกไม้ยืนต้นต่าง ๆ ให้ธรรมชาติคอยดูแล ไม่นานป่าก็เริ่มกลับมาสมบูรณ์ เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ มีเห็ดป่าต่าง ๆ ที่กินได้กว่า ๔๐ ชนิด มีหน่อไม้ ผักหวาน ไข่มดแดง น้ำผึ้งป่าฯลฯ ชาวบ้านทั่วไปเข้ามาเก็บกินและขายสร้างรายได้และเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญให้ชาวบ้านนับร้อยครอบครัวในช่วงเข้าสู่ฤดูฝน เรียกว่า "โรงทานธรรมถาวร" รวมทั้งยังร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลาที่อยู่ในลำน้ำชีที่ไหลผ่านตำบลด้วย โดยการทำซั้งหรือบ้านปลาจากยางรถยนต์หลายร้อยเส้น เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและเพาะพันธุ์ปลาหายากต่าง ๆ นับร้อยชนิด เช่น ปลากระทิง ปลากา ปลาเทโพ ปลาแก้มช้ำฯลฯ อีกทั้งยังส่งเสริมให้ชุมชนใช้พื้นที่ว่างตามหัวไร่ปลายนาเปลี่ยนจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยว เช่น อ้อย มันสำปะหลัง เป็นเกษตรผสมผสาน

การขยายผลหนุนโรงเรียน - ชุมชนสร้างแหล่งอาหารปลอดภัย

นอกจากการสนับสนุนชุมชนเลี้ยงควายและทำเกษตรอินทรีย์แล้ว กองบุญฯยังขยายแนวคิดไปยังโรงเรียนในตำบลหลายแห่ง เช่น โรงเรียนกรูดหนองซำ โดยกองบุญฯ ได้ประสานงานกับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) จัดหางบประมาณจำนวน ๒๘,๐๐๐ บาท เพื่อมาจัดทำกระบวนการอบรมเพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนและนักเรียนทำแปลงเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ ๖ ไร่ เริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๖๑

กิจกรรมโครงการเกษตรอินทรีย์ เกิดจากการระดมทุนจากชาวบ้านและหน่วยงานในท้องถิ่นเพื่อทำแหล่งเก็บน้ำในการทำเกษตร และมูลนิธิมีชัย วีระไวทยะ สนับสนุนด้านอุปกรณ์และโรงเรือนเกษตร มีการอบรมให้ความรู้แก่ครูและนักเรียนในการทำการเกษตรปลอดภัยโดยไม่ใช้สารเคมี ใช้ปุ๋ยหมักจากสัตว์ เช่น มูลวัว ควาย หมู ไก่ ใช้น้ำหมักชีวภาพป้องกันแมลงศัตรูพืช ปลูกผักสวนครัวต่าง ๆ เช่น ผักบุ้ง คะน้า มะนาว พริกขี้หนู กะเพรา โหระพา มะเขือเทศฯลฯ เพาะเห็ดต่าง ๆ เลี้ยงปลาดุก กบ และหมูป่า

ผลผลิตที่ได้ส่งขายในหมู่บ้านและขายให้โรงเรียนเพื่อทำอาหารกลางวัน นำรายได้เป็นกองทุนการศึกษาให้เด็กนักเรียน ทำให้เด็กมีส่วนร่วม เริ่มตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงประถม ๖ โดยเด็กเล็กจะช่วยรดน้ำ เด็กโตช่วยดูแลแปลงผัก - เลี้ยงหมูป่า

ท้ายนี้รูปธรรมที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือกันของคนเมืองลีงในการสร้างความมั่นคงทางอาหาร สร้างความหลากหลายทางชีวภาพ จะเป็นแนวทางในการพัฒนากองทุนสวัสดิการอื่น ๆ ได้ต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายวิเชียร สัตตธารา
ผู้ประสานงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเมืองลีง
โทร. ๐๘ ๖๒๖๑ ๕๓๓๕

๓๐) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนิท อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์

"ลด ละ เลิก ของมึนเมา ก็พาชุมชนให้เป็นสุขได้"

บ้านหนองสนิท มีประชากรทั้งสิ้น ๖,๓๒๐ คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประชาชนส่วนหนึ่งมีการดื่มสุรา ส่งผลให้เกิดปัญหาครอบครัวตามมา เช่น การทะเลาะวิวาท และรายจ่ายเพิ่มมากขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนิท จึงมีแนวคิดที่จะลดปัญหาดังกล่าว โดยได้ริเริ่มทำโครงการประเพณีปลอดเหล้า โดยเริ่มจากบ้านสนิทหมู่ ๑ เป็นหมู่บ้านต้นแบบ เริ่มจากการไปอบรมให้ความรู้เรื่องโทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การหาบุคคลต้นแบบที่ลดละเลิกบุหรี่ สุรา เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้แก่คนรุ่นหลัง การถอดบทเรียนโดยให้บุคคลต้นแบบมาถ่ายทอดความรู้สึกก่อนและหลังการเลิกดื่ม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การให้กำลังใจบุคคลที่ต้องการลด ละ เลิก การยกย่องเชิดชู จากการดำเนินการดังกล่าว บ้านสนิทขยายฐานไปถึงการงดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกวันพระ งดเหล้าเข้าพรรษา และขยายการดำเนินการครบทั้ง ๑๐ หมู่บ้าน เป็นโครงการงานศพปลอดเหล้า โดยทำเป็น MOU และบรรจุในธรรมนูญตำบล

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบ

การดำเนินงานสู่องค์กรคุณธรรม ได้อาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในตำบลหนองสนิท ในการขับเคลื่อนโครงการ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนิท ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานประจำหมู่บ้านฯลฯ มีการมอบหมายงานที่ชัดเจน ใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร มีการถอดบทเรียนจากบุคคลต้นแบบ และนำไปขยายผลต่อ มีกลุ่มแกนนำที่มีการติดตามประเมินผลและขยายผล มีเวทีพูดคุย ปรึกษาหารือแนวทางการดำเนินการ โดยอาศัยเวทีประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน เวทีประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนิท มีการสะท้อนปัญหาสุขภาพ นำปัญหาต่าง ๆ มาร่วมกันวางแผนแก้ไข พร้อมทั้งเสริมสร้างกำลังใจ และมีผู้นำชุมชนเป็นต้นแบบและเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง

นอกจากองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนิทจะดำเนินการเองแล้วยังมีหน่วยงานภายนอก คือ สำนักกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เครือข่ายทำงานสร้างเสริมสุขภาพ จังหวัดนครราชสีมา ได้เข้ามามีส่วนช่วยเหลือในการให้ความรู้ สร้างกำลังใจ สร้างคนต้นแบบ รวมถึงการจัดทำความร่วมมือร่วมกันระหว่าง ๑๐ หมู่บ้าน และได้นำไปขยายต่อยังหน่วยงานอื่นอีกด้วย

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ประชาชนหรือบุคคลต้นแบบสามารถลด ละ เลิก ดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หลุดพ้นปัญหาอาชญากรรม อบายมุข สิ่งเสพติด การพนัน ปัญหาหนี้สิน ทำให้ค่าใช้จ่ายลดลง บุคคลดังกล่าวยังใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ โดยการหันมาปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ไม่

ใช้ชีวิตโดยประมาท รู้คุณค่าของเงิน รู้จักทำมาหากิน รู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัด รู้จักการออม การวางแผนการดำเนินชีวิต ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ใช้แนวคิดและทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ มีแหล่งทำกินของตนเองที่มั่นคง มีสัมมาอาชีพและรายได้ที่มั่นคงขึ้น เกิดการเรียนรู้และจัดทำบัญชีครัวเรือน นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่าย

ชุมชนอยู่กันแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีการพูดคุยกันมากขึ้น มีการช่วยเหลือกันและกัน ให้คำปรึกษา แนะนำ รวมถึงการสร้างความร่วมมือ ร่วมใจ การรู้จักยกย่องชมเชยและให้กำลังใจแก่บุคคลที่เคยทำพลาดมาก่อน การสร้างบุคคลต้นแบบเพื่อเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิตที่ดีให้แก่เยาวชนคนรุ่นหลัง มีการขยายฐานสร้างความดีในวงกว้างมากยิ่งขึ้น ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

เป้าหมายที่จะดำเนินต่อ

ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบล หนองสนิท ยังให้ความสำคัญกับการลด ละ เลิกสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยถือเอาเรื่องดังกล่าวเข้าบรรจุในรัฐธรรมนูญตำบลคนหนองสนิท ซึ่งถือเป็นวาระแห่งชาติของคนตำบลหนองสนิท อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการรักษา สืบสาน ต่อยอดทางประเพณี วัฒนธรรม จัดงานบุญ งานบุญประเพณี ปลอดเหล้า ปลอดการพนัน และจัดสภาพแวดล้อม ลด ละ เลิกบุหรี่และสุราในงานกิจกรรม ๙ ประเภท ดังนี้ งานศพ งานกฐิน งานอัฐิ งานบวช งานผะเหวด งานกีฬาตำบลหนองสนิท งานบุญบั้งไฟ งานเข้าพรรษา และงานออกพรรษา

ตำบลหนองสนิท ห้ามขาย ห้ามดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ ในสถานที่ดังต่อไปนี้ คือ สถานศึกษา วัด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองสนิท สถานที่ราชการอื่น ๆ และห้ามสูบบุหรี่ในบ้าน ตำบลหนองสนิทห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และยาสูบให้บุคคลที่อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี และห้ามจำหน่ายให้แก่บุคคลที่เมา สามารถจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ตามเวลาที่กำหนด คือ ๑๑.๐๐ - ๑๔.๐๐ น. และ ๑๗.๐๐ - ๒๔.๐๐ น.

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายสมเกียรติ สาระ
โทร. ๐๘ ๙๒๘๑ ๓๑๕๗
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนิท จังหวัดสุรินทร์

ต้นแบบคุณธรรม : จิตอาสา

๓๑) เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์
ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

"ส่งต่อด้วยรัก พิทักษ์ชีวิต"

จากปัญหาความยากจนในจังหวัดกาฬสินธุ์ นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยเฉพาะโอกาสที่ประชาชนจะเข้าถึงบริการของรัฐได้อย่างเท่าเทียม เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์จึงได้จัดตั้งศูนย์กู้ชีพกู้ภัย ๑๑๓๒ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงบริการสาธารณะ แก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำและสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนด้วยนวัตกรรม ๑๑๓๒ ส่งต่อด้วยรัก พิทักษ์ชีวิต เป็นการส่งต่อผู้ป่วยสภาวะไม่ฉุกเฉินและฉุกเฉินที่ "ไม่มีเงิน ไม่มีคน ไม่มีเวลา ไม่มีความรู้ ไม่มีรถ ไม่มีอุปกรณ์ช่วยเหลือ" โดยใช้ทฤษฎี ๕ why ๕ gen วิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขปัญหา โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชาชนกลุ่มเปราะบาง เข้าไม่ถึงบริการของรัฐ ผู้ประสบภัยต่าง ๆ เช่น กลุ่มผู้ป่วยติดเตียง กลุ่มผู้ยากไร้ กลุ่มผู้ป่วยตามนัดของแพทย์ และผู้ป่วยจิตเวชในเขตเทศบาล ซึ่งมีผู้รับบริการทั้งสิ้น ๑,๙๑๘ รายต่อปี

เส้นทางความสำเร็จของการเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบด้านคุณธรรม

นวัตกรรม ๑๑๓๒ ส่งต่อด้วยรัก พิทักษ์ชีวิต เกิดขึ้นมาจากแนวคิดที่ต้องการสร้าง"ชุมชนกรุณา" คือการขจัดปัญหาความยากจนและความหิวโหย ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมในการเข้าถึงบริการสาธารณะของภาครัฐ ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี โดยการร่วมมืออย่างบูรณาการจากภาครัฐและเอกชนขับเคลื่อนและพัฒนาไปด้วยกันอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม มีการจัดการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี และมีการปกป้องดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศ ยึดหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งนวัตกรรมมีความมุ่งมั่นในการขจัดความยากจนในทุกมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

กระบวนการทำงานที่นำไปสู่ความสำเร็จมีดังนี้

๑) การจัดตั้งทีมกู้ชีพกู้ภัยของเทศบาลขึ้น โดยมีบุคลากรเทศบาลและจิตอาสา พร้อมภาคีเครือข่ายออกให้บริการประชาชนผู้ประสบปัญหา

๒) การถอดบทเรียนในการทำงานพร้อมวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมือ ๕ Why ๕ Gen มาวิเคราะห์หาแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ บนพื้นฐานของสถานที่จริง ของจริง สถานการณ์จริง มีหลักการทำงานจริง ภายใต้กฎเกณฑ์และระเบียบที่ให้กระทำได้ โดยตั้งคำถามว่า "ทำไม" ซ้อนลึกลงไป ๕ ชั้น เพื่อที่จะทำให้รู้ถึงปัญหาที่แท้จริงและหาวิธีแก้ไข ให้ได้รับบริการที่ทันท่วงทีและต่อเนื่อง จนเข้าสู่ภาวะปกติ

๓) บริการด้วยหัวใจ (service mind) ดุจญาติมิตร ที่เกิดจากความเป็นจิตอาสาของทีมงานและเครือข่าย ร่วมกับเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ สร้างความอบอุ่นใจให้ประชาชนและผู้ที่มารับบริการในพื้นที่

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑. ช่วยแก้ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพิ่มโอกาสที่จะเข้าถึงบริการของรัฐได้อย่างเท่าเทียม ทำให้ประชาชนทุกระดับไม่ว่าจะยากจนหรือร่ำรวย ผู้ป่วยสภาวะฉุกเฉินและไม่ฉุกเฉิน ได้เข้าถึงบริการสาธารณะอย่างทันท่วงที

๒. ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อเข้ารับการรักษาจนได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่องอย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนอยู่ดีกินดีสร้างสังคมที่น่าอยู่ก่อเกิดเป็นชุมชนกรุณาอย่างแท้จริง

๓. สามารถเป็นแบบอย่างให้กับ อปท. อื่น ๆ ที่มีข้อจำกัดในบริการการแพทย์ฉุกเฉิน เพื่อที่จะจัดให้มีบริการทางการแพทย์ที่ไม่ฉุกเฉินได้ และการให้บริการอื่น ๆ ตามอำนาจหน้าที่ของแต่ละอปท. โดยไม่ขัดกับระเบียบกฎหมาย ซึ่งเทศบาลเป็นแหล่งเรียนรู้นวัตกรรมในงานนิทรรศการต่าง ๆ รวมถึงสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ และมีหน่วยงานภายนอกมาศึกษาดูงาน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ดำเนินนวัตกรรมสอดคล้องและสนับสนุนวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ๒๐๓๐ ขององค์การสหประชาชาติ บนหลักการ ๕ Ps ได้แก่ People (ประชาชน) โดยต้องขจัดปัญหาความยากจนและความหิวโหย ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม Planet (โลก) โดยการปกป้องดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศ Prosperity (ความมั่งคั่ง) โดยส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีสอดคล้องกับธรรมชาติ Peace (สันติภาพ) โดยยึดหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และ Partnership (ความเป็นหุ้นส่วน) โดยการร่วมมือขับเคลื่อนการพัฒนาไปด้วยกัน ซึ่งนวัตกรรมมีความมุ่งมั่นในการขจัดความยากจนในทุกมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเป็นการบริการสาธารณะที่จะไปช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน สร้างสังคมแห่งความเอื้ออาทรให้เป็นชุมชนกรุณาและรักษาสิ่งแวดล้อมไม่ให้มีการแพร่กระจายของโรคที่อาจมาพร้อมกับขยะติดเชื้อที่เป็นผลมาจากการให้บริการอีกด้วย

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายประชัน บุตรดี
โทร. ๐๘ ๐๗๔๕ ๙๘๕๑
เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ต้นแบบคุณธรรม
ตำบลกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

๓๒) ชุมชนคุณธรรมวัดเจดีย์ ตำบลคอนสาร อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

"ขับเคลื่อนคุณธรรม นำวิถีพุทธสู่ชุมชน ด้วยพลังบวร"

ชุมชนคุณธรรมวัดเจดีย์ มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน จัดเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปะประเพณีและวัฒนธรรม ดั้งเดิมชาวบ้านชุมชนคุณธรรมวัดเจดีย์ส่วนใหญ่เป็นชาวนครไทย ที่อพยพมาตั้งบ้านเมืองอยู่ที่บ้านคอนสาร ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๓๓๗ ตามคำเชิญชวนของหลวงพิชิตสงคราม เจ้าเมืองคอนสารคนแรก ก่อนปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ชุมชนวัดเจดีย์มีปัญหาเกิดขึ้นมากมาย ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่เข้าวัด ขาดความเลื่อมใสศรัทธาในพระสงฆ์ ขาดความสามัคคี ความมีน้ำใจ ต่างคนต่างอยู่ ไม่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ต่อมาในปี ๒๕๔๕ วัดเจดีย์ได้มีการแต่งตั้งเจ้าอาวาสองค์ใหม่ คือ พระครูนันทเจติยาภิรักษ์ โดยท่านพระครูแก้ปัญหาโดยเริ่มจากสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับชาวบ้านก่อน มีการจัดระเบียบพระภิกษุสามเณร นำพระสงฆ์สวดมนต์ทำวัตรกิจของสงฆ์อย่างเคร่งครัด ปรับภูมิทัศน์บริเวณวัด ปรับปรุงซ่อมแซมและทำความสะอาดกุฏิศาลาการเปรียญ อุโบสถ เจดีย์และอาคารอื่น ๆ ให้สะอาดเป็นระเบียบ และต่อมาเพื่อมีหน่วยงานองค์กรเข้าส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของวัดมากขึ้น และได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการวัด ญาติธรรม เด็ก ๆ ที่เข้ามาเล่นที่วัด ต่อจากนั้นได้จัดให้มีกิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนขึ้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยดึงผู้ปกครอง ญาติพี่น้องของผู้ที่เข้าร่วมโครงการได้เข้าวัดทำบุญมากยิ่งขึ้น และได้จัดกิจกรรมอื่น ๆ อีกหลายกิจกรรม ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งด้านคุณธรรมประเพณีอันดีงาม มีความรู้รักสามัคคีมีความสุขบนพื้นฐานวิถีไทยวิธีพุทธ

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

การสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับชาวบ้าน โดยพระครูนันทเจติยาภิรักษ์ เจ้าอาวาสวัดเจดีย์ ได้เริ่มปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในวัดและรอบ ๆ วัด ให้มีความสะอาดร่มรื่น ซ่อมแซมปลูกสร้างศาสนสถานอย่างเป็นระบบระเบียบ มีการปฏิบัติกิจของพระสงฆ์อย่างเคร่งครัด รวมทั้งการริเริ่มจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการฟื้นฟูคุณธรรม จริยธรรมของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น การกิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน กิจกรรมสวดมนต์ทำวัตรเย็น กิจกรรมงานบุญปลอดอบายมุข กิจกรรมจัดถุงยังชีพมอบแก่ประชาชนในชุมชน กิจกรรมค่ายคุณธรรมจริยธรรม ฯลฯ นอกจากนี้ในวัดมีโบราณสถานโบราณวัตถุ ที่สำคัญ เช่น พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ ที่ชาวบ้านเรียกว่าหลวงพ่อ ๗๐๐ ปี เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจที่สำคัญของชุมชน มีเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสอง ศิลปะสมัยอยุธยา สร้างในพุทธศตวรรษที่ ๑๙ มีอายุมากกว่า ๖๐๐ ปี นอกจากนี้ยังมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและครอบครัว

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) ประชาชนมีความรักและความสามัคคี น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม มีการรวมกลุ่มเพื่อการประกอบอาชีพสร้างรายได้ของชุมชม ส่งผลให้ปัญหาต่าง ๆ ที่เคยมีลดลงและหายไปในที่สุด เช่น การลักขโมย การสูบบุหรี่ หรือการดื่มเครื่องดื่มของมึนเมาภายในวัด

๒) เป็นแหล่งเรียนรู้และสถานที่ศึกษาดูงานสำคัญแห่งหนึ่งของอำเภอคอนสาร ที่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป มักจะเข้ามาศึกษาดูงานอยู่เป็นประจำ

๓) การอนุรักษ์ สืบทอดวิถีวัฒนธรรมไทยคอนสารอย่างเหนียวแน่น เช่น การใช้ภาษาไทยคอนสาร การทำอาหารพื้นถิ่น การแต่งกายตามอัตลักษณ์ของชุมชน การอนุรักษ์การละเล่นพื้นบ้าน เล่นสะบ้า จะมีการเล่นกันเฉพาะประเพณีบุญเดือนสี่เท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่าประชาชนมีความเลื่อมใสศรัทธาพระพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้น และเลื่อมใสศรัทธาในกิจวัตรของพระสงฆ์ และเข้าร่วมกิจกรรมของวัดมากขึ้น

๔) ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ชาวบ้านมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีความมัธยัสถ์ การออมในครัวเรือนเพิ่มมากขึ้นจนเป็นต้นแบบการออมระดับจังหวัด

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) การสร้างทายาทเพื่อรักษาสืบทอดศิลปวัฒนธรรม และประเพณีของชุมชนให้คงอยู่สืบต่อไป

๒) การยกย่องเชิดชูเกียรติ บุคคลตัวอย่าง ครอบครัวตัวอย่าง ในสาขาต่าง ๆ

๓) เป็นศูนย์กลางของแหล่งเรียนรู้ครบวงจรที่สำคัญด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ของจังหวัดชัยภูมิ

๔) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จัดทำเส้นทางการท่องเที่ยววิถีชีวิต เศรษฐกิจพอเพียง โดยเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียง เพื่อสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน

๕) เป็นศูนย์กลางของการประชาสัมพันธ์ธรรมะทางสื่อโซเชียล เช่น เพจเฟซบุ๊ก แอปพลิเคชันไลน์ เป็นต้น

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูนันทเจติยาภิรักษ์ เจ้าอาวาสวัดเจดีย์
โทร. ๐๙ ๕๙๙๘ ๙๕๕๖
นายสกุลทรัพย์ เรืองเจริญ
ประธานกลุ่มพัฒนาตรีอำเภอคอนสาร
โทร. ๐๖ ๒๗๗๐ ๖๕๐๑

๓๓) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

เดิมตำบลเมืองฝ้าย เป็นหมู่บ้านชื่อว่าบ้านฝ้าย ขึ้นกับตำบลหนองกระทิง ต่อมาได้ตั้งเป็นตำบลและเปลี่ยนชื่อเป็นตำบลเมืองฝ้าย มาจากภาษาเขมรว่า บันเตรียะเซาะกะบะ แปลว่าเป็นที่พักของกองทัพทหารในสมัยทราวดี เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๖๘ มีการตั้งถิ่นฐานดั้งเดิมมาจากชาวเขมร ตำบลเมืองฝ้าย มีลักษณะเป็นที่ราบสูงส่วนมาก ประชาชนมีอาชีพเกษตรกร ปัจจุบันประชากรมีประชากร จำนวน ๗,๓๖๐ คน

ดั้งเดิมชุมชนตำบลเมืองฝ้าย มีวัฒนธรรมที่แตกต่างของชน ๔ เผ่า ประกอบด้วย เขมร ส่วย ลาว และไทโคราชจึงต่างคนต่างอยู่ ต่างทำมาหากิน มีภูมิปัญญาที่แตกต่างและหลากหลาย และจากการพัฒนาของยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ชุมชนตระหนักว่าจะสามารถอยู่ร่วมกันได้หรือไม่ บนฐานของความแตกต่างหลากหลายของวัฒนธรรม ดังนั้นจำเป็นต้องมีศาสตร์และศิลป์ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เสมอภาคให้เกียรติกัน และการจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเท่าเทียม จึงใช้พื้นฐานหลักธรรมทางศาสนา ความเอื้ออาทร ช่วยเหลือเกื้อกูลรวมถึงให้ทุกกลุ่มได้แสดงอัตลักษณ์ของตนเองอย่างเสรี มีความเคารพซึ่งกันและกันอยู่บนวิถีคุณธรรม สร้างความเข้าใจ อันจะนำไปสู่การสร้างสังคมสุขภาวะ เคารพและยอมรับซึ่งกันและกัน มีความไว้ใจ มีความปรารถนาดีต่อกัน และสิ่งสำคัญซึ่งชาวตำบลเมืองฝ้ายให้ความสำคัญอย่างมากคือด้านวัฒนธรรม

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

๑) การระดมความคิดเห็นที่เริ่มมาจากหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม องค์กร หน่วยงานท้องถิ่น ท้องที่ ภาคีพัฒนา และการมีส่วนร่วม

๒) การประสานความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลกำนันผู้ใหญ่บ้าน ส.อบต. อสม. อภปร. กลุ่มออมทรัพย์ และองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ใช้ความเป็นพี่น้อง ยึดเอาผลประโยชน์ชาวตำบลเมืองฝ้ายเป็นที่ตั้ง

๓) การประกาศเจตนารมณ์และการให้คำมั่นที่จะดูแลกันทั้งตำบล ชาวตำบลเมืองฝ้ายได้ร่วมแรงแบ่งปันคือ การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเมืองฝ้ายขึ้น เพื่อประสานใจคน ๔ เผ่า

๔) ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ผู้นำชุมชนจัดให้มีการสำรวจข้อมูลรายได้ครัวเรือนแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และนำข้อมูลส่งไปที่แผนพัฒนาตำบล แล้วนำไปเสนอและประสานไปยังองค์การบริหารส่วนตำบล หลังจากนั้นหน่วยงานราชการก็ยินดีให้การสนับสนุนและพร้อมจะทำงานร่วมกับภาคประชาชน

๕) ยึดถือในหลักความเชื่อซึ่งความเชื่อที่ว่า คือ

๕.๑ การเคารพธรรมชาติ หากการเคารพธรรมชาติหายไปจากชุมชนแล้ว เชื่อว่าชุมชนอาจเกิดปัญหาขึ้น เพราะชุมชนต้องอาศัยธรรมชาติและอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน

๕.๒ ต้องมีความรัก เคารพซึ่งกันและกัน เช่น เคารพผู้อาวุโสกว่า

๕.๓ ชุมชนต้องมีการพึ่งตนเองและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) มีกลุ่มออมทรัพย์และเกิดการจัดสวัสดิการชุมชนขึ้นเมื่อในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จากแนวคิดเงิน ๑ บาท ก็มีค่าเมื่อนำมารวมกัน ผลจากการดำเนินงานเป็นขั้นตอน ทำให้กองทุนเติบโตขึ้นตามลำดับ และได้รับการสมทบจากองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองฝ้าย ในปีที่ ๔ ของการจัดตั้งกองทุนปีละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท จนถึงปัจจุบันมีเงินสมทบจากแหล่งอื่น ๆ เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐) จำนวนกว่า ๗ ล้านบาท และมีการจัดสวัสดิการ ๑๑ ด้าน

๒) สวัสดิการชุมชน สอนให้เรารู้ว่าถึงจะต่างเผ่าพันธุ์ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้ภายใต้ความเอื้ออาทร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี ชุมชนเราจะเดินไปด้วยกันด้วยความมีวินัย สุจริต จิตอาสา โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง เป็นหลักประกันความมั่นคงของชีวิต

๓) ชุมชนมีความกระตือรือร้นมากในการเก็บการออม รู้จักประมาณตน รู้คุณค่าของวิถีพอเพียง เพราะเขารู้ว่าสวัสดิการชุมชนสามารถช่วยเหลือกันได้จริง ซึ่งเงินแค่วันละ ๑ บาท ก็สามารถช่วยให้พ้นทุกข์ได้

๔) เกิดการหลอมรวมภูมิปัญญาที่หลากหลาย ชุมชนฟื้นฟู สร้างอำนาจที่จะผลักดันเพื่อจะนำไปพัฒนาแก้ไขปัญหาในวันข้างหน้า เนื่องจากมีต้นทุนทางขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อที่เก่าแก่มาแต่โบราณ ถือได้ว่าเป็นทุนชีวิตของชุมชน มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะไปสัมพันธ์กับการทำมาหากิน การดำรงชีวิตการจัดการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิ่งนี้จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

๕) พลังของชุมชนมีการเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ ดูได้จากการทำเกษตรยั่งยืนพึ่งตนเอง การจัดสวัสดิการสังคม การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และปราชญ์ชาวบ้านร่วมสรรค์สร้างภูมิปัญญาใหม่ ๆ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

การส่งทอดภูมิปัญญาจากปราชญ์ชาวบ้านมาสู่คนรุ่นใหม่ ลูกหลานได้เรียนรู้และควรมีการสานต่อ วิถีวัฒนธรรม ประเพณีสืบต่อไป เป้าหมายคือสร้างต้นทุนชีวิต ต้นทุนชุมชน เพื่อสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนแบบองค์รวม คือภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นเรื่องราวของชุมชนที่สอดคล้องและยั่งยืน เป็นความรู้ที่ยิ่งใหญ่ที่จะสืบทอดส่งต่อให้ลูกหลานสืบไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายภูมิภากร ภูมวัฒน์
โทร. ๐๘ ๓๐๙๘ ๐๗๔๐, ๐๙ ๑๘๘๐ ๖๘๕๗

๓๔) ชุมชนคุณธรรมบ้านหนองสะแกกวน ตำบลส้มป่อย อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์

"คัดแยกขยะทุกเวลา ใช้ตะกร้าแทนถุง ปรับปรุงสิ่งแวดล้อม น้อมนำสุขภาพดี บนวิถีความพอเพียง"

บ้านหนองสะแกกวน เดิมเป็นเขตพื้นที่ของบ้านส้มป่อย หมู่ ๗ ตำบลปะคำ อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๑๒ มีราษฎรอพยพถิ่นฐานจากต่างจังหวัดเข้ามาอยู่อาศัยบ้านส้มป่อยเป็นจำนวนมาก จึงได้มีการขยายตัวของชุมชนโดยพากันบุกรุกป่าสงวนและจับจองที่อยู่อาศัยและที่ทำกินเป็นของตัวเอง บรรพบุรุษส่วนใหญ่เป็นชาวอีสานใช้ภาษาอีสานลาว และเขมร ในการสื่อสาร คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ และรับจ้าง มีร้านขายของชำในชุมชน และกลุ่มอาชีพในชุมชน คือ กลุ่มสิ่งประดิษฐ์จากขยะรีไซเคิล กลุ่มทำตะกร้าพลาสติก กลุ่มทำโต๊ะ เก้าอี้จากหวายเทียม อุตสาหกรรมในชุมชน มีโรงสีข้าวทั้งขนาดใหญ่ขนาดเล็ก

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

๑) มีแผนงานและนโยบายในการสนับสนุนชุมชนในพื้นที่ ของนายกเทศมนตรีตำบลโนนดินแดง ในการพัฒนาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืน โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย เช่น กิจกรรมการปลูกป่าทดแทน กิจกรรมรณรงค์ใช้จักรยานในการเดินทาง กิจกรรมจัดค่ายเยาวชนในชุมชนอาสาพัฒนาอนุรักษ์ป่ารักษ์น้ำ กิจกรรมเชิงอนุรักษ์พันธุ์พืชท้องถิ่น เป็นต้น

๒) ใช้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแนวนโยบาย การวางแผนงานผ่านโครงการเวทีประชาคมของเทศบาล เพื่อให้ชุมชนได้เสนอปัญหาและความต้องการ

๓) มีข้อตกลงหรือกฎระเบียบของชุมชนและถือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ด้วยความมุ่งมั่นอันจะนำไปสู่จุดหมายร่วมกัน

๔) การนำคณะกรรมการชุมชน แกนนำชุมชนไปศึกษาดูงานโดยเฉพาะการบริหารจัดการเรื่องขยะ การทำเกษตรอินทรีย์ การบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่ดี

๕) ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการปลูกผักปลอดสารพิษ พืชสมุนไพร โดยการใช้ปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักชีวภาพที่ผลิตขึ้นเอง

๖) ใช้พลังความศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนาและความเคารพนับถือต่อพระมหานิทร์เทพ นรินทฺโต (พระมหาน้อย) เจ้าอาวาสวัดบ้านหนองสะแกกวน ที่เป็นตัวอย่างและเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการขยะให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจคนในชุมชนในการบริหารจัดการขยะ

โดยเนื้อหาข้อตกลง/กฎระเบียบในการจัดการขยะ มีดังนี้ ๑) การจัดการขยะอินทรีย์ที่ย่อยสลายได้ง่าย เช่น เศษอาหาร เศษผัก ผลไม้ ฯลฯ ประกอบด้วย กิจกรรมทำปุ๋ยหมัก กิจกรรมการทำน้ำหมักชีวภาพ กิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงสุกรและส่งเสริมการเลี้ยงไส้เดือน ๒) การจัดการขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ได้ใหม่ (ขยะรีไซเคิล)ประกอบด้วย กิจกรรมการซื้อขยะรีไซเคิลและการนำขยะมาแลกสินค้าร้านค้าขยะเพิ่มทรัพย์ ๓) การคัดแยกขยะทั่วไป การสนับสนุนให้แต่ละครัวเรือนได้เก็บถุงพลาสติกและนำกลับมาใช้ซ้ำหรือมาประดิษฐ์เป็นสิ่งของเครื่องใช้ เช่น กระเป๋าจากซองใส่กาแฟ/ถุงพลาสติก โดยสิ่งประดิษฐ์ที่ได้จะนำไปจำหน่าย หรือเป็นของที่ระลึกให้คณะศึกษาดูงาน ๔) การคัดแยกขยะอันตรายในครัวเรือนออกจากขยะประเภทอื่น และจะนำส่งไปที่ศูนย์บริหารจัดการขยะชุมชน และรอส่งมอบให้เทศบาลตำบลโนนดินแดงนำไปกำจัดตามหลักสุขาภิบาล

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) กรรมการชุมชน คณะทำงาน และคนในชุมชน มีความรู้ความเข้าใจด้านชุมชนปลอดขยะเป็นอย่างดี มีวินัยและจิตสำนึกในการดำเนินกิจกรรมภายใต้พันธกิจ “คัดแยกขยะทุกเวลา ใช้ตะกร้าแทนถุง ปรับปรุงสิ่งแวดล้อม น้อมนำสุขภาพดี บนวิถีความพอเพียง”

๒) การเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน การดำเนินกิจกรรมด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยดีเด่นจึงทำให้ได้รับความสนใจและมีผู้มาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมากทั้งจากท้องถิ่นอื่น หน่วยงานราชการต่าง ๆ รวมทั้งภาคเอกชนและภาคประชาชน

๓) ได้รับรางวัลเกี่ยวกับการจัดการขยะ เช่น ชนะเลิศอันดับที่ ๑ โครงการโตโยต้าลดเมืองร้อนด้วยมือเราปีที่ ๑๑ รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ ๑ โครงการประกวดชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) เฉลิมพระเกียรติ ๘๘ ชุมชน ๘๘ พรรษา ปี พ.ศ. ๒๕๕๘

๔) เกิดศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงขึ้นเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับคนในชุมชน มีการปลูกพืชผักสวนครัว โดยใช้ปุ๋ยจากมูลไส้เดือน ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพที่ผลิตขึ้นเอง มีการเลี้ยงปลาดุก เลี้ยงกบคอนโด ซึ่งผลผลิตที่ได้ปลอดสารพิษ เป็นการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้และประชาชนยังมีสุขภาพดี อายุยืนยาว

๕) เป็นชุมชนที่เน้นการพึ่งพาตนเองอย่างแท้จริง มีการรวมกลุ่มแม่บ้านในชุมชนทำสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุรีไซเคิล เป็นการสร้างงานและสร้างรายได้ เกิดการจัดตั้งธนาคารขยะ “ธนาคารขยะเพิ่มทรัพย์” เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ และรับซื้อขยะต่าง ๆ ในชุมชน โดยจะออกรับซื้อขยะสัญจรทุกเดือน เสร็จแล้วจะนำขยะไปขายให้กับธนาคารขยะของทางเทศบาล รายได้จากการดำเนินกิจกรรมนั้น ได้นำมาบริหารจัดการพัฒนาชุมชนต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายจรูญ บุญนาน
โทร. ๐๘ ๐๐๐๖ ๑๐๖๗

๓๕) ชุมชนคุณธรรมบ้านหนองโพรง ชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) ตำบลอิสาณ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

"ชุมชนปลอดขยะ ลดใช้ ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่"

ชุมชนบ้านหนองโพรง เดิมเป็นชุมชนชนบท เมื่อมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจทำให้ความเจริญเข้าสู่ชุมชนจนกลายเป็นชุมชนดั้งเดิมร่วมกับชุมชนกึ่งเมือง มีบ้านจัดสรร หอพัก อาคารพาณิชย์ เกิดขึ้นมาก ในปีพ.ศ. ๒๕๕๙ ชุมชนบ้านหนองโพรงจึงเข้าร่วม "โครงการชุมชนปลอดขยะ" กับกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาล ตำบลอิสาณ ซึ่งได้ดำเนินการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน ให้ชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการให้รู้จักการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง เพื่อลดปริมาณขยะให้เหลือศูนย์หรือเหลือน้อยที่สุด รวมทั้งเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนโดยใช้หลัก ๓Rs "ลดใช้ ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่" และจากการร่วมแรงร่วมใจกันของคนในชุมชน ปัจจุบันปัญหาขยะในชุมชนลดลงเห็นได้ชัด

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

คณะกรรมการหมู่บ้านมีการประชุมเพื่อดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการขยะ ตามโครงการชุมชนปลอดขยะ ดังนี้

๑) กิจกรรมการจัดการขยะทั่วไป : กิจกรรมถนนปลอดถัง ลดจำนวนถังขยะจาก ๘๙ ถัง เหลือเป็น ๔ จุดเท่านั้น เพื่อความเป็นระเบียบและสวยงามของชุมชน

๒) กิจกรรมการจัดการขยะอันตราย : มีการอบรม การคัดแยกขยะอันตราย ให้ความรู้แก่ประชาชนและสนับสนุนตู้รวบรวมขยะอันตรายประจำหมู่บ้านและจุดรวบรวมขยะอันตราย เพื่อแยกขยะอันตรายออกจากขยะประเภทอื่น และให้อยู่ในที่มิดชิดและได้รวมส่งให้แก่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดบุรีรัมย์ไปกำจัดอย่างถูกหลักสุขาภิบาล

๓) กิจกรรมการลดใช้ ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ และกิจกรรมรณรงค์ลดใช้ถุงพลาสติกและโฟมในร้านค้าขายของชำ ร้านจำหน่ายอาหาร โดยการขอความร่วมมือคนในชุมชนให้ถือหรือใส่ในรถแทนและขอความร่วมมือให้ใช้ถุงผ้า รวมทั้งผลิตภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ เช่น กล่องชานอ้อยแทน

๔) กิจกรรมหิ้วปิ่นโตตะกร้าเข้าวัด โดยเชิญชวนให้ใช้ปิ่นโต ตะกร้าใส่อาหารไปวัดแทนการใช้ถุงพลาสติก

๕) กิจกรรมคัดแยกขยะรีไซเคิลนำไปขายเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ และกิจกรรมทอดผ้าป่าขยะรีไซเคิลเพื่อนำเงินมาพัฒนาหมู่บ้านในด้านการจัดการขยะ

๖) กิจกรรมลดการใช้พวงหรีดงานศพ โดยใช้พันธุ์ไม้ต้นไม้แทน และต้นไม้ที่นำมาแทนพวงหรีดเมื่อเสร็จงานแล้วจะแจกให้กับผู้ที่มาร่วมงานนำไปปลูกที่บ้าน

๗) กิจกรรมการจัดการขยะอินทรีย์ โดยทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อใช้ในการเกษตร

๘) กิจกรรมเลี้ยงไส้เดือน โดยนำเอาขยะอินทรีย์มาเลี้ยงไส้เดือนและนำมูลไส้เดือนที่ได้มาใช้แทนปุ๋ยเคมี

๙) กิจกรรมทำปุ๋ยคอกปุ๋ยหมัก จากเศษใบไม้ เศษหญ้าที่เกิดจากการทำความสะอาด ตัดแต่งต้นไม้ที่ครัวเรือน นำมาหมักเป็นปุ๋ยคอกในบริเวณบ้าน

๑๐) กิจกรรมเคาะประตูบ้านเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนคัดแยกขยะในครัวเรือน

๑๑) กิจกรรมบ้านบุญ สร้างถวายวัดบ้านหนองโพรง เพื่อให้รู้จักการคัดแยกขยะรีไซเคิลออกจากขยะประเภทอื่น โดยการนำเอาขยะมาแปลงเป็นบุญและนำไปจำหน่ายเพื่อมอบเป็นสวัสดิการให้แก่ชุมชน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) ภาคการเกษตรและครัวเรือน ลดการใช้สารเคมี สารกำจัดศัตรูพืช ยาฆ่าแมลงและลดรายจ่ายของครอบครัว มีรายได้เพิ่มขึ้น จากการเปลี่ยนมาทำปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยจากมูลไส้เดือน ส่งผลดีต่อสุขภาพอนามัยของคนในชุมชน ทั้งยังเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมด้วย

๒) เกิดอาชีพเสริมและการสร้างรายได้ เป็นที่มาของการจัดสวัสดิการให้กับชุมชน หรือเป็นทุนในการจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่อชุมชน เช่น นำรายได้ไปซื้ออาหารเสริมหรือวัสดุที่จำเป็นไปเยี่ยมผู้สูงอายุติดเตียง นำไปสนับสนุนเป็นทุนการศึกษาให้แก่เด็กเรียนดีในชุมชน

๓) ทำให้ปริมาณขยะลดลงมาก ปัญหาขยะล้นถังหายไป ชุมชนสวยงามและน่าอยู่อย่างยั่งยืน ส่งผลให้ชุมชนได้รับรางวัลต่าง ๆ ดังนี้

๓.๑ ผ่านเข้ารอบที่ ๑ รางวัลการประกวดชุมชนปลอดขยะ ปีพ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

๓.๒ ได้รับรางวัลชนะเลิศชุมชนต้นแบบด้านการจัดการขยะ ตำบลอิสาณ จังหวัดบุรีรัมย์

๔) การนำผลผลิตจากการแปรรูปขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์ในชุมชน เช่น นำเอาวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นสิ่งของ เช่น ดอกไม้ประดับโต๊ะรับแขก เก้าอี้ ชุดโซฟา เป็นต้น หรือการนำเอาผ้าเก่า เศษผ้ามาประดิษฐ์เป็นกระถางปลูกต้นไม้ เพื่อจำหน่ายและยังเป็นการลดปริมาณขยะ สามารถสร้างเป็นอาชีพได้ด้วย

๔) เป็นแหล่งศึกษาดูงานให้แก่ชุมชนอื่น ในตำบลอิสาณ และชุมชนต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชนอื่น ๆ นำไปพัฒนาต่อยอดให้เหมาะกับบริบทของแต่ละชุมชน

๕) คนในชุมชนมีสุขภาพดี หมู่บ้านมีความสะอาดสวยงาม น่าอยู่ น่ามอง

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายอุดม ขำชาลี รองนายกเทศมนตรีตำบลอิสาณ
โทร. ๐๘ ๐๙๑๒ ๘๘๐๐

๓๖) ชุมชนบ้านหนองเต็ง ตำบลหัวถนน อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

"ชุมชนต้นแบบสร้างจากจิตอาสา ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร"

บ้านหนองเต็ง มีการสร้างจิตสำนึกและการปลูกฝังการมีจิตสาธารณะให้กับชาวบ้านในชุมชน ทั้งยังจัดกิจกรรมต่าง ๆ พัฒนาให้ชุมชนมีความน่าอยู่ โดยมีการปลูกฝังให้เด็ก ๆ มีจิตสาธารณะ ปฏิบัติงานร่วมกันในโครงการธนาคารขยะ อีกทั้งมีการจัดตั้งห้องสมุดชุมชนให้เด็ก ๆ และชาวบ้านที่สนใจหาความรู้เพิ่มเติมได้อ่านและศึกษา

ในด้านสุขภาพ มีการส่งเสริมในเรื่องความสะอาดชุมชน ดูแลผู้สูงอายุให้ได้มีกิจกรรมร่วมกัน และมีกลุ่มอาสาสมัคร (อสม.) ที่เข้มแข็งออกเยี่ยมดูแลผู้ป่วยและผู้สูงอายุให้มีกำลังใจที่ดีขึ้น และในด้านเศรษฐกิจก็มีการจัดตั้งตลาดชุมชน ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เสริมจากการปลูกผัก งานฝีมือจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งได้วางจำหน่ายและแลกเปลี่ยนกันในชุมชน เป็นการลดค่าใช้จ่ายได้เป็นอย่างดี

มีการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลป่าไม้ชุมชนพร้อมกับมีชุดคุ้มครองหมู่บ้าน (ชคบ.) ดูแลความปลอดภัยในชุมชนโดยการขับเคลื่อนด้วยพลัง "บวร" จึงเกิดโครงการที่โดดเด่น คือ "ชุมชนต้นแบบสร้างจากจิตอาสาขับเคลื่อนด้วยพลังบวร" ในอดีตนั้นบ้านหนองเต็งได้ประสบปัญหาในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นด้านสิ่งแวดล้อม บ้านเรือนไม่สะอาด มีการบุกรุกและไม่อนุรักษ์ป่าชุมชนและแหล่งน้ำ ด้านสุขภาพพบผู้ป่วยโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้น บริโภคอาหารไม่ถูกต้อง มีการใช้สารเคมี ยากำจัดศัตรูพืชในการเกษตร ด้านเศรษฐกิจ ผลผลิตด้านการเกษตรไม่ได้ราคา ค่าใช้จ่ายสูง เนื่องจากการใช้ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช มีหนี้สิน ด้านสังคม พบปัญหายาเสพติด การทะเลาะวิวาท ดื่มสุรา ปัญหาลักขโมย ผู้นำชุมชนจึงหาวิธีการแก้ปัญหาโดยขอร่วมมือจากหลายหน่วยงาน เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหัวถนน สถานีตำรวจภูธรนางรอง เป็นต้น

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

๑) อาศัยการขับเคลื่อนและความร่วมมือจากพลังบวร โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล สถานีตำรวจภูธรนางรอง และคนในชุมชน จนเกิดการรวมตัวในรูปแบบการประชาคม ใช้การระดมความคิดเห็นในการแก้ปัญหาร่วมกัน การมีส่วนร่วม

๒) มีการบูรณาการร่วมกับการใช้เครื่องมือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสาร

๓) ยึดถือและปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การรักษาศีล ๕

๔) สร้างกระบวนการทางชุมชน ผ่านเครื่องมือในการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการจัดเวทีประชาคม การถอดบทเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านศูนย์เรียนรู้ การศึกษาดูงาน ทั้งนี้สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การปฏิบัติจริงเป็นรูปธรรมชัดเจน ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง และต้องดำเนินแบบค่อยเป็นค่อยไป

๕) น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมั่นคงบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง พอมีพอกิน รู้จักพอประมาณ และคำนึงถึงความมีเหตุผล

๖) ดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม เปิดพื้นที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และเป็นที่จัดกิจกรรมทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชุมชน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) สมาชิกในชุมชน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ชาวบ้านและเด็กมีจิตอาสา รู้คุณค่าในตัวเอง

๒) ครอบครัว มีภูมิคุ้มกันภายในครอบครัวที่ดีขึ้น ลดปัญหาการหย่าร้าง การทะเลาะวิวาท สมาชิกในครอบครัวมีความเข้าใจและแบ่งปัน เสียสละ เด็ก ๆ ในชุมชนมีจิตใจที่ดี เพราะได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว

๓) ชุมชนสังคม อยู่ได้ด้วยความพอเพียงและยั่งยืน มีความเข้มแข็ง สิ่งแวดล้อมในชุมชนน่าอยู่ ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่สงบสุข มีน้ำใจแบ่งปันซึ่งกันและกัน มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ลดปัญหาการเป็นหนี้ รวมถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้นก็เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น มีความรักและสามัคคีกัน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและพัฒนาหมู่บ้านร่วมกัน ช่วยกันรักษาประเพณีอันดีงามในชุมชนโดยมีวัดเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการจัดการสุขภาพของคนในชุมชน เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจ นำไปสู่การพัฒนาต่อยอด

๒) ส่งเสริมในการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อทราบรายรับ รายจ่าย

๓) ก่อตั้งตลาดชุมชนเพื่อส่งเสริมการบริโภคอาหารปลอดภัย

๔) ส่งเสริมการก่อตั้งกลุ่มจิตอาสาเพื่อพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ทุกด้านของหมู่บ้าน

๕) ส่งเสริมระบบ อสม. เยี่ยมบ้านแบบบูรณาการทุกกลุ่มวัย และทุกงาน โดยส่งงานทุกอาทิตย์ในไลน์จิตอาสาและมีการปรึกษาผ่านไลน์กับทางโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล

๕) เพิ่มวิธีการขยายผลไปสู่ชุมชนข้างเคียงและขยายผลเข้าสู่พื้นที่ในระดับที่สูงต่อไป โดยการพัฒนาที่ต่อเนื่องและมีคุณภาพ จากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาร่วมกัน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายสนอง เป้าชุมแสง ผู้ใหญ่บ้านหนองเต็ง
โทร. ๐๘ ๑๙๖๖ ๙๙๗๙

๓๗) ชุมชนคุณธรรมเทศบาลเมืองวังสะพุง ตำบลวังสะพุง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

"ศีลธรรม กำจัดขยะ
รู้สึกเป็นบาปที่จะทิ้งขยะ
รู้สึกเป็นบุญเมื่อก้มลงเก็บขยะ"

ในอดีตเทศบาลเมืองวังสะพุง มีกรอบแนวคิดการพัฒนาชุมชนด้วยการจัดโครงการประกวดชุมชนภายใต้กิจกรรมหน้าบ้านน่ามอง เพื่อหวังกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันพัฒนาชุมชนทั้ง ๒๐ ชุมชน แต่จากการดำเนินโครงการได้บทเรียนว่า ชุมชนที่เข้มแข็งกว่ามักจะได้รับรางวัลการประกวดเสมอ เกิดช่องว่างในการพัฒนา ทำให้ชุมชนที่ยังไม่เข้มแข็ง ท้อแท้ สิ้นหวังที่จะพัฒนา ทางเทศบาลจึงยกเลิกกรอบแนวคิดนี้ไป และเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาโดยเชิญประธานชุมชนทั้ง ๒๐ ชุมชนมาพูดคุยและใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา มุ่งมั่นในการที่จะเปลี่ยนแปลงวังสะพุง ให้เป็นเมืองที่น่าอยู่สำหรับทุกคน ทุกปัญหาต้องถูกแก้ไขและพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาคุณภาพชีวิต และปลูกฝังคุณธรรมให้กับชุมชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

๑) ชุมชนวังสะพุง ๑ เป็นชุมชนเข้มแข็ง มีหน้าที่เป็นกระบวนกร นำพาชุมชนที่อ่อนแอกว่า ร่วมพัฒนาเมืองวังสะพุง โดยการเป็นต้นแบบ เป็นวิทยากรกระบวนการ พี่เลี้ยง ให้กับชุมชนอื่น ๆ ในการพัฒนา โดยสร้างความเชื่อมั่นศรัทธา นำร่องทำกิจกรรมต่าง ๆ ก่อนเสมอ โดยยึดหลักที่ว่า "ทำให้เห็น เป็นให้ดู" พร้อมทั้งพัฒนาชุมชนตนเองอย่างต่อเนื่องตัวอย่างเช่นการสร้างกิจกรรมเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันในชุมชน โดยกลุ่มผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมร่วมกัน โดยจัดสวนหย่อมพืชผักสวนครัว ตามพื้นที่ว่าง ๆ ในซอย ทำให้ผู้สูงอายุได้ออกกำลังกาย กินผักปลอดสารพิษ และรู้สึกมีคุณค่าต่อชุมชน

๒) เชิญผู้นำชุมชนทั้ง ๒๐ ชุมชนมาประชุมหารือ ถอดบทเรียนและใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา เป็นเจ้าของกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ด้วยชุมชนเอง

๓) การให้กำลังใจและสร้างทีมงานที่เข้มแข็งและขยายผลการเป็นจิตอาสาทั่วทั้งชุมชน

๔) เปิดชุมชนให้เป็นที่ศึกษาดูงาน นอกจากเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันแล้ว ยังทำให้คนในชุมชนกล้าแสดงออก สามารถบรรยายสรุปเล่าเรื่องราวในชุมชนให้ฟังได้ อีกทั้งชุมชนมีรายได้จากการจัดเลี้ยงอาหารและการจำหน่ายของที่ระลึกจากชุมชน

๕) สร้างกลไกอย่างยั่งยืน โดยนำสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนวังสะพุงมาเชื่อมโยง นั่นคือต้นสะพุงอายุนับร้อยปีและศาลเจ้าพ่อศรีสงคราม อันเป็นที่สักการะบูชาของคนในชุมชน รวมทั้งความเลื่อมใสศรัทธาในตัวเจ้าอาวาสวัดศรีชมชื่น ที่คอยอบรมสั่งสอนศีลธรรม จนสร้างกระแส "รู้สึกเป็นบาปที่จะทิ้งขยะ รู้สึกเป็นบุญเมื่อก้มลงเก็บขยะ" อันนำไปสู่กรอบแนวคิดพัฒนา ศีลธรรมกำจัดขยะ สู่การทอดผ้าป่าขยะและธนาคารขยะ

๖) การมีส่วนร่วม ให้ความช่วยเหลือ ผลักดัน โดยทำหน้าที่พี่เลี้ยงและทีมกระบวนการให้แก่ชุมชนหนองเงิน ในเรื่องการบริหารจัดการขยะ ชุมชนสะอาด จนชุมชนหนองเงินพัฒนาเป็นชุมชนเข้มแข็ง ได้รับการตรวจเยี่ยมของคณะกรรมการฯจังหวัดสะอาด และมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือชุมชนอื่นต่อไป

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) พฤติกรรมของคนในชุมชน สะท้อนคุณธรรม ๕ ประการ

๑.๑ พอเพียง : เกิดจากกิจกรรมสวนหย่อม สวนครัวรั้วกินได้ ลดค่าใช้จ่ายในการซื้อผักกิน มีวิถีการกินอยู่แบบพอประมาณ และเกิดการแบ่งปันต่อกัน

๑.๒ วินัย : เกิดจากมาตรการถนนปลอดถังขยะ ซึ่งชาวชุมชนต้องมีวินัยในการนำขยะออกมาทิ้งตามเวลาที่รถเก็บขยะจะเข้าไปรับ

๑.๓ สุจริต : เกิดจากกิจกรรมธนาคารขยะ ชาวชุมชนต้องคัดแยกขยะตามประเภทที่กำหนด เพื่อมาจำหน่ายโดยต้องชั่งน้ำหนักเองแล้วแจ้งต่อคณะกรรมการชุมชน

๑.๔ จิตอาสา : เกิดในทุก ๆ กิจกรรมที่ทางชุมชนเทศบาลจัดขึ้น โดยผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมมิได้ค่าตอบแทนใด ๆ

๑.๕ กตัญญูรู้คุณ : เกิดจากกิจกรรมศีลธรรมกำจัดขยะ ซึ่งได้ยึดโยงสิ่งศักดิ์สิทธิ์องค์เจ้าพ่อศรีสงคราม ผู้สร้างเมืองวังสะพุง เป็นการปลูกจิตสำนึกให้รู้คุณค่าของบรรพชนที่สร้างบ้านเมืองให้มีวังสะพุงมาจนถึงทุกวันนี้

๒) ชุมชนได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมาย เช่น รางวัลการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน จังหวัดสะอาด ระดับประเทศ ปีพ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นต้น

ก้าวต่อย่างมีคุณธรรม

๑) ดำเนินการให้ทั้ง ๒๐ ชุมชนมีศักยภาพ ความสามารถ ความเข้มแข็งเช่นเดียวกับชุมชนต้นแบบ โดยร่วมพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน ไม่สร้างความเหลื่อมล้ำระหว่างชุมชน

๒) กิจกรรม “จิตอาสา คนดี ศรีวัง” ซึ่งวัตถุประสงค์หลัก คือเปิดรับสมัครจิตอาสาที่คอยดูแลเมื่อเกิดการสูญเสียสมาชิกในครอบครัว ตั้งแต่เรื่องการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ การช่วยงานฌาปนกิจ การแปรเปลี่ยนพลังความโศกเศร้าเป็นความภาคภูมิใจที่ได้ทำให้คนที่ตนรักเป็นครั้งสุดท้าย

ผู้ประสานงานพื้นที่

นางดรุณี มาลี
โทร. ๐๘ ๔๓๙๑ ๕๔๑๔
ชุมชนคุณธรรมเทศบาลเมืองวังสะพุง
ตำบลวังสะพุง จังหวัดเลย

๓๘) เทศบาลตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย

"โครงการงานศพปลอดเหล้า กินข้าวในกระติ๊บ"

สังคมไทยมีการสืบทอดประเพณีต่าง ๆ มาอย่างยาวนาน ทั้งในเรื่องของขนบธรรมเนียม จารีตและวิธีปฏิบัติที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน แต่ปัจจุบันกลับพบปัญหาเรื่องเหล้า เบียร์ และอบายมุข ในงานประเพณีต่าง ๆ อย่างเห็นได้ชัด ไม่ว่าจะเป็น งานบุญ งานศพ งานแต่งงานฯลฯ จนกลายเป็นเหมือน ธรรมเนียมปฏิบัติจนเกิดเป็นภาพที่คุ้นตา หากปล่อย ค่านิยมเหล่านี้ ฝังรากลึกลงไปในจิตสำนึกของคนไทย ไม่ช้าวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามก็อาจจะลบเลือนหาย ไปด้วย รวมทั้งเป็นการสร้างต้นแบบที่ไม่ดี ตัวอย่างที่ไม่ ดีให้แก่เด็กและเยาวชน

เทศบาลตำบลนาอ้อ จึงได้ริเริ่ม "โครงการงาน ศพปลอดเหล้า กินข้าวในกระติ๊บ" ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยเริ่มจากงานศพ ซึ่งในการจัดงานศพจะมีการเลี้ยง อาหารและนำเอาถุงพลาสติกมาใส่บรรจุข้าวเหนียว เพื่อไว้ให้แขกที่มาร่วมงานศพรับประทาน แต่จากข้อมูล ทางวิชาการกล่าวว่าอาจจะมีน้ำมันในกระบวนการผลิต ถุงพลาสติกหลงเหลืออยู่ ซึ่งเป็นอันตรายและสามารถ เป็นสารก่อมะเร็งได้ จึงเป็นที่มาของการนำกระติ๊บมา ใช้ในงานศพแทนการใช้ถุงพลาสติก และห้ามมีเหล้า เบียร์ เครื่องดื่มแอลกอฮอลล์ รวมทั้งอบายมุขต่าง ๆ ในงานด้วย

เส้นทางความสำเร็จของการเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบด้านคุณธรรม

๑) ประชาสัมพันธ์โครงการผ่านเสียงตามสาย ของเทศบาลตำบลนาอ้อ

๒) จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์งานศพปลอดเหล้า ติดทางเข้าหมู่บ้านและในบริเวณหน้างาน เพื่อให้เกิด ความเข้าใจและตระหนักของประชาชน

๓) ให้การสนับสนุนค่าเครื่องดื่มสมุนไพร ให้ กับงานศพ เพื่อรณรงค์รักษ์สุขภาพ จากกองทุนระบบ หลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นเทศบาลตำบลนาอ้อ โดยให้คนในชุมชนช่วยกันเป็นหูเป็นตา คอยสอดส่อง ดูแลว่างานศพนี้ ปลอดเหล้า ๑๐๐% หรือไม่

๔) ติดตามประเมินผลทั้งก่อนดำเนินโครงการ เป็นระยะ เพื่อเกิดผลสัมฤทธิ์ โดยมีการประมาณ ระหว่างดำเนินโครงการ และหลังจบดำเนินโครงการ

๕) คณะบริหารของเทศบาลตำบลนาอ้อ คณะกรรมการหมู่บ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ความสำคัญเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ รวมไปถึงประชาชนในตำบลนาอ้อตระหนักถึงข้อดีของ โครงการนี้

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) เจ้าภาพลดค่าใช้จ่ายในส่วนของเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในการจัดงานศพ ลดการทะเลาะวิวาท ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชนในการไม่เสพสิ่งเสพติด ไม่เล่นการพนัน ซึ่งจะเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในการเอาชนะยาเสพติดในขั้นแรก อีกทั้งประชาชนยังมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงขึ้น ปลอดภัยจากโรคมะเร็ง

๒) มีกลุ่มจิตอาสาที่เรียกว่ากลุ่ม “องค์กรผู้อุทิศตนเพื่อชุมชน” จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือในชุมชนด้านการจัดการงานศพโดยเฉพาะ โดยจะช่วยตั้งแต่การจัดเตรียมสถานที่ การจัดทำประวัติ ตกแต่งเมรุ รำหน้าไฟ และมีรถแห่ศพค่อยให้บริการ

๓) มีการถ่ายทอดนวัตกรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ความสามารถก้าวข้ามปัญหาอุปสรรคนั้น ปัญหาหรืออุปสรรคส่วนใหญ่ของโครงการงานศพปลอดเหล้ากินข้าวในกระติ๊บ จะเป็นเรื่องระหว่างการจัดงานศพยังมีการแอบดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์บ้าง ซึ่งถ้างานศพหลังใด ไม่ปลอดเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ๑๐๐% งานศพนั้น จะไม่ได้รับค่าสนับสนุนน้ำดื่มน้ำสมุนไพรจากกองทุนระบบหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นเทศบาลตำบลนาอ้อ โดยแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ คือให้คนในชุมชนช่วยกันเป็นหูเป็นตา คอยสอดส่องดูแลว่างานศพนี้ ปลอดเหล้า ๑๐๐% หรือไม่

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

การสืบสาน รักษา และต่อยอดกระบวนการดำเนินงาน ถ่ายทอดให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น บทเรียนเรื่อง “แนวคิดของการจัดตั้งโครงการ และขั้นตอนวิธีการดำเนินโครงการ” ในการที่จะนำไปต่อยอด ให้เกิดประโยชน์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ซึ่งแบ่งกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

๑) แนะนำตัววิทยากรโครงการ

๒) กล่าวถึงแนวคิดของการจัดตั้งโครงการฯ

๓) กล่าวถึงกระบวนการ และขั้นตอนวิธีการดำเนินโครงการฯ

๔) สรุปและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาดูงาน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางนิตญา เชื้อบุญมี
โทร. ๐๘ ๗๒๒๔ ๗๖๗๖
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบคุณธรรมเทศบาลตำบลนาอ้อ จังหวัดเลย

๓๙) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลโคกเพชร อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ

"ธรรมะสร้างสุขเพื่อสังคมสวัสดิการ"

ก่อนที่จะมีการก่อตั้งกองทุน ประชาชนในตำบลส่วนใหญ่ มีปัญหาความยากจน กลุ่มผู้ด้อยโอกาสถูกทอดทิ้ง คนในชุมชนต่างคนต่างอยู่ มีความเหลื่อมล้ำระหว่างคนที่มีฐานะกับคนยากจน

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโคกเพชร ได้มองเห็นความทุกข์ยากของคนในชุมชนและพบว่าผู้ด้อยโอกาสที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาดังกล่าวมากที่สุดคือ กลุ่มผู้ติดเชื้อ HIV ที่นอกจากจะมีฐานะยากจนแล้ว ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มต่าง ๆ อย่างจริงจัง ขาดความรู้และการเข้าถึงการรักษาพยาบาล เป็นเรื่องที่จะต้องสร้างความเข้าใจ สำหรับผู้ป่วยเองและญาติพี่น้องให้เกิดการยอมรับและอยู่ร่วมกันให้ได้ จึงได้มีการจัดตั้งองค์กรสาธารณประโยชน์ เพื่อดูแลผู้ด้อยโอกาสในตำบลโคกเพชรภายใต้ชื่อ "องค์กรใจสู้ รู้รักสุขภาพ"

การก่อตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลโคกเพชร เริ่มจากทีมตำบลโคกเพชร ประกอบด้วย คณะเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโคกเพชร อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกเพชร ซึ่งในส่วนแรกของการดำเนินงาน ได้พบเจอปัญหาและอุปสรรคหลายด้าน แต่จากการไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลโคกเพชร จึงมีสมาชิกทั้งสิ้นจำนวน ๕๕๐ คน ซึ่งเป็นการเริ่มต้นได้ครบ ๑๑ หมู่บ้าน คิดเป็น ๑๐๐% ของพื้นที่ในตำบลโคกเพชร และมีคนทุกกลุ่มวัยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

การสนับสนุนให้เกิดองค์กรด้านสาธารณะประโยชน์กองทุน มีที่มาของเงินสำหรับจัดสวัสดิการ ๒ ส่วน ได้แก่

๑) การจัดกิจกรรมเพื่อระดมทุน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีการดำเนินการเป็นประจำและต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดรายได้ของกองทุนเพิ่มมากขึ้น

๒) กิจกรรมที่ระดมทุนจากการมีส่วนร่วมของประชาชน ภายใต้ชื่อ "ธรรมะสร้างสุขเพื่อสังคมสวัสดิการ" ซึ่งเป็นรายได้อีกส่วนหนึ่งที่กองทุน ได้รับการบริจาคมาจากประชาชน และผู้มีจิตศรัทธา ที่อาศัยอยู่ในตำบลโคกเพชรและตำบลใกล้เคียง นอกจากนี้กองทุนยังเป็นกองทุนหลัก ในการสนับสนุนให้เกิดองค์กรสาธารณประโยชน์ หรือกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในตำบล ได้แก่ ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน สภาองค์กรชุมชน ชมรมผู้สูงอายุ สหกรณ์ร้านค้าตำบล และกองทุนผ้าอ้อมสำหรับผู้ป่วยติดเตียง

๓) มีกลไกหรือทีมงานที่มีบทบาทสำคัญ

๓.๑ ทีมผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ใช้กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในทุกกลุ่มเป้าหมายที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ และมีการดำเนินการอย่างน้อยปีละ ๓ - ๔ ครั้ง เพื่อระดมสมองและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาเป็นระยะ ๆ

๓.๒ ทีม อสม.และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โดยกระบวนการติดตามเยี่ยมบ้านในชุมชน สำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ คนพิการ ที่ไม่สามารถมาติดต่อที่กองทุนได้

๓.๓ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ (Care Giver: CG) ในการติดตามผู้สูงอายุติดบ้าน ติดเตียงที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

๔) การสร้างทีมนำจิตอาสา ซึ่งต้องอาศัยทีมงานที่มีความเสียสละ เข้าใจปัญหา รับฟัง พร้อมนำมาวิเคราะห์ และตรวจสอบย้อนกลับ เพื่อสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงประเด็น โดยกลุ่มจิตอาสาเหล่านั้นก็มีฐานะไม่แตกต่างจากผู้ด้อยโอกาสในชุมชนมากนัก โดยมีรากฐานมาจากกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

๕) การสร้างกองทุนบุญ โดยมีฐานคิดที่ว่า “ทำบุญวันละ ๑ บาท ได้ช่วยชีวิตพี่น้องในตำบลอีกหลายชีวิต” ซึ่งทุกคนจะได้รับการมองเห็นไม่มีใครถูกทอดทิ้ง

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ประชาชนในตำบลโคกเพชร มีกองทุนที่สามารถเป็นแหล่งทุนในการพึ่งพา ที่แม้จะไม่ได้มีเงินมาก แต่สามารถช่วยเยียวยาได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านการขอความช่วยเหลือ ค่าพาหนะไปรับยา ขอรับคำแนะนำ ขอรับคำปรึกษา ขอรับสวัสดิการเกิด เจ็บ ตาย และที่สำคัญเป็นกองทุนที่หนุนเสริมให้เกิดความสามัคคี และการพัฒนาตำบลโคกเพชรอย่างแท้จริง จะสังเกตได้จากการเกิดขององค์กรต่าง ๆ

ระดับบุคคล : สมาชิกของกองทุนสามารถกู้เงินส่งลูกเรียนจนจบระดับปริญญาตรีได้ จนมีอาชีพที่มั่นคง จำนวน ๔ ราย และกำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน ๖ ราย

ระดับครอบครัว : ครอบครัวที่มีความอบอุ่น มีความรักในครอบครัว มีการดูแลกัน มีการออมเงินเพื่อแม่-พ่อ/ออมเงินเพื่อลูก

ระดับของชุมชน : เป็นฐานที่หนุนเสริมให้ตำบลโคกเพชร ก้าวมาเป็นตำบลอันดับต้น ๆ ของอำเภอขุขันธ์ และเป็นตัวอย่างของการดำเนินงาน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้เป็นอย่างดี เข้าใจเข้าถึง พึ่งได้ พัฒนาคน ชุมชนและสังคมได้เป็นอย่างดี

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ยึดมั่นในการเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชน ที่เกิดจากความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ไม่นำเรื่องการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องหรือแบ่งฝักแบ่งฝ่ายของแกนนำใด ๆ ในชุมชน และจะดำเนินการให้ความช่วยเหลือประชาชนให้ตรงกลุ่มเป้าหมาย และตรงประเด็นเหมือนเช่นที่ผ่านมา

ผู้ประสานงานในพื้นที่
นางเพ็ญทิวา สาระบุตร
โทร. ๐๘ ๗๙๖๑ ๗๙๕๑

๔๐) กองทุนพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชน ตำบลห้วยตามอญ อำเภอกูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ

กองทุนพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนตำบลห้วยตามอญ ได้จัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้เกิดการฟื้นฟูระบบสวัสดิการชุมชนที่เหมาะสม และสอดคล้องกับวิถีชีวิตและบริบทของชุมชนท้องถิ่น และกลุ่มกองทุนฯ สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน และเพื่อสนับสนุนให้เกิดการบูรณาการฟื้นฟูระบบสวัสดิการชุมชนระหว่างภาคีหน่วยงานกับขบวนกรองค์กรชุมชนที่มีองค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก และหน่วยงานท้องถิ่นเป็นผู้หนุนเสริม และเพื่อให้คนในชุมชนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ภายใต้แนวคิดการให้อย่างมีคุณค่า การรับอย่างมีศักดิ์ศรี

ระยะแรกของการเริ่มต้นกองทุนพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนตำบลห้วยตามอญ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักคำว่าสวัสดิการชุมชนว่าคืออะไร และบางคนไม่มั่นใจในตัวของคณะกรรมการ คณะทำงานว่าจะนำพากองทุนฯ นี้ไปได้ตลอดรอดฝั่งหรือไม่ กว่าจะเริ่มจัดตั้งกองทุนฯได้จึงใช้เวลานาน แต่ในขณะนั้นคณะกรรมการเห็นว่าการจัดสวัสดิการสามารถทำได้เป็นรูปธรรม มีความมั่นคง สามารถช่วยเหลือสมาชิกและประชาชนในชุมชนได้จริง คณะกรรมการจึงทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป แต่มีการทำงานอย่างต่อเนื่อง มีจิตอาสา เสียสละ มีวินัย โดยหวังว่ากองทุนฯ นี้จะสามารถช่วยเหลือสมาชิกและประชาชนในชุมชนได้อย่างน้อยก็ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในชุมชน คนยากจน คนพิการ ให้ได้ โดยการให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนได้รับทราบข้อดีและข้อเสียว่าเป็นอย่างไรบ้าง ประกอบกับได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานเครือข่ายต่าง ๆ จำนวนมาก จึงก่อเกิดเป็นกองทุนฯ ขึ้นมาได้ดังเช่นปัจจุบัน

ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ

เนื่องจากขณะนั้นคนในชุมชน หรือสมาชิกของกองทุนฯ มักมองว่ากองทุนฯ เป็นแหล่งที่จะเอื้อประโยชน์สำหรับตนเอง ทุกคนมีความคาดหวังว่าจะได้อะไรจากกองทุนบ้าง โดยไม่ได้มองว่าในอนาคตกองทุนฯ จะอยู่อย่างไร ขาดการมองประโยชน์ของส่วนรวม ลืมตระหนักว่า “จะทำอย่างไรกับกองทุนฯ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายสูงสุด” เพราะว่ากองทุนต้องเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยคนในชุมชนทุกคนมีส่วนร่วม ทั้งในด้านการจัดสวัสดิการ การบริหารกองทุนที่มีความสมดุล อย่างมีคุณธรรม

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

๑) เริ่มต้นด้วยการประชุมปรึกษาหารือกันของกลุ่มผู้นำในชุมชน และเครือข่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดตั้งกองทุนฯ มีการหารือเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชน

๒) มีการประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ โดยให้ความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการชุมชน มีข้อดีข้อเสียอย่างไร ควรจะจัดตั้งขึ้นหรือไม่ และก็เริ่มระดมทุน รวมทั้งการรับสมัครสมาชิกกองทุน

๓) มีการบอกต่อกันไป ในการดำเนินงานของกองทุนฯ โดยสมาชิกกองทุนฯ กลุ่มผู้นำและทุกคนให้การช่วยเหลืออย่างเข้มแข็ง

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) ระดับสมาชิกกองทุนฯ : ได้รับสวัสดิการหลายด้าน ตั้งแต่เกิดจนตาย มีความอุ่นใจ ไม่เดียวดาย มีความมั่นใจในการดำเนินชีวิต

๒) ระดับครอบครัว : มีความภาคภูมิใจกองทุนฯ สามารถให้การช่วยเหลือได้ โดยเฉพาะยามเจ็บไข้ได้ป่วย แม้จะเป็นสวัสดิการเพียงน้อยนิดแต่ก็ดีกว่าไม่มีอะไรเลย

๓) ระดับชุมชน : คนในชุมชนมีความสุขจากการได้รับสวัสดิการจากกองทุนฯ สมาชิกกองทุนฯ เริ่มมีวินัยมากขึ้น การบริหารงานของกองทุนฯ เริ่มดีขึ้น โดยการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วนในชุมชน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) การวางแผนการจ่ายสวัสดิการกองทุนฯ ควรจำกัดอายุของผู้ที่จะสมัครเข้ามาเป็นสมาชิก โดยจำกัดให้มีอายุที่น้อยลง เช่น อายุไม่เกิน ๖๕ ปี

๒) การหารายได้เข้ากองทุนเพื่อให้กองทุนยั่งยืนต่อไป เช่น การทำบุญผ้าป่าเพื่อสมทบเงินเข้ากองทุน เป็นต้น

๓) ทำให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญของการมีกองทุนฯ ที่มีการจัดสวัสดิการให้กับชุมชนและทุกภาคส่วนต้องทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด คือ

๓.๑ สมาชิกมีใจหนึ่งเดียวกัน คือ มีการช่วยเหลือแบ่งปันกัน ตระหนักถึงการช่วยเหลือสังคม พึ่งพาตนเอง มีความพอเพียง มีวินัย

๓.๒ คณะทำงาน ยึดหลัก อสอส. คือ มีจิตอาสา เสียสละ อดทน และมีความสุจริต

๓.๓ ผู้สนับสนุน เครือข่าย แบ่งเบาความเดือดร้อนให้ประชาชน การดำเนินงานของกองทุนฯ เป็นในรูปแบบของคณะกรรมการโดยเป็นคนในชุมชนเอง และมีการบูรณาการกับเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน ที่อยู่ใกล้ชิด โดยคณะกรรมการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสำคัญอย่างมากซึ่งเป็นสิ่งยืนยันว่ากองทุนฯ นี้จะไม่ล้มเหลวเหมือนเช่นกองทุนฯอื่น ๆ ที่เคยทำมาในชุมชน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายไพโรจน์ สุขประเสริฐ
โทร. ๐๘ ๘๕๘๖ ๓๗๒๙, ๐๙ ๑๘๒๘ ๕๔๕๘

๔๑) ป่าชุมชนโนนใหญ่ ตำบลเสียว-ตำบลอีเซ อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ

ป่าชุมชนโนนใหญ่ จังหวัดศรีสะเกษ มีชื่อเป็นทางการคือ ป่าสงวนแห่งชาติโนนลาน ปัจจุบันมีเนื้อที่ทั้งหมด ๓,๐๔๐ ไร่ ซึ่งลักษณะของผืนป่าส่วนหนึ่งเป็นป่าเบญจพรรณ และอีกด้านหนึ่งจะเป็นป่าทาม ติดกับสายน้ำห้วยทับทัน เป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ มีทรัพยากรป่าไม้หลากชนิด เช่น ไม้แดง พะยอม พะยูง ประดู่ ตลอดทั้งพืชผลไม้ป่าและพืชยาสมุนไพร พื้นที่ทั้งหมดอยู่ภายใต้การดูแลรักษาร่วมกันของพี่น้องจากตำบลเสียวและตำบลอีเซ ร่วมกันอนุรักษ์และร่วมใช้ทรัพยากรซึ่งเป็นแหล่งอาหารของชุมชน

แต่เมื่อรัฐบาลสมัยนั้นได้มีนโยบายปลูกพืชเพื่อการส่งออก เช่น อ้อย ฝ้าย ชาวบ้านจึงเกิดการบุกเบิกพื้นที่เพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจตามกระแส ทำให้พื้นที่ป่าโนนใหญ่ลดลงอย่างน่าใจหาย กระทั่งต่อมาได้มีบริษัทเอกชนเข้ามาสัมปทานขุดหินลูกรังเพื่อนำไปสร้างถนน ทำให้ผืนดินผืนป่าเกิดความเสียหายเป็นวงกว้าง ชาวบ้านจึงได้รวมตัวกันคัดค้านกระทั่งบริษัทเอกชนต้องยอมยุติการสัมปทานในที่สุด แต่ปัจจุบัน ปัญหาที่พบบ่อย คือการลักลอบตัดไม้พะยูง เนื่องจากเป็นที่ต้องการของตลาดและชาวต่างชาติ ชาวบ้านและคณะกรรมการชาวบ้านอนุรักษ์ป่าโนนใหญ่ (๒๕๓๕) ต่างระดมความคิดและหาแนวทางในการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า ดังนี้ ๑) การสาปแช่งมอดไม้ โดยการเผาพริกเผาเกลือสาปแช่งกลุ่มนายทุน ที่มาลักลอบตัดไม้ ๒) การสร้างพระรักษ์ป่า เสนอให้พัฒนาสำนักสงฆ์และนิมนต์พระมาอยู่จำพรรษา พร้อมสร้างพระองค์ใหญ่ให้ในป่าเพื่อให้โจรเกิดความเกรงกลัวต่อบาป ๓) การเฝ้ายามเดินลาดตระเวรป่าโดยคณะกรรมการป่าได้ร่วมกับผู้นำ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต.เสียว อบต.อีเซ จนท.อส.โพธิ์ศรีสุวรรณ ที่ได้เสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลัง

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

๑) เกิดการรวมตัวเพื่อก่อตั้งชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมตำบลเสียว-อีเซ เพื่อทำหน้าที่อนุรักษ์ฟื้นฟูป่าโนนใหญ่ ต่อมาพัฒนาเป็นคณะกรรมการชาวบ้านอนุรักษ์ป่าโนนใหญ่

๒) จัดหาทุนโดยการจัดทำผ้าป่า ระหว่างปี ๒๕๓๙ - ๒๕๔๑ เพื่อหาเงินทุนไปจัดซื้อที่จากผู้ครอบครองเดิมได้พื้นที่ป่ากลับมา ๘ ไร่

๓) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น โรงเรียนและราษฎรในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง จัดกิจกรรมปลูกป่าในพื้นที่ ๖ ไร่ อีก ๒ ไร่ กันพื้นที่ไว้เพื่อทำการขุดบ่อน้ำ ให้เป็นแหล่งนำสำหรับสัตว์ป่า

๔) จัดสร้างศูนย์ศึกษาทางนิเวศน์ ในปี ๒๕๔๔ ได้รับเงินทุนจากสำนักงานกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF) เพื่อเป็นแหล่งศึกษาระบบนิเวศวิทยาในป่าชุมชน

๕) การจัดกลไกในการดูแลรักษาป่า เพื่อดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่า

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) ป่ากลับมาอุดมสมบูรณ์และเป็นป่าต้นน้ำ ชาวบ้านและชุมชนมีความสามัคคี มีการส่งผ่านองค์ความรู้ดั้งเดิมของชุมชนสู่คนรุ่นใหม่ ชุมชนสามารถพัฒนาศักยภาพและต่อยอดแหล่งเรียนรู้ให้เข้มแข็งเพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นได้ดีขึ้น คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น เกิดความภาคภูมิใจที่ได้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเครือข่าย

๒) เกิดการดูแลรักษาปกป้องผืนป่า เกิดวัฒนธรรมการอนุรักษ์วังปลา มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติ มีการปลูกป่าไม้พะยูงเพิ่มขึ้น ทุกชีวิตใช้ป่าเป็นแหล่งหาอาหารตามธรรมชาติ เช่น เห็ดป่า ผักป่า มีการอนุรักษ์ทรัพยากรสายน้ำห้วยทับทันไม่ให้สกปรก และส่งเสริมการเกษตร เพิ่มผลผลิตเกษตรยั่งยืน

๓) ลูกหลานและเยาวชนมีความรัก หวงแหนธรรมชาติ กลุ่มเยาวชนคนรักษ์โนนใหญ่ มีผลงานด้านการอนุรักษ์ และได้รับรางวัล ลูกโลกสีเขียว จากกลุ่มบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และรางวัลกลุ่มเยาวชนดีเด่นแห่งชาติ สาขาสิ่งแวดล้อม และรางวัลอื่น ๆ อีกมากมาย

๔) ชาวบ้านหยุดการทำไร่ ทำนา รวมทั้งสวนยูคาลิปตัสหลายสิบไร่ และได้ร่วมกันบริจาคพื้นที่เพื่อจัดทำเป็นป่าชุมชน จำนวน ๑,๐๓๒ ไร่ ให้เป็นสมบัติของส่วนรวม

๕) ได้รางวัลป่าพื้นบ้านอาหารชุมชนดีเด่นประจำปี ๒๕๔๓ จากกรมป่าไม้

๖) เกิดแปลงสาธิตระบบวนเกษตร จำนวน ๗๕ ไร่ จากการสนับสนุนและจัดทำของสำนักจัดการป่าชุมชน กรมป่าไม้ (ศูนย์ศึกษาและพัฒนาวนศาสตร์ชุมชนที่ ๔ หน่วยสาขาอำเภอน้ำเกลี้ยง จังหวัดศรีสะเกษ)

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) การจัดกิจกรรมปั่นจักยานชมของดีโพธิ์ศรีสุวรรณ กิจกรรมกินข้าวป่าจับปลาบุ่งเยาวชนรักป่าโนนใหญ่ เส้นทางศึกษาธรรมชาติ

๒) ปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ส่งเสริมอาชีพตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

๓) นอกจากนี้ จะมีการส่งเสริมบำรุงรักษาฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น จัดกิจกรรมงานวัฒนธรรมสายนำร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรักษาลำน้ำห้วยทับทัน การส่งเสริมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากป่าไม้ เพื่อเสริมรายได้ พึ่งพาอาศัยกันได้อย่างมีความสุข

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายพีรชัย วงษ์เลิศ
โทร. ๐๘ ๑๓๘๙ ๑๑๕๗

๔๒) ชุมชนบ้านปรือคันตะวันออก ตำบลปรือใหญ่ อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ชุมชนบ้านปรือคันตะวันออก ขับเคลื่อนการพัฒนาและสร้างต้นแบบสังคมคุณธรรมเชิงพื้นที่ในจังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้หลักคุณธรรมจริยธรรม และธรรมาภิบาลเป็นฐานการพัฒนาร่วมกับหน่วยงานองค์กรเครือข่ายคุณธรรมภาคส่วนต่าง ๆ มีการกำหนดออกแบบแผนการพัฒนาสังคมคุณธรรมในพื้นที่จังหวัดร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความยั่งยืนในอนาคต โดยมีเป้าหมาย คือ “๕ ดี เมืองศรี อยู่ดีมีแฮง” ได้แก่ ๑) วัฒนธรรมดี คือ เน้นการแต่งกายด้วยผ้าไทยให้ได้ทุกวันศุกร์ และแต่งกายสีขาวเข้าวัด วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ๒) สถานศึกษาคุณธรรมดี คือ นักเรียนแต่งกายผ้าไทยทุกวันศุกร์ รู้จักมารยาทไทย ๓) ชุมชนสวัสดิการดี คือ ตั้งกองทุนช่วยเหลือกันในงานบุญต่าง ๆ เช่นงานศพ ๔) อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมดี คือ มุ่งเน้นให้สภาพแวดล้อมของชุมชนสะอาดเรียบร้อย มีถังขยะทุกครัวเรือน ๕) วิถีพอเพียงดี คือ ร่วมกันปลูกต้นไม้หน้าบ้านสร้างความร่มเย็น และผักสวน ครัวรั้วกินได้ ปัญหาที่อยากแก้ในชุมชน คือการให้ชุมชนตระหนักถึงพิษภัยของอบายมุขต่าง ๆ และการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม การเคารพเสียงส่วนมาก หรือระบบประชาธิปไตย ยอมรับฟังและเคารพสิทธิของคนอื่น

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

๑) การมีวิถีวัฒนธรรมประเพณีที่มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน โดยเฉพาะวัฒนธรรมด้านภาษา ซึ่งสื่อสารด้วยภาษากูย คนที่พูดภาษากูยได้ มักจะพูดภาษาเขมรได้ ชาวบ้านชุมชนบ้านปรือคันส่วนใหญ่จึงสามารถพูดได้หลายภาษา และมีความเป็นอัตลักษณ์ของตัวเองสูง เป็นชุมชนรักถิ่นไม่อพยพไปต่างถิ่น มีความเชื่อ และนับถือในประเพณีเก่าแก่ของบรรพบุรุษที่ยังคงปฏิบัติสืบมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเรียกว่า เรือมมะม๊วด อีกทั้งยังศรัทธาในบวรพระพุทธศาสนา และพระภิกษุสงฆ์ เป็นอย่างมาก

๒) การจัดทำโครงการและกิจกรรมที่ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สุขภาพอนามัย การเฝ้าระวัง รักษาความสงบเรียบร้อยอื่น ๆ เช่น หมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน โครงการเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ปลูกผักสวนครัวตามรั้วหน้าบ้าน โครงการหมู่บ้านดีเด่น บ้านสวย เมืองสุข เป็นต้น ซึ่งโครงการต่าง ๆ นั้น

๓) สร้างกลไกสำคัญ คือคนที่จะมาดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการที่รับผิดชอบโดยตรงเพื่อเป็นตัวแทนในการดำเนินกิจกรรม จัดหาหรือเตรียมอุปกรณ์ ดูแลงบประมาณ ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชุมชนได้รับทราบ ถึงความก้าวหน้าแนวทางการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น และจัดการปัญหาได้ทันท่วงที ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายในอนาคตต่อไป โดยเน้นที่การสร้างคนรุ่นใหม่หรือเยาวชน

๔) มีคณะกรรมการหมู่บ้านบริหารจัดการและเชื่อมโยงผลักดันให้เป็นรูปธรรม มีการประชุมการประชาคมทำความเข้าใจ การเตรียมคน อุปกรณ์ สถานที่ และงบประมาณ รวมทั้งวางแผนขั้นตอนการดำเนินงาน และการแก้ไขรองรับหากมีปัญหาเกิดขึ้น

๕) การมีส่วนร่วมและความร่วมไม้ร่วมมือ สามัคคี ปรองดอง รวมทั้งความอดทน และการเสียสละเพื่อส่วนรวม จากคนในชุมชน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) คนในชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความสงบสุข ร่มเย็น สามารถพึ่งพาตนเองได้ อยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างมีความสุข มีความตั้งใจทำหน้าที่การงานอย่างต่อเนื่อง มีความอดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

๒) สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีสติ ใช้จ่ายอย่างประหยัดและอดออม เกิดประโยชน์สูงสุด และคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ รู้จักคิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออมทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ไม่เอารัดเอาเปรียบบุคคลอื่น มีสัมมาคารวะ ไม่ก้าวร้าวรุนแรง วางตนได้อย่างเหมาะสมตามวัฒนธรรม

๓) ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความสามัคคี มีความพร้อมเพรียง มีการพัฒนาเป็นอันมาก เช่น มีระบบน้ำประปา มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีการแบ่งแยกและจัดการขยะมูลฝอย ปรับปรุงสภาพถนนหนทางที่มีน้ำท่วมขังให้มีการระบายน้ำที่ดีขึ้น เป็นต้น ทำงานร่วมกันกับบุคคลอื่นและชุมชนได้ ปราศจากความขัดแย้งในชุมชน ไม่มีการเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน และเป็นผู้ที่เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้บทบาทของตนเอง ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตาม มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมที่จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) ขยายผลไปสู่วัด โรงเรียนและหน่วยงานราชการต่าง ๆ

๒) ทำให้แต่ละชุมชนเข้าใจถึงอัตลักษณ์ของตนเองและส่งเสริมจรรโลงไว้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๓) หน่วยงานของรัฐควรเข้าไปดูแลกิจกรรมต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดเพื่อความราบรื่นและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๔) โครงการต่าง ๆ ควรชัดเจนในเป้าหมายว่าชุมชนจะได้อะไรจากการหนุนเสริมของหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนภาคประชาสังคม เพื่อโครงการไม่ซ้ำซ้อนที่มาจากหน่วยงานอื่น ๆ

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายสมัย บุญขาว กรรมการชุมชน
โทร. ๐๘ ๗๒๕๙ ๓๖๔๗

๔๓) องค์กรสวัสดิการประชาชนชุมชนเมืองท่าบ่อ-น้ำโมง ตำบลน้ำโมง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

องค์กรสวัสดิการประชาชนชุมชนเมืองท่าบ่อ-น้ำโมง เดิมเป็นตลาดสด ชื่อเดิมคือ "ตลาดบ้านน้ำโมง" เป็นตลาดสดเอกชนแห่งแรกและแห่งเดียวในยุคนั้น (พ.ศ. ๒๕๑๘) เป็นความคิดริเริ่มของคุณตาจันทร์ และคุณยายหนูจันทร์ พรหมเทศน์ ที่ได้เสียสละพื้นที่บางส่วนของบ้านตนเองมาเป็นตลาด เพราะเห็นด้วยกับทางราชการที่เสนอให้พัฒนาชุมชนขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "ตลาดสดชุมชนน้ำโมง" ให้สอดคล้องกับเทศบาลเมืองที่มีชุมชนเมืองแทนหมู่บ้าน และเพื่อสนองตอบต่อระเบียบนโยบายของทางราชการ การตอบสนองข้อเรียกร้องของกลุ่มพ่อค้าแม่ค้า รวมถึงระเบียบของทางราชการ โดยใช้หลักการบริหารจัดการองค์กร และจัดการสวัสดิการชุมชน เปลี่ยนจากระบบกงสีเป็นการบริหารภายในที่ชัดเจนขึ้น โดยได้ขอความร่วมมือจากสำนักงานเทศบาลท่าบ่อ กองสวัสดิการสังคมในด้านการจัดการ รวมกลุ่มพ่อค้าแม่ค้า ให้เป็นระบบขึ้นทะเบียนกลุ่มชัดเจน และได้ยื่นคำขอต่อคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ รับรององค์กรภาคประชาชนเป็นองค์กรสวัสดิการชุมชน จนเกิดเป็น "กลุ่มผู้ประกอบการค้าขายตลาดสดชุมชนน้ำโมง"

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

๑) การรวมตัวกันของกลุ่มผู้ประกอบการค้าขายตลาดสดชุมชนน้ำโมง (ซึ่งเป็นชื่อเดิมขององค์กร) เพื่อหาแนวทางร่วมกันในการส่งเสริมพัฒนาการจัดโครงการ กิจกรรม เกี่ยวกับสวัสดิการชุมชน เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกและประชาชน โดยใช้รูปแบบบริหารจัดการโดยคณะกรรมการบริหารและสมาชิก

๒) จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขายสินค้า หลักอนามัย สิ่งแวดล้อมแก่ผู้ขาย และเปิดพื้นที่ให้ประชุมแสดงความคิดเห็น

๓) จัดตั้งเป็นองค์กรสวัสดิการชุมชนขึ้น โดยใช้ชื่อว่า "องค์กรสวัสดิการประชาชนชุมชนเมืองท่าบ่อ-น้ำโมง" ประกอบไปด้วย ๖ กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ประกอบการค้าขายตลาดสดฯ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มส่งเสริมอาชีพเกษตร ชมรมกีฬาเยาวชนเมืองท่าบ่อ กองทุนองค์กรสวัสดิการประชาชนชุมชนเมืองท่าบ่อ-น้ำโมง องค์กรผู้ใช้น้ำตลาดสดชุมชนน้ำโมง และเครือข่ายอาสาสมัครและจิตอาสา

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณ ตลาดสดชุมชนน้ำโมงจังหวัดหนองคาย ชื่อรางวัล องค์การที่มีกิจกรรมทางสังคมดีเด่น ของสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยฯ ในปีพ.ศ. ๒๕๖๑

๒) สะท้อนคุณธรรม ๕ ประการ ดังนี้

๒.๑ พอเพียง : มีการดำเนินโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เคียงคู่ชุมชนสวัสดิการ ทำให้สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจมากขึ้น มีการประมาณตน รู้จักพึ่งตนเอง คุณภาพชีวิตดีและมีการจัดสวัสดิการชุมชน

๒.๒ วินัย : มีการดำเนินโครงการแม่ค้าตลาดสดน่าซื้อยุคใหม่ ใส่ใจบัญชีครัวเรือน เป็นการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายของตนเองและครอบครัว ทำให้จัดการบริหารด้านการเงินและการวางแผนในการค้าขายได้อย่างเป็นระบบ

๒.๓ สุจริต : มีการดำเนินโครงการส่งเสริมอาชีพเยาวชน การสกรีนเสื้อ ทำให้เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึก ซื่อสัตย์สุจริตและมีส่วนร่วมในการป้องกันและช่วยกันพัฒนาให้ชุมชนมีความซื่อตรง รักษาความถูกต้อง

๒.๔ จิตอาสา : มีการดำเนินโครงการสร้างเครือข่ายพลเมืองดี วิถีประชาธิปไตย โดยสร้างแกนนำอาสาสมัคร จิตอาสา เยาวชน ประชาชนฯลฯ จัดตั้งศูนย์เครือข่ายอาสาสมัคร (อพม.) อาสาสมัครคุมประพฤติ (อสค.) อาสาสมัครสังเกตการณ์การเลือกตั้ง (อสส.)ฯลฯ

๒.๕ กตัญญูรู้คุณ : มีการดำเนินโครงการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีใหม่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นกิจกรรมให้ผู้สูงอายุ และทุกกลุ่มวัยได้สร้างความสัมพันธ์ ถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะภูมิปัญญาท้องถิ่น การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวฯ ผ่านการบันทึกวีดีโอประวัติศาสตร์ชุมชนและนำไปสื่อในสังคมออนไลน์เพื่อประชาสัมพันธ์ชุมชน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

องค์กรสวัสดิการฯ วางแผนการดำเนินการเพื่อชุมชนและสังคมทุก ๆ ๕ ปี โดยช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๖๙ จะดำเนินการ ดังต่อไปนี้

กำหนดจัดทำโครงการส่งเสริมอาชีพผู้ประกอบการค้าขาย ให้มีความต่อเนื่อง ยั่งยืน โครงการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ เพื่อสังคมและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พัฒนาต่อยอดทักษะกีฬาฟุตบอล ฟุตซอล ดนตรี การขับร้องและนันทนาการ โครงการอบรมส่งเสริมอาชีพสร้างผู้ประกอบการใหม่ กิจกรรมอบรมเรียนรู้เพื่อวัยสูงอายุแบบพึ่งพิงตนเองได้ ส่งเสริมสนับสนุน จัดหาทุนอาชีพและทำ โครงการทัศนศึกษาดูงาน และอบรมให้ความรู้ ส่งเสริมความรู้และปฏิบัติตามที่เกี่ยวข้องกับองค์กรผู้ใช้น้ำ และมีส่วนร่วมในเครือข่ายอาสาสมัครกลุ่มต่าง ๆ เช่น อพม. อสส. อสค. เป็นต้น

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายเจษฎากร พรหมเทศน์
โทร. ๐๙ ๘๖๙๘ ๔๕๖๗
องค์กรสวัสดิการประชาชนชุมชนเมืองท่าบ่อ-น้ำโมง
ตำบลน้ำโมง จังหวัดหนองคาย

๔๔) ชุมชนคุณธรรมวัดถ้ำกลองเพล ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

"สวน ร.๙ สามสิบไร่ กราบไหว้หลวงปู่ขาว สาวไหมลายลูกแก้ว ถึงแล้ว @ถ้ำกลองเพล"

ชุมชนคุณธรรมบ้านถ้ำกลองเพล เดิมประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินทำกินของตนเอง ทำให้มีต้นทุนการผลิตสูงจากการเช่าที่ทำกิน อีกทั้งยังขาดแหล่งน้ำ คนในหมู่บ้านจึงอพยพไปทำงานถิ่นอื่น ทำให้ขาดวัยแรงงาน อีกทั้งเด็กบางส่วนจบเพียงการศึกษาภาคบังคับ เนื่องจากสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจ ชุมชนคุณธรรมบ้านถ้ำกลองเพล จึงนำหลัก "บวร" มาใช้ในการพัฒนาชุมชนภายใต้หลักคิดเป็นแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

๑) หลักธรรมคำสอนของหลวงปู่ขาว อนาลโย เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

๒) หลักเศรษฐกิจพอเพียง ยึดหลักการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ปลูกผักปลอดสารพิษ ใช้ชีวิตตามวิถีดั้งเดิมของชุมชน

๓) ด้านวัฒนธรรม มีวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ร่วมกันขับเคลื่อนจนประสบผลสำเร็จ

๔) หลักการมีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมทำในการทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมจิตอาสา

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

การขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามเกณฑ์การประเมินตนเอง ๙ ขั้นตอน ได้แก่

๑) ชุมชนมีประชุมเพื่อประกาศเจตนารมณ์หรือข้อตกลงร่วมกันที่จะขับเคลื่อนให้เป็นชุมชนคุณธรรม

๒) ชุมชนร่วมกันกำหนดเป้าหมาย "ปัญหาที่อยากแก้" และร่วมกันกำหนดเป้าหมายใน "ความดีที่อยากทำ"

๓) ชุมชนร่วมกันจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนเกี่ยวกับปัญหาที่อยากแก้ และความดีที่อยากเป็นการระเบิดจากข้างใน

๔) ชุมชนมีการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาของชุมชน และมีการส่งเสริมการทำความดีของชุมชน

๕) ชุมชนมีการติดตามประเมินผลสำเร็จเพื่อทบทวน ปรับปรุง แผนส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนให้มีคุณภาพ

๖) ชุมชนมีการประกาศยกย่องเชิดชูบุคคลผู้ทำความดี บุคคลผู้มีคุณธรรมในชุมชน

๗) ชุมชนมีการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหา ทำให้ปัญหาของชุมชนได้รับการแก้ไข รวมทั้งส่งเสริมการทำความดีเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และปฏิบัติตามคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา

๘) ชุมชนมีการกำหนดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม เพิ่มเติมใน ๓ มิติ คือ การนำหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมที่ดีงามมาแก้ปัญหาของชุมชน และบ่มเพาะคุณธรรมความดีที่อยากทำ

๙) ชุมชนมีองค์ความรู้จากการเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดให้กับชุมชนอื่นมาดูงานได้

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) คนในชุมชนยึดมั่นปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ ปัญหาต่าง ๆ หรือสิ่งไม่ดีในชุมชนลดลงหรือหมดไป ไม่มียาเสพติด ไม่มีปัญหาขยะ ไม่มีปัญหาสิ่งแวดล้อม การดื่มสุราลดลง และหนี้สินลดลง เป็นต้น สิ่งดีงามเกิดขึ้นในชุมชน คนในชุมชนมีความรักและสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คนในชุมชนรู้สิทธิหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดี ยึดมั่นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒) คนในชุมชนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทุกครัวเรือนมีการปลูกผักสวนครัวไว้กินเอง เกษตรกรหลายรายปรับตัวได้รวดเร็วจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) และสร้างรายได้อย่างค่อยเป็นค่อยไป มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน และมีกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน มีเงินกองทุนสะสมกว่า ๓๐๐,๐๐๐ บาท ไม่พบปัญหาในชุมชนเรื่องหนี้สินนอกระบบ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ไม่พบปัญหาไฟป่าและไม่มีปัญหาการขาดแคลนน้ำ

๓) คนในชุมชนสืบสานและดำเนินชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม ไม่พบปัญหาในชุมชน เรื่อง การแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในงานบุญ ประเพณี งานศพ คนในชุมชนมีความจงรักภักดี เคารพเทิดทูนในสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ เกิดการรวมกลุ่มจิตอาสา ทำความดีด้วยหัวใจ ร่วมพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

การจัดทำฐานข้อมูลองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมเพื่อใช้ในการพัฒนาต่อยอด ชุมชนมีการประเมินผลสำเร็จตามโครงการที่ระบุไว้ในแผน ทำให้คนในชุมชนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ทำให้ปัญหาของชุมชนได้รับการแก้ไข และมีการส่งเสริมการทำความดีเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และปฏิบัติตามคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา เป็นชุมชน ลด ละ เลิกอบายมุข จากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และได้รับการสนับสนุนทรัพยากรและเงินทุนจากหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายภูริพัฒน์ ดาลาดชัย กำนันตำบลโนนทัน
โทร. ๐๙ ๑๐๕๒ ๕๘๐๙

๔๕) กลุ่มทอผ้าโบราณบ้านโนนกอก ตำบลหนองนาคำ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

"ทอผ้าโบราณ ตำนานโนนกอก
แพรวพรรณย้อมดอก บัวแดงล้ำค่า
เสน่ห์ขิดไหม ก้าวไกลทั่วหล้า
สืบสานภูมิปัญญา งามล้ำผ้าไทย"

บ้านโนนกอก ถูกแบ่งแยกหมู่บ้านจากบ้านหนองนาคำเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เดิมเป็นกลุ่มคนที่มาจากจังหวัดอุบลราชธานี ชัยภูมิ อุดรธานีและประเทศลาวที่เข้ามาก่อตั้งบ้านเรือน เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๙๗ เดิมชาวบ้านโนนกอกมีฝีมือในการทอผ้า มีลายผ้าทอมือที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวทอไว้ใช้ในครัวเรือน ปัจจุบันพบว่าคนรุ่นใหม่ไม่มีการทอผ้าไว้ใช้เอง วัฒนธรรมการทอผ้าได้เลือนหายไป แต่ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ นายอภิชาติ พลบัวไข หรือครูต้น ซึ่งเป็นลูกหลานชาวบ้านโนนกอกได้นำการทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมาย้อมสีธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น เปลือกไม้ใบไม้ต่าง ๆ และใช้เทคนิคการทอจากปกติ ๒ ตะกอเป็น ๓ และ ๔ ตะกอ

ในปัจจุบันเป็นที่ชื่นชอบและนิยม จึงได้เกิดแนวคิดจัดตั้งกลุ่มทอผ้าโบราณบ้านโนนกอก เพื่อขยายงานทอผ้าให้กว้างขวางขึ้น จนค้นพบวิธีการย้อมผ้าด้วยดอกบัวแดง เอกลักษณ์ที่สำคัญของชุมชน และมีการโพสต์ลงสื่อโซเชียลและเริ่มขาย online มากขึ้นจนสามารถสร้างงาน สร้างรายได้ให้ชุมชน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

นายอภิชาต พลบัวไข ผู้ใหญ่บ้านโนนกอก และสมาชิกในชุมชนได้วางแผนพัฒนาชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้ง การแก้ไขปัญหาความยากจน โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ปรับใช้กับชุมชน โดยมีเป้าหมายมุ่งที่จะสร้างกระบวนการพัฒนาชุมชนด้วยหลักการพึ่งตนเอง มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ลดละ เลิก อบายมุข จัดระบบการบริหารจัดการชุมชนและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การบริหารจัดการชุมชน โดยคนในชุมชน สามารถแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ด้วยตนเอง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามเกณฑ์การประเมินตนเอง ๙ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) ชุมชนมีการประชุมเพื่อประกาศเจตนารมณ์หรือข้อตกลงร่วมกันที่จะขับเคลื่อนให้เป็นชุมชนคุณธรรม ๒) ชุมชนร่วมกันกำหนดเป้าหมายปัญหาที่อยากแก้และความดีที่อยากทำ ๓) ชุมชนร่วมกันจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนเกี่ยวกับปัญหาที่อยากแก้ และความดีที่อยาก เป็นการระเบิดจากข้างใน ๔) ชุมชนมีการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาของชุมชน และมีการส่งเสริมการทำความดีของชุมชน ๕) ชุมชนมีการติดตามประเมินผลสำเร็จเพื่อทบทวนปรับปรุง แผนส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนให้มีคุณภาพ ๖) ชุมชนมีการประกาศยกย่องเชิดชูบุคคลผู้ทำความดี บุคคลผู้มีคุณธรรมในชุมชน ๗) ชุมชนมีการจัดกิจกรรม

แก้ไขปัญหา ทำให้ปัญหาของชุมชนได้รับการแก้ไข รวมทั้งส่งเสริมการทำความดีเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และปฏิบัติตามคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา ๘) ชุมชนมีการกำหนดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม เพิ่มเติมใน ๓ มิติ คือ การนำหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมที่ดีงามมาแก้ปัญหาของชุมชน และบ่มเพาะคุณธรรมความดีที่อยากทำ ๙) ชุมชนมีองค์ความรู้จากการเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้กับชุมชนอื่น ๆ เข้ามาศึกษาดูงาน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จที่เกิดขึ้น

ชุมชนเกิดความสามัคคี ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ เช่น กองทุนฌาปนกิจหมู่บ้าน กองทุนฌาปนกิจขยะ ธนาคารหมู่บ้าน กลุ่มทอผ้าโบราณบ้านโนนกอก และกลุ่มอาชีพอื่น ๆ จนเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ให้ความสนใจเข้ามาศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนอยู่เสมอ ชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีพึ่งพาตนเองได้ สามารถนำทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางภูมิปัญญามาพัฒนาและสร้างผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมจนสามารถเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้ให้กับชุมชน สมาชิกอยู่กันแบบเครือญาติ มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่เยาวชน ใช้กระบวนการแก้ปัญหาแบบประนีประนอม กระบวนการเรียนรู้และการปฏิบัติของชุมชนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและค่อนข้างถาวรในเรื่องของความรู้ ทัศนคติ และทักษะที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งและมีความสุข

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

สร้างชุมชนบ้านโนนกอกให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบยั่งยืน โดยบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนโดยใช้พลังบวร ขยายเครือข่ายทั้งในและนอกพื้นที่ชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมถึงการมีเส้นทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชื่อมโยงเครือข่ายในชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียง การสร้างผู้นำเที่ยวท้องถิ่น หรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ในอนาคตจะมีการจัดระเบียบพื้นที่ให้มีทั้งที่พัก ที่ศึกษาดูงาน ร้านกาแฟ และที่รับประทานอาหารอีกด้วย

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายอภิชาต พลบัวไข
โทร. ๐๙ ๓๕๔๗ ๘๒๕๕
กลุ่มทอผ้าโบราณบ้านโนนกอก ตำบลหนองนาคำ
จังหวัดอุดรธานี

๔๖) เทศบาลตำบลคำน้ำแซบ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

"โครงข่าย คลองใส เชื่อมโยง คนพร้อม"

เทศบาลตำบลคำน้ำแซบ เป็นชุมชนเมืองและตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำมูลทางทิศใต้ของจังหวัดอุบลราชธานี มักมีปัญหาน้ำท่วมขังและน้ำท่วมครั้งใหญ่ติดต่อกันหลายปี จึงจุดประกายให้เทศบาลตำบลคำน้ำแซบคิดหาวิธีการที่จะบริหารจัดการน้ำ ให้สอดรับกับปัญหาน้ำท่วมขังและน้ำล้นตลิ่ง เทศบาลจึงเล็งเห็นว่า การเปิดทางน้ำในคลองน้ำสาธารณะ จะทำให้มีพื้นที่รองรับน้ำกักเก็บไว้ส่วนหนึ่งเพื่อป้องกันปัญหาภัยแล้ง และระบายลงสู่แม่น้ำมูล ประกอบกับหากระบบท่อระบายน้ำเป็นไปตามทิศทางการไหลของน้ำตามสภาพภูมิศาสตร์ จะทำให้โครงการระบบระบายน้ำเชื่อมโยงต่อเนื่องไม่กีดขวางหรือไหลย้อนกลับอย่างไม่มีทิศทาง เทศบาลจึงได้มีนโยบายการบริหารจัดการน้ำ แบบครบวงจรภายใต้หลักการ "สี่ประสาน" ได้แก่โครงการ "โครงข่าย คลองใส เชื่อมโยง คนพร้อม"

เส้นทางความสำเร็จของการเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบด้านคุณธรรม

๑) โครงข่าย คือ การก่อสร้างระบบระบายน้ำให้เป็นโครงข่ายที่เชื่อมประสานครอบคลุมทั้งตำบล เพื่อกำหนดทิศทางการไหลของน้ำ รองรับความเจริญของชุมชน สอดคล้องกับการวางและจัดทำผังเมืองรวมให้เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ

๒) คลองใส คือ โครงการขุดลอกและกำจัดวัชพืชในคลองน้ำสาธารณะในตำบล เพื่อเปิดทางน้ำและมีพื้นที่รองรับน้ำในฤดูฝน รวมถึงการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ พัฒนาทัศนียภาพของคลองน้ำให้สะอาดสวยงาม

๓) เชื่อมโยง คือ การเฝ้าระวังน้ำล้นตลิ่งจากลำน้ำมูลในฤดูน้ำหลาก โดยการเชื่อมโยงข้อมูลค่าระดับน้ำ อัตราการไหลของน้ำ และการเกิดพายุต่าง ๆ จากศูนย์อุตุนิยมวิทยา สถานีวัดระดับน้ำ M 7 และระบบโทรมาตรเขื่อนปากมูล เพื่อเชื่อมโยงเป็นข้อมูลเฝ้าระวังน้ำ วิเคราะห์ความเสี่ยงของชุมชนริมตลิ่งและพื้นที่ข้างเคียง พร้อมกับการแจ้งข้อมูลผ่านสื่อต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับทราบและเตรียมความพร้อมในการรับมือ

๔) คนพร้อม คือ การเตรียม "คน" เพื่อปฏิบัติภารกิจทั้งการเฝ้าระวังและการดำเนินการ "คน" ในที่นี้ หมายถึง ผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล พนักงานเทศบาล กำนันผู้ใหญ่บ้าน ภาคีเครือข่ายในการช่วยเหลือ รวมถึงการสื่อสารออนไลน์เพื่อรับความช่วยเหลือตรงจุด

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

เกิดจากกระบวนการทำงาน “4S + 1U” ดังนี้ ๑) Super Data คือ การรวบรวมข้อมูลพื้นฐานทั้งหมด คน ทรัพย์สิน งบประมาณ จุดอ่อน จุดแข็ง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๒) Super Planning คือ การวางแผนระบบระบายน้ำ ทิศทางของน้ำ ปริมาณน้ำในแต่ละปี รวมทั้งการประเมินสถานการณ์มวลน้ำที่อาจท่วมล้นตลิ่ง ๓) Super Support คือ การดูแล การบริหารจัดการ การสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพ ทั้งจากเทศบาล ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคีเครือข่าย และประชาชนในพื้นที่ ๔) Super Evaluation การประเมินผล รวบรวมความเสียหายเพื่อให้การช่วยเหลือหรือเยียวยาหลังการเกิดภัยพิบัติ รวมถึงการประเมินผลกิจกรรม ๔ ประสานอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ และสุดท้าย Unity Team คือ การมีทีม Work เป็นหนึ่งเดียวกัน ต้องมีกระบวนการสื่อสารที่ทรงพลังเข้าถึงมวลชนและประชาชนในพื้นที่ สร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และข้อมูลสารสนเทศอย่างถูกต้องครบถ้วน ทันท่วงที

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑. การระบายน้ำขัง รวดเร็ว มีทิศทาง การคมนาคมสะดวก ปลอดภัย คลองสวย น้ำใส สิ่งแวดล้อมยั่งยืน ลดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

๒. ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลชุมชนในรูปแบบ “คณะกรรมการพร้อมรับมือภัยพิบัติชุมชน” เกิดกระบวนการช่วยเหลือ “คนไทยไม่ทิ้งกัน”

๓. เป็นแบบอย่างที่ดีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ในด้านการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบและครบวงจร จนสามารถลดความเสียหายจากการเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ในปี ๒๕๖๒ และไม่มีผู้เสียชีวิตในขณะเกิดภัย

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

มุ่งหวังให้เกิดความยั่งยืนจาก หลักการ “สี่ประสาน” ทำให้การระบายน้ำฝนได้อย่างรวดเร็ว ไม่มีน้ำท่วมขัง คลองสวยน้ำใส ริมคลองน้ำปลูกต้นทองกวาว เป็นเอกลักษณ์ของตำบล สิ่งแวดล้อมดี มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของคนในพื้นที่ และมีการเชื่อมโยงข้อมูลอย่างเป็นระบบ เก็บสถิติ ประมวลผล ติดตามสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ครอบคลุม และนำสื่อสังคมออนไลน์มาส่งข้อมูลข่าวสาร แจ้งการเตือนภัยล่วงหน้าได้ทันท่วงที โดยมีคณะกรรมการพร้อมรับมือภัยพิบัติ เป็นต้นแบบและเป็นตัวอย่างที่ดีแห่งการช่วยเหลือชุมชน

ผู้ประสานงานในพื้นที่
นางนภนรรณ ทองเรือง
โทร. ๐๘ ๕๘๕๘ ๙๔๕๖

๔๗) เทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

"ผักอินทรีย์โพธิ์ศรีสำราญ วิถีไทบ้าน คนตำบลหัวนา"

ปี ๒๕๕๔ ชุมชนโพธิ์ศรีสำราญได้ตระหนักถึงการใช้สารเคมีที่แพร่หลายในภาคการเกษตรในชุมชน และพบผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชน จากการตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ร่วมกับเทศบาลตำบลหัวนา ภาคีเครือข่าย จึงได้ส่งเสริมการปลูกผักอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น โดยใช้พื้นที่รอบคันหนองน้ำสาธารณะกุดตาแมวสำหรับปลูกผักอินทรีย์ และได้ขยายพื้นที่แห่งที่ ๒ ไปยังโคกดอนงูสาธารณะ ในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ได้รับการสนับสนุนระบบการสูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ จากสำนักงานพลังงานจังหวัดหนองบัวลำภู

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา จังหวัดหนองบัวลำภูได้กำหนดพื้นที่ตำบลหัวนาเป็นต้นแบบหัวนาโมเดล ในการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดหนองบัวลำภู ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การส่งเสริมและเพิ่มมูลค่าทางการเกษตร อุตสาหกรรมการค้าการลงทุน และเป็นต้นแบบในการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในการปลูกผักอินทรีย์ ขยายผลไปยังพื้นที่อื่นในจังหวัดจำนวน ๗๕ แห่ง

เส้นทางความสำเร็จของการเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบด้านคุณธรรม

กิจกรรมการปลูกผักอินทรีย์โพธิ์ศรีสำราญที่ดำเนินการโดยสมาชิกกลุ่มจำนวน ๓๘ คน นั้นถือว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี สามารถนำมาเป็นกลุ่มเป้าหมายเพื่อสร้างรูปแบบการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมโดยนำหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการผลิตผักอินทรีย์ มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่ม และตั้งกฎระเบียบในการ ไม่ใช้ปุ๋ยเคมีและไม่ใช้สารเคมีต่าง ๆ แต่จะอาศัยการบริหารจัดการทรัพยากรของเกษตรกรที่มีในสภาพแวดล้อมที่มีอยู่โดยทั่วไป ซึ่งในการผลิตอินทรีย์นั้นจะต้องมีวินัยและความซื่อสัตย์ในการผลิต ซึ่งเป็นหลักคุณธรรมที่สมาชิกภายในกลุ่มได้ยึดไว้เป็นแนวทางในการทำงานร่วมกัน จึงทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน จนสามารถนำไปสู่การเป็นต้นแบบของกลุ่มอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี

เทศบาลตำบลหัวนาได้มองเห็นความเข้มแข็งของกลุ่มจึงได้สนับสนุนงบประมาณในด้านต่าง ๆ และประสานหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง ให้มีกิจกรรมร่วมในพื้นที่ จึงเกิดการบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินโครงการให้เกิดความยั่งยืน โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม ยึดหลักกติกาของกลุ่มซึ่งกติกานั้นได้กำหนดขึ้นโดยสมาชิกในกลุ่มเอง และพลังยึดเหนี่ยวจิตใจ คือการเดินตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ ๙ จนสามารถเป็นต้นแบบด้านคุณธรรมได้

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) เกิดการพึ่งพาตนเอง คนในชุมชน ดำเนินชีวิตด้วยหลักคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา มีความกตัญญูรู้คุณ และส่งเสริมการสืบทอดประเพณีท้องถิ่นที่โดดเด่น เช่น ประเพณีสรงน้ำพระภูเก้า ประเพณีบุญข้าวสาก(สารท)

๒) ชุมชนหลุดพ้นปัญหาอาชญากรรม ลดละเลิกอบายมุข สิ่งเสพติด การพนัน หลุดพ้นปัญหาหนี้สิน มีแหล่งทำกินและที่อยู่อาศัยของตนเอง มีสัมมาอาชีพและรายได้ที่มั่นคงขึ้น ความเหลื่อมล้ำทางสังคมลดลง มีระบบสวัสดิการในชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นสังคมที่ไม่ทอดทิ้งกัน มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน สร้างสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน

๓) มีการสืบทอดรักษาประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามจากรุ่นต่อรุ่น เกิดชื่อเสียงภาพลักษณ์ที่ดี และหน่วยงานภายนอกให้การยอมรับ

๔) เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์ การใช้พลังงานทดแทน การจัดการขยะชุมชน มีผู้เข้ามาศึกษาดูงานทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป จึงมีการขยายผลไปสู่ชุมชนอื่นและพื้นที่ข้างเคียง รวมทั้งในสถานศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) ความมุ่งมั่นพยายามที่จะขยายผลภูมิปัญญา องค์ความรู้ของตนเองต่อสังคมภายนอก ให้สามารถนำความรู้ที่ได้ไปขยายผลต่อ และพัฒนาคนรุ่นใหม่ที่จะสามารถถ่ายทอดเรื่องราวความสำเร็จนี้

๒) การพัฒนาทีมงาน มีสื่อ หรือมีฐานการเรียนรู้สำหรับการศึกษาดูงานขององค์กรภายนอก เช่น จัดทำเฟซบุ๊กเพจ “ผักอินทรีย์โพธิ์ศรีสำราญ - Community Support Agriculture” เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์แต่ละฐานเรียนรู้ พร้อมด้วยเทคโนโลยี QR Code เพื่อให้สะดวกในการเข้าถึงข้อมูล หรือมีนวัตกรรมการพัฒนาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของชุมชนท้องถิ่น

๓.ส่งเสริมให้สถานศึกษานำนักเรียนเข้ามาศึกษาดูงาน เพื่อซึมซับกระบวนการต่าง ๆ และนำไปใช้ในการต่อยอดต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายสุขสันต์ ภาเชียงคุณ
โทร. ๐๘ ๙๒๗๔๖๑๙๓
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบ
เทศบาลตำบลหัวนา จังหวัดหนองบัวลำภู

ส่วนที่ ๔ : เรียงร้อยต้นแบบคุณธรรมภาคกลาง ตะวันตก

คุณธรรมต้นแบบ : ความพอเพียง

๑) ชุมชนคุณธรรมวัดบ้านธาตุใต้ ตำบลบ้านธาตุ อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

"หลวงพ่อพิกุลศักดิ์สิทธิ์
พระธาตุมงคลธรรมเจดีย์ รวมศรัทธา
น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรวมใจ
พร้อมเพรียง สืบสาน รักษา ต่อยอดความดีงาม"

ชุมชนคุณธรรม มีวัดบ้านธาตุใต้เป็นศูนย์รวมศรัทธาของชาวบ้าน และพุทธศาสนิกชนทั่วไป อีกทั้งในชุมชนมีโรงเรียนวัดบ้านธาตุใต้ (สนิทไชยวิทยาคาร) เป็นสถานศึกษาให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนในชุมชน และมีศูนย์เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนด้วย ชุมชนโดยการนำของพระครูปลัดชินณัฐพนธ์ อภิวุฑฒโน เจ้าอาวาสวัดบ้านธาตุใต้ เจ้าคณะตำบลท่าคล้อ เขต ๑ มีการรวมพลังบวร สามารถเป็นต้นแบบด้านคุณธรรมในทุกด้าน ทั้งด้านพอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญูรู้คุณ

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

ชุมชนวัดบ้านธาตุใต้มีจุดเด่นหรือเสน่ห์ในเรื่องของการดำรงชีวิตตามวิถีของเศรษฐกิจพอเพียง จึงมีเสน่ห์ในเรื่องของการใช้ชีวิตแบบพอเพียง สังคมดี อยู่ดี มีสุข มีประเพณี วัฒนธรรมซึ่งเป็นอัตลักษณ์สำคัญ ๆ เช่น งานประเพณีปิดทองหลวงพ่อพิกุล และหลวงพ่อขาวพระประธานในโบสถ์มหาอุตม์ จัดขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี เป็นเวลา ๓ วัน ๓ คืน หลวงพ่อพิกุลเป็นพระพุทธรูปที่ชาวบ้านในชุมชนบ้านธาตุใต้ความเคารพนับถือว่ามีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่พึ่งทางใจของชาวบ้าน นิยมมาบนบานตามความศรัทธาของชาวบ้านแต่ละคน งานประเพณีไหลเรือไฟ จัดขึ้นในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ของทุกปี เป็นความเชื่อของชุมชนในการชำระล้างสิ่งไม่ดีในชีวิตตลอดระยะเวลาหนึ่งปีที่ผ่านมา โดยชาวบ้านจะร่วมกันที่วัดบ้านธาตุใต้เพื่อช่วยกันทำเรือไฟขนาดใหญ่ จำนวน ๑ ลำ แล้วนำของเซ่นไหว้ข้าวปลาอาหารตามพิธีใส่ในเรือ จากนั้นจึงช่วยกันแห่ผ่านเส้นทางในชุมชน และสุดท้ายคือนำเรือมาลอยในแม่น้ำป่าสักซึ่งไหลผ่านวัดบ้านธาตุใต้เพื่อเป็นการปล่อยความทุกข์ สิ่งไม่ดีในชีวิตให้ไหลไปกับสายน้ำ เป็นต้น

ผลลัพธ์แห่งความเปลี่ยนแปลง

ชุมชนมีการพัฒนาสินค้า CPOT ผลิตภัณฑ์จักสานเส้นพลาสติกของกลุ่มสตรีบ้านธาตุใต้เพื่อให้เป็นผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมไทย และมีแนวคิดที่จะนำวัตถุดิบในชุมชนมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน มีสินค้า OTOP สินค้าทางการเกษตร มีพืชผักปลอด

สารพิษต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ชาวบ้านในชุมชนปลูกเพื่อรับประทานในครัวเรือนอยู่แล้ว ส่วนที่เหลือก็นำมาแจกจ่ายในเพื่อนบ้าน หรือวางขายหน้าบ้าน สำหรับบ้านที่มีพื้นที่บริเวณหน้าบ้าน มี ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสมุนไพร ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ของโรงเรียนวัดบ้านธาตุใต้ที่ทางผู้อำนวยการมีแนวคิดให้นักเรียนมีผลิตภัณฑ์ ๑ ผลิตภัณฑ์/ชั้นเรียน ปัจจุบันมีจำนวน ๗ ผลิตภัณฑ์ เป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ นอกจากนั้นแล้วยังมีกองทุนหมู่บ้านที่ทำงานอย่างเป็นระบบ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

ความท้าทาย/พลังแห่งการพัฒนา

ปัญหาน้ำ

ชุมชนวัดบ้านธาตุใต้ไม่ค่อยประสบปัญหาเรื่องน้ำ มีน้ำอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำป่าสักไหลผ่าน ไม่มีปัญหาน้ำท่วม หรือขาดแคลนน้ำ โดยแต่ละชุมชนก็ช่วยกันขุดลอกคลองในยามฤดูแล้งทุกปี

ปัญหายาเสพติด

เป็นชุมชนที่มีปัญหายาเสพติด แต่ลดลงอย่างมาก เนื่องจากมีการสอดส่องดูแลของกรรมการชุมชนและชาวบ้านเพื่อช่วยกันแจ้งเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การกำจัดขยะ

มีการคัดแยกขยะจากครัวเรือน โรงเรียน โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลท่าตูมเข้าเก็บขยะและกำจัดขยะ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ด้านศาสนา

ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ เข้าวัดทำบุญ ฟังธรรมในวันพระ วันสำคัญทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง มีการช่วยดูแลวัดให้สะอาดร่มรื่น

ด้านเศรษฐกิจพอเพียง

การปลูกผักปลอดสารพิษ เกษตรอินทรีย์ อื่น ๆ แต่ละครอบครัวมีการปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสารเคมีไว้รับประทานเองในครอบครัว ครอบครัวที่มีพื้นที่มีความพร้อมก็มีการปลูกพืชผสมผสาน ทำเกษตรทฤษฎีใหม่

ด้านวัฒนธรรม

มีการอนุรักษ์ สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน เช่น ประเพณีไหลเรือไฟ ปิดทองหลวงพ่อพิกุล ทำบุญกลางบ้าน วันสงกรานต์ วันออกพรรษาฯลฯ ตลอดจนวัฒนธรรมการแต่งกายที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ลาวเวียงในยามที่พบปะหรือออกงานสำคัญต่าง ๆ เพื่อแสดงความเป็นอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูปลัดชินณัฐพนธ์ อภิวฑฺฒโน

โทร. ๐๙ ๔๙๙๗ ๔๙๑๘

นางคำพูน รักกล่อม ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑

โทร. ๐๖ ๑๔๘๓ ๓๒๙๙

๒) ชุมชนคุณธรรมบ้านดงยาง ตำบลทองเอน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

"ทองเอนหมู่เฮา สาวเจ้างามหลาย
งอบไผ่บ่เทียม สินค้าเยี่ยมโอท็อป
รอบล้อมนาข้าว ปลาส้มเฮาแซ่บหลาย
ผู้ใดได้มาเยือน บ่ลืมเลือนบ้านทองเอน"

ชุมชนคุณธรรมบ้านดงยาง เป็นชุมชนของชาวลาวแง้ว ที่มีเชื้อสายมาจากลาวเวียงจันทน์และหลวงพระบางที่ถูกกวาดต้อนมาในสมัยรัชกาลที่ ๓ จนกระทั่งปัจจุบัน แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้เด็กและเยาวชนในชุมชนหลงลืมวัฒนธรรมอันดีงาม และไม่ค่อยให้ความสำคัญ ชาวบ้านจึงรวมตัวกันร่วมทำกิจกรรมส่งเสริมอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชน รวม ๕ ด้าน ได้แก่ การแต่งกาย ภาษา การแสดงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น อาหารประจำถิ่น และอาชีพจักสาน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะคงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามและเป็นอัตลักษณ์ของชาวชุมชนให้คงอยู่จนชั่วลูกชั่วหลานต่อไป

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

ชุมชนวัดดงยางประสบความสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจ และความสามัคคีกลมเกลียวของคนในชุมชน มีผู้นำพลังบวรที่มีความเข้มแข็งครบ ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ วัดดงยาง ซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นสถานที่จัดกิจกรรมทางศาสนา จัดกิจกรรมสืบสานอัตลักษณ์ ประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น โรงเรียนชุมชนวัดดงยาง จัดให้มีการศึกษาวิชาศีลธรรม อบรมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เยาวชน โดยบรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียน เพื่อบ่มเพาะปลูกฝังให้เด็กได้ยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนา ส่งเสริมให้เยาวชนเป็นคนดี โรงเรียนทองเอนวิทยา ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนทุกกิจกรรม เพื่อบ่มเพาะให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณภาพ และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ส่วนราชการ องค์กรภาคเอกชน และภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ตำบลทองเอน ได้ประสานความร่วมมือบูรณาการการดำเนินโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนบ้านดงยาง อาทิ องค์การบริหารส่วนตำบลทองเอน เป็นหน่วยงานหลักที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชน ทั้งในด้านสถานที่จัดกิจกรรม จัดประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างชุมชน จัดตั้งจุดเช็คอินและต้อนรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม และการจัดงานประเพณีของชุมชนเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้นำทั้ง ๓ องค์ประกอบ ได้ร่วมเป็นคณะทำงานขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนด้วยพลังบวร ชุมชนคุณธรรมบ้านดงยาง ชุมชนมีการนำหลักการ "บวร" คือ การบูรณาการการดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ จากความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และภาคราชการมาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน และมี

เจตนารมณ์ร่วมกันที่จะส่งเสริมและพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนคุณธรรม โดยการนำหลักคุณธรรมและจริยธรรมมาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะ "คุณธรรมเป้าหมาย" ๔ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา จึงทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง เกิดความรัก ความสามัคคี คนในชุมชนมีคุณธรรม รู้จักเสียสละ มีความกตัญญูรู้คุณ และมีสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ชุมชนวัดดงยาง เป็นชุมชนที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นที่สุดในจังหวัดสิงห์บุรี โดยเฉพาะด้านประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงามทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ การแต่งกาย ภาษา การแสดงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น อาหารประจำถิ่น และอาชีพจักสาน ที่มีการอนุรักษ์และสืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้

เกิดความรัก สามัคคีปรองดองของคนในชุมชน ลดช่องว่างระหว่างวัย ครอบครัวมีความรัก ความผูกพัน และชาวบ้านมีความสุขมากขึ้น

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

นอกจากส่งเสริมและรักษาซึ่งประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงามแล้ว เป้าหมายของชุมชนที่จะพัฒนาต่อไปคือ การนำเอาต้นทุนทางวัฒนธรรมไปต่อยอดสร้างรายได้ให้กับชุมชน ยกระดับชุมชน ทำให้คุณภาพชีวิตของคนในดีขึ้น โดยส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ส่งเสริมคนในชุมชนให้มีรายได้จากต้นทุนทางวัฒนธรรมที่ตนมี อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมของชาวไทย-ลาวแง้ว ชุมชนบ้านดงยางให้เป็นที่รู้จักของสาธารณะด้วย

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางปราณี บัวพนัส
โทร. ๐๘ ๕๑๗๒ ๓๓๑๒

๓) ชุมชนคุณธรรมวัดหนองเพียร ตำบลบางงาม อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

"ชุมชนคุณธรรม หลวงพ่อดำศักดิ์สิทธิ์ วิถีชีวิตพอเพียง เดินเคียงท้องนา ภูมิปัญญาชาวบ้าน"

ก่อนที่จะใช้พลังบวรมาพัฒนาชุมชนคุณธรรมวัดหนองเพียร เดิมชาวบ้านในชุมชนวัดหนองเพียรไม่นิยมเข้าวัด ทำให้ขาดความสามัคคี เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายในชุมชน ผู้คนขาดความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา และปรามาสว่า วัดมีแต่รับไม่มีให้ เกิดการดูหมิ่นพระพุทธศาสนา

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

ด้วยเหตุผลที่ว่า วัดมีแต่รับไม่มีให้ พระครูพิพัฒน์สุวรรณาภรณ์ ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดหนองเพียรรูปแรกและรูปปัจจุบัน (ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๓) จึงดำเนินการพัฒนาชุมชน ดังนี้

๑) ทำวัดให้เป็นที่พึ่งของคนในชุมชน โดยท่านได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาเป็นแนวทางในการทำให้วัดเป็นที่พักทางกาย ที่พึ่งพิงของจิตใจ เมื่อทุกข์ก็มาเข้าวัดมีพระสงฆ์คอยให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางแก้ปัญหาชีวิต ทำโรงทานแจกอาหารฟรีทุกวัน แจกข้าวสารอาหารแห้ง สร้างบ้าน ให้แก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ มอบทุนการศึกษาให้นักเรียนที่ขาดแคลน

๒) ปฏิรูปจิตใจของประชาชน โดยการใช้ศาสนสถานเป็นที่ปฏิบัติธรรม ทุกวันอังคารตั้งแต่เวลา ๑๘.๐๐ - ๒๐.๐๐ น. เปิดรับทุกคนที่ต้องการมาปฏิบัติธรรม ตามโครงการเจริญพระพุทธมนต์เพื่อความร่มเย็นของแผ่นดินไทย โดยไม่มีการเรี่ยไรเงิน ชุมชนมีจิตศรัทธาร่วมพัฒนาวัด ซึ่งนับเป็นการพัฒนาจิตใจได้อย่างดียิ่ง

๓) ทำวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาด้านต่าง ๆ ทั้งหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและการฝึกอาชีพ ซึ่งสามารถใช้เป็นพลังในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน ได้แก่

นำต้นทุนทางวัฒนธรรมที่เกิดจากแรงศรัทธาและความศักดิ์สิทธิ์ขององค์หลวงพ่อดำ หลวงพ่อขาว รวมถึงวิถีการใช้ชีวิต ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนมาเป็นแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาสู่วัดและชุมชน

จัดให้มีตลาดชุมชนคนบางงาม เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานราก เริ่มจากการนำสินค้าและบริการที่มีในชุมชนจากการปลูกหรือผลิตได้ในชุมชนนำมาจำหน่ายในตลาดชุมชน เกิดการหมุนเวียนเม็ดเงินในชุมชน มีการนำสินค้าทางการเกษตรที่ปลูกได้ในชุมชนซึ่งเป็นสินค้าที่จำเป็นในการอุปโภคและบริโภควางจำหน่ายในตลาดชุมชน ประดิษฐ์สินค้าของที่ระลึกเพื่อจำหน่ายแก่ผู้มาเยือนและกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยตลาดเปิดทุกวัน ในวันหยุดนักขัตฤกษ์และวันเสาร์อาทิตย์

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ปัจจุบันวัดหนองเพียร ได้รับการยอมรับและความศรัทธาจากชุมชน ที่เกิดจากความรัก ความเมตตา ความปรารถนาให้ทุกคนมีความสุข ความจริงใจและความเสียสละของพระครูพิพัฒน์สุวรรณาภรณ์ หรือที่ชุมชนขนานนามว่า “หลวงพ่อวิชัย ใจดี” เนื่องด้วยหลวงพ่อวิชัย ใช้หลักคุณธรรมนำการพัฒนาแก้ปัญหาในชุมชน ทำให้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนลดลง อบายมุขหมดไป เกิดวิถีชีวิตแบบใหม่ วิถีพอเพียง ชุมชนมีความสมัครสมานฉันท์รักใคร่ สามัคคี มีจิตอาสาป้องกันและเทิดทูนสถาบันหลักของชาติ ได้แก่ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยพระครูพิพัฒน์สุวรรณาภรณ์ นำหลักของพลังบวรมาใช้ ทำให้วัดหนองเพียรเป็นศูนย์รวมของชุมชนจนประสบผลสำเร็จ

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

การนำหลักการพลังบวรมาสู่ชุมชน โดยมีวัดหนองเพียร และพระครูพิพัฒน์สุวรรณาภรณ์ “หลวงพ่อวิชัย ใจดี” ส่งผลให้คนในชุมชนคุณธรรมวัดหนองเพียร เกิดความศรัทธาพระพุทธศาสนา ท่านมุ่งหวังให้คนในชุมชนมีคุณธรรม โดยท่านทำเป็นแบบอย่างในการเป็นผู้ให้ ท่านให้การช่วยเหลือคนในชุมชน สร้างให้คนเป็นรั้วของวัด ของบ้าน เสริมสร้างความเข้มแข็งภายในชุมชน เพื่อให้ทุกคน ยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนา น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยในการดำเนินชีวิต ส่งผลให้คนในชุมชน “อยู่ดี มีสุข”

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

การดำเนินงานที่ต่อเนื่อง เมื่อชุมชนมีความสุข ต้องการส่งต่อความสุขไปยังชุมชนอื่น ๆ หรือเป็นพี่เลี้ยงให้กับชุมชนอื่น ได้นำไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานของชุมชนตนเอง ตามสภาพและบริบทของแต่ละชุมชน ซึ่งต้องมีการพัฒนาและยกระดับวิถีชีวิตชุมชนให้พร้อมเสมอสำหรับการเปลี่ยนแปลง

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูพิพัฒน์สุวรรณาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดหนองเพียร
โทร. ๐๘ ๑๙๔๓ ๒๐๙๖
นายฉันท์ การะเกตุ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๒
โทร. ๐๘ ๑๓๐๖ ๗๔๕๔

๔) ชุมชนคุณธรรมบ้านเกาะเรียน ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

"ชุมชนขนมหวาน สืบสานประเพณีไทย ห่างไกลยาเสพติด ใช้ชีวิตแบบพอเพียง"

ชุมชนคุณธรรมต้นแบบบ้านเกาะเรียน เกิดจากการรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชนที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ ต้องการให้คนในชุมชนมีความสุข ใช้ชีวิตแบบพอเพียง โดยน้อมนำศาสตร์พระราชามาประพฤติปฏิบัติ จากอดีตที่คนในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด การว่างงาน ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่ทำให้ผู้นำชุมชนมีแนวคิดในการที่จะเปิดบ้านเกาะเรียนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน ประกอบกับทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ที่ยังคงสมบูรณ์ ได้แก่ คลองเกาะเรียน ซึ่งเป็นคลองธรรมชาติที่แยกออกมาจากแม่น้ำเจ้าพระยา สายน้ำแห่งวิถีชีวิตของคนเกาะเรียน คนในชุมชนผูกพันกับสายน้ำสองฝั่งริมคลองเกาะเรียน มีวิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมต้นแบบบ้านเกาะเรียน ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ ๙ มาปรับใช้ในชุมชน ภายใต้กลุ่มพลัง "บวร" ที่เข้มแข็ง การดำเนินงานนั้นประกอบด้วย

๑) ร่วมกันประกาศเจตนารมณ์ของชุมชน โดยทุกคนมีเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะขับเคลื่อนชุมชนให้เป็นชุมชนคุณธรรม

๒) ร่วมกันประชุม ระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดเป้าหมายปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ และจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นความต้องการของคนในชุมชนเพื่อประโยชน์สุขของชุมชน (การระเบิดจากข้างใน)

๓) การติดตามประเมินผลสำเร็จ เพื่อทบทวนปรับปรุง แผนส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนให้มีคุณภาพและบรรลุผล

๔) มีการประกาศยกย่องเชิดชูบุคคลผู้ทำความดีและหรือบุคคลผู้มีคุณธรรม ในชุมชนและหรือบุคคลอื่นที่ทำความดีให้กับชุมชน

๕) ความสำเร็จของชุมชนบรรลุผลตามแผนส่งเสริมคุณธรรมโดยชุมชนมีการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาของชุมชนทำให้ปัญหาของชุมชนได้รับการแก้ไข และมีการส่งเสริมการทำความดี และปฏิบัติตามคุณธรรม หรือสิ่งอื่นตามที่ระบุไว้ในแผนฯ

๖) มีการกำหนดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมเพิ่มเติมใน ๓ มิติ คือ การนำหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมที่ดีงามมาแก้ปัญหาของชุมชน และบ่มเพาะคุณธรรมความดีที่อยากทำ

๗) องค์ความรู้จากการเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ สามารถเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดให้กับชุมชนอื่น ๆ เข้ามาศึกษาดูงานได้

นอกจากนั้นแล้วชุมชนคุณธรรมบ้านเกาะเรียนมีผู้นำ "พลังบวร" ที่เข้มแข็งร่วมกันคิด ร่วมทำ ร่วมส่งเสริมคุณธรรม เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน และสร้างความดีงามให้เกิดขึ้น ขับเคลื่อนงานไปตามแผนงานของชุมชนให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนจากการขับเคลื่อนให้เป็นชุมชนคุณธรรม มีดังนี้

๑) คนในชุมชนยึดหลักคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา มีคุณธรรมจริยธรรม

๒) ชุมชนมีรายได้จากการเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกิดการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้คนในชุมชน

๓) คนในชุมชนร่วมกันอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น

๔) คนในชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ

๕) มีนักท่องเที่ยวและผู้ที่สนใจเข้ามาท่องเที่ยวและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากหลายกลุ่มทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

๖) คนในชุมชนมีความรัก ความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจไมตรี พร้อมเป็นเจ้าบ้านที่ดี

๗) คนในชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหา โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชุมชน และนำพลังบวรมาบูรณาการในการแก้ไขปัญหาชุมชน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

การจัดทำฐานข้อมูลองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมเพื่อใช้ในการพัฒนาต่อยอด ประกอบด้วย ภูมิปัญญาการทำขนมไทยต้นตำรับท้าวทองกีบม้า และประเพณีแห่เทียนพรรษาทางน้ำ รวมถึงการคิดค้น หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนคุณธรรม

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางสาววิภารัตน์ จันทริก
โทร. ๐๘ ๖๘๙๑ ๘๓๖๐

๕) ชุมชนคุณธรรมบ้านไทรน้อย ตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

"กราบหลวงพ่อศิลานาเวง ชมบรรเลงดนตรีไทย กล้วยหอมใหญ่รสหวาน นมัสการหลวงพ่อใหญ่ น้ำดื่มชื่นใจ เทพนาคา อิฐแกร่งแหล่งกะลา โฮมสเตย์ล้ำค่า เชิญท่านมาตำบลไทรน้อย"

ชุมชนบ้านไทรน้อยนั้นชาวบ้านในชุมชนยังคงใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย หาเลี้ยงชีพด้วยการเกษตร ทำนา ทำไร่ ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงยังสืบทอดตำราอาหาร ตำราขนมไทย รวมถึงภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ตกทอดสืบต่อกันมารุ่นต่อรุ่น สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านในชุมชนแม้ว่ายุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไป แต่ชาวบ้านในชุมชนมีความเชื่อความศรัทธา ยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา รวมถึงการยกย่องเชิดชูบุคคลในชุมชนที่ทำความดี ก็ยังคงใช้วัดทั้ง ๕ แห่งในชุมชนเป็นจุดเชื่อมโยง ก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน จากจุดเด่นของชุมชนที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ทำให้ชาวบ้านเกิดความตระหนักถึงความสำคัญ และความโดดเด่นเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านไทรน้อย และต้องการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นปลูกฝังให้แก่เยาวชนรุ่นหลัง ได้อนุรักษ์ ต่อยอด ให้เกิดประโยชน์สืบต่อไป

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

จากจุดเด่น และศักยภาพของชุมชน ทำให้ชุมชนเล็งเห็นโอกาสในการสร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านในชุมชนจากการท่องเที่ยว จึงรวมกลุ่มกันขึ้นเพื่อผลักดันและยกระดับชุมชน ให้เป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่นำอัตลักษณ์ของชุมชนมอญ อันเป็นเสน่ห์ที่น่าสนใจ รวมถึงการใช้ประโยชน์จากความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ และความสวยงามของทัศนียภาพในพื้นที่มาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนประกอบกับผลงานเชิงประจักษ์ต่าง ๆ รวมถึงการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและสถาบันการเงิน ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและมีเงินทุนในการพัฒนาชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้ได้มาตรฐานในระดับสากล

เมื่อยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนให้ได้มาตรฐานส่งผลให้ชาวบ้านในชุมชนมีความสุขมากขึ้น เนื่องจากชุมชนมีรายได้สู่ครัวเรือนมากขึ้นทุกด้าน อาทิ บ้านพักโฮมสเตย์ มีรายได้จากนักท่องเที่ยว สินค้าต่าง ๆ ของชุมชน ทั้งสินค้าการเกษตร การแปรรูป สินค้า OTOP สินค้าวิสาหกิจชุมชน สามารถจำหน่ายได้หมดทุกอย่าง และเป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้น ภูมิปัญญาชาวบ้าน แหล่งเรียนรู้ชุมชนทุกจุด มีรายได้จากนักท่องเที่ยวที่มาศึกษาเรียนรู้ และอุดหนุนผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญา เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าในช่วงระยะเวลา ๑๐ ปี ที่ชุมชนคุณธรรมต้นแบบบ้านไทรน้อยได้ร่วมกันสืบสาน รักษา และต่อยอดสิ่งดี ๆ ที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชน และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ รวมถึงดำเนินการตามแนวคิด “โครงการพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมตามรอยศาสตร์พระราชา เพื่อชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน” หรือ “บวร On Tour” ที่เน้นการใช้ต้นทุนมรดกวัฒนธรรมของชุมชนต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยว การพัฒนาสินค้า สร้างสรรค์ จึงเป็นพลังสำคัญในความสำเร็จของชุมชนเป็นอย่างยิ่ง

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนคุณธรรมต้นแบบบ้านไทรน้อยมีผลลัพธ์ที่ดีออกมาสู่สายตาของชาวบ้านและชุมชน คือ ชาวบ้านและชุมชนมีการประกอบอาชีพหารายได้ด้วยความขยัน อดทน และมีการรวมตัวกันเพื่อพัฒนาอาชีพที่ดี วิถีชีวิตอย่างมีความสุข ความพอเพียง มีวินัยในการอยู่ร่วมกันในหมู่บ้าน เกิดพลังในการขับเคลื่อนชุมชนให้เป็นชุมชนท่องเที่ยว เพื่อการส่งเสริมศักยภาพในองค์รวมของชุมชนตำบลไทรน้อย ให้เกิดการสร้างอาชีพ สร้างความสามัคคี สร้างรายได้ สร้างพลัง ในการระดมสมองและความคิดในการพัฒนาศักยภาพในการทำท่องเที่ยวให้ครบวงจรของชุมชนใน ๓ ส่วน คือ บ้าน วัด ราชการ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนคุณธรรมต้นแบบบ้านไทรน้อย มีเป้าหมายในอนาคต คือ เป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ดำเนินชีวิตอยู่ในศีล ๕ มีความพอเพียง มีวินัย มีความสุจริต มีจิตอาสา และมีความกตัญญูรู้คุณของถิ่นเกิดและแผ่นดินไทย ยึดมั่นและนำพาสมาชิกในชุมชนทุกครอบครัวสู่ความสุขที่จะเกิดขึ้นร่วมกันทั้งชุมชนพร้อมที่จะนำพากิจกรรมต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายดังกล่าวเพื่อความยั่งยืนของชุมชนคุณธรรมต้นแบบบ้านไทรน้อยอย่างแท้จริง

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางมยุรี ศรีนาค
โทร. ๐๘ ๑๙๔๖ ๕๔๕๗

๖) ชุมชนคุณธรรมบ้านสามเรือน ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

"หลวงพ่อแก้วศักดิ์สิทธิ์ แหล่งผลิตข้าวนาปี มากมีเห็ดตับเต่าเลิศรส นามปรากฏสามเรือน"

ชุมชนคุณธรรมต้นแบบบ้านสามเรือนโดยการบริหารจัดการรูปแบบของชุมชน ชุมชนบ้านสามเรือนมีที่พักเชิงนิเวศบ้านสามเรือน ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มของชาวชุมชนสามเรือนที่ต้องการเปิดบ้านเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวผู้ที่ต้องการสัมผัสแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสัมผัสวัฒนธรรมประเพณีอันเก่าแก่ของชุมชน ตั้งอยู่ที่ตำบลสามเรือนหมู่ ๕ และ หมู่ ๖ มีสมาชิกทั้งสิ้น ๕ หลังคาเรือน โดยนักท่องเที่ยวที่มาจะได้รับการบริการอย่างเป็นกันเอง เช่น ล่องเรือชมรังนกกระจาบยามค่ำคืน ล่องเรือชมทิ้งถ่วง อาหารไทย ขนมไทยโบราณ เป็นต้น

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมต้นแบบบ้านสามเรือนเป็นชุมชนชนบทดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย พอเพียง มีน้ำใจเอื้อเฟื้อแบ่งปันกัน เป็นหนึ่งชุมชนที่ได้น้อมนำศาสตร์พระราชามาปฏิบัติสร้างจุดเปลี่ยนจากอดีตที่ชาวบ้านสะสมปัญหาด้านสุขภาพ มีสารพิษในร่างกายอันเป็นผลข้างเคียงมาจากการใช้ปุ๋ย และยาฆ่าหญ้าในการทำนา จึงได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชุมชน จากการรวมกลุ่มภายใต้ "บวร" ที่เห็นพ้องต้องกันเพื่อขจัดปัญหายาเสพติด แก้ไขปัญหาปากท้องชุมชนอย่างค่อยเป็นค่อยไป ด้วยแนวคิดพึ่งพาตนเอง ยึดมั่นในความพอประมาณ และมีภูมิคุ้มกัน จนสามารถสร้างปรากฏการณ์ให้ชุมชนบ้านสามเรือนในวันนี้ ยืนหยัดเป็นหมู่บ้านที่ผลิตเห็ดตับเต่าซึ่งนับว่าเป็นจุดเด่นหนึ่งของชุมชน และแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเห็ดตับเต่าส่งออกขายไปทั่วประเทศ ซึ่งสร้างรายได้ให้กับชาวชุมชน และต่อยอดสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน ๗ ฐานการเรียนรู้ อาทิ ฐานกิจกรรมแหล่งเรียนรู้การเพาะเห็ดตับเต่า ฐานกิจกรรมแหล่งเรียนรู้การทำแร้วดักปลา แหล่งที่พักเชิงนิเวศที่เชื่อมโยงสู่วิถีชุมชน ภายใต้ต้นทุนทางวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นที่ชาวบ้านยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา เป็นต้น ผลสำเร็จที่เด่นชัด คือ การส่งเสริมอาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบมีส่วนร่วม ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกิดจากความร่วมแรงร่วมใจและจิตสำนึกของคนในชุมชน ผ่านการใช้เวทีประชาคมมีการบริหารจัดการชุมชน ร่วมคิดร่วมทำ และร่วมกันแก้ไขปัญหา จึงเป็นแหล่งศึกษาดูงานเรียนรู้วิถีพอเพียงจากคณะต่าง ๆ ที่มาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ปัญหาของชุมชนก่อนหน้านี้มีปัญหายาเสพติด ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหามลพิษทางน้ำ เนื่องจากมีลำคลองไหลผ่าน และมีกิจกรรมที่หลากหลายที่ต้องอาศัยลำคลอง จึงมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชุมชน ด้วยแนวคิดพึ่งพาตนเอง ยึดมั่นในความพอประมาณ และมีภูมิคุ้มกัน จนสามารถสร้างรายได้ให้บ้านสามเรือนในวันนี้ เกิดจากความร่วมแรงร่วมใจ และจิตสำนึกของคนในชุมชน ผ่านการใช้เวทีประชาคมมีการบริหารจัดการชุมชน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแก้ไขปัญหา ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนก็ค่อย ๆ ลด และหมดไป

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนคุณธรรมต้นแบบบ้านสามเรือนมีผลลัพธ์ที่ได้รับหลายประการ ทั้งคนในชุมชนมีรายได้จากการประกอบอาชีพเสริม มีความพอเพียง มีวินัยในการอยู่ร่วมกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ประเพณีอันดีงามของไทย มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพหลายกลุ่มมากขึ้น หมู่บ้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีผู้สนใจมากขึ้น และคนในชุมชนบ้านสามเรือนยังได้ร่วมแรงร่วมใจ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแก้ไขปัญหาโดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับใช้ในชุมชน และการนำพลัง “บวร” เพื่อขจัดปัญหายาเสพติด แก้ไขปัญหาปากท้องชุมชนอย่างค่อยเป็นค่อยไป ด้วยแนวคิดพึ่งพาตนเอง ยึดมั่นในความพอประมาณ และมีภูมิคุ้มกันได้เป็นอย่างดี

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนคุณธรรมต้นแบบบ้านสามเรือน มีความมุ่งมั่นที่ต้องการขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมโดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมชุมชน มีการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนในชุมชนท้องถิ่นและร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกชุมชน เพื่อสร้างเครือข่ายเพิ่มขึ้นและพัฒนาผลิตภัณฑ์เห็ดตับเต่าอันเป็นหนึ่งในจุดเด่นของชุมชน เพื่อให้ชุมชนเกิดความยั่งยืน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายณัฐพล รื่นถวิล ผู้ใหญ่บ้าน
โทร. ๐๘ ๑๐๕๒ ๙๖๕๑

๗) ชุมชนคุณธรรมบ้านนา ตำบลหัวไผ่ อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

"หลวงพ่อโยกคู่บ้าน มหาวิหารงามสง่า งามตาเจ้าแม่กวนอิม ถิ่นทำลอบดักปลา ต้นยางนากว่า ๑๐๐ ปี ตามรอยวิถีพอเพียง"

ชุมชนคุณธรรมบ้านนา กว่าจะมาเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบได้ มีอุปสรรคหลายอย่าง เช่น ผู้นำ "บวร" ไม่เข้าใจคำว่าชุมชนคุณธรรม หมายถึงอะไร ต้องดำเนินการแบบไหน อย่างไร เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานประจำพื้นที่ให้ความรู้ความเข้าใจและร่วมดำเนินการสร้างความรับรู้ ความเข้าใจกับผู้นำชุมชนทุกด้าน เพื่อให้ผู้นำชุมชนคุณธรรมและประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมและยอมรับโดยดำเนินงานในชุมชนด้วยหลัก ๓ ประการคือ ๑) ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของแต่ละศาสนา ๒) น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๓) ดำรงชีวิตตามวิถีธรรมของชุมชน พอผู้นำชุมชนเริ่มมีความรู้ มีความเข้าใจ จึงได้เริ่มพัฒนาชุมชุนอย่างจริงจัง และดำเนินการด้วยความเข้มแข็ง

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่คุณธรรม

ชุมชนคุณธรรมบ้านนา เป็นชุมชนที่ ผู้นำ "บวร" มีความเข้มแข็งและดำเนินงานในการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง ในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางศาสนา ด้านการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านการดำรงชีวิตแบบวิถีวัฒนธรรม ร่วมทั้งให้ความสำคัญกับความมั่นคงของชาติ ใน ๓ สถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ผู้นำชุมชนและประชาชนได้ให้ความสำคัญร่วมมือ ร่วมใจ ในการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนที่โดดเด่น สร้างเสน่ห์ให้กับชุมชน ทั้งด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านอาชีพและวัฒนธรรมประเพณีในชุมชน

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ความท้าทายและอุปสรรค ชุมชนคุณธรรมบ้านนามีปัญหาอุปสรรคด้านยาเสพติด ประชาชนเยาวชนในชุมชนมีผู้เสพยา จึงทำให้ผู้นำชุมชนมีความท้าทายในการบริหารและพัฒนาให้เดินหน้าเป็นชุมชนที่เข้มแข็งโดยการนำผู้เสพเข้าโครงการบำบัดผู้ติดยา และมีการอบรม TO BE NUMBER ONE ของชุมชนบ้านนาเพื่อนำเยาวชนมาร่วมกิจกรรมสร้างความรักความสามัคคี ทำให้ปัญหายาเสพติดลดลง และชุมชนได้มีการพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยความสามัคคีจนเกิดความเข้มแข็งและต่อยอดมาเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ชุมชนคุณธรรมบ้านนาได้มีการพัฒนาจากชุมชนคุณธรรมเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมีความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกันแบ่งบันน้ำใจปรองดองสมานฉันท์

ผลกระทบที่เกิดขึ้น จากการที่ชุมชนคุณธรรมบ้านนามีปัญหาเรื่องยาเสพติดในชุมชน และผู้นำชุมชนได้ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ในการปราบปรามยาเสพติด และส่งผู้เสพไปบำบัดจนหายเป็นปกติ และกับมาดำเนินชีวิตสร้างอาชีพสร้างรายได้ เป็นประชาชน เยาวชนที่ดีมีคุณธรรม และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนคุณธรรมบ้านนา ผู้นำชุมชนและประชาชนร่วมกันดำเนินการต่อยอดชุมชนคุณธรรมบ้านนาให้เป็นชุมชนที่โดดเด่นและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน สร้างเครือข่ายขยายชุมชนคุณธรรมให้เพิ่มขึ้น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนในชุมชนให้ได้รับความประทับใจ

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายสุทิน คงพละ กำนันตำบลหัวไผ่
ประธานชุมชนคุณธรรมบ้านนา
โทร. ๐๙ ๕๗๑๒ ๙๕๗๙

๘) ชุมชนคุณธรรมวัดอัมพวัน ตำบลบางขันหมาก อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

"อิฐมอญบางขันหมาก รกรากไทยรามัญ
ลือลั่นหลวงปู่ทอกรัก เอกลักษณ์จุกโก๊ะแกละ"

ชุมชนวัดอัมพวันมีผู้อยู่อาศัยจำนวนมากที่เป็นชาวไทยเชื้อสายมอญ แต่เดิมนั้นคนในชุมชนต่างก็ใช้ชีวิตตามแบบวิถีเดิมของชาวมอญ แต่เมื่อยุคสมัยเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เยาวชนรุ่นหลังก็เริ่มไม่ให้ความสนใจและรู้สึกไม่มีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติพันธุ์หรือการเป็นชาวมอญของตนเอง ทำให้วิถีชีวิตวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งทางด้านภาษา การละเล่น ประเพณีวัฒนธรรมที่รู้จักกันในกลุ่มของคนรุ่นก่อนหรือกลุ่มของผู้สูงอายุนั้นได้เริ่มเลือนหายไป ทำให้ทางวัดอัมพวันได้เริ่มคิดหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้คนในชุมชนนั้นได้เห็นถึงความสำคัญและภาคภูมิใจในความเป็นชาติพันธุ์ของตนเอง เพื่อเป็นการส่งต่อหรือสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

การเริ่มต้นของการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมของชาวมอญในชุมชนวัดอัมพวัน เริ่มต้นขึ้นเมื่อปี ๒๕๔๕ โดยทางวัดได้เริ่มจัดตั้ง "กลุ่มยุวชนไทยรามัญ" ขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการเชิญชวนให้เยาวชนและคนในชุมชนได้มาเข้าร่วมเพื่อฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรม ในช่วงแรกที่เริ่มจัดตั้งกลุ่ม ได้มีการเริ่มฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีให้กับกลุ่มเยาวชน อันดับแรกคือเรื่องของการแต่งกาย เนื่องจากต้องการที่จะสร้างความเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่น และชัดเจนให้กับคนในพื้นที่ โดยเริ่มจากการรวบรวมเงินของคนในชุมชนเพื่อนำเงินจำนวนนั้นไปตัดชุดให้กับกลุ่มเยาวชนได้สวมใส่ อีกทั้งยังมีการจัดทำค่ายเพื่อให้เยาวชนได้เข้ามาเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องราวของประเพณีวัฒนธรรมในพื้นที่ และได้มีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการเผยแพร่ประเพณีวัฒนธรรม เพื่อเป็นการเปิดทางให้กลุ่มของเยาวชนได้มีพื้นที่แสดงออกถึงความเป็นชาติพันธุ์ของตนเองมากขึ้น โดยรวมแล้วการอนุรักษ์และส่งต่อประเพณีวัฒนธรรมดังกล่าวนั้นจะเน้นกลุ่มเป้าหมายในการสืบทอดและส่งต่อไปที่เยาวชนโดยอาศัยกลุ่มผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนที่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ทั้งเรื่องของ ภาษา การละเล่น อาหาร เพลงพื้นบ้าน และประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ และยังรวมไปถึงการติดต่อประสานงานกับทางโรงเรียนในพื้นที่เพื่อให้เด็ก ๆ ได้มาเรียนรู้เรื่องราวที่เกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมที่วัดสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง เพื่อเป็นการปลูกฝังและสร้างการเรียนรู้อย่างทั่วถึงหรือเรียกว่า "การนำภูมิปัญญาสู่รั้วโรงเรียน"

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปคือคนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นชาวไทยเชื้อสายมอญมากยิ่งขึ้น โดยที่ไม่ได้มีแนวคิดว่าเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องของเด็กหรือผู้ใหญ่แต่มองว่าเป็นเรื่องที่ทุกคนควรช่วยกันในการที่จะอนุรักษ์และส่งต่อ ผู้ใหญ่ในชุมชนต่างให้ความร่วมมือในการที่จะจัดกิจกรรมประเพณีหรือการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมให้กับเด็ก ๆ และเยาวชนในชุมชนเองก็มีความภาคภูมิใจในความเป็นชาวมอญและอยากที่จะเรียนรู้และเผยแพร่สิ่งที่มีอยู่ภายในชุมชนให้ออกสู่ภายนอกชุมชน รวมถึงสะท้อนให้เห็นถึงความมีจิตอาสา คนในชุมชนต่างพากันร่วมมือร่วมใจในการที่จะอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมในพื้นที่ของตนเองไว้ โดยที่ทุกคนในชุมชนต่างพากันช่วยเหลือโดยไม่ได้หวังเงินเป็นค่าตอบแทน

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

สิ่งที่เป็นความท้าทายและอุปสรรคในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนวัดอัมพวัน คือความแตกต่างของช่วงวัย และเรื่องของงบประมาณในการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งความแตกต่างระหว่างช่วงวัยนั้นเกิดจากความคิดของผู้ใหญ่ที่มองว่าการจัดการบางอย่างอาจจะยังไม่ใช่หน้าที่ของเด็กจึงทำให้ไม่ได้มีการปลูกฝังหรือส่งต่อความรู้ให้กับเด็กเยาวชนรุ่นหลัง อีกทั้งไม่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการที่จะอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมดังกล่าวไว้ รวมถึงกลุ่มของเยาวชนเองก็มีความคิดที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยที่เกิดความรู้สึกแปลกแยกและไม่ภาคภูมิใจในความเป็นชาติพันธุ์ของตนเอง แนวทางในการก้าวข้ามอุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นส่วนสำคัญในการก้าวข้าม คือการร่วมมือหรือความสามัคคีของคนในชุมชน ที่ทุกคนในชุมชนมีแนวคิดไปในทางเดียวกันคือต้องการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมเอาไว้เพื่อให้คงอยู่ต่อไป

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ต้องการขยายเส้นทางภูมิปัญญาให้พื้นที่ให้ชุมชนกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืน ซึ่งในปัจจุบันทางชุมชนได้มีการทำป้ายเพื่อบ่งบอกถึงตำแหน่งงานให้กับครอบครัวที่รับผิดชอบในการนำเสนอกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อเป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้กับครอบครัวนั้น ซึ่งในปัจจุบันมีแหล่งให้ความรู้จำนวน ๑๒ แห่ง และมีเป้าหมายในการขยายขึ้นปีละ ๕ แห่ง โดยคัดเลือกจากความพร้อมของครอบครัวที่ต้องการทำหน้าที่ช่วยเหลือชุมชน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระปัญญาวุฒิ วุฑฺฒิโก ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอัมพพวัน
โทร. ๐๘ ๗๐๑๙ ๙๑๙๙
นางประทุม กรอบทอง
โทร. ๐๘ ๔๑๒๘ ๘๖๖๕

๙) ชุมชนคุณธรรมวัดญาณเสน ตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

"ชุมชนปลอดขยะ ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง"

เดิมชุมชนยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ และยังไม่เห็นคุณค่าเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมรอบบ้าน โดยเฉพาะการจัดการขยะ ทำให้สภาพแวดล้อมไม่ดี ในชุมชนยังไม่มีส่วนร่วม ไม่มีการรวมกลุ่มกัน จึงเริ่มก่อเกิดการรวมพลังของทุกภาคส่วนหรือพลัง "บวร" ทั้งหน่วยงานภาครัฐ และประชาชน ร่วมกันจัดการสภาพแวดล้อม โดยใช้ชื่อทีมว่า โก่งธนูพลัง "บวร" Change For Good ร่วมกันทำตำบลโก่งธนูให้ดีขึ้น ทำให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้น โดยใช้หลัก "คุณทำ" และหลักทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ ๙ "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" ซึ่งเป็นศาสตร์ที่เข้ามาช่วยทุกเรื่อง มีการมาพูดคุยปรึกษาหารือกันระหว่างคนในชุมชน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

การลงพื้นที่เยี่ยมบ้านประชาชนและเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานเรื่องขยะ จากนั้น ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านจะต้องดำเนินการบริหารจัดการขยะเอง โดยเริ่มต้นจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดเลือกขยะ ทั้งขยะเปียกและขยะแห้งเพื่อนำขยะเหล่านั้นมาทำให้เกิดประโยชน์ตามแนวพระราชดำริ

๑) ขยะเปียก สอนให้ประชาชนนำขยะเปียกไปเทลงถังเพื่อทำเป็นปุ๋ย ชื่อว่า "ถังขยะลดโลกร้อน" ทุกบ้านจะมีถังขยะเปียก โดยขยะเปียกจะกลายเป็นปุ๋ย และนำไปใช้กับแปลงผักสวนครัวที่ปลูกกินเอง ทำให้มีผักปลอดสารพิษไว้รับประทาน ส่งผลให้คนในชุมชนมีสุขภาพที่ดีขึ้น

๒) ขยะแห้ง นำมาคัดแยกและนำฝากธนาคารขยะเดือนละ ๑ ครั้ง และสิ่งที่สำคัญทำให้เกิดแรงจูงใจคือต้องมีสวัสดิการช่วยเหลือ "เพื่อนช่วยเพื่อน" อาทิ ช่วยงานศพ ทำให้ประชาชนมีคุณธรรม สำหรับในด้านการบริหารจัดการนั้นจะมีการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารจัดการขยะ หมู่ละ ๗ คน มาดำเนินการบริหารจัดการขยะในหมู่บ้านตนเอง ซึ่งไม่มีค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น

ชุมชนเข้าร่วมโครงการพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โครงการ "บ้านนี้มีรัก ปลูกผักกินเอง" ของ ศูนย์พัฒนาพันธุ์พืชจักรพันธ์เพ็ญศิริ มูลนิธิชัยพัฒนา โดยปลูกผักกินเองทุกหลังคาเรือนต่อเนื่องทุกวันมายาวนานกว่า ๖ ปี จนสามารถขยายผลไปสู่ชุมชนอื่น ๆ ทั่วประเทศ โดยให้ความร่วมมือกับกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ซึ่งได้น้อมนำแนวพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สู่แผนปฏิบัติการ ๙๐ วัน ปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร อีกทั้งเสริมสร้างรายได้และความรักความสามัคคี ความเกื้อกูลของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ในส่วนของความท้าทาย อุปสรรคนั้นคือ ประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าในการพัฒนา ทีมงานพลัง "บวร" จึงลงพื้นที่ นำเอาสิ่งที่มีในชุมชนมาส่งเสริม และพัฒนาต่อยอด ให้ประชาชน และยังสืบสานด้วยการส่งต่อให้รุ่นลูกรุ่นหลานเยาวชน นำเวลาว่างที่มีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ จนชาวบ้านเข้าใจ และร่วมกันพัฒนาชุมชนให้ไปในทางที่ดีขึ้น

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ประชาชนในชุมชนมีความรักถิ่นฐานบ้านเกิด มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ ด้วยความพอเพียง โดยการปลูกผักกินเองทุกครัวเรือน มีวินัยในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตลอด ๖ ปี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีจิตอาสาช่วยงานในชุมชน มีการแบ่งปันผักที่เหลือจากเก็บกินมาแบ่งปันเพื่อนบ้าน หากเหลือยังเก็บไปขายสร้างรายได้ให้ครัวเรือนได้อีก เด็กและเยาวชนสามารถสืบสานงานตามแนวพระราชดำริได้ชัดเจน มีอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก (อถล.น้อย) โดยให้เด็กได้เรียนรู้งานตั้งแต่สองขวบ เช่น ตอนเช้าให้นำขยะเปียกไปเทในถังขยะเปียก ตอนเย็นให้รดน้ำผัก เป็นคนดีมีคุณธรรมต่อครอบครัวและชุมชน สะท้อนความกตัญญูรู้คุณ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนคุณธรรมวัดญาณเสนร่วมกับภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่นท้องที่ ด้วยพลัง "บวร" พัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นและยังคงดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ โดยไม่ต้องพึ่งงบประมาณของรัฐ มีตลาดเป็นของตนเอง สามารถผลิตและนำไปขายได้ ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยการอยู่ด้วยตนเองอย่างมีความสุข อีกทั้งมีการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจรด้วยการใช้ขยะให้เกิดประโยชน์ในทุกประเภท เพื่อประโยชน์สุขแห่งประชาชนในชุมชน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูสันติญาณประยุต เจ้าคณะตำบลโก่งธนู
เจ้าอาวาสวัดญาณเสน
โทร. ๐๘ ๑๙๘๔ ๓๕๖๖
นางสาวอุดม ชัยปัญหา หัวหน้าสำนักปลัด
องค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู
โทร. ๐๘ ๖๑๒๓ ๕๐๖๕

๑๐) ชุมชนคุณธรรมวัดแก่นจันทน์เจริญ (บ้านบางพลับ) ตำบลพรม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

**"ไหว้วัดบางพลับ กราบวัดแก่นจันทน์
แดนสวรรค์เกษตรพอเพียง เคียงพระยอดธง
คงโบสถ์เก่าพระเจ้าตากสิน ถิ่นน้ำตาลมะพร้าว
ส้มโอขาวใหญ่ ขนมเรไร
ผลไม้กลับชาติ ศิลป์ศาสตร์พญาซอ
สุขหนอนอนโฮมสเตย์"**

ชุมชนคุณธรรมวัดแก่นจันทน์เจริญ (บ้านบางพลับ) วิถีชีวิตของชุมชนแบบต่างคนต่างอยู่จนขาดการจัดการองค์ความรู้ในชุมชน เริ่มมีการพัฒนาโดยความคิดริเริ่มของครูสมทรง แสงตะวัน ปราชญ์ชาวบ้าน ได้แนะนำให้คนในชุมชนรวมกลุ่มมาแบ่งปันความรู้ด้านการเกษตร จนประสบความสำเร็จ เกิดประโยชน์กับคนในชุมชน และขยายออกไปยังภายนอก จนตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้มหาวิชชาลัยภูมิปัญญาท้องถิ่นสมุทรสงคราม และมีการเปิดชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญา กับหน่วยงานภายนอกและบุคคลที่สนใจ

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

การพัฒนาโดยความคิดริเริ่มของ ครูสมทรง แสงตะวัน ปราชญ์ชาวบ้าน เมื่อปี ๒๕๑๔ ครูสมทรงเรียนจบครูแล้วสอบบรรจุเข้ามารับราชการที่บ้านบางพลับและแนะนำให้คนในชุมชนรวมกลุ่มแบ่งปันความรู้ด้านการเกษตรระหว่างกัน เพราะมองเห็นประโยชน์ของการสร้างความเข้มแข็งในชุมชน องค์ความรู้ด้านการเกษตรของชุมชนบางพลับผ่านการลองผิดลองถูก จนประสบความสำเร็จ เกิดประโยชน์กับคนในชุมชน โดยจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ทางวิถีชีวิตและภูมิปัญญาขึ้น และเป็นที่นิยมสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ การศึกษาดูงาน เนื่องจากมีฐานเรียนรู้ที่มีความน่าสนใจเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เช่น การแกะกะลาซอ การแปรรูปผลไม้กลับชาติ การปลูกส้มโอขาวใหญ่ อีกทั้งยังมีประเพณีโบราณที่เป็นหนึ่งเดียวในประเทศไทยได้แต่ ประเพณีตักบาตรขนมครก น้ำตาลทราย ณ วัดแก่นจันทน์เจริญ จัดขึ้นทุกปี ในทุกวันขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๑๐ โดยเริ่มครั้งแรกเมื่อ ๒๔๗๓ สมัยที่หลวงพ่อโห้เป็นเจ้าอาวาส และมีโบราณสถานที่สำคัญในประวัติศาสตร์

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

คนในชุมชนบ้านบางพลับนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เริ่มตั้งแต่การทำการเกษตรอินทรีย์ ผลผลิตที่ได้สามารถนำมารับประทานเองในชุมชน แจกจ่าย แบ่งปันกัน และสามารถนำออกจำหน่าย ถือเป็นการทำการเกษตรแบบยั่งยืน

คนในชุมชนมีวินัยต่อตนเองและส่วนรวม เมื่อมีการติดต่อประสานงานจากหน่วยงานต่าง ๆ หรือกลุ่มนักท่องเที่ยวคนในชุมชนสามารถแบ่งหน้าที่ในการรับผิดชอบฐานเรียนรู้ของตนเองอย่างเต็มความสามารถ

คนในชุมชนที่รู้จักความเสียสละ ความร่วมมือร่วมใจ ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม

สืบสานและดำเนินชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม ชุมชนบ้านบางพลับมีวัฒนธรรมการดำรงชีวิตแบบชาวสวนเนื่องจากส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรมาเป็นเวลานานสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งปัจจุบันคนในชุมชนก็ยังคงรักษาวัฒนธรรมชาวสวนแบบดั้งเดิมเอาไว้ ส่วนกิจกรรม ประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตลอด

ยึดมั่นปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ คือพุทธศาสนา มีการทำบุญตักบาตรทุกเช้า และไปร่วมกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางศาสนาที่วัด

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่องตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำจนถึงปลายน้ำที่ส่งต่อถึงผู้บริโภคที่มาท่องเที่ยวหรือซื้อผลิตภัณฑ์ในชุมชนทำให้สร้างความเชื่อมั่นและมั่นใจได้ว่าเป็นสินค้าที่มีคุณภาพปลอดภัย ไร้สารเคมี และยังส่งผลดีต่อคนในชุมชนที่จะมีสุขภาพที่ดี มีชีวิตที่ปลอดภัยจากสารเคมี

๒) ฟื้นฟูประเพณีตักบาตรขนมครก ที่จะจัดทุกวันขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๑๐ ที่วัดแก่นจันทน์เจริญ เป็นประจำทุกปีโดยจะอาศัยการบูรณาการจากพลังจากคนในชุมชน สร้างความเข้มแข็งที่เกิดขึ้นจากการระเบิดจากข้างใน ส่งเสริมให้มีการฟื้นฟูประเพณีตักบาตรขนมครกที่มีประเพณีดั่งเดิมเป็นแบบอย่าง มีการส่งต่อความรู้จากผู้สูงวัยในชุมชน และดึงศักยภาพจากเยาวชนคนรุ่นใหม่ในการพัฒนารูปแบบการจัดงานประเพณีให้มีความน่าสนใจ เหมาะกับยุคสมัย เข้าถึงคนทุกวัย แต่ยังคงวิถีชีวิตประเพณีดั่งเดิม

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายทรงยศ แสงตะวัน

โทร. ๐๘ ๑๒๗๔ ๔๔๓๓

๑๑) ชุมชนคุณธรรมวัดอัมพวัน ตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

"ถิ่นพำนักตำหนักพระเจ้าตาก
เสาหลักเมืองประวัติศาสตร์อันยิ่งใหญ่
แม่น้ำปิงสะพานแขวนสวยลือไกล
ทุ่งหลวงใหญ่นาข้าวไร้สารพิษ"

ชุมชนคุณธรรมวัดอัมพวันเป็นที่ราบลุ่ม ที่กว้างใหญ่เหมาะที่จะเป็นไร่นา ทำสวน และมีต้นมะม่วงขึ้นเป็นจำนวนมาก อยู่ติดลำห้วยแม่ท้อ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากการเดินทางไปมาลำบาก ต้องนำเรือข้ามฟากไปมา ชาวบ้านตำบลระแหง จึงอพยพครอบครัวมาตั้งรกรากอยู่ในไร่นาของตนเองมากขึ้นเนือง ๆ จนกลายเป็นหมู่บ้าน เรียกว่า บ้านป่ามะม่วง ต่อมามีความเจริญมากขึ้น จึงเป็นตำบลป่ามะม่วง หรือชุมชนวัดอัมพวันในเวลาต่อมา

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

ชุมชนวัดอัมพวันเป็นชุมชนที่ยังคงดำรงมั่นในพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอันดีงามตามแนววิถีชาวพุทธ ที่สำคัญยังคงสืบทอดวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นทางวัฒนธรรม มีวัดอัมพวัน เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน และมีผู้นำหมู่บ้านที่เข้มแข็ง อีกทั้งยังเป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมสำคัญ ๆ อีกทั้งชุมชนได้มีการบูรณาการการดำเนินงานขับเคลื่อนชุมชนโดยใช้พลัง "บวร" เป็นหลักสำคัญในการขับเคลื่อน ยึดหลักปฏิบัติ ๓ ประการ คือ ปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมไทย ชุมชนวัดอัมพวัน ได้มีกระบวนการขับเคลื่อนชุมชน ดังนี้

๑) ประกาศเจตนารมณ์ข้อตกลงของชุมชนโดยผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนที่จะขับเคลื่อนชุมชนให้เป็นชุมชนคุณธรรม

๒) กำหนดเป้าหมายปัญหาที่อยากแก้ และความดีที่อยากทำ

๓) ร่วมกันจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนเกี่ยวกับปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำที่เป็นความต้องการของชุมชน และเป็นประโยชน์สุขของชุมชน

๔) ดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

๕) ติดตามประเมินผลสำเร็จเพื่อทบทวนปรับปรุงแผนส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนให้มีคุณภาพและบรรลุผลในการประชุมประจำเดือนของชุมชน

๖) ยกย่องเชิดชูบุคคลผู้ทำความดี หรือบุคคลผู้มีคุณธรรมในชุมชนและบุคคลอื่นที่ความดีให้กับชุมชน

๗) ประเมินผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการตามแผนส่งเสริมคุณธรรม ชุมชนได้มีการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาของชุมชน ทำให้ปัญหาของได้รับการแก้ไข คนในชุมชนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

๘) กำหนดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม โดยนำหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมที่ดีงามมาแก้ปัญหาของชุมชน และบ่มเพาะคุณธรรมความดีที่อยากทำ

๙) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกในชุมชนและชุมชนอื่น ๆ สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้การศึกษาดูงาน ถ่ายทอดองค์ความรู้และขยายเครือข่ายเพื่อให้เกิดสังคมคุณธรรม

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ชุมชนวัดอัมพวันได้ดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมสำเร็จและเป็นต้นแบบด้านคุณธรรมได้นั้น มีผลลัพธ์เชิงประจักษ์ คือ คนในชุมชนยึดมั่นปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา น้อมนำหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและดำเนินชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม ส่งผลให้มีพฤติกรรมที่ดีประกอบด้วย

พฤติกรรมที่ส่งผลดีต่อตนเอง คือ มีความอดทนอดออม มีความพอประมาณ รู้จักพึ่งพาตนเอง ประกอบสัมมาอาชีพสร้างรายได้ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีรายได้เพิ่มขึ้น หนี้สินลดลง

พฤติกรรมที่ดีต่อครอบครัว คือ ไม่มีปัญหาการทะเลาะวิวาท ไม่มีปัญหาการพนัน ไม่มีอบายมุข ไม่มีปัญหาการลักขโมย มีความรักความห่วงใยซึ่งกันและกัน ครอบครัวมีความรัก ความอบอุ่น

พฤติกรรมที่ดีต่อเพื่อนบ้าน คือ ความเอื้ออาทรช่วยเหลือ แบ่งปันซึ่งกันและกัน มีความห่วงใยซึ่งกันและกัน

พฤติกรรมที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน คือ มีการรวมกลุ่มพัฒนาอาชีพ ช่วยเหลือกัน ดูแลผู้มีรายได้น้อยด้วยการสร้างงานสร้างอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

พฤติกรรมที่ดีต่อชุมชนของตนเอง คือ ไม่มีปัญหาขยะ ไม่มีปัญหาสิ่งแวดล้อม รู้สิทธิหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดี ยึดมั่นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม รู้รักสามัคคี เสียสละและกตัญญูรู้คุณ

พฤติกรรมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ คือ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้รับการอนุรักษ์

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนมีความตั้งใจจะพัฒนาให้เป็นชุมชนต้นแบบและเป็นแหล่งถ่ายทอดองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้มีความยั่งยืน ไม่ว่าจะเป็นในด้านการท่องเที่ยว ด้านประเพณีวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจชุมชน คนในชุมชนมีความสามัคคีและมีส่วนร่วม

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายพีระมิตร น้อยบุญมา ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๒
โทร. ๐๘ ๓๕๗๒ ๙๖๕๐

๑๒) ชุมชนคุณธรรมวัดนาหนอง ตำบลดอนแร่ อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

"ขึ้นดอยไหว้รอยพระพุทธบาท สานศาสตร์พระราชา รักษาวิถีไท-ยวน"

ชุมชนคุณธรรมวัดนาหนองนั้นคนในชุมชนส่วนใหญ่สืบเชื้อสายไท-ยวน ที่บรรพบุรุษอพยพย้ายถิ่นฐานมาจากทางตอนเหนือของไทย มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณี เป็นอัตลักษณ์ของตนเอง เช่น สำเนียงภาษาพูดคล้ายภาคเหนือ การแต่งกาย การทอผ้าจก มีประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา เช่น ประเพณีบุญเดือน ๓ บุญตักบาตรเทโว เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวสำคัญมีรอยพระพุทธบาทจำลองบนยอดเขา เป็นที่เคารพสักการะของชาวชุมชน ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ภายในศาลาการเปรียญ และมีตลาดชุมชน "ต๋าหลาดไท-ยวนวัดนาหนอง" เปิดขายสินค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชน พืชผักอาหารพื้นถิ่น ผ้าทอผ้าจก ให้นักท่องเที่ยวจับจ่ายสินค้าได้เข้ามาเรียนรู้ สัมผัสวิถีชีวิตที่เรียบง่ายตามแบบวิถีไท-ยวน ราชบุรี

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

ความสำเร็จของชุมชนคุณธรรมวัดนาหนอง คือการใช้"พลังบวร" ขับเคลื่อนพัฒนาชุมชนให้มีความสามัคคี มีน้ำใจ พอเพียงและอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรมไท-ยวน การใช้พลังบวร มีผลทำให้ชุมชนคุณธรรมวัดนาหนอง มีความสงบสุข ปัญหาต่าง ๆ ลดน้อยลง เกิดสิ่งดีงามในชุมชนมากขึ้น มีความสามัคคี รักใคร่ปรองดองกัน เมื่อจะดำเนินกิจกรรมอะไร คนในชุมชนก็จะมาช่วยกัน ร่วมคิดร่วมดำเนินงาน ร่วมแก้ปัญหา ร่วมปฏิบัติ มีการพูดคุย แบ่งงาน แบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ ให้งานกิจกิจกรรม หรือโครงการนั้น ๆ ประสบผลสำเร็จไปด้วยดี

มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำแปลงผักปลอดสารพิษ และปลูกโรงเรือนเพาะเห็ด โดยจะเรียกว่า "ครัวชุมชน" เพื่อเก็บผลผลิตไปบริโภค มอบให้แก่ผู้เดือนร้อน หรือจำหน่ายนำรายได้เข้าชุมชน โดยจะมีประชาชน เยาวชน พระสงฆ์ ผลัดเปลี่ยน หมุนเวียนกันมา ร่วมกันทำ โดยมีวัดสนับสนุนให้ใช้พื้นที่ดำเนินงาน และแต่ละบ้านก็จะมีการปลูกพืชผักสวนครัวไว้บริโภคเอง ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ถ้ามีผลผลิตมาก ก็จะนำมาจำหน่ายในตลาดชุมชน "ต๋าหลาดไท-ยวน" เป็นตลาดที่เกิดจากความคิดริเริ่มของท่านเจ้าอาวาสวัดนาหนอง ที่ต้องการให้ชาวบ้านได้มีรายได้เพิ่ม มีอาชีพเสริม พึ่งพาตนเองได้ เป็นตลาดวัฒนธรรม ที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการก่อตั้ง พัฒนา ร่วมกันเป็นเจ้าของอย่างแท้จริง นอกจากนั้นยังมีการอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรมไท-ยวน เช่น การทอผ้าจก ภาษา ความเชื่อ อาหารการกิน ในชุมชนยังร่วมมือกันอนุรักษ์สืบสานวิถีวัฒนธรรมให้คงอยู่

ผลลัพธ์คือ คนในชุมชนคุณธรรมวัดนาหนอง มีพฤติกรรมที่ดีมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการที่คนในชุมชน เด็กนักเรียน เข้ามาร่วมกัน เป็นจิตอาสาพัฒนาวัด พัฒนาต๋าหลาดไท-ยวน ร่วมกันทำแปลงปลูกผัก ทำโรงปลูกเห็ด มีน้ำใจต่อกัน มีความภาคภูมิใจในวิถีวัฒนธรรมไท-ยวน ร่วมกันแต่งกายตามอัตลักษณ์ตนเอง ร่วมกันสืบสานงานประเพณีท้องถิ่น คนในชุมชนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ รู้จักแบ่งปันกัน เห็นได้จากการให้การช่วยเหลือจุนเจือแก่ผู้เดือดร้อนในสถานการณ์ต่าง ๆ และมีความเคารพซึ่งกันและกัน เมื่อมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน ก็จะหาข้อสรุปร่วมกัน เด็กก็รับฟังผู้สูงอายุ มีความกตัญญูต่อปู่ยาตายาย อยู่ร่วมกันในครอบครัวอย่างสงบสุข

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ชุมชนคุณธรรมวัดนาหนองเป็นชุมชนแบบสังคมชนบท กระบวนการจัดการชุมชนจะมีประธานชุมชนคุณธรรมวัดนาหนอง คือ พระครูวินัยธรอำนาจ อนุภทฺโท เจ้าอาวาสวัดนาหนอง เป็นผู้นำ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมมือกับผู้นำชุมชน ผู้นำทางธรรมชาติ ปราชญ์ชาวบ้าน รวมกันบริหารจัดการในชุมชน เมื่อมีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้นจะร่วมกันแก้ไข หรือขอคำปรึกษา จากภาคส่วนราชการภายนอก ที่เกี่ยวข้องร่วมให้ข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ลดลงหมดไป และหากไม่สามารถแก้ไขได้ทันแล้ว ก็จะนำปัญหานั้น ๆ ไปพูดคุยร่วมกัน ใช้เป็นบทเรียนในการดำเนินงานกิจกรรมในโอกาสต่อไป

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

เป้าหมายที่จะเดินต่อในอนาคต คือ การเป็นชุมชนสืบสานวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อชุมชนเข็มแข็งอย่างยั่งยืน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูวินัยธรอำนาจ อนุภทฺโท เจ้าอาวาสวัดนาหนอง
โทร. ๐๘ ๑๑๙๘ ๖๔๘๖
นางสาววนิภา มณีจันทร์ ประธานต๋าหลาดไทขยวน วัดนาหนอง
โทร. ๐๘ ๗๙๑๗ ๓๗๓๔

๑๓) ชุมชนคุณธรรมวัดเจ็ดเสมียน ตำบลเจ็ดเสมียน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

"ถิ่นไชโป๊วหวาน โจษขานเค้กมะพร้าวอ่อน
สุดยอดมะขามเทศมัน
สีสันงานประเพณีแห่ดอกไม้"

คนเจ็ดเสมียน เคารพรัก ให้เกียรติ และยกย่อง ปัญหาความแตกต่างทางการเมืองชาวเจ็ดเสมียนจะถือคติว่า "ต่างความคิดแต่ไม่ต่างการกระทำ" เสื้อต่างสีจึงมารวมตัวกันเป็น "กลุ่มเสื้อส้ม" ที่ทำงานในลักษณะจิตอาสา โดยไม่หวังผลตอบแทน กิจกรรมแรกเริ่มที่ดำเนินการ คือ การทำความสะอาดชุมชน ได้รับการตอบรับในชุมชนที่ต้องการเป็นจิตอาสาจากหลากหลายอาชีพ ในช่วงแรกที่ดำเนินการจะมีข้อสงสัยจากสมาชิกว่า "ทำแล้วจะได้อะไร" แกนนำจึงได้จัดการอบรมเพื่อปลุกจิตสำนึกสาธารณะ เดินตามรอยเท้าพ่อสานต่อที่พ่อทำ เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มเกิดความภาคภูมิใจในการทำประโยชน์ให้ท้องถิ่น โดยทีมกลุ่มเสื้อส้มมีภารกิจที่ช่วยดูแลบุคคล ๓ วัย ได้แก่ เด็กเยาวชน ภาคประชาชน และคนสูงอายุ

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

จากการเริ่มต้นของกลุ่มเสื้อส้ม มีหลักการสำคัญในการพัฒนาคือ ระบบบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม มุ่งเน้นให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมกับชุมชน ด้วยวิธีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยใช้กระบวนการเห็นปัญหา เข้าใจร่วมแก้ไข และวิเคราะห์ปัญหาร่วมกันเพื่อเชื่อมโยงให้ประชาชนเป็นผู้มีส่วนร่วมกับองค์กรท้องถิ่นท้องที่ การร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ "บริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ชุมชนเข้มแข็งและพัฒนาสังคมอย่างมีคุณภาพ" การทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน โดยมีการกระจายข้อมูลข่าวสารและประชาสัมพันธ์ด้วยหนังสือ การสื่อสารแบบปากต่อปาก การเข้าร่วมรับทราบข้อมูลในเวทีประชาคม เวทีประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสทางความคิด และเชื่อมโยงกับผู้มีส่วนร่วมให้เป็นเครือข่ายในชุมชน ใช้การกระจายข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับรู้เท่าทันกับสถานการณ์และเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อที่จะปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิต วิถีสังคม ไม่ตกอยู่ในการบริโภคนิยมและวัตถุนิยม อีกทั้งเพื่อให้คนในชุมชนได้ตระหนักในความเป็นพลเมืองของคนตำบลเจ็ดเสมียน ที่ต้องรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีการตื่นตัวต่อสิทธิของตนเองและผู้อื่น มีความสำนึกและมีจิตสาธารณะที่จะบำเพ็ญต่อสาธารณประโยชน์ และถิ่นกำเนิดของตนเอง การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน มีการเปิดเวทีร่วมกันให้ประชาชนในตำบล เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเจ็ดเสมียน และผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ ระดมความคิดเพื่อหาจุดเชื่อมโยง และสร้างกระบวนการให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในทุกด้าน สร้างจิตสาธารณะในการทำงานร่วมกัน เช่น การประชุมจัดงานประเพณีวันสำคัญ การประชุมแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

จากการกระทำ การดำเนินการที่เกิดขึ้น ก็เป็นที่แน่นอนว่าต้องมีผลลัพธ์ อาจเป็นทั้งด้านบวกและด้านลบ และเป็นที่แน่นอนเช่นกันว่าผลลัพธ์ดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นโดยตรง ดังนั้น การร่วมรับผิดในการกระทำจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ การรับผลกระทบในด้านบวกก็เป็นการสร้างความสุข สร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชน สำหรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในทิศทางลบจะมีกระบวนการในการบันทึกข้อบกพร่อง รับผิดชอบร่วมกันในการแก้ไข และจะเป็นการเชื่อมโยงศักยภาพของชุมชน เพื่อที่จะเกิดกระบวนการเรียนรู้ปัญหา และถือเป็นกรณีศึกษา (case study) รวมถึงเป็นโอกาสดีของชุมชนในการสร้างพลังครั้งใหม่ เพื่อเผชิญปัญหาร่วมกันอย่างสำนึกรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งจะเป็นโอกาสสร้างความรักในคราวทุกข์ยาก เป็นโอกาสในการสร้างประเด็นร่วม เป็นโอกาสในการสร้างเครือข่ายประเด็นปัญหา

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

จากก้าวย่างของกลุ่มคนเล็ก ๆ วันนี้ได้ขยายไปสู่ความร่วมมือระดับตำบล มีคนหนุ่มสาวที่รักษ์บ้านเกิดลุกขึ้นมาพัฒนาตนเอง มีท้องถิ่นที่คอยสนับสนุน มีวัดเจ็ดเสมียนเป็นศูนย์กลางจิตวิญญาณของชุมชน เป้าหมายต่อไปจะเน้นทำสาธารณประโยชน์ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ครอบคลุมทุกตารางนิ้วของพื้นที่ตำบลเจ็ดเสมียน ซึ่งเป็นตำบลต้นแบบให้กับพื้นที่ข้างเคียงหรือพื้นที่อื่นที่สนใจ และพร้อมที่จะถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์หรือการแลกเปลี่ยนตลอดจนการเชื่อมโยงเครือข่ายไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ โดยทั่วไปแล้ว ต้นทุนและศักยภาพในพื้นที่นั้นถือเป็นความสำคัญที่ละเลยไม่ได้เช่นกัน ดังนั้นการนำวิธีการหรือกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้จึงจำเป็นต้องปรับให้เข้ากับสภาพบริบทของพื้นที่ และที่ขาดไม่ได้อีกประการหนึ่งได้แก่การมีส่วนร่วมที่แท้จริงของเจ้าของพื้นที่ ซึ่งจะทำให้เกิดเป็นความรักความหวงแหนความเป็นเจ้าของอย่างแท้จริง โดยไม่มีข้อโต้แย้งใด ๆ

ผู้ประสานงานในพื้นที่
นางกรรณิการ์ ณ บางช้าง
ประธานจิตอาสาภาคประชาชน
โทร. ๐๘ ๗๑๖๙ ๑๑๓๕

๑๔) ชุมชนคุณธรรมวัดไชยชุมพลชนะสงคราม ตำบลบ้านใต้ อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

"วัดเป็นศูนย์กลางหล่อหลอมคุณธรรม มุ่งเสริมนำหลักปฏิบัติศีล ๕ สู่ศาสนิกชน เพื่อดำรงตนให้สุขกายและสุขใจ"

ชุมชนวัดไชยชุมพลชนะสงคราม มี ๓ ชุมชนย่อยรวมกันที่อยู่ล้อมรอบวัด และอยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองกาญจนบุรี ได้แก่ ชุมชนคุณธรรมบ้านใต้ ชุมชนคุณธรรมตลาดชุกโดน และ ชุมชนคุณธรรมท่าน้ำชุกโดน แม้ว่าชุมชนคุณธรรมต้นแบบวัดไชยชุมพลชนะสงคราม จะมีความหลากหลายของอาชีพ แต่ได้มีสิ่งที่ยึดโยงทั้ง ๓ ชุมชนเข้าด้วยกัน คือ หลวงปู่เปลี่ยน (พระวิสุทธิรังษี) อดีตเจ้าอาวาสวัดไชยชุมพลชนะสงคราม (วัดใต้) และเจ้าคณะจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งสร้างคุณงามความดีไว้กับชุมชนเป็นอย่างมาก แม้ว่าจะมรณภาพไปนานถึง ๗๓ ปีแล้ว ยังเป็นที่เคารพนับถือของทุกคนมาจนถึงปัจจุบัน

เมื่อทุกคนมีหลักใจเดียวกัน การทำงานของชุมชนคุณธรรมวัดไชยชุมพลชนะสงครามจึงเป็นไปโดยง่าย เริ่มจากการตั้งเป็นชุมชนคุณธรรมขึ้นมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้เป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ รับรางวัลสุดยอดชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวรต้นแบบ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ล้วนแต่เกิดจากความร่วมมือของทุกคนในชุมชน จนเป็นพลัง "บวร" ที่ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ พึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเอง รวมพลังพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรม สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน นำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นภูมิคุ้มกัน น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ของรัฐบาล และร่วมกันสืบสานประเพณีวัฒนธรรมไทยที่ดีงามให้อยู่คู่สังคมไทยตลอดไป

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมต้นแบบวัดไชยชุมพลชนะสงคราม มีเส้นทางของการดำเนินงานที่เกิดขึ้นมาจากดำริของพระเดชพระคุณพระราชวิสุทธิเมธี เจ้าคณะจังหวัดกาญจนบุรี เจ้าอาวาสวัดไชยชุมพลชนะสงคราม (สมณศักดิ์ในขณะนั้น) ทำให้เกิดการรวมตัวกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนและหน่วยราชการ โดยแต่ละภาคส่วนจัดส่งตัวแทนมาประชุมเพื่อปรึกษาหารือและวางแผนการขับเคลื่อนชุมชนของเราให้เป็นชุมชนคุณธรรม มีวัดเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

๑) ประกาศเจตนารมณ์ของชุมชน เพื่อให้ผู้นำชุมชนและคนในชุมชนร่วมมือกันขับเคลื่อนให้เป็นชุมชนคุณธรรม

๒) กำหนดเป้าหมายของชุมชน โดยแยกเป็นปัญหาที่อยากแก้ และความดีที่อยากทำ

๓) จัดทำแผนชุมชนตามบริบทของชุมชน

๔) ดำเนินการตามแผนชุมชนที่วางไว้

๕) ติดตามประเมินผลตามกิจกรรมที่ดำเนินการตามแผน

๖) ยกย่องบุคคลทำความดีในชุมชน

๗) ประเมินผลสำเร็จตามโครงการ

๘) ขยายผลกิจกรรมเพิ่มเติมใน ๓ มิติ คือ การนำหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีทางวัฒนธรรมมาบ่มเพาะคุณธรรมความดีที่อยากทำ

๙) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชุมชนคุณธรรมวัดไชยชุมพลชนะสงคราม มีองค์ความรู้ของการเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงานให้แก่ชุมชนอื่น ๆ

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) พลังบวรในชุมชนมีความเข้มแข็ง เกิดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

๒) ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำ และร่วมรับประโยชน์ร่วมกัน

๓) ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง สร้างความเข้าใจที่ตรงกัน

๔) คนในชุมชนยึดมั่นปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนา ประพฤติตนอยู่ในศีลในธรรม

๕) คนในชุมชนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาคุณภาพชีวิต ในการสร้างโอกาส สร้างงาน สร้างอาชีพ ให้เกิดรายได้ตามวิถีชีวิตชุมชน

๖) คนในชุมชนสืบสานและรักษาประเพณีที่ดีงามของชุมชน มีความภาคภูมิใจในการสืบต่อจากรุ่นสู่รุ่น

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) แกนนำ“บวร” และชุมชนได้ทราบและเข้าใจแนวทางการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม ให้เป็นชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว ภายใต้หลักการ “บวร On Tour” ก้าวไปในทิศทางเดียวกัน

๒) มีศูนย์เรียนรู้ทฤษฎีศาสตร์พระราชาตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนคุณธรรมวัดไชยชุมพลชนะสงคราม

๓) แกนนำ“บวร” ของชุมชนคุณธรรมวัดไชยชุมพลชนะสงคราม ได้นำแนวคิดและความรู้ที่ได้จากการประชุม ไปพัฒนาต่อยอดให้เป็นชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว ภายใต้แนวคิด “บวร On Tour” ต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูกาญจนสุดาภรณ์ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
วัดไชยชุมพลชนะสงคราม
โทร. ๐๘ ๑๙๔๒ ๐๑๓๙
นางบุญชื่น พิทักษ์วงศ์ ประธานชุมชนตลาดชุกโดน
โทร. ๐๘ ๖๐๙๓ ๔๙๙๘

๑๕) ชุมชนคุณธรรมวัดท่าขนุน ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

"นำศีลธรรมมาเป็นภูมิคุ้มกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน"

ชุมชนคุณธรรมต้นแบบวัดท่าขนุน มี ๓ ชุมชนย่อยรวมกันอยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลทองผาภูมิ ได้แก่ ชุมชนคุณธรรมวัดท่าขนุน ชุมชนคุณธรรมริมฝั่งแควน้อย และ ชุมชนคุณธรรมพัฒนาทองผาภูมิ แม้ว่าชุมชนคุณธรรมต้นแบบวัดท่าขนุน จะมีความหลากหลายของชาติพันธุ์ แต่ก็มีสิ่งที่ยึดโยงทั้ง ๓ ชุมชนเข้าด้วยกัน คือ หลวงปู่สาย (พระครูสุวรรณเสลาภรณ์) อดีตเจ้าอาวาสวัดท่าขนุน อดีตเจ้าคณะอำเภอทองผาภูมิ ซึ่งสร้างคุณงามความดีไว้กับชุมชนเป็นอย่างมาก แม้ว่าจะมรณภาพไปนานถึง ๒๙ ปีแล้ว ยังเป็นที่เคารพนับถือของทุกคนมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อทุกคนมีหลักใจเดียวกัน การทำงานของชุมชนคุณธรรมวัดท่าขนุนจึงเป็นไปโดยง่าย

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

๑) ชุมชนคุณธรรมวัดท่าขนุนเริ่มต้นด้วยการจัดประชุม เพื่อหาของดีที่มีอยู่แล้วมาเป็นจุดขายและสร้างอาชีพเพื่อเป็นรายได้ให้กับชุมชน ซึ่งจากการประชุมก็สามารถต่อยอดสิ่งที่มีได้หลายอย่าง รวมถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของชุมชนคุณธรรมวัดท่าขนุน ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

๒) ตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมขึ้นมาในปี ๒๕๖๐ เกิดความร่วมมือของทุกคนในชุมชนด้วยหลักการพลัง "บวร"

๓) สร้างความตระหนัก ความต้องการพัฒนาบ้านเกิดเมืองนอน และความเสียสละอันเป็นจิตสาธารณะที่คิดจะทำงานเพื่อให้ชุมชนของตนดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน โดยไม่รับผลตอบแทน ซึ่งสืบเนื่องมาจนถึงทุกวันนี้ คือ คณะทำงานทุกตำแหน่งในชุมชนคุณธรรมวัดท่าขนุนจะไม่มีค่าตอบแทน งบประมาณหรือรายได้ทั้งหมดจะถูกใช้เพื่อการพัฒนาชุมชนเท่านั้น

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ชุมชนคุณธรรมต้นแบบวัดท่าขนุน มีการจัดทำฐานข้อมูลองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมของชุมชนหลากหลายด้าน ได้แก่

๑) การปลูกผักปลอดสารพิษ การจัดทำปุ๋ยชีวภาพ กับน้ำหมัก ตามแนวทฤษฎีศาสตร์พระราชา ด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง "คุณธรรมเริ่มที่ตนเอง"

๒) จัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมเชิงประวัติศาสตร์ เช่น สงครามโลกครั้งที่ ๒ กับบ้านท่าขนุน บ้านเชลยศึก เป็นต้น

๓) องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงคิดค้นผลิตภัณฑ์อาหารพื้นถิ่นแปรรูป เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคทุกวัย และปรับให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบันที่รับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินงานยังคงมุ่งเน้นให้คนรุ่นใหม่ได้รู้จักและลองลิ้มชิมรสชาติของทองโยะ (ปลาท่องโก๋กะเหรี่ยง) อาหารพื้นถิ่นดั้งเดิม ได้แปรรูปเป็น ไดฟุกุทองโยะ เฟรนซ์ฟรายทองโยะ ผัดพริกขิงทองโยะน้ำพริกกะท้อน และขนมวง (โดนัทกะเหรี่ยง)

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน มีการปรับเส้นทางเพิ่มเติม เพื่อให้เป็นจุดดึงดูดจำนวนนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น สร้างรายได้ให้กับชุมชนเพิ่มมากขึ้น ดังนี้

๑) การจัดทำแลนด์มาร์กบริเวณหัวสะพานแขวนหลวงปู่สาย โดยปรับภูมิทัศน์เป็นสวนหย่อม รวมทั้งการปรับปรุงบ้านพักตำรวจ (เก่า) เป็นร้านค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน

๒) กิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การมีส่วนร่วมในการทำอาหารท้องถิ่น การพายเรือล่องแพชมทิวทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำแควน้อย

๓) มีกิจกรรมอื่น ๆ ที่น่าสนใจเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน โดยได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายพลัง “บวร” อย่างสม่ำเสมอ

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ด้วยความที่ต่างคนต่างที่มา มีพื้นฐานในด้านต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน ทำให้เมื่ออยู่หรือทำงานร่วมกันย่อมเกิดปัญหาและความขัดแย้งขึ้น ชุมชนคุณธรรมต้นแบบวัดท่าขนุนนั้นได้ผ่านเหตุการณ์ต่าง ๆ มาได้โดยการยึดหลักจิตสาธารณะ เห็นแก่ประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ทุกโครงการ ทุกนโยบายล้วนเป็นไปเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างมั่นคงและยั่งยืน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) สร้างอาชีพเพื่อให้เกิดรายได้ โดยเชื่อว่าเมื่อคนมีงานจะมีเงิน มีเงินก็จะไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน และพร้อมเสียสละเพื่อชุมชน

๒) สร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเด็กรุ่นใหม่ โดยในทุก ๆ โครงการนั้นจะให้เด็ก ๆ ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อปลูกฝังจิตสาธารณะและสำนึกรักบ้านเกิด สร้างจิตสำนึกให้หวงแหนความเป็นตัวเอง และไม่ลืมอัตลักษณ์ของตน

๓) พัฒนาสถานที่ต่าง ๆ ให้มีความสวยงาม น่าท่องเที่ยว น่าเยี่ยมเยือน โดยชุมชนเป็นผู้ดูแล

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางมณี เทพวงษ์
โทร. ๐๘ ๗๙๐๗ ๗๕๔๓
นางพนอ จันทจิตร
โทร. ๐๖ ๒๕๔๒ ๘๙๕๙
นางสาวบุญสนอง บุญยงค์
ประธานชุมชนคุณธรรมวังท่าขนุน
โทร. ๐๘ ๑๓๗๘ ๓๗๒๕

๑๖) ชุมชนคุณธรรมนาพันสาม ตำบลนาพันสาม อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

"สองวัดคู่บ้าน สืบสานนาข้าว ประเพณีเรือยาว โบสถ์เก่าโบราณ ขนมหวานของดี กีฬาวัวลาน เรือนไทยตระหง่าน วิหารศักดิ์สิทธิ์"

ชุมชนนาพันสาม เป็นชุมชนที่มีทรัพยากรทางศิลปวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีหลวงพ่อวัดนาพรมเป็นศูนย์รวมจิตใจ มีความโดดเด่นในเรื่อง การทำขนมหวาน จนได้รับขนานนามว่า "นครแห่งขนมหวานของจังหวัดเพชรบุรี" มีแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนได้แก่ วัดนาพรม ซึ่งเป็นศาสนสถาน มีโบราณสถานวิหารศักดิ์สิทธิ์ อุโบสถ ภาพจิตรกรรมฝาผนัง คนในชุมชนมุ่งเน้นการเพิ่มรายได้ และเพิ่มปริมาณผลผลิต ทำให้ส่วนใหญ่ต้องอยู่กับการทำงานมากเกินไป การปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชนลดน้อยลง ทำให้การมีส่วนร่วมทางกิจกรรมประเพณี และกิจกรรมสาธารณะในชุมชนลดน้อยลงด้วย ในชุมชนนาพันสามมีหลวงพ่อวัดนาพรม ประธานชุมชนคุณธรรมนาพันสามเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนและขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม จึงเกิดการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมของชุมชนได้

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

กระบวนการที่ก่อให้เกิดความสำเร็จของชุมชนนาพันสาม ประกอบด้วย

๑) ชุมชนนาพันสามมีพระครูพิศาลวัชรกิจ เจ้าอาวาสวัดนาพรม ประธานชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน มีวัดเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม

๒) ผู้นำชุมชนใช้คุณธรรมนำการพัฒนา และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของคนในชุมชน ทำให้ชุมชนอยู่ได้โดยพึ่งตนเองพึ่งพากันเองและการรวมกลุ่ม

๓) ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้พลังบวร และนโยบายประชารัฐ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน สืบสานประเพณี วิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม

๔) ผู้นำตามธรรมชาติ (ปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น) ประชาชนในชุมชนนำคุณธรรมมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตให้ชุมชน เป็นชุมชนคุณธรรม มีจิตอาสาที่พัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนน่าอยู่

๕) ผู้บริหารสถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ เอกชนในพื้นที่ นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนา และช่วยกันขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม

๖. สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมนาพันสาม

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมนาพันสาม ทำให้พฤติกรรมของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

๑) ยึดมั่นปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้หลักธรรมทางศาสนา เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และส่งเสริมให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความพอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา

๒) น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สร้างอาชีพ

๓) สืบสานและดำเนินชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม จัดตั้งกลุ่ม “เยาวชนลูกหว้า@นาพันสาม” สืบสานศิลปวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน เรียนรู้ และเผยแพร่ต่อสาธารณะทั้งพื้นที่ตลาดน้ำนาพันสาม วัดนาพรม ภายในจังหวัดและต่างจังหวัด อย่างต่อเนื่อง

๔) เกิดกลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มจิตอาสาพัฒนาชุมชน

๕) เกิดการพัฒนาศักยภาพชุมชนเป็นการดำเนินงานในรูปแบบของ “ชุมชนคุณธรรม บวร On Tour ประกอบด้วย

- แหล่งเรียนรู้ กลุ่มศึกษาดูงาน วัดนาพรม วัดเก่าแก่ในสมัยอยุธยา เรือแม่เก๋ง และพิพิธภัณฑ์ชาวนา
- ศูนย์เรียนรู้การเกษตรทฤษฎีใหม่ หลักเศรษฐกิจพอเพียง
- แหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม โรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์การเรียนรู้ขนมหม้อแกง ศูนย์การเรียนรู้ไข่เค็ม
- ศิลปะการแสดงพื้นบ้านต้อนรับนักท่องเที่ยว เช่น ระบำหัววัว การแสดงเห่เรือบก เป็นต้น
- ผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์ CPOT เช่น ขนมหม้อแกง ไข่เค็ม ผ้าบาติก เป็นต้น

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ขยายผลชุมชนคุณธรรมต้นแบบให้ครบทุกหมู่บ้านในตำบลนาพันสาม เพื่อให้ประชาชนในตำบลนาพันสามสามารถพึ่งพาตนเอง น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จพร้อมนำหลักคำสอนทางศาสนามาประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตให้เจริญรุ่งเรืองมีความสุข

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูพิศาลวัชรกิจ เจ้าอาวาสวัดนาพรม
โทร. ๐๘ ๑๙๘๒ ๔๑๐๖, ๐๖ ๑๖๐๔ ๙๒๕๙
นายจรัส เอี่ยมสะอาด ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๘
โทร. ๐๘ ๙๐๑๐ ๕๗๐๖

๑๗) ชุมชนคุณธรรมบ้านทางสาย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

"ทางสายเป็นสุข อยู่อย่างพอเพียง คู่เคียงสิ่งแวดล้อม"

บ้านทางสายเป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และประมงชายฝั่ง มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย พึ่งพาตนเอง โดยมีการแบ่งการปกครองออกเป็นคุ้มบ้าน จำนวน ๔ คุ้ม เพื่อเป็นการกระจายอำนาจปกครองของผู้นำชุมชน พร้อมทั้งมีการคัดเลือกคนในหมู่บ้านเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วมกับคณะผู้นำชุมชนในรูปแบบของคณะกรรมการซึ่งมีที่มาจากตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ กลุ่มละ ๒ คน เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มประมง กลุ่มเกษตร ตัวแทนคุ้มบ้าน ๔ คุ้มบ้าน ตามที่คนในชุมชนเห็นพ้องต้องกัน เป็นต้น รวมทั้งสิ้น ๓๕ คน มาจัดตั้งเป็น "คณะกรรมการสภาผู้นำชุมชนบ้านทางสาย" เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริการจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วม พร้อมทั้งมีการวาง "ธงหลัก ๑๐ ปี" (๒๕๕๗ - ๒๕๖๖) เพื่อใช้เป็นแนวทางและทิศทางในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนให้ไปสู่เป้าหมายที่มีการกำหนดร่วมกันไว้ คือ "ทางสายเป็นสุข อยู่อย่างพอเพียง คู่เคียงสิ่งแวดล้อม" พร้อมได้สร้างแหล่งทุนที่สำคัญของชุมชน คือ ธนาคารชุมชน ที่เน้นการออม และการจัดสวัสดิการ มีการจัดทำธรรมนูญความสุขชุมชนบ้านทางสายเป็นหลักปฏิบัติร่วมกัน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

จากการดำเนินงานในรูปแบบของการบริหารจัดการชุมขนแบบมีส่วนร่วม จนสามารถนำสู่ความสำเร็จในการพัฒนาชุมชน คนในชุมชนมีความสุขตามแบบของคนบ้านทางสาย รวมไปถึงได้รับการยอมรับจากภายนอก ซึ่งเกิดจากกระบวนการดำเนินงานขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม ดังนี้

สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนของตนเองร่วมกับคณะผู้นำชุมชน ดำเนินการเปิดเวทีการประชุมคณะกรรมการสภาผู้นำชุมชนทุกวันที่ ๒ ของเดือน เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้เสนอข้อมูลความเคลื่อนไหวภายในกลุ่มหรือคุ้มบ้านของตน ร่วมหารือ แสดงความคิดเห็น แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ

สร้างแหล่งทุนในชุมชน มีการจัดตั้ง "ธนาคารชุมชนบ้านทางสาย" ในปี ๒๕๕๔ เพื่อส่งเสริม และสร้างวินัยการออมที่ดี เป็นแหล่งทุนดอกเบี้ยต่ำเพื่อการประกอบอาชีพของคนในชุมชน ลดการพึ่งทุนจากภายนอก ลดปัญหาหนี้นอกระบบ

การสร้างกิจกรรม เพื่อเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และสร้างความต่อเนื่องในการดำเนินงาน จึงมติให้ดำเนินกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เป็นการสร้างการเรียนรู้ ความรับผิดชอบต่อชุมชน

สร้างการเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพของตน เพื่อให้คนในชุมชนได้มีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของตนเอง กลุ่ม และหมู่บ้าน ได้นำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน จึงมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง

สร้างเครือข่าย จากการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วมมาอย่างต่อเนื่อง จนสามารถพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงานให้กับผู้ที่สนใจ ส่งผลให้มีโอกาสได้พบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ผลลัพธ์ มีการปลูกผักสวนครัวภายในครัวเรือน เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่าย ส่งเสริมให้คนในชุมชนใช้เหตุผลในการพูดคุย ยอมรับเหตุผลของกันและกัน เพื่อลดความขัดแย้ง มีการดำเนินกิจกรรมธนาคารชุมชนยังสร้างวินัยทางการเงินให้แก่คนในชุมชน ทำให้สามารถบริหารจัดการเงินได้

นอกจากนั้นแล้ว คนในชุมชนยังมีจิตอาสาให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน หน่วยงานต่าง ๆ ตามติของที่ประชุมสภาผู้นำชุมชน

ผลกระทบ เกิดแหล่งทุนของชุมชนที่บริหารจัดการโดยคนในชุมชน เช่น ธนาคารชุมชน บ้านพักโฮมสเตย์ เป็นต้น พร้อมทั้งดำเนินการต่อยอดการดำเนินงานโดยเป็นชุมชนสวัสดิการ มีการรื้อฟื้นประเพณีวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชน รวมทั้งส่งผลให้กลายเป็นชุมชนต้นแบบสำหรับชุมชนอื่น ๆ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

สร้างภาคีเครือข่ายภายนอก เพื่อเปิดโอกาสให้กับชุมชน และประชาชนได้รับความรู้ใหม่ ๆ มีแนวคิดในการดำเนินงานในรูปแบบเดียวกันมากขึ้น

สร้างความมั่นคงทางอาหาร เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของ COVID - 19 จึงส่งผลกระทบต่อรายได้ เกิดการว่างงาน ดังนั้นการสนับสนุน และส่งเสริมให้คนในชุมชนแบ่งพื้นที่ปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ จึงเป็นแนวทางในการลดหรือประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้มากขึ้น และอาจจะต่อยอดให้เป็นอาชีพเสริมได้อีกด้วย

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายฉัตรธวัช คงสมัคร ผู้ใหญ่บ้านทางสาย
โทร. ๐๘ ๒๒๙๘ ๑๙๔๑
นางสาวนันทกานต์ เทียนเพ็ชร
เลขานุการสภาผู้นำชุมชนบ้านทางสาย
โทร. ๐๙ ๒๙๕๒ ๔๒๕๔

๑๘) ชุมชนคุณธรรมบ้านม้าร้อง ตำบลพงศ์ประศาสน์ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

"ม้าร้องสามัคคี สิ่งแวดล้อมดี ชีวีเป็นสุข"
เด่นเรื่องราวของสภา มากคุณค่าป่าชุมชน
สร้างผลผลิตภัณฑ์ มหัศจรรย์ถ้ำน้ำทิพย์
กินผักปลอดสารพิษ

นายประวิทย์ รัตนพงศ์ ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านม้าร้องได้จัดตั้งสภาผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง ขับเคลื่อนและพัฒนาชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยจะมีการคัดเลือกตัวแทนคุ้มละ ๒ คนมาเป็นคณะกรรมการ คณะกรรมการโดยตำแหน่ง และผู้ทรงคุณวุฒิ มีการประชุมในช่วงเย็นทุกวันที่ ๓ ของเดือน ช่วงเช้าก่อนการประชุมจะมีการเดินรับฟังปัญหา และเรื่องร้องเรียนต่าง ๆ ตามคุ้มบ้านแต่ละหลัง เพื่อนำมาเป็นวาระในการประชุม จากนั้นจะนำข้อสรุปและแนวทางการแก้ปัญหา ไปชี้แจงให้ลูกบ้านในการประชุมประจำหมู่บ้าน ซึ่งประโยชน์ของสภาผู้นำชุมชนที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือเป็นเวทีระดมสมองจนสามารถพัฒนาต่อยอดไปได้หลายโครงการ ตามแผนพัฒนาชุมชนที่วางไว้

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

ชุมชนบ้านม้าร้องในการดำเนินงานของสภาผู้นำชุมชน ได้ดำเนินการโดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม มีประกาศเจตนารมณ์หรือข้อตกลงของชุมชนเพื่อขับเคลื่อนให้เป็นชุมชนคุณธรรมร่วมกัน นอกจากนี้ชุมชนบ้านม้าร้องยังมี "พันธะสัญญาบ้านม้าร้อง" ที่ทุกคนร่วมกันกำหนดเอาไว้เป็นกฎระเบียบให้ถือปฏิบัติ ๔ ข้อ คือ

๑) เคารพเหตุผลมากกว่าตัวบุคคล

๒) มีความประนีประนอม เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน

๓) อยู่ภายใต้กฎระเบียบข้อบังคับของกฎหมาย

๔) มีส่วนร่วมกับชุมชน ร่วมกำหนดเป้าหมายของชุมชน

ชุมชนบ้านม้าร้องร่วมกันกำหนดเป้าหมายปัญหาที่อยากแก้ และความดีที่อยากทำ ดังนี้

ปัญหาที่อยากแก้ การดูแลสุขภาพของคนในชุมชน ปัญหาเรื่องการออม เยาวชนบางส่วนติดเกมส์ ติดเพื่อน และติดยาเสพติด

ความดีที่อยากทำ ส่งเสริม และสนับสนุนเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สร้างวินัยในการจัดการเรื่องขยะวินัยในการทิ้งขยะ ด้านรักษาความสะอาด ช่วยเหลือแบ่งปัน ทำงานจิตสาธารณะ จิตอาสา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รักษา สืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติให้คงความสมบูรณ์

มีการจัดทำแผนชุมชน และธรรมนูญหมู่บ้าน โดยชุมชนร่วมกันจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนเกี่ยวกับปัญหาที่อยากแก้ และความดีที่อยากทำ ซึ่งเป็นความต้องการของคนในชุมชน เพื่อประโยชน์สุขของชุมชน

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

"สภาผู้นำชุมชนบ้านม้าร้อง" เป็นตัวขับเคลื่อนและเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการชุมชน พร้อมทั้งร่วมกับคนในชุมชนดำเนินการจัดทำแผนการพัฒนาหมู่บ้าน จนนำไปสู่การมี "ธงหลัก ๑๐ ปี" (๒๕๕๕ - ๒๕๖๕) เพื่อเป็นแนวทางการเดินหน้าดำเนินงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย และบรรลุตามแผนงานที่ได้ตั้งไว้ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนทุกกิจกรรม ประกอบด้วย

ปีที่ ๑ สร้างคน เน้นคนในหมู่บ้านได้รู้ และเข้าใจในบทบาทของตนเอง และสร้างความปรองดองสมานฉันท์

ปีที่ ๒ - ๓ สร้างกิจกรรม เพื่อให้คนในหมู่บ้านหันหน้ามาพูดคุย และทำกิจกรรมร่วมกัน

ปีที่ ๔ - ๕ สร้างเครือข่าย เชื่อมโยงภาคชุมชนทั้งภายใน และภายนอก

ปีที่ ๕ - ๑๐ สร้างความมั่นคง เรื่องสวัสดิการตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิต การกินดีอยู่ดี โปร่งใส และตรวจสอบได้

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ขั้นตอนต่อไปของชุมชน คือ การดำเนินการตามแผนชุมชน โดยยึดหลัก "ธงหลัก ๑๐ ปี" ตามพันธกิจของสภาผู้นำชุมชนที่มุ่งมั่นพัฒนาชุมชนบ้านม้าร้องตามที่ได้วางไว้ ด้วยการสร้างคน พัฒนากิจกรรมสร้างเครือข่าย เกิดเป็นชุมชนสวัสดิการ เพื่อผลลัพธ์สุดท้ายที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกในชุมชน "ม้าร้องสามัคคี สิ่งแวดล้อมดี ชีวีเป็นสุข"

- กลุ่มอาชีพมั่นคง เกิดเครือข่ายระหว่างกลุ่ม
- ไม่มีความขัดแย้งทางการเมือง ไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียง ได้ผู้นำที่มีคุณภาพ
- ชาวบ้านมีความมั่นคงในชีวิต มีสวัสดิการ
- หมู่บ้านสะอาดเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการใช้ทรัพยากร ดิน ป่า น้ำ อากาศ อุดมสมบูรณ์
- ขยายผลสำเร็จโดยเป็นพี่เลี้ยงให้กับชุมชนอื่น ๆ ภายนอก

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายประวิทย์ รัตนพงศ์ ผู้ใหญ่บ้านบ้านม้าร้อง หมู่ที่ ๔
โทร. ๐๘ ๑๒๙๒ ๘๑๔๑

ต้นแบบคุณธรรม : มีวินัย

๑๙) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางขุด อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท

"ช่วยเหลือเกื้อกูล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อแก้ไขปัญหาชุมชน"

ตำบลบางขุด ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอสรรคบุรี ห่างจากตัวอำเภอประมาณ ๑๐ กิโลเมตร แบ่งเป็น ๑๒ หมู่บ้าน ๒,๓๔๕ ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้นประมาณ ๗,๒๔๑ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำสวนผลไม้ และปลูกพืชผักสวนครัว

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางขุด เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ได้จดทะเบียนรับรององค์กรโดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) และ ขึ้นทะเบียนเป็นองค์กรสวัสดิการชุมชนกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดชัยนาท โดยเริ่มจากการนำของคณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบลบางขุด รวมกลุ่มกันทำงานพัฒนาชุมชนในตำบล ให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีแนวคิดการจัดสวัสดิการชุมชนจากการศึกษาดูงานของชุมชนอื่น ทำให้เกิดการก่อตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางขุดขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกันของชาวตำบลบางขุดทั้ง ๑๒ หมู่บ้าน ปัจจุบันกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางขุด มีสมาชิกจำนวน ๑,๗๔๙ คน ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน มีเงินกองทุน จำนวน ๒,๔๒๑,๔๗๙บาท

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางขุดมีวิสัยทัศน์ในการเป็นองค์กรขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการชุมชนเพื่อนำไปสู่สังคมจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน ด้วยการสร้างโอกาสให้กับประชาชนเพื่อให้เข้าถึงสวัสดิการชุมชนได้อย่างทั่วถึง ให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยได้รับสวัสดิการตามความจำเป็นขั้นพื้นฐานอย่างถ้วนหน้า และมีการบูรณาการทำงานร่วมกับกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนของสังคม การดำเนินงานเป็นแบบมีส่วนร่วม โดยให้สมาชิกเสนอความคิดเห็น เสนอปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของตนเองต่อกองทุนเพื่อการช่วยเหลือสนับสนุนให้ตรงตามความต้องการของสมาชิก และมีการบูรณาการร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงรายงานผลให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลการดำเนินงานของกองทุนเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ ความโปร่งใสในการทำงาน

สวัสดิการชุมชนดูแลคนตำบลบางขุด

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางขุดมีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก ตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น การจัดสวัสดิการเงินขวัญถุงให้กับเด็กแรกเกิด มีการช่วยเหลือค่ารักษากรณีเจ็บป่วยเข้าโรงพยาบาล กรณีเสียชีวิตมีการจัดสวัสดิการแบบขั้นบันไดโดยยึดเกณฑ์ระยะเวลาในการเข้าร่วมเป็นสมาชิก รวมถึงสวัสดิการเงินทุนโดยให้สมาชิกกู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ นอกจากนี้ยังมีการจัดสวัสดิการที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น การส่งเสริมด้านการพัฒนาอาชีพ กิจกรรมในชุมชนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและประเพณีวัฒนธรรมที่จัดขึ้นเนื่องในวันสำคัญ

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางขุดมีการบูรณาการและเชื่อมโยงการทำงานหลายระดับ ทั้งในระดับตำบลมีการเชื่อมโยงกับกลุ่มองค์กรในชุมชน เพื่อช่วยเหลือด้านการอบรมอาชีพ พัฒนาอาชีพเสริมให้กับสมาชิก รวมไปถึงช่วยเหลือในเรื่องเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพทำให้สมาชิกมีอาชีพ มีรายได้ และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงกับกลุ่มสตรีตำบลบางขุดในการจัดทำบัญชีครัวเรือน การสำรวจข้อมูลสตรีและผู้ด้อยโอกาสในชุมชน เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์จนนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมกัน และมีการเชื่อมโยงการทำงานในระดับอำเภอ โดยเชื่อมโยงกองทุนสวัสดิการชุมชนในอำเภอสรรคบุรีเพื่อเป็นเครือข่ายในการหนุนเสริมการขับเคลื่อนงานสวัสดิการชุมชน ตลอดจนการขยายเครือข่ายในระดับจังหวัดเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนให้เกิดระบบสวัสดิการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างถ้วนหน้า

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางขุดมีการเชื่อมโยงกับหน่วยงาน พร้อมได้รับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสด้วยการพัฒนาอาชีพ นอกจากนี้ยังสนับสนุนสถานที่ในการดำเนินงาน การจัดประชุม บุคลากรช่วยงานและร่วมกันประชาสัมพันธ์กองทุนสวัสดิการเพื่อขยายฐานสมาชิกให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน ตลอดจนการร่วมจัดกิจกรรมในชุมชน มีการร่วมมือกันจัดโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มองค์กรชุมชนจังหวัดชัยนาท เพื่อพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจในเจตนารมณ์ในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนและบทบาทของคณะกรรมการกองทุน เป็นศูนย์การเรียนรู้มีวิทยากรประจำศูนย์ที่สามารถให้ความรู้แก่ผู้ที่มาเรียนและยังเป็นวิทยากรไปช่วยหนุนเสริมเครือข่ายจังหวัดอื่น ๆ ในเขตภาคกลางโดยการให้ความรู้ แลกเปลี่ยนกับเครือข่าย มีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์การจัดสวัสดิการชุมชน ตลอดจนการทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายสวัสดิการชุมชนจังหวัดชัยนาทให้เข้มแข็ง

นอกจากนี้แล้วยังร่วมทำกิจกรรม และโครงการกับหน่วยงานอื่น ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ เพื่อให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น คือด้านสุขภาพ มีการดูแลตรวจสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสและประชาชนทั่วไป มีการเยี่ยมผู้ป่วยติดเตียงตามบ้าน ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง โดยมีการเชื่อมโยงกับ สปสช. เทศบาลตำบลบางขุดโดยจัดทำโครงการดูแลสุขภาพกับประชาชนซึ่งให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมาย ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ กลุ่มผู้ป่วยเรื้อรัง

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางขุดมีแนวความคิดที่สำคัญคือ การพัฒนาตนเองให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้แล้วขยายไปสู่ส่วนอื่น ๆ โดย มีกระบวนการที่สำคัญคือ การให้การศึกษา โดยการจัดฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพแกนนำ การสร้างความรู้ความเข้าใจ เรียนรู้บทเรียนจากประสบการณ์ การศึกษาดูงาน การเสริมสร้างพลัง (empowerment) โดยการลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริง ให้กำลังใจ ให้แนวคิด สร้างแรงจูงใจ ให้เกิดความร่วมมือกันในการทำงาน การมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มองค์กรอื่น ๆ อย่างสม่ำเสมอ มีการบริหารจัดการที่ดี ทำให้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางขุดเป็นที่รู้จักของชาวจังหวัดชัยนาท ในฐานะเป็นแกนหลักและต้นแบบด้านการพัฒนาเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่ายสวัสดิการชุมชนจังหวัดชัยนาท

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางจรรยา กลัดล้อม ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางขุด อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท
โทร. ๐๘ ๖๗๙๕ ๐๙๓๕

๒๐) กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท

"ครอบครัวอบอุ่น คุณภาพชีวิตดี ผู้สูงอายุมีคุณค่า นำพาสังคมน่าอยู่"

กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลห้วยงู ตั้งอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท มีประชากรจำนวน ๗,๗๔๕ คน ๑,๘๔๕ หลังคาเรือน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และเป็นลูกจ้างโรงสีข้าว โรงงานประกอบชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ โรงงานทำรองเท้า ค้าปลีกค่าส่ง และอุตสาหกรรมในครัวเรือน มีกลุ่มอาชีพทำซอ ทำพริกแกง ขนม ไม้แขวนเสื้อ ปุ๋ยชีวภาพ และไร่นาสวนผสม

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

การสื่อสารสร้างความเข้าใจ จุดประกายจัดตั้ง "กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลห้วยงู" จุดเริ่มต้นของกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลห้วยงู ได้รับคำแนะนำจากทีมคณะทำงานกองทุนสวัสดิการชุมชนจังหวัดชัยนาท โดยแกนนำสำคัญคือ นายปรีดา เกิดพร้อม (เสียชีวิตแล้ว) และผู้บริหารท้องถิ่นได้เห็นความสำคัญต่อเรื่องนี้ จึงมีการประชุมปรึกษาหารือกับผู้นำชุมชน ๑๑ หมู่บ้าน ถึงสาระสำคัญการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนและประโยชน์ที่ประชาชนในตำบลห้วยงูจะได้รับ ดังนั้นจึงมีมติเห็นควรดำเนินการ ในวันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยมีคณะกรรมการ จำนวน ๔๒ คน ช่วงแรกในการรับสมัครสมาชิกได้มีการเน้นกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ เปิดรับสมัครครั้งแรกวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๔ มีผู้สนใจสมัครเข้าร่วม ๓๘๔ คน กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลห้วยงูเน้นให้สมาชิกและชุมชน มีส่วนร่วมทุกขั้นตอนสำคัญในการจัดการสวัสดิการ มีการจัดประชุมสามัญปี ปีละ ๒ ครั้ง โครงสร้างคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนครอบคลุมทั้ง ๑๑ หมู่บ้าน โดยมีประธานชมรมผู้สูงอายุทุกหมู่บ้านเป็นคณะกรรมการขับเคลื่อนกองทุนสวัสดิการชุมชน ปัจจุบันมีสมาชิกกองทุนฯ รวมทั้งสิ้น ๑,๑๔๘ คน มีสวัสดิการ เช่น สมาชิกที่จ่ายเงินสมทบกองทุนจะมีผลคุ้มครองเมื่อสมทบเงินครบ ๑๘๐ วัน มีผลคุ้มครอง ๑ ปี นับตั้งแต่วันส่งเงินเข้ากองทุน ถ้าไม่ส่งหรือขาดส่งจะไม่ได้รับสวัสดิการต่าง ๆ รวมไปถึงการช่วยเหลือในเรื่องของเงินทำศพหากสมาชิกเสียชีวิต โดยจะแบ่งเกณฑ์ตามอายุของสมาชิดังกล่าว ทั้งยังมีทุนการศึกษา เงินช่วยเหลือในเรื่องการคลอดบุตร เด็กแรกเกิด เป็นต้น ซึ่งเป็นไปดั่งปณิธานที่ว่า "ความสุขชุมชน คือ ผลกำไรที่ได้รับ" เทศบาลตำบลห้วยงูมีประชากรผู้สูงอายุทั้งหมด ๑,๒๕๐ คน และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้น ทำให้เห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเตรียมความพร้อมรองรับการเป็นสังคมผู้สูงอายุ เพราะผู้สูงอายุถือเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดโรคต่าง ๆ แกนนำและสมาชิกกองทุนฯ จึงมีความเห็นร่วมกันว่า "ต้องพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้มากกว่าการบริหารจัดการที่เน้นสวัสดิการโดยใช้เงินเป็นที่ตั้ง"

กองทุนสวัสดิการฯ ได้ประเมินสถานการณ์ในชุมชนว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก รวมถึงครอบครัวซึ่งนับเป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยสะท้อนออกมาให้เห็นในรูปแบบของความเปราะบาง ได้แก่ การหย่าร้าง หรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับครอบครัว จึงมีกระบวนการการสำรวจข้อมูลเพื่อให้รู้ถึง ระดับความทุกข์ในครอบครัว และจำแนกเป็นกลุ่มเป้าหมายเพื่อวางแผนดำเนินการแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด นำมาสู่การหนุนพลังสายใยรักครอบครัว

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

จากการดำเนินงานตามหลัก ๓ ธรรม เป็นแนวทางสำคัญร่วมกัน ประกอบด้วยสัจจะธรรม ธรรมชาติ และธรรมมาภิบาล โดยได้มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ สามารถดำเนินงานตามหน้าที่ได้อย่างเกิดผลสำเร็จในการจัดสวัสดิการชุมชน ดังนี้

๑) สมาชิกทุกช่วงวัยได้รับสวัสดิการที่ครอบคลุมในแต่ละประเภท

๒) การทำงานเชื่อมโยงด้วยพลังบวร

๓) เกิดผลงานที่เป็นรูปธรรมตามแผนงานนำไปสู่การบูรณาการทุกเครือข่ายในตำบล และเครือข่ายภายนอกชุมชน ทำให้ได้รับรางวัลในด้านของเป็นตำบลต้นแบบในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและการจัดสวัสดิการ

นอกจากนี้การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมได้สร้างหลักประกันความมั่นคงด้านสุขภาพ และในด้านอื่น ๆ กลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุ โดยมีกระบวนการฟื้นฟูตรวจประเมินสุขภาพ จัดสวัสดิการฯ ทำให้เกิดผลรูปธรรมต่าง ๆ อาทิ กิจกรรมการจัดบริการดูแลที่บ้าน การออกแบบเสริมหนุนพลังสายใยรักครอบครัวในครอบครัวข้ามรุ่น

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

จากภาพรวมจะเห็นได้ว่าพื้นที่เทศบาลตำบลห้วยงูมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมทั้งด้านโครงสร้างของประชากรและสังคม การใช้ “กองทุนสวัสดิการชุมชน” จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ได้สร้างการเรียนรู้และจัดกระบวนการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำเกิดความตระหนักและความเข้าใจทั้งปัญหาและทางออกร่วมกัน จนนำไปสู่การวางแผนขับเคลื่อน สร้างภูมิคุ้มกัน การปรับตัว และการส่งเสริมให้ครอบครัว ชุมชนเป็นครอบครัวชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ซึ่งหมายถึงตามแนวคิดของกองทุนสวัสดิการชุมชน “ครอบครัวอบอุ่น คุณภาพชีวิตดี ผู้สูงอายุมีคุณค่า นำพาสังคมน่าอยู่”

ผู้ประสานติดต่อในพื้นที่

นางสาวอรวรรณ เศรษฐพงษ์
กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลห้วยงู
อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท
โทร. ๐๘ ๙๒๐๐ ๘๒๗

๒๑) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดงดินแดง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดงดินแดง ก่อตั้งเมื่อ วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๑ มีจำนวนสมาชิกแรกตั้ง ๕๐ คน สมาชิกสะสมถึงปัจจุบัน ๗๒๖ คน จากจำนวนประชากรในตำบล ๔,๖๕๓ คน จำนวนเงินกองทุนสวัสดิการ ณ วันเริ่มแรก ๑,๙๒๕ บาท จำนวนเงินกองทุนสวัสดิการสะสมถึง สองล้านเจ็ดแสนกว่าบาท (วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๒) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดงดินแดงมีการสัญจรค่อนข้างลำบากเนื่องจากถนนส่วนใหญ่เป็นถนนลูกรัง อยู่ห่างจากตัวอำเภอ ๓๐ กิโลเมตร ฉะนั้นกองทุนฯ จึงมีแนวคิดที่ส่งเสริมให้คนในชุมชนสร้างงานสร้างอาชีพที่หลากหลาย ประชาชนมีรายได้มีงานทำตลอดปี ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง ไม่มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ การเกษตรใช้น้ำฝนเป็นหลัก

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

การที่มีกองทุนสวัสดิการชุมชน ประธานและคณะกรรมการกองทุนได้มีการประสานภาคีเครือข่ายการทำงานมาช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยเชื่อมโยงกองทุนฯ กับกลุ่มองค์กรในชุมชน นำเงินของกองทุนฯ ฝากกับวิสาหกิจชุมชน ธนาคารหมู่บ้านตามแนวพระราชดำริบ้านหน่วยประคอง และคณะกรรมการส่วนหนึ่งของกองทุนฯ ได้เป็นคณะกรรมการของวิสาหกิจชุมชนธนาคารหมู่บ้านตามแนวพระราชดำริบ้านหน่วยประคอง และให้วิสาหกิจชุมชน ธนาคารชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนในการส่งเสริมอาชีพให้กับสมาชิก โดยการสนับสนุนการเจาะบ่อบาดาลเพื่อทำการเกษตรนอกฤดู ส่งเสริมการเกษตรแบบระบบน้ำหยดเพื่อเป็นการประหยัดน้ำ ส่งเสริมการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และฮอร์โมนไข่ เพื่อการเกษตร ทำให้สมาชิกลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ผลผลิตเพิ่มขึ้น

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดงดินแดง นอกจากจะดูแลคุณภาพชีวิตของสมาชิกจัดสวัสดิการ เกิด แก่ เจ็บ ตาย เหมือนกับกองทุนทั่วไปแล้ว กองทุนยังส่งเสริมด้านอาชีพด้านการเกษตรด้วย โดยประธานและกรรมการบางส่วนจะทดลองทำก่อน เมื่อได้ผลจะได้ขยายผลไปยังระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอและจังหวัดตามลำดับจนกระทั่งเปิดเป็นศูนย์เรียนรู้ให้บุคคลทั่วไปได้ศึกษาดูงาน

เครือข่ายความร่วมมือการดำเนินงานสู่การสร้างชุมชนคุณธรรม

เครือข่ายที่ให้ความร่วมมือกับทางกองทุนสวัสดิการชุมชนนั้นมีหลายองค์กร ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน อาทิ

๑) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วง สนับสนุนงบประมาณและการให้คำปรึกษาการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส

๒) สำนักงานเกษตรอำเภอหนองม่วงให้ความรู้เรื่องการทำการเกษตรแก่สมาชิกของกองทุนสวัสดิการ

๓) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) จัดอบรมการสร้างรายได้การสร้างอาชีพ

๔) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) สนับสนุนงบประมาณและให้ความรู้ในเรื่องการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการฯ

๕) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดลพบุรี ช่วยเหลือดูแลการบริหารกองทุนให้มีประสิทธิภาพ

๖) สาธารณสุขให้ความรู้เรื่องสุขภาพของสมาชิก การคัดกรองโรค

๗) สโมสรโรตารี่สนับสนุนอุปกรณ์การสร้างอาชีพ

๘) ปศุสัตว์ให้ความรู้กับสมาชิกเรื่องการเลี้ยงสัตว์

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ : หนี้สินหมด ชีวิตเปลี่ยน

การขับเคลื่อนงานกองทุนสวัสดิการชุมชน ที่เน้นการออม การแก้ปัญหาที่ดินทำกิน และหนี้นอกระบบของชุมชนตำบลดงดินแดง ได้ใช้ความพยายามของผู้นำและสมาชิก ซึ่งได้รับการหนุนเสริมจากเครือข่ายภายนอก โดยยึดถึงหลักคุณธรรมความพอเพียง และความมีวินัย ทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สมกับชื่อหมู่บ้านหน่วยประคอง จนทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

๑) สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นไม่เป็นหนี้นอกระบบ สามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้ เพราะสมาชิกออมเงินกับกองทุนสวัสดิการชุมชนและวิสาหกิจธนาคารหมู่บ้าน

๒) กองทุนใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ ๙ เป็นแนวทางในการปฏิบัติ นำสู่อาชีพดี ชีวิตมีคุณภาพ จึงทำให้กองทุนสวัสดิการนั้นยังคงอยู่กับสมาชิกตลอดไปได้

๓) เกิดการพัฒนาความรู้ความเข้าใจการในประกอบอาชีพ ทั้งในระดับครัวเรือน กลุ่มอาชีพ และชุมชน มีผลผลิตการเกษตรดีขึ้นเนื่องจากมีการทำระบบน้ำหยด ส่งผลให้มีรายได้และมีกำไรเพิ่มขึ้น

๔) คนในชุมชนเกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาเข้าร่วมกับกองทุนสวัสดิการมากขึ้น

๕) สมาชิกกองทุนได้รับความรับความช่วยเหลือจากกองทุนสวัสดิการเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งสมาชิกทุกครัวเรือนมีอาชีพมีรายได้มีงานทำกันทุกครัวเรือน

ผู้ติดต่อประสานงานในพื้นที่

นางสุทิน แย้มครวญ เหรัญญิกกองทุน
โทร. ๐๘ ๔๗๑๙ ๔๕๗๘

๒๒) ชุมชนคุณธรรมวัดโคกกะเทียม ตำบลโคกกะเทียม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

"ชุมชนคุณธรรมน่าอยู่ เฟื่องฟูวัฒนธรรม เกษตรกรรมรุ่งเรือง ปราดเปรื่องภูมิปัญญา นำพาเศรษฐกิจพอเพียง"

ชุมชนคุณธรรมวัดโคกกะเทียมเป็นชาวไทยพวนที่อพยพมาจากเมืองเชียงขวาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง มีการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น และปลูกฝังลูกหลานอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม มีวัดเป็นศูนย์กลางทางศาสนา มีพระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นศูนย์รวมความเลื่อมใสศรัทธาของกลุ่มชาติพันธุ์ มีบุคลากรทางศาสนาที่เข้มแข็ง เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน จึงทำให้เกิดการร่วมจิตร่วมใจกันอย่างเข้มแข็ง มีการขับเคลื่อนชุมชนด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและพลังบวร โดยมีเจ้าอาวาสวัดโคกกะเทียมเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีในวิถีชีวิตไทยพวนมาจนถึงปัจจุบัน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมวัดโคกกะเทียม มีต้นทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสิ่งเชื่อมโยง เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมด้านศาสนาและปฏิบัติธรรม ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชน และเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน วิถีชุมชน ประกอบกับชุมชนมีความรักบ้านเกิดของตนเอง หน่วยงานราชการ ผู้นำท้องถิ่นท้องที่ ให้ความร่วมมือสนับสนุน

ด้านกิจกรรมทางศาสนา มีการจัดกิจกรรมทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรม ทุกวันสำคัญทางศาสนา มีการสอนศีลธรรมในโรงเรียนบ้านโคกกะเทียมและโรงเรียนวรนาทวิทยา

ด้านกิจกรรมทางวัฒนธรรม "งานประเพณีกำฟ้า" เป็นประเพณีเกี่ยวกับวิถีชีวิตชาวไทยพวน ที่ถือปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน เป็นความเชื่อของชาวไทยพวนที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติ มีความนับถือฟ้าฝน สำนึกในบุญคุณของฟ้าที่ให้น้ำฝน เกิดความอุดมสมบูรณ์ ทุกวันขึ้นสามค่ำเดือนสาม เป็นวันกำฟ้า ทุกคนจะหยุดทำงาน เข้าวัดทำบุญถวายข้าวจี่ข้าวหลาม ตอนค่ำรับประทานอาหารร่วมกัน เรียกว่า "พาแลง" มีการแสดงรื่นเริง เช่น หมอลำพวน ชาวบ้านจะแต่งกายด้วยชุดชาติพันธุ์ไทยพวน และรับประทานอาหารพื้นบ้านของชาวไทยพวน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ภายหลังการดำเนินงานนั้นก่อให้เกิดผลลัพธ์ในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ

๑) คนในชุมชนมีความเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมไปในทิศทางที่ดีขึ้น มีความสามัคคีในชุมชนมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ลดปัญหาต่าง ๆ ลดลง

๒) มีการรวมกลุ่มอาชีพ และพัฒนาแนวทางการส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนมากยิ่งขึ้น

๓) มีความรักวิถีวัฒนธรรมไทยพวนวิถีพุทธมากยิ่งขึ้น เกิดสำนึกความเป็นจิตอาสาและให้ความร่วมมือในงานส่วนรวม

๔) ได้รับการคัดเลือกเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “บวร On Tour” ของจังหวัดลพบุรี

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

การอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมชาติพันธุ์ไทยพวน เพื่อสร้างเสริมปลุกจิตสำนึกความมีน้ำใจไมตรี มีอุปสรรค คือ คนในชุมชนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมทำให้ไม่เกิดความร่วมมือ ชาวไทยพวนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความผูกพัน มีความเคารพและศรัทธาในผู้นำ ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงเกิดความรักและสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกัน ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มีวัฒนธรรม ประเพณี ตามแบบวิถีพุทธ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน

๒) จัดกิจกรรมเสริมสร้างความสามัคคีวิถีพุทธในแนวทางของชาวชาติพันธุ์ไทยพวนอย่างต่อเนื่องด้วยพลัง “บวร”

๓) จัดกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทยพวน ด้านศิลปวัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้าน การแต่งกายพื้นบ้านตามกลุ่มชาติพันธุ์ การใช้ภาษาพวนให้คงอยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน

๔) พัฒนาต่อยอดการจัดกิจกรรม ๕ ส ของวัดโคกกะเทียมสู่ชุมชน เพื่อสร้างจิตสำนึกและความตระหนักให้ประชาชนในชุมชน นำไปปฏิบัติในครอบครัวและส่วนรวม

๕) ส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เยาวชนเพื่อสร้างการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึกที่ดี อนุรักษ์ และสืบสานประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

๖) จัดทำฐานข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวไทยพวน ให้เป็นระบบเพื่อการศึกษาและค้นคว้าต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระมหาสมบัติ อิสฺสรธมฺโม เจ้าอาวาสวัดโคกกะเทียม
โทร. ๐๘ ๖๑๒๘ ๘๓๗๙
นางทัศนัย เกิดผล
โทร. ๐๘ ๑๙๑๔ ๐๔๗๔

ต้นแบบคุณธรรม : สุจริต

๒๑) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบัวลอย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

ชุมชนตำบลบัวลอยเป็นชุมชนที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตร มีหมู่บ้านจำนวน ๘๐๐ กว่าหลังคาเรือนประกอบด้วยหมู่ ๑ - ๑๓ มีจำนวนประชากรประมาณ ๓,๐๐๐ คน จนเมื่อปี ๒๕๕๐ นั้นได้เกิดการก่อตั้งนิคมอุตสาหกรรมหนองปลากระดี่ ทำให้ชุมชนตำบลบัวลอย กลายเป็นชุมชนกึ่งเมือง กึ่งอุตสาหกรรม มีประชากรแฝงเข้ามาอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้กลุ่มประชากรเดิมลุกขึ้นมารวมตัวกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับพื้นที่

ทั้งในเรื่องสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งการประกอบอาชีพ โดยผู้นำท้องถิ่นคอยให้การหนุนเสริม เมื่อประชาชนส่วนใหญ่เกิดลุกขึ้นมาจัดการตนเองผ่านกระบวนการของชุมชน มีความรู้ความสามารถมากขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาได้ดี กองทุนสวัสดิการนั้นจัดตั้งเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๒ เพื่อต้องการให้เกิดการจัดสวัสดิการในตำบลบัวลอย แกนนำชุมชนมีการประชุมคณะกรรมการกองทุน มีการปรับปรุงระเบียบกองทุน ดำเนินการจดรับรองเป็นองค์กรสวัสดิการชุมชนปัจจุบันกองทุน มีการพัฒนาการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีฐานสมาชิกเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากมีสมาชิก ๖๓๖ คนเงินกองทุน ๒,๕๒๕ บาท ปัจจุบันมีสมาชิก ๒,๗๘๒ คน มีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกกองทุน ประกอบด้วยมงคลสมรส งานอุปสมบท ขึ้นบ้านใหม่ เกิดแก่ เจ็บ ตาย และช่วยสมทบกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวลอย

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จ คือ การมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง เสียสละ และมีความคิดสร้างสรรค์ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบัวลอย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบัวลอย และผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ชุมชนมีส่วนร่วม และให้ความร่วมมือกับผู้นำเป็นอย่างดี และความสามารถของผู้นำชุมชนที่สามารถประสาน สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานส่วนต่าง ๆ ให้การสนับสนุนทั้งวิชาการ งบประมาณ ให้ความร่วมมือและเป็นที่ปรึกษาเป็นอย่างดี เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ปกครองจังหวัด ด้านสังคมมีผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ มีวิสัยทัศน์ใส ความสามารถวิเคราะห์ปัญหา สรุปบทเรียนของชุมชน มองโลกในแง่ดี มีความคิดการพัฒนาบนพื้นฐานความต้องการของชุมชน มีคุณธรรมในการบริหารจัดการด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส เป็นธรรม มีความรับผิดชอบ มีความสามารถในการจัดการความเชื่อมั่นในตนเอง ประสานงานเก่ง มีความตั้งใจ เอาใจใส่งานที่ทำ ไม่ผูกขาดความคิด ความสามารถในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ให้โอกาสสมาชิกร่วมสรุปปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จ คือ การที่ชุมชนมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง เสียสละ และมีความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงการได้รับการไว้วางใจจากคนในชุมชน

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ค้าขาย และรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ครัวเรือนมีรายได้เพียงพอ ส่วนสภาพเศรษฐกิจค่อนข้างดี มีการหมุนเวียนกระจายรายได้ ภายในและภายนอกหมู่บ้าน มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่เหมือนสังคมชนบท และสังคมเมือง เพราะมีโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาในพื้นที่ จึงมีการขายที่ดิน และย้ายบ้านเรือนเข้ามารวมกันเพื่ออยู่ห่างจากโรงงานอุตสาหกรรม จากเมื่อก่อนอยู่ห่างกัน แต่ปัจจุบันจะอยู่ติดกันเป็นกลุ่ม

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ผลลัพธ์ ชาวบ้านมีการรวมกลุ่มกันแบบเครือญาติ มีความผูกผันเอื้ออารี มีความรักใคร่สามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำดื่มน้ำใช้เพียงพอตลอดปี มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน ส่วนใหญ่มีการศึกษาภาคบังคับ มีการเรียนทั้งสายสามัญ และสายอาชีพ มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีความรู้ความสามารถช่วยแก้ไขปัญหา และอุปสรรคได้อย่างต่อเนื่อง

ผลกระทบ ชุมชนจะพบปัญหาฝุ่นละออง กลิ่น เสียงดัง สิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี มีประชากรหลายเชื้อชาติเข้ามาอยู่ในชนบท และหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้นจึงเกิดปัญหาคนต่างจังหวัด คนต่างชาติ เข้ามาอาศัย และทำมาหากินในหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น ต่อมามีร้านค้าขาย โรงค้าไม้เก่า ปั๊มน้ำมัน โรงพยาบาลเพิ่มขึ้น ปัญหาน้ำท่วมก็อาจจะมีต่อไปในภายหน้า

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

การพัฒนากองทุน ให้สามารถมีการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง ด้วยทีมผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง และชาวบ้านร่วมมือกัน มีความรักใคร่สามัคคีกัน เดินไปในแนวทางเดียวกันโดยไร้ซึ่งความขัดแย้ง เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัน สร้างแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน มีการแก้ปัญหาและอุปสรรคทุกอย่างร่วมกันจึงจะพบความสำเร็จ และเกิดความยั่งยืนในอนาคตต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

องค์การบริหารส่วนตำบลบัวลอย
ที่ตั้ง ๑/๒ หมู่ ๓ ตำบลบัวลอย อำเภอหนองแค
จังหวัดสระบุรี ๑๘๒๓๐
โทร. ๐ ๓๖๗๒ ๖๐๙๙

๒๔) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

"เสมอภาค แต่ไม่เท่าเทียม"

ตำบลท่างามมีประชากรทั้งหมด ๔,๒๓๐ คน ๑,๓๐๕ ครัวเรือน แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๑๑ หมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับจ้าง และอาชีพเกษตรกรรม มีการร่วมกลุ่มในการประกอบอาชีพ และกองทุนต่าง ๆ ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ปัญหาส่วนใหญ่ของตำบลท่างาม คือ เรื่องระบบเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพ ต้นทุนการทำเกษตรกรรมสูง และปัญหาหนี้สินที่เพิ่มขึ้น

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่างาม ปัจจุบันดำเนินการเข้าสู่ปีที่ ๑๐ จุดเริ่มต้นในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนโดยท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม เป็นกลไกในการขับเคลื่อนงาน ภายใต้การหนุนเสริมของเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนจังหวัดสิงห์บุรี ก่อตั้งกองทุนฯ เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ มีสมาชิกครอบคลุมทั้ง ๑๑ หมู่บ้าน โดยมีสมาชิกเริ่มต้น จำนวน ๓๙๗ คน ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด ๑,๕๒๓ คน ปัจจุบันมีสมาชิกของกองทุนฯ มี ๒ ประเภท คือ สมาชิกทั่วไป (ประเภท ก) อายุ ๑ - ๗๐ ปี และ สมาชิกผู้สูงอายุ (ประเภท ข) อายุ ๗๐ ปีขึ้นไป โดยมีหลักคิด "เสมอภาค แต่ไม่เท่าเทียม" ขยายฐานและเพิ่มโอกาสในการเข้าเป็นสมาชิกมากขึ้น ทุกคนในตำบลท่างามสามารถเข้ามาเป็นสมาชิกได้อย่างเสมอภาค ไม่จำกัดสิทธิด้านสุขภาพหรือประสบปัญหาทางสังคม แต่สิทธิสวัสดิการบางรายการอาจไม่เท่าเทียม เช่น สวัสดิการชดเชยกรณีเสียชีวิตที่มีความแตกต่างกันของสมาชิกแต่ละประเภท และจำนวนปีของการเป็นสมาชิก

การรับสมัครสมาชิกของกองทุนดำเนินการปีละ ๑ ครั้งในช่วงเดือนกรกฎาคม และสมาชิกรายเก่าจะต้องสมทบเงินรายปี ปีละ ๓๖๕ บาท (สมทบวันละ ๑ บาท) และการสมทบร่วมจำนวน ๑ เท่าตามจำนวนสมาชิกที่มีอายุครบ ๑ ปีจากองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม และการสนับสนุนจากรัฐบาลผ่านทางสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) โดยรูปแบบการจัดสวัสดิการเพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตเป็นสวัสดิการพื้นฐานตั้งแต่เกิดจนตายตามระเบียบข้อบังคับ ประกอบด้วย การคลอดบุตร รับขวัญบุตร เจ็บป่วยเข้าโรงพยาบาล กรณีเสียชีวิตเบื้องต้น และกรณีสวัสดิการชดเชยการเสียชีวิต โดยขึ้นอยู่กับระยะเวลาการเป็นสมาชิก และประเภทของสมาชิก รวมทั้งการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ในรูปแบบของตามมติที่ประชุมกรรมการเห็นชอบ อาทิ การช่วยเหลือน้ำดื่มกรณีเกิดภัยพิบัติ การช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคม

สถานะทางการเงินและศักยภาพของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่างาม ซึ่งมีรายได้มากจากหลายส่วน

โดยมีเงินของกองทุนฯ จากบัญชีเงินฝากธนาคาร ทุกบัญชี เงินฝากสลาก ธ.ก.ส. เงินฝากสลากออมสิน เงินสด รวมทั้งสิ้น ๔,๐๐๐,๕๔๙.๘๙ บาท นอกจากนี้ยังมีการพัฒนานวัตกรรมทางสวัสดิการสังคม โดยการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาการประกอบอาชีพ และการแก้ปัญหาหนี้สิน โดยการลงทุนทำธุรกิจ เช่น น้ำดื่มท่างาม ร้านกาแฟ Tar-Ngam coffee

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ ธรรมภิบาลสู่การบริหารจัดการสวัสดิการชุมชนท่างาม : ชุมชนคุณธรรม

การดำเนินงานยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการกองทุน "ประชาชนเป็นผู้บริหาร ท้องถิ่นเป็นผู้ปฏิบัติ" โครงสร้างคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่างาม เป็น ๓ ส่วนหลัก ประกอบด้วย

๑) ภาคประชาชน ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการกองทุน

๒) ส่วนท้องถิ่น โดยใช้ข้าราชการพนักงานส่วนท้องถิ่น ทำหน้าที่ในกองเลขานุการ ดำเนินการตามนโยบายและข้อเสนอมติที่ประชุมของคณะกรรมการ

๓) ที่ปรึกษา ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะ แนวทางในการขับเคลื่อนงานของกองทุน ทำให้เกิดความเข้มแข็งของกองทุนฯ สร้างระบบเศรษฐกิจรายได้ มีงานทำ การเชื่อมโยงเครือข่ายการประกอบอาชีพต่อเศรษฐกิจของครัวเรือนและชุมชน และการแก้ปัญหาหนี้สินที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ก่อให้เกิดกองทุนต่าง ๆ แยกออกจากระบบกองทุนสวัสดิการ มาดำเนินการจัดการธุรกิจ มีคณะกรรมการบริหารจัดการต่าง ๆ คนละชุดในแต่ละกองทุน โดยแสวงหากำไรเพื่อการจัดสวัสดิการตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง ภายใต้การกำกับดูแลของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่างาม เช่น ธุรกิจโรงงานน้ำดื่ม

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน : สร้างนิสัยการออม สู่การปลดหนี้

ปัญหาเรื่องหนี้สินของสมาชิก เกิดจากการที่สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนมีการขาดส่งเงินสมทบรายปี เนื่องจากสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจ คณะกรรมการได้ปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาโดยมีมติให้จัดตั้ง “กลุ่มออมทรัพย์ของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่างาม” เพื่อเป็นกลไกการออมเงินเป็นรายเดือนที่จะสามารถส่งเงินสมทบรายปีเข้ากองทุนสวัสดิการชุมชนของ สมาชิกที่เข้าร่วมได้ และยังได้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการออมของสมาชิก และเกิดรูปแบบการบริหารจัดการที่ดีของกองทุนโดยสร้างฐานความมั่นคง ลดปัญหาการขาดส่งเงินสมทบที่ทำให้ต้องขาดสิทธิสวัสดิการ

โดยปัจจุบันมีเงินออมฝากไว้ในบัญชีธนาคารฯ มีสมาชิกทั้งสิ้น ๓๔๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๖๕ ของสมาชิกกองทุน ซึ่งสามารถช่วยเหลือการขาดส่งเงินกองทุนสวัสดิการ เกิดการออมเพิ่มขึ้น การออมเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินของสมาชิก โดยมีแนวคิดพัฒนาต่อยอดการออมชุมชนสู่การเป็นสถาบันการเงินชุมชน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรมสู่...เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs

การดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่างาม ขับเคลื่อนงานการพัฒนา การประกอบอาชีพ พัฒนาระบบเศรษฐกิจของครัวเรือนและชุมชน และการแก้ปัญหาหนี้สินแบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ในหลายตัวชี้วัดเป้าหมาย เช่น ขจัดความยากจน ความอดยาก ส่งเสริมความเป็นอยู่ รวมถึงทำให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชน เกิดกระบวนการพัฒนาศักยภาพของคน สร้างการมีส่วนร่วม เกิดการจัดการตนเอง สร้างผลงานที่ชัดเจนจนเป็นศูนย์เรียนรู้กองทุนสวัสดิการชุมชนของจังหวัดสิงห์บุรี เป็นนวัตกรรมทางสังคมที่ได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมาย

นอกจากนี้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่างาม มีความพร้อมในถ่ายทอดบทเรียน ประสบการณ์การสร้างการเรียนรู้ หลักสูตรพร้อมถ่ายทอดให้บุคคลต่าง ๆ ได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ดูงาน และเผยแพร่องค์ความรู้ ของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่างาม ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ผลงานทางวิชาการ สร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขยายผลต่อในชุมชนอื่น ๆ ได้อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม

ผู้ประสานงานในพื้นที่
นายชินวุฒิ อาศน์วิเชียร
เลขานุการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่างาม
องค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี
จังหวัดสิงห์บุรี
โทร. ๐๘ ๖๕๕๗ ๖๖๓๖

๒๕) กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลหาดท่าเสา อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท

กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลหาดท่าเสา ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๓ โดยมีแรงบันดาลใจการก่อตั้งจาก ครูชบ ยอดแก้ว ผู้นำแนวคิดกองทุนสวัสดิการและต้องการช่วยเหลือคนในชุมชนในการสร้างความมั่นคงและหลักประกันชีวิต ให้คนยากจนมีสวัสดิการสามารถเบิกสวัสดิการได้ยามเจ็บป่วย ดำเนินการมาถึงปัจจุบันมีเงินกองทุนสวัสดิการชุมชน ๕,๐๐๕,๔๙๖ บาท มีสวัสดิการที่จัดให้สมาชิก ๑๒ ประเภท ได้แก่ สวัสดิการเสียชีวิต การเจ็บป่วย/รักษาพยาบาล เด็กแรกเกิด/คลอดบุตร คนด้อยโอกาส/คนพิการ ช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ เพื่อการศึกษา เพื่อการสมรส เพื่อการอุปสมบท เกณฑ์ทหาร และกิจกรรมสาธารณประโยชน์

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

เปลี่ยนแนวคิดจากการดูแลสวัสดิการเจ็บป่วยมาเป็นการดูแลรักษาสุขภาพ เมื่อปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลการจ่ายสวัสดิการการเจ็บป่วยนอนโรงพยาบาลในแต่ละปีของกองทุน พบว่าสถิติการเจ็บป่วยของคนในชุมชนมีมากขึ้นทุกปี ส่วนมากจะป่วยเป็นโรคความดันสูงและเบาหวาน สาเหตุมาจากการทานอาหารประเภทไขมันและการไม่ออกกำลังกาย ปี ๒๕๖๑ กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลหาดท่าเสา จึงได้หาทางแก้ไข โดยมุ่งหวังให้คนในชุมชนมีสุขภาพที่ดีขึ้นจึงได้เชื่อมโยงกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดชัยนาท ดำเนินโครงการส่งเสริมสุขภาพประชาชนตำบลหาดท่าเสา ให้ความรู้กับประชาชนและสมาชิกกองทุนรู้จักวิธีการดูแลสุขภาพของตนเองและคนในครอบครัว โดยใช้หลัก ๓อ ในการแก้ไขปัญหา ได้แก่ อ๑ อาหาร อ๒ อารมณ์ อ๓ ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ (เต้นบาสโลป) ซึ่งเป็นการออกกำลังกายโดยใช้เพลงประกอบ ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความสนุกสนานและเพลิดเพลินอย่างมาก

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

สิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากชุมชนได้รวมกัน ออกกำลังกายด้วยการเต้นบาสโลปนั้นมีหลายประการ อาทิ

๑) สุขภาพของคนที่เข้าร่วมมีสุขภาพที่ดีขึ้นทั้งกายและจิตใจ

๒) เกิดการรณรงค์ ลดการกินอาหารเย็น ไม่กินไขมัน ทำให้น้ำหนักตัวลดลง ร้อยละ ๕๕ ของผู้เข้าร่วม

๓) เกิดมิตรภาพ ความสัมพันธ์อันดีเป็นมิตรต่อกัน มีการห่วงใยไต่ถามสารทุกข์สุขดิบของคนที่มาร่วมออกกำลังกาย

๖) มีกระบวนการทำงานเป็นทีม สร้างทีมทำงานในทุกระดับตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ เป็นต้น

นอกจากการจัดสวัสดิการโดยพื้นฐาน กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลหาดท่าเสา ได้ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมสรุปบทเรียน เพื่อคิดค้นสวัสดิการรูปแบบอื่น ๆ โดยมุ่งเน้นให้เกิดการสร้างเสริมสุขภาวะที่ดีของตำบลผ่านรูปแบบการรณรงค์การใช้รูปแบบการออกกำลังกายเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนระบบการจัดสวัสดิการชุมชนแล้วกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลหาดท่าเสาได้พัฒนาเป็นต้นแบบของการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนให้กับเครือข่ายอำเภอและนำสู่การประกาศเป็นนโยบายของจังหวัด

หน่วยงานภาคีสนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลหาดท่าเสา

๑) เทศบาลหาดท่าเสาหน่วยงานในพื้นที่ที่สนับสนุนงบประมาณ และสถานที่ในการประชุมของคณะกรรมการ ส่งเสริมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ที่ส่งเสริมสุขภาวะของคนในชุมชนร่วมกัน

๒) ขบวนองค์กรชุมชนชัยนาท และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) หน่วยงานตั้งต้น ที่เข้ามาผลักดันให้ชุมชนเกิดการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหาดท่าเสามีแนวทางการขยายผลให้แกนนำดูแลสุขภาวะของคนในครัวเรือนตนเอง จัดตั้งกลุ่มการออกกำลังกายการเต้นบาสโลปขึ้นอย่างเป็นทางการเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดเป้าหมายร้อยละ ๔๐ ของประชากรในพื้นที่ บูรณาการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนดูแลสุขภาพร่วมกับท้องถิ่น

ถอดบทเรียนจัดการความรู้ เริ่มต้นจากการรวบรวมข้อมูลการจ่ายสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลคนป่วยนอนโรงพยาบาล หาวิธีการแก้ไขโดยให้ความรู้การดูแลสุขภาพของตนเองและคนในครอบครัว ใช้หลักการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมในการแก้ไขปัญหา คือการใช้หลัก ๓ อ ประกอบด้วย อ๑ อาหาร อ๒ อารมณ์ อ๓ ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ถือเป็นการสร้างความสุขอย่างยั่งยืนให้แก่คนในชุมชน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางสาวอุมาพร พรหมศรี
เลขานุการกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลหาดท่าเสา
โทร. ๐๘ ๖๔๔๕ ๖๔๔๖

๒๖) กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

**"อดีตบรรพบุรุษร่วมสร้าง
ปัจจุบันเราร่วมช่วยกันฟื้นฟู
อนาคตส่งต่อให้ลูกหลาน"**

จุดเริ่มต้นของกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลหนองขาว มีแนวคิดในการตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อก่อให้เกิดการดูแลช่วยเหลือเกื้อกูลของพี่น้องสมาชิกและผู้นำชุมชนเพื่อสร้างขวัญกำลังใจและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน อีกทั้งส่งเสริมสนับสนุนการจัดระบบสวัสดิการของชุมชนหมู่บ้านและเชื่อมโยงเป็นกองทุนสวัสดิการในระดับตำบลเพื่อสร้างพลังร่วมของภาคชุมชนในการพัฒนาระบบสวัสดิการจากฐานราก และพัฒนาความมั่นคงในชีวิตของสมาชิกและเป็นหลักประกันสำหรับผู้นำชุมชนที่อุทิศตนเองทำงานเพื่อส่วนรวม มีการจัดสวัสดิการชุมชนพื้นฐานเรื่อง เกิด เจ็บ ตาย การศึกษา การกีฬา การต่อต้านยาเสพติด อาชีพ ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส/คนพิการ วัฒนธรรมประเพณี สาธารณประโยชน์และภัยพิบัติที่ดูแลสมาชิกและคนในชุมชน เช่น องค์กรการเงินชุมชน สภาองค์กรชุมชนฯลฯ

นอกจากนี้ เทศบาลตำบลหนองขาวเข้ามาสนับสนุนงบประมาณและเป็นองค์กรหนุนเสริมในการดำเนินงาน ในการส่งเสริมสนับสนุนประเพณีวัฒนธรรมและสนับสนุนของรางวัลในงานบุญประเพณีต่าง ๆ

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

หากจะพูดถึงหนองขาวก็ต้องเอ่ย การรำเหย่ย การรำกลองยาว ละครเพลงพื้นบ้านที่นำวิถีชีวิตของคนในตำบลหนองขาวมานำเสนอเป็นละครพื้นบ้านเรื่อง "ไอ้บุญทองบ้านหนองขาว"

กองทุนสวัสดิการชุมชนยัง พยายามที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นวิถีชีวิตของชาวบ้านไว้ โดยได้รวบรวมไว้ในพิพิธภัณฑ์ บ้านหนองขาว อาทิ เช่น เรื่อง ความเชื่อพื้นบ้านของคนหนองขาว เช่น เรื่องหม้อยาย เมื่อลูกหลานบ้านไหนแต่งงานและมีบ้านของตนเองจะต้องมีการรับหม้อยายไปไว้ที่บ้านเพื่อคุ้มครองให้มีความเจริญรุ่งเรือง

การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี

งานบวชพระ ตำบลหนองขาวจะใช้ม้าในการนำนาคไปอุปสมบท เรียกว่า แห่นาค โดยนาคจะได้รับการแต่งกายอย่างสวยงาม พร้อมกับม้าก็ได้รับการแต่งประดับอย่างสวยงาม และจะต้องใช้ม้าที่เต้นได้ตามจังหวะเสียงเพลง

การอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารพื้นถิ่น

ที่มีรสชาติอร่อยและแตกต่างจากชุมชนอื่น ๆ และเป็นอาหารคาวหวานที่ได้รับความนิยมจากบุคคลโดยทั่วไป อาทิ เช่น แป้งจี่แกงที่มีส่วนผสมของถั่วเขียวได้รับความนิยมอย่างมาก

การอนุรักษ์วัฒนธรรมความบันเทิง

กิจกรรมที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย อาทิ เช่นรำเหย่ย กลองยาว ละครเพลงพื้นบ้านที่นำวิถีชีวิตของคนในตำบลหนองขาวมานำเสนอเป็นละครพื้นบ้านเรื่อง "ไอ้บุญทองบ้านหนองขาว"

การฝีมือต่าง ๆ

การทอผ้าขาวม้า และผลิตภัณฑ์ผ้าทอ เป็นสินค้าที่ขึ้นชื่อของตำบลหนองขาวในเรื่อง “ผ้าขาวม้าร้อยสีของดีตำบลหนองขาว” ทำให้เกิดกลุ่มต่าง ๆ ในการทอผ้า กลุ่มผ้าสหกรณ์บ้านหนองขาว กลุ่มสินค้าโอท็อป

บทบาทกองทุนวัฒนธรรม ในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม

กองทุนวัฒนธรรมกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลหนองขาวมีบทบาทในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม ทั้งจากคณะกรรมการและสมาชิก พร้อมที่ปรึกษา กองทุนฯ จะร่วมด้วยช่วยกันทั้งสนับสนุนทางตรงและทางอ้อม เช่น

การเป็นผู้สนับสนุนเงินงบประมาณในกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ ในชุมชน

การสนับสนุนของรางวัลแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสนับสนุนงบประมาณ

ส่งเสริมการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทอผ้า การรำเหย่ย การตีกลองยาว การทำอาหารพื้นบ้าน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ตำบลหนองขาวได้รับการพัฒนาและส่งเสริมจากจังหวัดกาญจนบุรี ให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และหมู่บ้าน OTOP นวัตวิถี และปัจจุบันได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ มาท่องเที่ยวมากขึ้น และยังเป็นสถานที่ใช้ในการถ่ายทำสารคดีของทีวี สถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ และเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของ นักเรียน นิสิต นักศึกษา จากโรงเรียน มหาวิทยาลัย ทั่วประเทศ

นอกจากนี้ การที่กองทุนสวัสดิการชุมชนมาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการฟื้นฟูอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ยังทำให้ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามในอดีตมีผู้สืบสานจวบจนถึงปัจจุบัน และยังทำให้ชาวบ้านมีความขยันขันแข็ง รักใคร่สามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจ ตามคำขวัญของคนหนองขาวได้กล่าวไว้ว่า **“อดีต บรรพบุรุษร่วมสร้าง ปัจจุบัน เราช่วยกันฟื้นฟู อนาคต ส่งต่อให้ลูกหลาน”**

ผู้ประสานงานในที่

นางลำพัน ครูทอง

โทร. ๐๘ ๑๙๔๗ ๒๐๔๗

๒๗) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

"ธนาคารความดี ทุกคนอยู่ดี มีความสุข"

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองสาหร่าย เกิดจากการรวมกันเพื่อดูแลกันเองในชุมชนเนื่องจากประชาชนในตำบลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ จึงไม่มีสวัสดิการดูแลยามเจ็บป่วยหรือชราภาพ พิการและเสียชีวิต รวมทั้ง ปัญหาเรื่องหนี้สินในแต่ละครัวเรือน จึงเกิดการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการขึ้นและมอบสวัสดิการให้กับสมาชิกตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ในปี ๒๕๔๙ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสาหร่ายได้เริ่มสมทบเงินเข้ากองทุนปีละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท กระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๕๘ กองทุนได้รับเงินสมทบจากงบประมาณรัฐบาล จากเทศบาลตำบลหนองสาหร่าย จากองค์กรด้านการเงินและอื่น ๆ ทำให้ในปัจจุบันเงินกองทุนของสวัสดิการฝากไว้ที่สถาบันการเงินฯโดยแบ่งการบริหารออกเป็น ๓ ส่วน คือ

๑) ฝากประเภทออมทรัพย์ไว้ที่สถาบันการเงินชุมชน เพื่อนำไปจ่ายให้สมาชิก

๒) ฝากบัญชีประจำกับสถาบันการเงินชุมชน เพื่อให้ได้ดอกผล

๓) กลุ่มองค์กร หรือวิสาหกิจชุมชนนำไปบริหารกลุ่ม เพื่อให้เกิดดอกผล

สำหรับรูปแบบการจัดสวัสดิการของกองทุนมีทั้งให้เป็นเงินและไม่เป็นเงิน อาทิ สวัสดิการเงินขวัญถุงวันแต่งงาน สวัสดิการตั้งครรภ์ สวัสดิการกีฬา สวัสดิการด้านสุขภาพและความเจ็บป่วย สวัสดิการในการดูแลสิ่งแวดล้อม การสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชน การส่งเสริมสร้างอาชีพที่ดีให้คนในชุมชน ส่งเสริมการรักชุมชน และการสร้างคุณค่าทางจิตใจของอาชีพเกษตรกร เป็นต้น

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองสาหร่าย มีภารกิจในการบูรณาการทุนชุมชนเพื่อจัดสวัสดิการให้กับประชาชนในตำบล ภายใต้วิสัยทัศน์ที่ว่า "ทุกคนมีสวัสดิการ แบ่งปันความรัก เอื้ออาทรคุณค่าเท่าเทียม ครอบคลุมทั่วถึง สร้างวัฒนธรรมชุมชน สู่สังคมคุณธรรม" โดยดำเนินการร่วมกับหลักเกณฑ์ธนาคารความดี

การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการที่ดี

สิ่งที่ทำให้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองสาหร่าย มีการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จ ขึ้นอยู่ที่วิสัยทัศน์ตามที่กล่าวมาและหลักการ "ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี ครอบคลุมทั่วถึงและเป็นธรรม" รวมทั้งการมีส่วนร่วมและการให้ความสำคัญกับเรื่องธรรมาภิบาล "ความโปร่งใส ตรวจสอบได้"

นอกจากนั้น ยังมีการใช้หอกระจายข่าวของทุกหมู่บ้านแจ้งให้ชาวบ้านในตำบลรับทราบข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องด้วย อีกทั้งมีการประกาศยกย่องชมเชยสมาชิกในชุมชน ในวาระสำคัญต่าง ๆ ของตำบล และมอบใบประกาศเกียรติบัตรและความดีต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำมาใช้ค้ำประกันการเข้าถึงแหล่งทุนหรือกู้เงินโดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันได้ ตลอดจนการใช้หลักความกตัญญูกตเวทีตอบแทนพระคุณ เป็นต้น โดยหลักการและเป้าหมายเดียวกันของทุกคน คือ "ทุกคนอยู่ดี มีความสุข"

ความสำเร็จของกระบวนการพัฒนาแบบองค์รวม

ปฏิทินชุมชน คือ เวทีการพูดคุยที่ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเรื่องการพัฒนาชุมชน ผ่านการพูดคุยปรึกษาหารือตามวิถีชีวิต โดยจัดเดือนละครั้งในวันที่ ๒๕ ของทุกเดือน และมีการมอบสวัสดิการให้กับสมาชิกในวันประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านตามปฏิทินชุมชน จากการประชุมตามปฏิทินชุมชนทำให้เกิดผลดีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนได้เป็นอย่างดี

สร้างธรรมนูญความสุขและธนาคารความดี ซึ่งมีการกำหนดตัวชี้วัดความดีในด้านต่าง ๆ ให้กับประชาชนในตำบลหนองสาหร่ายเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมที่อยู่ดีมีความสุข จาก ๒๓ ความดี ๖๗ ตัวชี้วัด

ฐานเรียนรู้ จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของชุมชนของกองทุนทำให้เกิดฐานเรียนรู้ขึ้นจากพลังชุมชน ๕ องค์กร คือ องค์กรการเงิน องค์กรพัฒนาด้านสุขภาพ องค์กรกลุ่มอาชีพ องค์กรด้านพัฒนาคนและสิ่งแวดล้อม และองค์กรสวัสดิการ จนเกิดเป็นฐานการเรียนรู้ของตำบล

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

จากการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่ชุมชนร่วมกำหนดไว้ คือ “ชุมชนอยู่ดี มีความสุข” ซึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงต่อคุณภาพและสวัสดิการชีวิตของคนในตำบลหนองสาหร่าย ดังนี้

- สามารถลดรายจ่ายทั้งตำบลได้ ปีละ ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ครัวเรือนปลูกผักกินเองไม่น้อยกว่า ๕ ชนิด
- เงินกองทุนนำไปสู่วาระชุมชนความดีปลดหนี้ได้ มีการปลดหนี้นอกระบบได้ ๑๙,๓๐๐,๐๐๐ บาท
- การประกาศวาระของชุมชน ๔ เรื่อง

๑) ตำบลแห่งความสุขใช้ความสุขเป็นเป้าหมายของการพัฒนา

๒) ตำบลสวัสดิการ “ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี ครอบคลุมทั่วถึงและเป็นธรรม”

๓) ตำบลพอเพียง โดยใช้หลักการเข้าใจเข้าถึง พัฒนาตนเองของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหนองสาหร่าย

๔) ลดหนี้สินโดยใช้ยุทธศาสตร์ความดีปลดหนี้ได้

- เกิดการประสาน เชื่อมโยงและบูรณาการเป็นองค์รวม การสร้างความร่วมมือระหว่างภาคีและกลุ่มองค์กรในการพัฒนาแผนงานของตำบลร่วมกันจึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับชุมชนในตำบลหนองสาหร่ายที่นำไปสู่สังคมแห่งความสุขของกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีคุณค่ามากกว่าตัวเงินได้

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายศิวโรฒ จิตนิยม ผู้ประสานงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองสาหร่าย
โทร. ๐ ๓๔๖๘ ๒๐๓๑, ๐๘ ๑๗๖๓ ๗๓๔๑

ต้นแบบคุณธรรม : กตัญญู

๒๘) ชุมชนคุณธรรมวัดฝั่งคลอง ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก

ชุมชนคุณธรรมวัดฝั่งคลอง เป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมของชาวไทยพวน มีกิจกรรมประเพณีที่โดดเด่น อาทิ ประเพณีบุญทานข้าวจี่วิถีไทยพวน ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่แสดงถึงวิถีชีวิตของชาวไทยพวน ฮีต ๑๒ และในชุมชนยังมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมการทอผ้าพื้นถิ่น ผ้าฝ้ายทอมือไทยพวน การอนุรักษ์การแต่งกายของชาวไทยพวน การจัดแสดงอาหารพาแลงจัดเลี้ยงต้อนรับแก่ ผู้ที่มาท่องเที่ยวในชุมชน การแสดง ๓ ลำ ได้แก่ ลำตัด ลำโทน ลำพวน และได้เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยพวน อีกทั้ง เมื่อมีกลุ่มที่มาท่องเที่ยวศึกษาดูงานในชุมชน ทางชุมชนวัดฝั่งคลองยังมีการแสดงกลองยาวต้อนรับ และมีกิจกรรมบายศรีสู่ขวัญและเพื่อเป็นการเสริมสร้างสิริมงคลให้แขกผู้มาเยือนในชุมชนอีกด้วย

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมวัดฝั่งคลองนั้นพัฒนาขับเคลื่อนด้วยพลังบวร รวมถึงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของคนในชุมชนเกิดการรวมตัวกัน มุ่งมั่นเพื่อพัฒนาส่งเสริมให้ชุมชนเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จนกลายเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบที่มีความโดดเด่นในการสืบสาน รักษา ต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมในชุมชน โดยการนำของท่านพระครูวิริยานุโยค เจ้าคณะอำเภอปากพลี เจ้าอาวาส วัดฝั่งคลอง ในการริเริ่มจัดสร้างพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไทยพวน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมรากเหง้าของคนในชุมชน

ปัจจุบันได้พัฒนาเป็นพิพิธภัณฑ์ “มิวเซียมปะพวนที่ปากพลี” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่เด็กเยาวชน ประชาชน และนักท่องเที่ยวที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมรวมถึงมรดกภูมิปัญญาของชาวไทยพวน มีการสนับสนุนส่งเสริมให้คนในชุมชนรวมกลุ่มกันผลิตสินค้าและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ โดยใช้เวลาที่เหลือหลังจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เพื่อเป็นสินค้า ของที่ระลึก มีกลุ่มบ้านพักโฮมสเตย์ของชุมชนที่มีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว นับเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่คนในชุมชน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ผลจากการขับเคลื่อนโดยอาศัยพลังบวร และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

ด้านศาสนา ให้พระสงฆ์/พระธรรมวิทยากร ได้เผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้แก่เด็กเยาวชนในสถานศึกษาตั้งแต่ระดับวัยเรียน โครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร

ด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการเรียนการสอนทฤษฎีเกษตรพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ โครงการรวมกลุ่มผลิตภัณฑ์ของชุมชน

ด้านการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี จัดกิจกรรมศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ฮีต ๑๒ คอง ๑๔ ขึ้นในทุกเทศกาลเป็นประจำทุกปี การสืบทอดวัฒนธรรมด้านภาษาที่นับวันยิ่งสูญหายไปจากชุมชน เอกลักษณ์ทางภาษาพวนที่แตกต่างจากภาษาอื่น ๆ โดยนำมาใช้ในการแสดงต่าง ๆ เพื่อต้อนรับคณะศึกษาดูงาน เยี่ยมชมและท่องเที่ยว รวมถึงการส่งเสริมให้สถานศึกษาได้รณรงค์การใช้ภาษาพวน ซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่นในสถานศึกษาอย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ วัน เป็นต้น

ด้านสังคม จากการดำเนินกิจกรรม พบว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาการพนัน ปัญหายาเสพติด อาชญากรรม รวมถึงปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมนั้น ลดน้อยลงอย่างมาก คนในชุมชนมีความรัก ความสามัคคี รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม รู้จักความพอเพียง พอประมาณ สร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีการรวมกลุ่มกันสร้างอาชีพเพื่อเสริมรายได้ จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มจิตอาสา รวมถึงในด้านวัฒนธรรมประเพณีนั้น คนในชุมชนได้ร่วมกันสืบทอด สืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของไทยพวน มีแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว (บวร on tour)

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนคุณธรรมวัดฝั่งคลอง มีการวางแผนและบูรณาการร่วมกัน เพื่อส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนาทักษะและอบรมให้ความรู้แก่เด็ก เยาวชน และคนในชุมชนในด้านต่าง ๆ รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลองค์ความรู้ต่างและข่าวสารสาระอันเป็นประโยชน์ให้แก่คนในชุมชน ทั้งในรูปแบบกิจกรรม สื่อวีดีทัศน์ เอกสาร สิ่งพิมพ์ เพจ facebook กลุ่มไลน์ เว็บไซต์ ฯลฯ อาทิ

สื่อสาร ประชาสัมพันธ์ บริการข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศของชุมชน และของหน่วยงานบุคคลภายนอกให้แก่ ทางเฟสบุ๊คและกลุ่มไลน์ เครือข่ายต่าง ๆ

ร่วมกับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครนายก จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ รณรงค์การป้องกัน โควิด - ๑๙ โดยการนำเสนอในรูปแบบการแสดงลำตัดพวน เป็นต้น

ผู้ประสานงานในพื้นที่

ว่าที่ร้อยตรี ชาติชาย ยอดมิ่ง ประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนไทยพวน
โทร. ๐๙ ๒๗๕๗ ๙๓๗๗

ส่วนที่ ๕ : เรียงร้อยต้นแบบคุณธรรมกรุงเทพฯ ปริมณฑล ตะวันออก

ต้นแบบคุณธรรม : พอเพียง

๑) ชุมชนคุณธรรมกระซ้าขาว ตำบลบ้านบ่อ อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

"ชมธรรมชาติ วิถีชาวประมง
ลิ้มรสอาหารอร่อย ซื้อของฝากจากทะเล"

ชุมชนกระซ้าขาว ชุมชนแห่งความสามัคคี โดยคนในชุมชนอาศัยอยู่แบบเครือญาติ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งด้านความร่วมมือในการประกอบอาชีพ โดยรวมตัวกันเป็นวิสาหกิจชุมชนผลิตกะปิด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน นอกจากนี้ยังรวมตัวกันดำเนินกิจกรรมทางด้านการส่งเสริมคุณธรรมท้องถิ่น อาทิ ร่วมกันประกอบกิจกรรมทางศาสนา ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต โดยปัญหาด้านอาชญากรรมในชุมชนแทบไม่พบ แต่เดิมเป็นชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลของจังหวัดสมุทรสาคร โดยความเจริญยังไม่เข้าถึง ดังนั้น ชาวบ้านที่มาตั้งรกรากจึงจำเป็นต้องรวมกลุ่มเพื่อพึ่งพากันและกัน เช่น การป้องกันโจรปล้น การติดต่อค้าขายกับชุมชนภายนอก ต่อมาเมื่อความเจริญขยายตัวมาถึงหมู่บ้าน ชาวบ้านก็ยังคงที่จะสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะด้านการประกอบอาชีพ มีการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนารายได้ของคนในชุมชนให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

ความสำเร็จการเป็นชุมชนต้นแบบด้านความสามัคคี ของชุมชนกระซ้าขาว เกิดจากคนในชุมชนยึดหลักคุณธรรม โดยมีจิตอาสา และยึดมั่นและรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ทั้งวินัยต่อตนเองในการดำเนินชีวิต วินัยต่อส่วนรวม โดยสังเกตได้จากการรวมตัวกันทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของชุมชนโดยไม่หวังผลตอบแทน โดยมีผู้นำทางศาสนา และผู้นำชุมชน (วัด และศาลเจ้า) เป็นศูนย์รวมใจในการผสานความกลมเกลียวของคนท้องถิ่น เห็นได้จากงานประจำปีวัดกระซ้าขาว ซึ่งเป็นวัดประจำหมู่บ้านเป็นการร่วมกันจัดงานของชาวบ้านอย่างยิ่งใหญ่ การรวมกลุ่มการประกอบอาชีพทำกะปิที่ร่วมกันสร้างความมั่นคงด้านรายได้

เมื่อการร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมเห็นผลเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม ชาวบ้านและทุกภาคส่วนจึงมีต้นแบบและกำลังใจในการผลักดันชุมชนให้เป็นชุมชนที่มีพลังความสามัคคี ต่อไป

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ในช่วงแรกของการรวมกลุ่มการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ คนในชุมชนยังไม่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันที่เป็นเจตนารมณ์ร่วม เมื่อผู้นำชุมชนใช้พลัง “บวร” แสดงออกถึงความมุ่งมั่น ตั้งใจ และพยายามปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีด้านความเสียสละแก่ชุมชน รวมถึงสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ องค์ความรู้ ความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงแก้ไข ระบบการดำเนินงานพัฒนาชุมชนร่วมกัน และเมื่อกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดำเนินไปโดยสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยน้ำพักน้ำแรงจากความสามัคคีกันของคนในหมู่บ้าน จึงทำให้ชาวบ้านต่างเกิดความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากยิ่งขึ้น รวมทั้ง ยังร่วมกันปลูกฝังเยาวชนของหมู่บ้านเกี่ยวกับการทำกิจกรรมจิตอาสา

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีความมั่นคง รายได้มากขึ้นจากการรวมกลุ่มกันผลิตกะปิ และขยายไปสู่การพัฒนารายได้ด้านอื่น ๆ ของชุมชน อาทิ การท่องเที่ยวชุมชน เมื่อมีคนภายนอกเข้ามาเที่ยวในชุมชน ชาวบ้านจะมีอัธยาศัยไมตรีที่เป็นมิตร ด้วยความสุขจากภายใน นอกจากการนี้แล้ว ยังมีการช่วยกันสอดส่องดูแลชุมชนให้มีความปลอดภัย รักษาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชุมชน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนมีความมุ่งมั่นตั้งใจ ที่จะพัฒนาเยาวชนให้เกิดความหวงแหน อยากที่จะร่วมกันพัฒนาบ้านเกิด โดยดึงเยาวชนในท้องถิ่นมาร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ถ่ายทอดเรื่องราวความสำเร็จของชุมชน เพื่อเป็นการปลูกฝังการเรียนรู้ การวางรากฐานด้านการพัฒนาตนเอง พัฒนาชุมชน ให้กับเยาวชนรุ่นต่อ ๆ ไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายภาณุวัตร สำราญ ผู้ใหญ่บ้าน
โทร. ๐๖ ๑๓๙๘ ๑๑๘๘

๒) ชุมชนคุณธรรมบ้านชายทะเลรางจันทร์ ตำบลนาโคก อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

ชุมชนคุณธรรมบ้านชายทะเลรางจันทร์เป็นชุมชนที่ชาวบ้านมีความรัก สมัครสมานสามัคคี โดยมุ่งที่จะพัฒนาตนเอง และชุมชนอยู่เสมอ จนทำให้คนในชุมชนทุกครัวเรือนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ปัญหาอบายมุขต่าง ๆ มีจำนวนน้อยมาก รวมทั้งเยาวชนในชุมชนยังคงรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นพร้อมกับเติบโตเรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่

กว่าจะมาเป็นวันนี้

ชุมชนคุณธรรมบ้านชายทะเลรางจันทร์ ชุมชนวิถีชีวิตชาวประมงชายฝั่งดั้งเดิม ที่สืบทอดกันมาเป็นเวลายาวนาน จากรุ่นสู่รุ่น แต่เดิมคนในชุมชนโดยพื้นฐานเป็นคนที่มีน้ำใจอยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนชุมชนแบบมีส่วนร่วมมากนัก อาชีพหลักของคนในชุมชนคืออาชีพแปรรูปอาหารทะเล โดยกะปิเป็นผลิตภัณฑ์หลักของชุมชน

ชาวบ้านเดิมทีจะผลิตกะปิเป็นอาชีพของครอบครัวแล้วต่างคนต่างขาย เกิดการตัดราคากันเอง ซึ่งไม่สามารถเป็นผู้กำหนดราคากลางได้ จนทำให้ชาวบ้านรวมตัวกันเป็นวิสาหกิจชุมชน ร่วมกันผลิตกะปิและกำหนดราคาขาย เมื่อชาวบ้านในชุมชนมีรายได้ที่แน่นอนมากขึ้น จึงรวมตัวกันพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

เส้นทางสู่ความสำเร็จของชุมชนคุณธรรมบ้านชายทะเลรางจันทร์ ได้แก่ คนในชุมชนยึดหลักคุณธรรม และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจแบบพอเพียง มาดำเนินชีวิต

การยึดหลักคุณธรรม คนในชุมชนแต่ละคนมุ่งจะพัฒนาตนเอง ทั้งการมีวินัยต่อตนเองในการดำเนินชีวิต อาทิ เยาวชนมีความขยัน กตัญญู ปฏิบัติหน้าที่ตามวัยของตนเองได้อย่างดี และยังเอื้อเฟื้อมีน้ำใจต่อชุมชน ส่วนผู้ใหญ่ในชุมชนมีความขยัน ซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้ตามหลักคุณธรรม และยังดำเนินชีวิตแบบพอเพียง เป็นต้นแบบที่ดีให้กับเยาวชน

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหา และแนวทางการพัฒนาชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรม และโครงการต่าง ๆ ของชุมชน นอกจากนี้แล้วยังได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาคเอกชน และหน่วยงานภาครัฐ

ซื่อสัตย์ต่ออาชีพ ชาวบ้านผลิตกะปิด้วยความใส่ใจในคุณภาพ เพื่อแสดงความซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค จนได้รับการยอมรับ ซึ่งเป็นการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ที่มั่นคง

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ในจุดเริ่มต้นของการรวมตัวกันของคนในชุมชน ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ยังคงมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน หรือยังไม่มีความเชื่อมั่นในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยพื้นฐานของคนในชุมชนที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และถ้วยทีถ้อยอาศัยต่อกัน จึงสามารถร่วมกันพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จในแต่ละด้านจากจุดเล็ก ๆ จึงพัฒนาเป็นกิจกรรม โครงการที่ใหญ่ขึ้น

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

เมื่อชุมชนเริ่มมีการพัฒนาขึ้นอย่างเห็นผลเป็นรูปธรรมจากทีละเล็กทีละน้อย ที่เกิดจากการพัฒนาตนเองของผู้นำชุมชน และคนในชุมชนบางส่วน นำไปสู่การพัฒนาครอบครัว และขยายวงกว้างเป็นทั้งชุมชน ปัญหาด้านการเงินของคนในชุมชนค่อย ๆ คลี่คลาย โดยชาวบ้านมีการจดบัญชีครัวเรือนเพื่อรับรู้รายรับรายจ่ายของครอบครัว ดำเนินชีวิตโดยพึ่งพาตนเองและตอบแทนสู่ชุมชน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ละทิ้งท้องถิ่น

เป้าหมายที่จะเดินต่อ

ชุมชนมีความมุ่งมั่นตั้งใจ ที่จะดำรงรักษาสิ่งแวดล้อม และปลูกฝังการมีวินัยต่อส่วนรวม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับชุมชนอื่น ๆ โดยเป็นแหล่งการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม และการพึ่งพาตนเอง โดยปัจจุบัน ได้เริ่มขยายผลเรื่องราวความสำเร็จของชุมชนให้แก่บุคคลและองค์กรภายนอกได้รับรู้ ซึ่งมีกระแสตอบรับจากสังคม มีผู้สนใจเข้ามาท่องเที่ยวและเรียนรู้วิถีชุมชนเพิ่มมากขึ้น

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางมาเรียม กงม้า ผู้ใหญ่บ้าน

โทร. ๐๘ ๑๗๙๓ ๙๘๒๒

๓) ชุมชนคุณธรรมวัดบางช้างเหนือ ตำบลคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

"คุณธรรมนำการพัฒนา ชาวประชาอยู่เย็นเป็นสุข"

ชุมชนคุณธรรมวัดบางช้างเหนือ มีความโดดเด่นด้านผู้นำศาสนาและประชาชนในชุมชนมีการรวมตัวกัน มีการดำเนินงานแบบร่วมคิด ร่วมทำ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีการเรียนรู้การจัดการและการแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงเกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ชุมชนที่มีการจัดการตนเอง (Community Management) ชุมชนที่มีจิตวิญญาณและชุมชนมีสันติภาพ (Peaceful) ตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชน นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ในระยะยาว

กว่าจะมาเป็นวันนี้

ชุมชนคุณธรรมวัดบางช้างเหนือนั้นประชากรในตำบลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยการปลูกพืชผักผลไม้ ซึ่งมีประชากรที่เดินทางเข้าออกคล้ายประชากรแฝงตลอดเวลาส่งผลทำให้เกิดปัญหาในชุมชน ดังนั้น ผู้นำชุมชนจึงจัดให้มีการประชุม เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยวิเคราะห์ต้นทุนชุมชนด้วยหลักการ "ปัญหาที่อยากแก้ความดีที่อยากทำ" ปัญหาที่เกิดในชุมชนคือ

๑) เรื่องขาดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

๒) ด้านบุคลากรไม่เพียงพอ (ขาดแรงงาน)

๓) ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

หัวใจของ "ชุมชนคุณธรรมวัดบางช้างเหนือ" คือ คนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข รู้จักดำเนินชีวิตด้วยความถูกต้อง โดยมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ รู้จักเรียนรู้และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสืบสานวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม กล่าวคือ ยึดมั่นหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ เมื่อคนในชุมชนปฏิบัติตามหลักศาสนาอยู่ในกรอบของศีลธรรมและข้อปฏิบัติตามศาสนาที่ตนเคารพนับถือ ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนก็จะลดลงหรือหมดไป เกิดสิ่งดีงามในชุมชน นอกจากนี้ ประชาชนในชุมชนมีการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ที่สามารถช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจและบรรเทาความเดือดร้อนให้กับคนในชุมชน และยังมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินการในนามกลุ่ม สามารถสร้างอาชีพ และรายได้ ตลอดจนมีเงินปันผลให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

พบปัญหาเรื่องขาดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ปัญหาด้านบุคลากรไม่เพียงพอ และปัญหาด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมงานต่าง ๆ ไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ สาเหตุเกิดจากการที่ประชาชนไม่ค่อยมีเวลาว่างตรงกัน เพราะต่างก็ต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัว จึงเป็นเรื่องยากที่จะทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ซึ่งมีการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเป็นตัวแทนของคนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมคิดตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำงาน ก่อให้เกิดระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม และเป็นที่ยอมรับว่าได้ผลในเชิงปฏิบัติ ตลอดจนมีภาครัฐเข้ามาขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร และช่วยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง ส่งผลให้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนลดลง

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

การดำเนินงานชุมชนคุณธรรมวัดบางช้างเหนือ ได้ดำเนินการตามหลัก ๓ ประการ ได้แก่ ๑) ยึดและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนา ๒) น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ และ ๓) ดำรงชีวิตตามแบบวิถีวัฒนธรรมไทย ทำให้คนในชุมชนเกิดความรักความสามัคคี และมีพลังที่จะสร้างความเข้มแข็งในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำให้ลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันเพิ่มมากขึ้น

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนคุณธรรมวัดบางช้างเหนือ มีเป้าหมายที่จะส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชน มีการช่วยเหลือดูแลคนในชุมชน สืบสานวิถีวัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง และมีแผนระยะ ๕ ปี โดยการดำริของ พระพิพัฒน์ศึกษากร เจ้าอาวาสวัดบางช้างเหนือ ซึ่งจะจัดสร้างศูนย์ปฏิบัติธรรม เพื่อเป็นที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้วยการเจริญจิตภาวนา ตลอดจนใช้เป็นที่สงเคราะห์แก่ประชาชนตามโอกาสอันสมควร ต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

วัดบางช้างเหนือ
โทร. ๐ ๓๔๓๒ ๕๕๒๐
นางขวัญเรือน แก้วประเสริฐ
ครูสอนศีลธรรม ศพอ.วัดบางช้างเหนือ
โทร. ๐๘ ๑๘๐๒ ๔๓๕๙

๔) ชุมชนคุณธรรมวัดสำโรง ตำบลวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

"มีศีล มีธรรม มีสุข"

บันทึกเรื่องราวของชุมชนวัดสำโรง จากหลักฐานทะเบียนวัดผ่านมาสองร้อยกว่าปีในอดีต ชื่อของวัดเปลี่ยนจากวัดสามโรง เป็นวัดสำโรง ด้วยว่าสมัยก่อนแถบนี้มีต้นสำโรงขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นชุมชนที่มีความเป็นอยู่แบบพอเพียง ประชากรประกอบอาชีพเกษตร ทำนา ทำสวน วัดสำโรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา โดยมีแม่น้ำท่าจีนเป็นเส้นเลือดใหญ่หล่อเลี้ยงประชากรในชุมชน อาศัยประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน และแม่น้ำท่าจีนยังเป็นแหล่งอาหารของคนในชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น สามารถเลี้ยงตนเองบนวิถีความพอเพียง เป็นชุมชนที่มีความร่มเย็น สงบสุขอย่างยั่งยืน

กว่าจะมาเป็นวันนี้

ชุมชนวัดสำโรงตั้งอยู่ที่ตำบลวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนที่อพยพมาตั้งรกรากกับคนในพื้นที่เดิมตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ในบริเวณปากคลองโยงริมแม่น้ำท่าจีน และแรงงานชาวมอญ เขมร ลาว ได้พระราชทานให้จับจองพื้นที่ โดยมีวัดสำโรงเป็นศูนย์กลางของชุมชน โดยยึดหลักศีล ๕ มาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิต "อันว่า ศีล ๕ เป็นหลักการสำคัญของมนุษย์ เมื่อทุกคนมีศีล ๕ ด้วยกัน สังคมนั้น ๆ คือ ประชาชนย่อมจะอยู่เย็นเป็นสุข เมื่อเป็นไปได้ ขอให้ชื่อหมู่บ้านว่าหมู่บ้านรักษาศีล ๕" ซึ่งเป็นคำกล่าวของสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช) วัดปากน้ำ กรุงเทพมหานคร มีความมุ่งหวังให้คนในชุมชนดำเนินชีวิตตามแนววิถีไทยที่ประพฤติปฏิบัติตามจารีตประเพณีอันดีงามทางพระพุทธศาสนา โดยมีการทำบุญตักบาตร ฟังธรรม เจริญจิตภาวนา ถืออุโบสถศีลเป็นประจำทุกวันพระ โดยพระสงฆ์มีบทบาทในการประสานสัมพันธ์ระหว่าง "บ้าน วัด โรงเรียน" เพื่อเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความเข้มแข็งของชุมชน เป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ระดับ "พออยู่ พอกิน" พัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้านด้วยการต่อยอดทุนสังคมด้วยแนวทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ โดยนำมิติทางศาสนาและวัฒนธรรม ส่งเสริมให้ประชาชนมีอาชีพสุจริต สามารถเลี้ยงตนเองบนวิถีความพอเพียง เป็นชุมชนที่มีความร่มเย็นสงบสุขอย่างยั่งยืน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนมีการบริหารจัดการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน โดยภาครัฐ ปรับบทบาทจากผู้กำกับ ควบคุม สั่งการ และดำเนินการเอง มาเป็นผู้ประสานสนับสนุน บริการอำนวยความสะดวก สามารถทำงานกับภาคีพัฒนา ในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนาที่คำนึงถึงความต้องการของชุมชนวิถีชุมชน ภาคเอกชน คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชน ผู้บริโภค สถาบันศาสนามีบทบาทเป็นแหล่งเผยแพร่หลักธรรม ปลูกฝังทัศนคติการใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต การช่วยเหลือเกื้อกูลคนในสังคม และร่วมดำเนินกิจกรรมสาธารณประโยชน์ สถาบันการศึกษาจะมีบทบาทเป็นแหล่งให้ความรู้ สร้างศักยภาพและกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และคนทุกกลุ่มวัย ซึ่งเป็นกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนในรูปแบบองคาพยพ ที่ทุกภาคส่วนดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ชุมชนมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายวัฒนธรรม โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ พร้อมได้มีการจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม บวร On Tour เกิดการสร้างความร่วมมือ เพื่อร่วมขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม ด้วยหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนวัดสำโรงดำเนินการนำทุนทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ของชุมชน ผนวกกับความคิดสร้างสรรค์และการออกแบบ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการของชุมชน เชื่อมโยงกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระปลัดประพจน์ สุปภาโต
โทร. ๐๘ ๙๒๒๓ ๑๒๔๓

๕) เทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัดปทุมธานี

สภาองค์กรชุมชนเทศบาลเมืองท่าโขลง เริ่มจากต้องมีผู้นำที่เข้มแข็ง และแม้จะมีโครงการต่าง ๆ เข้ามาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงพัฒนาชุมชน แต่ก็ไม่ตรงกับความต้องการของคนในชุมชน จึงกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือกันในการกำหนดทิศทางพัฒนาตนเอง ทำแผนชุมชน ศึกษาปัญหา หาความรู้ กำหนดเป้าหมาย โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดตั้งเป็นสภาองค์การชุมชนเทศบาลเมืองท่าโขลง โดยมีความตั้งใจและเชื่อมั่นว่าจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการแก้ไขปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ โดยใช้สภาฯ เป็นเวทีกลางในการให้สมาชิกมาร่วมประชุม และหารือถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างเป็นระบบ เช่น โครงการสวัสดิการชุมชนออมเงินวันละ ๑ บาท เพื่อเป็นสวัสดิการ คลอดบุตร เจ็บป่วย เสียชีวิต ทุนการศึกษา เป็นต้น และเกิดการเชื่อมโยงขบวนองค์กรชุมชนระดับจังหวัดปทุมธานี ในการพัฒนาพื้นที่ และพัฒนาศักยภาพคนทำงาน เพื่อให้เป็นผู้นำที่เข้มแข็งในการขับเคลื่อนงานสภาองค์กรชุมชน ทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น จึงเกิดการเชื่อมโยงกันภายในพื้นที่ชุมชนกันชุมชน ชุมชนกับหน่วยงานท้องถิ่น และได้มีการจัดการประชุมเชื่อมโยงหน่วยงานภาคีร่วมในการทำแผนพัฒนาชุมชน ๑ ตำบล ๑ แผนพัฒนา ในการแก้ไขปัญหาของตำบล ใช้สภาองค์การชุมชนเทศบาลเมืองท่าโขลงในการขับเคลื่อนงาน โดยการทำแผนชุมชนเป็นเครื่องมือเพื่อกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน แนะนำ และติดตามประเมินผลต่อยอด สู่การจัดทำระบบบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ และพัฒนากลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อให้เกิดแผนธุรกิจชุมชนที่ครอบคลุมทั้งตำบล

ในการจัดทำแผนได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม วิเคราะห์ต้นทุนชุมชน ทั้งทุนสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และทุนทางวัฒนธรรม ใช้วิธีการปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

การขับเคลื่อนสภาองค์การชุมชนเทศบาลเมืองท่าโขลงนั้นเน้นด้านคุณธรรม จริยธรรมโดยใช้หลักพลัง “บวร” สู่สังคมคุณธรรมที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สำหรับสภาฯ ได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดปทุมธานี ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑: สร้างชุมชนเข้มแข็งอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ ๒: ขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓: กำหนดให้มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ ๔: การอนุรักษ์ และสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ ๕: การส่งเสริมสุขภาพทุกช่วงวัย สร้างสุขภาวะชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ ๖: การขับเคลื่อนงานสภาองค์กรชุมชนตำบลสู่การจัดการตนเอง

นอกจากนั้นแล้วยังมีการกำหนดแนวทางที่ถือว่าเป็นเส้นทางสู่ความสำเร็จของชุมชน ประกอบด้วย

๑) เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในการประสานงาน และรับรู้สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในตำบล

๒) เสริมสร้างความรู้รักสามัคคี และความสมานฉันท์ เป็นกระบวนการเพื่อสร้างความมั่นคงแก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

๓) ส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้ ให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนต่อไป

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

๑) เป็นพื้นที่สังคมเมือง มีประชากรแฝงจำนวนมาก การทำงานลำบาก

๒) ค่าครองชีพของคนในพื้นที่ต้องแบ่งสรรบันส่วนกัน ไม่สามารถกระจายได้อย่างครบถ้วน

๓) นายทุนเข้ามาครอบครองด้านการตลาด ทำให้ชาวบ้านเข้าไปค้าขายลำบาก ส่วนใหญ่จะเป็นพ่อค้าแม่ค้าคนกลาง และทำให้ไม่สามารถต่อรองสินค้าได้

๔) พื้นที่ตำบลเป็นแหล่งอุตสาหกรรม ทำให้มีแรงงานจากต่างถิ่น รวมทั้งแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในพื้นที่จำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาเรื่องความปลอดภัย และปัญหาสภาพแวดล้อม

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ผลลัพธ์

๑) มีการเผยแพร่กิจกรรมไปยังชุมชนต่าง ๆ ในตำบล และหน่วยงานในอำเภอ

๒) ภาคเอกชนและท้องถิ่นให้การสนับสนุนกิจกรรมเป็นอย่างดี

๓) เกิดชุมชนคุณธรรมที่เอื้ออาทร

ผลกระทบ

ช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด - ๑๙ ระรอกที่ ๓ ส่งผลให้ชาวบ้านขาดรายได้ หรือทำให้รายได้ลดลงการจัดกิจกรรม และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ก็ลดน้อยลง

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

พัฒนายกระดับเศรษฐกิจฐานราก ส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้ เกิดศูนย์กระจายสินค้าในระดับพื้นที่ เพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้อย่างยั่งยืน สู่การเป็นเมืองน่าอยู่

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางกรรณิกา บุญยัง
โทร. ๐๘ ๑๓๐๓ ๖๑๘๓
ที่อยู่ ๓๖/๘๐ หมู่ ๑๐ ตำบลคลองสอง
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๒๐

๖) ชุมชนคุณธรรมวัดเขียนเขต ตำบลบึงยี่โถ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

"วัดเขียนเขตน่ายล ชุมชนเข้มแข็ง ร่วมแรงสามัคคี อนุรักษ์วิถีไทย ต้านภัยยาเสพติด"

ชุมชนคุณธรรมวัดเขียนเขต มีความโดดเด่นที่น่าสนใจ คือ มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแก่นการขับเคลื่อนชุมชน ผ่านกิจกรรมที่ดำเนินการหลายโครงการ เช่น เศรษฐกิจพอเพียง หน้าบ้านน่ามอง ชุมชนรักษ์น้ำ ปลอดยาเสพติด ปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ ตามสโลแกนที่ตั้งไว้ "วัดเขียนเขตน่ายล ชุมชนเข้มแข็ง ร่วมแรงสามัคคี อนุรักษ์วิถีไทย ต้านภัยยาเสพติด"

กว่าจะมาเป็นวันนี้

ชุมชนวัดเขียนเขต เป็นพื้นที่ของวัดซึ่งให้กับชาวบ้านที่อยู่ในละแวกของตำบลบึงยี่โถมาเป็นผู้จับจองอยู่อาศัย และทำกิน เมื่อมีความเจริญเข้ามา คนจับจองจึงได้เปลี่ยนมือไปตามสภาพของสังคม ก่อนหน้านี้ในชุมชนได้มีปัญหายาเสพติด มีการลักเล็กขโมยน้อย อาชีพของประชากรส่วนใหญ่ทำอาชีพรับจ้าง พระเดชพระคุณหลวงพ่อพระธรรมรัตนาภรณ์ ได้ดำเนินการโครงการชุมชนคุณธรรม ด้วยพลังบวร ควบคู่ไปกับโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จึงทำให้ชุมชนวัดเขียนเขตกลับมาเป็นชุมชนสันติสุขและได้เป็นต้นแบบให้กับชุมชนอื่น ๆ เข้ามาศึกษาดูงาน มีการปลูกพืชผักสวนครัวหน้าบ้านน่ามอง ชุมชนรักษ์น้ำ เศรษฐกิจพอเพียง

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

เริ่มต้นจากหลวงพ่อพระธรรมรัตนาภรณ์ได้ดำเนินโครงการชุมชนคุณธรรมบูรณาการร่วมกับโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ทางชุมชนได้ร่วมมือร่วมใจกันทำโครงการนี้จนเกิดเป็นรูปธรรมในหลาย ๆ ด้านขึ้นมา เป็นชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร มีการปลูกพืชผักสวนครัวไว้กินเอง คนในชุมชนออกช่วยเหลือกิจกรรมทางวัด ด้วยจิตอาสา และใส่ใจส่วนรวม พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมตามประเพณีท้องถิ่น ตามบริบทของชุมชน เช่น ประเพณีสงกรานต์ แห่เทียนพรรษา ประเพณีออกพรรษา เป็นต้น

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ปัญหาที่ได้พบคือ ชาวบ้านยังไม่ค่อยให้การร่วมมือในระยะที่ทำแรก ๆ ทางชุมชนมีคณะกรรมการที่ร่วมดำเนินการ ได้ออกแบบการทำงานร่วมกัน โดยต้องประชาสัมพันธ์ให้ทุกหลังคาเรือนรับรู้และเข้าใจถึงรูปแบบของโครงการ โดยระยะแรก ๆ ต้องเริ่มทำความเข้าใจไปที่ละน้อยก่อน พอหลังจากประชาสัมพันธ์ให้ทุกหลังคาเรือนเข้าใจในเจตนารมณ์และเป้าหมายของการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม ก็ให้ความร่วมมือและได้รับความสำเร็จเป็นอย่างดี

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมตามโครงการชุมชนคุณธรรม ด้วยพลังบวร ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน คือ

ด้านสังคม ชุมชนมีความปกติสุขดีขึ้นปัญหาการลักเล็กขโมยน้อย และเรื่องยาเสพติด ลดลง คนในชุมชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ด้านเศรษฐกิจ ชุมชนมีรายจ่ายลดลงจากการใช้วิถีพอเพียง มีการปลูกพืชสวนครัวไว้กินเอง เป็นการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้

ด้านวัฒนธรรม มีการฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่นสำคัญ ทำให้ชุมชนมีความใส่ใจเรื่องคุณธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะจิตอาสา

ด้านสิ่งแวดล้อม รู้จักการรักษ์น้ำ ไม่ทิ้งขยะมูลฝอยลงในลำคลอง ร่วมกันรักษาความสะอาดให้หน้าบ้านน่ามอง โดยชุมชนมีจิตอาสาร่วมกันพัฒนาและทำความสะอาดอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนร่วมกันออกแบบการพัฒนาต่อเนื่อง โดยส่งเสริมให้มีการปลูกพืชผักสวนครัวไว้กินเอง และในอนาคตจะมีการแบ่งไว้จำหน่าย ตามช่องทางการตลาดต่อไป พร้อมทั้งดูแลและรักษาน้ำในลำคลองอย่างยั่งยืน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายธงชัย สุขเจริญ
โทร. ๐๘ ๓๒๖๙ ๙๓๖๔

๗) ชุมชนคุณธรรมวัดชินวราราม ตำบลบางขะแยง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

"บ้านต้นโพธิ์ อยู่เย็นเป็นสุข ปลอดภัยจากยาเสพติด น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นวิถีชีวิต"

ชุมชนคุณธรรมวัดชินวรารามเป็นชุมชนที่เด่นในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยยึดหลักสันติวิธี และปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนด้วยตัวชุมชนเองแบบพึ่งพาตนเอง โดยมีแนวคิดว่า ปัญหาเกิดขึ้นที่ไหนต้องแก้ที่นั่น โดยความร่วมมือของผู้นำ และสมาชิกชุมชน ที่มองเห็นเป้าหมายของการทำงานร่วมกัน

กว่าจะมาเป็นวันนี้

ชุมชนคุณธรรมวัดชินวราราม นับว่าเป็นชุมชนขนาดใหญ่ เป็นชุมชนกึ่งเมือง กึ่งชนบท ประชาชนส่วนใหญ่ต่างคนต่างอยู่ ไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม และไม่ให้ความร่วมมือ ปัญหาต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นตามมา

ผู้นำชุมชนได้เห็นปัญหานี้มาตลอด หากปล่อยไว้นาน จะเกิดผลเสียกับชุมชนและส่วนรวม จึงพยายามนำกิจกรรมต่าง ๆ โดยเน้นการมีส่วนร่วม เริ่มจากจุดเล็กแล้วค่อยขยายกิจกรรมสู่เด็กและเยาวชน สร้างกระบวนการชุมชนเข้มแข็งโดยยึดหลักสันติวิธี แก้ไขปัญหายาเสพติด และปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง สร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ และให้โอกาสผู้ที่หลงผิด โดยของบประมาณสนับสนุนทุนประกอบอาชีพให้สำหรับผู้ที่พ้นโทษจากคดียาเสพติด เป็นกิจกรรมที่ทำอย่างต่อเนื่อง

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

การดำเนินงานสร้างชุมชนคุณธรรม โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนวัดชินวราราม ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในชุมชน ให้ร่วมคิด ร่วมออกแบบ ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบ โดยใช้ความต้องการของชุมชนเป็นหลัก ระเบิดจากข้างใน "ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ" จนสรุปเป็นแนวทางร่วมกันดังนี้

๑) แก้ปัญหาผู้เป็นหนี้นอกระบบ ด้วยมีจักรเย็บผ้าชุมชนให้ยืม และมีงานให้ทำตลอด เป็นการสร้างงานสร้างรายได้ บางครอบครัว มีรายได้เพิ่มขึ้น ๗,๐๐๐ - ๘,๐๐๐ บาทต่อเดือน ตามความขยัน

๒) จัดสอนดนตรีไทยให้กับเยาวชนในชุมชน พร้อมสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมการเป็นจิตอาสาการตอบแทนชุมชน เด็กเหล่านี้เก็บของตกหล่นจะนำมาให้ผู้นำชุมชน

๓) มีคณะกรรมการดูแลครัวเรือนกันเองแบบพี่เลี้ยงในความรับผิดชอบ ๑ ครัวเรือนดูแล ๔ ครัวเรือน ทุก ๑ เดือน มีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนปัญหากันในที่ประชุม

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

๑) ปัญหาขาดความร่วมมือของคนในชุมชน อาจจะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากนัก ถ้าคิดตามสัดส่วนของจำนวนประชากร

๒) พยายามทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากจุดเล็ก ๆ แล้วค่อยขยายเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือชุมชน

๓) ผู้นำมีความมานะ อดทน มีความจริงใจที่จะพัฒนาหมู่บ้าน ชุมชนให้ดีขึ้น และพยายามหาแนวร่วมการทำงาน ยกย่องคนทำความดี

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

การดำเนินงานสร้างชุมชนคุณธรรม ที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนวัดชินวราราม ได้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมที่สัมผัสได้ คือ

เด็ก และเยาวชน มีคุณธรรมเรื่องความซื่อสัตย์อย่างชัดเจน เมื่อเก็บของมีค่าที่คนทำตกหล่นมาส่งผู้นำดำเนินการต่อ สามารถช่วยเหลือครอบครัวผู้เสพให้หลุดพ้น ๗ ราย และหาทุนประกอบอาชีพให้อีก ๓ ราย ให้โอกาสคนกลับใจทำความดี

ปัญหายาเสพติดในชุมชนลดน้อยลง ชุมชนร่วมกันเป็นหูเป็นตาสอดส่องดูแล

คนในชุมชนมีงาน มีอาชีพเพิ่มขึ้น มีคนว่างงานน้อยลง ความเสี่ยงในการก่อเกิดปัญหาก็ลดลง

คนในชุมชนมีความเป็นจิตอาสาเพิ่มขึ้น ร่วมกันสร้างกิจกรรมเพื่อชุมชน และรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของชุมชนมากขึ้น

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนมีแผนพัฒนาที่ต่อเนื่อง โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมด้วยพลัง “บวร” ให้มากขึ้น พร้อมกระตุ้นให้นำหลักการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ ซึ่งชุมชนมีแผนการทำงานร่วมกันดังนี้

สร้างแกนนำแถวสอง เพื่อสืบสานแนวทางการขับเคลื่อนชุมชนด้วยพลังบวร ยึดหลักสันติวิธี

ปลูกฝังเด็ก และเยาวชนให้เทิดทูนในสถาบัน พระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นสถาบันหลักของชาติ พร้อมส่งเสริมการเป็นจิตอาสา

ให้คนในชุมชนรู้สึกรักชุมชน รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและตอบแทนคุณแผ่นดินเกิดในรูปแบบของการทำความดี

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางปทุมมรัตน์ ธรรมโม ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑
โทร. ๐๘ ๑๘๒๒ ๐๗๗๔

๘) ชุมชนคุณธรรมวัดบางหลวง ตำบลคูขวาง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

ชุมชนคุณธรรมวัดบางหลวง เป็นชุมชนที่เน้นการพึ่งพาตัวเองตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ชีวิตแบบพอดี มีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเทศบาลตำบลบางหลวง และกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการออมเงิน และแก้ปัญหารายได้ของคนในชุมชน มีการสร้างงานสร้างอาชีพให้เกิดขึ้นในชุมชน

กว่าจะมาเป็นวันนี้

ชุมชนคุณธรรมวัดบางหลวงนั้นเป็นชุมชนเมือง มีการรวมตัวกันของคนในชุมชนทำกิจกรรมร่วมกันในมิติต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับการดำรงชีพ โดยการสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพระมหาถาวร ถิรจิตฺโต เจ้าอาวาสวัดบางหลวง ในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ ทั้งด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และสังคมสิ่งแวดล้อม

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ในการดำเนินงานขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมของชุมชนวัดบางหลวง ได้นำหลักพลังบวร มาออกแบบกระบวนการทำงาน โดยชุมชนระเบิดจากข้างในวิเคราะห์ต้นทุน ด้วยรูปแบบวิธีการ “ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ” แล้วสรุปเป็นข้อตกลงร่วมกันว่าจะดำเนินการเรื่องใดก่อน เรื่องใดหลังตามความจำเป็นของชุมชน ซึ่งได้รับการหนุนเสริมจากทั้งเครือข่ายภายในและเครือข่ายภายนอก มีกระบวนการ และเป้าหมาย ดังนี้

๑) แก้ปัญหาผู้เป็นหนี้โดยการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เพื่อส่งเสริมการสร้างวินัยทางการเงิน และสร้างโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนชุมชน

๒) สร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเทศบาลตำบลบางหลวง ส่งเสริมอาชีพชุมชน

๓) ร่วมกันรักษา และอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นของชุมชนให้คงอยู่สืบไป

๔) ปลูกฝังค่านิยมคุณธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ความท้าทายในการดำเนินงานชุมชนคุณธรรมของวัดบางหลวง คงไม่พ้นปัญหาอุปสรรค หรือข้อจำกัดในการดำเนินงาน ซึ่งคณะทำงานที่นำโดยผู้นำชุมชนได้ก้าวผ่านไปได้ด้วยการแก้ไขแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

๑) ปัญหาความร่วมมือของคนในชุมชน อาจจะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากนัก ถ้าคิดตามสัดส่วนของจำนวนประชากร

๒) พยายามทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากจุดเล็ก ๆ แล้วค่อยขยายเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ เดินทีละก้าว กินข้าวทีละคำ

๓) ผู้นำมีความมานะ อดทน มีความจริงใจที่จะพัฒนาหมู่บ้าน ชุมชนให้ดีขึ้น และพยายามหาแนวร่วมการทำงาน ยกย่องคนทำความดี

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ความสำเร็จที่เกิดขึ้นถือเป็นความภาคภูมิใจของชุมชน ที่ร่วมคิดร่วมทำ และให้ความร่วมมือ ด้วยพลังบวร จนสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงจากจุดเล็ก ๆ ไปสู่สิ่งที่ยิ่งใหญ่ขึ้น ดังนี้

๑) คนในชุมชนมีรายจ่ายลดลง พร้อมมีได้เพิ่มขึ้น จากการรวมกลุ่มสร้างอาชีพ

๒) คนในชุมชนมีความเป็นจิตอาสาเพิ่มขึ้น รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของชุมชนมากขึ้น

๓) หนี้นอกระบบในชุมชนลดลง เกือบหมดไป เนื่องจากสมาชิกในชุมชน มีวินัยทางการเงินเพิ่มขึ้น รู้จักใช้จ่ายแบบพอเพียง ที่สำคัญสามารถเข้าถึงแหล่งทุนชุมชนได้

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

สร้างแกนนำแถวสอง เพื่อสืบสานแนวทางการขับเคลื่อนชุมชนด้วยพลังบวร ยึดหลักสันติวิธี

ปลูกฝังเด็ก และเยาวชนให้เทิดทูนในสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นสถาบันหลักของชาติ

ให้คนในชุมชนรู้สึกรักชุมชน และตอบแทนคุณแผ่นดินเกิด

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางจิตรา วิจิตรการ
วิสาหกิจชุมชนเทศบาลตำบลบางหลวง
โทร. ๐๙ ๐๘๘๖ ๖๙๖๔

๙) ชุมชนคุณธรรมวัดบางพลีใหญ่ใน ตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

"ชุมชนคุณธรรมวัดบางพลีใหญ่ใน มีคุณธรรมใส่ใจ ปลอดภัยอบายมุข สุขสู่ชุมชน ดำรงเลี้ยงชีพได้ ภายใต้หลักธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง"

ชุมชนคุณธรรมวัดบางพลีใหญ่ใน เป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมและประเพณีที่เข้มแข็งมายาวนาน ผูกพันกันด้วยสายน้ำและขับเคลื่อนด้วยพลังบวร มีความโดดเด่นทางด้านศาสนาและวัฒนธรรม โดยมีหลวงพ่อโต วัดบางพลีใหญ่ใน และ**ประเพณีรับบัว ซึ่งเป็นประเพณีหนึ่งเดียวในโลก** แห่งเดียวในประเทศไทย ประเพณีการทอดกฐินทางน้ำ ซึ่งยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงวิถีชีวิตของชาวชุมชนไว้ด้วยกัน

กว่าจะมาเป็นวันนี้

ชุมชนคุณธรรมวัดบางพลีใหญ่ในเป็นชุมชนใหญ่ริมน้ำ มีวิถีชีวิตเรียบง่าย มีความโดดเด่นในด้านอัตลักษณ์ของชุมชนที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของชุมชน ซึ่งถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความเหมือนกันทั้งทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เกิดการยอมรับร่วมกันของชาวชุมชน อัตลักษณ์ดังกล่าวคือ มีวิถีชีวิตแบบแม่ค้าชุมชนตลาดริมน้ำ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตจริงที่ยังหลงเหลืออยู่ในสังคม อีกทั้งชุมชนแห่งนี้ยังมีการผสมผสานกันระหว่างคนหลายเชื้อชาติ การนับถือศาสนาส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และส่วนหนึ่งยังคงมีความเชื่อในการทรงเจ้า

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ทางชุมชนมีต้นทุนทางวัฒนธรรม ตลอดจนองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ จึงได้ริเริ่มจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง รวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ มีการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรม โดยเน้นการกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ความท้าทายที่เกิดขึ้นคือ คนในชุมชนยังไม่รู้จักว่าอะไรคืออัตลักษณ์ของชุมชน ทำให้ไม่สามารถรู้วิธีที่จะนำอัตลักษณ์ของชุมชนมาพัฒนาชุมชน เพราะฉะนั้นการสร้างการรับรู้ร่วมกันของคนในชุมชนจึงเป็นสิ่งแรกที่คนในชุมชนร่วมกันคิดและวางแผนดำเนินการ โดยการประชุมกลุ่มร่วมกันของฝ่ายต่าง ๆ จึงเกิดการทำงานบูรณาการร่วมกัน เพื่อร่วมกันทำ SWOT ให้ได้ข้อมูลของชุมชน ผลลัพธ์ที่ได้คือ รับรู้ข้อดี ข้อเสีย ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขปัญหา ตลอดจนรูปแบบการดำเนินการเพื่อพัฒนาชุมชน จนเกิดเป็นฉันทามติของชุมชนขึ้น เกิดเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยว

ในพื้นที่ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน ส่งเสริมอาชีพ พัฒนาสินค้าและบริการต่าง ๆ และต่อยอดไปสู่ การสร้างสรรค์ให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

คนในชุมชนคุณธรรมวัดบางพลีใหญ่ในเกิดความรักและหวงแหนในอัตลักษณ์ของชุมชน เกิดการสร้างให้ชุมชนเป็นแหล่งบ่มเพาะปลูกฝังทางด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนวิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณีของชุมชนให้แก่เด็ก เยาวชนและประชาชน เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญา โดยการใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในชุมชน สามารถนำต้นทุนทางวัฒนธรรมมาเพิ่มมูลค่าให้กับชุมชนได้ และส่งผลให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น มีความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนให้ปราศจากอบายมุขทั้งหลาย ภายใต้หลัก “คุณธรรมนำการพัฒนา” โดยใช้หลักของความพอเพียง ในการร่วมกันขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

เป้าหมายที่ชุมชนได้กำหนดและตั้งเป็นความสำเร็จร่วมกัน คือ การรักษาสืบทอด ศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น อยากให้ทุกคนร่วมกันอนุรักษ์ สืบสานประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น อันดีงามสืบไป ทั้งนี้ทุกคนจะถือปฏิบัติเป็นกติกาของชุมชนคุณธรรมวัดบางพลีใหญ่ใน เพื่อให้คุณธรรมนำการพัฒนา เกิดสังคมคุณธรรมที่ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” มีคุณธรรม มีความสมานฉันท์ ยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนาน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมไทยไปใช้ในการดำรงชีวิต ปัญหาหมดไป สิ่งดีงามเกิดขึ้นเป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายบำเพ็ญ ศรีวิลัย ผู้ใหญ่บ้าน
โทร. ๐๙ ๔๔๔๖๒ ๙๒๐๙

๑๐) ชุมชนคุณธรรมวัดปานประสิทธาราม ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

"แหล่งวัฒนธรรมล้ำค่า สร้างเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน"

ชุมชนคุณธรรมวัดปานประสิทธารามนั้นนับว่าเป็นชุมชนที่ยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมพื้นถิ่น รวมไปถึงเอกลักษณ์ความเป็นชุมชน นั่นก็คือ "ตลาดน้ำ" ซึ่งเกิดขึ้นจากความร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชนและเจ้าอาวาสวัดปานประสิทธาราม ที่คิดปรับปรุงพื้นที่บริเวณข้างวัดที่เป็นลำคลองแต่เดิม ให้สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมถึงเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของคนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว

กว่าจะมาเป็นวันนี้

พระครูโสภณสุตาธาร เจ้าอาวาสวัดปานประสิทธาราม (ชื่อเดิมวัดปีกกา) เป็นผู้ริเริ่มการดำเนินการภายใต้หลักการคิดที่ว่า เมื่อประชาชนมาทำบุญที่วัดแล้วอยากให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจด้วย จากแนวคิดดังกล่าว จึงเกิดเป็น "ตลาดน้ำปีกกา หลวงพ่อปานองค์ใหญ่" ภายใต้ความร่วมมือร่วมใจของชาวชุมชนรอบวัด ผลปรากฏว่าได้รับความสนใจจากประชาชนจนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ได้อย่างรวดเร็ว สำหรับการบริหารจัดการตลาดน้ำปีกกา ดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการ ที่คัดเลือกมาจากคนในพื้นที่ให้เข้ามาช่วยกันดูแล โดยมีจุดประสงค์หลักเพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่วยสินค้าในชุมชน เป็นแหล่งพบปะกันระหว่างผู้ผลิตและผู้ซื้อโดยตรง

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนวัดปานประสิทธาราม เป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่อยู่อาศัยริมคลอง มีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่หลากหลาย มีแหล่งเรียนรู้ของชุมชน มีวัดเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรม และเป็นศูนย์รวมใจทางศาสนาให้แก่คนในชุมชน ความอุดมสมบูรณ์ทั้งในเรื่องของวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และวิถีชีวิต ตลอดจนเอกลักษณ์ของความเป็นชุมชนวัดปานประสิทธาราม นั่นก็คือตลาดน้ำ ก่อให้เกิดการดำเนินการขับเคลื่อนและพัฒนาชุมชนอาศัยการสื่อสารสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้นำพลังบวร/บรมคนในชุมชนเพื่อใช้คุณธรรมนำการพัฒนา แก้ปัญหา สร้างความดีงาม

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ความท้าทายที่เกิดขึ้นคือ ความต้องการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชน เมื่อมีการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ สิ่งที่ตามมาอย่างเห็นได้ชัดคือปัญหาขยะ ทำให้ชุมชนได้ร่วมกันคิดหาวิธีจัดการกับปัญหาดังกล่าว โดยการมีนโยบายในการลดขยะที่เป็นพลาสติก รณรงค์เรื่องกล่องกระดาษ แก้วกระดาษ ใช้วัสดุที่สามารถย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติแทนพลาสติก **จนเรียกได้ว่าเป็นตลาดน้ำ ECO ได้กระแสการตอบรับเป็นอย่างดี**

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ชุมชนคุณธรรมวัดปานประสิทธาราม ได้ขับเคลื่อนในมิติของหลักธรรมทางศาสนา ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยนั้น ผลสำเร็จเป็นรูปธรรม ประกอบด้วย ประชาชนมาวัดมากขึ้น และได้ซึมซับหลักธรรมแนวทางดำเนินชีวิตและร่วมกิจกรรมอันนำให้มีความสุขมากขึ้น มีการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในทางวัฒนธรรมไทยในชุมชนได้กลับมามีชีวิตมากขึ้นจากการอนุรักษ์ต่อยอดของชุมชน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

สืบเนื่องจากชุมชนมีตลาดน้ำปีกกาและวัดปานประสิทธารามเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน ประกอบกับความต้องการส่งเสริมให้ประชาชนร่วมมือกันในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง ส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้สึกภาคภูมิใจที่จะอาศัยและประกอบอาชีพในชุมชนอย่างสงบสุข สามารถแก้ปัญหาของตนเอง และชุมชนได้ สิ่งเหล่านี้คือเป้าหมายที่ชุมชนได้กำหนดไว้ร่วมกัน เพื่อทำให้คนในชุมชนมีความเข้มแข็ง เกิดการพัฒนาอาชีพภายใต้กรอบทางคุณธรรมจริยธรรมและรณรงค์ปลูกฝังให้คนในชุมชนเกิดความรักและหวงแหนภูมิปัญญาท้องถิ่น เป้าหมายอีกประการหนึ่ง คือ การกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนโดยการดึงศักยภาพ ด้านการท่องเที่ยวชุมชนมาเป็นแรงขับเคลื่อน เป็นแหล่งกระจายรายได้ และสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้มาเยือนกับชาวชุมชนควบคู่กับการอนุรักษ์วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูโสภณสุตาธาร เจ้าอาวาสวัดปานประสิทธาราม
โทร. ๐๘ ๗๖๑๓ ๗๗๑๖

๑๑) ชุมชนคุณธรรมวัดตะปอนใหญ่ ตำบลตะปอน อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

ชุมชนวัดตะปอนใหญ่เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ที่มีอายุมากกว่า ๔๐๐ ปี ประชาชนส่วนมากทำนา บางส่วนทำสวนผลไม้ เงาะ มังคุด ทุเรียน มีวัดตะปอนใหญ่เป็นจุดศูนย์รวมของชุมชน จุดเด่นของชุมชน คือ มีตลาดสายวัฒนธรรมที่เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจกันของคนในชุมชน คือ ตลาดโบราณ ๒๗๐ ปี มีประเพณีที่โดดเด่นจนได้รับการขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญา คือ งานประเพณีการชักพระบาท (วัดตะปอนใหญ่)

กว่าจะมาเป็นวันนี้

คนในชุมชนส่วนหนึ่งเป็นผู้มีรายได้น้อย และเป็นสังคมผู้สูงอายุซึ่งบางรายเป็นผู้ป่วยติดเตียงทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ แต่สภาพทางเศรษฐกิจของคนในชุมชนค่อนข้างดี ประกอบกับนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม โดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรีให้การสนับสนุนการดำเนินการชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวรและวิถีวัฒนธรรมไทย เมื่อได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงวัฒนธรรม พระครูสาราภินันท์เจ้าอาวาสวัดตะปอนใหญ่ และคณะ เห็นว่าชุมชนวัดตะปอนใหญ่มีอายุมากกว่า ๒๗๐ ปี เป็นมรดกวัฒนธรรมภูมิปัญญา และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ควรจัดตั้งตลาดโบราณ ๒๗๐ ปี ของดีบ้านตะปอนใหญ่ ให้ชาวบ้านนำสินค้า อาหารพื้นเมืองมาจำหน่าย ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ยึดหลักคุณธรรมขายสินค้าคุณภาพ ราคายุติธรรม และมีข้อกำหนดให้แต่งกายย้อนยุคหรือไทยประยุกต์ ใช้วัสดุธรรมชาติแทนการใช้โฟมบรรจุอาหารเป็นเอกลักษณ์ของตลาด

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ปัจจุบันนี้ความเจริญทางด้านวัตถุได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้สังคมเกิดค่านิยมที่ให้ความสำคัญกับอำนาจเงินทองมากกว่าที่จะให้ความสำคัญกับจิตใจและละเลยการปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นจิตสาธารณะ ส่งผลให้สังคมเกิดความเสื่อมโทรม แต่คนในชุมชนบ้านตะปอนใหญ่มีความเจริญด้านจิตใจและมีจิตสาธารณะ ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และช่วยเหลือสังคมด้วยการร่วมกันทำกิจกรรมความดีในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งทำให้หมู่บ้านสะอาดน่าอยู่มากขึ้น เช่น การรวมกลุ่มจิตอาสา ทำความสะอาดวัด ชุมชน เป็นเจ้าภาพจัดโรงทานในงานบุญต่าง ๆ ทั้งภายในชุมชนและนอกชุมชน นอกจากนี้ชุมชนบ้านตะปอนใหญ่ยังได้แสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ด้วยการร่วมกลุ่ม **“จิตอาสาเฉพาะกิจ”** ขึ้น เพื่อเป็นการรวมพลังความรักความสามัคคีของคนในชุมชน

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

เนื่องจากพื้นฐานของคนในชุมชนมีความเอื้ออาทรต่อกันประกอบกับมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีความเข้มแข็งทางด้านคุณธรรม รักษาวัฒนธรรมประเพณี มีวัดเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และมีนักวิชาการหรือผู้ชำนาญเฉพาะสาขามาให้ความรู้หรือคำแนะนำพร้อมทำการประเมินงานเป็นระยะ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนอื่นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จึงส่งผลให้ชุมชนคุณธรรมวัดตะปอนใหญ่ ประสบผลสำเร็จเป็น ๑ ใน ๑๐ ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ ของจังหวัดจันทบุรี

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ระยะเวลาที่ผ่านมาได้ดำเนินงานประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง ซึ่งส่งผลให้ชุมชนมีความพออยู่พอกิน และมีความยั่งยืนต่อตนเองและครอบครัว อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาในภาพรวม อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การดำเนินงานขยายผลเกิดประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น จึงได้มีการดำเนินการติดตามประเมินผลเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค ผลประโยชน์ และผลการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อประชากรกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำผลการประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานในระยะต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ต่อไป

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

การส่งเสริมคุณธรรมยังคงดำเนินการต่อ มีแนวทาง ดังนี้

๑) การกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน กระจายรายได้อย่างทั่วถึง ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๒) ส่งเสริม สนับสนุน ประชาสัมพันธ์ ตลาดโบราณ ๒๗๐ ปี ตะปอนใหญ่ ซึ่งเป็นตลาดสายวัฒนธรรม

๓) ปลูกฝังให้คนในชุมชนช่วยกันสืบทอดอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามของชุมชนให้คงอยู่

๔) สร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด และความภูมิใจในท้องถิ่นของตน ปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนในชุมชนเป็นเจ้าบ้านที่ดี โดยการส่งเสริมและฝึกฝนมัคคุเทศก์น้อยประจำท้องถิ่น

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูสาราภินันท์ เจ้าอาวาสวัดตะปอนใหญ่
โทร. ๐๘ ๑๙๔๙ ๑๐๒๒
นางสาวสมบัติ ประทุม ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๒
โทร. ๐๘ ๔๗๐๔ ๐๔๖๙

๑๒) ชุมชนคุณธรรมวัดบางสระเก้า ตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

"เสื่อกกบางสระเก้า หลวงพ่อเต่าพระดี ตำนานมีเก้าสระ ถิ่นวัฒนธรรม สง่าล้ำวัดพัฒนา การกีฬาขึ้นชื่อ เลื่องลือสามัคคี"

ชุมชนวัดบางสระเก้า เป็นชุมชนเล็ก ๆ ที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นทางวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นชุมชนเกษตรกรรม ชาวบ้านมีอาชีพเกี่ยวข้องกับการทอเสื่อ ทำนา ทำสวนผลไม้ และการประมงพื้นบ้าน เป็นชุมชนเล็ก ๆ ที่ยังคงวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย แต่คงเสน่ห์ด้วยวิถีวัฒนธรรมการใช้ชีวิตที่มีเอกลักษณ์แบบดั้งเดิมที่มีเสน่ห์เป็นที่รู้จัก เรียกขานกันในนาม **"ชุมชนสวรรค์บนดิน ถิ่นบางสระเก้า ดินแดน ๓ น้ำ ๙ นา"**

กว่าจะมาเป็นวันนี้

ชาวบ้านที่นี่อยู่กันเหมือนพี่เหมือนน้อง ทำงานแบบเกื้อกูลกัน หลังจากปี ๒๕๒๘ หันมาสนใจประกอบอาชีพทำนากุ้งกันมาก วิถีชีวิตของคนบางสระเก้าเริ่มเปลี่ยนไป หัวหน้าครอบครัวต้องออกไปขายแรงงานต่างจังหวัด ภรรยาก็ต้องอยู่ดูแลลูกและที่นาตามลำพัง ทรัพยากรธรรมชาติเริ่มลดน้อยลง ทำให้ระบบนิเวศน์และวิถีชีวิตชาวบ้านเปลี่ยนไป องค์การบริหารส่วนตำบลบางสระเก้า ได้สนับสนุนงบประมาณหมู่บ้านละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ทั้งหมด ๕ หมู่บ้าน ในการขยายพื้นที่และฟื้นฟูการปลูกกก ไม่ต้องไปซื้อกกจากภายนอกชุมชน และสามารถดึงคนที่ไปทำงานโรงงานให้กลับมาทำงานในท้องถิ่น

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ผลกระทบจากการทำนากุ้ง ชาวบ้านจึงได้รวมตัวกันตั้งกลุ่มทอเสื่อกกขึ้นเมื่อปี ๒๕๔๓ ในการขายเสื่อของสมาชิกนั้นจะนำมาฝากขายที่ศูนย์ศิลป์เสื่อบางสระเก้า ซึ่งกลายเป็นแหล่งความรู้ในการผลิตเสื่อกกและศูนย์จำหน่าย ชาวชุมชนคุณธรรมวัดบางสระเก้า นำเรื่องคุณธรรมมาพัฒนาได้อย่างชัดเจน มีขั้นมีตอน มีผลสำเร็จเป็นรูปธรรมมากขึ้น ทุกคนในชุมชนนำหลักขั้นตอนตามแผนแม่บทไปดำเนินการ มีเจ้าหน้าที่ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรีช่วยแนะนำ สนับสนุน โดยยึดหลัก "บวร" เริ่มมาตั้งแต่ต้นปี ๒๕๖๐ จนกระทั่งปัจจุบัน ที่จะส่งเสริมและพัฒนา **"ชีวิตให้มีคุณภาพและคุณธรรม"** ร่วมสืบสานประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่น

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ช่วงวิกฤติเศรษฐกิจจากการทำนากุ้ง เกิดผลกระทบทางด้านสังคมตามมา คือ การพึ่งพาอบายมุข ชาวบ้านในชุมชนพยายามลุกขึ้นมาจัดการตนเองในมิติต่าง ๆ เกิดการรวมกลุ่มองค์กรทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ในชุมชนให้กลายเป็นกลุ่ม "เศรษฐกิจชุมชน" โดยมีจุดมุ่งหมายหลัก คือ การเสริมสร้างรายได้รวมถึงเสริมสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจและเพิ่มอำนาจต่อรองทาง

เศรษฐกิจให้แก่ชาวบ้าน กลุ่มองค์กรที่มีอยู่ในชุมชนและถูกผนวกให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น ศูนย์ศิลป์เสื่อ (บางสระเก้า) กลุ่มสตรีสหกรณ์ทอเสื่อกก เป็นต้น มีการจัดตั้งองค์กรการเงินและสวัสดิการในชุมชนบางสระเก้า เป้าหมายในการจัดตั้งกลุ่มองค์กรการเงินและสวัสดิการ ก็คือการสร้างหลักประกัน และความมั่นคงในการดำเนินชีวิตให้กับผู้คนในตำบลบางสระเก้า

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ประชาชนมีอาชีพที่มั่นคง และมีรายได้เสริมจากการรวมกลุ่มอาชีพทำผลิตภัณฑ์จากเสื่อกก รายได้ต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นทุกปี มีการรวมกลุ่มอาชีพช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ที่โดดเด่นคือ **ศูนย์การเรียนรู้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บ้านปลา-ธนาคารปู** คนในชุมชนรู้จักทำมาหากิน พึ่งพาตนเอง พอมีพอกิน ปลูกเองกินเอง มีเหลือก็แบ่งขาย มีรายได้ มีกลุ่มออมทรัพย์เพิ่มขึ้นทุกปี ผลจากการใช้คุณธรรม นำการพัฒนา ภายใต้โครงการชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ทำให้ปัญหาในชุมชนได้รับการแก้ไข

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนคุณธรรมวัดบางสระเก้า ได้รับการคัดเลือกให้เป็น ๑ ใน ๑๐ สุดยอดชุมชนคุณธรรมฯ ต้นแบบที่ดำเนินงานประสบความสำเร็จมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ มีความยั่งยืน ตอบสนองนโยบายรัฐบาลในการฟื้นฟูและสร้างโอกาส สร้างอาชีพ และรายได้ นำทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นทั้ง ภูมิสังคม ภูมิปัญญา และภูมิทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น มาต่อยอดเพื่อให้เกิดคุณค่าและมูลค่าอย่างสร้างสรรค์ โดยมีผู้นำพลัง “บวร” เป็นแกนนำ เพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่ระบบเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยยึดหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และดำรงวิถีวัฒนธรรมไทย สืบสาน รักษา ต่อยอดศาสตร์พระราชาพัฒนาชุมชน สืบไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูโสภณสาสนานุรักษ์ เจ้าอาวาสวัดบางสระเก้า
โทร. ๐๘ ๙๔๐๙ ๓๑๑๗
นายชาตรี พลอยศิริ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๒
โทร. ๐๙ ๘๙๓๐ ๖๒๓๑

๑๓) ชุมชนคุณธรรมวัดหนองอ้อ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

"บารมีหลวงพ่อพอดีศักดิ์สิทธิ์ วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ชื่อเสียงชุมชนคุณธรรม เลิศล้ำภูมิปัญญาท้องถิ่น ดินแดนแห่งความสุข"

ชุมชนคุณธรรมวัดหนองอ้อ มีวัดหนองอ้อเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำนา และทำสวนผลไม้ นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตและบริโภคผักปลอดสารเคมีในครัวเรือน เป็นหมู่บ้านที่ประชาชนมีความรักความสามัคคี และมีความเข้มแข็งในการขับเคลื่อนนโยบายของภาครัฐทุกระดับจนประสบความสำเร็จในหลาย ๆ ด้าน

กว่าจะมาเป็นวันนี้

บ้านหนองอ้อล่าง หมู่บ้านเล็ก ๆ ในอดีตมีประชากรอาศัยอยู่ที่ประมาณ ๑๐ กว่าหลังคาเรือน ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำนาและทำสวนผลไม้ ต่อมาเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น จึงให้แยกหมู่บ้านออกมาจากหมู่ ๓ เดิม จึงเรียกหมู่บ้านหนองอ้อล่างหมู่ที่ ๙ คนในชุมชนส่วนหนึ่งยังเป็นผู้มีรายได้น้อย ผู้สูงอายุบางรายเป็นคนไข้ติดเตียง ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ การรวมกลุ่มในการทำอาชีพยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนเท่าที่ควร

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

จากแนวคิดการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ส่วนรวม หมู่บ้านหนองอ้อล่างเป็นที่ตั้งของวัดหนองอ้อ ซึ่งมีหลวงพ่อพอดี ประดิษฐานอยู่เป็นพระพุทธรูปที่พุทธศาสนิกชนให้ความเคารพ ชุมชนคุณธรรมวัดหนองอ้อ ได้ต่อยอดโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยการตั้ง **"หนองอ้อโฮมสเตย์"** ขึ้น พร้อมทั้งเตรียมความพร้อมและอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว รวมไปถึงแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และมีร้านกาแฟรองรับนักท่องเที่ยว จนปัจจุบันหนองอ้อโฮมสเตย์ได้กลายเป็นธุรกิจที่รองรับกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ซึ่งปัจจุบันได้เป็นส่วนสำคัญในการสร้างรายได้ให้คนในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

คนในชุมชนไม่เห็นคุณค่าของเวลา รายได้ในครัวเรือนไม่เพียงพอกับรายจ่าย ผู้นำชุมชนจึงมีความทุ่มเทและตั้งใจในการทำงานผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็งและเสียสละ ประกอบกับได้รับการฝึกอบรมและศึกษาดูงานจากการสนับสนุนจากทางภาครัฐอย่างต่อเนื่อง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรีให้การสนับสนุนการดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม หน่วยงานหรือองค์กรอื่นให้การสนับสนุนในด้านการจัดวิชาชีพและเศรษฐกิจพอเพียง

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

จากความสำเร็จของชุมชนคุณธรรมวัดหนองอ้อ สะท้อนให้เห็นถึงคุณธรรม ด้านพอเพียง และจิตอาสา เกิดจากการที่ผู้นำชุมชน คือ ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นแกนนำหลักของชุมชน เป็นผู้ที่มีความทุ่มเท ตั้งใจในการทำงาน มีความเข้มแข็งและเสียสละ มีการดำเนินการร่วมกับผู้นำทางด้านศาสนา และหน่วยงานงานในพื้นที่ โดยการสอนให้คนในชุมชนรู้จักการคัดแยกขยะก่อนที่จะนำมาขายให้กับทางหมู่บ้านทุกวันที่ ๕ ของทุกเดือน มีการขอคำแนะนำเรื่องธนาคารขยะ มีถังอินทรีย์ฝังกลบเศษอาหารทุกครัวเรือน มีการคัดแยกถุงพลาสติกและนำมาขายให้กับเทศบาลตำบลมะขามเมืองใหม่ ตามนโยบาย **"เปลี่ยนถังให้เป็นถุง"** มีการรีไซเคิลซองกาแฟ กระป๋องโค้ก เพื่อให้เกิดมูลค่า การทำเครื่องพ่นยุงลายที่ทำจากวัสดุรีไซเคิลทำให้เกิดอาชีพเสริม จำหน่ายกับหน่วยราชการ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชาวชุมชนคุณธรรมวัดหนองอ้อจะสืบสาน รักษาต่อยอด เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง มีความยั่งยืน ตอบสนองนโยบายของรัฐบาลในการฟื้นฟูและสร้างโอกาส สร้างอาชีพ และรายได้ให้แก่ประชาชน โดยนำทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นทั้ง ภูมิสังคม ภูมิปัญญาและภูมิทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น มาต่อยอด เพื่อให้เกิดคุณค่า และมูลค่าอย่างสร้างสรรค์ด้วยการใช้ทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนคุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร สร้างรายได้จากสินค้าและบริการที่เป็นทุนทางวัฒนธรรม ส่งผลให้ชุมชนอยู่ดีมีสุข

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางรำพึง ยุติวงษ์ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๙

โทร. ๐๘ ๔๘๘๑ ๙๙๑๕

นายเดชา บุญโยประการ ปราชญ์ชาวบ้าน

โทร. ๐๙ ๕๗๗๘ ๓๑๘๘

๑๔) ชุมชนคุณธรรมบ้านหลังวัด (วัดปากน้ำ) ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

**"ชุมชนประวัติศาสตร์ ณ ปากน้ำโจ้โล้
สักการะพระเจ้าตากสิน วิถีถิ่นแม่น้ำบางปะกง
ยลอุโบสถสีทอง ท่องหมู่บ้านน้ำตาลสด
ลิ้มรสอาหารคาวหวาน
สืบสานภูมิปัญญาหมวกกุยเล้ย"**

กว่าจะมาเป็นวันนี้

ชุมชนคุณธรรมบ้านหลังวัด (วัดปากน้ำ) เป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีมาแต่โบราณ อยู่ในอำเภอบางคล้า อัตลักษณ์ความโดดเด่นของชุมชนคือเป็นชุมชนที่มีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนที่ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันด้วยความร่มเย็นเป็นสุข มีวัดปากน้ำเป็นศูนย์รวมจิตใจ รวมศรัทธา ชุมชนอยู่ดีมีสุขด้วยวิถีธรรม วิถีถิ่นและวิถีภูมิปัญญา ร่วมกันอนุรักษ์สืบสานวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่อย่างมั่นคง ชุมชนปากน้ำยังเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับและเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมบ้านหลังวัด (วัดปากน้ำ) ผู้นำใช้หลักการดำเนินงานด้วย พลังบวร และหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและส่งเสริมพัฒนาคุณธรรม เพื่อแก้ปัญหาและสร้างความดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน การดำเนินงานขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมบ้านหลังวัด (วัดปากน้ำ) ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้มอบหมายให้นักวิชาการวัฒนธรรมผู้ประสานงานอำเภอ ลงพื้นที่สร้างความรู้ ความเข้าใจในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวร พร้อมมีการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวรในชุมชน และได้มอบหมายให้หน่วยงานกลุ่มบุคคล บุคคล สนับสนุนการปฏิบัติงาน ชุมชน บ้าน วัด ราชการ ร่วมกันจัดกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการของชุมชน

มีการสรุปรายงานผลการดำเนินงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนส่งเสริมคุณธรรมฯ ต่อคณะอนุกรรมการส่งเสริมคุณธรรมระดับอำเภอ และจังหวัดตามลำดับต่อไป รวมไปถึงประเมินตนเองตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมิน ๙ ขั้นตอน ของชุมชนคุณธรรมต่อผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

อุปสรรคที่พบคือผู้นำชุมชน และคนในชุมชนขาดความพร้อม หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ไม่ได้ส่งต่อข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่าง ๆ ต่อคณะทำงานขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนด้วยพลังบวร และคณะทำงานส่งเสริมคุณธรรมระดับอำเภอ การดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่มีการประชุมร่วมเพื่อทำความเข้าใจแนวทางการบูรณาการทั้งในด้านหลักการ นโยบายและด้านการปฏิบัติตามแผนงบประมาณในพื้นที่

การก้าวข้ามอุปสรรคของชุมชนคุณธรรมโดยคณะทำงานขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนด้วยพลังบวร ชุมชนคุณธรรมร่วมกันจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนเพื่อบรรลุเป้าหมาย ปัญหาที่อยากแก้ และความดีที่อยากทำ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและร่วมบูรณาการสนับสนุนจากภาคราชการ มีการติดตามและรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ชุมชนคุณธรรมบ้านหลังวัด (วัดปากน้ำ) ขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาชุมชนด้วยพลังบวร ตามคุณธรรมเป้าหมาย “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา” โดยได้ร่วมกันกำหนดปัญหาที่อยากแก้และความดีที่อยากทำ ทำให้ชุมชนสามารถแก้ปัญหาในชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งแกนนำชุมชน กลุ่มอาชีพปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำศาสนา และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ทำให้เกิดการประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วน

การประเมินผลสำเร็จตามกิจกรรมโครงการที่ระบุไว้ในแผน ทำให้คนในชุมชนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งเกิดจากองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการรวมกลุ่มพึ่งพากันในชุมชน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนคุณธรรมบ้านหลังวัด (วัดปากน้ำ) มีหลักการปฏิบัติภายในชุมชนโดยยึดแนวทางการปฏิบัติตามหลัก ๓ ประการ เพื่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ดังนี้ ยึดและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนา น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ และดำรงชีวิตตามแบบวิถีวัฒนธรรมไทย

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางบุญมี ศรีสุข
โทร. ๐๘ ๑๙๒๘ ๘๒๑๖
นางสมนึก โลหะเจริญ
โทร. ๐๘ ๙๕๓๙ ๕๘๘๐

๑๕) ชุมชนบ้านตลาดบางเสร่ ตำบลบางเสร่ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

ชุมชนบ้านตลาดบางเสร่นั้น ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง ซึ่งในปัจจุบันการท่องเที่ยวภาคชุมชนได้รับความนิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ เข้ามาเที่ยวลงเรือตกปลา สัมผัสวิถีชีวิตความเรียบง่ายของชุมชน ทานอาหารทะเลสด อาหารพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์ของชุมชน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเสน่ห์ของวิถีชุมชน ซึ่งเริ่มจากกลุ่มชาวบ้านในชุมชนมีการปรึกษาหารือ รวมตัวกันขับเคลื่อนการท่องเที่ยวภาคชุมชนให้เกิดขึ้น โดยนำเรื่องราววัฒนธรรมชุมชน วิถีชาวบ้าน อาหารท้องถิ่น หัตถกรรมพื้นบ้านที่มีอยู่ในชุมชนออกนำเสนอสู่สายตาคนนอก โดยเริ่มจากการจัดตั้งถนนวัฒนธรรมชุมชนบางเสร่ หน้าบ้านเปิดค้าขายตามความถนัดในแต่ละครัวเรือน ส่วนหลังบ้านบางหลังจัดทำเป็นที่พักโฮมสเตย์ให้นักท่องเที่ยวได้มาพักผ่อนโดยมีจักรยานให้ปั่นเที่ยวในชุมชน ถือว่าเป็นอีกหนึ่งการท่องเที่ยวเมืองรองที่มีเสน่ห์ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากตัวเมืองมากนัก

การดำเนินงานของผู้นำชุมชนทุกส่วนสร้างชุมชนให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ยึดหลักธรรมทางศาสนา และคงรักษา สืบสาน วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น รวมถึงวิถีชีวิตถิ่นประมงที่สงบเรียบง่าย คนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีอาชีพเสริมมีรายได้ เศรษฐกิจฐานรากของชุมชนที่ดี พึ่งพาตนเองได้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินการโดยใช้พลังบวรซึ่งมีการพัฒนาไปพร้อมการทำให้คนในชุมชนเกิดความหวงแหนและรักชุมชนรวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

เมื่อประมาณปี ๒๕๕๔ ปูได้หมดไปอย่างรวดเร็ว จากเรือประมงใช้รอบดักปู จึงต้องนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้าน และมีราคาสูง ทั้งกลุ่มจะคิดกันว่าต้องมีมาตรการในการฟื้นฟูให้กลับมาโดยการนำของท่านกำนันปิ่นโสม นิ่มสุวรรณ์ ได้จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรทำประมงบางเสร่ขึ้น แต่ไม่มีผู้ใดเสียสละเวลามาทำงานอย่างเต็มรูปแบบต่อมาในปี ๒๕๖๑ ตำบลบางเสร่นำโดยผู้ใหญ่บ้านลักษ์คณา ปั้นมา และนายชัยวัฒน์ อินอนงค์ รวมถึงพี่น้องในชุมชนได้ร่วมกันจัดตั้งถนนวัฒนธรรมชุมชนเก่าทะเลบางเสร่หมู่ที่ ๔ โดยนางสาววลีพร เสืออนันต์ ในฐานะชาวบ้านในชุมชน ซึ่งมีความรู้และความสามารถทั้งในด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์ รวมไปถึงประสบการณ์สื่อสารมวลชน ร่วมสนับสนุนและอาสาเข้ามาทำงานให้กับถนนวัฒนธรรม ทางด้านการประชาสัมพันธ์ และการบริหารจัดกิจกรรมชุมชน จนกระทั่งประมาณเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๒ ได้มีการจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนขึ้นนำโดยนางสาววลีพร เสืออนันต์ เป็นประธานการท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบลบางเสร่ ได้มีการประชุมปรึกษาร่วมกับชุมชน โดยได้

เชื่อมโยงการท่องเที่ยวของภาคชุมชนเป็นกลุ่มแรกของตำบลบางเสร่ ประสานเชื่อมโยงและบริหารจัดการกลุ่มร่วมกับกลุ่มเกษตรกรทำประมงบางเสร่และเครือข่ายภาคชุมชนรวมถึงกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ภายในชุมชน ในส่วนของพื้นที่ประมงร่วมสนับสนุนผลักดันให้ธนาคารปูของชาวประมงเติบโตอย่างมั่นคงยั่งยืน ช่วยประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักตามสื่อมวลชนระดับประเทศ

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) คนในชุมชนยึดมั่นปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ ปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรม

๒) คนในชุมชนน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนรวมถึงมีการรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

๓) คนในชุมชนสืบสาน และดำเนินชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม

๔) คนในชุมชนร่วมใจกันช่วยเหลือกิจกรรมงานบุญประเพณี

๕) ทำให้ชุมชนได้รับเลือกให้เป็นชุมชนต้นแบบในด้านต่าง ๆ อาทิ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบ ชุมชนคุณธรรมบ้านตลาดบางเสร่

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

การดำเนินงานขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมยังคงมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาให้มีความต่อเนื่องด้วยแนวทางดังนี้

สืบสานรักษาต่อยอดวัฒนธรรมท้องถิ่นวิถีชุมชนให้ยังคงอยู่จากรุ่นสู่รุ่นรวมถึงรักและห่วงแหนในทรัพยากรท้องถิ่น พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาที่ตนเองมี พร้อมเป็นจิตอาสาในการขับเคลื่อนเชื่อมโยงกระบวนการกลุ่มเชื่อมโยงทุกสมัยเข้าด้วยกัน

ประชาสัมพันธ์สถานที่เที่ยวในชุมชนเรื่องราวความน่าสนใจในเสน่ห์วิถีชุมชนบอกอัตลักษณ์ชุมชนถิ่นประมงบางเสร่ให้เป็นที่รู้จักในระดับท้องถิ่นระดับประเทศในระยะเวลารวดเร็ว

คาดหวังให้คนในชุมชนสร้างอาชีพมีรายได้หลักและรายได้เสริมพึ่งพาตนเองได้

คาดหวังให้เกิดความรัก ความสามัคคีในชุมชนจากการทำงานร่วมกัน

มุ่งหวังให้ผู้สูงอายุในชุมชนไม่เหงา ได้ใกล้ชิดลูกหลาน นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชุมชน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางสาววลีพร เสืออนันต์
โทร. ๐๙ ๙๓๔๗ ๗๘๘๘

๑๖) ชุมชนคุณธรรมบ้านช่องแสมสาร ตำบลแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

"ถิ่นชาวประมง สักการะองค์หลวงพ่อดำ งามล้ำเกาะแก่ง แหล่งท่องเที่ยวไทย น้ำใสทะเลงาม สามนามแสมสาร"

กว่าจะมาเป็นวันนี้

ชุมชนคุณธรรมวัดช่องแสมสาร เป็นที่ตั้งของหมู่บ้านประมง โดยเริ่มจากกลุ่มเล็ก ๆ ก่อนจะขยายตัวขึ้น มีวัดช่องแสมสารที่ประดิษฐานหลวงพ่อดำ พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวแสมสารไว้ให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้เคารพสักการะ เพื่อเป็นสิริมงคลให้กับตนเองและครอบครัว

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมวัดช่องแสมสาร โดยการนำของพระครูวิสาทรสุตากร เจ้าอาวาสวัดช่องแสมสาร เป็นชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการนำหลักธรรมคำสอนของศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันและกิจกรรมทางศาสนาที่ประชาชนให้ความสำคัญ มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการดำเนินชีวิต มีวิถีชีวิตของหมู่บ้านชาวประมง การรวมกลุ่มแม่บ้าน และมีความเข้มแข็งของพลังบวร การส่งเสริมและพัฒนาชุมชนด้วยคุณธรรม ด้วยการสร้างความร่วมมือ นำการพัฒนาตามกระบวนการขับเคลื่อนด้วยชุมชนคุณธรรม ๙ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) ประกาศเจตนารมณ์หรือข้อตกลงของชุมชน ๒) กำหนดเป้าหมายของชุมชน "ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ" ๓) จัดทำแผนชุมชน ๔) ปฏิบัติตามแผน ๕) ติดตามประเมินผล ประเมินผลสำเร็จ ๖) ยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลทำความดี ๗) เสร็จแล้วทบทวน ๘) ขยายกิจกรรม เพิ่มเติมกิจกรรมความดี ๙) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ ขยายสู่ชุมชนอื่น

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ชุมชนมีกลุ่มชาติพันธุ์เข้ามาประกอบอาชีพและอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นจำนวนมาก ในช่วงแรกด้วยความต่างทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจในวิถีชีวิตของคนในชุมชนดั้งเดิม ซึ่งหนึ่งในปัญหานั้นคือการขาดจิตสำนึกในการรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ต่อมาได้มีการจัดตั้งกลุ่มชมรมอนุรักษ์ทะเลแสมสารขึ้นมา และได้มีการรณรงค์ปลูกจิตสำนึกสร้างความรู้ความเข้าใจต่อคนในชุมชนและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นในการรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นำมาซึ่งโครงการจิตอาสาเก็บขยะเกาะแสมสาร ส่งผลให้คนในชุมชนและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นเกิดความรู้ความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น ทำให้ปัญหาและอุปสรรคได้รับการแก้ไขเป็นอย่างมาก

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

หลังจากดำเนินการรณรงค์ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือ คนภายในชุมชนมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น ชาวบ้านมีความสมานสามัคคี ซื่อสัตย์สุจริต กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ สำนึกรักบ้านเกิด ปัญหาความขัดแย้งในชาติพันธุ์ลดลง มีการสืบทอดวิถีชีวิตชาวประมงจากรุ่นสู่รุ่น เกิดองค์ความรู้ในการแปรรูปอาหารทะเลด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน ชุมชนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมทำ เกิดโฮมสเตย์ต่าง ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ชาวบ้านตระหนักถึงความสำคัญ ของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีแหล่งศาสนสถานอย่างวิหารหลวงพ่อดำที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ทั้งชาวบ้านชาวประมง ต่างให้ความเคารพนับถือและใช้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ รวมทั้งการลอดโบสถ์พระราหูที่วัดช่องแสมสาร เป็นการเสริมสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว อีกทั้งยังมีจุดขายของฝากที่เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนภายในวัดและบริเวณชุมชน ทำให้เกิดรายได้หมุนเวียน ชาวบ้านอยู่อย่างมีความสุข ชุมชนมีความปลอดภัย และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

สร้างชุมชนบ้านช่องแสมสาร ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีชื่อเสียงของประเทศ ร่วมขับเคลื่อนให้เกิดความร่วมมือภายในชุมชน โดยใช้พลังของ “บวร” จัดตั้งจุดบริการรถสองแถวนำเที่ยว เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว มีการอบรมพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ให้เป็นเจ้าบ้านที่ดี ผ่านโครงการมัคคุเทศก์น้อย จัดกิจกรรมโครงการจิตอาสาเก็บขยะบนเกาะแสมสารเป็นประจำทุกปี เพื่อให้ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล พัฒนาต่อยอดอาหารทะเล เพื่อการแปรรูปส่งออก ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว สร้างรายได้ให้กับชุมชน เพื่อการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขและยั่งยืน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายณัฐพงศ์ พิทักษ์กรณ์
โทร. ๐๙ ๑๘๗๔ ๑๑๒๙

๑๗) ชุมชนคุณธรรมวัดใหม่ดงกระทงยาม ตำบลดงกระทงยาม อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี

"เกษตรกรรมก้าวหน้า ภูมิปัญญาแพทย์แผนไทย ก้าวไกลผลิตภัณฑ์ ตะกร้อตะแกรง แหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ สืบสานวัฒนธรรมไทยพวน"

กว่าจะมาเป็นวันนี้

ชุมชนคุณธรรมวัดใหม่ดงกระทงยาม ตั้งอยู่บนเนินดินขนาดใหญ่กลางทุ่งโล่ง มีต้นไม้ร่มครึ้มเป็นดงอยู่ไม่ไกลจากแม่น้ำปราจีนบุรี บริเวณอำเภอศรีมหาโพธิ ชื่อดงกระทงยาม มีคำอธิบายจากคนในท้องถิ่นหมายถึงดงไม้ที่อยู่กลางทุ่งซึ่งเมื่อถึงฤดูน้ำหลากมาท่วมจะเวิ้งว้างแลดูคล้ายกระทงที่ลอยอยู่กลางน้ำ มีเสียงคล้ายฆ้องยามที่ดังขึ้นเป็นประจำ

ชุมชนดงกระทงยาม มีชาวลาว-พวน เชื้อสายชาวพวนที่อพยพมาจากทางนครเวียงจันทน์ ตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์มาตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านดงกระทงยาม และเนื่องจากมีคนไทยอยู่ก่อนแล้ว ทำให้เกิดปัญหาการแย่งที่ดินเพื่ออยู่อาศัยและทำการเกษตรเลี้ยงชีพ และการที่เป็นคนต่างถิ่นที่ได้อพยพมาทำให้เกิดความแตกต่าง ด้านภาษา วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อต่าง ๆ ทำให้มีความขัดแย้งแบ่งฝักแบ่งฝ่าย และเกิดปัญหาเรื่องความแตกแยกเกิดขึ้น

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ใช้หลักการพัฒนาแบบ ๓ มิติ ๙ ขั้นตอนดังนี้ หลัก ๓ มิติ ผู้แทน "บ" บ้าน ผู้นำหมู่บ้านทุกหมู่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจชุมชนมาใช้ในการพัฒนาชุมชน ธำรงรักษาวัฒนธรรม จะมีการประชุมระเบิดจากข้างในทุกครั้ง ผู้แทน "ว" วัด หรือศาสนาคือ พระอธิการวัชระ ชุตินฺธโร เจ้าอาวาสวัดใหม่ดงกระทงยาม เป็นชุมชนคุณธรรมที่มีศาสนสถาน เป็นศูนย์กลางในด้านศาสนา โดยเจ้าอาวาสวัดจะมีการเข้าร่วมประชุมกับชุมชนทุกครั้ง ผู้แทน "ร" โรงเรียน หรือราชการ คือ ผู้แทนของส่วนราชการมีความสำคัญร่วมบูรณาการในการจัดกิจกรรมกับชุมชนทุกครั้ง เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยทางโรงเรียนสนับสนุนให้ความร่วมมือกับชุมชนตลอดมา หลัก ๙ ขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

๑) ประกาศเจตนารมณ์หรือข้อตกลงร่วมกัน
๒) กำหนดปัญหาที่อยากแก้ความดีที่อยากทำ
๓) จัดทำแผนพัฒนา
๔) ปฏิบัติตามแผน
๕) ประเมินความสำเร็จ
๖) ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติคนทำดี
๗) เสร็จแล้วทบทวน
๘) เพิ่มเติมกิจกรรมความดี
๙) สร้างองค์ความรู้ ขยายผลสู่ชุมชนอื่น

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ในชุมชนมีปัญหาด้านการขาดความสามัคคี การมีส่วนร่วม การเสียสละและแบ่งปัน ผู้นำชุมชนร่วมกันช่วยขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น นำลูกบ้านมาระดมความคิดแลกเปลี่ยน และร่วมกันแก้ปัญหา เช่น ใช้หลักประชาธิปไตยในการบริหารหมู่บ้าน ปลูกฝังคุณธรรมในครอบครัว สร้างความสัมพันธ์ทุกระดับ เด็กและผู้ใหญ่ ร่วมไปถึงการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ อาทิ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดงกระทงยาม กลุ่มพัฒนาอาชีพ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันในชุมชน

ผลลัพธ์แห่งความเปลี่ยนแปลง

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหลังจากผู้คนในชุมชนได้ดำเนินการพัฒนาโดยใช้หลักการพัฒนาแบบ ๓ มิติ ๙ ขั้นตอนเรียบร้อยแล้ว ชุมชนนั้นมีหลักคุณธรรมร่วม มีความพอเพียง ยึดหลักพึ่งตนเอง มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความสุจริตในการทำงาน มีจิตอาสาช่วยเหลือกันในชุมชน และหลังจากที่ผู้คนในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้เรียนรู้ระหว่างกันทำให้ผู้คนเกิดความรู้รักสามัคคี ร่วมกันก่อตั้งกลุ่มเพื่อสร้างอาชีพ มีรายได้ มีความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน ผู้คนในชุมชนได้สร้างอาชีพอยู่ในพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่ไม่ต้องเดินทางออกไปทำงานต่างที่ต่างถิ่น มีเวลาอาศัยอยู่กับคนในครอบครัว ครอบครัวรักใคร่กัน มีความอบอุ่น พ่อแม่มีเวลาอบรมเลี้ยงดู สั่งสอนลูกหลานให้รู้จักเคารพหน้าที่ เคารพกฎหมาย เมื่อครอบครัวอบอุ่น มีรายได้ ก่อให้เกิดการแบ่งปัน ความมีน้ำใจ มีความเสียสละเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ผู้คนในชุมชนมีความต้องการที่จะยกระดับชุมชนคุณธรรมวัดใหม่ดงกระทงยามให้เป็นชุมชนคุณธรรมฯ บวร On Tour เพื่อให้มีผู้คนเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของชุมชน ก่อให้เกิดรายได้ และมีเงินหมุนเวียนภายในชุมชน ผู้คนก็ทำงานอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านตนเอง ครอบครัวอบอุ่น สังคมสงบสุข

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระอธิการวัชระ ชุตินฺธโร
เจ้าอาวาสวัดใหม่ดงกระทงยาม
โทร. ๐๘ ๑๙๘๒ ๘๓๔๖
นายสวง กันหาพันธุ์
โทร. ๐๘ ๙๙๓๐ ๐๖๘๔

๑๘) ชุมชนคุณธรรมวัดบ้านค่าย ตำบลบ้านค่าย อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

"ดินแดนเก่า ครั้งก่อน หลายร้อยปี
แว่นแคว้นนี้ มีหลักเมือง ปกป้องภัย
วีรกษัตริย์ ชุมชนทัพ เพื่อนำชัย
ศูนย์รวมใจหลวงพ่อวงค์ หลวงพ่อดิ่ง วัดบ้านค่าย"

ชุมชนคุณธรรมวัดบ้านค่ายเกิดจากการรวมตัวกันของชาวบ้านทุกเพศทุกวัย ทุกสาขาอาชีพ มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีความโดดเด่นหลายประการ อาทิ เป็น ๑๐๐ สุดยอดชุมชนคุณธรรมต้นแบบระดับประเทศ หมู่บ้านที่มีความมั่นคงทางอาหารของกรมการพัฒนาชุมชน จัดทำโครงการพาลูกจูงหลานเข้าวัด

กว่าจะมาเป็นวันนี้

เริ่มต้นจากการทำชุมชนเข้มแข็งปี ๒๕๔๙ และต่อยอดมาเพิ่มกองทุนแม่ของแผ่นดินปี ๒๕๕๑ โครงการลานธรรมลานบุญลานปัญญา จนถึงโครงการชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บวร On Tour) และเริ่มประกวดหมู่บ้านตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ ถึงปัจจุบัน จุดแข็งของชุมชนคือมีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน โดยมีวัดบ้านค่ายเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจมีเอกลักษณ์ของชุมชน โดยเฉพาะภาษาถิ่น อาหารการกิน ขนมโบราณ ซึ่งสืบทอดกันมาแต่โบราณ

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมวัดบ้านค่ายมีการประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๖๐ ในการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนคุณธรรม ดังต่อไปนี้

๑) เทิดทูนสถาบัน ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

๒) ปฏิบัติหน้าที่พลเมือง เคารพกฎหมาย และสนับสนุนการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

๓) เป็นคนดี มีคุณธรรม เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน

๔) ประพฤติปฏิบัติตามรอยพระยุคลบาท และศาสตร์พระราชา

๕) สืบสานอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย

จากนั้นในปีต่อมาได้มีการพัฒนากระบวนการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วย พลัง "บวร" โดยใช้แนวทาง ๙ ขั้นตอน ซึ่งเป็นการทำงานที่ระเบิดจากข้างใน

ความสำเร็จเริ่มต้นจากการพูดคุยกันของคนในชุมชนในรูปของกรรมการหมู่บ้าน กรรมการชุมชน และการนำเสนอด้านเวทีชุมชนของกรรมการวัดบ้านค่าย โดยทุกครั้งจะต้องเชิญโรงเรียนวัดบ้านค่าย เข้าร่วมการประชุม พอได้มีการประชุมกันบ่อยครั้งในแต่ละเดือน ทำให้เกิดความคุ้นเคย หากมีการประชุมทั้งในส่วนของหมู่บ้านจะต้องเชิญกรรมการวัดประชุม หากโรงเรียนวัดบ้านค่ายประชุมก็จะเชิญหมู่บ้านและทางวัดบ้านค่ายเข้าประชุมด้วย จึงเกิดข้อบันทึกตกลงร่วมกันของบ้าน วัด โรงเรียน

ความท้าทาย/พลังแห่งความสำเร็จ

ด้านอุปสรรคปัญหาที่พบในการพัฒนาต่อยอด คือ ความไม่เข้าใจกันของคนในชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน ทำให้บางครั้งขาดความร่วมมือในการทำกิจกรรม การก้าวข้ามอุปสรรคต่าง ๆ ของชุมชน คือ การเปิดเวทีการพูดคุยทำความเข้าใจกัน ชุมชนคุณธรรมวัดบ้านค่ายจะมีการประชุมบ่อยครั้ง หลังเสร็จงานประชุมสรุปผลการดำเนินงาน และปลายปี ประชุมสรุปผลในภาพรวมตลอดทั้งปีเพื่อกำหนดแผนงานปีต่อไปพร้อมทั้งจัดงานประจำปีนำเสนอผลการดำเนินงานของกรรมการแต่ฝ่าย

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

คุณธรรมที่โดดเด่นของชุมชน คือ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งใช้ประโยชน์จากพื้นที่ และความรู้ทางการเกษตรผนวกกับการได้รับความรู้จากการจัดอบรมของหน่วยงาน ทำให้สามารถจัดทำผักสวนครัวรั้วกินได้จนกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และด้านวินัยคือการใช้ประชาธิปไตยใช้การพูดคุยในเวทีหมู่บ้านหาข้อสรุปหรือข้อยุติปัญหาต่าง ๆ โดยใช้เสียงข้างมากเป็นหลัก แต่ก็รับฟังเสียงข้างน้อย **เคารพความเห็นของกันและกัน ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่คนในหมู่บ้านค่อนข้างจะดีมาก** โดยเฉพาะมีผู้ติดเชื้อโควิด ๑๙ ในหมู่บ้าน หรือเป็นผู้กักกันตนในหมู่บ้าน คนในหมู่บ้านไม่เคยรังเกียจมีแต่คอยให้กำลังใจกัน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ได้รับการคัดเลือกจาก สภ.บ้านค่าย ให้ทำโครงการชุมชนยั่งยืน หรือหมู่บ้านสีขาวปลอดยาเสพติด ซึ่งมีทั้งหมด ๗ คุ้มบ้าน ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ผู้เสพยาเสพติดยินยอมเข้าโครงการ พ่อแม่ผู้ปกครองยินยอมในโครงการ ซึ่งไม่มีการประจานกัน มีแต่ให้โอกาสกับผู้เสพยาเสพติด หลักประกันสำคัญว่ากิจกรรมจะเกิดความยั่งยืนได้ คือ การใช้พลังบวรในการพัฒนาหมู่บ้าน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูพิพัฒน์ชยาภรณ์ เจ้าคณะอำเภอบ้านค่าย
เจ้าอาวาสวัดบ้านค่าย
โทร. ๐๘ ๑๙๔๙ ๓๖๗๔, ๐๘ ๗๙๑๑ ๐๙๓๕
นายทวีพงศ์ วิทยาคุณ กำนันตำบลบ้านค่าย
โทร. ๐๘ ๗๙๑๑ ๐๙๓๕

๑๙) ชุมชนคุณธรรมวัดราชบัลลังก์ประดิษฐาราม ตำบลทางเกวียน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

"กล้วยน้ำว้าขึ้นชื่อ เลื่องลือผักกระชับ ถิ่นพักทัพเจ้าตาก ของฝากกะปิน้ำปลา ร่องธาราลำน้ำประแสร์"

ชุมชนคุณธรรมวัดราชบัลลังก์ประดิษฐาราม หรือ ชุมชนท่องเที่ยวบ้านทะเลน้อย ได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยครั้งที่ ๑๑ รางวัลดีเด่นประเภทแหล่งท่องเที่ยว หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ที่ได้นำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นนักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาสัมผัสวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านทะเลน้อย ชิมเมนูผักพื้นบ้าน **"ผักกระชับ" มีที่นี้ที่เดียวในประเทศไทย** อีกทั้งยังมีวิหารเก่าที่อายุมากกว่า ๓๐๐ ปี ภายในวิหารเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปองค์หวาย บัลลังก์จำลองพระบาทสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

กว่าจะมาเป็นวันนี้

เดิมหมู่บ้านทะเลน้อย ชื่อว่า บ้านเนินสระ เพราะสภาพเป็นเนินติดทะเลและสระน้ำ ต่อมาเปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน เนื่องจากชาวบ้านเชื่อกันว่าเดิมพื้นที่บริเวณนี้เป็นทะเล ต่อมาตื้นเขินเป็นพื้นดิน ถ้าหากขุดดินลึกลงไปเล็กน้อย ก็จะพบเปลือกหอย พอถึงหน้าฝนน้ำจะท่วมขัง ชาวบ้านจะพากันทำนา ในอดีตหน้าแล้งบางปีน้ำทะเลหนุนเอ่อขึ้นมาท่วม มองดูแล้วคล้ายทะเลน้อย ๆ จึงพากันเรียกชื่อหมู่บ้านว่า "บ้านทะเลน้อย"

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ออกแบบ ๙ ขั้นตอนการก้าวสู่ชุมชนคุณธรรม ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร อันประกอบด้วย ๑) ชุมชนมีข้อตกลงของชุมชนเป็นการประกาศเจตนารมณ์ หรือข้อตกลงร่วมกัน ๒) ชุมชนร่วมกำหนดเป้าหมาย ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ ๓) ทำแผนชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ ๔) ทำโครงการหรือจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาของชุมชนและมีการส่งเสริมการทำความดี ทำตามแผนโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ๕) ชุมชนมีการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชน ๖) เสน่ห์ของชุมชน ๗) ความสำเร็จของชุมชน บรรลุผลตามแผนพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม ๘) ชุมชนมีการจัดกิจกรรมตามข้อปฏิบัติหลักของชุมชน ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านศาสนา ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการสืบสานวัฒนธรรม ๙) ก้าวสู่ความยั่งยืน ชุมชนมีความรู้

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ความท้าทายของการพัฒนาชุมชนนั้น ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานความสมดุลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งการขับเคลื่อนการพัฒนานั้น ไม่สามารถที่จะดำเนินการอย่างแยกส่วนได้ ทุกภาคส่วนต้องร่วมกันกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนอย่างรอบคอบละเอียดถี่ถ้วน เพื่อให้การบริหารการพัฒนาสามารถดำเนินไปได้อย่างตรงทิศทาง และสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างเกิดประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนมากที่สุด ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในช่วงแรกเกิดจากการบริหารจัดการชุมชนที่ยังไม่เป็นระบบ การรับรู้นโยบายของทางราชการที่ยังไม่ชัดเจน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

สมาชิกในชุมชนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดังนี้

๑) การจัดอบรมความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษ มีการรณรงค์ติดป้าย ลด ละ เลิก อบายมุข และสิ่งเสพติดให้โทษ พร้อมประชาสัมพันธ์ และโครงการงดเหล้าการพนันในงานศพ

๒) กิจกรรมสร้างจิตสำนึกสืบทอดความเป็นไทย เช่น กิจกรรมวันขึ้นปีใหม่ ประเพณีจัดงานวัฒนธรรมไทยภูมิปัญญาท้องถิ่น คนในชุมชนร่วมกันอนุรักษ์ รักษา สืบสานประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น และปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนห่างไกลยาเสพติด

๓) การส่งเสริมกลุ่มอาชีพ เช่น การเพาะปลูกผักกระชับ การทำกะปิน้ำปลา กลุ่มโฮมสเตย์ เพื่อนำทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างคุณค่าเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจให้ชุมชน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร เป็นชุมชนที่มีอุดมการณ์ดำเนินชีวิตยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยผู้นำพลัง “บวร” ส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชน ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการดำรงชีวิต ใช้ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ นำทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

พัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงาน ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชุมชนอื่นที่สนใจและขยายเครือข่ายเพื่อให้เกิดชุมชนคุณธรรมต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูสุดาวรธรรม
เจ้าอาวาสวัดราชบัลลังก์ประดิษฐาราม
โทร. ๐๘ ๑๗๙๕ ๐๗๒๒
นายปรีชา สรรเสริญ
ประธานชุมชนท่องเที่ยวบ้านทะเลน้อย
โทร. ๐๘ ๑๘๖๔ ๙๐๘๖

๒๐) ชุมชนคุณธรรมบ้านคลองอาราง ตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

"หมู่บ้านคนดี วิถีออมชอม ป่าพร้อมอนุรักษ์ พิทักษ์ธรรมาภิบาล ร่วมสร้างบ้านน่าอยู่ ฟื้นฟูประเพณี สุขภาพดีล้ำ คำพ่อต้องพอเพียง"

บ้านคลองอารางเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบของจังหวัดสระแก้ว ตั้งแต่ปี ๒๕๖๐ มีการดำเนินงานทั้งด้านศาสนา การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามของตนไว้อย่างเข้มแข็งยาวนานต่อเนื่อง และยังเป็นหมู่บ้านที่ได้รับรางวัลต่าง ๆ จากทุกกระทรวง และมีทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยมีการรวมตัวของคนหลายวัยในการจัดทำกิจกรรม มีการจัดตั้งกลุ่มทำผลิตภัณฑ์ของชุมชนเพื่อจำหน่ายภายในชุมชนและทั่วไป

กว่าจะมาเป็นวันนี้

คนคลองอารางมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตการปกครองของหมู่ ๖ ตำบลบ้านนา อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ต่อมาการปกครองการพัฒนามีความเจริญมากขึ้น ประชาชนก็ย้ายมาขึ้นอำเภอสระแก้ว โดยพื้นที่อยู่อาศัยก็อยู่เหมือนเดิม โดยขึ้นอยู่กับหมู่ ๓ ตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ต่อมาวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๘ บ้านคลองอาราง แยกหมู่บ้านเป็นหมู่ที่ ๑๖ ตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

เริ่มต้นจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว ได้ลงมาประสานชุมชนให้เข้าร่วมเป็นชุมชนคุณธรรม โดยใช้เกณฑ์การประเมิน ๙ ขั้นตอน ให้ชุมชนประเมินตนเอง ชุมชนมีการร่วมบูรณาการระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ราชการ เป็นอย่างดี มีส่วนร่วมจากพลังบวร และดำเนินงานให้ครบถ้วนใน ๓ ด้าน คือ ด้านหลักธรรมทางศาสนา ด้านเศรษฐกิจพอเพียง และด้านวิถีวัฒนธรรม นอกจากนี้ ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านคลองอาราง ยังได้รับการพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมตามรอยศาสตร์พระราชา มีผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนคุณธรรมที่ได้รับการพัฒนาต่อยอดแล้ว มีเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นระบบ มีสื่อประชาสัมพันธ์ และผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนเป็นของตนเอง

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ความท้าทายคือการนำความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดแนะนำจากหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ มาอบรมถ่ายทอดเพื่อพัฒนาหมู่บ้านให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งยังต้องประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักแก่คนในชุมชน รวมไปถึงการอบรมถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่มัคคุเทศก์ท้องถิ่นและมัคคุเทศก์น้อย ในส่วนของอุปสรรคนั้นคือ คนในชุมชนไม่รู้ว่าสิ่งที่มีอยู่หรือทุนที่มีอยู่ในชุมชน สามารถนำมาใช้ต่อยอดให้เกิดประโยชน์อย่างไร และไม่มีผู้สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ภูมิปัญญาใกล้สูญหาย

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ชุมชนคุณธรรมบ้านคลองอาราง มีการดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม ด้วยพลัง บวร ครบถ้วน ๓ มิติ ดังนี้

มิติด้านศาสนา

เป็นชุมชนคุณธรรมที่ยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นแนวทางการปฏิบัติหลักคุณธรรมจริยธรรม โดยบ้านคลองอาราง เป็นหมู่รักษาศีล ๕ ต้นแบบของจังหวัดสระแก้ว มีการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา การจัดค่ายธรรมะสำหรับเยาวชน

มิติด้านเศรษฐกิจพอเพียง

เป็นหมู่บ้านต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศมีหมู่บ้านต่าง ๆ เดินทางมาศึกษาดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง มีการผลิตสินค้าจากวัสดุในชุมชนเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าทางวัฒนธรรม เช่น กระปุกออมสินจากไม้ไผ่ ผ้าย้อมสีอาราง หน่อไม้ดองคลองอาราง ซึ่งมีหน่วยงานเข้ามาศึกษาดูงานต่อเนื่องตลอดปี

มิติด้านวิถีวัฒนธรรม

เป็นชุมชนที่มีการอนุรักษ์สืบทอดประเพณีศิลปวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งมีการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านดั้งเดิม เช่น ประเพณีแห่ปราสาทผึ้ง ประเพณีเล่นนางด้ง ทำบุญกลางบ้าน (บุญเบิกบ้าน)

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

กำหนดไว้หลากหลายเป้าหมาย อาทิ สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้ การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ชุมชนผ่านทางสื่อออนไลน์รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาต่อยอดแหล่งเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์ชุมชน และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านช่องทางออนไลน์ พัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ของชุมชนให้สวยงามร่มรื่น และมีอัตลักษณ์ของความเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จัดหาวิทยากรอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น/มัคคุเทศก์น้อยในชุมชน เพื่อให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวมีความเป็นมืออาชีพมากยิ่งขึ้น

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายพัฒนา พรมเผ่า
ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองอาราง หมู่ที่ ๑๖
โทร. ๐๙ ๘๒๗๖ ๙๐๑๒

ต้นแบบคุณธรรม : มีวินัย

๒๑) เทศบาลตำบลทับมา อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

"Waste Wow Thapma Tourism & Health สู่ชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืน"

เทศบาลตำบลทับมาเป็นพื้นที่ในเมืองที่ประสบปัญหาขยะล้นเมือง ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตและวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์อันโดดเด่น จึงได้ดำเนินโครงการจัดการขยะ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อลดปริมาณขยะและลดงบประมาณค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการขยะ ใช้กระบวนการ ROSES แบบครบวงจร มีการต่อยอดกระบวนการ ROSES โดยการแปรรูปและสร้างมูลค่าจากขยะ สร้างเครือข่ายสู่การท่องเที่ยว เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้มีสุขภาพจิตที่ดี รวมถึงลดการระบาดของโรคที่เกิดจากสัตว์นำโรค โดยการนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้และส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

การจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรแนวทางใหม่ที่เน้นกระบวนการปฏิบัติและพัฒนานวัตกรรมไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิต โดยเริ่มจากการคัดแยกขยะในครัวเรือน แล้วนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้และส่งเสริมการใช้ทรัพยากร อย่างคุ้มค่า โดยเปลี่ยนขยะมาสร้างอัตลักษณ์ให้กับชุมชนโดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากขยะ ขยายผลไปสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวพร้อมจัดทำศูนย์การเรียนรู้ สร้างเศรษฐกิจในชุมชน อันก่อให้เกิดรายได้เพื่อนำไปสู่การดูแลด้านสุขภาพประชาชนทุกระดับ แบ่งเป็น ๗ ขั้นตอน ได้แก่ สร้างองค์ความรู้ในการคัดแยกขยะ นำความรู้เรื่องการคัดแยกขยะไปสู่การปฏิบัติ พัฒนาคุณภาพบริการ สร้างต้นแบบในชุมชน พัฒนาศูนย์เรียนรู้ การสร้างมูลค่าเพิ่ม และการถอดบทเรียนจัดการความรู้ มีรายละเอียด ดังนี้

๑) สร้างองค์ความรู้ในเรื่องการคัดแยกขยะแก่ประชาชนในพื้นที่

๒) นำความรู้เรื่องการคัดแยกขยะไปสู่การปฏิบัติ โดยการจัดตั้งเครือข่ายขยะยิ้ม และสร้างภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน

๓) พัฒนาคุณภาพบริการ โดยการปรับปรุงระบบเก็บขนขยะ แยกระบบการเก็บขน และส่งกำจัดตามประเภทขยะ

๔) สร้างต้นแบบในชุมชนเพื่อถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชนที่เหลือ โดยการจัดประชุมระดมความคิดเห็นของประชาชนที่ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยใช้พลัง "บวร" เพื่อให้ได้ต้นแบบที่ตรงตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ ดำเนินการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การจัดการขยะ ใช้กระบวนการ ROSES แบบครบวงจร

๕) การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการขยะเรียนรู้ผสมผสานอัตลักษณ์และภูมิปัญญาสู่วิถีพอเพียงและกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวทุกชุมชน

๖) การนำขยะมาสร้างมูลค่า ด้วยการแปรรูปตามหลัก ๔ ป พอเพียง (ประดิษฐ์ ประยุกต์ ประหยัด ประโยชน์)

๗) ถอดบทเรียนนวัตกรรม โดยการติดตามและประเมินผลจากทุกภาคส่วน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

กระบวนการส่งเสริมคุณธรรมที่ควบคู่ไปกับการจัดการวิถีชุมชนแบบบูรณาการของเทศบาลตำบลทับมา เป็นนวัตกรรมการทำงานที่สร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคลและพื้นที่อย่างเห็นได้ชัดเจน

ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการ ๔ ป พอเพียง ทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี ลดรายจ่ายสร้างรายได้ สู่การท่องเที่ยวแบบวิถีพอเพียง และต่อยอดจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยมีจุดเริ่มต้นจากความพยายามแก้ไขปัญหาขยะ จนเกิดแนวคิดการต่อยอดนำขยะมาเป็นทรัพยากร เป็นผลิตภัณฑ์จำหน่าย

เกิดสังคมแห่งการเสียสละ ประชาชนมีความตื่นตัวในการดูแลรักษาความสะอาดในพื้นที่ โดยมีหัวใจหลักคือการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกระดับ ทุกเพศทุกวัย สร้างเครือข่ายทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชนและความเข้มแข็ง มีการจัดกิจกรรมจิตอาสาดำเนินกิจกรรมเพื่อส่วนรวม

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

นวัตกรรมการบริหารจัดการขยะ ใช้รูปแบบกระบวนการ ROSES แบบครบวงจร มีเป้าหมายเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนเมือง มุ่งสู่การพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และนำกระบวนการดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติไว้ในแผนพัฒนา ๕ ปี โดยมีนโยบายผู้บริหารและวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม แนวทางสร้างความต่อเนื่องโดยพัฒนาโครงการนวัตกรรม ให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัด ยุทธศาสตร์ภาคและยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เพื่อความสุขของประชาชนในตำบลทับมา

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางสาวกันต์สินี รุ่งสุรฉัตร์ หัวหน้าฝ่ายแผนงานและงบประมาณ รักษาราชการแทน
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และงบประมาณ
โทร. ๐๙ ๘๓๕๑ ๘๔๗๑

๒๒) ชุมชนคุณธรรมตะลุกพุก จังหวัดสระแก้ว

"สระน้ำใหญ่ ชื่อต้นไม้หมู่บ้าน สืบสานวัฒนธรรม น้อมนำเศรษฐกิจ ใช้ชีวิตที่พอเพียง"

ชุมชนตะลุกพุก คนในชุมชนประกอบอาชีพเกษตรกรรม และค้าขายเป็นหลัก นับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ มีประเพณีที่สืบทอดต่อกันมา อาทิ บุญมหาชาติ ทำบุญกลางบ้าน บุญบั้งไฟ เป็นต้น จุดเด่นด้านประเพณีวัฒนธรรม กฎ ระเบียบค่านิยม และความสัมพันธ์ของชุมชนเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ หล่อหลอมจากประสบการณ์ของรุ่นสู่รุ่น เป็นสำนึกร่วมของคนในชุมชนที่สร้างขึ้นมาเพื่อกำกับดูแลชุมชนให้ดำเนินชีวิตไปตามระบบคุณค่า และแนวคิดของชุมชนนั้น ๆ โดยจะมีการจัดกิจกรรมด้านประเพณีขึ้นในทุกวันที่กำหนดไว้ เช่น การทำบุญกลางบ้านเลี้ยงตาปู่บ้าน จัดเพื่อความเป็นสิริมงคลของประชาชนในหมู่บ้านโดยจะเริ่มในวันที่ ๑๐ เดือนมีนาคมของทุกปี "ตะลุมพุกจะก้าวไกล ถ้าร่วมใจสามัคคี"

เส้นทางสู่ความสำเร็จ

การพัฒนาชุมชนสู่วิถีคุณธรรม ด้วยพลังบวร มีการดำเนินงานในทุกมิติ ดังนี้

๑) ด้านการบริหารจัดการชุมชน มีการจัดทำข้อตกลงเป็นกฎระเบียบที่ถือปฏิบัติร่วมกัน จัดเวทีประชาคมเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลชุมชนเพื่อใช้ในการจัดทำ ปรับปรุงแผนชุมชน เพื่อพัฒนาและบริหารจัดการชุมชนเป็นประจำทุกปี

๒) ด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นชุมชนปลอดยาเสพติด มีการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด รวมถึงจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนในชุมชน

๓) ด้านสุขภาพอนามัย มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้ และส่งเสริมให้ประชาชนดูแลสุขภาพตนเอง การป้องกันโรค การรักษาพยาบาลเบื้องต้นอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงรณรงค์ลดใช้สารเคมีในภาคการเกษตร

๔) ด้านคุณธรรมจริยธรรมชุมชน มีกิจกรรมส่งเสริมให้คนในชุมชนลด ละ เลิกอบายมุข และมีการให้ความช่วยเหลือดูแลคนยากจน คนด้อยโอกาส และคนที่ประสบปัญหา

๕) ด้านการจัดการทรัพยากรชุมชน มีการใช้พลังงานทดแทนสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน รวมถึงการนำวัตถุดิบในธรรมชาติของชุมชนมาเพื่อการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ และทำกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๖) ด้านเศรษฐกิจและการสร้างสัมมาชีพชุมชน มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นประจำ มีกองทุนชุมชนที่มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและใช้ในการสนับสนุนการประกอบอาชีพและมีสวัสดิการชุมชน และรวมเป็นกลุ่มอาชีพในชุมชนสามารถสร้างรายได้เพิ่มให้สมาชิก

๗) ด้านการพัฒนาคนในชุมชนและการเสริมสร้างการเรียนรู้ มีการจัดสถานที่สำหรับเป็นศูนย์เรียนรู้ให้แก่คนในและนอกชุมชน อีกทั้งยังค้นหาภูมิปัญญาและจัดกิจกรรมถ่ายทอดสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านด้านภูมิปัญญารวมถึงมีระบบสื่อสารข้อมูลในชุมชนการเรียนรู้และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

๘) มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านมีวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปธรรมโดยเฉพาะการขับเคลื่อนตามแนวทาง**กิจกรรม ๓ สร้างคือสร้างความมั่นคงทางอาหาร สร้างสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนและสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม**

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

สินค้าการเกษตรราคาตกต่ำ และเป็นไปตามที่พ่อค้าคนกลางกำหนด

กระแสบริโภคนิยมทำให้ประชาชนมีหนี้สินเกิดความยากไร้

ประชาชนในพื้นที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ทำให้ขาดแคลนแหล่งเงินทุนหรือเป็นสาเหตุไม่สามารถแปลงสินทรัพย์เป็นทุน

แหล่งน้ำและปริมาณน้ำไม่เพียงพอสำหรับใช้ในการอุปโภคบริโภคในช่วงฤดูแล้ง

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ผลจากการดำเนินงานทำให้ชุมชนเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นโดยสะท้อนผ่านผลลัพธ์หลายประการ อาทิ

๑) กลายเป็นชุมชนปลอดอบายมุข ชุมชนมีวินัย มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

๒) มีการทำกิจกรรมเพื่อลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ของคนใจชุมชน

๓) ครัวเรือนมีความมั่นคงในอาชีพ มีรายได้เพียงพอ ไม่มีหนี้นอกระบบ

๔) เกิดผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นในชุมชน เช่น ปุ๋ยแห้งชีวภาพ ผลิตภัณฑ์จักสารไม้ไผ่ น้ำดื่มประชารัฐร่วมผลิต

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

นโยบายส่งเสริมแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคและการใช้จ่าย หันมาสนใจผลผลิตทางการเกษตรมากขึ้น

จัดการรวมกลุ่มผลผลิตที่เข้มแข็งจะทำให้มีโอกาสต่อรองผลผลิตทางเศรษฐกิจ

การสร้างพลังในการขับเคลื่อนทุกภาคส่วนทั้งในหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนแบบมีส่วนร่วม

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายนภดล เพ็ชรโกมล ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒
ตำบลทัพราช อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

ต้นแบบคุณธรรม : สุจริต

๒๑) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลคลองนกกระทุง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

"เยาวชน คนดี ศรีคลองนกกระทุง"

ตำบลคลองนกกระทุงตั้งอยู่ในอำเภอบางเลน จังหวังนครปฐม พื้นที่โดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๑ หมู่บ้าน อยู่ในการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนกกระทุง มีประชากรทั้งสิ้น ๓,๗๖๕ คน มีจำนวนครัวเรือน ๑,๔๒๖ ครัวเรือน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรมและปศุสัตว์

เส้นทางสู่การสร้างคุณธรรม

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลคลองนกกระทุง หรือ กองบุญวันละ ๑ บาท ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๐ รูปแบบกองทุน เป็นกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จ่ายเดือนละ ๓๐ บาท มีสมาชิกกองทุนจำนวน ๗๕๐ คน จำนวนเงิน ๑,๔๙๓,๒๐๐ บาท และเด็กที่เป็นสมาชิกกองทุนจำนวน ๑๘๐ คน โดยมีการจัดสวัสดิการ ๙ ประเภท คือ การเกิดของบุตรสมาชิก สมาชิกเจ็บป่วย สมาชิกเสียชีวิต ทุนการศึกษา ทุนประกอบอาชีพ สวัสดิการผู้ด้อยโอกาส สวัสดิการผู้พิการ สาธารณะประโยชน์ ภัยพิบัติ

คณะทำงานกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลคลองนกกระทุง ได้มองเห็นความ สำคัญของเด็กและเยาวชนที่เป็นอนาคตของชุมชนและประเทศชาติ การที่เด็กและเยาวชนมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต มีความเข้มแข็งทางร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสำนึกความเป็นพลเมือง กล้าคิด กล้าแสดงออก และมีความสุขได้นั้น ต้องอยู่ที่การศึกษา จึงเป็นเป้าหมายหนึ่งที่ต้องพัฒนา จากการสำรวจข้อมูลของ ๑๑ หมู่บ้าน มีเด็กและเยาวชน ๔๒๕ คน พบปัญหา เช่น ครอบครัวยากจน ไม่เรียนหนังสือ ติดยาเสพติด คุณแม่วัยใส จึงเป็นเหตุให้คณะทำงานกองทุนและหน่วยงานภาคีร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาหารูปแบบการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกโดยจัดเวทีประชาคมร่วมกับองค์กรชุมชนและภาคีหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเป็นกลไกลหนุนเสริมการดำเนินงานเยาวชนกับการศึกษา

ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ

จากปัญหาที่พบเป็นเรื่องที่ชุมชนต้องร่วมกันแก้ไขให้ชุมชนกลับมาเข้มแข็ง มีศักยภาพเพื่อดูแลปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนปัญหา ดังกล่าวรวมทั้งพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีสุขภาพกายและจิตที่ดี มีสติปัญญาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม จึงเป็นที่มาของการทำงานเชื่อมโยงระหว่างองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่ และหน่วยงานภาคีต่าง ๆ โดยใช้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลคลองนกกระทุง เป็นฐานในการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมถึงประสานให้เกิดการแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน โดยมีการจัดสวัสดิการด้านทุนการศึกษาให้กับสมาชิกตั้งแต่อนุบาลจนจบปริญญาตรี เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเตรียมความพร้อมก่อน

ประถมศึกษาให้กับ กลุ่มเด็ก เพื่อพัฒนาสติปัญญาและความสามารถขั้นพื้นฐาน กลุ่มเยาวชน นอกจากการศึกษาในโรงเรียนแล้วนั้น ยังมีกิจกรรมอื่น เช่น การฝึกอาชีพระยะสั้น กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้นอกชุมชน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนตระหนักรู้และพัฒนาตำบลในแนวทางการจัดการตนเองชุมชน ปัจจุบันกองทุนสวัสดิการคลองนกกระทุงได้กำหนดวัตถุประสงค์การขับเคลื่อนงานเยาวชนกับการศึกษา คือ เพื่อให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีการศึกษาสืบทอดรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม และเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน

ทางกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลคลองนกกระทุง เมื่อเล็งเห็นปัญหาแล้วได้มีการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็น “เยาวชน คนดี ศรีคลองนกกระทุง” โดยมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนเกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อาทิ

๑) กิจกรรมสนับสนุนทุนการศึกษาและเชื่อมโยงแหล่งทุน โดยทางกองทุนมีการจัดสวัสดิการด้านทุนการศึกษาให้กับสมาชิกตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบปริญญาตรี

๒) กิจกรรมส่งเสริมชุมชนในโรงเรียน พัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน ๓ โรงเรียน ดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน การทำแปลงผักสวนครัว การให้ความรู้การจัดการคัดแยกขยะ และได้มีการรวมตัวกันจัดตั้ง ธนาคารขยะของเด็กนักเรียนวัดบางภาษี

๓) กิจกรรมพัฒนาเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเรื่องยาเสพติด ให้กับเด็กและเยาวชนที่มีอยู่ในตำบล

๔) กิจกรรมพัฒนาเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเรื่องยาเสพติด ให้กับเด็กและเยาวชนที่มีอยู่ในตำบล ศึกษาวิธีการที่ชุมชนดูแลชุมชน

๕) ส่งเสริมพัฒนาให้เด็กและเยาวชนได้เรียนต่อในระดับภาคบังคับจนถึงปริญญาตรี

๖) เสริมสร้างเยาวชนให้เกิดสำนึกรักบ้านเกิด (จิตอาสา) เพื่อเป็นทุนด้านบุคลากรที่กลับมาทำงานพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง สู่ชุมชนจัดการตนเอง

ทั้งหมดนี้ คือ สิ่งที่กองทุนสวัสดิการคลองนกกระทุงได้จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนได้เติบโตเป็นคนดีมีคุณภาพ และเป็นการส่งเสริมให้ตระหนักและพัฒนาหาแนวทางการจัดการตนเองของชุมชน เป็นอีกหนึ่งความภาคภูมิใจของชาวตำบลคลองนกกระทุงที่ทำให้คนในตำบลมีสวัสดิการขั้นพื้นฐาน ช่วยเหลือกันและกัน และสามารถปลูกฝังและพัฒนาเยาวชนตั้งแต่เด็กให้กลับมาพัฒนาบ้านเกิดตนเอง โดยใช้องค์กรชุมชนต่าง ๆ และหน่วยงานภาคีเป็นตัวหนุนเสริมกิจกรรมต่าง ๆ และกองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นแกนหลักการขับเคลื่อนงานพัฒนา เด็กและเยาวชนสามารถได้เติบโตเป็น **“เยาวชน คนดี ศรีคลองนกกระทุง” ต่อไป**

ผู้ติดต่อประสานงานในพื้นที่

นางนกน้อย ศรีนวลมาก

โทร. ๐๘ ๑๘๙๐ ๗๕๙๕

๒๔) กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

"เชื่อมโยงเครือข่ายอย่างมีศิลปะ ขับเคลื่อนงานด้วยใจมุ่งมั่น พัฒนาอย่างต่อเนื่อง"

เทศบาลตำบลบางเลน แบ่งการบริหารเป็น ๑๕ ชุมชน กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางเลน เป็นงานที่ต่อยอดมาจากชมรมผู้สูงอายุของตำบลบางเลน จัดตั้งเมื่อปี ๒๕๕๒ เริ่มต้นจากตัวกรรมการชมรมผู้สูงอายุมีผู้สมัครเป็นสมาชิก ๓๓ คนและเลือกตั้งกรรมการขึ้นมาบริหาร ๒๗ คน โดยเชิญเจ้าของร้านทองเข้ามาเป็นประธานกองทุน มีเงินทุนเริ่มต้น ๑๑,๘๒๐ บาท จากนั้นได้รับการจดแจ้งจากคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการแห่งชาติ รับรองเป็นองค์กรสวัสดิการชุมชน ในเดือนมิถุนายน ๒๕๕๓ จึงได้ใช้ใบจดแจ้งเป็นใบเบิกทางขยายฐานสมาชิกให้มีจำนวนมากขึ้น

ช่วงแรกคณะกรรมการกองทุนฯ ได้พยายามหาสมาชิกเพิ่มเติม พบว่าชาวบ้านปฏิเสธ เพราะเกิดความล้มเหลวในการดำเนินโครงการฌาปนกิจสงเคราะห์ คณะกรรมการจึงยึดหลักการสำคัญ คือ "บอกให้เขารู้" สื่อสารให้ประชาชนมีความรู้เรื่องสวัสดิการชุมชน "ทำให้เขาเห็น" ถือเป็นหัวใจว่าการเข้าเป็นสมาชิกนั้นจะได้รับสวัสดิการอย่างไรบ้าง "ขจัดปัญหา" เมื่อมีปัญหาประธานและกรรมการรีบลงแก้ไขทันที "สร้างศรัทธา" ให้สมาชิกเกิดความรู้สึกว่า "เราทำได้จริงและได้หลายเท่าด้วย"

กรณีผู้สูงอายุสมัครเป็นสมาชิก กองทุนตั้งเงื่อนไขว่า อายุ ๖๐ ปี ขึ้นไปจะสมัครเข้ากองทุนต้องหาลูกหลานที่มีอายุไม่มากมาเข้าด้วย ไม่น้อยกว่า ๑ คน อายุ ๗๐ - ๘๐ ปี ต้องไม่น้อยกว่า ๒ คน หากหาไม่ได้จริง ๆ กองทุนก็รับเป็นสมาชิก ปัจจุบันกองทุนมีสมาชิก ๑,๗๐๒ คน เงินทุนหมุนเวียน ๕,๖๙๔,๖๒๗ บาท แบ่งเป็นเงินสมทบจากสมาชิก เงินสมทบจากท้องถิ่น เงินสมทบจากหน่วยงานรัฐ ดอกเบี้ย เงินบริจาคและอื่น ๆ กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบางเลน แบ่งเงินออกเป็น ๕ ส่วน คือ เงินคงคลังของกองทุน เงินสมทบเข้ากองทุนเพื่อสร้างความเข้มแข็ง เงินสำหรับใช้จ่าย บริหารจัดการ จัดสวัสดิการให้สมาชิก จัดเป็นทุนการศึกษาให้กับสมาชิกที่เป็นนักเรียนนักศึกษา และเงินกองทุนสำหรับจัดการเกี่ยวกับภัยพิบัติต่าง ๆ โดยเงินทั้ง ๕ ส่วน จะนำมาจัดสรรใหม่ทุกสิ้นปี

ความเหมือนที่แตกต่าง "สวัสดิการใช้เงินเป็นตัวตั้ง" & "สวัสดิการใช้เงินเป็นเครื่องมือ"

มีการจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐานที่สมาชิกต้องการ "ใช้เงินเป็นตัวตั้ง" เช่น รับขวัญเด็กแรกเกิด การเจ็บป่วย เสียชีวิต ทุนการศึกษา ผู้สูงอายุยากไร้ ผู้ด้อยโอกาสยากไร้ ศาสนา วัฒนธรรมและวันสำคัญต่าง ๆ สวัสดิการที่จัดเพื่อช่วยเหลือสมาชิกและชุมชน "ใช้เงินเป็นเครื่องมือ" เช่น ฝึกอบรมอาชีพ สอนเสริมให้นักเรียนที่มีปัญหาอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ จัดถุงยังชีพ เสื้อผ้า แก้ปัญหาน้ำดื่มราคาแพง

การเชื่อมโยง/บูรณาการระหว่างองค์กร "ภายใน" เขตเทศบาลตำบลบางเลน

มีการเชิญผู้นำชุมชน/กลุ่มองค์กรผู้มีความรู้ความสามารถ เป็นกรรมการบริหาร เป็นที่ปรึกษา เป็นวิทยากร ตรวจรักษา เยี่ยมผู้ป่วย มอบสิ่งของ ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทำคุณประโยชน์ต่อสังคม มีการแบ่งงานกัน อาทิ คณะกรรมการเป็นที่ปรึกษาหาสมาชิกเข้ากองทุน วิทยากรให้ความรู้ด้านสุขภาพ ประชาชนร่วมบริจาคเงินให้กองทุนฯ ให้คำปรึกษาการเรียกร้องสิทธิสร้างความเป็นธรรมให้แก่ประชาชน กิจกรรมออกกำลังกาย "รำไม้พลอง"

การเชื่อมโยง/บูรณาการระหว่างองค์กร "ภายนอก" เขตเทศบาลตำบลบางเลน ๕ หน่วยงาน

มีการส่งเอกสารหลักฐานการจัดตั้งกองทุนฯ การจัดทำกิจกรรม เป็นประจำปีละ ๒ ครั้ง แต่ละหน่วยงานมีบทบาทหน้าที่ต่างกัน อาทิ มหาวิทยาลัยมหิดลศาลายา ร่วมถอดบทเรียนการทำงานเป็นชุดความรู้ การทำงานสวัสดิการชุมชนเผยแพร่สู่สาธารณะ การเชื่อมโยงภายนอกส่งผลให้เกิดความสำเร็จ เช่น ได้รับการจดแจ้งจัดตั้งเป็นองค์กรสวัสดิการชุมชน วิทยากรนำคำบรรยายจัดทำเป็นเอกสารเรื่องเล่าจาก "ลุงสมควร" ไปเผยแพร่ทำให้ชื่อเสียงของกองทุนเป็นที่รู้จัก จึงมีกองทุนจากต่างจังหวัดไกล ๆ มาขอศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อเนื่อง

รูปธรรมความเชื่อมโยงทั้งภายในและภายนอก เกิดผลด้านเศรษฐกิจและสังคม

๑) การเชื่อมโยง/บูรณาการกับองค์กรทั้งภายในภายนอกเขตเทศบาล เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ทำ "โดยชาวบ้าน เพื่อชาวบ้าน" โดยมีความหลากหลายของคณะกรรมการที่มาจากทุกภาคส่วน ระบบบริหารจัดการมีการบริหารจัดการอย่างมีระบบมีการสรุปผลการทำงาน มีการรายงานผล มีความโปร่งใสได้รับการตรวจสอบจาก สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ทุกปี

๒) การจัดสวัสดิการ มองแบบองค์รวม เกิดผลที่เห็นชัดเจนใน ๒ ด้าน

ด้านเศรษฐกิจ ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกกองทุนและประชาชน ลดรายจ่ายจากตู้น้ำหยอดเหรียญ ลดลงลิตรละ ๕๐ สตางค์

ด้านสังคม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ประชากรในเขตเทศบาลตำบลบางเลน ร้อยละ ๔๗ เป็นคนที่ไม่มีโอกาสได้เข้าถึงสวัสดิการของรัฐ พอมีกองทุนฯ และได้เข้ามาเป็นสมาชิก สามารถความเหลื่อมล้ำได้ราวร้อยละ ๒๗ ของจำนวนผู้ที่ไม่มีโอกาสเข้าถึงสวัสดิการ

ผู้ประสานติดต่อพื้นที่
นายสมควร รวยเรืองรุ่ง เลขานุการ
กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบางเลน
๑/๘ หมู่ที่ ๘ ตำบลบางเลน อำเภอบางเลน
จังหวัดนครปฐม
โทร. ๐๘ ๕๒๖๓ ๐๙๔๖

๒๕) กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลทับมา อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

"การจัดสวัสดิการสร้างการพัฒนา
คุณภาพชีวิตทุกเพศวัย"

ความเอื้ออาทรคือจุดเริ่มต้นของกองทุนสวัสดิการชุมชน

กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลทับมา จัดตั้งขึ้นโดยนึกถึงหลักประกันความมั่นคงในชีวิต บนพื้นฐานของการพึ่งตนเองและเอื้ออาทรต่อกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชน ตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งเป็นการจัดสวัสดิการของคนในชุมชน ครอบคลุมทุกกลุ่มรวมถึงเยาวชน ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส จัดตั้งเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๓ โดยมีสมาชิกแรกเริ่ม ๒๗๔ คน มีเงินทุนเริ่มก่อตั้ง จำนวน ๑๐๐,๐๑๐ บาท ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน ๑,๓๙๕ คน มีเงินทุนสะสม ๔,๔๐๕,๗๘๔ บาท

การจัดสวัสดิการแรกเริ่มครอบคลุมเรื่อง เกิด แก่ เจ็บ และตาย ปัจจุบันเพิ่มการช่วยเหลือผู้พิการ ให้ทุนการศึกษา ฝึกอาชีพ แก่ผู้ด้อยโอกาสและสมาชิกกองทุน การออกเยี่ยมบ้านผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยเรื้อรัง การให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งหมด ๙ ด้าน

การจัดสวัสดิการสู่ครอบครัวอบอุ่น

กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลทับมา ได้เล็งเห็นถึงปัญหาของคนในพื้นที่ โดยแบ่งกลุ่มปัญหาของชุมชน ดังนี้

๑) ปัญหาความยากจน รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย

๒) ปัญหาการดูแลคนในครอบครัว เช่น เด็ก ผู้ป่วยเรื้อรัง ปู่ย่า ตายาย ไม่มีผู้ดูแล ถูกทอดทิ้ง เป็นต้น

๓) ปัญหาเยาวชน ติดเพื่อน ติดเกมส์ติดยาเสพติด

๔) ปัญหาผู้พิการ คนด้อยโอกาสถูกกทอดทิ้งในสังคม ไม่มีกิจกรรม หรือไม่ได้รับการดูแล

๕) ปัญหาที่อยู่อาศัยไม่มั่นคง ขาดเครื่องอุปโภคบริโภคในการดำรงชีวิต

จากสภาพปัญหานำไปสู่การแก้ไขโดยผ่านกลไกการประชุมคณะกรรมการกองทุน มีมติร่วมกันในการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนากลไกที่จะนำไปสู่ครอบครัวอบอุ่น และได้มีการระดมความร่วมมือในทุกภาคส่วนเพื่อนำไปสู่การจัดสวัสดิการ ให้ได้รับสวัสดิการอย่างทั่วถึง

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) กิจกรรมเยี่ยมผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง และมอบเงินช่วยเหลือค่าจัดการศพ ช่วยสร้างขวัญกำลังใจ ช่วยลดปัญหาการใช้เงินไปกับอบายมุขได้

๒) กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุมีอารมณ์ผ่อนคลาย ใช้ชีวิตที่เหลืออยู่อย่างมีความสุขครอบครัวอบอุ่น

๓) การจัดตั้งกลุ่มค้นหาภูมิปัญญา เป็นการค้นหาศักยภาพและสร้างคุณค่าให้แก่ผู้สูงอายุ ทำให้มีคนรู้จักมากขึ้น ลูกหลานมีความภาคภูมิใจ ผู้สูงอายุมีความสุข

๔) การถ่ายทอดภูมิปัญญากลองยาวให้เยาวชน ช่วยสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้สูงอายุและเยาวชน ช่วยให้เยาวชนมีสัมมาคารวะมากขึ้น ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ลดปัญหายาเสพติด ช่วยสร้างรายได้ให้เยาวชนจากการแสดงกลองยาวในงานต่าง ๆ

๕) กิจกรรมจักรยานสานฝันปั่นวันอาทิตย์ ได้ดำเนินการต่อเนื่อง เป็นกิจกรรมสำหรับทุกกลุ่ม ทุกวัย ส่งเสริมความสุขทางใจ สุขภาพร่างกายแข็งแรงขึ้น เป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว การดูแลช่วยเหลือช่วยสร้างครอบครัวอบอุ่นและสังคมที่มีความสุขและความสามัคคี

๖) กิจกรรมสร้าง ซ่อมแซมบ้าน ให้แก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ ผู้ที่ยากจน โดยได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ผู้สูงอายุ วัยแรงงาน เด็กและเยาวชน ผู้มีจิตสาธารณะ ทำให้ผู้ด้อยโอกาส ผู้ที่ยากจน มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงแข็งแรง

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

จากการเริ่มต้นการทำงานอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จนถึงปัจจุบัน กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลทับมา ได้พยายามจัดสวัสดิการและกิจกรรมเพื่อคนในชุมชนทุกช่วงวัย ตั้งแต่เด็กเยาวชน วัยแรงงาน ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ในทุกเพศสภาพ ครอบคลุมทุกหมู่บ้านในตำบล โดยพยายามจัดสวัสดิการที่เป็นตัวเงินและไม่ใช่ตัวเงิน เพื่อให้ทุกคนได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มมากขึ้น โดยการเชื่อมโยงกับภาคีเครือข่าย อาทิ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน เทศบาลตำบลทับมา ในการจัดกิจกรรมให้คนในชุมชน เพื่อให้เกิดความอบอุ่นในครอบครัว มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข มีคุณค่าในสังคม ตั้งแต่แรกเกิด จนถึงวัยผู้สูงอายุที่สร้างภูมิปัญญาไว้ให้ลูกหลาน จนถึงวาระสุดท้ายแห่งชีวิต และเพื่อที่จะทำให้นำไปสู่การเป็น **“ผู้ให้อย่างมีคุณค่า และเป็นผู้รับอย่างมีศักดิ์ศรี”**

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางชวัลกร เฉียบแหลม
ผู้ประสานงานกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลทับมา
โทร. ๐ ๓๘๖๖ ๓๑๔๘, ๐๙ ๒๖๔๕ ๒๓๙๕

๒๖) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลทับพริก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

"ยุทธศาสตร์ ๓ สายใยรัก
สร้างเสริมสุขภาวะที่ดีคนทับพริก"

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลทับพริก

ก่อกำเนิดจากการคิดหาหนทางเพื่อจัดการสุขภาพและช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เนื่องจากเมื่อมีการสำรวจชุมชน รวมถึงการเข้าร่วมจัดทำประชาคม พบว่านอกเหนือจากปัญหาสาธารณสุขในชุมชนและความเจ็บป่วยแล้ว ประชาชนบางส่วนประสบปัญหาการขาดรายได้ในยามเจ็บป่วย งบประมาณและระเบียบการใช้เงินจากส่วนกลาง ถูกกำหนดให้ใช้เงินเพื่อการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคเท่านั้น ทำให้ปัญหาที่กล่าวมา ไม่ได้รับการแก้ไขและไม่สามารถให้การช่วยเหลือผู้ที่ประสบปัญหาได้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง

วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๑ ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลทับพริก จึงได้มีการรวมตัวกันจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นเพื่อจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก ซึ่งส่วนใหญ่เป็น อสม. และครอบครัว ปัจจุบันมีสมาชิกครอบคลุมทั้งตำบล ๗ หมู่บ้าน จำนวน ๔๕๓คน เงินกองทุนจำนวน ๒,๕๔๘,๕๙๑ บาท (ข้อมูล ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๐)

แนวคิดการขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชน

ถือแนวคิดสวัสดิการสามขา คือ การสร้างหุ้นส่วนการพัฒนา เพื่อความเข้มแข็งและยั่งยืน โดยมีความร่วมมือในการจ่ายเงินสวัสดิการจาก ๓ ฝ่าย คือ ประชาชนจ่าย ๑ บาท รัฐบาลสมทบ ๑ บาท ดำเนินนโยบายผ่านโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนด้วยกลไกของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) และท้องถิ่นสมทบ ๑ บาท หรือให้การสนับสนุนด้านอื่น ๆ ตามความสามารถ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานสนับสนุน

วัตถุประสงค์การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ

๑) เพื่อสร้างความสามัคคีเป็นปึกแผ่นของสมาชิกในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ๒) เพื่อระดมเงินทุนสมทบของสมาชิกในชุมชนไว้ช่วยเหลือกันเอง ๓)เพื่อจัดสวัสดิการช่วยเหลือให้แก่สมาชิก ๔) เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาสุขภาวะให้แก่สมาชิก ๕) เพื่อปลูกจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมของสมาชิก

ยุทธศาสตร์ ๓ สายใยรัก : สร้างเสริมสุขภาวะที่ดีคนทับพริก

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลทับพริก มีการบูรณาการแผนงานร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยมีเป้าหมายในการสร้างเสริมสุขภาวะที่ดีของคนในชุมชนผ่านยุทธศาสตร์ สายใยรัก ดังนี้

สายใยรักจาก อสม. มุ่งเน้นภารกิจในการจัดสวัสดิการชุมชน การติดตามสร้างเสริมสุขภาพผ่านกลไกผู้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

สายใยรักจาก อบต. มุ่งเน้นภารกิจสำคัญในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น สนับสนุนงบประมาณในการจัดสวัสดิการชุมชนช่วยเหลือชุมชน

สายใยรักจากผู้นำชุมชน มุ่งเน้นภารกิจการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การรวมกลุ่มองค์กรร่วมกันพัฒนาชุมชนอย่างเป็นระบบ

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

สวัสดิการเพื่อดูแลสุขภาพแม่และเด็ก มุ่งเน้นให้หญิงตั้งครรภ์มาฝากครรภ์ก่อน ๑๒ สัปดาห์และสนับสนุนให้ผู้เป็นแม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว ๖ เดือน โดยหากทำตามเงื่อนไขได้จะเป็นมุ้งครอบทารกและเงิน ช่วยเหลือ ๕๐๐ บาท

สวัสดิการเด็กและเยาวชน มุ่งเน้นแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน ผ่านกิจกรรมสื่อสร้างสรรค์ โดยการใช้วัสดุเหลือใช้ในชุมชน มาสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะเพื่อเป็นสื่อรณรงค์ในชุมชน

สวัสดิการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากวาตภัย ในช่วงปี ๒๕๕๔ ได้เกิดวาตภัยในตำบลทับพริก กองทุนสวัสดิการชุมชนได้เข้าไปช่วยเรื่องเครื่องมือ อุปกรณ์อาหารและเครื่องดื่มต่าง ๆ แก่ผู้เดือดร้อน

รถบริการรับส่งผู้ป่วยฟรีในตำบล กองทุนสวัสดิการชุมชนได้ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลทับพริก ได้จัดรถรับส่งผู้ป่วยในตำบลที่จะไปรักษาในโรงพยาบาลจังหวัดหรืออำเภอ โดยไม่มีค่าใช้จ่าย

การส่งเสริมและฝึกอาชีพสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยให้เช่าพื้นที่ทำกินในหมู่บ้าน เพื่อใช้พื้นที่ในการปลูกพืชผักอินทรีย์ ช่วยสร้างแหล่งอาหารปลอดภัยให้ชุมชนคนทับพริกและใกล้เคียง

มีการจัดสวัสดิการให้สิทธิในการเป็นสมาชิกกองทุนแก่แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ เป็นการควบคุมโรค สร้างสุขภาวะที่ดีแก่คนในพื้นที่ไปพร้อมกัน โดยแรงงานต่างด้าวจะชำระเงินเข้ากองทุนวันละ ๒ บาท รับสวัสดิการครบถ้วนเหมือนคนไทย

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายวิชิต คำไกร ผู้ประสานงานกองทุนสวัสดิการชุมชน
โทร. ๐๘ ๗๘๑๗ ๙๙๒๖

๒๗) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลคลองทับจันทร์ จังหวัดสระแก้ว

"บริหารกองทุนอย่างมีธรรมาภิบาล ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตคลองทับจันทร์"

ตำบลคลองทับจันทร์ แบ่งเป็น ๑๐ หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด ๔,๘๐๗ คน การประกอบอาชีพส่วนใหญ่ทำการเกษตร ทำไร่ ทำนา รองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย และรับจ้างทั่วไป ด้วยชุมชนมีปัญหาเรื่องความยากจน ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ลำบาก ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์และแกนนำของหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน จึงจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลคลองทับจันทร์ขึ้น เพื่อสนับสนุนการจัดสวัสดิการให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงและเป็นไปอย่างเกื้อกูลกัน เพื่อให้ประชาชนในตำบลได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี กองทุนสวัสดิการเกิดจากเงินสมทบจากสมาชิก รัฐบาล สถาบันพัฒนาชุมชน (พอช.) ท้องถิ่น หน่วยงานอื่น ๆ และอื่น ๆ อาทิ ค่าธรรมเนียม ดอกเบี้ยธนาคาร เงินบริจาค

วัตถุประสงค์การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ

เพื่อการปลูกฝังนิสัยของประชาชนในตำบลให้รู้จักการออมเงิน วันละ ๑ บาท

๑) เพื่อปลูกฝังคุณธรรม ความซื่อสัตย์การพึ่งตนเอง ความรับผิดชอบ ความสามัคคี และเอื้ออาทร โดยใช้หลักศาสนาและยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒) เพื่อวางแผนอนาคตในวันข้างหน้าให้ครอบครัวได้มีสวัสดิการ

๓) เพื่อสร้างคนรุ่นใหม่ ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการออมทรัพย์ วันละ ๑ บาท เพื่อส่งเสริมเป็นแกนนำในอนาคต

๔) เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ หรือแรงจูงใจให้สมาชิกได้ปฏิบัติกิจกรรมช่วยงานสังคมและส่วนรวม

๕) เพื่อสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมระหว่างชาวบ้านด้วยกันเอง ชาวบ้านกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลคลองทับจันทร์ร่วมกับผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ได้ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาการบริหารจัดการที่ดีและมีธรรมาภิบาลของกองทุน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นของสมาชิกกองทุน และมีเป้าหมายให้กองทุนใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยแบ่งจัดการการเป็น ๓ ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ ๑ ร้อยละ ๕๐ จัดสวัสดิการให้กับสมาชิกตามข้อบังคับ

ส่วนที่ ๒ ร้อยละ ๓๐ กิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ของกองทุนและสมาชิก

ส่วนที่ ๓ ร้อยละ ๒๐ ทุนสำรององค์กรสวัสดิการชุมชน การบริหารกองทุน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จสร้างระบบดีมีคุณธรรม

๑) การเชื่อมโยงการจัดสวัสดิการร่วมกับหน่วยงานภาคีอื่น ๆ การทำงานบูรณาการเชื่อมโยงภาคีหน่วยงานและกลุ่มองค์กรทั้งภายในและภายนอกตำบล อาทิ สภาองค์กรชุมชนตำบลคลองทับจันทร์ ชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล

๒) องค์ประกอบของกรรมการสวัสดิการ ซึ่งมีคณะกรรมการทั้งสิ้น ๑๕ คน มาจากผู้นำท้องที่ ๒ คน ผู้นำท้องถิ่น ๔ คน ผู้นำชุมชน ๖ คน และเครือข่าย อสม. ๓ คน

๓) จัดระบบการจัดทำบัญชี ได้มีการบันทึกสมุดรายวันรับ สมุดรายวันจ่าย สมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป ตามมาตรฐานการบัญชีสากล

๔) การรับเงินจากสมาชิก จัดให้มีคณะกรรมการกองทุนที่มาจากแต่ละหมู่บ้าน ทำหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการรับเงินและจ่ายเงินแก่สมาชิก

๕) การจ่ายสวัสดิการให้กับสมาชิก คณะกรรมการหรือสมาชิกแต่ละหมู่บ้านจะต้องนำเอกสารที่เกี่ยวข้องมาเบิกสวัสดิการ พร้อมกับใบสำคัญรับเงิน

๖) มีระบบการตรวจสอบ ให้มีการตรวจสอบบัญชีโดยคณะกรรมการ และตรวจสอบบัญชีโดยปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ร่วมกับนักพัฒนาชุมชน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้สมาชิกสามารถมาตรวจสอบได้

ตัวอย่างระบบการบริหารจัดการกองทุนที่ดีและมีธรรมาภิบาล

๑) มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำฐานข้อมูลสมาชิกในฐานข้อมูลโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และข้อมูลในสมุดบันทึกข้อมูล

๒) มีการระบบติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานที่ชัดเจน

๓) มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะ จากระบบการบริหารจัดการกองทุนที่ดีและมีธรรมาภิบาล สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ การมีส่วนร่วม คุณธรรม นิติธรรม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ เป็นการย้ำว่า **“บริหารกองทุนอย่างมีธรรมาภิบาล ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนคลองทับจันทร์” ได้อย่างแท้จริง**

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางเพ็ญพร สายเสมา ผู้ประสานงาน
กองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลคลองทับจันทร์
โทร. ๐๘ ๙๙๒๙ ๔๐๒๒

๒๘) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลคลองหินปูน อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว

"สี่หุ้นส่วน จัดหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย สร้างความมั่นคงให้ชุมชน"

กองทุนสวัสดิการชุมชนคลองหินปูน จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๑ มีสมาชิกแรกเริ่ม ๓๘๕ คน ต่อมามีการขับเคลื่อนจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลคลองหินปูน ทำให้มีการขยายสมาชิกของกองทุน โดย อสม.ในตำบลได้ช่วยทำความเข้าใจแก่สมาชิกในครัวเรือน ได้ส่งผลให้ภายในระยะเวลา ๒ เดือน สมาชิกเพิ่มมากขึ้นเป็นจำนวน ๒,๐๐๐ คน เหตุผลสำคัญของการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนคลองหินปูน เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของสมาชิกที่ ไร้ที่ทำกิน ครอบครัวมีฐานะยากจน ที่อยู่อาศัยทรุดโทรม ไม่มีสวัสดิการชุมชน ไม่มีกองทุนช่วยเหลือกัน มีปัญหาหนี้สิน ราคาพืชผลทางด้านเกษตรตกต่ำ

พัฒนาการการจัดการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย

สภาพภูมิศาสตร์ของตำบลคลองหินปูน เหมาะแก่การทำการเกษตรทั้งพืชไร่และการทำนา แบ่งการปกครองเป็น ๑๖ หมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่เดือดร้อนเรื่องที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัยรวม ๙๒๐ ครอบครัว

ปี ๒๕๔๗ ชาวบ้านหมู่ ๖ ได้รับความเดือดร้อนไร้ที่ทำกิน จึงได้รวมตัวกันจัดทำข้อมูลชุมชน พบว่ามี ๔๘ ครัวเรือนมีปัญหาเรื่องไร้ที่ทำกิน และได้จัดตั้งกองทุนแก้ปัญหาที่ดินตำบลคลองหินปูน

ปี ๒๕๔๘ แกนนำได้รวบรวมชาวบ้าน เพื่อขอเจรจาต่อรองเช่าที่ดินกับนายทุน มีการทำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของตนเอง

ปี ๒๕๕๐ มีการระดมการออมทรัพย์เพื่อเป็นทุนชุมชน จัดตั้งเป็นสถาบันการเงินของชุมชน ปัจจุบันมีสมาชิกกว่า ๘๐๐ คน มีเงินทุนกว่า ๖ ล้านบาท มีการเจรจาเจ้าของที่ดินที่ครอบครองสิทธิ์ที่ดินเอกสารสิทธิ์ สปก.๔ - ๐๑ก ขอซื้อที่ดินกลับคืนสู่เกษตรกร

ปี ๒๕๕๑ จัดตั้งกองทุนสวัสดิการตำบล จัดตั้งสภาองค์กรชุมชน มีกลุ่มองค์กรเข้าร่วม ๔๔ กลุ่ม ๑๖ หมู่บ้าน โดยใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงหมู่บ้าน พัฒนากองทุนสวัสดิการทั้งตำบล วิเคราะห์สภาพปัญหาที่ดินทำกินทั้งตำบล

ปี ๒๕๕๒ แก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินอีก ๓ หมู่บ้าน และปีนี้เองที่เริ่มนำระบบGIS (Geographic Information System) มาใช้ในการแก้ไขปัญหาที่ดิน

ปี ๒๕๕๓ - ๒๕๕๔ มีแก้ไขปัญหาที่ดินทั้งตำบลร่วมกับท้องถิ่นโดยทำหนังสือขอใช้ที่ดินกับสปก. และเจรจากับหัวหน้าปฏิรูปที่ดิน จัดตั้งคณะทำงานแก้ไขปัญหาที่ดินตำบล ใช้กองทุนที่ดิน เป็นทุนภายใน ในการจัดการแก้ไขปัญหาที่ดินของตนเอง จัดตั้งสหกรณ์การเกษตรตำบลเพื่อเช่าที่ดินกับเจ้าของที่ดิน มีแผนการรังวัดแปลงที่ดินทุกหมู่บ้านและลงระบบ GIS

จากพัฒนาการดังกล่าว ทำให้ตำบลคลองหินปูนมีความโดดเด่นประเด็นงานเรื่องที่ดิน มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ในประเทศและต่างประเทศ มาเรียนรู้ศึกษาในการจัดการแก้ไขปัญหาชุมชนและกลายเป็นชุมชนหนึ่งที่มีการจัดขบวนองค์กรชุมชนได้อย่างเข้มแข็งและเป็นระบบอย่างมั่นคง

กระบวนการทำงานออกแบบ เชื่อมโยงให้ความสำคัญการใช้ทุนของชุมชน

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน องค์กรชุมชนตำบลหินปูนมีผู้นำที่ประสานงาน เชื่อมโยงปัญหาและความเดือดร้อนต่าง ๆ ของพี่น้องเป็นลักษณะเครือข่าย ให้ความสำคัญกับการใช้ทุนของชุมชนเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาที่พึ่งตนเองเป็นหลัก พัฒนากระบวนการแก้ไขอย่างเป็นขั้นตอน มีการวางผังการพัฒนาตำบล แนวทางการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ขยายจำนวนองค์กรชุมชนให้กว้างขวางขึ้น สร้างพลังในการเจรจาต่อภาครัฐหรือเอกชนให้มากขึ้น

ปัจจุบันได้ใช้เงินทุนของชุมชน จัดซื้อที่ดินแล้วประมาณ ๓๐๐ กว่าไร่ เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนให้กับชาวบ้าน เรื่องที่อยู่อาศัยและเรื่องที่ดินทำกิน โดยได้รับความร่วมมือจากจังหวัด ที่ดิน และป่าไม้ (การจัดสรรที่ดิน สปก.) เป็นรูปแบบการจัดการตนเองของชุมชนที่ดี ทำให้มีความตื่นตัวจากประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียง

ผลที่เกิดขึ้น คือการสร้างความมั่นคงที่ดินทำกินที่อยู่อาศัยของสมาชิกในชุมชน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลคลองหินปูนเป็นกองทุนที่ให้ความสำคัญกับ การจัดการ จัดสรรที่ดินทำกินให้เพียงพอต่อการดำรงชีพ การสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารและที่อยู่อาศัย โดยมีเครื่องมือที่สำคัญได้แก่ การจัดตั้งเครือข่ายองค์กรชุมชน การสร้างกลไกการทำงาน การสำรวจข้อมูล แผนที่ทำมือ ผังตำบล GIS และจัดตั้งกองทุนที่ดิน จัดตั้งธนาคารตำบล

จากปี ๒๕๕๓ เป็นต้นมา กองทุนสวัสดิการชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดหาที่ดินแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เดือดร้อน ๒๘ ครัวเรือน พัฒนาที่อยู่อาศัย ๖๐ ครัวเรือน มีสถาบันการเงินชุมชนบ้านบ่อลูกรังเป็นผู้หนุนเสริม ทำงานลักษณะสี่หุ้นส่วน คือ ๑) กองทุนสวัสดิการชุมชน ๒) กองทุนที่ดิน/ที่อยู่อาศัย ๓) กทบ.ประชารัฐ ๙ และ ๔) บ้านพอเพียง

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายละอองดาว ลีลาน้ำเที่ยง ผู้ประสานงาน
กองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลคลองหินปูน
โทร. ๐๘ ๙๙๘๙ ๐๑๕๘

๒๙) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

"สร้างเยาวชน สร้างอนาคต"

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางหลวง เริ่มก่อตั้งกองทุนเมื่อ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ มีสมาชิกทั้งหมด ๑,๖๙๙ คน เงินกองทุนมีจำนวนเงิน ๑,๗๕๗,๙๑๒ บาท วัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางหลวง เพื่อต้องการสร้างความสามัคคีมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน ส่งเสริมการออม และเพื่อสร้างระเบียบการบริหารจัดการที่ดีของคนในชุมชน โดยปัจจุบันกองทุนมีการจัดสวัสดิการที่ครอบคลุมจำนวน ๒๒ ประเภท โดยมีการจัดสวัสดิการที่ต้องเน้นไปในกลุ่มเด็กเยาวชน เช่น สวัสดิการทุนการศึกษา สวัสดิการส่งเสริมอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน

ขับเคลื่อนกองทุนด้วยแนวทางคุณธรรม "ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ"

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางหลวง มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือกันเรื่องปัญหาต่าง ๆ ในทุกเดือน พบว่า เด็กและเยาวชนของตำบลบางหลวง ที่มีจำนวน ๑,๙๐๔ คน เกินครึ่งหนึ่งมีปัญหาการเป็นเด็กติดเกม ทำให้คณะกรรมการกองทุนฯ จึงวิเคราะห์ปัญหาได้ ดังนี้ เด็กและเยาวชนไม่มีส่วนร่วมในการทำงานของชุมชน ขาดโอกาสและช่องทางประกอบอาชีพ ขาดโอกาสสืบสานประเพณีวัฒนธรรม และขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจึงนำไปสู่การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ พร้อมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม อาทิ

๑) กิจกรรมมัคนายกน้อย ๔.๐ อบรมพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน

๒) กิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ณ วัดบางหลวง อบรมพัฒนาเด็กและเยาวชน อายุตั้งแต่ ๕ - ๑๕ ปี

๓) การดำนาปลูกต้นกล้าในนาข้าว อบรมเชิงปฏิบัติการให้กับเด็กและเยาวชน

๔) กิจกรรมศูนย์เพื่อนใจวัยรุ่นเด็กและเยาวชน ให้ความรู้เรื่องยาเสพติด เรื่องท้องก่อนวัยอันควร

๕) กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อบรมเชิงปฏิบัติการให้กับเด็กและเยาวชน

๖) กิจกรรมการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชน

๗) กิจกรรมสร้างจิตอาสาเพื่อบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางหลวง

การหนุนเสริมให้เยาวชนมีรายได้

การรวมกลุ่มเด็กและเยาวชนให้มีอาชีพเพิ่มรายได้ให้ตนเองและครอบครัว โดยเด็กและเยาวชนที่มาทำงานมีทั้งเด็กในระบบและนอกระบบการศึกษา เด็กและเยาวชนที่กำลังศึกษาก็จะทำงานในตอนหลังเลิกเรียนหรือวันหยุดวันเสาร์-วันอาทิตย์และช่วงปิดเทอม เป็นกิจกรรมที่มีการทำงานอย่างต่อเนื่อง และเป็นกิจกรรมต้นแบบของกองทุน มีรายได้ช่วยเหลือตนเองและครอบครัวเป็นจำนวนเงินประมาณ ๓,๙๘๔,๐๐๐ บาท/ปี โดยเป็นกิจกรรมที่เกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เข้ามาร่วมกันในการ ทำให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่ทีรายได้เสริมหลังการเรียน เช่น ผู้ประกอบการบ่อกุ้ง เจ้าของสวนผัก กองทุนสวัสดิการชุมชน ผู้ปกครอง

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการที่เด็กและเยาวชนมีรายได้จากการไปทำงานแล้วนั้น ยังมีผลพลอยได้ที่ตามมาคือ กลุ่มเยาวชนที่เห็นเพื่อน ๆ ไปทำงานแล้วมีรายได้ มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมและต้องการมีรายได้จึงเกิดการตั้งกลุ่มเยาวชนและครอบครัวที่สนใจเรื่องการหารายได้ มาสมัครเป็นสมาชิกของกองทุนสวัสดิการตำบลบางหลวง

กลุ่มเด็กและเยาวชนที่มาทำงานหารายได้นั้นมีรายได้ช่วยเหลือตนเองและครอบครัว จึงทำให้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางหลวงตั้งเป้าหมายในการเพื่อพัฒนาและส่งเสริมรวมกลุ่มเด็กและเยาวชนให้มีการทำงานหารายได้ให้มากขึ้นผ่านกลไกเครือข่ายการทำงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ร่วมกันในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เติบโตเป็นคนดีที่มีคุณภาพต่อไป

แผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนในอนาคต

จากกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพด้านเด็กและเยาวชนของกองทุนสวัสดิการชุมชนได้ออกแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในมิติต่าง ๆ โดยมีแผนงานที่วางไว้ชัดเจน ดังนี้

๑) พัฒนาเด็กและเยาวชน เพื่อให้มีรายได้ช่วยเหลือตนเอง และครอบครัว เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

๒) ขยายฐานกลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชนให้เข้ามาเป็นสมาชิกเพิ่มมากขึ้น

๓) สร้างกลุ่มกิจกรรมจิตอาสามา ร่วมกันบริหารจัดการงานกองทุนสวัสดิการชุมชน

๔) ปลูกจิตสำนึกเด็กและเยาวชน ให้ดูแลและอนุรักษ์สุขภาวะและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

๕) สร้างกลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชนมีการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม

ผู้ติดต่อประสานงานพื้นที่

นางสาวเกษศิรินทร์ แสงวงษ์ทอง
ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชน
โทร. ๐๘ ๐๖๓๖ ๘๖๖๓

ต้นแบบคุณธรรม : จิตอาสา

๓๐) เทศบาลตำบลค่ายเนินวง ตำบลบางกะจะ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

"ยึดมั่นธรรมาภิบาล บริการเพื่อประชาชน"

เทศบาลตำบลค่ายเนินวงนั้นนอกจากมุ่งเน้นบริหารจัดการองค์กรในด้านการสร้างพื้นฐาน และระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ แล้ว ยังให้ความสำคัญด้านคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ภายใต้กิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ให้คนในชุมชนอย่างหลากหลาย โดยมุ่งหวังให้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสร้างจิตอาสาพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อาทิ กิจกรรมสร้างอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้มีรายได้น้อย ผู้ประสบปัญหาทางสังคม รวมถึงช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดของชุมชน เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ นั้น เกิดจากการได้รับโอกาส ความร่วมมือร่วมใจในการสร้างพลังที่เกิดจากชุมชนจากทุกฝ่าย ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือวิสัยทัศน์การบริหารของผู้บริหารที่เน้นด้านคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน มุ่งเน้นกิจกรรมที่ช่วยหล่อหลอมความรู้สึกให้เกิดความเข้มแข็ง รักใคร่สามัคคี สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง มีแนวทางพึ่งพาตนเอง สร้างความเป็นปึกแผ่นให้เป็นชุมชนที่มีคุณธรรม ส่งผลดีทั้งความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

กระบวนการสู่ความสำเร็จของการดำเนินงานด้านการคุ้มครองชุมชน ภายใต้ โครงการ ซึ่งมุ่งเน้นเพื่อการแก้ไขปัญหาแบบบริบทของชนบท ชุมชนมีส่วนร่วมป้องกัน และเฝ้าระวังในกลุ่มเด็กเยาวชนที่เป็นกลุ่มเปราะบาง รวมถึงกลุ่มเสี่ยงอื่น ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถสร้างความเชื่อมั่น เป็นการทำงานที่ต้องพัฒนาคุณภาพชีวิตของทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงสามารถแก้ไขปัญหา ช่วยเหลือให้ได้รับความปลอดภัยอย่างรวดเร็ว เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืนด้านคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ไม่ให้เกิดความเลื่อมล้ำทางสังคม ดังนี้

๑) การจัดประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนา เพื่อค้นหาปัญหาในแหล่งชุมชน รับทราบปัญหาและความต้องการของประชาชน เพื่อนำมาจัดทำเป็นแผนพัฒนาของเทศบาล ๕ ปี

๒) การจัดประชุมร่วมกันทุกฝ่าย โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน เพื่อค้นหากลุ่มเป้าหมาย

๓) วิเคราะห์ กำหนดกิจกรรม และทำโครงการ รวมถึงจัดหาแหล่งงบประมาณ

๔) ดำเนินการตามโครงการ และติดตามประเมินผล รายงานผลดำเนินงาน

๕) จัดให้มีกิจกรรมให้เกิดความต่อเนื่อง โดยการเฝ้าระวัง ให้ความช่วยเหลือ สร้างความเชื่อมั่นและยั่งยืน

๖) เป็นต้นแบบให้แก่ชุมชนอื่น ๆ ได้ศึกษาและนำไปปรับใช้กับบริบทของคนเองได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้แล้ว ในช่วงเวลาที่ผ่านมาเทศบาลตำบลค่ายเนินวงประสบความสำเร็จ และในปี ๒๕๖๐ ได้รับรางวัล **"ตำบลต้นแบบห่วงใยไม่ทอดทิ้งกัน"** อันเป็นผลมาจากการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องอีกด้วย

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

๑) เด็ก เยาวชน ทำกิจกรรมได้เฉพาะวันหยุดหรือช่วงปิดเทอม ส่วนหนึ่งเพราะต้องช่วยผู้ปกครองทำงาน จึงต้องจัดกิจกรรมในช่วงเวลาที่สามารถเข้าร่วมได้ รวมถึงจัดรถยนต์ส่วนกลางเพื่อรับ-ส่งมาร่วมกิจกรรม

๒) ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ประสบปัญหาทางสังคม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ไม่มีเวลาว่างหรือผู้ดูแลมาร่วมกิจกรรรม จึงมีการจัดรถยนต์รับส่งและจัดกิจกรรมในเชิงรุก เช่น การเยี่ยมบ้าน การพูดคุยเพื่อโน้มน้าวให้เกิดความตะหนักรักสุขภาพตนเอง

๓) ครอบครัว กลุ่มยากจนนั้นทำงานโดยไม่มีวันหยุด จึงเน้นจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมอาชีพ ให้เกิดรายได้

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) ประชาชนได้เรียนรู้ มีความเข้าใน มีอาชีพหลากหลาย พึ่งพาอาศัย เอื้อเฟื้อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเข้มแข็งสามารถจัดการปัญหาของคนเองได้ และได้รับความช่วยเหลือจากชุมชนเท่าเทียมกัน

๒) ครอบครัวมีแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างถูกต้อง มีความสุขและปลอดภัย

๓) ชุมชนมีผู้นำ และเครือข่ายที่มีความเชื่อมั่นในการเฝ้าระวังป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและปัญหายาเสพติดในชุมชน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

๑) มุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้อยู่ดี มีสุขอย่างยั่งยืน

๒) มุ่งมันพัฒนาเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในการใช้ชีวิตที่ถูกต้องและมีคุณธรรม

๓) ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมให้สมาชิกในชุมชนมีความกตัญญู มีจิตอาสา และรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางเรวดี นาคเจือ
นักพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ
โทร. ๐๙ ๔๖๗๘ ๑๑๙๙, ๐ ๓๗๓๙ ๑๓๖๑

๓๑) ชุมชนคุณธรรมบ้านบางปรง ตำบลบางพระ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

"ชุมชนแห่งคนดี มีวิถีวัฒนธรรมอันดีงาม ร่วมสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างคุณภาพชีวิตดี ด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง"

ชุมชนคุณธรรมบ้านบางปรง จุดเด่นของชุมชนที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของชุมชน คือ คนในชุมชน มีเหตุผลใช้ความรู้ในการตัดสินแก้ปัญหา มีศาสนสถาน และศาสนา คือ วัด (วัดบางปรงธรรมโชติการาม) และเจ้าอาวาสเป็นศูนย์กลางและศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มีการดำรงและสืบสานประเพณีของท้องถิ่นไว้อย่างเหนียวแน่น

กว่าจะมาเป็นวันนี้

ชุมชนบ้านบางปรงนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนา แนวทางการดำรงชีวิต มีการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ใช้การพัฒนาชุมชน ในการจัดการชุมชนที่มีรูปแบบ มีแผนชุมชนที่ตรงกับความต้องการของชุมชน มีความเข้มแข็งมาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก พร้อมกิจกรรม ผ่านเวทีประชาคมการระดมความคิดเห็น โดยใช้พลัง "บวร"

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

ขั้นตอนการดำเนินงานของชุมชนในการสร้างชุมชนคุณธรรม ได้ร่วมกันดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ ๑ การแสวงหาแนวร่วม ใช้รูปแบบไม่เป็นทางการโดยร่วมกับนักวิชาการวัฒนธรรมผู้ที่ทำงานด้านศาสนาศิลปะและวัฒนธรรมในระดับพื้นที่ในการแสวงหาแนวร่วม โดยการใช้หลักการมีส่วนร่วมแบบ "พลังบวร" ในการค้นหาต้นทุนชุมชนให้ครบมิติของชุมชน

ขั้นที่ ๒ การจัดทำแผนงานแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการจัดประชาคมชุมชนบางปรงเพื่อจัดทำแผนชุมชนคุณธรรมน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง ที่สามารถตอบโจทย์วิถีชุมชนได้

ขั้นที่ ๓ การแสวงหาภาคีเครือข่าย เพื่อหนุนเสริมให้การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพทั้งด้านองค์ความรู้ เครื่องมือ เทคโนโลยี พร้อมรูปแบบการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ

ขั้นที่ ๔ การกำหนดบทบาทภารกิจ ให้มีเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อนงานในแผนนั้น โดยมอบหมายให้ผู้นำแต่ละกลุ่มรับผิดชอบ

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

แม้จะอาศัยความร่วมมือในการดำเนินงานต่าง ๆ ตามเป้าหมายแล้วนั้น แต่ยังขาดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการเสนอ โครงการ/กิจกรรมที่มาจากความต้องการของกลุ่ม เด็ก และเยาวชนซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่ง การประชุมหรือพูดคุยเพื่อปรึกษาหารือเพื่อการมีส่วนร่วมกับคนในชุมชนต้องใช้เวลาช่วงเย็นหรือช่วงกลางคืน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการลงพื้นที่เล็กน้อย

ผลลัพธ์แห่งความเปลี่ยนแปลง

การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมไม่เพียงแต่การสร้างคนให้มีคุณงามความดีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ และการรักษาสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมเท่านั้น จำเป็นจะต้องสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนควบคู่ไปด้วย พร้อมกับการประสานหน่วยงานเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน จึงจะนำมาซึ่งความสำเร็จของการดำเนินโครงการ มีการถ่ายทอดบทเรียนการเรียนรู้ชุมชนคุณธรรม การจัดทำแผนชุมชนคุณธรรม กระบวนการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลัง บวร บันได ๙ ขั้น ให้กับนักวิชาการวัฒนธรรมประจำอำเภอทุกอำเภอ ไปสู่การประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมในพื้นที่รับผิดชอบทั้ง ๑๑ อำเภอ ของจังหวัด

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

เป้าหมายของชุมชนคุณธรรมบ้านบางปรง จะพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ น่าเที่ยว การให้ความสุขความสำคัญกับ “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา การปลูกฝังคุณธรรม ให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกันต่อ ตนเอง สังคม โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักพื้นฐานสำคัญของการพัฒนา กอปรกับการน้อมนำแนวพระราชดำริ “บวร” เป็นหลักคิดนำไปสู่ความยั่งยืนด้วยหลักการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เสริมสร้างความเข้มแข็งด้วยการพัฒนาคนให้มีคุณธรรม ภายใต้ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมบนพื้นที่การพัฒนาชุมชนเมืองตามแนวพระราชดำริ “บวร” ของบ้านบางปรง

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางกมลวรรณ พวงประเสริฐ
โทร. ๐๘ ๗๑๕๐ ๖๓๓๕

๓๒) องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดใต้ ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

"อบตเสม็ดใต้ รวมใจพัฒนา
อาสาสมัคร อผส. รุ่นใหม่ ใส่ใจผู้สูงอายุ
ชุมชนปลอดขยะ ถนนกินได้ เสม็ดใต้ปันสุข"

ตำบลเสม็ดใต้นั้นเด่นในเรื่องของการมีชมรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดใต้ ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ ในการทำกิจกรรมให้เกิดประโยชน์และความสุขแก่สังคม ประกอบกับองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดใต้มีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของอาสาสมัครที่สามารถทำคุณประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่นได้ในทุก ๆ ด้าน

นอกจากนี้แล้วยังมีกองทุนบริหารจัดการขยะ โดยเริ่มแนวทางการบริหารจัดการขยะจากปัญหาการร้องเรียนบ่อทิ้งขยะมูลฝอยและปริมาณขยะมูลฝอยที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นประกอบกับองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดใต้มีนโยบายที่ชัดเจนในเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะเพื่อลดปริมาณขยะในพื้นที่ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีดังนั้นแนวทางที่จะจัดการลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้น เป็นเรื่องที่ต้องมีการให้ประชาชนในพื้นที่ได้ตระหนัก และมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะในครัวเรือน ตลอดจนนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการการสร้างนวัตกรรมมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในครัวเรือนโดยประชาชนทั้ง ๖ หมู่บ้านมีข้อตกลงจากผลการประชุมประชาคมหมู่บ้านให้ยกเลิกการจัดจ้างเอกชนในการจัดเก็บขยะ ซึ่งดำเนินไปเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๘

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

เส้นทางของการมาเป็นต้นแบบนั้น เริ่มต้นจากความทุกข์ยากของคนในชุมชนและนโยบายภาครัฐในเรื่องของการพัฒนานโยบายสาธารณะ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้มีความเท่าเทียมด้านสิทธิมนุษย์ชน ให้สามารถเข้าถึงการบริการภาครัฐและสิทธิต่าง ๆ ที่พึงได้รับ มีความเสมอภาคกันและให้ทุกคนในตำบลเสม็ดใต้มีความสงบสุข สามารถสร้างชีวิตอยู่ภายใต้การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ ประกอบด้วย

วัยเด็ก พัฒนาเรื่องการศึกษา

วัยทำงาน พัฒนาเรื่องการให้องค์ความรู้ต่าง ๆ ในการดำเนินงาน

วัยผู้สูงอายุ ส่งเสริมและดึงศักยภาพของแต่ละคนออกมา และให้มีการทำกิจกรรมร่วมกันคือกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุแก่นเสม็ดใต้

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ผลลัพธ์หรือพฤติกรรมของคนในชุมชนทางด้านคุณภาพชีวิตที่ส่งผลให้เห็นชัดเจนเป็นรูปธรรมจากการทำงานของจิตอาสาในแต่ละกลุ่ม เช่น

จิตอาสาในการดูแลผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง และการดำเนินกิจกรรมเพื่อนเยี่ยมเพื่อน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีชุมชน

การบริการของกลุ่มจิตอาสาทำให้คนในชุมชนเกิดการยอมรับและเชื่อใจ เกิดความศรัทธาและปฏิบัติตามในกรณีที่มีการดำเนินกิจกรรมในชุมชนต่อไป

มีวินัยการคัดแยกขยะจากครัวเรือนในชุมชน โดยมีการสร้างความเข้าใจให้แต่ละครอบครัวรู้ถึงหลักการคัดแยกขยะ ตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทางสู่ตำบลที่มีการบริหารจัดการขยะได้ดี

เกิดการปลูกฝังค่านิยมและสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับคนในชุมชน โดยเริ่มจากการจัดตั้งธนาคารขยะในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนทั้ง ๔ แห่ง พฤติกรรมเชิงบวกที่มีต่อตนเองทำให้บุคคลมีการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพสูงสุด เป็นคนคิดบวกช่วยเหลือสังคมมีความเอื้อเฟื้อมีจิตใจอ่อนโยน

พฤติกรรมเชิงบวกที่มีต่อเพื่อนร่วมงานในกลุ่มองค์กรหรือหน่วยงานที่ทำงาน มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันมีความเอื้ออาทรซึ่งกันและการอุทิศตนเพื่อส่วนรวม

พฤติกรรมเชิงบวกที่มีต่อเพื่อนบ้าน เกิดสังคมที่มีความรักซึ่งกันและกัน เอาใจใส่ช่วยเหลือบ้านใกล้เรือนเคียง มีความหวังดีต่อกันเป็นสังคมแห่งการเอื้ออาทร ดังคำขวัญ **"ลูกหลวงพ่อโสธร มาด้วยกัน ไปด้วยกัน"**

เกิดกระบวนการการมีส่วนร่วม มีการทำงานร่วมกันอย่างจริงใจในการแก้ไขปัญหาทุกปัญหา ทำให้กลายเป็นคนที่มีคุณภาพส่งผลให้กลุ่มองค์กรมีความเข้มแข็ง ส่งผลให้หน่วยงานและองค์กรภาครัฐในพื้นที่ได้มีการประสานการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันขององค์กรหลักในพื้นที่คือผู้นำท้องถิ่น ผู้นำส่งที่ หน่วยงานภาครัฐ และประชาชน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ความมุ่งมั่นในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมผ่านการบริหารจัดการแบบ ๓ ด้านประกอบด้วย

๑) สร้างการมีส่วนร่วม กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้มากที่สุด

๒) สร้างการเรียนรู้ มีการพัฒนาองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้กับคนในชุมชนอย่างเป็นระบบ

๓) สร้างการเปลี่ยนแปลง การสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงจากรุ่นสู่รุ่นเพื่อให้ดำรงผู้นำการเปลี่ยนแปลงหรือนวัตกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางสาวณิชากร อินอ่อน
ผู้อำนวนการกองสวัสดิการสังคม
โทร. ๐๘ ๙๘๕๖ ๖๙๔๓

๓๓) เทศบาลเมืองบ้านฉาง จังหวัดระยอง

"ใส่ใจถึงบ้าน บริการแบบองค์รวม"

สิ่งที่โดดเด่นคือความเป็นเลิศด้านการเสริมสร้างเครือข่าย **"พลังทางสังคม"** การมีส่วนร่วมที่เข้มแข็งเป็นรูปธรรม ชัดเจน และต่อเนื่อง สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียมเป็นธรรม เพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการให้แก่ประชาชนและผู้ด้อยโอกาสได้มากยิ่งขึ้นด้วยการขับเคลื่อนงานแบบบูรณาการ และต่อยอดทางสังคม โดยมีเทศบาลเมืองบ้านฉาง (กองสวัสดิการสังคม) ขับเคลื่อนงานแบบเชิงรุกองค์รวมโดย สหวิชาชีพภาครัฐ เอกชน ประชาชนลงพื้นที่ให้บริการไปตามบ้านเรือนของประชาชนตามชุมชนต่าง ๆ นอกเวลาราชการ และมอบหมายให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ประจำชุมชนคอยสอดส่อง ดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ความช่วยเหลือหรือรายงานสถานการณ์เข้ามายังหน่วยประสานงาน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

กระบวนการการดำเนินงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มกันการทำงานเป็นเครือข่ายของเจ้าหน้าที่ประกอบด้วย

๑) การบริหารงาน สนับสนุนงบประมาณและแต่งตั้งคณะที่ปรึกษา คณะกรรมการ คณะทำงานตามโครงการ **"ใส่ใจถึงบ้านบริการแบบองค์รวม"** ตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๕๙ ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ประชาชน และภาคส่วนต่าง ๆ โดยยึดโยงและบูรณาการขับเคลื่อนงานให้สอดคล้องกับแนวทางของหน่วยงานสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดระยอง

๒) วิธีการขับเคลื่อนงาน เน้นการทำงานเชิงรุกตามหลัก **"เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา"** บริการประชาชนถึงบ้านแบบองค์รวมโดยทีมสหวิชาชีพตามประเภทกลุ่มเป้าหมายให้ความสัมพันธ์กับกลุ่มด้อยโอกาสและประสบปัญหาทางสังคม เช่น กลุ่มติดบ้าน ติดเตียง กลุ่มติดสังคม และกลุ่มคนไร้ที่พึ่ง

๓) ผลสำเร็จ รางวัลพระปกเกล้าสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านการเสริมสร้างเครือข่ายประจำปี ๒๕๖๒ สามารถขับเคลื่อนงานได้อย่างเป็นระบบ คอบคลุมพื้นที่ สนองความต้องการสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนจนเป็นที่ประจักษ์และเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนเป็นเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ปัจจุบันมีเงินกองทุน อพม.เพื่อผู้ยากไร้ โดยเงินสมทบของห้างร้านประชาชน กลุ่มจิตอาสาและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานซึ่งสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนได้ประมาณปีละ ๑๓๐ รายโดยมี อพม.ประจำชุมชนคอยสอดส่องดูแลอย่างใกล้ชิด

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ผลของการดำเนินโครงการใส่ใจถึงบ้านบริการแบบองค์รวมทำให้เกิดพลังทางสังคม การมีส่วนร่วมที่เข้มแข็งเป็นรูปธรรม ตอบสนองความต้องการ ลดความเหลื่อมล้ำสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการให้แก่ประชาชนและผู้ด้อยโอกาส ประกอบด้วย

๑) สร้าง ส่งเสริม และต่อยอดกลุ่มอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เทศบาลเมืองบ้านฉาง (เพิ่มเติมในพื้นที่) โดยแยกเป็น

กลุ่ม อพม. กรรมการบริหาร

กลุ่ม อพม. ประจำชุมชน กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ครอบคลุมทั่วทั้ง ๒๖ ชุมชน

กลุ่มคณะที่ปรึกษา คณะทำงาน

กลุ่ม อพม. น้อย

๒) กลุ่มสนับสนุน จัดหางบประมาณ ส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม อพม. เช่น

เทศบาลเมืองบ้านฉาง (กองทุนหลักประกันสุขภาพ) สนับสนุนงบประมาณโครงการใส่ใจถึงบ้านบริการแบบองค์รวมตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ จนถึงปัจจุบัน

คณะกรรมการตลาดนัดชุมชนเทศบาลเมืองบ้านฉางช่วยส่งเสริม กระตุ้นระบบเศรษฐกิจ เพิ่มช่องทางสร้างโอกาสให้แก่ประชาชนและผู้ด้อยโอกาสทางสังคมให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และนำเงินรายได้ส่วนหนึ่งจากการบริหารจัดการมาช่วยเหลือสังคม

๓) กลุ่มเครือข่ายสนับสนุนภาครัฐภาคเอกชนภาคประชาชน

๔) ประชาชนร่วมบริจาคสิ่งของจำเป็นแก่การยังชีพให้แก่ผู้ที่ประสบปัญหาในชุมชน หรือสมทบกับเทศบาล และทีมงาน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

การพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่องอย่างยั่งยืนที่สร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน

๑. ก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจำนวน ๑ หลังเป็นอาคาร ๓ ชั้นภายในมีห้องประชุม จัดกิจกรรม ห้องบริการ นันทนาการ ห้องสวดมนต์ ทำสมาธิ ห้องสุขภาพฯลฯ และศูนย์บริการคนพิการโดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจำนวน ๒๙ ล้านบาท จากคณะกรรมการกองทุนพัฒนารอบโรงไฟฟ้า (คพรฟ.) ขณะนี้อยู่ในระหว่างการพิจารณาทำสัญญาจ้างตามขั้นตอน

๒. ระดมทุนเพื่อจัดตั้ง “กองทุนบ้านฉางเพื่อผู้ด้อยโอกาส”

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางวันวิสาข์ ทองสะอาด
โทร. ๐๘ ๙๒๔๗ ๘๑๙๗
หัวหน้าฝ่ายสังคมสงเคราะห์ กองสวัสดิการสังคม
เทศบาลเมืองบ้านฉาง ระยอง

๓๔) ชุมชนคุณธรรมบ้านวังเย็น ตำบลวังเย็น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา

"ถิ่นวังน้ำบอกชื่อ เลื่องลือภูมิปัญญาจักสาน วิถีเกษตรกรรมพื้นบ้าน นมัสการหลวงพ่อโสธรประจำวันเกิด แหล่งกำเนิดหอดูดาว"

ชุมชนบ้านวังเย็น ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และอาชีพอื่น ๆ มีสถานที่สำคัญและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน คือวัดวังเย็น

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นชุมชนต้นแบบ

๑) ชุมชนคุณธรรมบ้านวังเย็น เป็นชุมชนขนาดกลางที่มีผู้นำพลังบวร ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและส่งเสริมพัฒนาคุณธรรม เพื่อแก้ปัญหาและสร้างความดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน มีการสื่อสารสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้นำพลังบวรและคนในชุมชน เพื่อใช้คุณธรรมนำการพัฒนา แก้ปัญหา และสร้างความดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน มีการจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรมชุมชนบรรจุลงในแผนพัฒนาตำบล

๒) การดำเนินงานขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมบ้านวังเย็น ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา ลงพื้นที่สร้างความรู้ สร้างความเข้าใจในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวร หลายฝ่าย ร่วมคิด ร่วมทำ จัดทำแผนปฏิบัติการในภาพรวมของปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ และปฏิบัติตามแผนที่วางไว้จนเกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

๓) มีการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวรในชุมชนและมอบหมายให้หน่วยงานกลุ่มบุคคล บุคคล สนับสนุนการปฏิบัติงานชุมชน บ้าน วัด ราชการเข้ามามีส่วนร่วม

๔) ร่วมกันจัดกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการของชุมชน มีการสรุปรายงานผลการดำเนินงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนส่งเสริมคุณธรรมฯ ต่อคณะอนุกรรมการส่งเสริมคุณธรรมต่อไป

๕) มีระบบการประเมินตนเองตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมิน ๙ ขั้นตอนของชุมชนคุณธรรมต่อผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา และติดตามประเมินผลตามแผนงานส่งเสริมคุณธรรมชุมชนบ้านวังเย็น

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

อุปสรรค เริ่มแรกคือประชาชนในชุมชนให้ความสำคัญน้อย ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ จึงเริ่มมีการพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน จึงทำให้มีประชาชนให้ความร่วมมือมากขึ้นเรื่อย ๆ บ้าน วัด โรงเรียน ราชการ เห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการดำเนินการจัดกิจกรรมในพื้นที่อย่างเข้มแข็ง และเกิดการรวมพลังสามัคคีมากยิ่งขึ้น อย่างต่อเนื่องทุกปี

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทำให้ประชาชนหันมาให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนมากขึ้น ยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการดำรงชีวิต และรักษา สืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม ส่งผลให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนี้

๑) ปัญหาลักขโมย ปัญหายาเสพติด ปัญหาเล่นการพนัน ปัญหาทะเลาะวิวาท ลดลงตามลำดับ

๒) เกิดการรวมกลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มจิตอาสาทำความดี การรวมกลุ่มภูมิปัญญาและกลุ่มดนตรีไทย จัดกิจกรรมและเข้าร่วมงานวันสำคัญของสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์มากขึ้น

๓) เกิดการฟื้นฟู อนุรักษ์ พัฒนาต่อยอดประเพณีของวัฒนธรรมท้องถิ่น

๔) เกิดนวัตกรรมสื่อสาร ถ่ายทอดผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านสื่อออนไลน์

๕) เกิดการพัฒนาเส้นทาง และจุดท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในชุมชน และเกิดศิลปะการแสดงที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน

๖) เกิดมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เพื่อบริการแนะนำเล่าเรื่องอัตลักษณ์ของชุมชน

๗) มีข้อมูลจัดเก็บแหล่งเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กลุ่มอาชีพในชุมชน

๘) เกิดความรักสามัคคี เอื้ออาทรแบ่งปันซึ่งกันและกันในชุมชน มีการทำงานร่วมกันในรูปแบบของจิตอาสาเพิ่มมากขึ้น

เป้าหมายที่จะเดินต่อ

ชุมชนคุณธรรมบ้านวังเย็น มีเป้าหมายในการยกระดับชุมชนเป็น ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ “บวร On Tour” โดยการประเมินตนเองตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมิน ๙ ขั้นตอน ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ อย่างต่อเนื่องเกิดผลสัมฤทธิ์เป็นรูปธรรม ทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้นตามลำดับ

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางสาวกาญจนา ปรีดานนท์
โทร. ๐๘ ๙๒๔๖ ๙๖๔๙
นางกัลยา ตันไล้
โทร. ๐๘ ๔๘๗๒ ๓๔๓๑

ส่วนที่ ๖ : เรียงร้อยต้นแบบคุณธรรมภาคใต้

คุณธรรมต้นแบบ : ความพอเพียง

๑) ชุมชนคุณธรรมมัสยิดบ้านร่าหมาด ตำบลเกาะกลาง อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

"วิถีชีวิตตามหลักศาสนาอิสลาม และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อความอยู่ดีมีสุขร่วมกัน"

ชุมชนมัสยิดบ้านร่าหมาด เป็นชุมชนที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะตัว ได้รับการยกย่องว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อันประกอบด้วยศูนย์การเรียนรู้และการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ส่งเสริมการเรียนรู้หลักธรรมทางศาสนา ถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เด็ก เยาวชน เพื่อร่วมกันอนุรักษ์ สืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น โดยศิลปินพื้นบ้านของชุมชน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

ในอดีต ชุมชนบ้านร่าหมาดประสบปัญหาการทะเลาะวิวาทและขัดแย้งระหว่างสมาชิก อันเนื่องมาจากข้อพิพาทในการครอบครองที่ดินสาธารณะบริเวณทุ่งทะเล ผู้นำในพื้นที่ซึ่งประกอบด้วยอิหม่าม ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านร่าหมาด ผู้ใหญ่บ้าน และปราชญ์ชาวบ้าน ได้ปรึกษาหารือเพื่อแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยมีการจัดประชุมพูดคุยของสมาชิกในชุมชน เพื่อปรับความเข้าใจกัน โดยใช้ระบบเครือญาติ ทำให้ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวนี้ลดน้อยลง จากนั้นพื้นที่ในหมู่บ้านได้ถูกแบ่งออกเป็น ๔ โซน เพื่อบริหารจัดการปกครองชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ และมีระบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยการแต่งตั้งคณะทำงานให้ขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน แบ่งออกเป็น ๖ ด้าน ได้แก่

๑) ด้านอำนวยการ
๒) ด้านการปกครองและรักษาความสงบ
๓) ด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน
๔) ด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ
๕) ด้านสังคมสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข
๖) ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

นอกจากนี้ชุมชนยังได้กำหนดกฎระเบียบข้อบังคับของหมู่บ้านโดยผ่านการทำเวทีประชาคมและติดประกาศเจตนารมณ์ให้คนในหมู่บ้านได้ประพฤติปฏิบัติตาม เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตร่วมกัน มีการจัดตั้งอนุญาโตตุลาการประจำหมู่บ้าน มีหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่าง ๆ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากประชาชนในหมู่บ้านเป็นอย่างดี ทำให้ชุมชนไม่มีปัญหา

ความขัดแย้ง นอกจากการฟื้นฟูความสัมพันธ์แบบเครือญาติแล้ว การที่ชุมชนมีความยึดมั่นในการปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาอิสลาม รวมทั้งการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม ยังส่งผลให้สมาชิกในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างพร้อมเพรียงกัน เช่น การรวมกลุ่มอาชีพและผลิตภัณฑ์ชุมชน กลุ่มกาแฟโบราณ กลุ่มเตยปาหนัน กลุ่มเกษตรพอเพียง กิจกรรมรอบกองไฟในวันสิ้นปี และยังมีการมอบรางวัลให้กับบุคคลที่กระทำความดีของชุมชน

"บรม" คือกุญแจสำคัญ

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่ได้ให้การสนับสนุนการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เช่น มัสยิดซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชนจะร่วมวิเคราะห์สถานการณ์บริบทของชุมชน ในส่วนของการกำหนดปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ การกำหนดแผนงานโครงการหรือกิจกรรม จะดำเนินการร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ โดยเน้นที่การสร้างจิตสำนึกและกระตุ้นพลังของคนในชุมชน นำไปสู่การเป็นชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้ ดังเช่น การสร้างกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เพื่อช่วยเหลือด้านการเงิน ซึ่งมีอิหม่าม ผู้ใหญ่บ้านผู้อำนวยการโรงเรียน และส่วนราชการในพื้นที่เป็นพลัง "บรม" ในการบริหารจัดการกองทุน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

บ้านร่าหมาดมีกลุ่มอาชีพและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในชุมชนมากมาย ที่ดำเนินงานโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมและน้อมนำหลักการ **"เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา"** มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในนาม **"กลุ่มเพื่อนพัฒนา"** รับหน้าที่ขับเคลื่อนงานภาคประชาสังคมในชุมชน มุ่งเน้นหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ร่วมทั้งสนับสนุนความคิดในการอนุรักษ์และส่งเสริมการพัฒนาชุมชนด้วยต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่มี โดยมีเป้าหมายคือการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญก้าวหน้าและเป็นชุมชนต้นแบบด้านคุณธรรม

ผู้ประสานงานในพื้นที่
นายประสิทธิ์ สัตย์จิตร
ประธานชุมชนคุณธรรมบ้านร่าหมาด
โทร. ๐๘ ๓๑๐๓ ๔๗๕๓

๒) ชุมชนคุณธรรมบ้านพรุใหญ่ ตำบลสะพลี อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

"ขยัน รักษา คบหา พอเพียง"

"บ้านพรุใหญ่" เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ที่มีความโดดเด่นล้ำค่าหลากหลายวิถีวัฒนธรรม ของชุมชนมีความผูกพันกับพระพุทธศาสนา ผู้คนในชุมชนน้อมนำหลักธรรมทางศาสนา มาเป็นหลักในการดำรงชีวิต หัวใจสำคัญแห่งความสำเร็จของการพัฒนาชุมชน คือ ความเสียสละ ความสามัคคี และความมีจิตอาสาของคนในชุมชน คนในชุมชนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความเจริญมากว่า ๒๐ ปี มีประเพณี วัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นล้ำค่า หลากหลายตามวิถีวัฒนธรรมที่ผูกพันกับพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน ซึ่งเป็นความงดงามตามธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติ น้ำตก ทะเล ทุ่งดอกไม้ และป่าชายเลน ฯลฯ ส่งผลให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืน

ชุมชนคุณธรรมบ้านพรุใหญ่ ตั้งเป็นชุมชนคุณธรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ซึ่งได้รับการส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาจากกระทรวงวัฒนธรรมและกระทรวงอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคประชารัฐ ดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลชุมชนคุณธรรมบ้านพรุใหญ่ได้ดำเนินงานจนผ่านหลักเกณฑ์การประเมินชุมชนคุณธรรมเป็นหนึ่งใน "ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวรต้นแบบ" หัวใจสำคัญแห่งความสำเร็จของการพัฒนา คือ ความเสียสละ ความสามัคคี ความมีจิตอาสาของคนในชุมชน โดยมีคำขวัญของชุมชนว่า "ขยัน รักษา คบหา พอเพียง" เมื่อทุกคนในชุมชนปฏิบัติได้ ๔ อย่างนี้ ชุมชนจึงอยู่ดีมีสุข

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

วิถีชีวิตของชุมชนคุณธรรมบ้านพรุใหญ่ เรียกได้ว่าเป็นชุมชนวิถีเกษตรกรรม น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง **"พออยู่ พอกิน พอใช้ พอเพียง"** มาใช้ในการดำรงชีวิตในชุมชน มีศูนย์การเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาและทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน เช่น ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านลุงดอน ศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงผึ้งในสวนยางพารา ศูนย์เรียนรู้การทำขนมไทย และการนวดแผนไทย

ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีพระครูสถิตญาณปยุต เจ้าอาวาสวัดพรุใหญ่ เป็นแกนนำ มีการจัดกิจกรรมทำความดีเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และงานประเพณีของท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติตามคุณธรรมพอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา มีการจัดโครงการบ้านใสใจสะอาด โครงการล้อมรั้ว ป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยกิจกรรม To Be Number One

ด้านวัฒนธรรม มีโครงการส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาว มโนราห์ สำหรับเด็กและเยาวชน โครงการส่งเสริมกีฬาพื้นบ้านชุมชน และโครงการอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดีในกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยมีผู้นำ “บวร” ร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน

ผลสำเร็จของชุมชนคุณธรรม

๑) คนในชุมชนยึดมั่นปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ โดยวัดพรุใหญ่เป็นจุดศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ ทำให้ประชาชนในชุมชนยึดมั่นและปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา มีความกตัญญู

๒) สมาชิกในชุมชนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ดำเนินวิถีชีวิตแบบ **“พออยู่ พอกิน พอใช้ พอเพียง”** รู้จักลดรายจ่ายและหารายได้เพิ่ม มีกิจกรรมปลูกผักพื้นบ้านกินเอง ขายในชุมชน และส่งตามร้านค้าโดยเฉพาะในวันประชุมหมู่บ้าน

นอกจากนี้วัดพรุใหญ่ยังมีการบูรณาการความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาสอดแทรกในหลักธรรม เพื่อถ่ายทอดแก่ประชาชนที่มาร่วมกิจกรรมที่วัด ในวันพระและวันสำคัญทางศาสนา

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

สมาชิกในชุมชนสืบสานและดำเนินชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม โดยทั้งชุมชนคุณธรรมบ้านพรุใหญ่และชุมชนขยายผล ได้ใช้ศูนย์การเรียนรู้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ร่วมกันเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านศาสนา และพระครูสถิตญาณปยุต เจ้าอาวาสวัดพรุใหญ่ร่วมกับชุมชน ได้ดำเนินการจัดทำเป็นปฏิทินการงานประเพณีของวัดพรุใหญ่ เช่น จัดกิจกรรมส่งท้ายปีเก่าวิถีไทย ต้อนรับปีใหม่วิถีพุทธ ประเพณีถวายสลากภัต ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีทอดกฐิน เพื่อสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ดีงามของชุมชนต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายนฤทธิ์ รัตนพันธุ์
ผู้ประสานงานชุมชนคุณธรรมบ้านพรุใหญ่
โทร. ๐๙ ๔๗๔๖ ๘๐๙๘

๓) ชุมชนคุณธรรมวัดห้วยยอด ตำบลห้วยยอด อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง

"วัดมั่นคง ชุมชนกรุณา ร่วมสร้างสุขภาวะ"

ชุมชนคุณธรรมวัดห้วยยอดเป็นชุมชนที่ความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ เป็นชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน มีชาวจีนมาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก และยังมีชาวพื้นถิ่นอาศัยรวมอยู่ด้วย มีความเชื่อทางศาสนาที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ จึงจัดว่าเป็นพื้นที่พหุวัฒนธรรม คือมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ อาหาร และการดำเนินชีวิต พื้นฐานทางเศรษฐกิจในอดีต ชุมชนห้วยยอดมีการทำเหมืองแร่ดีบุก จนเป็นที่รู้จักกันทั่วไป จากพื้นฐานทางเศรษฐกิจในอดีตทำให้ห้วยยอดกลายเป็นชุมชนที่มีความมั่นคงทางด้านการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติ ชุมชนห้วยยอดจึงมีความโดดเด่นในเรื่องประเพณีวัฒนธรรมชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ ดังนั้นวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนจึงดำเนินไปด้วยวิถีวัฒนธรรมของตนแบบแยกส่วน ทำให้ชุมชนมีการอยู่รวมกันเป็นกลุ่มคณะ ไม่ค่อยมีการเชื่อมโยงกัน ด้วยความตั้งใจจากหลายภาคส่วน หลายคณะที่ต้องการเชื่อมโยงคนในชุมชน จึงเกิดเป็น **"กลุ่มรักษ์เมืองเก่าห้วยยอด กลุ่มชุมชนกรุณาห้วยยอด"** เพื่อร้อยเรียงและถักทอชุมชนเข้าด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านวัฒนธรรมพื้นถิ่น ด้านคุณธรรมในชุมชน รวมไปถึงการสื่อสารกับกลุ่มเยาวชนในชุมชนให้เรียนรู้วิถีชุมชน

ก้าวข้ามความแตกต่างด้วยกระบวนการของชุมชน

แม้แต่ในช่วงเริ่มต้นจะมีความยากลำบากในการสื่อสารและการรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน คณะผู้ทำงานจำเป็นต้องหาจุดกลางเพื่อเชื่อมประสานการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย ผ่านกิจกรรมความกรุณาซึ่งเป็นพื้นฐานของผู้คนในชุมชน เป็นที่มาของการจัดตั้งชุมชนคุณธรรมวัดห้วยยอดขึ้น โดยเริ่มที่การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านศีลธรรม มีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คน เช่น กิจกรรมปฏิบัติธรรม กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมส่งเสริมรายได้ชุมชน และกิจกรรมการมีส่วนร่วมของเยาวชน จนทำให้เห็นความร่วมมือของคนในชุมชนเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

ความเพียรและความพยายามอดทนต่อสู้ของคณะชุมชนคุณธรรมวัดห้วยยอด เป็นหัวใจสำคัญสู่ความสำเร็จ ตั้งแต่เริ่มกระบวนการทำงานกับชุมชนได้พบปัญหามากมายที่ชุมชนประสบ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษาของเยาวชน ด้านคุณธรรม ด้านสาธารณสุข ด้านเศรษฐกิจ และด้านสุขภาวะชุมชน

ชุมชนคุณธรรมวัดห้วยยอดมีกิจกรรมการลงพื้นที่อย่างต่อเนื่องพร้อมกับกิจกรรมก็มีความหลากหลายเหมาะสมกับทุกช่วงวัย เช่น กิจกรรมชุมชนคุณธรรม ๘ วัน กับ ๘ ชุมชน กิจกรรมเยี่ยมบ้านผู้ป่วย สร้างการตื่นรู้ของชุมชนเพื่อพัฒนาคุณธรรมให้มีความต่อเนื่อง

กิจกรรมดังกล่าว เกิดขึ้นได้ด้วยความร่วมมือของหลายภาคส่วน อาทิ ชุมชนคุณธรรมวัดห้วยยอด ชมรมชายผ้าเหลืองวัดห้วยยอด โรงพยาบาลห้วยยอด เทศบาลตำบลห้วยยอด กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อสม. รพ.สต กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โรงเรียนในชุมชน ๕ โรงเรียน สหวิชาชีพ และจิตอาสา เป็นต้น

ในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ด้านการเลี้ยงชีพ มีกิจกรรมการสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน เรื่องการปลูกถั่วงอกในคอนโด และการสนับสนุนอาชีพพื้นถิ่น ในกลุ่มครอบครัวผู้ป่วยและผู้สูงอายุ นำไปสู่การพัฒนาอาชีพเพื่อพัฒนารายได้ของชุมชน

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าเมื่อต้องทำงานกับความเชื่อที่หลากหลายคณะทำงานจึงต้องศึกษาหาข้อมูลและทำความเข้าใจในแต่ละความเชื่อนั้นเพื่อนำไปสู่การอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจ ความท้าทายในการดำเนินงานทั้งหมดถูกก้าวข้ามไปด้วยกระบวนการของชุมชนที่มีการทำงานร่วมกัน เข้าใจบทบาทหน้าที่ของกันและกันพร้อมที่จะช่วยเหลือกันในการพัฒนาชุมชน ทุกคนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบและร่วมรับประโยชน์ด้วยกัน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น : ชุมชนตื่นรู้และดูแลกัน

ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลง ในเรื่องคุณธรรม ชุมชนที่เห็นได้ชัดคือ ชุมชนมีการทำงานร่วมกันมากขึ้น ดูแลกันมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านสุขภาพ ซึ่งชุมชนได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง ตลอดหลายปีที่ดำเนินกิจกรรม พบว่าผู้คนในชุมชนจะสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาเป็นจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นด้านกำลังกาย กำลังใจ และกำลังทรัพย์ และอีกหนึ่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ นั้นคือชุมชนมีการตื่นรู้มากขึ้น เกิดการตื่นตัวและปรับตัวในการอยู่ร่วมกัน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระกฎษดา ขนฺติกโร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดห้วยยอด
โทร. ๐๙ ๒๔๘๗ ๙๒๒๗

๔) ชุมชนคุณธรรมวัดพรหมโลก ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

"ชุมชนพรหมโลก โลกแห่งความสุข"

คณะทำงานพลัง "บวร" ของชุมชนวัดพรหมโลก ได้ดำเนินงานขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ โดยมีการประกาศเจตนารมณ์ของชุมชน ปัญหาที่อยากแก้คือ ความมีระเบียบวินัยของชุมชน และการจัดการขยะ โดยชุมชนมีเป้าหมายความดีที่อยากทำ คือต้องการให้ทุกครัวเรือนสะอาด ทุกคนมีสุขสภาพดี โดยมีการวางแผนการดำเนินงานทั้งมิติทางศาสนา มิติของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมประเพณีไทย โดยทุกขั้นตอนการดำเนินงานของชุมชนเน้นที่ความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วมเริ่มจากการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน จัดทำแผนการดำเนินงานร่วมกับชุมชน สรรหาและตั้งคณะกรรมการ "บวร" เพื่อทำงานขับเคลื่อนชุมชน จัดประชุมทำแผนการดำเนินงานให้ครอบคลุมทั้ง ๓ มิติ ปฏิบัติงานตามแผน และติดตามประเมินผลของกิจกรรม "ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ" ทั้ง ๓ ด้านให้ประสบผลสำเร็จ

ดังนั้นแล้วคณะทำงานและสมาชิกในชุมชนจึงมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรม เพราะทุกคนได้ร่วมคิด ร่วมทำตั้งแต่เริ่มต้น และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดทิศทาง และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในชุมชน เช่น การเข้ามามีบทบาทในการทำงานในนามกลุ่ม "ญาติธรรม" กลุ่มการท่องเที่ยว กลุ่มสัมมาชีพ กลุ่มสุขภาพดี ซึ่งเป็นตัวแทนดูแลผลประโยชน์ของตนเองและชุมชน ส่งผลให้สมาชิกในชุมชนเกิดประสบการณ์และบทเรียนร่วมกัน

เส้นทางสู่ความสำเร็จครบทุกมิติ

๑) ด้านศาสนธรรม คณะทำงานพลังบวรมีความตั้งใจในการรวมกลุ่มของประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัดพรหมโลกอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายการพัฒนาเยาวชนและประชาชนในการนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเข้มแข็ง โดยมีกิจกรรมดำเนินงานที่โดดเด่น คือโครงการสวดมนต์ข้ามปี โครงการเข้าวัดปฏิบัติธรรมวันธรรมสวนะ ฯลฯ

๒) ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สมาชิกของชุมชนยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีแนวปฏิบัติในชีวิตประจำวันที่โดดเด่น คือ ทุกครัวเรือนมีการสืบสานวิถีชีวิต **"ชาวสวนสมรม"** ปลูกทุกอย่างที่กิน และกินทุกอย่างที่ปลูก กินได้ตลอดทุกฤดูกาล และมีการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสืบสานมรดกภูมิปัญญาด้วยการแปรรูปอาหารพื้นถิ่นปักษ์ใต้ และยังเป็นแหล่งท่องเที่ยววีถีชาวสวน ระบบ Smart farm คือมีการทำเกษตรแบบลดต้นทุน และได้ผลผลิตที่ปลอดภัย

๓) ด้านการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมไทยและพื้นบ้าน ชุมชนมีมรดกทางวัฒนธรรมสืบทอดมาอันเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางพุทธศาสนา ผสมผสานภูมิปัญญาพื้นบ้าน ทำให้ชุมชนพรหมโลกและชุมชนใกล้เคียง ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมประเพณีของชุมชน เช่น ประเพณีให้ทานไฟ ประเพณีบุญสารทเดือนสิบ ประเพณีงานวันชาวสวน เป็นต้น

๔) ด้านเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว ชุมชนวัดพรหมโลก ได้ยกระดับเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยมีชมรมท่องเที่ยว กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ให้บริการนักท่องเที่ยวในชุมชน มีโฮมสเตย์ต้อนรับนักท่องเที่ยว พร้อมนักเล่าเรื่องท้องถิ่น เพื่อถ่ายทอดวิถีชีวิตชาวสวนสมรม ทั้งมีผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เลือกหลากหลาย ที่โดดเด่น คือ อาหารพื้นบ้านปักษ์ใต้ กล้วยเล็บมือนางและผลไม้ท้องถิ่นแปรรูป

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

จากการดำเนินงานสร้างเสริมคุณธรรมในชุมชน ส่งผลให้สมาชิกรู้จักการดำเนินชีวิตที่พึ่งพาอาศัย และไม่เบียดเบียนกัน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ที่เห็นได้ชัดคือ ปัญหาในชุมชน มีแนวโน้มลดลง ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ ได้แก่ ปัญหาลักขโมย ปัญหายาเสพติด การพนัน ทะเลาะวิวาท ปัญหาขยะและความสะอาด ปัญหาการแสดงที่ไม่เหมาะสมในงานบุญประเพณี ปัญหาเด็ก และผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง ชุมชนมีความสันติสุขมากขึ้น

พัฒนาอย่างยั่งยืนจากการมีส่วนร่วม

เป้าหมายที่จะเดินต่อในอนาคต คือการนำองค์ความรู้จากการเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบโดดเด่นไปขยายผลแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่ชุมชนใกล้เคียง โดยมีวัดพรหมโลกเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน ใช้มิติทางศาสนาและวัฒนธรรมให้คนในพื้นที่ได้เรียนรู้หลักธรรมทางศาสนา เสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้คนในชุมชนเป็นคนดี มีศีลธรรม มีความสามัคคี โดยสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการขยายผลการพัฒนา

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระปลัดบรรชา เตชปญฺโญ
เลขานุการเจ้าคณะอำเภอพรหมคีรี
โทร. ๐๖ ๔๖๔๒ ๘๖๗๘
นางยุภาภรณ์ พันธุพล ผู้ประสานงานชุมชน
โทร. ๐๘ ๑๘๙๑ ๓๑๔๒

๕) เทศบาลตำบลชะมาย อำเภอทุ่งสอง จังหวัดนครศรีธรรมราช

"รีสอร์ทผู้สูงอายุ"

ปัจจุบันเทศบาลตำบลชะมายได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากการมีจำนวนผู้สูงอายุถึงร้อยละ ๑๙.๐๘ และมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี โดยผู้สูงอายุยังเป็นผู้ที่มีอายุยืน มีสุขภาพแข็งแรง มีความสามารถที่หลากหลาย รวมทั้งไม่ต้องการเป็นภาระให้กับบุตรหลาน เทศบาลตำบลชะมาย จึงมุ่งหวังให้ที่จะคืนคุณค่าและสร้างพลังให้กับผู้สูงอายุในพื้นที่ด้วยการจัดเวทีประชาคมร่วมกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคการศึกษา และ ที่สำคัญคือตัวแทนผู้สูงอายุ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นอย่างแท้จริงของผู้สูงอายุ และต้องสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ แผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัด และนโยบายผู้บริหารและแผนพัฒนาเทศบาลตำบลชะมาย

เพื่อเป็นการรองรับสภาพการณ์เช่นนี้ เทศบาลตำบลชะมาย จึงได้จัดตั้งโครงการ **"รีสอร์ทผู้สูงอายุ"** ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ บนความมุ่งหวังที่จะสร้างพลังให้กับผู้สูงอายุในพื้นที่ ได้ดำเนินวิถีชีวิตในบริบทของชุมชนอย่างภาคภูมิใจ

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

มีการออกแบบการดำเนินงาน การขับเคลื่อนกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ โดยวิธีการดำเนินงานซึ่งมีจุดเด่น ดังนี้

๑) การบริหารงานภายใต้พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ คือ "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" กล่าวคือ ๑) ต้องเข้าใจปัญหา หนทางแก้ไข กระบวนการจัดการ และปรับความเข้าใจให้เข้าใจซึ่งกันและกัน ๒) ต้องเข้าถึงการกระทำ สร้างความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง เข้าถึงเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ และความสามัคคีร่วมใจของผู้ปฏิบัติ และ ๓) ต้องพัฒนาไม่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและการเมือง หากแต่จะนำไปสู่ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน

๒) การบริหารงานยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นสำคัญ อันประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และ หลักความคุ้มค่า

๓) ผู้บริหารท้องถิ่น รวมถึงผู้นำชุมชน มีวิสัยทัศน์และมีแนวคิดในการดำเนินงานไปในทิศทางที่มุ่งสู่ผลสำเร็จ โดยการประชุมปรึกษาหารือกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

๔) ผู้สูงอายุและครอบครัวผู้สูงอายุ มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข็มแข็งให้กับการดำเนินการโครงการ

๕) การสร้างสัมพันธภาพกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน เพราะภาคีเครือข่ายมีความสามารถและเชี่ยวชาญที่แตกต่างกัน ย่อมนำมาสู่การแลกเปลี่ยนซึ่งแนวทางการปฏิบัติ จนนำไปสู่ความร่วมมือกันพัฒนาให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและยั่งยืนได้

ผลลัพธ์ความสำเร็จ : การสร้างคุณค่าคืนพลังให้กับผู้สูงอายุ

การดำเนินงานของโครงการ ได้เป็นการสร้างคุณค่าให้กับผู้สูงอายุ สามารถสร้างรายได้ดูแลตนเองได้ ไม่เป็นภาระกับบุตรหลาน ก่อให้เกิดเป็นสังคมใหม่ที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่ทอดทิ้งกัน อีกทั้งยังมีการขยายผลไปสู่กิจกรรมอื่น ๆ เช่น กิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะมายเครื่องแกง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแพทย์แผนไทยตำบลชะมาย เป็นต้น ซึ่งความสำเร็จเหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นคุณธรรมต่าง ๆ ของคนในชุมชน ดังนี้

๑) **พอเพียง** มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุจัดเตรียมอาหารมื้อเที่ยงกันมาเอง เนื่องจากแต่ละคนมีการควบคุมอาหารตามโรคที่เป็นอยู่

๒) **วินัย** มีการกำหนดวันเวลา สถานที่จัดกิจกรรมชัดเจน รวมทั้งการกำหนดการแต่งกายให้เหมาะสมกับกิจกรรม

๓) **สุจริต** คณะกรรมการผู้รับผิดชอบและผู้สูงอายุ ต่างยึดหลักในความซื่อสัตย์สุจริตระหว่างกัน

๔) **จิตอาสา** เกิดวิทยากรจิตอาสาทั้งที่เป็นผู้สูงอายุ และกลุ่มอาชีพอื่น ๆ รวมทั้งยังได้จัดทำกิจกรรมไปเยี่ยมเยียนเพื่อนผู้สูงอายุที่ป่วยติดเตียงในพื้นที่

๕) **กตัญญูรู้คุณ** กิจกรรมภายใต้โครงการฯ ได้เปิดโอกาสให้ลูกหลานเข้าร่วมกิจกรรมด้วย

การพัฒนาต่ออย่างต่อเนื่อง

โดยต่อยอดงานวิจัยเพื่อส่งเสริมคุณภาพประชากรกลุ่มวัย และจัดทำฐานข้อมูลการดูแลผู้สูงอายุทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ โดยความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เป็นการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้ผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางอารีย์ รักษ์ศรีทอง
ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนงาน
เทศบาลตำบลชะมาย
โทร. ๐๘ ๑๗๘๘ ๑๔๑๙

๖) ชุมชนคุณธรรมบ้านจุฬาภรณ์พัฒนา ๑๒ ตำบลสุคิริน อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

"ปลูกป่าอย่างเดียวไม่พอ
ต้องปลูกจิตสำนึกของคนด้วย"

ป่ากว่า ๔,๗๐๐ ไร่ ที่อยู่รายล้อมรอบหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา ๑๒ ถูกกำหนดให้เป็นป่าชุมชนโดยกรมป่าไม้ อีกทั้งยังเป็นต้นน้ำจากเทือกเขาสันกาลาคีรีทอดยาวบรรจบกับแม่น้ำสายบุรี หล่อเลี้ยงคน ๔๗๐ หมู่บ้าน มาหลายชั่วอายุ ชาวบ้านในหมู่บ้านเองตระหนักดีว่า **"ป่าคือต้นทุนของชีวิต"** ซึ่งผืนป่าแห่งนี้มีความสมบูรณ์ และความหลากหลายทางธรรมชาติจนได้รับขนานนามว่า **"อเมซอนแห่งเอเชีย"**

การพัฒนาชุมชนสู่การเป็นชุมชนต้นแบบ

เริ่มต้นจากสร้างการรับรู้และเข้าใจให้เกิดขึ้นของคนในชุมชนและเห็นเป้าหมายร่วมกัน จึงได้จัดกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในการรับรู้และขับเคลื่อนงานในชุมชน ดังนี้

๑) กระบวนการ เริ่มต้นด้วยการพูดคุยกับชาวบ้านเรื่องเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ชัดเจนจนได้ข้อสรุปคือ "เพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวิถีชีวิต วัฒนธรรม ของชุมชน"

๒) เป้าหมาย การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวซึ่งเน้นการพัฒนาด้านสังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจมากกว่าเรื่องรายได้ เงื่อนไขสำคัญคือ การมีส่วนร่วมและวิถีชีวิตชุมชน โดยนำการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา

๓) พัฒนาศักยภาพชุมชน โดยสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพชุมชน นักสื่อความหมายท้องถิ่น (3S3C : safety story service care confidence clear)

๔) พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ภายใต้แบรนด์กรมสิบ โดยพัฒนาจากสิ่งที่มีในชุมชนและแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ในชุมชน เช่น สบู่จากเปลือกมังคุดผสมขมิ้นชันเพื่อแก้ปัญหามังคุดราคาตกต่ำ พัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวซึ่งอิงกับประวัติศาสตร์ชุมชน เดินป่าย้อนรอยพรรคคอมมิวนิสต์มาลายากรมสิบ ล่องแก่งอเมซอนเมืองไทย กิจกรรมทานอาหารบนสายน้ำ (Floating lunch : kromsib style) "ชุมชนคนรักษ์ป่า ป่ารักชุมชนสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงวัฒนธรรม"

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ความท้าทายที่เกิดขึ้นซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อความสำเร็จในงานพัฒนาชุมชน คือการสร้างความเข้าใจและมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อเป้าหมาย รวมทั้งกระบวนการขับเคลื่อนงานพัฒนาของชุมชนในระยะเริ่มแรก ซึ่งชุมชนคุณธรรมบ้านจุฬาภรณ์พัฒนา ๑๒ ได้แก้ไขปัญหานี้ด้วยการประชุมชี้แจงเพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยการตั้งคณะทำงานชุดต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อรับผิดชอบในกิจกรรมของชุมชน และมีการประชุมเพื่อทบทวนการทำงานเป็นประจำทุกเดือน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

จากกระบวนการพัฒนาชุมชนในทุกมิติที่ยึดโยงกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชนก่อให้เกิดความสำเร็จ ดังต่อไปนี้

พอเพียง : การดำรงชีวิตภายในหมู่บ้านมีการใช้ความรู้และเหตุผลในการตัดสินใจอย่างรอบคอบ มีความพอประมาณ ไม่เบียดเบียนตนเองสังคม

วินัย : ชาวบ้านยึดมั่นและรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ทั้งวินัยต่อตนเองในการผลักดันชีวิตให้ก้าวหน้า วินัยต่อสังคม ปฏิบัติตามจริยธรรม และเคารพต่อกฎหมาย

สุจริต : ชาวบ้านดำเนินวิถีชีวิตตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามโดยเคร่งครัด ยึดมั่นความซื่อตรง ยืนหยัดรักษาความถูกต้องเป็นธรรม รวมทั้งความกล้าปฏิเสธการกระทำที่ไม่ซื่อตรงของบุคคลอื่นที่จะทำให้ส่วนรวมเกิดความเสียหาย

จิตอาสา : ชาวบ้าน มีความใส่ใจต่อสังคมสาธารณะ และอาสาลงมือทำอย่างใดอย่างหนึ่งอันมิใช่หน้าที่ของตนเอง โดยมิได้หวังผลตอบแทน ทำความดีเพื่อความดี

กตัญญู : ชาวบ้านตอบแทนคุณผืนป่าที่ให้น้ำให้ชีวิต ด้วยการร่วมกันดูแลรักษา

ความสำเร็จเหล่านี้เกิดขึ้นบนพื้นฐานของการพัฒนาความเข้มแข็งจากภายในและการพึ่งตนเองและทุนชุมชนอย่างเหมาะสม

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

เป้าหมายจะพัฒนารูปแบบ แนวทาง และวิธีการที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนและรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม บนพื้นฐานความเข้มแข็งจากภายในและการพึ่งตนเองบนฐานศักยภาพและทุนชุมชนอย่างเหมาะสม ซึ่งจะก่อเกิดการสร้างงาน สร้างและกระจายรายได้จากการจำหน่ายสินค้าชุมชน การให้บริการที่พัก การรักษาและสืบทอดศิลปะการแสดงท้องถิ่น ลดการละทิ้งถิ่นฐานในการเดินทางไปทำงานยังต่างพื้นที่และ/หรือต่างประเทศ

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายอภิสิทธิ บินซา ประธานวิสาหกิจชุมชน
โทร. ๐๘ ๗๙๖๗ ๓๐๗๖

๗) ชุมชนคุณธรรมวัดประเวศน์ภูผา ตำบลตรัง อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี

"ไร่นาสวนผสม ชื่นชมวัฒนธรรม
ชื่นฉ่ำด้วยกรมชล วัตถุมงคลล้ำค่า
ลายผ้าจวนตานี มากมีกลุ่มอาชีพ"

จากชุมชนที่เกือบล่มสลายจากปัญหาความยากจนที่รุมเร้า แต่วันนี้ "ชุมชนบ้านตรัง" ซึ่งมีจุดศูนย์รวมจิตใจที่สำคัญ คือ "วัดประเวศน์ภูผา (บ้านตรัง)" สามารถพลิกฟื้นคืนชีวิตให้กับคนในชุมชนโดยเริ่มจากสิ่งเล็ก ๆ คือการลดรายจ่าย ลดการใช้สารเคมีในชีวิตประจำวัน หันมาใช้สมุนไพรที่มีในชุมชนผสมผสานกับภูมิปัญญาชาวบ้าน ก่อเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ CPOT, OTOP ที่มีคุณภาพต่าง ๆ มากมาย ใช้แนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ จุดประกายจากการรวมกลุ่มภายใต้ยุทธศาสตร์ "บวร" นั่นคือชาวบ้าน วัด โรงเรียนและหน่วยราชการที่เห็นพ้องต้องกันเพื่อขจัดปัญหายาเสพติด ตัดไม้ทำลายป่า การบุกรุกที่ดิน ฯลฯ แก้ไขปัญหาปากท้องชุมชนอย่างค่อยเป็นค่อยไป สู่ชุมชนชีววิถีที่เข้มแข็งมีรายได้นับล้านต่อปี ด้วยแนวคิดพึ่งพาตนเอง ยึดมั่นในความพอประมาณและมีภูมิคุ้มกัน **"กินอิ่ม เศรษฐกิจในชุมชนพึงพาตนเองได้ และมีรายได้มั่นคง"** เป็นการดำเนินงานที่เกิดการ **"ระเบิดจากข้างใน"** จนค้นพบแนวทางด้วยรูปแบบ ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

การพัฒนาชุมชนให้ก้าวผ่านวิกฤติได้หลายครั้งมาจากหลักการที่ยึดมั่นร่วมกัน นั่นคือการริเริ่มพัฒนาไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด จะต้องมีกระบวนการประชาคมเพื่อทำให้แน่ใจว่าการดำเนินงานนี้เกิดจากความต้องการที่แท้จริงของคนในชุมชน ดังนี้

๑) ร่วมกันวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาให้ตรงจุด จากการปลุกให้คนในชุมชนหันมาร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาหนี้สินที่รุมเร้า ทำให้พบความจริงว่า คนในชุมชนขาดความรู้ ทำนาไม่ได้ผล และมีตัวเลขหนี้สินโดยเฉพาะจากการใช้ปุ๋ยเคมีสูงมาก สมาชิกในชุมชนร่วมกันหาหนทางแก้ไขโดยเริ่มต้นจากการทำบัญชีครัวเรือน ตั้งแต่ ๒๕๕๑ เป็นต้นมา

๒) คณะทำงานได้จัดเวทีประชาคมในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ วางแผนการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลัง "บวร" ระยะที่ ๑ การเตรียมความพร้อม บันไดขั้นที่ ๑ การแสวงหาแนวร่วม และบันไดขั้นที่ ๒ การจัดทำแผนงานแบบมีส่วนร่วม

๓) การสรุปผลการดำเนินงานตามแผน งานนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ทำให้ชุมชนคุณธรรมวัดประเวศน์ภูผา มีความเข้มแข็งมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

๔) สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาศักยภาพภาวะผู้นำตามธรรมชาติ

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ผลสำเร็จที่เด่นชัด คือ การส่งเสริมอาชีพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบมีส่วนร่วม ภายใต้หลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเกิดจากความร่วมแรงร่วมใจและจิตสำนึกของคนในชุมชน ผ่านการใช้เวทีประชาคม มีการบริหารจัดการชุมชน ร่วมกันคิด ร่วมกันลงมือทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหา รวมทั้งร่วมกันรักษาคุณค่าทางสังคมที่ดีงาม ทำให้ชุมชนบ้านตรังได้รับรางวัล หมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงดีเด่น เป็นชุมชนต้นแบบการพัฒนาระดับพื้นที่ และอีกหลากหลายรางวัล วันนี้ชุมชนบ้านตรังจึงเป็นแหล่งศึกษาดูงานเรียนรู้วิถีพอเพียง ที่มีผู้สนใจหลั่งไหลมาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม : วัฒนธรรมสร้างมูลค่า

ชุมชนบ้านตรัง มีวิถีความเป็นอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขแบบเครือญาติ ช่วยเหลือแบ่งปัน พร้อมเป็นเจ้าบ้านที่ดีต้อนรับนักท่องเที่ยวสู่ชุมชน และสนองนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ในการสืบสาน รักษา ต่อยอดงานวัฒนธรรม ด้วยการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาสร้างสรรค์สินค้าและบริการ เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้วัฒนธรรม รวมทั้งพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมตามรอยศาสตร์พระราชา

ชุมชนได้ริเริ่มดำเนินการโครงการ “บวร On Tour” โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยทุนวัฒนธรรม ที่เป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมเยือน เป็นการสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับสมาชิกในชุมชน และนอกจากนี้ในอนาคตชุมชนยังมีแผนการดำเนินโครงการน้ำดื่มชุมชนขึ้น เพื่อให้คนในชุมชนอยู่ดีมีสุข ช่วยลดภาระค่าใช้จ่าย เป็นชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายวันนะ ไชยแก้ว ผู้ใหญ่บ้าน

โทร. ๐๘ ๗๘๘๙ ๗๑๙๔

๘) กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลหนองพ้อ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

"ทำบุญให้ทรัพยากรธรรมชาติ...
ก่อนที่ร่างกายเราจะกลับคืนสู่ธรรมชาติ"

ประโยคดังกล่าว สะท้อนให้เห็นความคิด ทัศนคติ อุดมการณ์ ของสมาชิกส่วนใหญ่ภายในชุมชนตำบลหนองพ้อได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของอดีตผู้ใหญ่บ้านเรื่อง "การสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน" ซึ่งให้การสนับสนุนสวัสดิการในชุมชนมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๙ และในปี ๒๕๔๘ ได้จัดตั้งเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลหนองพ้อ กับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หรือ พอช.

ปัจจุบัน กองทุนสวัสดิการเทศบาลตำบลหนองพ้อ มีสมาชิก ๕,๕๒๙ คน เงินกองทุน ๙,๗๘๙,๒๒๕ บาท ใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการจัดสวัสดิการ ๒๑ ประเภท นอกจากจัดสวัสดิการพื้นฐาน (เกิด แก่ เจ็บ ตาย) ทั่วไป ยังมีสวัสดิการพัฒนาอาชีพ โดย เป้าหมายสำคัญของการจัดสวัสดิการ เพื่อพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาสาธารณประโยชน์ กองทุนบุญทางสังคมแก่คน ๓ วัย การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมแก่คนทุกวัย

ชุมชน คือ เป้าหมายของการพัฒนา

สภาองค์กรชุมชนตำบลควนขนุน (เทศบาลตำบลหนองพ้อ) อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ประกอบด้วยองค์กรชุมชนที่ร่วมจัดตั้ง ๕๖กลุ่ม/องค์กร งานสำคัญของสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองพ้อคือ

๑) การพัฒนาคนทั้ง ๕๖ กลุ่ม/องค์กร รวมถึงคณะกรรมการให้เข้าใจบทบาทและภารกิจของกลุ่มองค์กรสภาองค์กรชุมชน

๒) การส่งเสริมสนับสนุนสวัสดิการชุมชนให้มีความเติบโตทั้งเรื่องจำนวนสมาชิกและประเภทของสวัสดิการที่หลากหลาย

๓) การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยชุมชน

การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการ

การบริหารกองทุนสวัสดิการ มีความเป็นเครือข่าย คณะทำงานมาจากตัวแทน ๙ หมู่บ้าน และประธาน ๑ คน รวมจำนวน ๑๙ คน มีการประชุมคณะทำงานทุกเดือนเพื่อรายงานการเงิน ให้ความสำคัญสรุปบทเรียนการทำงาน การพัฒนาสวัสดิการชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการดูแลรักษาทรัพยากร ดิน น้ำป่า การรักษาสิ่งแวดล้อม เป้าหมายของกองทุนในอนาคตคือ เพิ่มจำนวนสมาชิกให้ได้ ๑๐๐%

การจัดสวัสดิการที่หลากหลายของกองทุน

จัดตั้งธนาคารขยะด้วยเงินกองทุน

จากปัญหาการจัดถังขยะไว้บริการในชุมชนไม่เพียงพอต่อการรองรับขยะจำนวนมากได้นั้น ส่งผลให้เกิดภาวะขยะเน่าเหม็น นำมาสู่การจัดตั้งธนาคารขยะด้วยเงินกองทุน ๑๑๕,๐๐๐ บาท ปัจจุบันสร้างรายได้ให้แก่ธนาคารขยะ เดือนละ ๒,๐๐๐ บาท ลดปัญหาขยะเน่าเหม็นในตำบลได้ สร้างจิตสำนึกแก่

สมาชิกในการคัดแยกขยะในชุมชน ก่อให้เกิดความสะอาด สวยงามทั้งบ้านเรือนชุมชน

การอนุรักษ์พลังงาน

จัดกิจกรรมร่วมกับสำนักงานพลังงานจังหวัดพัทลุง ให้ความรู้เรื่องพลังงานแก่สมาชิกชุมชน เรื่องการจัดทำตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ การทำโซล่าเซลล์ เตาเผาถ่านไม้ฟื้นโดยใช้ถังน้ำมัน ๒๐๐ ลิตร ช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนลง ๑๒,๕๐๐ บาท/ครัวเรือน/ปี

การเฝ้าระวังภัยธรรมชาติ

มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อเฝ้าระวังกรณีเกิดภัยพิบัติ โดยกรรมการชุมชนเตรียมความพร้อมและให้การช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุ คณะกรรมการประกอบด้วย กรรมการจากทุกหมู่บ้านรับผิดชอบในชุมชนของตนเอง โดยคัดเลือกจากบุคคลที่มีจิตอาสา ร่วมทำงานตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ และหลังเกิดภัยพิบัติก็สามารถช่วยเหลือฟื้นฟูได้อย่างทั่วถึงทันเหตุการณ์

การสร้างความมั่นคงด้านอาหาร

จัดกิจกรรมส่งเสริมให้สมาชิกชุมชนทำนาปลูกข้าวอินทรีย์ ปลูกผักอินทรีย์ ทำน้ำหมักจากขยะอินทรีย์ ทำสมุนไพรชายน้ำร่วมกับหลากหลายภาคีเครือข่ายในจังหวัดพัทลุง เช่น มหาวิทยาลัยทักษิณ นักวิจัยชุมชนอิสระ

ก่อเกิดบ้านเมตตาเอื้ออาทร

โครงการบ้านพักผู้ยากไร้ โดยใช้เงินสวัสดิการชุมชน ซื้อที่ดินจำนวน ๑ ไร่ **เพื่อสร้างเป็นบ้านให้กับสมาชิกชุมชนฐานะยากจน คัดเลือกจากคนที่มีคุณธรรม** มีความประพฤติดี ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับสังคม ชอบช่วยเหลืองานส่วนร่วมของชุมชน และไม่มีที่ดินทำกินของตนเอง

บทพิสูจน์การจัดสวัสดิการ สู่การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การบูรณาการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่าย ขยายผลจนเป็นที่ยอมรับแก่สังคม เป็นที่ประจักษ์แล้วว่าความสำเร็จที่เกิดขึ้นนี้เกิดจากแนวคิด ทัศนคติ อุดมการณ์ของสมาชิกภายในชุมชนตำบลหนองพ้อว่า เราทำบุญให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก่อนที่ร่างกายของเราจะกลับคืนสู่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายวิรุณ สุขนวล

ผู้ประสานงานกองทุนสวัสดิการชุมชน

ตำบลหนองพ้อ

โทร. ๐๘ ๑๒๘๕ ๕๐๘๙, ๐๙ ๒๙๗๑ ๑๔๕๙

๙) บ้านคลองหรั่ง ตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง

"บ้านคลองหรั่งต้นแบบการพัฒนาชุมชน เพื่อสังคมที่ยั่งยืน"

สืบเนื่องจากชุมชนบ้านคลองหรั่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งคือ ความขัดแย้ง และความไม่เข้าใจกันภายในชุมชน อีกทั้งชาวบ้านขาดความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการ และที่สำคัญคือคุณธรรม รวมทั้งชุมชนยังไม่มีแผนรองรับการจัดการกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมภายใต้กระแสโลกาภิวัฒน์ ซึ่งเป็นสิ่งละเอียดอ่อนและท้าทายต่อการพัฒนา ภายในชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม คือน้ำตกปากรางและมีการพัฒนาส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญทำให้ชุมชนมีอาชีพ มีรายได้มากขึ้นจากการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นโอกาสที่ดีที่เกิดขึ้นในชุมชน แต่ในขณะเดียวกันปัญหาที่เกิดตามมาคือ ชาวบ้านมีความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่ได้รับ ไม่พอใจกับการจัดการของชุมชน และปัญหาความขัดแย้งเริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้น

กระบวนการพัฒนา : จากความขัดแย้งสู่ความเข้าใจ

ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงต้องมีการจัดกระบวนการสร้างความเข้าใจภายในชุมชนเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูความสัมพันธ์ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้สามารถแบ่งออกได้เป็นขั้นตอน คือ

๑) การสร้างความรู้ (Appreciation : A) เป็นการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นตอนนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคน แสดงความคิดเห็น รับฟังและหาข้อสรุปร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ เป็นประชาธิปไตยยอมรับในความคิดของเพื่อนสมาชิก โดยใช้การวาดรูปเป็นสื่อในการแสดงความคิดเห็น และแบ่งเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ส่วนการวิเคราะห์สภาพการของหมู่บ้าน และส่วนการกำหนดอนาคตหรือวิสัยทัศน์อันเป็นภาพพึงประสงค์ในการพัฒนาว่าต้องการอย่างไร

๒) ขั้นตอนการสร้างแนวทางการพัฒนา (Influence : I) คือขั้นตอนการหาวิธีการและเสนอทางเลือกในการพัฒนา ตามที่ได้สร้างภาพพึงประสงค์หรือที่ได้ช่วยกันกำหนด วิสัยทัศน์ (A2) เป็นขั้นตอนที่จะต้องช่วยกันหามาตรการ วิธีการและค้นหาเหตุผลเพื่อกำหนดทางเลือกในการพัฒนา กำหนดเป้าหมาย กำหนดกิจกรรม และจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมหรือโครงการ โดยแบ่งเป็น ๒ ช่วง คือ การคิดออกแบบเกี่ยวกับกิจกรรมโครงการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ และการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมหรือโครงการ

๓) ขั้นตอนสร้างแนวทางปฏิบัติ (Control : C) คือยอมรับและทำงานร่วมกัน โดยนำเอาโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ มาสู่การปฏิบัติ และจัดกลุ่มผู้ดำเนินการที่รับผิดชอบโครงการ โดยขั้นตอนกิจกรรมประกอบด้วย การแบ่งความรับผิดชอบ และการตกลงใจในรายละเอียดของการจัดทำแผนปฏิบัติ

ผลลัพธ์และความสำเร็จ

จากการร่วมกันทำงานอย่างเป็นขั้นตอน ทุกขั้นตอนมีชาวบ้านร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการคิด ส่งผลให้เกิดประโยชน์แก่ชาวบ้านและชุมชนอย่างชัดเจน ในเรื่องของความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน ทำให้ชาวบ้านเกิดความรักในชุมชน ให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของชุมชน เช่นกิจกรรมทำปุ๋ย กิจกรรมเก็บขยะภายในหมู่บ้าน กิจกรรมพัฒนาน้ำตกปากราง ทำให้ชาวบ้านเกิดความเห็นอกเห็นใจ สั่งสมความมีน้ำใจและเอื้อเฟื้อ จนหมู่บ้านสามารถพัฒนาเป็น **"ชุมชนคุณธรรม"** หลักยึดในการอยู่ร่วมกัน ภายใต้สังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และใช้หลักการดำเนินชีวิต บนพื้นฐานของ ความพอเพียง มีวินัย มีใจสุจริต และจิตอาสา เกิดการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเป็นสุขอย่างแท้จริง

เป้าหมายและแนวทางที่จะพัฒนาต่อไป

การสร้างสังคมที่ดี มีความสุข ต้องอาศัยหลาย ๆ องค์ประกอบ แต่สิ่งสำคัญยิ่งคือการสร้างความเข้าใจในชุมชน เพื่อลดภาวะความขัดแย้ง ส่งเสริมให้เกิดความรัก ความกลมเกลียวกันภายในชุมชน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความรัก ความสามัคคี มีคุณธรรมนั้น ควรมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ชาวบ้านร่วมกันทำอย่างต่อเนื่อง และควรเป็นกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม เพราะเมื่อชาวบ้านเห็นผลงานก็จะเกิดความรักความภูมิใจ ที่ได้ร่วมกันสร้างและเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จนั้น

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางปรีดา คงเกลี้ยง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๒
บ้านคลองหรั่ง ตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา
จังหวัดพัทลุง
โทร. ๐๘ ๕๗๘๗ ๙๕๗๑

๑๐) องค์การบริหารส่วนตำบลควนขนุน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง

"น้ำ คือ ชีวิต"

โครงการ "น้ำ คือ ชีวิต" ซึ่งดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลควนขนุน จัดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาจากข้อร้องเรียนของประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับคุณภาพน้ำประปา เช่น น้ำไม่ใส มีตะกอน ทำให้เกิดการระคายเคืองเป็นผื่นแดง เป็นต้น โดยพบว่าสาเหตุหลักของปัญหามาจากปริมาณน้ำดิบที่ได้คุณภาพมีไม่เพียงพอต่อการผลิต เมื่อเข้าสู่ฤดูแล้ง ทั้งในหน่วยการผลิตที่อาศัยน้ำบาดาลซึ่งมีปริมาณสนิมเหล็กและหินปูนผสมอยู่ในอัตราส่วนที่สูงจนไม่สามารถกำจัดออกได้หมด และในหน่วยการผลิตที่ต้องอาศัยน้ำจากลำคลองซึ่งมีสารเคมีตกค้างจากภาคการเกษตร

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

โครงการนี้มีจุดเด่นของการดำเนินงาน ดังนี้

๑) กำหนดโครงสร้างการดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมเหมาะสมในการสั่งการ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน รวมทั้งเปิดช่องทางการสื่อสารตามโครงสร้างเป็น ๒ ช่องทาง ทั้งจากบนลงล่างและจากล่างขึ้นบน ส่งผลให้สามารถสื่อสารกันได้โดยตรงในทุกระดับ ทั้งปัญหาจากการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ หรืออุปสรรคต่าง ๆ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลควนขนุนก็สามารถรับทราบปัญหาได้ และร่วมกันแก้ปัญหาได้อย่างทันท่วงที

๒) รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เช่น ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ ๓ (ควนกุฏ) กรมชลประทาน การประปาส่วนภูมิภาคสาขาเขาชัยสน สำนักงานสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดพัทลุง สำนักงานเครื่องมือวิทยาศาสตร์และการทดสอบ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ และภาคประชาชนเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะก่อนการดำเนินงานได้มีการสอบถามความต้องการของประชาชนผ่านการประชุมหมู่บ้าน และการทำประชาคมหมู่บ้าน เช่น กลุ่มผู้ค้าในตลาดชุมชนได้จัดทำรางน้ำเพื่อถ่ายน้ำเสียจากตลาดไม่ให้ลงสู่แหล่งน้ำดิบ โดยจัดหาอุปกรณ์และงบประมาณในการดำเนินการเอง

๓) ขั้นตอนการจัดหาที่ดินเพื่อก่อตั้งหอถังสูงที่เหมาะสมเพื่อการจ่ายน้ำประปาที่มีประสิทธิภาพก็ได้รับความร่วมมือกับเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน โดยยินยอมขายให้ในราคายุติธรรม และยังอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ผ่านทางเพื่อเข้าไปตรวจสอบดูแลระบบผลิตน้ำประปาเป็นเป็นประจำทุกวันอีกด้วย

ผลลัพธ์และความสำเร็จ

นอกจากจะสามารถแก้ปัญหาเรื่องคุณภาพน้ำประปาตามข้อร้องเรียนของประชาชนในพื้นที่ จนได้รับความสนใจจากหน่วยงานต่าง ๆ ติดต่อเพื่อจะเข้ามาศึกษาดูงาน และขอข้อมูลเพื่อเป็นแบบอย่างแล้ว ความสำเร็จอันเกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วนดังที่กล่าวนี้ยังสะท้อนให้เห็นคุณธรรมต่าง ๆ ดังนี้

๑) พอเพียง การดำเนินงานได้ใช้ความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารจัดน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค มีความพอประมาณ พอดี ไม่เบียดเบียนตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อมให้เดือดร้อนเสียหาย

๒) วินัย ในทุกภาคส่วนที่เข้าร่วมโครงการล้วนมีวินัย ยึดมั่นและรับผิดชอบในหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ มีวินัยต่อองค์กร สังคม และปฏิบัติตามจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายบ้านเมือง

๓) สุจริต ในทุกภาคส่วนที่เข้าร่วมโครงการมีความซื่อตรง ซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่น หลักการรักษาความจริง ความถูกต้อง ความเป็นธรรมทั้งปวง และยังกล้าที่จะปฏิเสธการกระทำที่ไม่ซื่อตรง ไม่ซื่อสัตย์ของบุคคลอื่นที่ทำให้ส่วนรวมเกิดความเสียหาย

๔) จิตอาสา การดำเนินงานจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานทุกคนจะต้องมีความเป็นจิตอาสา เป็นผู้ที่ใส่ใจต่อสังคมสาธารณะ และอาสาลงมือทำด้วยความรัก เอื้ออาทรต่อคนร่วมสังคม และทำอย่างสม่ำเสมอ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

การปรับปรุงและพัฒนาระบบน้ำประปาให้ครอบคลุมทั่วทุกพื้นที่ในความรับผิดชอบ โดยการขยายเขตระบบประปาให้ครอบคลุมถนนทุกสาย ทั้งสายหลักและสายรอง และพัฒนาระบบประปาในทุกหน่วยการผลิตของทุกหมู่บ้านให้มีคุณภาพ สามารถตอบสนองต่อความต้องการให้ราษฎร ที่สำคัญในการบริหารจัดการบุคลากรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแต่ละฝ่าย เตรียมความพร้อมในแก้ปัญหาเบื้องต้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดตกสู่ภาคประชาชน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายเศรษฐา ชูดำ
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลควนขนุน
โทร. ๐๘ ๗๒๙๕ ๘๙๔๙

๑๑) ชุมชนคุณธรรมวัดมงคลวราราม (วัดในยาง) ตำบลสาคู อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต

**"ชุมชนหน้าด่าน ใครผ่านไปมา
กราบไหว้บูชา พระมหาเจดีย์"**

ชุมชนคุณธรรมวัดมงคลวราราม ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑ ตำบลสาคู อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ซึ่งได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนวิถีชุมชนด้วยพลัง บวร โดยชุมชนแห่งนี้จะมีความ**โดดเด่นในด้านกิจกรรมชุมชน เพื่อแก้ปัญหาเรื่องอบายมุข การพนัน ยาเสพติด สิ่งผิดกฎหมาย** การมั่วสุมของกลุ่มวัยรุ่น ผู้นำชุมชนได้มีการประชาสัมพันธ์ เพื่อเชิญชวนให้มาทำกิจกรรมรวมตัวกันของชุมชนทุก ๆ วันอาทิตย์ มีการแต่งกายตามประเพณีท้องถิ่น มีกิจกรรมส่งเสริมความรัก ความสามัคคี อาทิ การเข้าวัดทำบุญ ถือศีล ๕ ศีล ๘ นั่งสมาธิ สวดมนต์ การกวาดลานวัด หรือจะเป็นกิจกรรมชุมชนน่าอยู่ ร่วมมือกันจัดเก็บขยะเพื่อป้องกันเชื้อโรค และจัดวางถังขยะไว้ที่หน้าบ้านทุกครัวเรือน

พัฒนาต้นทุนธรรมชาติและทางวัฒนธรรมสู่ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ

ชาวบ้านได้เล็งเห็นถึงศักยภาพความพร้อมในพื้นที่ ทั้งความอุดมสมบูรณ์ของหาดในยางที่เป็นแหล่งวางไข่ของเต่ามะเฟือง และวัดมงคลวราราม หรือวัดในยาง วัดเก่าแก่ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจ ชาวบ้านจึงได้ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มเพื่อขับเคลื่อนชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ตเข้ามาเป็นแกนกลางถ่ายทอดไปสู่ชุมชนเครือข่ายทางวัฒนธรรมในพื้นที่ ทำให้มีการนำอัตลักษณ์ของท้องถิ่นมาต่อยอดส่งเสริมการท่องเที่ยว สร้างสินค้าบริการ และจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน

นอกจากนี้ยังมีการผสานเทคโนโลยีเข้ามาส่งเสริมการทำตลาดการค้าอิเล็กทรอนิกส์ นำเสนอของดีของชุมชน มีการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาต่อยอดประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จัก และเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ชุมชนคุณธรรมวัดมงคลวราราม (วัดในยาง) เป็นชุมชนคุณธรรม ๑ ใน ๑๐๐ ชุมชนคุณธรรมต้นแบบนำร่อง ที่ได้รับรางวัลระดับประเทศสามารถนำทุนทางวัฒนธรรมมาเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น และได้มีการต่อยอดส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยการนำเอาสินค้าและบริการของชุมชน ตลอดเส้นทางท่องเที่ยว

ความสำเร็จที่สำคัญ ของชุมชนคุณธรรมวัดมงคลวราราม คือ เกิดเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน ซึ่งชาวบ้านมีความรักความสามัคคี มีจิตอาสาช่วยเหลืองานของส่วนรวมเป็นอย่างดี เมื่อมีงานในหมู่บ้าน หรือกิจกรรมของทางวัด ชาวบ้านจะพร้อมใจกันแต่งกายพื้นเมือง หรือการเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานราชการจัดขึ้น อาทิ กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมวันสงกรานต์ วันผู้สูงอายุ อีกทั้งการดำเนินงานของชุมชนยังได้รับความร่วมมืออย่างดีจากภาคเอกชนในพื้นที่ อาทิโรงแรม รีสอร์ทในพื้นที่ตำบลสาคู

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนวัดมงคลวราราม ได้นำเอาสถาบันหลักของชุมชน อันได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน มาเป็นภูมิคุ้มกันและเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนา สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน นำเอาอัตลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าทางวัฒนธรรม สามารถเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชน รวมทั้งเกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีศูนย์เรียนรู้ศึกษาดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงตั้งอยู่ในชุมชน และชาวบ้านได้นำหลักธรรมทางศาสนามาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทำให้ชุมชนปลอดอบายมุข และสิ่งผิดกฎหมาย ซึ่งคนในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข สมาชิกในชุมชนได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการใช้ชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น สืบสานภูมิปัญญาพื้นบ้าน

นอกจากนี้ยังมีจิตอาสาเสียสละเวลา เข้ามาขับเคลื่อนการอนุรักษ์ ฟื้นฟูมรดกทางภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นพลังชุมชนที่เข้มแข็ง ขณะเดียวกันชุมชนวัดมงคลวราราม ยังได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานจากกระทรวงวัฒนธรรม ส่วนราชการ สถาบันการศึกษาในท้องถิ่นที่คอยให้การสนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ ด้วยปัจจัยเหล่านี้ประกอบกัน ทำให้ชุมชนวัดมงคลวราราม ได้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูสัทธาวราภิยิท
เจ้าอาวาสวัดมงคลวราราม (วัดในยาง)
โทร. ๐๘ ๗๘๙๐ ๓๘๖๓
นางเจียมจิตต์ ศิริสวัสดิ์
ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลสาคู
โทร. ๐๘ ๘๗๖๘ ๒๔๙๘

๑๒) ชุมชนคุณธรรมวัดบ้านหงาว ตำบลหงาว อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง

"ถิ่นสามวัฒนธรรม เลิศล้ำประเพณี หลวงพ่อดีบุกเป็นศรี มากมีภูมิปัญญา แหล่งสินค้าโอท็อป"

วิถีชีวิตของคนหงาวนั้นเรียบง่าย มีความเกี่ยวเนื่องผูกพันกันอย่างเข้มแข็งระหว่างสามวัฒนธรรม ทั้งไทยพุทธ มุสลิม และคนจีน ที่อพยพมาประกอบอาชีพ ผสมกลมกลืนเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งในด้านการแต่งกายและการดำรงชีพ

ชุมชนคุณธรรมวัดบ้านหงาวมีสิ่งแวดล้อมที่มีความสมบูรณ์ และมีวัดบ้านหงาวที่ผู้นำศาสนาส่งเสริมให้เกิดความโดดเด่นด้านศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี คนในชุมชนก็มากมีภูมิปัญญา ประกอบกับเมื่อมีโครงการของกระทรวงวัฒนธรรมและโครงการชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลัง "บวร" เข้ามาส่งเสริมสนับสนุน มีการประชุมร่วมกับชุมชน ผู้นำท้องที่ ผู้นำศาสนา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบ่อยมากขึ้น มีการสร้างความรู้ ความเข้าใจร่วมกับทุกภาคส่วนในการบูรณาการงานร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ และมีการดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมทั้ง ๙ ขั้นตอน ทำให้เกิดการประกาศเจตนารมณ์หรือข้อตกลงของชุมชน โดยได้กำหนดแนวทาง ปัญหาที่อยากแก้ ได้แก่ ปัญหาขยะในชุมชน ปัญหาสุขภาพของคนในชุมชน ปัญหารายได้ของครัวเรือน ความดีที่อยากทำ ได้แก่ สืบสานงานประเพณีวัฒนธรรม สร้างความสามัคคีในชุมชน สร้างอาชีพเสริมให้กับประชาชนในชุมชน

หัวใจของการพัฒนา ๓ มิติ ประกอบด้วย กิจกรรมส่งเสริมหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิถีวัฒนธรรม

กิจกรรมทางศาสนา ได้แก่ ทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนา ไหว้พระ สวดมนต์ ฟังธรรมในวันพระ และสักการะหลวงพ่อดีบุก

การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนจัดกิจกรรม **"โคก หนอง นา โมเดล"** ณ ครอบครัวบ้านนายสุเทพ รอดคง เลขที่ ๑๗๘/๕ หมู่ที่ ๑ ตำบลหงาว อำเภอเมืองระนอง มีการจำหน่ายสินค้าของชุมชน ในตลาดชุมชน ตลาดถนนคนเดิน

อนุรักษ์ ฟื้นฟู ประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม ได้แก่ ประเพณีตักบาตรเทโว การแสดงพื้นบ้าน "หงาวบ้านเรา" รำในการประเพณีต่าง ๆ ต้อนรับคณะผู้มาเยี่ยมเยือน

ผลของความสำเร็จเกิดขึ้นทั้งกับชุมชนและเป็นต้นแบบให้กับชุมชนใกล้เคียง

สมาชิกในชุมชนคุณธรรมวัดบ้านหงาว ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต สืบสานและดำเนินชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม ได้แก่ ประเพณีตักบาตรเทโว ประเพณีลอยกระทง และเสริมสร้างความรัก ความสามัคคีในชุมชน ด้วยกิจกรรมถนนคนเดินบ้านหงาว

ในด้านสร้างอาชีพเสริมให้กับประชาชนในชุมชน ได้มีการคิดค้นพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนคุณธรรม ได้แก่ กระปุกออมสินเต่ามงคล "เต่าเรียกทรัพย์" ผ้ามัดย้อมจากไม้โกงกาง การดำเนินงานเกิดการต่อยอดกิจกรรมใหม่ที่สร้างสรรค์ คือ "บวร On Tour" รองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยว อย่างต่อเนื่อง ทั้งจากในจังหวัดและต่างจังหวัด ในปัจจุบันปัญหาอาชญากรรมในชุมชนลดลง มีการลด ละ เลิก อบายมุข สิ่งเสพติด ปัญหาหนี้สินลดน้อยลง เนื่องจากมีแหล่งสร้างรายได้ของชุมชนอย่างมั่นคง ชาวบ้านมีอาชีพเสริมและรายได้เพิ่มมากขึ้น มีที่ทำมาหากินและที่อยู่อาศัยที่มั่นคง มีการสืบทอดรักษาประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามจากรุ่นสู่รุ่น ทั้งหมดนี้ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีงามแก่ชุมชน และหน่วยงานภายนอกให้การยอมรับ ส่วนของผลกระทบต่อสังคมภายนอกนั้นมีหน่วยงานหลายภาคส่วน และชุมชนใกล้เคียงในพื้นที่จังหวัดระนอง ให้ความสนใจมาศึกษาเรียนรู้การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม วัดบ้านหงาว และนำไปขยายผลและบูรณาการกับชุมชนของตนเอง จนประสบความสำเร็จเป็นชุมชนคุณธรรมระดับต้นแบบเช่นกัน ได้แก่ ชุมชนคุณธรรมบ้านไร่ใน ชุมชนคุณธรรมบ้านหาดส้มแป้น ชุมชนคุณธรรมบ้านบางปรุล่าง เป็นต้น

สร้างรายได้และความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของชุมชนอย่างยั่งยืน

ชุมชนคุณธรรมวัดบ้านหงาว มีความมุ่งมั่นที่จะร่วมกันพัฒนาชุมชุน โดยเปิด "ถนนคนเดินสายวัฒนธรรม" เชื่อมโยงกับภูเขาหญ้า และตลาดชุมชนหงาว โดยโครงการนี้เกิดจากความตั้งใจของสมาชิกในชุมชน และคาดหวังว่าจะเป็นกิจกรรมที่เพิ่มพูนความรัก ความหวงแหนชุมชน จนมีการขยายผลถ่ายทอดองค์ความรู้มาต่อยอดร่วมกับคนรุ่นใหม่ เกิดนวัตกรรมจากภูมิปัญญาขึ้นทุกครัวเรือน และสามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกของชุมชนอย่างมั่นคง

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายธรณิช อิ้วตกส้าน กำนันตำบลหงาว
ประธานชุมชนคุณธรรมวัดบ้านหงาว
โทร. ๐๘ ๕๗๘๙ ๔๐๘๐

๑๓) ชุมชนคุณธรรมวัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

"ร่วมสืบสานประเพณีอันดีงาม
มีความกตัญญูรู้คุณ
เทิดทูนสถาบันหลัก รวมพลังรักสามัคคี"

ชุมชนวัดพะโคะประกอบด้วย ๒ หมู่บ้าน คือ บ้านพะโคะ และบ้านคลองฉนวน ทั้งสองชุมชน มีวิถีชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณีที่เหมือนกัน โดยมีความศรัทธาหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด มีวัดพะโคะ เป็นศูนย์รวมจิตใจ และเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนาและประเพณีของชุมชน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก ชุมชนวัดพะโคะ ได้รับคัดเลือกจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสงขลา เข้าร่วมโครงการชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ของจังหวัดสงขลา เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๕๙

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

ชุมชนเริ่มการพัฒนาสู่การเป็นชุมชนคุณธรรม โดยใช้ผู้นำพลัง "บวร" เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ภายใต้มิติทางวัฒนธรรม ๓ มิติ ได้แก่

๑) จัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ ให้ทุกคนปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา ทำความดี ละเว้นความชั่ว เช่น กิจกรรมเข้าวัดปฏิบัติธรรมทุกวันพระ และวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี ส่งท้ายปีเก่าวิถีไทยต้อนรับปีใหม่วิถีธรรม

๒) จัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชีวิต มีความพอประมาณ มีเหตุมีผล ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พึ่งพาตนเอง และพึ่งพิงกันเอง ในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี

๓) จัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนดำเนินวิถีชีวิตแบบวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม รวมถึงมีความจงรักภักดี เคารพเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เช่น ปิดทองหลวงปู่ทวด และห่มผ้าพระสุวรรณมาลิกเจดีย์ศรีรัตนมหาธาตุ ประเพณีทำบุญเดือนสิบ โครงการบวชเนกขัมมะธรรมจาริณี เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง กิจกรรมปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติฯ เป็นต้น

กระบวนการสร้างชุมชนคุณธรรม ดังนี้

๑) ชุมชนได้ประกาศเจตนารมณ์จะขับเคลื่อนชุมชนเป็นชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร

๒) มีการจัดตั้งคณะกรรมการทำงานของชุมชนและร่วมกันกำหนดเป้าหมาย

ปัญหาที่อยากแก้ คือ ปัญหาสภาพแวดล้อมของชุมชน ปัญหาสิ่งเสพติด ความยากจน การทะเลาะวิวาท การเล่นการพนัน ลักขโมย และรายได้ไม่เพียงพอ

ความดีที่อยากทำ คือ การเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ กาปฏิบัติตามคุณธรรมพอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา การส่งเสริมให้มีรายได้ การสืบทอดวัฒนธรรม การลด ละ เลิก อบายมุข ฯลฯ

๓) ชุมชนร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม และร่วมกันจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาของชุมชน มีการส่งเสริมการทำความดีและติดตามประเมินผลสำเร็จเพื่อพัฒนาแผน

๔) ชุมชนมีการประกาศยกย่องเชิดชูบุคคลผู้ทำความดี ทำให้คนในชุมชนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น มีผลิตภัณฑ์ชุมชนเพิ่มขึ้น มีรายได้เพิ่ม มีการเก็บออมเงินฯลฯ ทำให้ทุกคนในชุมชนมีความสุข

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ปัญหาอบายมุขชุมชนหมดไป เช่น ปัญหายาเสพติดและการดื่มสุราลดลง ไม่มีการเล่นการพนัน ไม่มีการทะเลาะวิวาท ไม่มีลักขโมย ไม่มีปัญหาขยะ หนี้สินครัวเรือน ลดลง

เกิดสิ่งดีงามขึ้นในชุมชน คนในชุมชนมีความรักความสามัคคี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คนในชุมชนเข้าวัดฟังธรรม และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนมากขึ้น มีการจัดกิจกรรมเพื่อเทิดทูนสถาบันฯ ทุกวันสำคัญ

มีการรวมกลุ่ม เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สถาบันการเงินชุมชน กองทุน หมู่บ้าน กลุ่มส่งเสริมอาชีพ และกลุ่มจิตอาสาพัฒนาชุมชน มีการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

นอกจากนี้ชุมชนคุณธรรมวัดพะโคะ ยังได้ดำเนินการพัฒนาชุมชนให้มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว สามารถเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดให้กับชุมชนอื่น ๆ เข้ามาศึกษาดูงานได้ ชุมชนยังสามารถรวมกลุ่มกันพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชน จนเกิดเป็น **“ท่องเที่ยวตามรอยหลวงปู่ทวด”** ซึ่งสามารถสร้างอาชีพและรายได้ให้กับคนในชุมชนเพิ่มขึ้นจนถึงทุกวันนี้ ส่งผลให้คนในชุมชนดำรงชีวิตอย่างดีงามและมีความสุข

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูปุญญาพิศาล เจ้าอาวาสวัดพะโคะ
โทร. ๐๙ ๔๕๙๐ ๙๙๕๕
นายอภิชาติ ยุพยงค์ ประธานการท่องเที่ยวชุมชน
โทร. ๐๘ ๗๒๙๔ ๔๙๔๐

๑๔) ชุมชนคุณธรรม บ้านผัง ๗ ตำบลนิคมพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

"ประตูสู่มะนัง วิหารดังจตุคาม หมู่สามพัฒนา ชาวประชาสามัคคี"

ชุมชนวัดนิคมพัฒนาราม (วัดผังเจ็ด) ได้เริ่มต้นการพัฒนาชุมชนคุณธรรมน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร มานานกว่า ๑๐ ปี หากแต่เริ่มมีความชัดเจนและเป็นระบบมากขึ้นนับตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๑ โดยมีชาวบ้านทุกครัวเรือนได้เข้าร่วมประชุมออกแบบแนวทางการพัฒนาชุมชน วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ร่วมแสดงความคิดเห็นเสนอความดีที่อยากทำ และจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการ ทั้งนี้ชุมชนได้ขับเคลื่อนกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการดังกล่าว

แนวทางการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม : วิเคราะห์สถานการณ์ แก้ปัญหาให้ตรงจุด

ในอดีตที่ผ่านมา ชุมชนบ้านผัง ๗ เคยประสบทั้งปัญหาด้านยาเสพติด การลักขโมย ประชาชนมีภาระหนี้สิน รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย เนื่องจากไม่มีอาชีพแน่นอน ส่งผลให้การดำเนินชีวิตประจำวัน ไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผู้นำชุมชน จึงได้จัดเวทีประชาคมเพื่อหารือแนวทางในการแก้ปัญหาของชุมชนจนตกผลึกเป็นข้อสรุป ว่าควรมีการพัฒนาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ของชุมชน พร้อมกันกับนำแนวทางพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อลดปัญหาหนี้สินและส่งเสริมรายได้ให้ชาวบ้าน

ในส่วนของปัญหาปัญหายาเสพติด การลักขโมย ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในหมู่บ้านมีแนวทางแก้ไข โดยสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในชุมชน ให้ช่วยกันสอดส่องดูแลความปลอดภัย โดยมีการจัดตั้งชุดรักษาความปลอดภัย ตรวจเวรยามในเขต ชุมชน หมู่บ้าน และขอความร่วมมือให้ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองช่วยสอดส่องพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนในพื้นที่ พร้อมทั้งวางแผนร่วมกันกับสถานศึกษาในชุมชน เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในการใช้ชีวิตประจำวันอย่างเท่าทันกับสถานการณ์โลก ความรู้เกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติด รวมทั้งความรู้ด้านกฎหมายเกี่ยวกับบทลงโทษจากการกระทำที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป็นต้น

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

ความท้าทายในการก้าวผ่านปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งทุกปัญหาในชุมชน ได้รับการแก้ไขเพื่อลดความเดือดร้อนของคนในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนผ่านเวทีประชาคม เพื่อรับรู้ปัญหาและหารือแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกัน ส่งผลให้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนชุมชนลดลง มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยความร่วมมือในการดำเนินงานด้วยพลัง "บวร" ที่ทุกฝ่ายให้การหนุนเสริมอย่างต่อเนื่อง

ความสำเร็จจากกระบวนการมีส่วนร่วม

เมื่อทุกปัญหาในชุมชนได้รับการแก้ไข โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ผ่านเวทีประชาคม ทำให้เห็นได้ชัดว่าคนในชุมชนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด คือ

มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมมากขึ้น ทั้งกิจกรรมส่วนรวมที่เป็นประเพณีท้องถิ่น และการร่วมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพสร้างรายได้เสริม

มีจิตอาสาในการทำงานให้ชุมชน โดยมีผู้นำชุมชน แกนนำ คณะทำงาน ได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งสร้างพลังชุมชนได้ดี

มีความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือเกื้อกูลสมาชิกในชุมชนส่งผลให้ความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้นและมีความสงบสุข

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาที่ชัดเจน ผู้นำชุมชนและคนในชุมชน ยังคงประกาศเจตนารมณ์ที่แน่วแน่ ที่จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และอบายมุข พร้อมทั้งร่วมกันพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง ให้เกิดความเข้มแข็ง เป็นชุมชนน่าอยู่ เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่ผู้มาเยือน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูโสภณปัญญาสาร เจ้าคณะอำเภอมะนัง
เจ้าอาสาวัดนิคมพัฒนาราม
โทร. ๐๘ ๗๓๙๔ ๔๘๙๔
นายสมใจ ตั้งเอียด ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๓
โทร. ๐๙ ๕๐๑๕ ๓๙๗๗

๑๕) ชุมชนคุณธรรมวัดมาตุคุณาราม อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

"วัดเป็นศูนย์กลาง
สร้างสุขของชุมชนด้วยคุณธรรม"

ท่ามกลางความขาดแคลนทางเศรษฐกิจของชุมชน ยังมีสิ่งที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้กับคนในชุมชนในปัจจุบันได้เป็นอย่างดีและสม่ำเสมอ นั่นก็คือ "วัดมาตุคุณาราม" ที่ตั้งอยู่ในใจกลางชุมชน เป็นศูนย์กลางสร้างสุขของชุมชนด้วยคุณธรรม เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนการสืบสานประเพณี วัฒนธรรม และขัดเกลาจิตใจให้เป็นคนดีของสังคม ทุกคนในชุมชนสามารถเข้ามาเรียนรู้และศึกษาธรรมะ ได้ตลอดเวลา

แนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อนคุณธรรม เน้นที่การรับฟังและการมีส่วนร่วม

ในด้านของการบริหารจัดการชุมชนวัดมาตุคุณาราม ทางวัดได้จัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจขึ้นมา จำนวน ๑ ชุด ยึดหลักการบริหารแบบที่สร้างมีส่วนร่วมโดยใช้พลังบวร ประกอบด้วย ตัวแทนจาก บ้าน วัด โรงเรียน และราชการ สิ่งสำคัญ คือกรรมการบริหารต้องได้รับการเสนอและยอมรับจากชุมชน ซึ่งได้ร่วมกันออกแบบการพัฒนาเพื่อสร้างคุณภาพชีวิต และเสริมสร้างชุมชนคุณธรรมการออกแบบได้ครอบคลุมทุกมิติตามบริบทของวิถีชุมชน คณะกรรมการร่วมกันศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหา จากข้อมูลพื้นฐานที่แท้จริงของชุมชน วิเคราะห์หาจุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรค และนำมาจัดทำแผนพัฒนาบรรจุกิจกรรม และโครงการที่เร่งด่วน ลงในแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานให้ตรงกับสภาพปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลา ดังนี้

ด้านสุขภาพ มีการพัฒนาดูแลสุขภาพสมาชิกและผู้สูงอายุ โดยมีหลักคิด **"ไม่ล้ม ไม่ลืม ไม่ซึมเศร้า ไม่เสื่อม และกินข้าวอร่อย"**ด้วยการออกกำลังกายและทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ ลดความเสี่ยงเกิดโรค

ด้านเศรษฐกิจ ตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน บริการรับฝากเงิน พร้อมจัดสวัสดีการให้กับสมาชิก รวมทั้งการสร้างอาชีพเสริมให้ผู้สูงอายุและสมาชิก มีรายได้ในครอบครัว

ด้านการศึกษา ตั้งศูนย์เรียนรู้ผู้สูงอายุ ใช้งบประมาณชุมชน เปิดทำการทุกวัน

ด้านการส่งเสริมคุณธรรม ที่สร้างการมีส่วนร่วมและหนุนเสริมให้สมาชิกมีความซื่อสัตย์ มีจิตอาสาทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม

การจัดกิจกรรมและโครงการในชุมชน ทางวัดได้เน้นการบูรณาการให้ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามา ร่วมคิด ร่วมทำ รับฟังความคิดเห็น สามารถตอบสนองตรงกับความต้องการของประชาชน มีการประชุมหรือเวทีประชาคมหลายระดับอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดเป็น **"กิจกรรมต้นแบบ"** และ **"ผู้นำตามธรรมชาติ"** ขึ้นมากมาย การดำเนินงานจะน้อมนำหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมที่ดีงามมาแก้ปัญหา และพัฒนาชุมชนสร้างคุณธรรมความดีอย่างยั่งยืน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑) ชุมชนดำเนินชีวิตบนพื้นฐานความพอเพียง จัดให้มีกิจกรรมออมทรัพย์และกลุ่มอาชีพเสริมเพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้ทุกครัวเรือนมีความมั่นคงทางรายได้

๒) มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาของชุมชน ได้แก่ กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี ต้อนรับปีใหม่ด้วยวิถีพุทธ ประเพณี ถวายทานไฟในช่วงฤดูหนาว แห่ผ้าห่มพระบรมธาตุเจดีย์ จุดโคมมาฆประทีป ๕๐๐ ดวง รอบองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งเป็นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์และก่อให้เกิด ความรักความสามัคคีแก่ทุกคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ประชาชนในชุมชนเข้าวัดปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอ

๓) เกิดกลุ่มอาสาสมัครในการบำเพ็ญประโยชน์ โดยนำกิจกรรมและโครงการ ตามหลักปรัชญาของชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดทำให้เป็นรูปธรรม เช่น กิจกรรมการออมทรัพย์ การจัดทำพวงหรีดก้านจาก เหรียญโปรยทาน ดอกไม้จันทน์ฯลฯ

๔) การจัดสวัสดิการ **"พระเยี่ยมโยม"** เพื่อปลอบขวัญและให้กำลังใจ ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยติดเตียงในชุมชน ทั้งนี้ ยังได้จัดสถานที่ภายในวัด ให้เป็นสถานที่ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุอีกด้วย

๕) คนในชุมชนเกิดความรักสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีสุขภาพจิตที่ดี เป็นที่ยอมรับจากชุมชนใกล้เคียง และหน่วยงานภายนอก ส่งผลให้ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติ อย่างต่อเนื่อง

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ในขั้นต่อไป ชุมชนมีการวางแผนที่จะนำกิจกรรมหรือโครงการ ที่ประสบความสำเร็จเหล่านี้มาปรับปรุงต่อยอดในเชิงอนุรักษ์ เช่น การจัดทำพิพิธภัณฑ์ชุมชนพื้นบ้าน กิจกรรมการเล่นโบราณ เพื่อสืบสานวัฒนธรรม และพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พระครูสัจจญาณประยุต เจ้าอาวาสวัดมาตุคุณาราม
โทร. ๐๘ ๔๐๕๙ ๖๕๙๒

(๑๖) ชุมชนคุณธรรมวัดบางใบไม้ ตำบลบางใบไม้ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

"พ่อท่านข้าวสุกศักสิทธิ์ ชวนพิศบ้านโบราณ ถิ่นย่านน้ำส้มจาก ของฝากน้ำมันมะพร้าวทางเข้าคลองร้อยสาย"

ชุมชนวัดบางใบไม้ เป็นชุมชนที่ตั้งบ้านเรือนริมคลองการสัญจรไปมาส่วนใหญ่เป็นการติดต่อค้าขาย สมัยก่อนใช้เพียงการเดินทางด้วยเรือเท่านั้น ต่อมาประมาณปี ๒๕๔๐ ได้มีการพัฒนาด้านการคมนาคม มีสะพานข้ามแม่น้ำตาปีไปยังฝั่งตำบลบางใบไม้ ทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนเริ่มเปลี่ยนไป จากการใช้เรือก็หันมาใช้รถเนื่องจากมีความสะดวกมากกว่า ความเจริญเข้ามารายจ่ายเพิ่มขึ้นแต่รายได้ยังคงเดิม จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการแก้อย่างไขเร่งด่วน

การพัฒนาชุมชนอย่างมีคุณธรรม

การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมวัดบางใบไม้ เริ่มต้นจากการที่ผู้นำชุมชนมีความพยายามที่จะสร้างช่องทางเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในขั้นแรกจึงได้จัดประชุมหารือร่วมกับเจ้าอาวาสวัดบางใบไม้ เพื่อวางแผนทำโครงการตลาดน้ำ เนื่องด้วยชุมชนวัดบางใบไม้มีทำเลที่เหมาะสม ประกอบกับมีวัดที่เป็นศูนย์รวมจิตใจ มีร้านอาหาร มีบ้านเรือนริมน้ำ ธรรมชาติยังคงความอุดมสมบูรณ์ มีคลองสัญจรที่ขึ้นชื่อและเป็นที่รู้จักกันในนาม "คลองร้อยสาย"

เกิดการประชุมกับผู้นำชุมชนใกล้เคียงเพื่อร่วมกันวางกรอบแนวทางการดำเนินงาน จนได้แผนการประชาสัมพันธ์หลากหลายช่องทาง และมีข้อกำหนดที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมของตลาดน้ำ เช่น ร้านค้าและสินค้าร้อยละ ๗๐ จะมาจากในชุมชนวัดบางใบไม้ และอีกร้อยละ ๓๐ จะมาจากชุมชนอื่น ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดมีส่วนร่วมและเศรษฐกิจ พร้อมทั้งเครือข่ายการดำเนินงาน

จัดการความรู้เพื่อกำหนดอนาคต : ถอดบทเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ปัญหา

เมื่อดำเนินการไประยะหนึ่ง ชุมชนได้มีการประเมินปัญหาอุปสรรค พบว่าปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นคือ ปัญหาเรื่องขยะ รายได้จากการขายสินค้าน้อยเกินไป การบริหารจัดการที่จอดรถไม่เพียงพอ และคนในชุมชนบางกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินงาน ซึ่งเป็นปัญหาที่ท้าทาย ให้คณะทำงานได้พัฒนาตนเอง ผู้นำชุมชนจึงได้เดินทางไปศึกษาดูงานจากชุมชนที่ประสบความสำเร็จในรูปแบบการดำเนินงานที่ใกล้เคียงกัน แล้วนำแนวคิดกลับมาปรับปรุงรูปแบบตลาดน้ำบางใบไม้ ให้มีความสร้างสรรค์และน่าสนใจมากขึ้น โดยมีการออกแบบให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนมากขึ้น เช่น จัดกิจกรรมตามเทศกาลประเพณีต่าง ๆ สร้างกฎกติกาการทำกิจกรรมร่วมกัน กระจายรายได้ทั่วถึงและเป็นธรรม จัดกิจกรรมช่วยเหลือสังคม ให้ทุนการศึกษานักเรียน สร้างการยอมรับจากคนในชุมชน

ในปัจจุบันตลาดน้ำชุมชนคุณธรรมวัดบางใบไม้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติจำนวนมาก มีบริการร้านอาหารฟื้นบ้าน ผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน โฮมสเตย์ มีเรือนำเที่ยวชมวิถีชีวิตชาวในบาง และพิพิธภัณฑ์กลางแจ้งแสดงเครื่องครัวโบราณ มีอาคารรองรับการจัดสัมมนา

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ความสำเร็จของชุมชนคุณธรรมวัดบางใบไม้เกิดจากผู้นำและสมาชิกในชุมขนมีกฎระเบียบการอยู่ร่วมกัน โดยเฉพาะเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ความโปร่งใส และการไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยวหรือผู้มาใช้บริการ การร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน มีการชี้แจงผลการดำเนินงานของตลาดให้สมาชิกในชุมชนทราบเป็นประจำทุกเดือน เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริมและขับเคลื่อนกิจกรรมของชุมชนอยู่เสมอ โดยจัดการฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อย เป็นการเพิ่มช่องทางการหารายได้เสริมให้กับคนในชุมชน และยังเป็นการเพิ่มศักยภาพในการถ่ายทอดเรื่องราวที่โดดเด่นของชุมชนได้อย่างน่าสนใจ

ปัจจุบันคนในชุมชนเกิดความสามัคคี เอื้ออาทร ช่วยเหลือแบ่งปัน มีความเป็นครอบครัว นับเป็นเสน่ห์ของชุมชนแห่งนี้ที่ประทับใจผู้มาเยือน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนั้นไม่เพียงแต่เกิดประโยชน์กับคนในชุมชนวัดบางใบไม้เท่านั้น แต่รวมไปถึงชุมชนในบริเวณใกล้เคียงที่เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชน ส่งผลให้ให้พฤติกรรมของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี เห็นคุณค่าและฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

- พัฒนาชุมชนคุณธรรมวัดบางใบไม้ให้เป็นชุมชนสีเขียวที่สมบูรณ์แบบ พร้อมฟื้นฟูประเพณีที่กำลังจะสูญหายให้กลับมามีชีวิต
- เป็นศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน
- จัดกิจกรรมเรือนขนมไทยให้เด็ก เยาวชน ผู้ที่สนใจมาเรียนรู้ ทดลองทำขนมไทย สร้างแรงบันดาลใจในการนำไปประกอบอาชีพ

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางจรัญญา ศรีรักษ์ ผู้ประสานงานชุมชน
โทร. ๐๘ ๑๖๐๗ ๔๙๓๕

คุณธรรมต้นแบบ : มีวินัย

๑๗) ชุมชนคุณธรรมมัสยิดบ้านสิเหร่ ตำบลบ่อน้ำร้อน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

"วิชาการเด่น เน้นคุณธรรม นำชุมชนพัฒนา น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง"

ชุมชนมัสยิดบ้านสิเหร่ มีความตั้งใจอย่างยิ่งที่จะพัฒนาคน สู่สังคมและประเทศชาติ ถึงแม้ว่าในอดีตชุมชนจะเผชิญกับปัญหา สมาชิกในชุมชนขาดความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของศาสนา ขาดแคลนงบประมาณในการพัฒนาชุมชน พัฒนาศาสนสถานและสภาพแวดล้อม อีกทั้งยังเกิดความแตกแยก ขาดความสามัคคี ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็น ทั้งในเรื่องส่วนตัวและความคิดเห็นทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน

ใช้จริยธรรมนำความสามัคคี

ผู้นำชุมชนมีแนวคิดที่จะรวมคนในชุมชนให้มีความรักความสามัคคีโดยใช้มัสยิดเป็นศูนย์กลาง โดยมีการจัดกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำ เช่น การอบรมคุณธรรมจริยธรรมเป็นประจำรายสัปดาห์ รายเดือน และร่วมกันทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ โดยที่การเรียนการสอนด้านศาสนาอิสลามจะเน้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะ พร้อมกันนี้ ยังมีกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนความสามัคคีของคนในชุมชน ได้แก่ กิจกรรมทัศนะศึกษาแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้นำและเยาวชนในชุมชน และการจัดตั้งกลุ่มสตรีในการรวมกลุ่มทำผลิตภัณฑ์น้ำพริก เป็นต้น

เส้นทางสู่ความสำเร็จ : สร้างสรรค์คุณธรรม

การให้ความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมกับเยาวชนและสมาชิกในชุมชนซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาและต่อยอดในด้านต่าง ๆ แล้ว ยังมีการจัดกิจกรรมเพื่อเป้าหมายจำเพาะอื่น ๆ เช่น การจัดการประชุมคณะกรรมการมัสยิดร่วมกับผู้นำท้องถิ่นเดือนละ ๑ ครั้ง เพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชน

การจัดโครงการในชุมชนที่ต้องการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ เพื่อสร้างความรักความสามัคคี การจัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรเครือข่ายอื่น ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ เช่น โครงการสองศาสน์สัมพันธ์ และกิจกรรมร่วมกับค่ายทหารลำภูรา การจัดตั้งกลุ่มสตรีในการรวมกลุ่มทำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ออกสู่ชุมชนและเป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงาน

ความสำเร็จที่เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม

ผลจากการจัดกิจกรรมในชุมชนอย่างต่อเนื่องส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจน ทำให้สมาชิกในชุมชนร้อยละ ๘๐ เข้าร่วมกิจกรรมอบรมคุณธรรมที่จัดขึ้นโดยมัสยิดอย่างสม่ำเสมอ และลดการมั่วสุมกับสิ่งอบายมุข สิ่งเสพติดลงได้ ในส่วนของความรักความสามัคคีนั้น จะเห็นได้ว่าคนในชุมชนมีการแบ่งปันเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน ร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาชุมชนอย่างเข้มแข็ง สมาชิกในชุมชนมีความรับผิดชอบมากขึ้น โดยมีการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาอย่างเคร่งครัด ส่งผลให้ภาพรวมของชุมชนมีความสงบสุข

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

การไม่ยอมรับในความคิดเห็นของคนอื่นยังคงเป็นประเด็นสำคัญของการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม ซึ่งส่งผลให้ไม่เกิดการพัฒนา และอาจมีความแตกแยก การรวมกลุ่มกันจึงต้องเกิดจากผู้นำทางจิตวิญญาณ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น พร้อมการแสวงหาความรู้ และเสียสละในการทำงานเพื่อส่วนรวม มีความรับผิดชอบ จึงได้มีแนวคิดที่จะรวมคนในชุมชนให้มีความรักความสามัคคีโดยใช้มัสยิดเป็นศูนย์กลาง โดยใช้กิจกรรมนำการพัฒนา

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

ชุมชนคุณธรรมมัสยิดบ้านสิเหร่ ยังคงมุ่งมั่นที่จะดำเนินการพัฒนาคน พัฒนาชุมชนและจัดกิจกรรมหรือโครงการดังที่กล่าวมา อย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นในการบูรณาการหลักธรรมคำสอนของศาสนาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาชุมชน นอกจากนี้คณะผู้บริหารชุมชนยังมีความตั้งใจที่จะศึกษาเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และชุมชนอื่น ๆ เพื่อนำองค์ความรู้มาพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สมาชิกมีความเป็นอยู่ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยเฉพาะการสร้างเสริมให้ชุมชนมีคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการเอื้อเฟื้อแบ่งปันการมีจิตสาธารณะที่ร่วมมือกันทำประโยชน์ให้ชุมชนต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายบรรลือ หมวดแดหวา อิหม่ามมัสยิดบ้านสิเหร่
โทร. ๐๘ ๒๘๒๗ ๒๘๓๖

๑๘) องค์การบริหารส่วนตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

"3Rs ประชารัฐ เพื่อมุ่งสู่จังหวัดสะอาด"

การคัดแยกขยะและจัดการขยะในชุมชนโดยแปรสภาพขยะเปียกเป็นปุ๋ยอินทรีย์ ด้วยปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้นตามอัตราการขยายตัวของประชากร ประกอบกับมีข้อจำกัดเรื่องค่าใช้จ่าย องค์การบริหารส่วนตำบลเทพราชจึงยังไม่มีระบบการเก็บขยะจากส่วนกลาง ทำให้ภาระการจัดการขยะดังกล่าวตกเป็นของแต่ละครัวเรือนที่ต้องกระทำกันเอง โดยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งมิได้มีการคัดแยกประเภทของขยะ เช่น ขุดหลุมฝัง การเทราด หรือสาดตามโคนต้นไม้ และด้วยวิธีการจัดการเช่นนี้ ได้ก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบต่อการคุณภาพชีวิตของผู้คนในชุมชน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

องค์การบริหารส่วนตำบลเทพราช จึงได้ดำเนิน "โครงการคัดแยกขยะและจัดการขยะในชุมชนโดยแปรสภาพขยะเปียกเป็นปุ๋ยอินทรีย์" จุดเด่นอยู่ที่การเน้นกระบวนการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน

๑) การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน จะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้ร่วมกันเรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิต และสิ่งแวดล้อมของชุมชน เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงานและร่วมกันค้นหาปัญหา สาเหตุ ตลอดจนลำดับความสำคัญของปัญหา

๒) การมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยมีการอภิปรายปัญหา แสดงความคิดเห็น เพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินการ ทรัพยากรที่ต้องใช้

๓) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโดยการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เงินทุน หรือเข้าร่วมการบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การประสานงาน และการดำเนินการขอความช่วยเหลือ

๔) สร้างการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกันจากการพัฒนา เป็นการนำกิจกรรมเอามาให้เกิดประโยชน์ ทั้งทางด้านวัตถุ จิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานความเท่าเทียมกันของบุคคลและสังคม

๕) การมีส่วนร่วมในการติดตาม และการประเมินผลการพัฒนา ที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ทันที

ผลลัพธ์ความสำเร็จ "ครัวเรือนต้นแบบ"

การดำเนินการของโครงการสามารถแก้ปัญหาให้กับประชาชนในตำบลเทพราช เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาครัฐ ได้แก่ อบต.เทพราช และโรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบลเทพราช ๖ แห่ง จนกลายเป็นศูนย์การเรียนรู้ **เกิดครัวเรือนต้นแบบ จำนวน ๒,๖๒๓ ครัวเรือน** ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ไปสู่ประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ได้ จนทำให้ประชาชนในชุมชนตระหนักรู้และเห็นคุณประโยชน์ของการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ดังจะเห็นได้จากผลสำรวจที่พบว่าประชาชนจำนวน ๙๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ยังคงต้องการที่จะดำเนินการ

แยกขยะและจัดการขยะในชุมชนโดยแปรสภาพขยะเปียกเป็นปุ๋ยอินทรีย์ต่อไปในอนาคต อีกทั้งการนำขยะที่ย่อยสลายได้ไปทำปุ๋ยหมักเพื่อใช้ใส่ต้นไม้ หรือพืชผักสวนครัว ซึ่งสามารถนำมาบริโภคเองหรือขายก็ได้ ยังเป็นทั้งการเพิ่มรายได้และลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรมอีกด้วย

การตระหนักรู้รวมทั้งพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้ก็ได้สะท้อนให้เห็นคุณธรรมต่าง ๆ ดังนี้

๑) พอเพียง การพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตาม สภาพแวดล้อมและสามารถพึ่งพาตนเองได้อ ตามปรัชญาที่ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ได้พระราชทานไว้ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง โดยใช้คุณธรรมนำความรู้ สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

๒) จิตอาสา จากมีการรวมกลุ่มของประชาชนดำเนินกิจกรรม เพื่อส่วนรวม เช่น ศูนย์การเรียนรู้ครัวเรือนต้นแบบ การจัดทำคู่มือและดำเนินการเผยแพร่องค์ความรู้ให้กับชุมชน เพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

มุ่งมั่นขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างสมดุล โดยการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจนก่อให้เกิดเป็นพหุภาคีเครือข่าย มีการนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน สนับสนุนการจัดทำ บัญชีรับ-จ่าย ครัวเรือนเพื่อสร้างวินัยทางการเงิน จนสามารถลดค่าใช้ที่ไม่จำเป็น เกิดการสร้างอาชีพมีรายได้เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานของการรู้จักพึ่งตนเอง

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางสาวอวยพร อรุณกมล
โทร. ๐๙ ๕๔๒๗ ๔๕๔๔

๑๙) ชุมชนคุณธรรมบ้านบ่อน้ำร้อน ตำบลตาเนาะแมเราะ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

"แช่บ่อน้ำร้อน นอนดูหมอก
ดอกไม้งาม ตามรอยดูอุโมงค์ปิยะมิตร"

ชุมชนคุณธรรมบ้านบ่อน้ำร้อนส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณีพื้นบ้าน มีความภูมิใจในท้องถิ่นโดยมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และมีแนวทางในการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไปในทิศทางเดียวกันด้วยความสมัครสมานสามัคคี โดยจัดกิจกรรมสืบทอดประเพณีที่สำคัญของชุมชน ในปัจจุบันบ้านบ่อน้ำร้อน มีประชากรเผ่าลาหู ถึง ๒๐๐ คน ซึ่งยังคงอนุรักษ์สืบสานอัตลักษณ์การแต่งกายวัฒนธรรมประเพณีของชนเผ่าไว้เป็นอย่างดี โดยทุกปีชาวลาหูบ้านบ่อน้ำร้อนจะจัดงานขึ้นปีใหม่ และงานเทศกาลตรุษจีน สร้างความรักหวงแหนวัฒนธรรมดั้งเดิมและเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเพื่อเฉลิมฉลองเทศกาลปีใหม่อย่างมีความสุข

ก้าวสู่ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมบ้านบ่อน้ำร้อนมีข้อตกลงของชุมชนประกาศเจตนารมณ์จะขับเคลื่อนชุมชนเป็นชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการของชุมชน และเปิดเวทีประชาคม ร่วมกันกำหนดเป้าหมายของชุมชน โดยเริ่มต้นจากการทบทวนชุมชนดังนี้

๑) ปัญหาที่อยากแก้ ปัญหาสภาพแวดล้อมของชุมชน การมีหนี้สินของคนในชุมชน ปัญหาสิ่งเสพติด ปัญหาการทะเลาะวิวาท การเล่นการพนัน การลักขโมย

๒) ความดีที่อยากทำ คือ การรวมกลุ่มจิตอาสาเพื่อการเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การสร้างรายได้เสริม การสืบทอดประเพณีวัฒนธรรม และการลดอบายมุข โดยมีแนวทางการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมโดดเด่น

๓) ชุมชนร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม เกี่ยวกับปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ และร่วมกันจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาของชุมชน มีการส่งเสริมการทำความดีตามแผน และติดตามประเมินผลสำเร็จเพื่อทบทวน ปรับปรุงแผนพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนให้มีคุณภาพและบรรลุผล

๔) มีการประกาศยกย่องเชิดชูบุคคล ผู้ทำความดีทำให้คนในชุมชนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

๕) มีผลิตภัณฑ์ชุมชนเพิ่มขึ้น เช่น "ชะลอม" ซึ่งถือเป็นงานหัตถกรรม ที่แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาอันเฉลียวฉลาดของคนในท้องถิ่น ที่นำวัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาประยุกต์ เพื่อประดิษฐ์เครื่องใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน ที่เน้นประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก นักท่องเที่ยวนิยมซื้อชะลอมใส่ไข่ไก่เพื่อนำไปแช่ในบ่อน้ำร้อน ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน

จากความสำเร็จของกิจกรรมที่ดังกล่าว ทำให้สมาชิกในชุมชนมีรายได้เพิ่ม มีการเก็บออมเงิน ฯลฯ ส่งผลให้ทุกคนในชุมชนมีความสุข และชุมชนเริ่มมีองค์ความรู้จากการเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

พฤติกรรมของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น คนในชุมชนมีความรักความสามัคคี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ดังนี้

มีการรวมกลุ่ม เช่น กลุ่มจิตอาสาพัฒนาชุมชน กลุ่มจิตอาสาทำความดีเพื่อพ่อ กลุ่มสตรีอาสาร่วมพัฒนาอาชีพในชุมชน

คนในชุมชนเริ่มเข้าวัดฟังธรรม และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เพิ่มขึ้น

มีการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

ปัญหาอบายมุข สิ่งไม่ดีในชุมชนหมดไป

มีการจัดกิจกรรมเพื่อเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทุกวันสำคัญ

เป้าหมายในอนาคตของการพัฒนาชุมชนบ้านบ่อน้ำร้อน

๑) ขยายผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มคน

๒) จัดระเบียบชุมชนและจัดสภาพแวดล้อมในชุมชนให้มีความร่มรื่นและสวยงามยิ่งขึ้น

๓) ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพที่หลากหลาย โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความโดดเด่น เพื่อเพิ่มมูลค่า สร้างรายได้ให้ชุมชน

๕) การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว และจัดสื่อประชาสัมพันธ์ให้มีความหลากหลาย

๖) เชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มีความต่อเนื่อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรท้องถิ่น เป็นต้น

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายศรัลย์วิชญ์ นวลเจริญ ผู้ใหญ่บ้านบ้านบ่อน้ำร้อน
โทร. ๐๖ ๕๖๘๒ ๔๘๗๙

๒๐) ชุมชนคุณธรรมบ้านหน้าถ้ำ ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา

"โบราณสถานพันปี สีมายา ภูผาสวย"

ชุมชนคุณธรรมบ้านหน้าถ้ำ เป็นชุมชนที่มีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนและเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ซึ่งเกิดจากความรักความสามัคคีของคนในชุมชน โดยใช้พลัง "บวร" เป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรมของชุมชน จนได้รับการยกย่องเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑

เป้าหมายคือการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

บ้านหน้าถ้ำเป็นชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ มีโบราณสถาน ทำให้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติมาเยี่ยมเยือนเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ในการต้อนรับผู้มาเยือนให้เกิดความประทับใจ ไม่ว่าจะเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน หรือเข้ามาศึกษาดูงานต่าง ๆ ในพื้นที่ ซึ่งความสะอาดของสภาพแวดล้อมทั้งในสถานที่ท่องเที่ยว และตามบริเวณอาคารบ้านเรือนย่อมเป็นสิ่งสำคัญ แม้ว่าในช่วงแรกเริ่มชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจและความร่วมมือ รวมทั้งมีอุปสรรค เช่น ความไม่พร้อมของชุมชน ขาดข้อมูลความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวชุมชน

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

สิ่งที่ส่งผลให้ชุมชนบ้านหน้าถ้ำประสบความสำเร็จ เกิดขึ้นได้จากที่ทุกฝ่ายได้ให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนชุมชน ด้วยพลัง "บวร" โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้วยการนำทุนทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญา และของดีของชุมชน มาเป็นปัจจัยส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้เกิดเอกลักษณ์และความเป็นตัวตนของชุมชน ตลอดจนคนในชุมชนมีความพร้อมในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่หน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน จนทำให้ชุมชนบ้านหน้าถ้ำเป็นที่รู้จัก มีผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นของชุมชน สามารถนำเสนอให้นักท่องเที่ยวซื้อเป็นที่ระลึกได้ และสมาชิกในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ต้อนรับชุมชนอื่น ๆ ที่สนใจเข้ามาเรียนรู้ ศึกษาดูงาน สิ่งสำคัญในช่วงของการดำเนินงาน คือการพูดคุยสร้างความเข้าใจ โดยผู้นำชุมชนอย่างต่อเนื่องและรับฟังความคิดเห็น ส่งผลให้คนในชุมชนเกิดความเข้าใจและร่วมเป็นเจ้าบ้านที่ดี ร่วมกันพัฒนา ดูแลรักษาความสะอาดชุมชนด้วยจิตอาสา จนทำให้เกิด "หน้าบ้านหน้ามอง"

ผลลัพธ์จากความร่วมมือของชุมชน

ชุมชนบ้านหน้าถ้ำมีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น จากการใช้พลังบวรในการขับเคลื่อน มีการใช้คุณธรรมเป้าหมาย ๔ ประการ คือ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา มีความพร้อมที่จะเป็นเจ้าบ้านที่ดีในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ช่วยกันพัฒนาภูมิทัศน์ของชุมชน ร่วมกันจัดระเบียบความสะอาดเรียบร้อยของบ้านเรือน โดยแต่ละบ้านจะร่วมรับผิดชอบในการทำความสะอาดบริเวณบ้านของตนเอง เพื่อสร้างบรรยากาศให้ชุมชนน่าอยู่และเกิดความประทับใจแก่ผู้มาเยือน

ก้าวสู่การเป็นชุมชนท่องเที่ยวแบบองค์รวม

อนาคตของชุมชนบ้านหน้าถ้ำ มีเป้าหมายคือ

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้มีความหลากหลาย

ส่งเสริมให้คนในชุมชนที่มีความพร้อม เปิดให้บริการที่พักในลักษณะโฮมสเตย์เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีวัฒนธรรมในพื้นที่ เช่น อาหารท้องถิ่น วิถีชุมชน และได้ร่วมกิจกรรมของชุมชน

การจัดอบรมให้ความรู้คนในชุมชนเพื่อยกระดับไปสู่การเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมร่วมกับชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง เช่น การเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวในเขตเมืองยะลา (ศาลหลักเมือง ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวยะลา ชุมชนเมืองเก่าท่าสาป)

การฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น สืบสานภูมิปัญญาด้านการแสดง เพื่อการนำจุดเด่นของประเพณีท้องถิ่น เป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยว สร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ แก่คนในชุมชน อันเป็นแนวทางสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายชัชพงศ์ เพชรกล้า ผู้นำชุมชนคุณธรรมบ้านหน้าถ้ำ
โทร. ๐๘ ๑๘๕๐ ๒๕๒๐
นางนภาพร ธรรมดิษฐ์ ผู้ใหญ่บ้านบ้านหน้าถ้ำ
โทร. ๐๘ ๑๒๗๗ ๑๒๑๗

๒๑) องค์การบริหารส่วนตำบลแว้ง อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส

"ชุมชนท้องถิ่นร่วมสร้างโอกาสทางสังคม เพื่อความอยู่ที่ดีมีสุข แบ่งปันช่วยเหลือ ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง"

องค์การบริหารส่วนตำบลแว้งได้มีการพัฒนาศักยภาพพื้นที่โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน และใช้วิธีการ "สร้างโอกาสทางสังคม" ให้คนทุกกลุ่มได้เข้าถึงโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิต นับได้ว่าเป็นหน่วยงานระดับท้องถิ่น ที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการสร้างโอกาสทางสังคมเพื่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนและพื้นที่ โดยเส้นทางการพัฒนานั้นมีรูปธรรมในการดำเนินงานอย่างชัดเจน เน้นที่การขับเคลื่อนจากกลไกภายใน เชื่อมประสานกับกลไกภายนอก ก่อเกิดการขับเคลื่อนงานในตำบลจนเกิดความเข้มแข็ง องค์การบริหารส่วนตำบลแว้งได้มีการดำเนินกิจกรรม ทั้งที่เกิดจากการรับฟังปัญหาและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น และกิจกรรมที่ตอบสนองต่อนโยบายของส่วนกลาง โดยเส้นทางการพัฒนาสามารถสรุปได้เป็น ๓ ระยะ คือ

ระยะที่ ๑ ก่อนขึ้นเป็นศูนย์จัดการเครือข่าย (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๖)

ระยะที่ ๒ ยุคสร้างความเข้มแข็ง เกิดเป็นศูนย์จัดการเครือข่าย (พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๐)

ระยะที่ ๓ ยุคการจัดการตัวเอง ของชุมชนท้องถิ่นและการต่อยอดพัฒนา (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ปัจจุบัน)

ความเชี่ยวชาญของพื้นที่ตำบลแว้งในการสร้างโอกาสทางสังคม

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๗ ตำบลแว้งได้ก่อเกิดศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน (ศจค.) มีการถอดบทเรียน แหล่งเรียนรู้โดยใช้โดยวิจัยชุมชน (RECAP) และการจัดการข้อมูลตำบล (TCNAP) สามารถจัดไว้เป็นระบบต่าง ๆ พร้อมกับแบ่งระดับของแต่ละแหล่งเรียนรู้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา ทั้งหมด ๗ ระบบ ๓๗ แหล่งเรียนรู้ ทำให้ได้เห็นทุนและศักยภาพของตำบลแว้งอย่างชัดเจนขึ้น และเกิดการต่อยอดพัฒนากิจกรรมเพื่อการสร้างโอกาสทางสังคม ตัวอย่างเช่น

๑) ชมรมผู้สูงอายุได้พัฒนามาเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุตำบล มีการจัดสวัสดิการกองทุนผู้สูงอายุ กองทุนจัดการกูโบร์ กองทุนชารีกัตมาดี จัดกิจกรรมเพื่อนเยี่ยมเพื่อนและกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนที่เป็นผู้สูงอายุด้วยกัน

๒) การดูแลเด็กและเยาวชน กลุ่มเด็กและเยาวชนสร้างสุขกำลังสาม เป็นการรวมกลุ่มของแกนนำเด็กและเยาวชนโดยมีการปั่นจักรยานเพื่อเก็บขยะในชุมชน และช่วยดูแลบ้านผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย กลุ่มกีรออาตีพี่สอนน้อง คือ กลุ่มเยาวชนที่เป็นอาสาสมัครในการสอนอ่าน คำภีร์อัลกุรอ่าน ตามหลักไวยากรณ์ที่ถูกต้องให้กับเด็กในพื้นที่แบบพี่สอนน้อง แสดงความเป็นจิตอาสาเยาว์วัย

๓) โรงเรียนชาวนาพัฒนา จากกลุ่มนาร้าง เป็นโรงเรียนการทำเกษตรอินทรีย์

๔) การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่เน้นการทำงาน ๔ องค์กร และผู้นำทางศาสนา ทุกศาสนาให้ความร่วมมือ

๕) กลุ่มชาเจ๊ะเหม ทำชาเพื่อสุขภาพและจัดการสิ่งแวดล้อม และเป็นสินค้าชุมชน

๖) กลุ่มส้มโชกุน ทำเกษตรอินทรีย์และส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงของชุมชนเพื่อลดการใช้สารเคมีทำการเกษตร

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มจิตอาสาในพื้นที่เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ เช่น ลดจำนวนขยะบริเวณถนน ในลำน้ำ ลำคลอง หรือแม้แต่ในครัวเรือน เป็นต้น

ถอดบทเรียนกระบวนการทำงาน

จากความเชี่ยวชาญในการสร้างโอกาสทางสังคม แสดงให้เห็นผ่านงานกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม ภายใต้แนวคิดการสร้างศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถ การสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม และการสร้างการเข้าถึงบริการและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ดังนั้นแล้ว สามารถสรุปรูปแบบงานและกิจกรรม ในการสร้างโอกาสทางสังคมเพื่อความอยู่ดีมีสุขได้ ๕ กลุ่ม คือ

๑) การจัดสวัสดิการสังคมในชุมชน

๒) การส่งเสริมการดูแล ๑๓ กลุ่มประชากร

๓) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๔) การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

๕) การสร้างจิตอาสา

จากกระบวนการทำงานนี้ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่ดีในตำบลแว้งและเป็นการส่งเสริมศักยภาพของคนพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้พร้อมจะต่อยอดในการพัฒนาต่อไป

ผู้ประสานงานในพื้นที่ :
นายอาซื้อมิง เจ๊ะอุเซ็ง ผู้ประสานงานชุมชน
ที่อยู่ ๒๓๔/๑๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลแว้ง
อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส ๕๕๖๑๖๐
โทร. ๐๘ ๑๒๗๔ ๖๕๓๖

๒๒) ชุมชนคุณธรรมบ้านกล้วยเภา ตำบลดอนประดู่ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

"บ้านกล้วยเภาชุมชนคุณธรรม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงด้วยจิตอาสา"

การดำเนินงานหมู่บ้านกล้วยเภาขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้านโดยใช้สภาผู้นำชุมชน เน้นการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม และสนับสนุนต้นทุนทางสังคมของหมู่บ้าน ที่มีการรวมกลุ่มกันอยู่แล้ว เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ได้แก่

กรรมการหมู่บ้านจัดประชุมทุกวันที่ ๕ ของเดือน โดยมีการทำเวทีสภากาแฟหมุนเวียนกันไปในชุมชน เพื่อให้ข่าวสาร และรับฟังปัญหา

กลุ่มแม่บ้าน เพื่อช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชน เช่น วันทอดกฐิน วันเด็กแห่งชาติการแข่งขันกีฬาในโรงเรียน

กลุ่ม อสม.เป็นแกนนำในหมู่บ้านและประสานงานกับกลุ่มต่าง ๆ

กองทุนสัจจะออมทรัพย์ มีสมาชิก และมีเงินหมุนเวียน ๒,๐๔๔,๒๘๒ บาท

กองทุนหมู่บ้าน มีสมาชิก ๑๘๐ คน มีเงินหมุนเวียน ๙๐๐,๐๐๐ บาท

ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ

จากการทำเวทีประชาคมของหมู่บ้านกล้วยเภา ประชาชนในชุมชนให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาขยะและการจัดอนามัยสิ่งแวดล้อมในชุมชน จึงได้เลือกประเด็นนี้มาเป็นปัญหาสำคัญที่อยากแก้ เนื่องด้วยเห็นว่าปัญหาขยะเป็นต้นเหตุของการนำมาซึ่งการเจ็บป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงของคนในชุมชน และยังส่งผลให้บรรยากาศสภาพแวดล้อมในชุมชนไม่สวยงามอีกด้วย

ศึกษาปัญหาจากข้อเท็จจริง

จากผลการสำรวจปัญหาด้านขยะเบื้องต้นพบว่าครัวเรือนในชุมชนบ้านกล้วยเภาส่วนใหญ่คัดแยกขยะไม่ถูกวิธี จนขยะกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์และแมลงนำโรคต่าง ๆ

โดยปรากฏครัวเรือนในชุมชนที่มีแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์และแมลงนำโรค ถึงร้อยละ ๙๑.๘๗ ทำให้เกิดโรคอุจจาระร่วงซึ่งมีความรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้ โดยเฉพาะเด็กเล็กและผู้สูงอายุ และจากการศึกษาสถิติที่เก็บย้อนหลัง ๕ ปี การป้องกันโรคอุจจาระร่วงสามารถกระทำได้โดยการจัดการกับขยะให้เหมาะสมเพื่อป้องกันการเพาะพันธุ์ของสัตว์นำโรค ซึ่งชุมชนได้ร่วมกันออกแบบแนวทางการจัดการด้วยตนเองแบบมีส่วนร่วม

แนวทางการดำเนินโครงการ : บูรณาการกระบวนการมีส่วนร่วมกับกลยุทธด้านต่าง ๆ

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวมี ชุมชนได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและประชาชนในทุก ๆ กิจกรรม โดยผสานเข้ากับกลยุทธ์ด้านต่าง ๆ ที่ควบคู่ไปกับการส่งเสริมคุณธรรมในชุมชน โดยเฉพาะการมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบส่วนรวมดังนี้

๑) กลวิธีที่เกี่ยวข้องกับคน ได้แก่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่อื่น ฝึกอบรมตัวแทนครัวเรือนในการจัดการขยะ การทำปุ๋ยจากเศษขยะเปียก จัดตั้งกลุ่มจัดการขยะในชุมชน มีศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการขยะในชุมชน

๒) กลวิธีเกี่ยวข้องกับการปรับสภาพแวดล้อม ได้แก่ จัดระเบียบวินัยในการทิ้งขยะ โดย ปรับเปลี่ยนถังขยะหน้าบ้านเป็นถังน้ำหมัก เยี่ยมบ้านเพื่อติดตามประเมินผล จัดประกวดบ้านสะอาด ปลูกผักสวนครัว

๓) กลวิธีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและปรับปรุงกลไก ได้แก่ สร้างกฎกติการ่วมกัน ขอการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ เช่น เทศบาลและหน่วยงานสาธารณสุข เพื่อมาให้ความรู้กับประชาชน อีกทั้งยังมีการเฝ้าระวังในชุมชน โดยมีแกนนำ อสม. เด็กและเยาวชน เป็นผู้รับผิดชอบหลัก และมีสภาผู้นำชุมชนเป็นกรรมการ

ผลลัพธ์และความสำเร็จ : เกิดการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ

ด้วยระบบจัดการขยะของชุมชนทำให้สุขภาวะของประชาชนและสภาพแวดล้อมของชุมชมมีแนวโน้มดีขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นคุณธรรมต่าง ๆ ของคนในชุมชนอันเกิดจากพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในเชิงบวก กล่าวคือประชาชนหมู่บ้านมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีวินัยในการคัดแยกและทิ้งขยะได้ด้วยตนเอง

แนวทางที่จะพัฒนาต่อไป

ของชุมชนหมู่บ้านกล้วยเภา คือการพัฒนาเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง โดยนำหลัก ๕ ร มาใช้ในการดำเนินการ คือ ๑) ร่วมรับรู้ปัญหา ๒) ร่วมกันคิด ๓) ร่วมกันตัดสินใจ ๔) ร่วมกันทำ ๕) ร่วมกันรับผลประโยชน์ ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้จะช่วยสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน นำไปสู่ความยั่งยืนของชุมชน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายพนม อินทร์ศรี ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ ๕ บ้านกล้วยเภา ตำบลดอนประดู่
จังหวัดพัทลุง
โทร. ๐๘ ๙๘๓๔ ๑๘๓๖

๒๓) องค์การบริหารส่วนตำบลชะมวง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

"บ้านเรือนสะอาด ชะมวงน่าอยู่ ผู้คนปลอดโรค"

องค์การบริหารส่วนตำบลชะมวง เข้าร่วมเป็นเครือข่ายองค์กรคุณธรรมในโครงการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่ จังหวัดคุณธรรม จังหวัดพัทลุง มาแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ถึง ปัจจุบัน มีการดำเนินการและกิจกรรมด้านการพัฒนาชุมชนหลายด้าน ซึ่งประเด็นที่เชื่อมโยงกับจังหวัดคุณธรรม ได้แก่ เรื่องการส่งเสริมวินัยจราจรและวินัยการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการใส่ผ้าไทยผ้าถิ่น อีกทั้งยังมีโครงการอื่น ๆ ได้แก่ หมู่บ้านศีลห้า โดยการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ในชุมชน จะใช้รูปแบบกระบวนการประชุมร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบและชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน เห็นภาพความสำเร็จที่เป็นเป้าหมายเดียวกัน เป็นการลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างดำเนินงาน

แนวทางของการดำเนินโครงการ เพื่อพัฒนาชุมชนตำบลชะมวงในหลากหลายมิติดังกล่าว เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน โดยการบูรณาการงานด้านต่าง ๆ ร่วมกับภาคีในท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

๑) โรงเรียนวัดพิกุลทอง : โครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญและดำเนินงานอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับนโยบายของจังหวัดและการขับเคลื่อนงานคุณธรรมเรื่องวินัยการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่ โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ธนาคารขยะในโรงเรียน การให้ความรู้เรื่องการคัดแยกขยะ การส่งเสริมการเลี้ยงไส้เดือนดินและขยายผลเรื่องการคัดแยกขยะไปสู่ครอบครัว

๒) สาธารณสุขตำบลชะมวง : โครงการที่โดดเด่น คือ **"ชะมวงน่าอยู่"** เป็นการสร้างจิตสำนึกคนในพื้นที่ และปรับปรุงสภาพแวดล้อมในชุมชน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือ โรคไข้เลือดออกได้หมดไปจากชุมชน หลังจากดำเนินการไปได้ ๓ ปี นอกจากนี้ยังมีโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยน ซึ่งเป็นนโยบายของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เพื่อดูแลผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงในชุมชน ในการและใช้หลักการ ๕ อ. ๓ ส. เพื่อป้องกันการเป็นโรคของคนในชุมชน

๓) การมีส่วนร่วมขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรม เรื่องวินัย ๓ ประเด็น โดยเรื่องที่ อบต.ชะมวงมีความโดดเด่น คือเรื่องวินัยการจัดการขยะ มีการส่งเสริมให้มีการคัดแยกขยะทั้งในครัวเรือนและในโรงเรียน เพื่อสร้างวินัยให้กับเด็ก เยาวชนและประชาชน ทั้งนี้จากการไปศึกษาดูงานเรื่องการจัดการขยะที่โรงเรียนอนุบาลบางแก้ว เยาวชนของชุมชนสามารถเสนอเรื่องการนำวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ และการสอนให้ทำน้ำหมักชีวภาพจากขยะเปียก ช่วยให้ อบต. สามารถลดงบประมาณในการจัดการขยะได้แม้ว่าในระยะแรกการเก็บถังขยะออกจากชุมชนนั้น เป็นเรื่องที่ยอมรับได้ยากสำหรับคนในชุมชน เพราะเป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เคยชิน แต่เมื่อมีการดำเนินงานต่อเนื่อง พร้อมไปกับการรณรงค์และทำความเข้าใจ

ทำให้คนในชุมชนเกิดการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต และเห็นประโยชน์จากความเปลี่ยนแปลงในเรื่องนี้อย่างเป็นรูปธรรม ดังเช่น การบริหารจัดการขยะที่บ้านหมู่ ๑๐ จะมีการสะสมเป็นยอดเงินจากการขายขยะเดือนละ ๑ ครั้ง เพื่อนำไปเป็นงบประมาณกองกลางสำหรับทำกิจกรรมในชุมชน

๔) ด่านชุมชนตำบลชะมวง คือจุดสกัดกลุ่มเสี่ยงและลดพฤติกรรมสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุทางถนน ดำเนินงานโดยสมาชิกของชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับการแนวคิด **"เมืองลุงเมืองบายใจ มีวินัยบนความพอเพียง"** ด้านวินัยจราจร ด่านชุมชนจะช่วยดูแลความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน ลดพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การเมาสุรา การขับรถเร็ว การไม่สวมหมวกนิรภัย เป็นต้น

ผลลัพธ์และความสำเร็จ : ใช้ความมีวินัยแก้ปัญหาขยะ

อบต.ชะมวง ได้ดำเนินการเรื่องวินัยการจัดการสิ่งแวดล้อม นำร่องจำนวน ๓ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ ๑๐, ๑๑ และ ๑๒ จนเกิดชุมชนต้นแบบการคัดแยกขยะ และคนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการคัดแยกขยะมากขึ้น มีการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณขยะของชุมชน มีการทำน้ำหมักชีวภาพจากขยะเปียก อบต. สามารถลดค่าใช้จ่ายเรื่องการจัดการขยะ อีกทั้งยังลดการใช้โฟมในพื้นที่ของ อบต.ชะมวง อีกด้วย

เมื่อปริมาณขยะลดลง และสภาพแวดล้อมของชุมชนสวยงาม น่าอยู่ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตและสุขอนามัยของผู้คนในชุมชนดีขึ้น รวมถึงการมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในเชิงบวกประชาชนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีวินัย สนใจต่อความเป็นไปของสิ่งแวดล้อมมากขึ้น สามารถเป็นต้นแบบให้กับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ในพื้นที่ และเกิดการมีส่วนร่วมกันในชุมชนมากขึ้น ร่วมทั้งคนในชุมชนลด ละการดื่มสุราได้มากขึ้นด้วย

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายอธิวัฒน์ ขุนทอง
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลชะมวง
อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
โทร. ๐๘ ๑๑๙๕ ๓๔๙๓

๒๔) เทศบาลตำบลนาท่อม อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง

"นาท่อมน่าอยู่
สู่ตำบลบายใจ ด้วยวินัย ๓ ด้าน"

ก่อนปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นต้นมา ตำบลนาท่อมมีปัญหา ด้านสิ่งแวดล้อมในระดับตำบลเรื่อง ดินเสื่อม น้ำเสีย ขยะ สาเหตุของปัญหาเกิดจาก เกษตรที่ใช้สารเคมี โรงงานขนาดเล็กขาดการบำบัดจัดการน้ำเสีย จนปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ เช่น โรงขนมจีน โรงยาง และอุตสาหกรรมครัวเรือน ในขณะที่ประชาชนและครัวเรือนยังขาดความรับผิดชอบต่อขยะที่เกิดจากครัวเรือนของตนเอง จนเป็นปัญหาในระดับตำบล

ปัญหาดังกล่าวได้มีการแก้ไขมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ นายกเทศมนตรีตำบลนาท่อม ได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ตามโครงการพัฒนาจังหวัดต้นแบบเมืองคุณธรรมกับศูนย์คุณธรรม (องค์กรมหาชน) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมกระบวนการพัฒนาคุณธรรม และเพื่อพัฒนาจังหวัดพัทลุงให้เป็นจังหวัดต้นแบบเมืองคุณธรรมของประเทศ โดยอาศัยความร่วมมือทุกภาคส่วนตามแนวคิด **เมืองลุง เมืองบายใจ มีวินัยบนความพอเพียง** ด้วยวินัย ๓ ด้าน คือ วินัยด้านสิ่งแวดล้อม (ขยะ) วินัยด้านความปลอดภัยจราจร และวินัยด้านวัฒนธรรมแต่งกายผ้าไทย

แนวทางการสร้างวินัยด้านสิ่งแวดล้อม ด้วย : 3Rs (Reduce Reuse and Recycle)

เพื่อให้บรรลุการสร้างวินัยด้านสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลน่าท่อมจึงได้จัดกิจกรรมรณรงค์ วินัยด้านสิ่งแวดล้อม Big cleaning Day ๑ ครั้ง ต่อเดือน โดยมีวิธีบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนตามหลัก ๓Rs เริ่มจากประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้ประชาชนทุกคนทุกครอบครัวในตำบลท่อม สร้างจิตสำนึกมีวินัยด้านการจัดการขยะ การให้ความรู้ในเรื่องการคัดแยกขยะ ณ ต้นทาง กลางทาง โดยการขับเคลื่อนกิจกรรมจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมที่หลากหลายกิจกรรม ส่วนปลายทาง คือ การมีวินัย ในการจัดการขยะของคนในตำบลนาท่อม คือทุกครัวเรือนต้องมีการคัดแยกก่อนทิ้ง ออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่

๑) ขยะขายได้และนำกลับมาใช้ใหม่ หรือนำไปจำหน่ายเป็นรายได้

๒) ขยะอินทรีย์หรือขยะเปียกหรือขยะชีวภาพที่ย่อยสลายได้ สามารถนำมาเป็นอาหารสัตว์ ใช้ทำเป็นปุ๋ยอินทรีย์ และผลิตภัณฑ์จากเศษไม้ถ่าน สร้างมูลค่าเพิ่มได้

๓) ขยะอันตรายเทศบาลจัดถังแดงเป็นจุดพักเพื่อรวบรวมนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี

๔) ขยะทั่วไปหลังจากครัวเรือนคัดแยกแล้วสุดท้ายต้องนำไปกำจัด

เคาะประตูบ้าน : แผนปฏิบัติการสู่ความสำเร็จ

เทศบาลตำบลนาท่อมยังมีการกำหนดแผนปฏิบัติการตามบริบทพื้นที่ โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

๑) เดินสำรวจ สัมภาษณ์ เคาะประตูบ้าน สำรวจจำนวนครัวเรือน เก็บข้อมูลประเภท ปริมาณขยะเบื้องต้น วิธีกำจัด

๒) ประชุมตัวแทนร้านค้าสถานประกอบการ หน่วยงาน ครัวเรือน โดยผู้บริหารชี้แจงนโยบายการจัดการขยะ ทำความเข้าใจการคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี

๓) ประชาสัมพันธ์รณรงค์การคัดแยกขยะต่อเนื่อง ตรวจเยี่ยม ใช้รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่

๔) ติดตามผล ร้านค้าสถานประกอบการ หน่วยงาน ครัวเรือน ใช้แบบสำรวจประเภท ปริมาณขยะรายครัวเรือน รวมทั้งทดลองการจัดเก็บ โดยมีการจัดกระบวนการทำงาน กำหนดตารางเวลาจัดเก็บแต่ละหมู่บ้าน โดยครัวเรือนต้องแยกขยะใส่ถุงวางไว้หน้าบ้านตามตารางเวลาแต่ละชุมชน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

เทศบาลตำบลนาท่อมมีประชากร ๔,๖๗๘ คน จากจำนวน ๑,๗๗๗ ครัวเรือน หลังจากที่ได้มีการรณรงค์สร้างความเข้าใจ ด้วยวิธีการหลายช่องทาง จนถึงเคาะประตูพูดคุยระดับครัวเรือน พบว่า จำนวนครัวเรือนที่คัดแยกขยะได้ และจัดการเองขั้นสุดท้ายมีทั้งหมด ๑,๒๐๒ ครัวเรือน จำนวนครัวเรือนที่คัดแยกขยะได้แต่จัดการขั้นสุดท้ายไม่ได้ ต้องให้เทศบาลช่วยจัดเก็บ จำนวน ๕๗๕ ครัว ซึ่งในท้ายที่สุดแล้วเทศบาลตำบลนาท่อมถือว่าประสบความสำเร็จในการจัดการปัญหาขยะ และการส่งเสริมคุณธรรม เรื่องวินัยด้านสิ่งแวดล้อม หากแต่สิ่งสำคัญคือยังต้องรักษาประสิทธิภาพการบริหารอย่างต่อเนื่อง

เป้าหมายและแนวทางที่จะพัฒนาต่อไป

มุ่งเน้นความต่อเนื่องของการดำเนินการ ให้มีการหนุนเสริมกิจกรรมเพิ่มคุณค่า สร้างมูลค่าเพิ่มจากขยะทั้ง ๔ ประเภทตามหลักการ ๓Rs เพื่อเพิ่มโอกาสสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายถาวร คงศรี
โทร. ๐๙ ๘๐๑๗ ๘๑๓๑
ที่อยู่ ๙๙ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาท่อม อำเภอเมือง
จังหวัดพัทลุง รหัสไปรษณีย์ ๙๓๐๐๐

๒๕) บ้านป่าไสออก ตำบลกงหรา อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง

"ชุมชนน่าอยู่ ควบคู่เศรษฐกิจพอเพียง"

บ้านป่าไสออก ได้พัฒนาหมู่บ้านจนสามารถเป็นหนึ่งใน ๔๕ หมู่บ้านต้นแบบของอำเภอกงหรา และเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของจังหวัด ประจำปี ๒๕๕๖ สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนบ้านป่าไสออก ได้เป็นกลุ่มองค์กรดีเด่นระดับจังหวัด ซึ่งมีเงินในการบริหารจัดการ ๑๐ ล้านบาท กองทุนแม่ของแผ่นดิน มีเงิน ๗๐,๐๐๐ บาท มีการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น หมอพื้นบ้าน ศูนย์เรียนรู้ ในด้านกายภาพของหมู่บ้านยังคงความเป็นธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีหมู่ถ้ำที่สวยงาม มีบ้านพักโฮมสเตย์ สิ่งสำคัญคือความเอื้ออาทรในการอยู่ร่วมกันของคนในหมู่บ้าน รับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อมาบริหารจัดการโดยยึดหลักผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

แนวทางการดำเนินงานสู่ความสำเร็จ

เริ่มต้นจากการกำหนดทิศทางการพัฒนาของบ้านป่าไสออก โดยใช้แผนชุมชนพึ่งตนเองเป็นหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนา ซึ่งได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชน กรรมการ ที่ปรึกษา กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ของชุมชน มาเป็นพลังขับเคลื่อนและกำหนดเป้าหมายการพัฒนาของหมู่บ้านร่วมกัน ตามกระบวนการ PDCA ดังนี้

๑) วางแผน (Plan) ผู้นำ กรรมการ ที่ปรึกษาหมู่บ้าน ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหา รวบรวมและออกแบบแนวทางการแก้ปัญหา วางแผนการจัดกิจกรรม กำหนดปฏิทินเวลา และเครื่องมือเพื่อใช้แก้ปัญหา

๒) ปฏิบัติ (Do) นำสภาพปัญหาที่ได้มาจัดทำในรูปแบบของโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันให้คำปรึกษา

๓) ตรวจสอบ (Check) ทุกภาคส่วนร่วมกันตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนกิจกรรมที่วางไว้ ติดตามประเมินผล และการวัดผลที่ได้จากการดำเนินโครงการ

๔) แก้ไข (Action) ร่วมกันวิเคราะห์หาข้อผิดพลาด รวบรวมเป็นข้อเสนอแนะ นำมาวางแผนแนวทางแก้ไข เพื่อปรับใช้กับการดำเนินงานขั้นต่อไป

จากกระบวนการดังกล่าว บ้านป่าไสออกได้ใช้โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเป็นต้นแบบ เพื่อการแก้ไขปัญหาและฝึกการทำงานเป็นทีมอย่างเป็นระบบตามกฎระเบียบของหมู่บ้าน และเพื่อให้ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ผ่านการการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การปลูกผักปลอดสารพิษใช้ เพื่อบริโภคในครัวเรือนและขายสร้างรายได้ เป็นการเพิ่มโอกาสในการหารายได้เสริมให้กับครอบครัวและชุมชน

การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ของกลุ่มเยาวชน ได้แก่ กลุ่มชมรมถ้ำในวัง ที่มีความสนใจในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และสามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

ด้านบุคคล หลังจากน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้คนในชุมชนรู้จักการแบ่งปัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ลดความเห็นแก่ตัวและการยึดความคิดเห็นตัวเองเป็นใหญ่

ด้านครอบครัว เมื่อแต่ละครอบครัวให้ความสำคัญกับกิจกรรมหรืองานต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวอบอุ่นขึ้น

ด้านชุมชน เกิดความร่วมมือระหว่างชุมชน สามารถบูรณาการงานร่วมกันได้อย่างดี รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น และเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

ความภาคภูมิใจของชุมชน

ที่เห็นได้อย่างชัดเจนชัดคือ สมาชิกในชุมชนมีระเบียบวินัย ยึดตามกฎเกณฑ์ของชุมชน ทำให้ผู้นำชุมชน และกรรมการหมู่บ้านสามารถดำเนินกิจกรรมโครงการตามนโยบายของรัฐบาลสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี สมาชิกให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมในหมู่บ้านจนประสบความสำเร็จ ในส่วนของการอยู่ร่วมกันในชุมชนมีความรัก ความสามัคคี ปรองดองสมานฉันท์และช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ เกิดความภาคภูมิใจร่วมกันของคนชุมชน จากรางวัลและชื่อเสียงที่ชุมชนได้รับ

ชุมชนบ้านป่าไสออก ในฐานะหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ มุ่งมั่นจะร่วมเป็นแกนนำในการผลักดันชุมชนในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายธำรงค์ เพชรโชติ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๖
ตำบลกงหรา อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง ๙๓๑๘๐
โทร. ๐๙ ๘๕๙๖ ๙๑๗๗

๒๖) เทศบาลตำบลโคกม่วง อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง

"เทศบาลตำบลโคกม่วง แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว"

ตำบลโคกม่วงเป็นหนึ่งในตำบลคุณธรรมที่ได้ขับเคลื่อนเมืองลุง เมืองบายใจ มีวินัยบนความพอเพียง ประชาชนส่วนใหญ่ของเทศบาลตำบลโคกม่วง ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำสวนยางพารา แต่จากวิกฤตเศรษฐกิจ หลายครอบครัวได้รับผลกระทบจึงเกิดความเครียดจนนำไปสู่การใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ต่อกันของสมาชิกในครอบครัว กลายเป็นปัญหาสำคัญของพื้นที่ซึ่งมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้เทศบาลตำบลโคกม่วง ร่วมกับพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพัทลุง จึงได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลโคกม่วง (ศพค.) มีหน้าที่ดำเนินโครงการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ของครอบครัวในมิติต่าง ๆ

จุดเด่นคือการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน ตามทฤษฎีหลักวงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA)

และมีกลุ่มภาคีเครือข่ายเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ ดังนี้

๑) วางแผนแนวทางดำเนินงาน (P) เทศบาลตำบลโคกม่วงและ ศพค. ตำบลโคกม่วง ร่วมวางแผนการดำเนินงานโดยจัดลำดับความสำคัญตามปัญหาเร่งด่วน และได้เสนอแผนงานขอรับงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพเทศบาลตำบลโคกม่วง และแหล่งทุนอื่น ๆ เพื่อวางแผนดำเนินงานประจำปี

๒) ดำเนินการตามแผนงาน (D) ขั้นที่ หนึ่ง คือการเฝ้าระวังและปฏิบัติการ โดยจะแบ่งหน้าที่เป็น ๒ ฝ่าย ได้แก่ ๑) ฝ่ายเฝ้าระวัง มีหน้าที่ให้คำปรึกษา สร้างความไว้วางใจ เฝ้าระวัง รวมทั้งแจ้งเหตุความรุนแรงที่เกิดขึ้น และ ๒) ฝ่ายปฏิบัติการ มีหน้าที่ช่วยเหลือ ไกล่เกลี่ย ส่งต่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ ขั้นที่สอง คือการป้องกัน โดยการจัดโครงการกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว เน้นการให้ความรู้ การทำกิจกรรมร่วมกันพ่อ ลูก แม่ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ขั้นที่สาม คือการแก้ไขเยียวยา โดยประสานของบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือการดำรงชีพ ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย และส่งเสริมอาชีพให้ผู้ได้รับผลกระทบสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้

๓) ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล (C) แบ่งออกเป็นผลระยะสั้น โดยการใช้แบบสอบถามหลังดำเนินโครงการกิจกรรมและผลที่เกิดขึ้นระยะยาว โดยร่วมกันสังเกตพฤติกรรมความเปลี่ยนแปลง การดำรงชีวิตของผู้เข้าร่วมโครงการกิจกรรม

๔) นำผลการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลไปวางแผนปรับปรุงการดำเนินงาน (A) เพื่อให้ผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นต่อไป

ผลลัพธ์และความสำเร็จ

พบว่าสัมพันธภาพของครอบครัวต่าง ๆ ในชุมชนมีแนวโน้มดีขึ้น อบอุ่นขึ้น อันเป็นผลมาจากพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในเชิงบวกของสมาชิก อันสื่อแสดงให้เห็นคุณธรรม ดังนี้

๑) พอเพียง ครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขทั้งกายและทางใจ พึ่งพาตนเองอย่างเต็มความสามารถ ดำเนินชีวิตโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รวมทั้งมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

๒) วินัย ทุกคนในบ้านมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดบทบาทของสมาชิกในครอบครัว ให้การปรับเปลี่ยนแบบค่อยเป็นค่อยไป

๓) สุจริต เกิดความเชื่อใจ ไว้ใจของคนในครอบครัว เพราะความไว้วางใจซึ่งกันและกัน คือสิ่งสำคัญที่ทำให้การอยู่ร่วมกันในบ้านมีความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย อบอุ่นใจ

๔) จิตอาสา คนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกันในและนอกชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๕) กตัญญูรู้คุณ เกิดความรักและความต้องการให้คนอื่นมีความสุข ทุกคนในครอบครัวต่างปรารถนาดีต่อกัน สนับสนุนกันในทางที่ดี จึงทำให้ครอบครัวงอกงามทั้งทางสถานภาพและจิตใจของคนในครอบครัว

การวางแนวทางที่ยั่งยืน

เทศบาลตำบลโคกม่วงได้ร่วมชี้แจงแนวทางในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวแก่หน่วยงานภาครัฐ และศพค.ทั่วประเทศในงาน ประชารัฐร่วมใจครอบครัวไทยเข้มแข็ง และได้วางแนวทางในการสร้างความยั่งยืนของโครงการนวัตกรรมทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยบรรจุโครงการ/กิจกรรมไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕ อีกด้วย

ผู้ประสานงานในพื้นที่

พันจ่าตรี เจนวาที เพชรรักษ์
ปลัดเทศบาลตำบลโคกม่วง
โทร. ๐๗ ๔๖๗๕ ๑๔๖
E-mail: janewathee@gmail.com

๒๗) เทศบาลตำบลบางเหรียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา

"เมืองไร้ถัง"
"เทศบาลตำบลบางเหรียงไม่วางถังขยะ และไม่มีบริการเก็บขยะ"

จากกรณีศึกษาชุมชนหน้าสถานีรถไฟบ้านเกาะใหญ่ หมู่ที่ ๑๐ ซึ่งมีความหนาแน่นของประชาชนมากที่สุดในเขตเทศบาลตำบลบางเหรียง โดยการทดลองให้ชุมชนวางถังขยะหน้าบ้าน พบว่าขยะ ๑ ถัง ปริมาณ ๒๐๐ ลิตร มีขยะทั่วไปที่ต้องกำจัดเพียงร้อยละ ๑๕ เท่านั้น ส่วนที่เหลือสามารถบริหารจัดการได้ เทศบาลตำบลบางเหรียงจึงจัดโครงการ **"เมืองไร้ถัง"** ขึ้นโดยเน้นให้ความรู้แก่ประชาชนในเชิงรุกและประกาศให้ทราบว่า "เทศบาลตำบลบางเหรียงไม่วางถังขยะและไม่มีบริการเก็บขน" แต่ให้ประชาชนบริหารจัดการขยะด้วยตนเอง ตั้งแต่ต้นทาง

ผลลัพธ์ความสำเร็จ : การบริหารจัดการขยะด้วยตนเอง

ความสำเร็จเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ที่เริ่มต้นจากปัญหาของชุมชนเอง ซึ่งเป็นชุมชนที่มีความหนาแน่นที่สุดในพื้นที่ตำบลบางเหรียง ได้ประสบกับปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งก่อนที่จะดำเนินโครงการนวัตกรรม ชุมชนกำจัดขยะโดยวิธีการเผา ทำให้บ้านเรือนข้างเคียงได้รับผลกระทบทางด้านมลพิษ จึงได้เรียกร้องให้เทศบาลดำเนินการเก็บขนขยะ โดยสมาชิกสภาเทศบาลได้นำประเด็นดังกล่าวเข้าสู่การประชุมสภาเทศบาล แต่เมื่อสภาพิจารณาจากสภาพปัญหาโดยรวมของพื้นที่แล้ว ปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่สามารถกำจัดขยะได้ด้วยตนเอง จึงให้ชุมชนดำเนินการทดลองวางถังขยะ แล้วนำขยะมาคัดแยกออกเป็น ขยะเปียก ขยะรีไซเคิล ขยะทั่วไป และขยะอันตราย ทำให้ชุมได้ทราบว่าขยะที่ต้องกำจัดเองนั้นมีเฉพาะขยะทั่วไปแค่ร้อยละ ๑๕ เท่านั้น ไม่เกินกำลังที่แต่ละครัวเรือนจะบริหารจัดการได้ จึงมีการขยายผลให้ทุกครัวเรือนในพื้นที่เทศบาลตำบลบางเหรียงบริหารจัดการขยะมูลฝอยด้วยตนเอง

จากประสบการณ์ในการบริหารจัดการขยะภายใต้แนวคิด **"ขยะเกิดที่ไหน กำจัดที่นั่น"** ลดภาระค่าใช้จ่ายของเทศบาลลงปีละ ๓,๒๑๖,๐๐๐ บาท ทำให้เทศบาลสามารถนำงบประมาณในไปบริหารจัดการในด้านอื่น ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้

ก้าวข้ามอุปสรรคด้วยการสร้างความเข้าใจ

ถึงแม้ในช่วงแรกของการดำเนินโครงการจะมีอุปสรรคสำคัญคือ ความไม่เข้าใจของคนในชุมชน ด้วยเป็นนโยบายที่สวนกระแสกับพื้นที่ข้างเคียง เกิดข้อเปรียบเทียบ เช่น ทำไมท้องถิ่นอื่นบริการเก็บขนขยะให้ประชาชนได้ แต่เทศบาลตำบลบางเหรียงทำไม่ได้ เทศบาลจึงต้องใช้เวทีการประชุมชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วม พร้อมรับรู้ในกระบวนการและแนวคิดการบริหารจัดการของเทศบาล ชูประเด็นปัญหาขององค์กรที่ต้องแบกภาระค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการขยะแต่ละแห่งว่ามีมากน้อยแค่ไหน

อย่างไร และปัญหาสถานที่กำจัดขยะของจังหวัดสงขลา สุดท้ายแล้วเมื่อได้เรียนรู้ปัญหาร่วมกัน ก็สามารถก้าวข้ามปัญหานี้ไปได้ และเป็นต้นทุนในการสานต่อนโยบาย “เมืองไร้ถัง” ต่อไปได้อย่างยั่งยืน ซึ่งความสำเร็จอันเกิดจากความร่วมมือดังกล่าวนี้เองคือสิ่งสะท้อนให้เห็นคุณธรรมของคนในชุมชน ดังนี้

๑) พอเพียง ประชาชนมีความเข้าใจในการรับบริการจากภาครัฐ ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมและลดภาระค่าใช้จ่ายภาครัฐ เพื่อนำงบประมาณไปใช้ในส่วนที่อื่น

๒) วินัย จากการดำเนินโครงการ ส่งผลให้ประชาชนในตำบลบางเหรียง มีวินัยในการคัดแยกและทิ้งขยะ มีความรับผิดชอบต่อสังคม ดำเนินการจัดการ

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางสาวสายุธ ฉิมสนิท ปลัดเทศบาลตำบลบางเหรียง
โทร. ๐๘ ๙๘๗๙ ๐๗๘๑

๒๘) กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

"สวัสดิการขากิ้งกือ สู่ความมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน"

กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบ้านส้อง ได้ก่อตั้งขึ้นจากแกนนำอาสาสมัครต่อต้านยาเสพติด ในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ขณะนั้นยาเสพติดได้ระบาดเข้าสู่กลุ่มบุคคลต่าง ๆ มากมายไม่เว้นแต่เด็กและเยาวชน เพื่อเป็นการป้องกันหมู่บ้าน ตำบลจึงได้เริ่มก่อตั้งแกนนำอาสาสมัครต่อต้านยาเสพติดขึ้น แต่การเป็นแกนนำอาสาสมัครมีความเสี่ยงในชีวิตเพราะอาจเป็นการขัดผลประโยชน์ของผู้มีอิทธิพล จึงได้เกิดแนวคิดก่อตั้งกองทุนสวัสดิการแกนนำอาสาสมัครต่อต้านยาเสพติดขึ้น เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่แกนนำอาสาสมัครและครอบครัว

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุราษฎร์ธานี และสมาคมกองทุนสวัสดิการชุมชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รณรงค์ก่อตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนให้เกิดขึ้น จากความร่วมมือและการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง ทำให้กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบ้านส้อง ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น ๓,๕๙๐ คน มีหลักการบริหารกองทุนเป็นไปอย่างอิสระ โปร่งใส และเอื้อประโยชน์อย่างทั่วถึง

จุดเด่นของกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบ้านส้อง

๑) คาดหวังให้คนในสังคมมีความเป็นอยู่ที่ดี มีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีสวัสดิการในเบื้องต้นในยามเจ็บป่วย ชราภาพ ทุพพลภาพ ทำให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี โดยอาศัยความร่วมมือจากเทศบาลตำบลบ้านส้อง ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและความร่วมมือจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทำให้ชุมชนได้รับการดูแลช่วยเหลือ รวมทั้งการรักษายามเจ็บป่วย

๒) การให้ผู้ใหญ่บ้านทั้ง ๑๗ หมู่บ้านเป็นแกนนำในการกระตุ้นให้ลูกบ้านของตนเองเข้ามาสมัครสมาชิกของกองทุน โดยกระตุ้นตั้งแต่เด็กแรกเกิดได้ไปจนถึงผู้สูงอายุ ซึ่งการที่ผู้ใหญ่บ้านเป็นแกนนำถือเป็นสิ่งที่น่าชื่นชม

๓) กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบ้านส้อง มีการสมทบสี่ขา ประกอบไปด้วยสมาชิก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และขาที่สี่ คือองค์กรหน่วยงานที่เข้ามาร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการสนับสนุนกองทุนสวัสดิการที่มากมายมากกว่า ๑๓๗ ขา รวมถึงบุคคลทั่วไป โดยสิ่งนี้เป็นจุดที่น่าสนใจว่าการที่กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบ้านส้องพยายามนำเครือข่ายความร่วมมือในการทำงานจากภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาสนับสนุนการทำงานของกองทุนนั้น เป็นการฟื้นฟูความสัมพันธ์ของคนในตำบลให้อยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล โดยเน้นการพึ่งตนเอง พึ่งพากัน

กลไกการจัดการแบบทฤษฎีขากิ้งกือ

กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบ้านส้อง เป็นกองทุนที่มีจุดเด่นเรื่องการมีภาคีเครือข่ายการทำงานที่หลากหลาย โดยเฉพาะในเรื่องการเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ อำเภอเวียงสระ พร้อมทั้งเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนต้นแบบของอำเภอเวียงสระในเรื่องการระดมทุน และการหางบประมาณสมทบ โดยเรียกว่า "ทฤษฎีขากิ้งกือ" ที่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงานของทั้ง ๔ ภาคส่วน ที่เรียกว่าขากิ้งกือ ดังนี้

ขากิ้งกือส่วนที่ ๑ การได้รับเงินบริจาคของบริษัทห้างร้าน เครือข่ายภาคประชาชน ร่วมบริจาคเงินสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบ้านส้อง โดยจัดกิจกรรมระดมทุนของกองทุน ปีละครั้ง

ขากิ้งกือส่วนที่ ๒ กองทุนสวัสดิการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเข้ามาหนุนเสริมเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน การพัฒนากลุ่มอาชีพ การฝึกอบรม การผลักดันให้เกิดความร่วมมือกับหน่วยงานภารรัฐ ดังนี้

วิทยาลัยนานาชาติการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เข้ามาร่วมกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนและบ้านพัก

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเวียงสระ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ร่วมบูรณาการฝึกอบรม OTOP นวัตวิถีแก่หมู่บ้านท่องเที่ยวพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการตลาด

ขากิ้งกือส่วนที่ ๓ กองทุนสวัสดิการชุมชนมีความร่วมมือกับแกนนำชาวบ้านทั้ง ๑๗ หมู่บ้าน ในการส่งเสริมความร่วมมือในการดูแล ติดตามประสานงาน เรื่องสวัสดิการชุมชนในพื้นที่ของตนเอง โดยผ่านกลไกของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

จากการที่องค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกเหล่านี้มีส่วนร่วมในการสนับสนุน ส่งเสริม และช่วยหนุนเสริมกองทุนสวัสดิการชุมชน ให้มีความเข้มแข็งเกิดขึ้นในพื้นที่นั้น การดำเนินงานโดยเฉพาะเครือข่ายที่อยู่ในพื้นที่ย่อมมีความเข้าใจ รู้ลึก รู้จริงถึงสถานการณ์และสภาพปัญหาของพื้นที่ อีกทั้งยังเป็นการอาศัยศักยภาพของเครือข่ายในพื้นที่ มาร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เป็นการตอกย้ำกระบวนการดังกล่าวว่า ได้ดำเนินการไปเพื่อสร้างระบบความมั่นคงของชีวิต การฟื้นฟูความสัมพันธ์ของคนในตำบลให้อยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลเอื้ออาทรกัน โดยเน้นการพึ่งตนเอง พึ่งพากัน และการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรในตำบลให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ดังคำกล่าว **"ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี พัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี กับกองทุนสวัสดิการ"**

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายสุวัฒน์ ดาวเรือง

ผู้ประสานงานกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลบ้านส้อง

โทร. ๐๙ ๑๘๒๕ ๔๗๑๐

ต้นแบบคุณธรรม : สุจริต

๒๙) กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลฉวาง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

"สร้างการมีส่วนร่วม พัฒนาคุณภาพชีวิต ยึดหลักธรรมาภิบาล"

เทศบาลตำบลฉวางเป็นพื้นที่ชุมชนเมือง ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขายและรับจ้างทั่วไป มีรายได้น้อยและไม่มั่นคง ส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงระบบสวัสดิการของรัฐ หรือหลักประกันอื่น ๆ ได้ครบถ้วน ในพื้นที่ของเทศบาลตำบลฉวางมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านวังม่วง ซึ่งได้มีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกได้ส่วนหนึ่ง แต่ยังไม่สามารถจัดสวัสดิการได้ครอบคลุมให้กับประชากร

จึงได้มีการรวมกลุ่มกันและมีแนวคิดที่จะมีการช่วยเหลือกันเองในชุมชน ประกอบกับมีนโยบายของรัฐบาลผ่านหน่วยงานของจังหวัดและผ่านมายังท้องถิ่น ในเรื่องของการก่อตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อให้เกิดการช่วยเหลือด้านสวัสดิการแก่คนในชุมชน เมื่อ จึงได้ก่อตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลฉวาง เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้รับรองเป็นองค์กรสวัสดิการชุมชน จากคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

หลักธรรมาภิบาลบริหารกองทุน

กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลฉวาง มีโครงสร้างคณะกรรมการที่มีองค์ประกอบมาจากตัวแทนในทุกชุมชน ชุมชนละ ๒ คน และแบ่งบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน มีการบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล มีการบริหารโปร่งใส ตรวจสอบได้ ข้อมูลทุกอย่างเป็นที่เปิดเผยต่อสาธารณะ มีการจัดทำข้อมูลต่าง ๆ ของกองทุน ทั้งรายรับ-รายจ่าย การจ่ายสวัสดิการแต่ละประเภท เงินคงเหลือของกองทุน มีการจัดทำกราฟข้อมูลต่าง ๆ รวมถึง

บริหารโปร่งใส ตรวจสอบได้ ข้อมูลทุกอย่างเป็นที่เปิดเผยต่อสาธารณะ มีการจัดทำข้อมูลต่าง ๆ ของกองทุน ทั้งรายรับ-รายจ่าย การจ่ายสวัสดิการแต่ละประเภท เงินคงเหลือของกองทุน มีการจัดทำกราฟข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงระบบบัญชีของกองทุนเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนถึงรายละเอียดของข้อมูล ในระบบของการจัดการบัญชี มีคณะกรรมการตรวจสอบที่ประกอบด้วยคณะกรรมการของกองทุนและเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดเก็บขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลตำบลฉวาง โดยสิ่งที่สำคัญในการยึดหลักธรรมาภิบาลในการทำงาน

๑) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการที่มาจากทุกชุมชน

๒) กลไกโครงสร้างของคณะกรรมการที่เข้มแข็ง มีจิตอาสา รับผิดชอบต่อหน้าที่

๓) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและภาคีเครือข่ายต่าง ๆ

๔) การเชื่อมโยงกับท้องถิ่น ท้องที่กลุ่มองค์กร วัด โรงเรียน

๕) มีการตรวจสอบข้อมูล ด้วยคณะกรรมการจากหน่วยงานของท้องถิ่น

๖) มีการบริหารงานที่โปร่งใส ข้อมูลต่าง ๆ เป็นที่เปิดเผยต่อสมาชิกและสาธารณะ

การเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย

กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลฉวาง มีการเชื่อมโยงกับกลุ่มองค์กรอื่น ๆ ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านวังม่วง มีการทำบันทึกความร่วมมือในการสนับสนุนการงบประมาณสมทบเข้ากองทุนฯ ในกรณีที่เป็นสมาชิกของทั้ง ๒ กองทุน ในการจัดสวัสดิการด้านเจ็บป่วยให้จำนวนครึ่งหนึ่งของการจัดสวัสดิการด้านเจ็บป่วย การได้รับงบประมาณสมทบในการสนับสนุนการจัดสวัสดิการจากหน่วยงานของท้องถิ่น คือ เทศบาลตำบลฉวางเป็นประจำทุกปี ตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง ในปีแรกสมทบ ๖๓,๑๔๕ บาท สมทบให้ปีละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท เป็นเวลา ๕ ปี รวมงบประมาณสมทบโดยท้องถิ่นจำนวน ๕๖๓,๑๔๕ บาท ได้รับการสมทบจากรัฐบาลผ่านสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จำนวน ๓ รอบ เป็นเงิน ๕๑๗,๒๑๓ บาท ได้รับความอนุเคราะห์จากวัดวังม่วง ให้ใช้อาคารเอนกประสงค์เพื่อเป็นที่ทำการของกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลฉวางอย่างถาวร ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นต้นมา

การสร้างจิตสำนึก รับผิดชอบ เปิดเผยต่อสาธารณะ คือ คุณธรรมการบริหารงานของกองทุน

กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลฉวาง เป็นกองทุนที่มีส่วนในการสร้างจิตสำนึก และรับผิดชอบต่อหน้าที่ให้แก่คณะกรรมการกองทุน มีการพัฒนาคนรุ่นใหม่ในการมีส่วนร่วมเข้ามาบริหารกองทุน มีการบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล มีการบริหารโปร่งใส ตรวจสอบได้ ข้อมูลทุกอย่างเป็นที่เปิดเผยต่อสาธารณะ มีช่องทางรับฟังความคิดเห็นของทุกคน (ตู้รับความคิดเห็น) มีการจัดทำข้อมูลต่าง ๆ ของกองทุน ทั้งรายรับ-รายจ่าย การจ่ายสวัสดิการแต่ละประเภท เงินคงเหลือของกองทุน มีการจัดทำกราฟข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงระบบบัญชีของกองทุน เพื่อให้เห็นชัดเจนถึงรายละเอียดของข้อมูลในระบบการจัดการบัญชี มีคณะกรรมการตรวจสอบที่ประกอบด้วยคณะกรรมการของกองทุนและเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดเก็บขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลตำบลฉวาง

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายอัษฎา ณ นคร
ผู้ประสานงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลฉวาง
โทร. ๐๘ ๙๒๙๑ ๖๑๒๗

(๓๐) เทศบาลตำบลเกาะเพชร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

"สมาคมประมงพื้นบ้านหัวไทร ชุมชนแห่งการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทางทะเล"

ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของทะเลอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะบริเวณหน้าตำบลเกาะเพชร ทำให้ชาวประมง ทั้งในและนอกชุมชนเข้ามาจับสัตว์น้ำอยู่เป็นประจำ โดยวิธีถูกกฎหมายบ้าง ผิดกฎหมายบ้าง เป็นเหตุให้ทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณนี้มีจำนวนลดลงอย่างเห็นได้ชัด เทศบาลตำบลเกาะเพชรและสมาคมประมงพื้นบ้านหัวไทรจึงได้ร่วมมือกันจัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ที่ยั่งยืนขึ้น โดยมีจุดเด่นอยู่ที่การวางเป้าหมายในการอนุรักษ์ไว้อย่างชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้นว่า "การอนุรักษ์" คือ **"อนุรักษ์เพิ่มปริมาณสัตว์น้ำ อนุรักษ์กินได้ อนุรักษ์มีรายได้"**และยังมีวิธีการดำเนินการเพื่อไปสู่เป้าหมายดังกล่าวที่เป็นรูปธรรมในทุก ๆ มิติ ดังนี้

๑) การจัดทำธนาคารปูและธนาคารปลาหมึก มีการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตลูกปู จนส่งผลให้ชาวประมงสามารถนำแม่ปูกลับไปขายได้ทันที และราคาแม่ปูไม่ลด ไม่เป็นการสร้างภาระให้กับชาวประมง อีกทั้งยังเพิ่มความมีส่วนร่วมของชาวประมงอีกด้วย

๒) การจัดทำแนวเขตอนุรักษ์ ครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่ง ๖ หมู่บ้าน โดยมีการจัดเวทีประชาคมเพื่อให้ทุกคนในชุมชนได้รับทราบและยึดหลักปฏิบัติร่วมกัน มีรายละเอียดของข้อกำหนดรวมทั้งบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนไว้ชัดเจน

๓) การจัดทำบ้านปลา เพื่อช่วยสร้างแหล่งอาศัยหลบภัยของสัตว์น้ำ และแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน

๔) การดูแลรักษาชายฝั่งทะเล ซึ่ง ประกอบไปด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรมหมู่บ้านประมงปลอดขยะ กิจกรรมจัดเก็บขยะทะเลที่ตกค้างในระบบนิเวศแบบมีส่วนร่วม การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงสู่ทะเล

แก้ปัญหาด้วยต้นทุนที่มี

ปัญหาสำคัญในการทำงานอนุรักษ์ข้างต้นคือต้นทุนที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะค่าพลังงาน สมาคมฯ ชุมชนและเทศบาลจึงได้ร่วมมือกันหาแนวทางในการลดต้นทุนดังกล่าว โดยจัดทำพลังงานหมุนเวียนทดแทนด้วยระบบโซล่าร์เซลล์ และการใช้กังหันลม รวมทั้งการนำอุปกรณ์การตรวจวัดสภาพภูมิอากาศมาประยุกต์ใช้ควบคู่ไปกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อตรวจเช็คสภาพอากาศก่อนการออกทำการประมงอีกด้วย

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

จากการอนุรักษ์ ทำให้ชาวประมงในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการต่อยอดด้านอาชีพไปสู่การแปรรูปอาหารทะเล มีการถ่ายทอดการอนุรักษ์และการแปรรูปอาหารสู่เด็กรุ่นหลังของชุมชน ซึ่งอยู่ในหลักสูตรการเรียนรู้วิถีชีวิตชาวประมงอย่างยั่งยืน รวมทั้งยังเกิดการสร้างเครือข่ายในการช่วยเหลือกลุ่มประมงในพื้นที่อื่น ๆ ด้วย เช่น ร่วมจัดนิทรรศการธนาคารปูระบบน้ำหมุนเวียนในวันทะเลโลก ณ ท่าศาลา

เข้าร่วมกิจกรรมเก็บขยะและสนับสนุนพันธ์สัตว์น้ำ อำเภอหัวไทร โครงการแลกเปลี่ยนซูเอี้ยระหว่าง อ.ท่าศาลาและ อ.หัวไทร เป็นต้น

นอกจากความสำเร็จในเชิงรูปธรรม ดังกล่าวนี้แล้ว พฤติกรรมของคนในชุมชมยังแสดงถึงการมีคุณธรรมด้านต่าง ๆ

๑) ความพอเพียง สมาชิกในกลุ่มและคนในชุมชน มีวิถีการดำเนินชีวิตแบบพึงพาอาศัย ร่วมกันใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า ประกอบอาชีพตามแนวทางการอนุรักษ์ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทางทะเล

๒) วินัย สมาชิกกลุ่มและชาวประมงในพื้นที่มีความรับผิดชอบ มีจรรยาบรรณในอาชีพของตน เคารพต่อกฎที่วางไว้ เช่น ไม่ทำการประมงในเขตที่หวงห้าม หรือในฤดูกาลที่กำหนดไว้

๓) สุจริต ผู้ประกอบอาชีพทุกคน จะมีความซื่อสัตย์ในอาชีพของตนเอง ทั้งต่อตนเองและเพื่อนร่วมอาชีพโดยการเคารพในกฎที่วางไว้ เช่นการไม่ใช้เครื่องมือประมงผิดกฎหมายในการทำประมงของตน

๔) จิตอาสา คนในชุมชนทุกคน เป็นผู้มีใจสาธารณะ มีความสามัคคี ร่วมกันดูแลสังคม สิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ เช่น การรักษาสิ่งแวดล้อมชายฝั่ง การร่วมมือกันวางปะการังเทียมเพื่อให้เป็นที่อยู่ของสัตว์ทะเล

๕) กตัญญูรู้คุณ ได้มีการจัดกองทุนข้าวสารเพื่อดูแลสมาชิกในกลุ่ม และคนในชุมชน โดยความร่วมมือของทุกภาคส่วน

เป้าหมายต่อไปในอนาคต

การดำเนินงานพัฒนาให้มีความต่อเนื่อง คือ การสังเคราะห์องค์ความรู้ชุมชนปฏิบัติ พร้อมถ่ายทอดความรู้ของชุมชนผ่านสื่อ รายการต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์แพร่หลาย

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางอรนุช คงแก้ว
นักทรัพยากรบุคคลเทศบาลตำบลเกาะเพชร
โทร. ๐๘ ๐๖๔๘ ๒๖๒๑

๓๑) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองหงส์ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

"สืบสานประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทย วิถีชุมชนตำบลหนองหงส์"

ชุมชนตำบลหนองหงส์ สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบ มีลำคลองไหลผ่าน ๔ สาย ทำให้ชุมชนในตำบลสามารถทำการเพาะปลูก การเกษตร ทำสวนยางพารา ซึ่งมีอาชีพหลักในการทำเกษตรกรรม และรับจ้างทั่วไป ด้วยวิถีชุมชนตำบลหนองหงส์ มีรากฐานมาจากประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จึงมีประเพณีวันสำคัญ ๆ ที่แต่ละหมู่บ้านร่วมกันสืบทอดและถือปฏิบัติกันสืบมา อาทิ วันบุญเดือนสิบ วันเข้าพรรษา วันชักพระ ซึ่งเป็นปัจจัยหลอมรวมคนในหมู่บ้านเกิดความร่วมแรงร่วมใจกัน ที่เรียกว่า **"การลงแขก"** ถือเป็นการลงแรงกันทำงาน ซึ่งยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

ก่อเกิดของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองหงส์

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองหงส์ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๘ เริ่มต้นได้จัดกิจกรรมดูแลเด็กแรกเกิด ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการติดเตียง ด้วยการเป็นจิตอาสา โดยมีสาธารณสุขเป็นพี่เลี้ยงให้การอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกกองทุนฯ ต่อมาจึงได้ขยายสวัสดิการเพิ่มมากขึ้น โดยมีข้อตกลงร่วมกัน คือ กองทุนไม่ได้ใช้เงิน เป็นตัวนำกิจกรรม แต่ใช้เงินเป็นเพียงปัจจัยขับเคลื่อนกิจกรรม ใช้การติดต่อสื่อสารที่ทันสมัยผ่านแอฟพลิเคชั่นไลน์ และยังมีกลุ่มเยาวชนมาสืบทอดงานกิจกรรมของกองทุนอีกด้วย

คุณธรรม ๕ หลักคิด ที่ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน

๑) หลักการออม สร้างวิธีคิดให้ชุมชนได้รู้จักการออมก่อนใช้ ด้วยการสร้างกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยจะออมตามความพร้อมของสมาชิกเป็นหลัก

๒) หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ รับผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ และยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

๓) หลักภราดรภาพ มุ่งเน้นให้ชุมชนอยู่ร่วมกันฉันพี่น้อง เครือญาติกัน ช่วยเหลือกัน

๔) หลักการให้และการรับ ส่งเสริมให้สมาชิกเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ การให้ด้วยการเป็นจิตอาสา การรับคือเป็นผู้รับความสุข รับความอบอุ่นในจิตใจที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น

๕) หลักแห่งจิตอาสา ยึดมั่นในการสร้างคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์แบบ มีความดีคู่คุณธรรม โดย ๕ หลักคิดนี้ ถือเป็นคุณธรรมอัตลักษณ์ ที่จะทำผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเป็นจิตอาสา การดูแลผู้สูงอายุ การเยี่ยมบ้านผู้ป่วย การลงแขก การทำหน้าที่เป็น อสม. การช่วยเหลือผู้พิการซ้ำซ้อน ผู้พิการติดเตียง

สืบสานประเพณีสู่วิถีปัจจุบัน

๑) กิจกรรมฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม ได้แก่ การลงแขกด้วยจิตอาสา ทำงานด้วยใจ ช่วยกันระดมแรงงานในการทำกิจกรรม เช่น การทำนา ทำไร่ ถางป่า ช่วยงาน งานแต่ง งานศพ งานบวช

๒) การหิ้วปิ่นโตเป็นวิถีชุมชนดั้งเดิมของคนในชุมชนตำบลหนองหงส์ ในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น เดือนห้า เดือนสิบ ลูกหลานจะเดินทางไปเยี่ยมบุพการี พ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย โดยจะจัดอาหาร ใส่ปิ่นโตไปเยี่ยม

๓) ฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตการแต่งกาย เพื่ออนุรักษ์การแต่งกายแบบไทยโดยเฉพาะไทยใต้ นุ่งผ้าปาเต๊ะ ผ้าลายไทยหลากหลายโอกาสในงานบุญ

รูปธรรมความสำเร็จ : โครงการอยู่ดีมีสุข

ภายใต้โครงการ คนหนองหงส์จัดการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงจากครัวเรือนและชุมชนสู่การพึ่งตนเอง ทำให้ทุกครัวเรือนมีการออมทำบัญชีครัวเรือน ปลูกผักปลอดสารพิษ เลี้ยงสัตว์ ผลิตของใช้ในครัวเรือน ผลิตน้ำหมัก และปุ๋ยชีวภาพใช้เอง รณรงค์ไม่ใช้สารเคมี เพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้

กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมไทย ได้แก่ เรียนทำขนมไทย การเรียนการขยายพันธุ์พืช การประดิษฐ์เศษวัสดุเหลือใช้เพื่อเพิ่มมูลค่า

กิจกรรมส่งเสริมคนดี สมาชิกชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น วันแม่แห่งชาติ วันสตรีไทย วันเด็กแห่งชาติ วันสำคัญทางศาสนา ร่วมกับเครือข่ายคัดเลือกคนดีสู่เวทีรางวัล

กิจกรรมจิตอาสา มีการตั้งครัวเพื่อช่วยเหลือผู้ประสพภัยเครือข่ายลุ่มน้ำนครตรัง การประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์พระราชทาน กิจกรรมดูแลผู้เปราะบางทางสังคม

จัดการฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้แก่ ๑) เรื่องอาหารการกิน โดยการรณรงค์ให้ปลูกพืชผักพื้นบ้านและนำมาประกอบเป็นอาหารพื้นบ้านดั้งเดิม ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน ๒) การฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

เครือข่ายแห่งความสำเร็จ

เกิดความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันในระดับพื้นที่ และระดับจังหวัด ที่หนุนเสริมการดำเนินงานจนประสบผลสำเร็จ อาทิเช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดสนับสนุนการทำโครงการเศรษฐกิจชุมชน กศน.หนองหงส์ ให้ความรู้เพิ่มรายได้ สำนักงานเกษตรอำเภอทุ่งสง ให้ความรู้ด้านการเกษตร ขยายพันธุ์พืช รพสต.หนองหงส์ โรงพยาบาลทุ่งสง สถานีกาชาดสิรินธร ให้การช่วยเหลือการให้ความรู้ เรื่องผู้ป่วยติดเตียง เป็นต้น

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางเพ็ญศรี รัตนพันธุ์
ผู้ประสานงานกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลหนองหงส์
โทร. ๐๘ ๗๒๗๖ ๓๓๒๒

๓๒) กองทุนสวัสดิการชุมชนสัจจะวันละ ๑ บาท เทศบาลตำบลที่วัง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากชมรมผู้สูงอายุ สู่กองทุนสวัสดิการ

กองทุนสวัสดิการชุมชนสัจจะวันละ ๑ บาท เริ่มต้นจากชมรมผู้สูงอายุ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างระบบความช่วยเหลือ เกื้อกูล จากฐานรากของทรัพยากรท้องถิ่นและคนในชุมชน และเพื่อต้องการการจัดสวัสดิการที่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกและฐานะทางการเงินของกองทุน โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีภูมิคุ้มกัน การมีส่วนร่วม เพื่อสร้างระบบความช่วยเหลือ เกื้อกูลกันของคนในชุมชนให้มีวินัย ประหยัด และเก็บออม

กองทุนมีการจัดสวัสดิการชุมชน โดยจัดสวัสดิการ ๑๓ ประเภท คือสวัสดิการเกี่ยวกับเด็กแรกเกิด สวัสดิการเกี่ยวกับการเจ็บป่วยรักษาพยาบาล สวัสดิการผู้สูงอายุ สวัสดิการกรณีเสียชีวิต สวัสดิการค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับงานศพ สวัสดิการคนด้อยโอกาสพิการ สวัสดิการเพื่อพัฒนาอาชีพ สวัสดิการเพื่อการศึกษา สวัสดิการประเพณีวัฒนธรรม สวัสดิการสนับสนุนสาธารณประโยชน์ สวัสดิการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สวัสดิการคนทำงาน สวัสดิการสมาชิกอายุครบ ๘๕ ปี และสวัสดิการคนสุขภาพดี

ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กองทุนสวัสดิการชุมชนตระหนักและให้ความสำคัญการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน ชุมชน โดยคณะกรรมการกองทุนและสมาชิกได้สนับสนุนและเข้าร่วมโครงการ กิจกรรมในหลากหลายด้าน ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในรูปแบบการบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่าย อาทิ การปลูกต้นไม้ เพื่อเพิ่มป่าชุมชนและเพิ่มพื้นที่สีเขียว การทำฝายชะลอน้ำในหมู่บ้านเพื่อชะลอน้ำไว้ใช้ในช่วงหน้าแล้ง การปลูกพืชปลอดสารเคมี เน้นการปลูกผักกินเองในครัวเรือน ในรูปแบบ “ผักสวนครัว รั้วกินได้” การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ (โซลาเซลล์) ทดแทนการใช้พลังงานไฟฟ้า เพื่อช่วยลดภาวะโลกร้อน การผลิตน้ำมันไบโอดีเซลล์ จากน้ำมันพืชที่ใช้แล้ว การใช้เตาชีวมวล ในการปรุงอาหารในครัวเรือน และการคัดแยกและจัดการขยะ “แยกก่อนทิ้ง”

กระบวนการปลูกฝังความรับผิดชอบ

การจัดการแก้ปัญหาขยะในช่วงที่ผ่านมาได้รับความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยเริ่มแก้ไขปัญหาจากต้นทาง คือ บ้านเรือนในชุมชน โดยการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้งในถังขยะ อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐได้รณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนในการคัดแยกขยะและกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการคัดแยกขยะอย่างจริงจัง

ปลูกฝังความคิดการจัดการขยะ : ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่

กองทุนสวัสดิการชุมชน ได้นำแนวคิดการคัดแยกขยะ มาเป็นแนวทางแก่สมาชิก และคนในชุมชนหมู่บ้าน ให้สามารถบริหารจัดการขยะได้ด้วยตนเอง เน้นหลักการง่าย ๆ การใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ ลดปริมาณขยะในครัวเรือนให้เหลือน้อยที่สุด ภายใต้แนวคิดที่ว่า เมื่อขยะเกิดขึ้นทุกวันก็สามารถนำมารีไซเคิลและสร้างรายได้จากขยะได้เช่นกัน

สร้างวินัย ใส่ใจการจัดการขยะ

การจัดการขยะใช้หลักการปฏิบัติแบบง่าย ๆ ซึ่งเป็นการสร้างวินัยที่ต้องปฏิบัติตามมาตรการอย่างเข้มงวด คือ

๑) ลด เป็นการลดปริมาณการใช้ให้น้อยลง ใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่

๒) คัดแยก มีการคัดแยกขยะย่อยสลายได้ เช่น เศษอาหาร ผัก ผลไม้ ขยะรีไซเคิล เช่น กระดาษ แก้ว พลาสติก และขยะอันตราย เช่น หลอดไฟ ถ่านไฟ

๓) ใช้ประโยชน์จากขยะ ด้วยการนำมาทำเป็นปุ๋ยหมักน้ำนำไปแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

๑. สมาชิกกองทุนและคนในชุมชน สามารถคัดแยกขยะได้ด้วยตนเอง

๒. ขยะจากครัวเรือน มีปริมาณลดลง

๓. ปริมาณขยะที่จะนำไปกำจัดน้อยลง

๔. มีรายได้เพิ่มจากการนำขยะไปแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่ม

๕. ขยะบางส่วนนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบของพลังงานทดแทน

๖. เกิดการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และภาคประชาสังคม

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางสาวสุจิต รักษาศรี
ผู้ประสานงานกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลที่วัง
โทร. ๐๘ ๙๒๑๗ ๙๕๔๒

๓๓) ชุมชนคุณธรรมบ้านออกเขาชัยสน ตำบลเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง

**"ท่องเที่ยวสุขภาพวิถี วารีรักษา
มีปัญญารูปหนังหัตถศิลป์
ปีนป่ายเที่ยววัดถ้ำพระ
สักการะปู่เจ้าตาโคตรพรหม ชุมชนวิถีไทย"**

ชุมชนคุณธรรมบ้านออกเขาชัยสน เป็นชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ และมีภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ จากการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน นำไปสู่การร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาชุมชนคุณธรรม ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร มีเป้าหมายความสำเร็จใน ๓ มิติ ได้แก่ มิติทางศาสนา มิติการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มิติทางประเพณีวัฒนธรรม จนได้รับรางวัล ๑๐๐ สุดยอดชุมชนคุณธรรมฯ ต้นแบบจากกระทรวงวัฒนธรรม ดังนี้

๑) มิติทางศาสนา เป็นสิ่งสำคัญที่ดำเนินการควบคู่ไปกับการขับเคลื่อนในด้านต่าง ๆ โดยทั้ง ๓ วัดที่ตั้งอยู่ในชุมชน มีบทบาทสำคัญในการนำหลักธรรมคำสอนทางศาสนามากล่อมเกลาจิตใจให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข พลัง "บวร" และคนในชุมชนสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม มีการปรึกษาหารือร่วมคิด ร่วมทำ ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

๒) มิติการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นให้คนในชุมชนพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน ปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ เก็บออมไม่ก่อหนี้สินเพิ่ม จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ จัดตั้งกลุ่มจิตอาสาดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนและให้บริการนักท่องเที่ยว

๓) มิติทางประเพณีวัฒนธรรม เพื่ออนุรักษ์และสืบสานประเพณีท้องถิ่น นำทุนทางวัฒนธรรมมาต่อยอดสร้างรายได้ให้กับชุมชน

ผลลัพธ์ของความสำเร็จ

คนในชุมชนมีความยึดมั่นปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น เข้าวัดฟังธรรมในวันธรรมสวนะ เข้าวัดปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

คนในชุมชนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และเกิดศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง "นาไร่ใกล้ชิดบุญ"

คนในชุมชนร่วมสืบสานและดำเนินชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม โดยการจัดกิจกรรมเทิดทูนสถาบันฯ ร่วมสืบสานประเพณีท้องถิ่น ทั้งยังนำทุนทางธรรมชาติและทุนทางวัฒนธรรมมาพัฒนาต่อยอดสร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยการพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัย ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค เช่น การเลี้ยงผึ้งโพรง การพัฒนาสินค้าผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง การทำผ้ามัดย้อม (คนัง มัดย้อม) โดยพัฒนาออกแบบเสื้อผ้าหรือผลิตภัณฑ์จากผ้ามัดย้อมที่มีความทันสมัย เน้นใช้สีธรรมชาติ การแกะรูปหนังตะลุง นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนคิดค้นรูปแบบเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เช่น โคมไฟ เครื่องประดับ กระเป๋าสตางค์ จนได้รางวัล CPOT ของกระทรวงวัฒนธรรม

การต่อยอดความสำเร็จสู่ท่องเที่ยวชุมชน : "ซาเล้งทัวร์วิถีชุมชน"

จากความสำเร็จที่เกิดขึ้นใน ๓ มิติ ส่งผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และเกิดการต่อยอดกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบ "ซาเล้งทัวร์" เพื่อพานักท่องเที่ยวไปเที่ยวชมจุดท่องเที่ยวสำคัญของชุมชน อันได้แก่ กิจกรรมวารีบำบัดด้วยน้ำพุร้อน ชมธรรมชาติรอบ ๆ ภูเขาชัยสน นมัสการพระนอน สักการะปู่เจ้าตาโคตรพรหม ล่องเรือลอดถ้ำน้ำเย็น ถ้ำลอกอ ชมหินงอกหินย้อย ไหว้พระหยกขาวที่วัดหัวเขาชัยสน ชมการมัดย้อมผ้า ศึกษาเรียนรู้ ณ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง "นาไร่ใกล้ชิดบุญ" ซื้อของฝากจากบ้านหนังตาลุง และสินค้าชุมชนต่าง ๆ และในชุมชนยังมีที่พักโฮมสเตย์รองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ ซึ่งเป็นแหล่งรายได้ที่ทำให้คนในชุมชนมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ส่งผลให้ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนลดน้อยลง ชุมชนพัฒนาสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีมาตรฐาน สร้างความมั่นคงให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

เนื่องจากเป็นชุมชนท่องเที่ยว ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) จึงทำให้การท่องเที่ยวซบเซา ชุมชนขาดรายได้ แต่ยังสามารถดำรงชีวิตได้ด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ได้ปรับรูปแบบการขายสินค้าทางออนไลน์ เพิ่มช่องทางจำหน่ายที่เหมาะสมกับสังคม

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายสุทิน คงเอียด มัคคุเทศก์ท้องถิ่น
โทร. ๐๘ ๒๘๒๐ ๔๙๖๖
นางขนิษฐา ล้านพลเสน มัคคุเทศก์ท้องถิ่น
โทร. ๐๖ ๔๓๓๒ ๐๒๑๐

๓๔) กองทุนสวัสดิการภาคประชาชน ตำบลรมณีย์ อำเภอกะปง จังหวัดพังงา

"กลุ่มยางก้อนถ้วย ช่วยแก้ไขปัญหาพัฒนาอาชีพ เกิดศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง"

รมณีย์เป็นตำบลที่อยู่ห่างไกลจากตัวอำเภอและตัวเมืองเป็นตำบลเล็ก ๆ มี ๔ หมู่บ้าน ประชากร ๒,๗๗๔ คน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน สวนผลไม้ และไม้ยืนต้น ในปี ๒๕๔๔ ชาวบ้านเริ่มมีปัญหาหนี้สินจากการกู้เงินนอกระบบมาทำการเกษตร ทำให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีแนวคิดในการก่อตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือสมาชิกเรื่องหนี้สินในชุมชนหนี้นอกระบบ และสร้างสวัสดิการให้กับคนในชุมชน ในปี ๒๕๕๘ เกิดวิกฤติยางพาราราคาตกต่ำทำให้คนในชุมชนมีหนี้สินเพิ่มขึ้นคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการจึงมีการประชุมเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาจึงมีการลงมติให้ก่อตั้ง "กลุ่มยางก้อนถ้วย"ขึ้น

การพัฒนาอาชีพกลุ่มยางก้อนถ้วย

การตั้งกลุ่มยางก้อนถ้วย มีสมาชิกทั้งหมด ๑๗๐ ครัวเรือน เป้าหมาย คือ เพิ่มอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง โดยได้มีการกำหนดคุณภาพการผลิตยางก้อนถ้วย ดังนี้

๑) เป็นยางที่ไม่มีส่วนเจือปนของเปลือกยาง

๒) ไม่มีส่วนผสมของน้ำกรดทุกชนิดหรือส่วนผสมอื่นใดทั้งสิ้น

๓) ต้องเก็บล่วงหน้าก่อนกลุ่มเปิด ๑ วัน ซึ่งจะทำให้ยางก้อนถ้วยของกลุ่มมีราคาสูงกว่าพ่อค้าทั่วไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการรวมกลุ่ม

๑) ยางมีราคาสูงขึ้นจากเดิม ๒ - ๓ บาท

๒) สมาชิกกลุ่มยางก้อนถ้วยจะได้รับเงินปันผลคืน ๒๐ เปอร์เซ็นต์จากจำนวนยางที่ขาย

๓) การก่อตั้งกลุ่มดังกล่าวทำให้คนในชุมชนมีความรักความสามัคคีและมีรายได้เพิ่มขึ้น

๔) สมาชิกสามารถยืมเงินจากกลุ่มเพื่อเป็นเงินค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ค่าศึกษาบุตร โดยไม่มีดอกเบี้ย ไม่ต้องไปกู้ยืมเงินนอกระบบ ทางกลุ่มจะหักคืนเงินดังกล่าวเมื่อสมาชิกกรีดยางและขายยางได้เท่านั้น

ปี ๒๕๖๑ กลุ่มยางก้อนถ้วยมีรายได้ส่วนต่างจากราคายางกิโลกรัมละ ๓ บาท ส่วนต่างคิดเป็นเงินกว่า ๖ แสนบาท จึงได้ต่อยอดโครงการเป็น **"ธนาคารต้นไม้บ้านรมณีย์"**

การพัฒนาอาชีพจากต้นทุนภายในชุมชน สมาชิกได้รับประโยชน์ร่วมกัน

ตำบลรมณีย์ มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์โดยมีปางช้างจำนวน ๓ ปาง และมีช้างจำนวนมากทำให้มีมูลช้างกลายเป็นขยะมากมาย จึงได้รวมกลุ่มทำปุ๋ยหมักชีวภาพ เพื่อใช้ในครัวเรือนเป็นการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายการซื้อปุ๋ยเคมีราคาสูง กระสอบละ ๗๕๐ บาท เป็นปุ๋ยมูลช้างราคากระสอบละ ๔๐บาท ด้วยมูลช้างหาได้ในพื้นที่เป็นวัสดุเหลือใช้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์และจำหน่ายเพื่อเพิ่มรายได้ จึงเป็นที่สนใจของสมาชิกและคนในชุมชน ที่สำคัญเป็นการรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนให้สะอาดน่ามองมากขึ้น

เมื่อรายจ่ายลดลงทำให้สมาชิกมีเงินออมมากขึ้น ทางกลุ่มยังมีการให้สมาชิกยืมเงินของกองทุนสวัสดิการฯ เพื่อประกอบอาชีพ เช่น ซื้อรถจักรยานยนต์ในการนำไปประกอบอาชีพกรีดยาง ให้สมาชิกครอบครัวคนพิการยืมเงินเพื่อซื้อวัสดุเพื่อประกอบอาชีพในการเกษตร

ปัจจุบันกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ มีการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก ๙ ประเภท ได้แก่ สวัสดิการเกิด แก่ เจ็บป่วย ตาย ทุนการศึกษา คนด้อยโอกาส สวัสดิการคนทำงาน สวัสดิการเงินฝาก เป็นต้น มีเงินหมุนเวียนในกองทุน ประมาณ ๒ ล้านบาท นอกจากนี้กองทุนสวัสดิการยังช่วยเหลือเกี่ยวกับภัยพิบัติในชุมชน ร่วมสนับสนุนและ อนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม วันสำคัญต่าง ๆ สถานที่ต่าง ๆ เช่น โรงเรียน วัด สถานีอนามัย รวมทั้งสนับสนุนการเปิดตลาดนัดประชารัฐ เพื่อให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยนำผลผลิตทางการเกษตรมาวางขายในชุมชน และงานฝีมือสินค้า OTOP ของชุมชน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

การดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการภาคประชาชน ตำบลรมณีย์ ก่อให้เกิดผลลัพธ์ ที่สามารถตอบโจทย์วิถีชีวิตชุมชนได้ดังนี้

๑) เกิดการบริหารจัดการทุนอย่างเป็นระบบ

๒) เกิดการพัฒนากลุ่มอาชีพทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นโดยกองทุนสวัสดิการ

๓) เกิดการพัฒนาคนในชุมชนให้รู้จักแก้ไขปัญหาและสามารถพึ่งตนเองได้

๔) เกิดการแก้ไขปัญหาหนี้สินนอกระบบของเกษตรกรในชุมชนโดยกองทุนสวัสดิการ

๕) ลดต้นทุนเพิ่มผลผลิต เกิดนวัตกรรมทำปุ๋ยจากมูลช้าง

๖) เกิดสังคมคุณธรรมที่สมาชิกมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ และใส่ใจส่วนรวม

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

โครงการที่สร้างรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชน ได้แก่ เปิดตลาดชุมชน (ตลาด ๔ หมู่ร่วมใจ) แปรรูปผลิตภัณฑ์หัวปลี(น้ำปลีกล้วย) โรงน้ำดื่มหยอดเหรียญเพื่อชุมชน เชื่อมโยงกับบริษัทประชารัฐ กองทุนหมู่บ้าน ธ.ก.ส. ท้องถิ่น การจัดทำแผนเชื่อมโยงการท่องเที่ยว พัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางกัลยา โสภารัตน์
ผู้ประสานงานกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลรมณีย์
โทร. ๐๘ ๔๗๔๔ ๖๑๔๐

ต้นแบบคุณธรรม : จิตอาสา

๓๕) เทศบาลเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่

"ปอดยักษ์สีเขียว บนเส้นทางสายธรรม นำสู่สิ่งแวดล้อมยั่งยืน"

ด้วยความตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม ชุมชนและวัดปานุราชจึงร่วมกันจัดทำโครงการ "ปอดยักษ์สีเขียว บนเส้นทางสายธรรม นำสู่สิ่งแวดล้อมยั่งยืน (Green Giant Lung)" นี้ขึ้น โดยมีวิธีการดำเนินงานที่โดดเด่นภายใต้แนวคิด **"พลังบวร ประสานการขับเคลื่อนไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน"** เกิดชุมชนต้นแบบด้านสิ่งแวดล้อมหรือชุมชนคาร์บอนต่ำ ด้วยวิธีการดำเนินการดังนี้

๑) จัดกิจกรรมสร้างองค์ความรู้ฝึกอบรมแกนนำชุมชน ในเรื่องพันธุ์ไม้ การจัดการต้นไม้ การคำนวณค่าการดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) จัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหัวข้อ วัดปานุราชประชาสรรค์ : สิ่งแวดล้อมยั่งยืน

๒) จัดตั้งกลุ่ม **"รักษ์ปานุราช"** เป็นจิตอาสาชุมชน จำนวน ๓๔ คน ทำกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม กระบวนการลดปริมาณขยะพลาสติก และศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมืองกระบี่ เข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายนำนักศึกษาเข้าศึกษาดูงานและผลิตสื่อ "รักษ์ปานุราช" ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ในช่อง youtube

๓) ยกระดับการเป็น **"ศูนย์การเรียนรู้ป่าวัดปานุราช"** โดยจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เพจเฟสบุ๊ก "รักป่าปานุราช-วัดปานุราช-Krabi" จัดทำ QR Code พันธุ์ไม้ ๕๔ ชนิด เพื่อรองรับการประเมินตามโครงการเมืองต้นแบบสิ่งแวดล้อมยั่งยืนอาเซียน

ความสำเร็จจากโครงการ

ได้ส่งผลให้ชุมชนกลายเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่สำคัญของเทศบาลเมืองกระบี่ เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการปฏิบัติธรรมสำหรับเด็ก เยาวชน ประชาชน สถานศึกษา หน่วยงานของรัฐ นักท่องเที่ยว ชุมชน และเป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ การถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมเมืองกระบี่ในอนาคตอย่างยั่งยืน

ความสำเร็จสู่พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง

พฤติกรรมคนในชุมชน คือความสำเร็จของโครงการสะท้อนคุณธรรมต่าง ๆ อย่างเด่นชัด

๑. ความพอเพียง ด้วยมีวัดปานุราช และท่านเจ้าอาวาส เป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นแบบอย่างแห่งความสมถะพอเพียง การเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนโดยความร่วมมือร่วมใจของชาวบ้านในชุมชนปานุราช ทำให้ช่วยลดค่าใช้จ่ายจากงบประมาณจากหน่วยงานเทศบาลเมืองกระบี่ เช่น การดูแลรักษาต้นไม้ ชุมชนได้ช่วยกันนำใบไม้จากสวนป่ามาผลิตเป็นปุ๋ยหมักชีวภาพเพื่อใช้ในการบำรุงรักษาต้นไม้ อันเป็นการดำรงชีพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง

๒. จิตอาสา ด้วยการนำมิติทางด้านศาสนา ความศรัทธา มาเป็นพลังในการขับเคลื่อน ทำให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ จนสามารถสร้างทัศนคติให้ชุมชนมีจิตอาสา มีความรักความสามัคคี ร่วมจิตร่วมใจขับเคลื่อนการเพิ่มพื้นที่สีเขียวเป็นผลสำเร็จ อีกทั้งยังเกิดความรู้สึกหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติร่วมทั้งศาสนสถานของชุมชนให้คงอยู่คู่ชุมชนสืบไป

๓. กตัญญูรู้คุณ การดำเนินโครงการ โดยการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นประชาชนในชุมชน เด็ก เยาวชนหรือผู้ใหญ่ สถานศึกษา นักท่องเที่ยว หน่วยงานของรัฐเกิดความรู้สึกรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ บนพื้นฐานของการตระหนักรู้และสำนึกในคุณูปการที่ทรัพยากรเหล่านี้มีต่อชุมชน อันนำมาซึ่งประโยชน์ แก่ประชาชนและแผ่นดินโดยแท้จริง เป็นการแสดงความกตัญญูต่อผืนแผ่นดิน และสิ่งแวดล้อม

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

เทศบาลเมืองกระบี่มุ่งมั่นพยายามขยายผลภูมิปัญญา องค์ความรู้ของตนเองและพัฒนาคนรุ่นใหม่ เพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดเรื่องราวความสำเร็จไปยังองค์กรภายนอกโดย

๑. จัดหางบประมาณในการสนับสนุนพื้นที่สีเขียว และการอบรมเผยแพร่ให้ความรู้ สร้างจิตสำนึกแก่ประชาชน

๒. ทำข้อตกลงกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของภาคใต้ ให้เข้ามามีส่วนร่วม มีบทบาทในการวิเคราะห์วิจัย ให้ความรู้ การดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

๓. สร้างบุคลากรแกนนำในด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ชุมชน โดยการพัฒนาองค์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านภาษา และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้วยการอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางนฤมล โกมลวิวัฒน์
ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนงาน
เทศบาลเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่
โทร. ๐๘ ๑๙๗๘ ๗๗๗๖

๓๖) เทศบาลเมืองระนอง จังหวัดระนอง

"เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชั้นนำ และเมืองน่าอยู่ที่ประชาชนมีคุณภาพชีวิต"

จังหวัดระนองมีชายแดนทางทะเลติดต่อกับประเทศเมียนมาร์ตอนใต้ เป็นที่ตั้งของท่าเรือระนอง ร่วมทั้งเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจึงส่งผลให้มีนักท่องเที่ยว และประชากรแฝงชาวเมียนมาร์ รวมทั้งประชากรในจังหวัดเองมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้มีปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย จนกลายเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน นายกเทศมนตรีเมืองระนองจึงได้มอบหมายให้กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลเมืองระนอง ทำการศึกษาและหาแนวทางในการแก้ไข ผ่านโครงการเมืองน่าอยู่ บ้านน่ามอง ภายใต้ความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เห็นความสำคัญของการจัดการขยะอย่างถูกวิธี ซึ่งได้ดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ เดือนตุลาคม ๒๕๖๑ - กันยายน ๒๕๖๒

เส้นทางสู่ความสำเร็จของการมาเป็นพื้นที่ต้นแบบ

การบริหารจัดการโครงการมีจุดเด่นอยู่ที่การนำหลักธรรมาภิบาล และหลักคิด เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ผ่านกลยุทธ์ ๔ ส แบบบูรณาการ ได้แก่ ๑) สร้างการรับรู้ ๒) สร้างข้อตกลงร่วมกัน ๓) สร้างโครงการและกิจกรรม ๔) เสริมแรงแข่งขัน ให้ประชาชนเกิดภูมิคุ้มกันทางความคิด ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และยังได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ดังนี้

๑. เทศบาลเมืองระนองทำประชาคมร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยใช้หลักคิด ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ

๒. ร่วมวิเคราะห์ ค้นหาสาเหตุของปัญหา เพื่อให้เทศบาลเมืองระนอง เป็นเมืองน่าอยู่ บ้านน่ามอง ซึ่งพบว่าสาเหตุปัญหาขยะเป็นปัญหาที่ควรแก้ไขอย่างเร่งด่วน

๓. นายกเทศมนตรีเมืองระนอง นำปัญหาและความต้องการของประชาชนที่ได้จากการทำประชาคม เรื่อง การจัดการขยะเข้าสู่ที่ประชุมของเทศบาลเมืองระนองเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาแบบยั่งยืน

๔. ทุกภาคส่วนร่วมกันหาวิธีการแก้ไขปัญหาขยะร่วมกัน เกิดแนวคิดเป็นวิธีการขับเคลื่อนการจัดการขยะแบบการทำศึกสงครามรอบด้านในครั้งเดียวพร้อมกัน โดยมีเป้าหมายเดียวกัน คือ เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชั้นนำและเมืองน่าอยู่ ที่ประชาชนมีคุณภาพชีวิต

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ

เมื่อขยะลดลงก็สามารถพัฒนาด้านอื่น ๆ ได้มากขึ้น ปริมาณขยะในเขตเทศบาลเมืองระนองลดลงถึง ๒๓ - ๒๗ ตันต่อวัน ทำให้งบประมาณในการจัดการขยะภาพรวมทั้งหมดลดลงตามลำดับเหลือเพียง ๘ - ๑๐ ล้านบาทต่อปีเท่านั้น ซึ่งทำให้งบประมาณเหลือจ่ายดังกล่าว สามารถนำไปพัฒนาด้านอื่นที่จำเป็นได้ เช่น การศึกษา สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม ได้อีกด้วย ส่งผลให้ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองระนองมีสุขภาพที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการดำเนินโครงการสื่อให้เห็นคุณธรรมของผู้คนในทุก ๆ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. **พอเพียง** การคัดแยกขยะรีไซเคิล นอกจากเป็นการลดปริมาณขยะในชุมชนและสร้างรายได้แล้ว ยังเป็นการลดค่าใช้จ่ายจากการนำขยะอินทรีย์ ไปทำเป็นปุ๋ยในการเกษตรทดแทนปุ๋ยเคมี หรือเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับขยะโดยการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น มีการนำยางรถยนต์เก่ามาใช้ในการจัดทำเก้าอี้ และตกแต่งในโรงเรียน

๒. **วินัย** เป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับประชาชน เด็กและเยาวชน ในการจัดการขยะและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ให้เข้าใจผลกระทบที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรร่วมกัน มีการตื่นตัวในเรื่องการรณรงค์รักษาความสะอาดในชุมชน และการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง

๓. **จิตอาสา** ประชาชนในชุมชน รวมทั้งประชากรแฝงชาวเมียนมาร์ ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น มูลนิธิศุภนิมิต ช่วยกันเก็บขยะและรักษาความสะอาด ปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยทำให้ลดปัญหาโรคติดต่อ ทำให้เกิดความสามัคคีและความเข้มแข็งในชุมชน รวมถึงสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองระนองก็ได้ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้การจัดการขยะที่ถูกวิธีผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย

เป้าหมายต่อไป ของเทศบาลเมืองระนองคือการมุ่งเพิ่มความร่วมมือกับประชากรแฝงชาวเมียนมาร์ ซึ่งถือเป็นความท้าทายของเทศบาลเมืองระนอง เพราะมีจำนวนมากกว่าประชาชนในเขตพื้นที่บริการถึง ๔ - ๕ เท่าตัว นอกจากนี้ยังจะเพิ่มการสื่อสารผ่านการบริหารจัดการจากต้นทาง เพื่อรณรงค์การคัดแยกขยะ การจัดเก็บที่ถูกวิธีสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งทำด้านการท่องเที่ยวดีขึ้น

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางสาวปนัดดา กิตติวรารัตน์
หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ เทศบาลเมืองระนอง
โทร. ๐ ๗๗๘๒ ๔๗๐๐

๓๗) เทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

"KRC Family Care ครอบครัวเขารูปช้าง เราดูแล"

ปัจจุบันเทศบาลเมืองเขารูปช้าง มีสัดส่วนประชากรที่สูงอายุ กว่าร้อยละ ๑๖ และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงถือได้ว่าเทศบาลเมืองเขารูปช้างได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้วเช่นเดียวกับสภาพการณ์ด้วยรวมของประเทศไทย การรับมือกับสังคมผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันขับเคลื่อน เทศบาลเมืองเขารูปช้างจึงจัดโครงการ "Khaoroopchang Family Care : **ครอบครัวเขารูปช้าง เราดูแล**" ขึ้น

จุดเด่นของการดำเนินงานคือมีขั้นตอนชัดเจน

เริ่มจาก

๑. การวิเคราะห์สภาพปัญหาทำให้ทราบว่าประชาชนยังเข้าถึงบริการหรือข่าวสารด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุได้น้อย การเตรียมความพร้อมของประชาชนก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุไม่ชัดเจน การเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุยังไม่สมบูรณ์

๒. มีการแบ่งกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน ออกเป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่ ๑) กลุ่มผู้สูงอายุติดสังคม ๒) กลุ่มผู้สูงอายุติดบ้าน ๓) กลุ่มผู้สูงอายุติดเตียง และ ๔) กลุ่มวัยทำงานตอนปลายก่อนเข้าวัยสูงอายุ

เพื่อพัฒนาระบบบริการสุขภาพแบบไร้รอยต่อ (Seamless) เพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการ เป็นการเตรียมพร้อมให้ประชาชนกลุ่มวัยทำงานตอนปลาย ให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี พร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุ และเตรียมความพร้อมหน่วยงานต่าง ๆ ในการดูแลผู้สูงอายุ

๓. มีการกำหนดเป้าประสงค์ของการพัฒนาที่ชัดเจน ๕ ประการ ได้แก่ ๑) มุ่งเน้นการดูแลสุขภาพกายใจในกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง ลดการตายด้วยโรคเรื้อรังก่อนวัยอันควร ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ๒) ลดค่าใช้จ่ายในการรับบริการด้านสุขภาพของผู้ป่วยและญาติ โดยมีศูนย์สร้างสุข ธนาคารกายอุปกรณ์ และให้บริการรับส่งผู้ป่วยโดยรถพยาบาล ๓) มีการจัดการศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ๔) ส่งเสริมให้คนในครอบครัวและชุมชน ร่วมกันดูแลผู้สูงอายุและผู้มีภาวะพึ่งพิง ๕) ใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสารอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงบริการ เช่น การใช้แอพลิเคชั่น KRC Care

๔. มีการบริหารโครงการด้วยวงจร PDCA และจากความร่วมมือของทุกภาคส่วนส่งผลให้โครงการมีการพัฒนาและปรับปรุงอย่างมีประสิทธิภาพ ต่อเนื่องและยั่งยืน

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ : ระบบการดูแลที่มีประสิทธิภาพ ลดความเลื่อมล้ำ

เกิดการพัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุในตำบลแบบรวมบริการ ผสานพันธกิจอย่างเบ็ดเสร็จเป็นระบบในมิติต่าง ๆ ที่เน้นความเสมอภาคของกลุ่มเป้าหมาย และการปฏิบัติต่อทุกเพศ ทุกวัยอย่างเท่าเทียมกัน อันเป็นการ

ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในเชิงบวก ซึ่งสื่อแสดงให้เห็นคุณธรรมต่าง ๆ ของคนในชุมชน ดังนี้

๑. **พอเพียง** ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ ทำอาหารกลางวันใส่ปิ่นโตมารับประทานเอง ในส่วนของเทศบาลเมืองเขารูปช้าง มีการใช้เทคโนโลยี Application แทนการใช้กระดาษ

๒. **วินัย** การช่วยกันสอดส่องดูแลและแจ้งปัญหาผ่านระบบอินเทอร์เนตออนไลน์ สายด่วน หรือแจ้งผ่านหน่วยบริการเคลื่อนที่

๓. **สุจริต** การสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรม เสมอภาค และถูกต้องตามระเบียบและกฎหมายต่าง ๆ เช่น การรับบริการที่เป็นไปตามขั้นตอนและลำดับการบริการ ให้ทุกคนเข้าถึงสิทธิโดยไม่มีความเหลื่อมล้ำ

๔. **จิตอาสา** การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนโครงการ เช่น จิตอาสา อสม. แกนนำสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ชมรมผู้สูงอายุ เป็นต้น

๕. **กตัญญูรู้คุณ** การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุในครอบครัวเป็นการเสริมสร้างจิตสำนึกให้รู้จักการตอบแทนคุณ

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม

เทศบาลเมืองเขารูปช้างยังคงมุ่งให้บริการเกี่ยวกับการดูแลสวัสดิภาพและสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุครบทุกมิติอย่างต่อเนื่อง โดยร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการบูรณาการ เพื่อขับเคลื่อนแนวทางที่จะทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้น ผ่านกระบวนการชุมชนมีส่วนร่วมสามารถพึ่งพาตนเองได้

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นางพารินดา ชัยวิวัฒน์พงศ์
รองปลัดเทศบาลเมืองเขารูปช้าง
โทร. ๐๘ ๑๕๔๑ ๑๕๑๔

๓๘) ชุมชนคุณธรรมบ้านคลองขุดเหนือ ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

"ชุมชนพหุวัฒนธรรมสามัคคี มีความปลอดภัย ใส่ใจคุณภาพชีวิตดี มากมีศิลปะภูมิปัญญา ร่วมรักษาสิ่งแวดล้อม"

เรื่องราวความโดดเด่นของชุมชนบ้านคลองขุดเหนือ เริ่มจากการนำคุณธรรมมาผูกโยงเข้ากับการใช้ชีวิตของชาวบ้านในชุมชน โดยมีวิสัยทัศน์ว่า **"ชุมชนพหุวัฒนธรรมสามัคคี มีความปลอดภัย ใส่ใจคุณภาพชีวิตดี มากมีศิลปะภูมิปัญญา ร่วมรักษาสิ่งแวดล้อม"**

แต่เดิมนั้น ชุมชนบ้านคลองขุดเหนือมีลักษณะเป็นชุมชนแออัด และมีปัญหาสั่งสมมากมายก่อนจะมาเป็นชุมชนต้นแบบ สภาพปัญหาที่พบในชุมชน ได้แก่ เยาวชนในชุมชนติดยาเสพติด มีการลักเล็กขโมยน้อยจนเป็นคดีความอยู่เป็นประจำ เกิดคดีทำร้ายร่างกาย มีการตีรันฟันแทงกันจนถึงแก่ความตาย ซึ่งเป็นผลจากการติดสุรา ทำให้หมู่บ้านเป็นสังคมที่ไม่น่าอยู่ และก่อให้เกิดความรู้สึกกังวลต่อหมู่บ้านข้างเคียง อีกทั้งผลพวงจากมลพิษทั้งจากทั้งในชุมชนและน้ำเสียจากโรงงาน ทำให้ชาวบ้านเกิดโรคระบบทางเดินหายใจ เป็นโรคภูมิแพ้ และโรคผิวหนัง

กระบวนการสร้างความเปลี่ยนแปลง

ผู้นำชุมชน เล็งเห็นและต้องการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ รวมถึงอยากเห็นคนในชุมชนมีความสามัคคี มีน้ำใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีการเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาสุขภาพกายและยกระดับจิตใจให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกที่ดีขึ้น เป็นก้าวแรกสู่การให้เป็นชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน สามารถประกอบอาชีพในทางสัมมาอาชีพได้

การดำเนินงานและผลลัพธ์ความสำเร็จของชุมชนคุณธรรม

๑. ด้านสิ่งแวดล้อม เกิดการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ โดยโครงการธนาคารขยะ และจัดกิจกรรมรณรงค์การป้องกันลูกน้ำยุงลาย น้ำคลองใสสะอาด ทำให้สภาพแวดล้อมของชุมชนปลอดขยะ มลพิษลดลง ชาวบ้านลดอัตราการเกิดโรคจากมลพิษ สุขภาพและชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น อากาศสะอาดบริสุทธิ์ ซึ่งสะท้อนถึงหลักคุณธรรมร่วมด้านความมีวินัยและจิตอาสา เคารพต่อกฎของชุมชนและมีจิตสำนึกในการรักษาความสะอาดของส่วนรวม

๒. ด้านเศรษฐกิจ มีการสนับสนุนให้ชาวบ้านทำแปลงผักสวนครัวและเลี้ยงปลา เพื่อช่วยลดภาระค่าใช้จ่าย เนื่องจากการปลูกพืชสามารถใช้ปุ๋ยธรรมชาติจากน้ำล้างปลา น้ำซาวข้าวในครัวเรือน และปุ๋ยจากถังรักษ์โลก มีการส่งเสริมการทำไข่เค็มอัญชันของกลุ่มแม่บ้านให้ขึ้นเป็นสินค้า OTOP อันเป็นช่องทางสร้างรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน กระทั่งในปัจจุบันคนในชุมชนมีพืชผักไว้สำหรับบริโภค และสามารถจับปลาจากแม่น้ำลำคลองสำหรับการบริโภคได้ สะท้อนให้เห็นถึงคุณธรรมการกตัญญูรู้คุณของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความเป็นอยู่ที่พอประมาณตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๓. ด้านสังคม คนในชุมชนต่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนโดยมีการเข้าร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เดือนละ ๑ ครั้ง มีการทำ "ประชาพิจารณ์" เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนคุณธรรมหลักการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม

๔. ด้านคมนาคม มีการเจรจาเรื่องที่ดินเพื่อบริจาคเป็นถนนสาธารณะ เพื่อให้คนในชุมชนสามารถสัญจรได้อย่างสะดวกและปลอดภัยขึ้น นอกจากนี้ยังได้มีการสร้างเขื่อนกั้นตลิ่งป้องกันชายฝั่งริมคลองบำบัง เพื่อลดปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ชุมชน

๕. ด้านวัฒนธรรม มีการประชุมร่วมกับภาคีเครือข่าย เพื่อยกระดับจริยธรรมให้แก่คนในหมู่บ้านเริ่มจากวัดและมัสยิดหมู่ ๗ ตำบลคลองขุด โดยเป็นการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมของชาวบ้านต่างศาสนิกในชุมชน

๖. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม เกิดการสร้างกติกาหมู่บ้านดังนี้

- คนในหมู่บ้านต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาในทุก ๆ ด้าน
- ทุกคนต้องมีส่วนในกิจกรรมชุมชน
- ทุกคนต้องให้ความสำคัญในการเรียนการสอนด้านศาสนา
- ห้ามมีส่วนร่วมกับยาเสพติดทุกชนิด
- ทุกคนในชุมชนต้องปฏิบัติตามการจัดระเบียบสังคมอย่างเคร่งครัด

สมาชิกในชุมชนได้ร่วมรับรู้และปฏิบัติตามกติกาของหมู่บ้าน ดังเป็นการสะท้อนถึงหลักคุณธรรมความมีวินัย สุจริตและโปร่งใส

ปัจจุบันชุมชนบ้านคลองขุดเหนือ กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้สนใจ และนักเรียนนักศึกษาในการค้นคว้าวิจัย ทั้งหมดนี้เป็นผลพวงของความสามัคคีของคนในชุมชนและการสนับสนุนของผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นการปูทางไปสู่ชุมชนที่พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายชัยณรงค์ ไชยจิตต์ ผู้ใหญ่บ้านคลองขุดเหนือ

โทร. ๐๘ ๙๖๕๘ ๖๒๐๒

๓๙) ชุมชนคุณธรรมมัสยิดมิฟต้าฮุดดีน ตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตูล

ชุมชน “มิฟต้าฮุดดีน” สามัคคี

มัสยิดมิฟต้าฮุดดีน มีเนื้อที่ประมาณ ๑ ไร่ ๑ งาน ซึ่งเป็นที่บริจาคส่วนบุคคล โดยเริ่มมีการสร้างอาคารครั้งแรกปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้รับงบเป็นเงินบริจาคจากชาวบ้านในพื้นที่ เป็นจำนวนเงินก่อสร้างประมาณ ๑๕,๐๐๐ บาท จากนั้นได้มีการปรับปรุงต่อเติม ด้วยงบประมาณของสมาชิกในชุมชน ปัจจุบันมีสัปปุรุษ จำนวน ๑๐๓ ครัวเรือน ซึ่งสัปปุรุษส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกร ทำสวนยางพารา ซึ่งกว่าจะมาเป็นมัสยิดมิฟต้าฮุดดีน โรงเรียนดาตีกา อย่างที่เห็นในปัจจุบันนั้น ก่อเกิดจากดำรงอยู่ในคุณธรรมหลายด้านของชุมชน ไม่ว่าเป็นการอดทน การอดออมเงินในการสร้างมิสยิด การให้ความร่วมมือของชุมชน และที่สำคัญคือความสามัคคีที่รวมเป็นหนึ่งอันเดียวกัน มีเป้าหมายเดียวกันในการก่อตั้งมัสยิดและโรงเรียนจนถึงปัจจุบัน

ความสำเร็จเกิดจากความมุ่งมั่นและพลังศรัทธาของผู้มีคุณธรรม

ณ บ้านบ่อหิน หมู่ที่ ๓ ตำบลเขาขาว อำเภอละงู ซึ่งเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ ซึ่งมัสยิดแห่งเดียวไม่สามารถรองรับสัปปุรุษได้จำนวนมากโดยเฉพาะในช่วงเทศกาลสำคัญทางศาสนา ชาวบ้านจึงขอจดทะเบียนตั้งมัสยิดเป็นหลังที่ ๒ ของตำบล ซึ่งชื่อว่ามัสยิดมิฟต้าฮุดดีน โดยชาวบ้านจะเรียกมัสยิดสองแห่งนี้ว่า มัสยิดบ่อหิน ๑ และมัสยิดบ่อหิน ๒ ซึ่งเรียงมาจากการก่อตั้งก่อน-หลังนั่นเอง

มัสยิดมิฟต้าฮุดดีน เป็นมัสยิดของสัปปุรุษอย่างชัดเจน โดยจะเห็นได้จาก ความยากลำบากก่อนที่จะมาเป็นมัสยิด ชาวบ้านต้องใช้ความอดทนในการก่อตั้งเป็นเวลาหลายปี ทั้งมีอุปสรรคทางการเงิน เนื่องด้วยอาชีพหลักของชุมชนคือเกษตรกร ที่มีรายได้แต่ละเดือนไม่มากนัก แต่ด้วยความมุ่งมั่นของสมาชิกในชุมชนที่มีความต้องการจะสร้างมัสยิดภายใต้เงื่อนไข ที่ไม่ขอรับบริจาคจากเงินภายนอก จึงได้ช่วยกันบริจาคตามกำลังความสามารถ ตามพละกำลังที่ครอบครัวจะบริจาคได้ และด้วยพลังความสามัคคีทั้งด้านการเงิน ความคิด และแรงงานในการช่วยกันทำช่วยกันสร้าง ทำให้เกิดมัสยิดมิฟต้าฮุดดีนได้สำเร็จอย่างที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน เป็นความภาคภูมิใจของชุมชนที่เกิดจากพลังศรัทธาอย่างแรงกล้า

ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ : พัฒนาทั้งด้านกายภาพและความสามัคคีของคนของชุน

ผลสำเร็จของชุมชน "มัสยิดมิฟต้าฮุดดีน" จะเกิดขึ้นไม่ได้หากไม่มีความสามัคคีในชุมชน ทั้งผู้นำชุมชน และผู้ศรัทธาที่ตั้งใจและมีเป้าหมายเดียวกันในการก่อสร้างถาวรวัตถุ หากแต่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นที่ตามมานั้นมีคุณค่ามากกว่าวัตถุที่เห็นภายนอก นั้นคือการสร้างความสัมพันธ์ภายในชุมชนให้เกิดความรักความสามัคคี ภายใต้กรอบของศาสนาที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางคุณธรรมและจริยธรรมอย่างแท้จริง

ความท้าทาย/พลังแห่งการขับเคลื่อน

เนื่องจากดำเนินงานของชุมชน "มัสยิดมิฟต้าฮุดดีน" ยึดถือหลักการของศาสนาอิสลาม ในการดำเนินชีวิตอย่างเคร่งครัด จึงมีเป้าหมายหลักคือ สนับสนุนให้คนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจ การดำเนินชีวิตตามหลักศาสนา อันจะเห็นได้ว่าศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่พร้อมด้วยหลักการและเหตุผล ทั้งยังครอบคลุมถึงคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิตอย่างถึงพร้อมอีกด้วย

ก้าวต่ออย่างมีคุณธรรม : แนวทางการพัฒนาในอนาคต

ผู้นำและสมาชิกของชุมชนยังคงทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมให้เหล่าสัปปุรุษเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของมัสยิดให้มากที่สุด

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายกอเฉ็ม เหร็มเหมาะ
อิหม่ามประจำมัสยิดมิฟต้าฮุดดีน
โทร. ๐๘ ๑๐๙๖ ๔๗๒๓

๔๐) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลพญาขัน อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง

"ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี"

ตำบลพญาขัน ได้ถูกยกระดับเป็นเทศบาลเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มีหมู่บ้านในเขตเทศบาล รวม ๑๐ หมู่บ้าน สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่ของเทศบาลตำบลพญาขันเป็นที่ราบลุ่ม มีลำคลอง เหมืองน้ำไหลผ่านภูเขาและที่ราบ หลายสายเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ อีกทั้งมีแหล่งน้ำชลประทานที่หน่วยงานรัฐจัดสร้างขึ้นเพื่อการเกษตร ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำ ผู้คนในเขตเทศบาลตำบลพญาขันส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมได้แก่ ทำนา ปลูกผัก ปลูกผลไม้ ทำไร่นาส่วนผสมและเลี้ยงสัตว์ สภาพเศรษฐกิจของเทศบาลตำบลพญาขันจึงขึ้นอยู่กับการผลิตภาคการเกษตรเป็นหลัก

จากชมรมผู้สูงอายุสู่กองทุนสวัสดิการชุมชน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลพญาขัน คือชมรมผู้สูงอายุที่จัดตั้งขึ้นใน ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิก ด้วยเงินกองทุนและความร่วมมือจากการบริจาคของสมาชิกกันเอง มีการพัฒนาขยายเป็นความร่วมมือของคนในตำบล ประกอบกับความพร้อมจากการได้รับเงินสมบทจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เพื่อการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนในพื้นที่ ต่อมารัฐบาลได้ให้การสนับสนุนงบประมาณในอัตรา ๑ : ๑ และเป็นปีที่ทางกองทุน ได้เริ่มปรับแนวคิดการดำเนินงานให้อยู่ภายใต้หลักการ **"ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี"** มีการจัดกลไกการบริหารจัดการกองทุนอย่างเป็นระบบ กำหนดระเบียบ กติกา ในการดำเนินงานกองทุนฯ ที่เคร่งครัด ประกอบกับการสื่อสารความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลพญาขันว่าเป็นกองบุญที่คนในชุมชนร่วมกันจัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ถือเป็นหลักประกันความมั่นคงในชีวิตของสมาชิกบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมและพึ่งตนเองจึงส่งผลให้จำนวนสมาชิกได้เพิ่มขึ้นครอบคลุมทั้ง ๑๐ หมู่บ้าน

เน้นเป้าหมายคุณภาพชีวิตที่ดีของสมาชิกด้วยการจัดสวัสดิการมากกว่า ๒๐ ประเภท

ปัจจุบันกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลพญาขัน มีจำนวนสมาชิก ทั้งสิ้น ๕,๗๙๑ คน รวมเงินกองทุนทั้งหมด ๓ ล้านกว่าบาท

ฐานคิด : การจัดสวัสดิการอย่างมีคุณธรรม

การจัดสวัสดิการให้สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลพญาขัน จึงมีฐานคิดจากการใช้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสุขภาพของคนในพื้นที่ ที่พบว่ามีประชากรในกลุ่มเด็กนักเรียน และผู้สูงอายุจำนวนมาก นำมาทำการวิเคราะห์ปัญหา และนำมาสู่การจัดประเภทของสวัสดิการที่ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาของกลุ่มบุคคลที่เห็นว่าเป็นกลุ่มที่หน่วยงานในสังคมให้ความสนใจเป็นพิเศษ ได้แก่ กลุ่มเด็กเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส กลุ่มผู้พิการและกลุ่มบุคคลทั่วไป กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลพญาขันจึงพิจารณาแก้ไขปัญหาของชุมชนที่มาจากข้อมูลปัญหาของกลุ่มเด็กและผู้สูงอายุดังกล่าวด้วยการจัดสวัสดิการที่เน้นการเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีในการดำเนินชีวิต การศึกษา และ

การดูแลสุขภาพอนามัยให้กับกลุ่มเด็กนับตั้งแต่แรกเกิดกระทั่งถึงวัยเด็ก เยาวชน และกลุ่มผู้สูงอายุตามความสามารถของกองทุนฯ อีกทั้งยังสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรพัฒนาอื่น ๆ ในพื้นที่ออกแบบระบบการจัดสวัสดิการพื้นฐานครอบคลุม เรื่อง เกิด แก่ เจ็บ ตาย และริเริ่มรูปแบบสวัสดิการใหม่ ที่สอดคล้องบริบทของพื้นที่เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในการพัฒนา

ส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้วยแผนพัฒนาสังคมตำบลพญาขัน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลพญาขัน ได้ร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ทำ “แผนพัฒนาสังคมตำบลพญาขัน” โดยเป็นแผนระยะเวลา ๓ ปี ด้วยความร่วมมือระหว่างกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลพญาขันกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภายในและนอกพื้นที่ อาทิ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล วัด โรงเรียน มหาวิทยาลัย สวจ. พมจ. ศูนย์คุณธรรมศูนย์ประสานงานภาคีฯ จังหวัดพัทลุง ในการดำเนินงานพัฒนาด้านสังคมของพื้นที่ตำบล มีโครงการที่สำคัญ ได้แก่

๑) การเยี่ยมสมาชิกและมอบเงินเพื่อรับขวัญบุตรของสมาชิกที่เกิดใหม่ทุกคน

๒) มอบทุนการศึกษาให้กับสมาชิกบุตรของสมาชิกที่ศึกษาในระดับการศึกษาปฐมวัยถึงระดับปริญญาตรี

๓) สนับสนุนกิจกรรมจัดหาทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

๔) จัดโครงการพญาขันตำบลบายใจ ร่วมกับโรงเรียน ในเขตเทศบาลตำบลพญาขัน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการออมและการรักษาสิ่งแวดล้อม

๕) โครงการผู้สูงอายุใส่ใจสุขภาพ โครงการปฏิบัติธรรมสัญจร โครงการสูงวัยภูมิปัญญาสร้างคุณค่าพญาขันตำบลบายใจและ โครงการเสริมรายได้และจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ผลของสวัสดิการคือความมั่นคงทุกช่วงวัยชีวิตของคนพญาขัน

คนในตำบลพญาขันได้รับสวัสดิการที่สอดคล้องบริบทของคนในตำบล เกิดความเปลี่ยนแปลงเป็นการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

- กลุ่มเด็กแรกเกิดได้รับขวัญกำลังใจในการดูแล และเกิดความอบอุ่น
- เด็กในวัยเรียนและเยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองมากยิ่งขึ้น
- ส่วนกลุ่มผู้สูงอายุคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีความรู้ด้านการดูแลสุขภาพตนเอง สุขภาพกายและสุขภาพจิตดีมีความมั่นคงในชีวิตมีสวัสดิการและเสริมรายได้ตามความเหมาะสม
- เกิดจิตสำนึกที่ดีของคนในตำบล ที่มีส่วนร่วมช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของสังคมชุมชน เห็นชัดคือผู้สูงอายุเป็นผู้นำในการจัดการขยะในครัวเรือนและชุมชน

ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายสกล กาฬสุวรรณ
ผู้ประสานงานกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลพญาขัน
โทร. ๐๙ ๒๙๘๒ ๙๙๕๒

ส่วนที่ ๗ : อินโฟกราฟิกชุมชนและท้องถิ่นคุณธรรมต้นแบบ

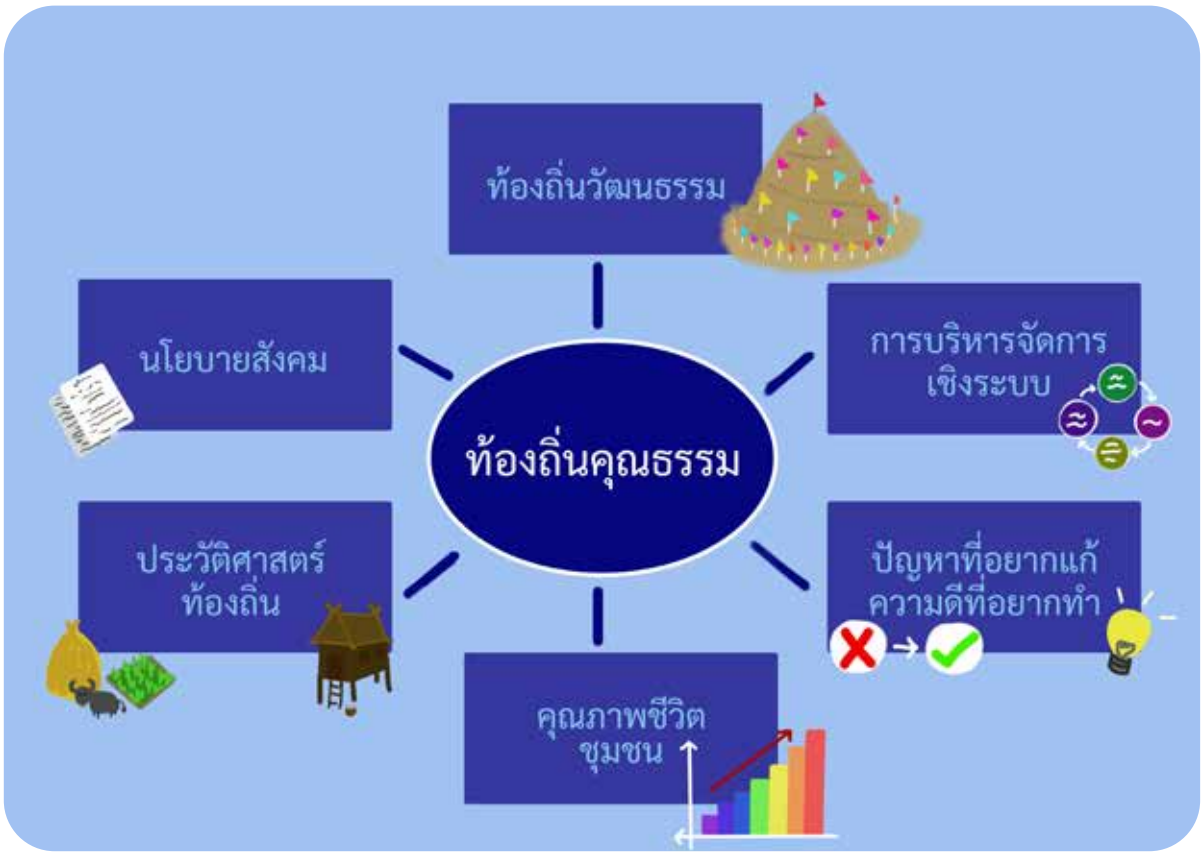

บรรณานุกรม

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). (๒๕๖๑). *การส่งเสริมคุณธรรม “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา” สร้างคนดีสู่สังคม.* พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). (๒๕๖๑). *แนวทางการส่งเสริมพัฒนาองค์กรคุณธรรม.* พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ : บริษัท ๑๙๒๔ สตูดิโอ จำกัด.

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). (๒๕๕๘). *มุ่งสู่เป้า เข้าถึงแก่น.* พิมพ์ครั้งที่ ๔. นนทบุรี : บริษัท คอนเท้น ดีไซน์ จำกัด.

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). (๒๕๖๒). *แนวทางการส่งเสริมองค์กรคุณธรรม.* พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ.

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). (๒๕๖๔). *วิทยากรส่งเสริมองค์กรคุณธรรม สร้างคนดี เพื่อสังคมดี.* พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : บริษัท วิน-วิน ดิจิทัล พริ้นติ้ง จำกัด.

อิทธิพร วันดี. (๒๕๕๙). *อิทธิเนตรโมเดล สำหรับการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ.* พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ : บริษัท จุดทอง จำกัด.

กรมการศาสนา. (๒๕๖๔). *ข้อมูลถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่นคุณธรรม.*

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (๒๕๖๔). *ข้อมูลถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่นคุณธรรม.*

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (๒๕๖๔). *ข้อมูลถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่นคุณธรรม.*

สำนักปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (๒๕๖๔). *ข้อมูลถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่นคุณธรรม.*

สำนักปลัดกระทรวงวัฒนธรรม. (๒๕๖๔). *ข้อมูลถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่นคุณธรรม.*

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). (๒๕๖๔). *ข้อมูลถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่นคุณธรรม.*

เว็บไซต์ Mgronline.com. ภาพประกอบ

เว็บไซต์ GotoKnow.org

องค์ความรู้ถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่นคุณธรรมต้นแบบ

ดำเนินการโดย ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
ผู้จัดพิมพ์ กรมการศาสนา
ปีที่พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๖๔
จำนวนพิมพ์ ๑,๒๕๐ ชุด

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ นายแพทย์สุริยเดว ทรีปาตี ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
นายเกรียงศักดิ์ บุญประสิทธิ์ อธิบดีกรมการศาสนา

คณะทำงานการจัดทำหนังสือฯ

๑. นายอิทธิพร วันดี นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการส่งเสริมคุณธรรม
๒. นายยงจิรายุ อุปเสน ผู้จัดการสำนักส่งเสริมและขับเคลื่อนเครือข่ายทางสังคม
๓. นายประมวล บุญมา หัวหน้ากลุ่มงานสมัชชาคุณธรรมและความร่วมมือนานาชาติ
๔. นายบุญญานนท์ ศรีโท นักวิชาการส่งเสริมคุณธรรมชำนาญการ
๕. นางสาวพัลลภา ฉัตรทอง นักวิชาการส่งเสริมคุณธรรมชำนาญการ

คณะทำงานสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานตามเป้าหมายย่อยที่ ๑
ชุมชนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นต้นแบบด้านคุณธรรม

๑. นายศิวโรฒ จิตนิยม ประธานเครือข่ายความสุขชุมชน จังหวัดกาญจนบุรี
๒. นายเจษฎา มิ่งสมร คณะประสานงานองค์กรชุมชน จังหวัดฉะเชิงเทรา
๓. นางมยุรี ศรีนาค ประธานชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๔. นายปวัน พรหมพิทักษ์ อดีตพัฒนาการจังหวัดสงขลา
๕. นายสง่า ยอดไฟอินทร์ กรรมการและเลขานุการสภาวัฒนธรรม จังหวัดศรีสะเกษ
๖. ดร.อุบล ยะไวทย์ณวิชัย อดีตปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่
๗. นายวัชรินทร์ จันทร์เดช ประธานเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สนับสนุนข้อมูล

๑. ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
๒. สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
๓. สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๔. กรมการศาสนา
๕. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
๖. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
๗๙ ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ๑๐๙๐๐
โทร. ๐ ๒๕๖๑ ๔๕๖๗ โทรสาร ๐ ๒๕๗๙ ๕๑๐๑
นายโชคดี ออสุวรรณ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

ดำเนินการโดย :

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

เลขที่ ๖๙ อาคารวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล (CMMU) ชั้น ๑๖ - ๑๗
ถนนวิภาวดี-รังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐
โทรศัพท์ : ๐๒ ๖๔๔ ๙๙๐๐ โทรสาร : ๐๒ ๖๔๔ ๔๙๐๑ - ๒
Website : www.moralcenter.or.th Facebook : ศูนย์คุณธรรม Moral Center Thailand

จัดพิมพ์โดย :

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม

เลขที่ ๑๐ อาคารวัฒนธรรมวิศิษฎ์ ชั้น ๒ ถนนเทียมร่วมมิตร
แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๑๐
โทรศัพท์ : ๐๒ ๒๐๙ ๓๖๙๙ โทรสาร : ๐๒ ๒๐๒ ๙๖๒๒
Website : www.dra.go.th Facebook : กรมการศาสนา